

PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL GJAKOVË 2022-2030

Bartës i hartimit të dokumentit: Gjakovës

Drejtoria e Urbanizmit dhe Mbrojtja e Mjedisit në bashkëpunim me Drejtoritë dhe sektorët tjerë të Komunës.

Mbështetja teknike dhe profesionale është realizuar nga kompania konsulente “INSI” ShPK.

Gjakovë, 2022

LISTA E KONTRIBUESVE**Udhëheqësit e projektit**

Emri e mbiemri	Pozita	Emri e mbiemri	Pozita
Ardian Gjini	Kryetar i Komunës	Leonora Rraci	Menaxher i projektit
Flamur Fetahu	Nënkryetar i Komunës		

Drejtorët kontribues sektorial të planifikimit

Emri e mbiemri	Drejtoria	Emri e mbiemri	Drejtoria
Arben Bakalli	Urbanizëm dhe Mbrojtje të Mjedisit	Hysni Muhadri	Inspektion
Adelina Shehu-Kola	Shëndetësi dhe Mirëqenie Sociale	Haxhi Sejdiu	Mbrojtje dhe Shpëtim
Eranda Kumnova – Baçi	Arsim	Adea Roka	Kulturë, Rini dhe Sport
Durim Halilaj	Buxhet dhe Financa	Gjevalin Nikollëbibaj	Gjeodezi, Kadastër dhe Pronë
Kosovar Alija	Administratë e përgjithshme	Ferdinant Kolaj	Zhvillim Ekonomik
Shkumbin Kastrati	Shërbime Publike	Gani Hajdari	Bujqësi, Pylltari dhe Zhvillim Rural

Ekipa e planifikimit

Emri e mbiemri	Spektori	Emri e mbiemri	Spektori
Fatos Deda	Urbanizëm dhe Mbrojtje të Mjedisit	Rozafat Hoxha	Urbanizëm dhe Mbrojtje të Mjedisit
Elida Bejtullahu	Urbanizëm dhe Mbrojtje të Mjedisit	Marigona Mati	Urbanizëm dhe Mbrojtje të Mjedisit
Durie Berisha	Urbanizëm dhe Mbrojtje të Mjedisit	Mirlinda Mullahasani	Urbanizëm dhe Mbrojtje të Mjedisit
Arber Jusufaj	Gjeodezi, Kadaster dhe Pronë	Agron Gojani	Urbanizëm dhe Mbrojtje të Mjedisit
Denis Efendija	Gjeodezi, Kadaster dhe Pronë	Elvane Qarkagjia	Arsim
Besim Meqa	Mbrojtje dhe Shpëtim	Dafina Kazazi Olloni	Shëndetësi dhe Mirëqenie Sociale
Lekë Sina	Shërbime Publike	Florije Zhubi	ZKK
Dalon Kulludra	Zhvillim Ekonomik	Lumnije Shllaku	Zyra për Barazi Gjinore
Besmir Hasi	Kultur, Rini dhe Sport	Liridon Hasimja	N.P.L Stacioni Autobusëve
Taulant Bakalli	Bujqësi, Pylltari dhe Zhvillim Rural	Arber Jakaj	Inspeksion
Lon Ibishi	Zhvillim Ekonomik	Riza Morina	Shërbime Publike
Shpëtim Kusari	KRU Radoniqi-Dukagjini	Dafina Thaqi	Bujqësi, Pylltari dhe Zhvillim Rural
Armend Behluli	ZKK	Blerta Qela	Shëndetësi dhe Mirëqenie Sociale
Pjeter Marku	Shërbime Publike	Lekë Stublla	Mbrojtje dhe Shpëtim
Hyrmete Bejtullahu	PPA	Riza Morina	Shërbime Publike
Jeton Kadiri	KRUGJ	Valbone Shehu	Çabрати
Burim Gërqina	KEDS	Osman Gojani	QRTK

Mithat Nallbani	PTK	Mentor Skivjani	Kujtes
Burim Azemi	IPKO	Irfan Maliqi	Artmotion
Labinot Rudi	Fiber Link	Arben Meka	N.P Ngrohtorja Qytetit
Kaqun Lima	Zjarrfikës	Irfan Galiti	
Albana Bakalli	Shërbime Publike	Jetmira Glllogjani Vula	Bujqësi, Pylltari dhe Zhvillim Rural
Merlinda Morina	Gjeodezi, Kadastër dhe Pronë	Valon Islami	
Gazmend Radoniqi	Gjeodezi, Kadastër dhe Pronë	Milot Roka	Shërbime Publike
Burim Emra	Zhvillim Ekonomik	Leon Kuburja	Shërbime Publike
Korab Nimoni	Zhvillim Ekonomik	Lekë Sinani	
Kaltrina Domi	PPA	Agron Zorra	Bujqësi, Pylltari dhe Zhvillim Rural
Pjetër Frrokaj	Shërbime Publike	Dardan Bakija	Arsim
Samir Sylmetaj	Shërbime Publike	Kujtim Asllani	Zhvillim Ekonomik
Gëzim Bakija	Gjeodezi, Kadastër dhe Pronë	Daut Rrusta	PPA
Fatos Qarri	Gjeodezi, Kadastër dhe Pronë	Bajram Beqiraj	Shërbime Publike
Bujar Muhaxhiri	Shërbime Publike		

Lista e kontribuesve nga INSI

Emri e mbiemri	Sektori	Emri e mbiemri	Sektori
Ismajl Baftijari	Msc. i Ndërtimtarisë/Planer Urban	Mevlan Bixhaku	Dr.sc. Fusha e Trafikut dhe Transportit
Flamur Kuçi	Dr.sc. Planifikim Urban	Arben Hajrizi	Msc. i Ndërtimtarisë Drejtimit Hidroteknik
Valon Gërmizaj	Msc. i Arkitekturës	Blerim Morina	Msc. i Inxhinierisë Mekanike
Gresa Neziri	Msc. Planifikim Urban dhe Menaxhim	Lulëzim Kryeziu	Msc. i Inxhinierisë Mekanike
Armend Sokoli	Msc. Arkitekturë dhe Planifikim Hapësinor	Astrite Neziri	Msc. i Elektroteknikës
Arlinda Rushaj Sadiku	Msc. Arkitekturë dhe Planifikim Urban	Fidan Kuraja	Msc. Banka dhe Financa/ Ekonomist
Alban Frrokaj	Msc. Shkenca Bujqësore	Visar Brahimi	Bsc. i Gjeografisë
Sylejman Berisha	Dr.sc. Shkenca Mjedisore	Bexhet Basha	Msc. Shkenca Bujqësore
Nysret Gashi	GIS Ekspert	Merita Pelaj	Bsc. Ekonomi dhe Financa
Rrustem Baftijari	Bsc. i Arkitekturës	Besim Gollopeni	Dr. Sc. Shkencave Sociale

FJALA E KRYETARIT

Plani Zhvillimor Komunal është dokument strategjik multi-sektorial, i cili orienton dhe rregullon zhvillimin dhe shfrytëzimin hapësinor të Komunës. Bazuar në Ligjin Nr. 04/L-174 për Planifikim Hapësinor, Komuna e Gjakovës ka marrë vendim për hartimin e këtij dokumenti për periudhën 2022-2030.

Ky dokument mbështet planifikimin e qëndrueshëm, të barazpeshuar dhe afatgjatë të territorit të komunës tonë, përmes të cilit do të racionalizohet dhe funksionalizohet shfrytëzimi hapësinor i saj, si dhe do të përmirësohet aspekti social, ekonomik dhe mjedisor për të gjithë ata që jetojnë dhe punojnë në Gjakovë. Gjakova duke qenë kryeqendër e regjionit perëndimor të Kosovës do të luajë rolin e qendrës regjionale ekonomike, qendrës regjionale të shëndetësisë, arsimit dhe kulturës, një ndërlidhëse infrastrukturore duke u bërë komunë që ofron cilësi për punë, jetë dhe vlera të tjera sociale.

Hartimi i këtij dokumenti bazohet në një proces gjithëpërfshirës dhe transparent, i cili merr parasysh gjendjen ekzistuese në terren, veprimet e parapara me dokumente të tjera hapësinore në fuqi, nevojat e qytetarëve, shqetësimet e tyre dhe palëve të tjera të interesit si dhe adresimin e këtyre çështjeve përmes sugjerimeve të ekspertëve të fushave të ndryshme. Në këtë proces janë përfshirë grupi punues i komunës i përbërë nga drejtori të ndryshme komunale, si dhe përfaqësues të agjensioneve të tjera rajonale, të shoqërisë civile dhe të sektorit privat, të cilët kanë kontribuar në përmirësimin e dokumentit përmes të dhënave, vërejtjeve, sugjerimeve dhe propozimeve të tyre. Me këtë rast, dëshiroj të shpreh mirënjohjen dhe falënderimin tim dhe të Komunës për të gjithë ata që kanë marrë pjesë në përgatitjen e këtij dokumenti të rëndësishëm.

Zbatimi i Planit Zhvillimor Komunal 2022-2030 të Gjakovës do të kontribuojë drejt përmirësimit të vazhdueshëm të cilësisë së jetës së banorëve të komunës tonë, prandaj është e rëndësishme që të gjithë së bashku të angazhohemi në zbatimin sa më të përpiktë të tij. Pra, ne presim që angazhimi i qytetarëve dhe i shoqërisë civile të vazhdojë përtej fazës së planifikimit me qëllim që zbatimi i planit të jetë sa më transparent. Si Institucion Komunal, do të vazhdojmë angazhimin tonë drejt zhvillimit të qëndrueshëm dhe të dinjitetshëm të komunës sonë, përmes hapjes së perspektivave të reja dhe sigurimit të resurseve të nevojshme njerëzore e kapitale për implementimin e këtij dokumenti. Për realizimin e tërësishëm të Planit Zhvillimor Komunal na duhet edhe përkrahja e mëtutjeshme e institucioneve qendrore, donatorëve dhe partnerëve tanë.

Bashkë mund t'ia dalim!

Ardian Gjini

Lista e akronimeve dhe shkurtesat

AKP	Agjencia Kosovare e Privatizimit	IVE	Indeksi i varfërisë më ekstreme
AKK	Asociacioni i Komunave të Kosovës	IZhNj	Indeksi i zhvillimit njerëzor
ASK	Agjencia e Statistikave të Kosovës	NVM	Ndërmarrje të vogla dhe të mesme
BB	Banka Botërore	OBSH	Organizata Botërore e Shëndetësisë
BE	Bashkimi Evropian	RZHNJ	Raporti i Zhvillimit Njerëzor
BPV	Bruto Produkti i Vendit	ZKL	Zyra e Komuniteteve Lokale
BKK	Buxheti i Konsoliduar i Kosovës	VJF	Vendbanime Jo Formale
ESK	Enti Statistikor i Kosovës	IKMN	Instituti i Kosovës për Mbrojtje të Natyrës
FMN	Fondi Monetar Ndërkombëtar	QRTK	Qendra Regjionale e Trashëgimisë Kulturore
GND	Të ardhurat nacionale në dispozicion	ZGjC	Zyre e Gjendjes Civile
KKS	Kuvendi Komunal i Gjakovës	ShFMU	Shkollë Fillore dhe e Mesme e Ultë
MMPHI	Ministria e Mjedisit Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës	ShML	Shkollë e Mesme Lartë
IPH	Instituti për Planifikim Hapësinor	MKRS	Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit
ZHEL	Zhvillimi Ekonomik Lokal	MINT	Ministria e Industrisë, Ndërtimtarisë dhe Tregëtis
NVM	Ndërmarrje të vogla dhe të mesme	ITUZ	Impianti për trajtimin e ujërave te zeza
OJQ	Organizata joqeveritare	PRrH	Plani Rregullues i Hollësishëm
OSBE	Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë	IP	Investitor Privat
OZHQ	Objektivat e zhvillimit gjithëpërfshirës	SSh	Stabiliment Shpërndarës
PHK	Plani Hapësinor i Kosovës	HZK-om	Harta Zonale e Kosovës
PZHK	Plani Zhvillimor Komunal	KKRUGJ	Kompania Regjionale e Ujit dhe Kanalizimit
PZHU	Plani Zhvillimor Urban	KAB	Korniza Afatmesme Buxhetore
HZK	Harta Zonale Komunale	DAP	Drejtorja e Administratës së Përgjithshme
UNDP	Programi i Kombeve të Bashkuara për zhvillim	DI	Drejtorja e Inspektionit
UNHCR	Komisioni i lartë i kombeve të bashkuar për refugjatë	DMSH	Drejtorja për Mbrojtje dhe Shpëtimit
DSHMS	Drejtorja e Shëndetësisë dhe Mirëqenie Sociale	DKRS	Drejtorja për Kulturë, Rini dhe Sport
DKA	Drejtorja e Arsimit	DBF	Drejtorja për Buxhet dhe Financa
DZHE	Drejtorja e Zhvillimit Ekonomik	DGJKP	Drejtorja e Gjeodezisë, Kadastrit dhe Pronë
DUMM	Drejtorja e Planifikimit, Urbanizmit dhe Mbrojtjes së Mjedisit	DBZHR	Drejtorja e Bujqësisë dhe Zhvillim Rural
DSHP	Drejtorja e Shërbimeve Publike dhe Infrastrukturës		

Përmbledhje

1. HYRJJE	20
1.1. INFORMATA PËR VENDIMET E KUVENDIT TË KOMUNËS NË LIDHJE ME PZHK-në	20
1.1.1. Vendimi i Kuvendit të Komunës për miratim dhe zbatim	24
1.1.2. Informata për miratim	26
1.2. INFORMATA PËR KORNIZËN STRATEGJIKE TË MARRA PARASYSH GJATË HARTIMIT TË PZHK-së	30
1.2.1. Strategjitë sektoriale afatshkurta, afatmesme dhe afatgjata në nivel lokal dhe qendror	30
1.2.2. Strategjitë prej planeve të mëparshme komunale	32
1.3. UDHËZIMET, PËRGJEGJËSITË DHE KËRKESAT QË BUROJNË NGA KONTEKSTI I GJERË I PLANIFIKIMIT SIÇ JANË PLANIFIKUAR NË PHK DHE HARTËN ZONALE TË KOSOVËS (HZK)	34
1.4. INFORMATA PËR PROCESIN E PLANIFIKIMIT	35
1.4.1. Listimi i prezantimeve publike, konsultimeve, takimeve rishikuese dhe mekanizmave të përdorur për të angazhuar publikun në procesin e planifikimit	35
1.4.2. Të dhënat e marra nga qytetarët dhe mënyra e trajtimit të tyre gjatë procesit të planifikimit	35
1.4.3. PËRMBLEDHJA JO-TEKNIKE E SHKURTËR E PZHK-SË	38
1.4.4. Sfidat kryesore	38
1.4.5. Mundësitë për Zhvillim	38
2. PROFILI KOMUNAL	39
2.1. KARAKTERISTIKAT E PËRGJITHSHME TË KOMUNËS	39
2.1.1. Historia e zhvillimit	39
2.1.2. Pozita gjeografike	40
2.1.3. Veçoritë mjedisore	41
2.1.4. Karakteristikat hidrografike	43
2.1.5. Relievi (Hipsometria e terrenit)	44
2.1.6. Kushtet klimatike	46
2.1.7. Biogjeografia	47
2.2. DEMOGRAFIA	49
2.2.1. Zhvillimi Demografik	49
2.2.2. Mosha dhe struktura gjinore e popullsisë	54
2.3. EKONOMIA	57
2.3.1. Ekonomitë familjare dhe struktura e tyre	57
2.3.2. Punësimi dhe Papunësia	57
2.3.3. Ndërmarrjet ekonomike sipas pronësisë, venbanimeve dhe sektorëve ekonomik	59
2.3.4. Tregu i punës	62
2.3.5. Zona ekonomike	62
2.3.6. Ndërtimtaria	63
2.3.7. Industria	63
2.3.8. Tregtia	64
2.3.9. Bujqësia	65
2.3.10. Pylltaria	70
2.3.11. Turizmi	71
2.3.12. Resurset nëntokësore dhe sipërfaqësore	75
2.3.13. Infrastruktura teknike, rrugore dhe transporti	77
2.4. INFRASTRUKTURA TEKNIKE	77
2.4.1. Rrjeti i ujësjellësit	77
2.4.2. Rrjeti i kanalizimit	81

2.4.3. Drenazhimi-kanalizimi i ujërave atmosferike	84
2.4.4. Ujitja dhe Drenazhimi	85
2.4.5. Energjetika	86
2.4.6. Ngrohja / Furnizimi me ngrohje	93
2.4.7. Telekomunikacioni	94
2.4.8. Grumbullimi dhe menaxhimi i mbeturinave	98
2.5. INFRASTRUKTURA E TRANSPORTIT DHE TRANSPORTI	102
2.5.1. Transporti rrugor	102
2.5.2. Transporti hekurudhor	104
2.5.3. Transporti Ajror	104
2.5.1. Vlerësimi i intenzitetit dhe kapacitetit të kryqëzimeve dhe korsive kryesore	105
2.5.2. Linjat transportuese të transporti urban dhe ndër-urban	106
2.6. FUSHA E INFRASTRUKTURËS PUBLIKE DHE SOCIALE	113
2.6.1. Institucionet arsimore	113
2.6.2. Institucionet shëndetësore	118
2.6.3. Institucionet e mirëqenies sociale	122
2.6.4. Institucionet e administratës	123
2.6.5. Institucionet kulturore	125
2.6.6. Hapësirat publike dhe të gjelbra	130
2.6.7. Objektet e religjionit dhe varrezat	131
2.7. MJEDISI DHE SIPËRFAQET ME RREZIKSHMËRI	135
2.7.1. Mjedisi	135
2.7.2. Ndotja e ajrit	136
2.7.3. Ndotja e ujit	137
2.7.4. Ndotja e tokës	140
2.7.1. Ndotjen nga zhurma	141
2.7.2. Biodeversiteti	141
2.7.3. Erozionin dhe sedimentimin	142
2.7.4. Rrëshqitja e tokës	143
2.7.5. Tërmetet	143
2.7.1. Rrokullisjet shkëmbore dhe ortekët e borës	144
2.7.2. Diellosja	144
2.7.3. Erërat	144
2.7.4. Sipërfaqet me ndotje të lartë (Hot Spotet)	144
2.7.5. Sipërfaqet e rrezikuara nga zjarri	145
2.7.6. Vërshimet	145
2.8. ASETET E TRASHËGIMISË NATYRORE, KULTURORE DHE TURISTIKE	147
2.8.1. Trashëgimia natyrore	147
2.8.2. Asetet e trashëgimisë kulturore dhe turistike	150
2.9. VENDBANIMET	157
2.9.1. Karakteri Urban Rural dhe funksionaliteti ndërlidhës	157
2.9.2. Madhësia dhe Numri i banorëve	160
2.9.3. Lloji dhe lartësia mbidetare	162
2.9.4. Vendbanimet joformale	163
2.9.5. Ndërtimet pa leje	167
2.9.6. Sipërfaqet e ndërtuara në kuadër të vendbanimeve	169
2.9.7. Zona Urbane	172
2.9.8. Zonat Rurale	173

2.10. BANIMI	174
2.10.1. Banimi Social	178
2.11. SHFRYTËZIMI I TOKËS	181
2.11.1. Sipërfaqja ujore	182
2.11.2. Banim / Banim i përhershëm.....	183
2.11.3. Shfrytëzim tjetër/ Hapësirë në të cilën të gjitha shfrytëzimet janë të lejuara	184
2.11.4. Prodhim Parësor / Bujqësi.....	184
2.11.5. Prodhim Parësor / Pylltari / Pylltari e bazuar në rotacion të mesëm apo të gjatë	186
2.11.6. Zonat e Mbrojtura	187
2.11.7. Prodhim Tretësor / Shërbim i komunitetit	187
2.11.8. Prodhim Tretësor / Shërbim kulturor, argëtues dhe rekreativ / Shërbim kulturor.....	189
2.11.9. Prodhim Tretësor / Shërbim kulturor, argëtues dhe rekreativ / Hapësirë e hapur rekreative	189
2.11.10. Prodhim Parësor / Minierë dhe Gurorë / Minierë e materialeve për prodhimin e energjisë.....	189
2.11.11. Prodhim Tretësor / Shërbim tregtar.....	190
2.11.12. Prodhim dytësor/ industri e prodhimeve të lehta	190
2.11.13. Rrjetet e transportit, logjistikës dhe Infrastrukturës publike / Rrjetet e transportit	190
2.12. KAPACITETET FINANCIARE DHE ADMINISTRATIVE	192
3. VLERËSIMI I GJENDJES	195
3.1. TRENDËT DHE PROGNOZAT DEMOGRAFIKE	195
3.1.1. Numri (dinamika) i popullsisë	195
3.1.2. Struktura e popullsisë sipas moshës dhe gjinisë	199
3.1.3. Dendësia e popullsisë.....	200
3.1.4. Lëvizjet natyrore të popullsisë	202
3.1.5. Lëvizjet mekanike të popullsisë	202
3.1.6. Numri i ekonomive familjare	203
3.1.7. Parashikimet (projeksionet) e popullsisë	205
3.1.8. SKENARI 1 - Parashikimet e popullsisë së përgjithshme 2020 – 2030	206
3.1.9. SKENARI 2 – Parashikimet e popullsisë rezidente 2020 – 2030	207
3.1.10. Parashikimet e popullsisë sipas grup moshës, 2020 – 2030.....	209
3.1.11. Parashikimi i numrit të ekonomive familjare 2020 – 2030.....	209
3.2. ZHVILLIMI EKONOMIK	212
3.2.1. Trendet e ekonomive familjare në Komunën e Gjakovës.	213
3.2.2. Punësimi dhe Papunësia.....	213
3.2.3. Punësimi dhe Papunësia krahas remitancave	214
3.2.4. Sektorët ekonomik	214
3.2.5. Mbështetje Komunale	217
3.2.6. Tatimi në pronë	218
3.2.7. Sektori Teknologjia e informacionit dhe komunikimit (TIK).....	220
3.2.8. Zona ekonomik	220
3.2.9. Marrëveshja për Stabilizim Asociim (MSA)	222
3.2.10. Eksporti	223
3.2.11. Ndërtimtaria	226
3.2.12. Industria	226
3.2.13. Energjia	227
3.2.14. Tregtia	228
3.2.15. Bujqësia.....	228
3.2.16. Pylltaria	238
3.2.17. Sektori i industrisë së përpunimit të drurit	238

3.2.18. Tregu	239
3.2.19. Turizmi	239
3.2.20. Qasja në financa/mbështetje për biznese ne Komunën e Gjakovës	241
3.2.21. Shfrytëzimi i Partneriteti Publiko Privat (PPP).....	242
3.2.22. Sektori i industrisë së përpunimit të metalit.....	243
3.2.23. Resurset nëntokësore dhe sipërfaqësore.....	244
3.2.24. Infrastruktura teknike, rrugore dhe transporti	246
3.2.25. Bashkëpunimi ndërkufitare	246
3.3. INFRASTRUKTURA TEKNIKE	246
3.3.1. Infrastruktura e ujësjellësi	247
3.3.2. Rrjeti i Kanalizimit.....	251
3.3.3. Drenazhimi-kanalizimi i ujërave atmosferike	252
3.3.4. Ujitja dhe drenazhimi i tokave bujqësore.....	254
3.3.5. Energjia elektrike	256
3.3.6. Energjia termike (ngrohja)	264
3.3.7. Telekomunikimi	266
3.3.8. Grumbullimi dhe menaxhimi i mbeturinave	269
3.4. INFRASTRUKTURA E TRANSPORTIT DHE TRANSPORTI	274
3.4.1. Shtrirja dhe gjendja e rrugëve ekzistuese.....	274
3.4.8. Rrjeti hekurudhor	284
3.4.9. Transporti ajror	284
3.4.10. Vlerësim i nevojave në të ardhmen për një infrastrukturë transportuese	285
3.5. INFRASTRUKTURA PUBLIKE DHE SOCIALE	290
Trendët, nevojat, projeksionet dhe prognozat	290
3.5.1. Shëndetësia	292
3.5.2. Institucionet arsimore	296
3.5.3. Institucionet administrative	307
3.5.4. Ndërtesa të institucioneve të mirëqenies sociale dhe komunitetit	308
3.5.5. Kultura	309
3.5.6. Objektet e rinisë, sportit dhe rekreacionit	311
3.5.7. Hapësirat e hapura publike.....	312
3.5.8. Objektet e religjionit dhe varrezat	312
3.6. MJEDISI DHE SIPËRFAQET NË RREZIKSHMËRI.....	315
3.6.1. Ndotja e ajrit.....	315
3.6.2. Ndotja e ujit.....	315
3.6.3. Ndotja e tokës.....	317
3.6.4. Ndotjen nga zhurma	318
3.6.5. Biodiversiteti.....	318
3.6.6. Erozion dhe sendimentimi	321
3.6.7. Rrëshqitjet e dheut dhe ortekët e dëborës	322
3.6.8. Diellosja	323
3.6.9. Erërat.....	323
3.6.10. Tërmetet	323
3.6.11. Sipërfaqet me ndotje të lartë (hot-spotet).....	324
3.6.12. Sipërfaqet e rrezikuara nga zjarri	324
3.6.13. Vërshimet	325
3.7. ASETET E TRASHËGIMISË NATYRORE, KULTURORE DHE TURISTIKE	331
3.7.1. Asetet e trashëgimisë natyrore	331
3.7.2. Asetet e trashëgimis kulturore.....	333

3.8. VENDBANIMET	348
3.8.1. Vendbanimet sipas karakterit Urban/ Rural	348
3.8.2. Vendbanimet sipas madhësisë dhe numrit të banorëve	349
3.8.3. Vendbanimet sipas funksionalitetit dhe rrjetit ndërlidhës	350
3.8.4. Vendbanimet sipas llojit dhe lartësisë mbidetare	351
3.8.5. Raporti në mes të sipërfaqeve të ndërtuara dhe të pa ndërtuara	352
3.8.6. Vendbanimi urban	353
3.8.7. Strukturat e ndërtuara	357
3.8.8. Vendbanimet rurale - shtrirja, struktura dhe madhësia	358
3.8.9. Trendët, nevojat, projeksionet dhe prognozot	358
3.9. Vendbanimet joformale	362
3.9.1. Karakteristikat dhe numri i banorëve.....	362
3.9.2. Gjendjen ekonomike, sociale dhe mjedisore të vendbanimeve joformale të identifikuar	363
3.9.3. Ndërtimet pa Leje	364
3.10. BANIMI	365
3.10.1. Fondi i banimit	365
3.10.2. Kushtet e banimit.....	367
3.10.3. Shfrytëzimi i fondit të banimit	368
3.10.4. Trendet e ndërtimit të ndërtesave për banim dhe çmimet mesatare të ndërtesave për banim;	368
3.10.5. Identifikimin e tokës së mjaftueshme për banim	369
3.10.6. Sfidat, gjetjet kyçe dhe supozime të pranuar, identifikimi i problemeve dhe konstatimet kryesore	369
3.10.7. Vlerësimi i përparësive, dobësive, mundësive dhe rreziqeve – Analiza SWOT për fushën e banimit	370
3.11. SHFRYTËZIMI I TOKËS	371
3.11.1. Banim / Banim i përhershëm.....	372
3.11.2. Shfrytëzim tjetër/Hapësirë në të cilën të gjitha shfrytëzimet janë të lejuara	373
3.11.3. Prodhim Parësor /Bujqësi.....	374
3.11.4. Prodhim Parësor /Pylltari / Pylltari e bazuar në rotacion të mesëm apo të gjatë	375
3.11.5. Prodhim Tretësor /Shërbim tregtar.....	376
3.11.6. Prodhim dytësor/ industri e prodhimeve të lehta	377
3.11.7. Rrjetet e transportit, logjistikës] dhe Infrastrukturës publike / Rrjetet e transportit.....	378
3.11.8. Prodhim Tretësor / Shërbim i komunitetit	379
3.11.9. Prodhim Tretësor / Shërbim kulturor, argëtues dhe rekreativ / Hapësirë e hapur rekreative	380
4. KORNIZA E ZHVILLIMIT HAPËSINOR.....	385
4.1. VIZIONI	385
4.2. QËLLIMET DHE OBJEKTIVAT ZHVILLIMORE.....	387
4.2.1. Axfenda e BE	388
4.2.2. Karta e Leipzig.....	391
4.2.3. Qëllimet dhe objektivat e veçanta	391
4.2.4. Qëllimet dhe objektivat sipas fushave tematike	392
4.2.5. KONCEPTI I ZHVILLIMIT HAPËSINOR	397
4.2.6. Skenarët e propozuar hapësinor	397
4.2.7. Koncepti i zhvillimit hapësinor të skenarit të përzgjedhur	403
4.2.8. Zhvillimet e planifikuara sipas fushave	406
5. PRIORITETET E ZHVILLIMIT STRATEGJIK DHE PLANI I VEPRIMIT	434
5.1. PRIORITETET E ZHVILLIMIT STRATEGJIK	435
5.2. PLANI I VEPRIMIT.....	437
5.2.1. Zhvillimi Ekonomik.....	437
5.2.2. Infrastruktura teknike	442
5.2.3. Infrastruktura e transportit dhe transporti	452

4.3.6.1. Projektet strategjike për përmirësimin dhe zhvillimin e një sistemi të mobilitetit të mençur (Smart mobility)

5.2.4. Infrastruktura publike dhe Sociale	456
5.2.5. Mjedisi dhe sipërfaqet me rrezikshmëri.....	461
5.2.6. Trashëgimia natyrore dhe kulturore	465
5.2.7. Shfrytëzimi i tokës	470

Lista e tabelave

Tabela 1. Veçoritë gjeologjike	41
Tabela 2. Ndjeshmëria e ujërave nëntokësore	44
Tabela 3. Ndarja e pjerrtësisë së terrenit sipas këndit të rënies (A. Bognarit).....	45
Tabela 4. Shtesa e Popullsisë në Komunat e Kosovës	50
Tabela 5. Lindjet në periudha të ndryshme nga Studimi Demografik dhe Shëndetësor i Kosovës 2003 / KDHS 2003 (ESK 2004) 50	
Tabela 6. Vlerësim i popullatës Gjakovë	51
Tabela 7. Popullësia dhe Ekonomitë Familjare sipas vendbanimeve	51
Tabela 8. Popullësia e Gjakovës ndër vite 1948/2011	54
Tabela 9. Grupmoshat në Komunën Gjakovë	55
Tabela 10. Grupmoshat në Komunën Gjakovë sipas gjinis	56
Tabela 11. Grupmoshat sipas viteve në nivel Kosove	56
Tabela 12. Ndërmarrjet sipas pronësisë të regjistruara sipas viteve.....	60
Tabela 13. Ndërmarrjet sipas vendbanimeve.....	60
Tabela 14. Numeri i bizneseve në komunën e Gjakovës sipas sektorëve ekonomik, ARBK 2020	61
Tabela 15. Personat e moshës 15 vjeç e mbi ekonomikisht jo aktive sipas kategorisë funksionale, gjinisë, 2011.....	62
Tabela 16. Zonat ekonomike- Zonat e lira, shtrirja sipërfaqësore.....	63
Tabela 17. Zonat ekonomike- Zonat e lira, punësimi.....	63
Tabela 18. Zonat komerciale, sipas pronësisë	64
Tabela 19. Zonat komerciale, sipas vendbanimeve.....	64
Tabela 20. Zonat komerciale, shtrirja sipërfaqësore	64
Tabela 21. Sipërfaqet e kulturave bujqësore sipas kategorive	65
Tabela 22. Tokat bujqësore sipas pronësisë	65
Tabela 23. Ndërmarrjet bujqësore sipas vendbanimeve	65
Tabela 24. Numri i të punësuarve në sektorin e bujqësisë (ASK)	66
Tabela 25. Sipërfaqet e mbjellura me perime (DBPZHR-ASK).....	66
Tabela 26. Sipërfaqet e mbjellura me perime (DBPZHR)	67
Tabela 27. Sipërfaqet e mbjellura me pemë (DBPZHR)	67
Tabela 28. Struktura e bagëtisë dhe shpezëve në komunën e Gjakovës (ASK)	67
Tabela 29. Numri i koshereve të bletëve	68
Tabela 30. Zonat me komasacion	69
Tabela 31. Sipërfaqet e ujitura në Gjakovë	70
Tabela 32. Tokat pyjore sipas pronësisë	71
Tabela 33. Toka pyjore, sipas kategorive të shfrytëzimit dhe shtrirjes hapësinore	71
Tabela 34. Kapacitetet akomoduese	72
Tabela 35. Zonat turistike sipas njësive kadastrale	74
Tabela 36. Zonat turistike shtrirja hapësinore	74
Tabela 37. Lloji i materialit të tubacioneve dhe gjatësia e tyre	78
Tabela 38. Burimet e ujit dhe kapacitetet e shfrytëzimit në komunën e Gjakovës	78
Tabela 39. Kapacitetet aktuale të furnizimit me ujë në komunë të Gjakovës	79
Tabela 40. Kapaciteti i stacioneve të pompimit	79
Tabela 41. Rezervuarët dhe kapaciteti i furnizimit në Komunën e Gjakovës	79
Tabela 42. Numri i konsumatorëve sipas kategorisë komuna e Gjakovës	80
Tabela 43. Infrastruktura e rrjetit të kanalizimit fokal, impiant kolektive- shtrirja hapësinore, kapacitetet trajtuese dhe vjetërsia e structures, 2020	82

Tabela 44. Infrastruktura e rrjetit të kanalizimit fekal, rrjeti primar- seksionet, materiali, presioni nominal I tubacioneve dhe vjetërsia, 2020.....	83
Tabela 45. Infrastruktura e rrjetit të kanalizimit fekal, gropat septike individuale, 2020	83
Tabela 46. Përmbledhje e investimeve të planifikuara dhe që janë duke u realizuar në rrjetin e kanalizimit në Komunën e Gjakovës	83
Tabela 47. Infrastruktura e rrjetit të kanalizimit atmosferik.....	84
Tabela 48. Zonat dhe sipërfaqet nen-ujtje	86
Tabela 49. Nënstacionet, fuqitë dhe numri i transformatorëve nga furnizohet konsumi i Gjakovës.....	89
Tabela 50. Linjat transmetuese të tensionit të lartë dhe të mesëm në komunën e Gjakovës	91
Tabela 51. Transformatorëve energjetik të të gjitha niveleve të tensionit në distriktin e Gjakovës.....	91
Tabela 52. Të dhënat mbi kategoritë e shpenzueseve dhe shpenzimi dhe ngarkesa në rrjet	91
Tabela 53. Karakteristikat teknike të kalldajave.....	93
Tabela 54. Karakteristikat e rrjetit të shpërndarjes.....	93
Tabela 55. Numeri i klienteve sipas operatorëve	95
Tabela 56. Objektet postare në komunë të Gjakovës	95
Tabela 57. Infrastruktura e telekomunikacionit, telefonia fikse rrjeti sekondar	95
Tabela 58. Infrastruktura e telekomunikacionit, telefonia fikse rrjeti terciar.....	95
Tabela 59. Infrastruktura e telekomunikacionit, telefonia fikse rrjeti terciar sipas vendbanimeve	95
Tabela 60. Shtrirja hapësinore e deponis tranzite	99
Tabela 61. Numeri i klientëve sipas kategorive	99
Tabela 62. Gjenerimi i mbeturinave sipas kategorive	99
Tabela 60. Ofrimi i shërbimeve sipas zonave	100
Tabela 61. Menaxhimi i mbeturinave rrjeti i shërbimeve	101
Tabela 65. Rrugët nacionale/ rajonale, Karakteristikat fizike dhe hapësinore.....	102
Tabela 63. Rrugët lokale, Karakteristikat fizike dhe hapësinore- gjatësia, 2020	103
Tabela 64. Aeroportet, Karakteristikat fizike dhe hapësinore	105
Tabela 65. Linjat e transportit urban-periferik.....	107
Tabela 66. Lokacionet e vendparkingjeve	111
Tabela 67. Veçoritë aktuale për secilin institucion publik të arsimit parashkollor	113
Tabela 68. Veçoritë aktuale për paralelet e ndara të institucioneve publike të arsimit fillor dhe të mesëm të ulët në zonën rurale	114
Tabela 69. Veçoritë aktuale për secilin institucion publik të arsimit fillor dhe të mesëm të ulët në zonën rurale	115
Tabela 70. Veçoritë aktuale për paralelet e ndara të institucioneve publike të arsimit fillor dhe të mesëm të ulët në zonën rurale	116
Tabela 71. Veçoritë aktuale për secilin institucion publik të arsimit të mesëm të lartë	117
Tabela 72. Veçoritë aktuale për paralelet e ndara të institucioneve publike të arsimit të mesëm të lartë	117
Tabela 73. Veçoritë aktuale hapësinore të Spitalit Regjional "Isa Grezda"	119
Tabela 74. Veçoritë aktuale hapësinore të Instituti i Mjekësisë së Punës së Kosovës	119
Tabela 75. Veçoritë aktuale për Qendrën Kryesore të Mjekësisë Familjare	119
Tabela 76. Veçoritë aktuale për secilën Qendër të Mjekësisë Familjare.....	120
Tabela 77. Veçoritë aktuale për secilën Ambulantë të Mjekësisë Familjare	121
Tabela 78. Veçoritë hapësinore për secilën hapësirë të mirëqenies sociale.....	122
Tabela 79. Numri i personave në nevojë sipas kategoritë	122
Tabela 80. Numri i të punësuarave në administratën komunale.....	123
Tabela 81. Veçoritë aktuale për secilën objekt administrativ	124
Tabela 82. Veçoritë hapësinore për secilën institucion kulturor	126
Tabela 83. Veçoritë hapësinore për secilën hapësirë sportive rekreative	128
Tabela 84. Veçoritë hapësinore për secilën hapësirë të hapur publike	130
Tabela 85. Veçoritë hapësinore për secilën Kishë Katolike	131
Tabela 86. Veçoritë hapësinore për secilën Kishë Ortodokse	131
Tabela 87. Veçoritë hapësinore për secilën Teqe	131
Tabela 88. Veçoritë hapësinore për secilën Tyrbe.....	132
Tabela 89. Veçoritë hapësinore për secilën Xhami Islame	132
Tabela 90. Shtrirja e objekteve fetare	133

Tabela 91. Veçoritë hapësinore për 17 varrezat publike që shtrihen në sipërfaqe mbi 1ha:.....	133
Tabela 92. Veçoritë hapësinore për 18 varrezat publike që shtrihen në sipërfaqe 0.7ha-1ha:	134
Tabela 93. Veçoritë hapësinore për 18 varrezat publike që shtrihen në sipërfaqe 0.3ha-0.7ha:	134
Tabela 94. Veçoritë hapësinore për 14 varrezat publike që shtrihen në sipërfaqe nën 0.3ha:	134
Tabela 95. Veçoritë hapësinore për secilën varrezë të veçuarë për dëshmorë dhe martirë	134
Tabela 99. Ndotja e ajrit sipas stacionit matës në Prizeren	136
Tabela 100. Ndotja e ajrit sipas stacionit matës në Pejë	136
Tabela 101. Ndotja e ajrit sipas stacionit matës në Pejë (IHMK)	138
Tabela 102. Erozioni ndërvite	142
Tabela 103. Rreshqitjet e dheut ndërvite	143
Tabela 104. Sipërfaqet e rrezikuara nga zjarret ndërvite	145
Tabela 105. Vërshimet ndërvite	146
Tabela 102. Fatkeqësitë natyrore, sipas kategorive	146
Tabela 103. Asetet e trashëgimisë natyrore të mbrojtur	147
Tabela 104. Parqet kombëtare, sipas njësive kadastrale dhe emërtimeve	148
Tabela 105. Pejzazhet i mbrojtura, sipas njësive kadastrale dhe emërtimeve	148
Tabela 106. Parqet e natyrës, sipas njësive kadastrale dhe emërtimeve	148
Tabela 111. Monumentet e natyrës, sipas njësive kadastrale dhe emërtimeve i mbrojtur nivel nacional	148
Tabela 108. Monumentet e natyrës, sipas njësive kadastrale dhe emërtimeve	148
Tabela 109. Trashëgimia kulturore, sipas kategorive kryesore, numrit dhe shtrirjes hapësinore	151
Tabela 110. Trashëgimia arkitektuale- Monumentet arkitektuale, sipas vendbanimeve dhe emërtimeve, statusit ligjor dhe shtrirjes hapësinore.	151
Tabela 111. Trashëgimia arkeologjike, sipas nen-kategorive kryesore dhe shtrirjes hapësinore	154
Tabela 112. Trashëgimia arkeologjike- Monumentet arkeologjike, sipas vendbanimeve dhe emërtimeve, statusit ligjor dhe shtrirjes hapësinore	155
Tabela 113. Trashëgimia arkeologjike- Vendbanimet arkeologjike, sipas njësive kadastrale dhe emërtimeve, statusit ligjor dhe shtrirjes hapësinore.	155
Tabela 114. Trashëgimia arkeologjike- Struk. e ndert. nga dora e njeriut, sipas njësive kad. dhe emërtimeve	155
Tabela 115. Trashëgimia arkeologjike- Rezervatet arkeologjike, sipas njësive kadastrale dhe emërtimeve, statusit ligjor dhe shtrirjes hapësinore	155
Tabela 116. Asetet e trashëgimisë së luajtshme	156
Tabela 117. Asetet e trashëgimisë shpirtërore	156
Tabela 118. Vendbanimet në komunë	158
Tabela 119. Ndarja e vendbanimeve sipas karakterit urban/rural	160
Tabela 120. Lartësia mbidetare e Zonave Kadastrale të Komunës së Gjakovës	162
Tabela 121. Vendbanimet Joformale të identifikuar në Komunën e Gjakovës	164
Tabela 122. Vendbanimi Joformal	167
Tabela 123. Lista e ndërtimeve pa leje sipas Zonave kadastrale (DUMM)	168
Tabela 124. Strukturat e ndërtuara në kuadër të vendbanimeve, Burimi: Drejtoria e tatimit në pronë	169
Tabela 125. Sipërfaqe e ndërtuar hektar	171
Tabela 126. Kategorizimet e vendbanimeve	173
Tabela 127. Banesat sipas llojit, statusit të shfrytëzimit dhe tipit të vendbanimit në zonën Urbane	174
Tabela 128. Shtrirja hapësinore (ha) dhe numri i ndërtesave (nr.) të banimit më një njësi	175
Tabela 129. Strukturat e ndërtuara në kuadër të vendbanimeve	175
Tabela 130. Banesa të zakonshme sipas numrit të dhomave	176
Tabela 131. Banesat e zakonshme sipas numrit të dhomave dhe sipërfaqes mesatare për një person	176
Tabela 132. Banesat në të cilat ushtrohet veprimtaria afariste sipas numrit të dhomave të shfrytëzuar për qëllime afariste dhe sipërfaqes në m2	176
Tabela 133. Ndërtesat me të paktën një banesë të zakonshme të shfrytëzuar sipas llojit	176
Tabela 134. Banesat e zakonshme sipas statusit të shfrytëzimit dhe llojit të pronësisë	177
Tabela 135. Numri i ndërtesave të ndërtuara sipas viteve	177
Tabela 136. Numri i personave për banesë në Gjakovë	178
Tabela 137. Shfrytëzimi tokës sipas sipërfaqeve (ha) dhe përqindjes	181
Tabela 138. Sipërfaqet ujore sipas sipërfaqeve (ha) dhe përqindjes të shtrirjes në zona kadastrale	182

Tabela 139. Zonat e Banimit sipas sipërfaqeve (ha) dhe përqindjes të shtrirjes në zona kadastrale	183
Tabela 140. Zonat e shfrytëzimit të përzier sipas sipërfaqeve përqindjes të shtrirjes në zona kadastrale.	184
Tabela 141. Zonat Bujqësore sipas sipërfaqeve (ha) dhe përqindjes të shtrirjes në zona kadastrale	185
Tabela 142. Zonat pyjore sipas sipërfaqeve (ha) dhe përqindjes të shtrirjes në zona kadastrale	186
Tabela 143. Zonat e Mbrojtura sipas sipërfaqeve (ha) dhe përqindjes të shtrirjes në zona kadastrale	187
Tabela 144. Zonat e Shërbimeve sipas sipërfaqeve (ha) dhe përqindjes të shtrirjes në zona kadastrale	187
Tabela 145. Zonat e Mbrojtura Arkeologjike sipas sipërfaqeve (ha) dhe përqindjes të shtrirjes në zona kadastrale.	189
Tabela 146. Zonat e rekreative-turistike sipas sipërfaqeve përqindjes të shtrirjes në zona kadastrale.	189
Tabela 147. Zonat minierë sipërfaqësore sipas sipërfaqeve përqindjes të shtrirjes në zona kadastrale.	189
Tabela 148. Zonat komerciale sipas sipërfaqeve përqindjes të shtrirjes në zona kadastrale.	190
Tabela 149. Zonat industriale sipas sipërfaqeve përqindjes të shtrirjes në zona kadastrale.	190
Tabela 150. Zonat e komunikacionit dhe transportit sipas sipërfaqeve përqindjes të shtrirjes në zona kadastrale.	190
Tabela 151. Buxheti i shpenzuar nëpër vite	192
Tabela 152. Komuna e Gjakovës – Mbledhja e të hyrave vetanake në të kaluarën 2017-2019.....	192
Tabela 153. Popullsia e Komunës së Gjakovës sipas vendbanimeve (1948 – 2011);	196
Tabela 154. Numri i popullsisë sipas indeksit bazik dhe vargor në Komunën e Gjakovës	198
Tabela 155. Popullsia e Komunës së Gjakovës sipas grup – moshave për periudhën 1961 – 2011;	200
Tabela 156. Shkalla e lindjeve në nivel komune sipas viteve;.....	202
Tabela 157. Numri i ekonomive familjare sipas vendbanimit;	203
Tabela 158. Parashikimet e popullsisë së përgjithshme (me diasporën) 2020 – 2030;	206
Tabela 159. Numri i ekonomive familjare - vlerësimi i përgjithshëm (me diasporën) për vitin 2020 dhe parashikimet deri në vitin 2030;	206
Tabela 160. Parashikimet e popullsisë për periudhën afatmesme (2020 – 2030) në nivel vendbanimi	207
Tabela 161. Grupmoshat sipas viteve në nivel Kosove	209
Tabela 162. Numri i ekonomive familjare sipas vendbanimeve 2020 – 2030;.....	210
Tabela 163. Ekonomit familjare.....	212
Tabela 164. Shfrytëzimi i tokës sipas ekonomive familjare bujqësore	212
Tabela 165. Rritja e ekonomive familjare në zonën urbane dhe rurale	213
Tabela 166. Numri i punëkërkesve në zyrën e Punësimi të Komunës së Gjakovës.....	213
Tabela 167. Trendet e numrit të punësuarve deri vitin 2030	213
Tabela 168. Numri i të punësuarve sipas viteve.....	214
Tabela 169. Projektionet mbi numrin e të punësuarve deri vitin 2030.....	214
Tabela 170. Sektorët ekonomik sipas aktiviteteve.	214
Tabela 171. Trendet e rritjes së biznesëve sipas aktiviteteve deri 2030;	215
Tabela 172. Numri i objekteve të tatimuara.....	218
Tabela 173. Trendet e rritjes së objekteve të tatimuara deri në vitin 2030.....	220
Tabela 174. Numri i të punësuarve në sektorin e bujqësisë (ASK)	230
Tabela 175. Kapacitetet e furnizimit m ³ /vit	249
Tabela 176. Nënstacionet, fuqitë dhe numri i konsumatorëve dhe nevojat për fuqi të instaluar në daljet përkatëse	257
Tabela 177. Projektet e planifikuara nga kompanitë energjetike të cilat e furnizojnë komunën e Gjakovës.....	259
Tabela 178. Korridoret që duhet të sigurohen për stabilimente energjetike –linja kabllorë ekzistuese dhe ndërtime të reja	260
Tabela 179. Korridoret që duhet të sigurohen për stabilimente energjetike –linja ajrore ekzistuese dhe ndërtime të reja	260
Tabela 180. Sipërfaqet e ngrohjes, sipas konsumatorëve	264
Tabela 181. Nënstacionet termike të kyçura në rrjet të ngrohës	264
Tabela 182. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së institucioneve shëndetësore të nivelit parësor për numrin aktual të banorëve rezidentë	293
Tabela 183. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së institucioneve shëndetësore të nivelit parësor për numrin e prognozuar të banorëve rezidentë në vitin 2030	295
Tabela 184. Vlerësimi i kapaciteteve investive për institucione të kujdesit parësor shëndetësor deri në vitin 2030	296
Tabela 185. Trendi i numrit të nxënësve të regjistruar në Shkollë Filllore të Mesme të Ulët në vitet arsimore 2005/2006 dhe 2019/2020	296
Tabela 186. Trendi i numrit të nxënësve të regjistruar në Shkollë Mesme të Lartë në vitet arsimore 2005/2006 dhe 2019/2020	296
Tabela 187. Shkollat Filllore dhe të Mesme të Ulët në zona rurale me numër të ultë të nxënësve të regjistruar, klasat 1 – 9	297

Tabela 188. Vlerësimi i sipërfaqeve aktuale krahas kërkesave hapësinore për institucione parashkolllore sipas NTPH bazuar në numrin aktual të banorëve	298
Tabela 189. Vlerësimi i sipërfaqeve aktuale krahas kërkesave hapësinore për institucione të arsimit fillor dhe të mesëm të ultë sipas NTPH bazuar në numrin aktual të banorëve rezidentë.....	298
Tabela 190. Vlerësimi i sipërfaqeve aktuale krahas kërkesave hapësinore për institucione të arsimit të mesëm të lartë sipas NTPH bazuar në numrin e prognozuar të banorëve rezidentë.....	299
Tabela 191. Vlerësimi i sipërfaqeve aktuale krahas kërkesave hapësinore për institucione parashkolllore sipas NTPH bazuar në numrin e prognozuar të banorëve rezident për vitin 2030.....	303
Tabela 192. Vlerësimi i sipërfaqeve aktuale krahas kërkesave hapësinore për institucione të arsimit fillor dhe të mesëm të ultë sipas NTPH bazuar në numrin e prognozuar të banorëve rezident për vitin 2030	304
Tabela 193. Vlerësimi i sipërfaqeve aktuale krahas kërkesave hapësinore për institucione të mesëm të lartë sipas NTPH bazuar në numrin e prognozuar të banorëve rezident për vitin 2030.....	304
Tabela 194. Numri i nxënësve të regjistruar në shkollat fillore dhe të mesme të ulëta, klasat 1 – 9.....	304
Tabela 195. Projektioni i numri të nxënësve në shkollat fillore dhe të mesme ulëta, për klasat 1 – 9 gjatë 8 viteve të ardhme	304
Tabela 196. Numri i nxënësve të regjistruar në shkollat e mesme të larta, klasat 10 - 12.....	305
Tabela 197. Projektioni i numri të nxënësve në shkollat e mesme të larta për klasat 10 - 12 gjatë 8 viteve të ardhme.....	305
Tabela 198. Shkollat Fillore dhe të Mesme të Ulëta në zonën urbane me trend negativ të nxënësve të regjistruar në shkollat fillore dhe të mesme të ulëta, klasat 1 – 9.....	305
Tabela 199. Shkollat Fillore dhe të Mesme të Ulëta në zonën urbane me trend pozitiv të nxënësve të regjistruar në shkollat fillore dhe të mesme të ulëta, klasat 1 – 9.....	305
Tabela 200. Shkollat Fillore dhe të Mesme të Ulëta në zona rurale me trend negativ të nxënësve të regjistruar në shkollat fillore dhe të mesme të ulëta, klasat 1 – 9.....	306
Tabela 201. Shkollat Fillore dhe të Mesme të Ulëta në zona rurale me trend negativ të nxënësve të regjistruar në shkollat fillore dhe të mesme të ulëta, klasat 1 – 9.....	306
Tabela 202. Shkollat Fillore dhe të Mesme të Ulëta në zona rurale me trend pozitiv të nxënësve të regjistruar në shkollat fillore dhe të mesme të ulëta, klasat 1 – 9.....	307
Tabela 203. Vlerësimi i kapaciteteve investive për institucione publike arsimore deri në vitin 2030	307
Tabela 204. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së institucioneve të administratës publike për numrin aktual të banorëve rezidentë.....	308
Tabela 205. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së institucioneve të administratës publike për numrin e prognozuar të banorëve rezidentë në vitin 2030.....	308
Tabela 206. Vlerësimi i kapaciteteve investive për institucione të administratës publike deri në vitin 2030	308
Tabela 207. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelës së ndërtësive të komunitetit për numrin aktual të banorëve	309
Tabela 208. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelave për ndërtesa të komunitetit për numrin e prognozuar të banorëve rezidentë në vitin 2030	309
Tabela 209. Vlerësimi i kapaciteteve investive për institucione të mirëqenies sociale deri në vitin 2030.....	309
Tabela 210. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së institucioneve kulturore për numrin aktual të banorëve rezidentë	310
Tabela 211. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së institucioneve kulturore për numrin e prognozuar të banorëve në vitin 2030	310
Tabela 212. Vlerësimi i kapaciteteve investive për institucione kulturore deri në vitin 2030.....	310
Tabela 213. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së institucioneve të rinisë, sportit dhe rekreacionit për numrin aktual të banorëve rezidentë	311
Tabela 214. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së rinisë, sportit dhe rekreacionit për numrin e prognozuar të banorëve rezidentë në vitin 2030.....	311
Tabela 215. Vlerësimi i kapaciteteve investive për institucione dhe hapësira sportive deri në vitin 2030	312
Tabela 216. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së hapësirave të hapura publike për numrin aktual të banorëve rezidentë.....	312
Tabela 217. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së hapësirave të hapura publike për numrin e prognozuar të banorëve rezidentë në vitin 2030.....	312
Tabela 218. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së varrezave për numrin aktual të banorëve rezidentë.....	313
Tabela 219. Përqindja e shfrytëzuar e varrezave publike ekzistuese të cilat tejkalojnë 50% të sipërfaqeve ekzistuese	313

Tabela 220. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së varrezave për numrin e prognozuar të banorëve rezidentë në vitin 2030	313
Tabela 221. Asetet e trashëgimisë natyrore të mbrojtur	331
Tabela 222. Përmbledhja e parametrave kryesor ligjor të mbrojtjes së aseteve të trashëgimisë kulturore, sipas të dhënave zyrtare.	335
Tabela 223. Klasifikimi i vendbanimeve sipas madhësisë	349
Tabela 224. Kategorizimi i vendbanimeve sipas numrit të popullsisë (kolona e parë), sipas sipërfaqes totale (kolona e dytë) dhe sipas dendësisë së popullsisë (kolona e tretë).....	349
Tabela 225. Zonat Kadastrale me sipërfaqe të ndërtuar mbi 15%	352
Tabela 226. Zonat Kadastrale me sipërfaqe të ndërtuar 10-15%.....	352
Tabela 227. Zonat Kadastrale me sipërfaqe të ndërtuar 5-10%.....	352
Tabela 228. Zonat Kadastrale me sipërfaqe të ndërtuar nën 5%	353
Tabela 229. Kategorizimet e vendbanimeve	358
Tabela 230. Klasifikimi i vendbanimeve joformale.....	362
Tabela 231. Të dhënat për numër dhe sipërfaqe të banimit.....	365
Tabela 232. Numri i ndërtesave të banimit në zonë urbane dhe rurlae	365
Tabela 233. Fondi i banimit në raport me njësitë e banimit dhe tipologjinë e ndërtesave të banimit	366
Tabela 234. Simulimi dhe shpërndarja e sipërfaqeve të banimit ekzistues	367
Tabela 235. Shpërndarja e projektuar e sipërfaqeve banimore 2028.....	367
Tabela 236. Shfrytëzueshmëria e fondit të banimit.....	368
Tabela 237. Diferenca në mes të shfrytëzimit aktual të tokës bazuar në të dhënat e përpunuara në GIS nga ortofotot e vitit 2012 dhe shfrytëzimit aktual të tokës në vitin 2020.	371
Tabela 238. Identifikimi i sfidave gjatë vlerësimit të shfrytëzimit të tokës.....	383
Tabela 239. Gjetjet kyçe gjatë vlerësimit të profilit të shfrytëzimit të tokës.....	384
Tabela 240. Zonat kadastrale, 2029	428

Lista e grafikoneve

Grafiku 1. Temperaturat mesatare vjetore.....	47
Grafiku 2. Grupmoshat sipas viteve në nivel Kosove.....	56
Grafiku 3 Ekonomitë familjare sipas numrit të anëtarëve, 2011, Grafiku 4. Ekonomitë familjare ndër vite 1948- 2011	57
Grafiku 5. Popullsia sipas statusit të ekonomisë familjare, Ekonomitë familjare private sipas statusit të banimit, 2011.....	57
Grafiku 6 Kompanitë sipas kategorive të numrit të punëtorëve, 2019.....	58
Grafiku 7. Numri i përgjithshëm i punëkërkuarve të regjistruar sipas gjinisë, 2019.....	58
Grafiku 8. Popullsia sipas burimit kryesor të jetesës, gjinisë, 2011	59
Grafiku 9. Bizneset me % sipas llojit të kompanisë, 2020	59
Grafiku 10. Indikatorët kryesorë të tregut të punës në Kosovë, 2019.....	62
Grafiku 11. Numri i vizitorëve dhe netë-qëndrimet (vendor dhe të jashtëm) sipas viteve në rajonin e Gjakovës.....	72
Grafiku 12. Numeri i turistëve i shprehur në përqindje.....	73
Grafiku 12. Mbulueshmëria me rrjet të internetit dhe IPTV sipas vendbanimeve	97
Grafiku 14. Popullsia (ndryshimet) e Komunës së Gjakovës sipas viteve.....	196
Grafiku 15. Popullsia në Komunën e Gjakovës sipas grup – moshës dhe gjinisë, 2011.....	199
Grafiku 16. Piramida e popullsisë sipas grup moshës pesë-vjeçe dhe gjinisë në Gjakovë dhe Kosovës, ...	200
Grafiku 17. Emigrimi sipas viteve nga tri komunat me numrin më të madh të emigrantëve, 2014	203
Grafiku 17. Bizneset e regjistruara në vitin 2017	215
Grafiku 18. Bizneset e regjistruara në vitin 2018	215
Grafiku 19. Trendet e rritjes së biznesëve sipas aktiviteteve deri 2030	216
Grafiku 20. Numri i ekonomive bujqësore sipas sipërfaqes së tokës së punueshme, 2018, ASK	230
Grafiku 21. Trendët e kultivimit të drithërave.....	231
Grafiku 22. Trendët e prodhimit të pemëve	232
Grafiku 23. Trendët e kultivimit të perimeve	233
Grafiku 24. Madhësia e fermës sipas numrit të krerëve në Gjakovë.....	235
Grafiku 25. Numri i ekonomive bujqësore dhe shpezëve	236
Grafiku 26. Bilanci i kërkesave dhe kapaciteteve të furnizimit	250
Grafiku 27. Ofrimi i shërbimeve sipas ekonomive familjare.....	267

Grafiku 28. Shfrytëzimi i Tokës për banim i shprehur në përqindje në kuadër të territorit të komunës.....	372
Grafiku 29. Trendi i rritjes së sipërfaqes për banim në kuadër të komunës i shprehur në hektar nga viti 2012 deri 2020.....	372
Grafiku 30. Shfrytëzimi i Tokës për zona me shfrytëzim të përzier i shprehur në përqindje në kuadër të territorit të komunës.....	373
Grafiku 31. Trendi i rritjes së sipërfaqes për banim në kuadër të komunës i shprehur në hektar nga viti 2012 deri 2020.....	374
Grafiku 32. Shfrytëzimi i Tokës për tokë bujqësore i shprehur në përqindje në kuadër të territorit të komunës.....	374
Grafiku 33. Trendi i humbjes së sipërfaqes për tokë bujqësore në kuadër të komunës i shprehur në hektar nga viti 2012 deri 2020	375
Grafiku 34. Shfrytëzimi i Tokës për tokë pyjore i shprehur në përqindje në kuadër të vendbanimeve	375
Grafiku 35. Trendi i rritjes së sipërfaqes për tokë pyjore në kuadër të komunës i shprehur në hektar nga viti 2012 deri 2020	376
Grafiku 36. Shfrytëzimi i Tokës për zona komerciale i shprehur në përqindje në kuadër të territorit të komunës.....	376
Grafiku 37. Trendi i rritjes së sipërfaqes për zona komerciale në kuadër të komunës i shprehur në hektar nga viti 2012 deri 2020	377
Grafiku 38. Shfrytëzimi i Tokës për zona industriale i shprehur në përqindje në kuadër të vendbanimeve të komunës	378
Grafiku 39. Shfrytëzimi i Tokës për zona të transportit i shprehur në përqindje në kuadër të vendbanimeve.....	378
Grafiku 40. Trendi i sipërfaqes së infrastrukturës rrugore në kuadër të komunës i shprehur në hektar nga viti 2012 deri 2020..	379
Grafiku 41. Shfrytëzimi i Tokës për zona të shërbimeve	379
Grafiku 42. Trendi i sipërfaqes së zonave për shërbime në kuadër të komunës i shprehur në hektar nga viti 2012 deri 2020	380
Grafiku 43. Shfrytëzimi i Tokës për zona rekreative dhe turistike i shprehur në përqindje në kuadër të vendbanimeve.....	380
Grafiku 44. Trendi i sipërfaqes së infrastrukturës rrugore në kuadër të komunës i shprehur në hektar nga viti 2012 deri 2020 ..	381

Pjesa hartografike

Harta 1. Pozita gjeografike e komunës së Gjakovës.....	41
Harta 2. Formacionet pedologjike	42
Harta 3. Harta e formacioneve gjeologjike	43
Harta 4. Harta e hidrologjisë.....	44
Harta 5. Hipsometria e terrenit	46
Harta 6. Vlerat e llogaritura të biodiversitetit.....	49
Harta 7. Përshtatshmëria e tokave bujqësore (bonitet).....	68
Harta 8. Rregullimi i tokave bujqësore.....	70
Harta 9. Resurset minerale dhe natyrore në Komunën e Gjakovës	76
Harta 10. Shtrirja e veprimtarive ekonomike në komunën e Gjakovës	77
Harta 11. Rrjeti i ujësjellësit në komunën e Gjakovës	81
Harta 12 Rrjeti i kanalizimit në komunën e Gjakovës	82
Harta 13. Rrjeti i kanalizimit të ujërave të ndotura	84
Harta 14. Rrjeti i kanalizimit të ujërave atmosferik.....	85
Harta 15. Rrjeti i sistemit të ujitjes	86
Harta 16. Rrjeti i energjisë elektrike	93
Harta 17. Rrjeti i ngrohjes.....	94
Harta 18. Rrjeti i telekomunikacionit.....	98
Harta 19 Mbulueshmëria e vendbanimeve me shërbim për grumbullim të mbeturinave.....	100
Harta 20. Zonat e shërbimit të grumbullimit të mbeturinave.....	101
Harta 21. Rrjeti rrugor i komunës së Gjakovës	104
Harta 22. Shtrirja e institucioneve publik arsimore	118
Harta 23. Shtrirja e institucioneve të kujdesit shëndetësor.....	121
Harta 24. Shtrirja e institucioneve administrative.....	125
Harta 25. Shtrirja e institucioneve kulturore	127
Harta 26. Shtrirja e hapësirave të hapura publike	130
Harta 27. Shtrirja e varrezave publike	135
Harta 28. Hidrologjia në komunën e Gjakovës	138
Harta 29. Ndjeshmëria së ujërave nëntokësore	140
Harta 31. Biodiversiteti	142
Harta 32. Erozioni në komunën e Gjakovës.....	143
Harta 33. Zonat e Vërshuara	146
Harta 34. Trashëgimia natyrore	150

Harta 35. Trashëgimia kulturore	157
Harta 36. Shtrirja e vendbanimeve	160
Harta 37. Klasifikimi i vendbanimeve sipas numrit të banorëve	162
Harta 38. Vendbanimeve joformale në Komunën e Gjakovës.....	164
Harta 39. Ndërtimet pa leje në komunën e Gjakovës.....	169
Harta 40. Shfrytëzimi i tokës.....	191
Harta 41. Dendësia e popullsisë për m ²	201
Harta 42. Dendësia e popullsisë sipas vendbanimeve	201
Harta 43. Resurset minerale dhe natyrore në Komunën e Gjakovës	245
Harta 44. Rrjeti i ngrohjes në qytetin e Gjakovës.....	265
Harta 45. Ndjeshmëria e ujërave nëntokësore.....	316
Harta 46. Ndjeshmëria e tokës në mjedis.....	318
Harta 47. Vlerat e biodeversitetit	320
Harta 48. Ndjeshmëria ndaj erozionit	322
Harta 49. Epiqendrat e tërmeteve në Kosovë	324
Harta 50. Zonat e rrezikuara nga zjarri dhe largësia e tyre me qytetin e Gjakovës.....	325
Harta 51. Ndarja e vendbanimeve sipas karakterit urban/rural.....	348
Harta 52. Koncepti i zhvillimit hapësinor	404
Harta 53. Koncepti i zhvillimit ekonomik	410
Harta 54. Koncepti i Infrastrukturës teknike	413
Harta 55. Koncepti i Infrastrukturës së transportit dhe transportit.....	415
Harta 56. Koncepti i Infrastrukturës publike dhe sociale	419
Harta 57. Koncepti i mjedisit dhe sipërfaqeve me rrezikshmëri	423
Harta 58. Koncepti i zhvillimit të vendbanimeve	427

1. HYRJE

1.1. INFORMATA PËR VENDIMET E KUVENDIT TË KOMUNËS NË LIDHJE ME PZHK-në

Me qëllimi që të sigurojë zhvillimin e qëndrueshëm dhe të baraspeshuar të planifikimit hapësinor për tërë territorin e komunës së Gjakovës, përmes qeverisjes së mirë, shfrytëzimit të përshtatshëm të tokës, mbrojtjes së mjedisit dhe trashëgimisë kulturore dhe natyrore.

Si dhe të sigurojë qeverisje të qëndrueshme, shfrytëzim efikas të fondeve publike, por edhe përmbushje të kërkesës ligjore në përputhje me Nenin 10, paragrafin 2.1 të Ligjit Nr. 04/L-174 Për Planifikimin Hapësinor në datën 28/01/2021 Kuvendi i Komunës ka marrë **vendimin 01 Nr. 011/01-2747/2021 për hartimin e Planit Zhvillimor Komunal për Komunën e Gjakovës.**

REPUBLIKA E KOSOVËS/ REPUBLIKA KOSOVO/ REPUBLIC OF KOSOVO

KOMUNA E GJAKOVËS

OPŠTINA DJAKOVICA/ MUNICIPALITY OF GJAKOVA

Kuvendi i Komunës së Gjakovës
01 Nr. 011/01-2747/2021
Datë: 28.01.2021

Kuvendi i Komunës së Gjakovës duke u bazuar në nenin 12, nenin 17 shkronja (b), neni 40 shkronja (l) të Ligjit për Vetëqeverisje Lokale të Kosovës Nr. 03/L-040, ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës" Nr. 28 qershor 2008), nenit 5 nën paragrafi 1.2, dhe nenet 10, 11, 15, dhe nenit 26 të Ligjit për Planifikim Hapësinor Nr. 04/L-174 datës 31.07.2013 si dhe Udhëzimit Administrativ Nr. 11/15 mbi elementet dhe kërkesat themelore për hartimin, zbatimin dhe monitorimin e Planit Zhvillimor Komunal, nenit 55 të Statutit të Komunës së Gjakovës 01 Nr. 011-10 datë 26.12.2008, pas diskutimeve lidhur me pikën e 6 të rendit të ditës : Shqyrtimi i kërkesës për naxhjen e vendimit për punimin e Planit Zhvillimor Komunal (PZHK), e miratoj këtë:

VENDIM

PËR HARTIMIN E PLANIT ZHVILLIMOR KOMUNAL 2021-2028

Neni 1

Lloji i dokumentit të planifikimit hapësinor

Me këtë vendim fillohet hartimi Planit Zhvillimor Komunal 2021-2028 i Komunës së Gjakovës.

Neni 2

Përkufizimi i dokumentit të planifikimit hapësinor

Me këtë vendim përkufizohet dokumenti i planifikimit hapësinor, Planit Zhvillimor Komunal, në harmoni me ligjin si plan strategjik multi-sektorial, i cili përcakton çaqet afatgjata të zhvillimit ekonomik, social dhe hapësinor. Planit Zhvillimor i Komunal duhet të përshijë planin për zhvillimin e zonave urbane dhe rurale për periudhën tetë (8) vjeçare.

Neni 3

Qëllimi i hartimit

Me Planin Zhvillimor Komunal nga neni 1 i këtij vendimi planifikohet zhvillimi hapësinor në kontekst të ndryshimeve të bëra dhe harmonizimin e tyre me nevojat reale dhe mundësitë për të

servicet kushtes optimale të shvillimit dhe organizimit hapësiror, rregullimit dhe ndërtimit të komunës së Gjakovës, plotëson kërkesat ligjore për të përgatitur planin strategjik multi-sektorial i cili përfshin planifikimin dhe zhvillimin e zonës urbane dhe rurale.

Neni 4

Kufiri i territorit

Zonat kadastrale në territorin e Komunës së Gjakovës janë:

Kodi kadastral	Zona kadastrale	Sipërfaqja m ²	Sipërfaqja Ha
70705001	BABAJ DOKES	21.952.656	2195
70705007	BERDOSANË	10.516.590	1051
70705003	BATUJSHA	9.425.412	942
70705005	BEC	15.385.911	1538
70705006	BERJAH	1.877.266	187
70713003	BISTRAZHIN	3.103.127	310
70705008	BREKOC	5.546.998	554
70705009	BROVINË	20.312.534	2031
70705079	CERMIAN	19.608.143	1960
70713017	DAMJAN	20.889.575	2088
70705020	DEVA	17.565.171	1756
70705024	DOBLIBARE	8.930.057	893
70705025	DOBRIO	4.246.399	424
70705027	DUJAKË	5.880.565	588
70705077	FIRZA	8.721.497	872
70713016	GËRQINË	20.426.516	2042
70705017	GROGOC	9.598.717	959
70705028	GJAKOVË-JQYTET	22.285.135	2228

70705029	GJAKOVË-QYTET	2,539,408	253
70713009	GODEN	10,664,325	1066
70705018	GUSKE	2,187,532	218
70705030	HERCQ	5,212,950	521
70705034	JABLLANICA	7,532,754	753
70705057	JAHOC	10,438,679	1043
70705015	JAKOBI	2,467,515	246
70705019	KODRAJTA REÇIT	6,096,167	609
70705042	KOBENICE	5,055,844	505
70705043	KONHARR	24,573,384	2457
70705044	KBALAN	14,929,595	1492
70705041	KODRA HUITT	11,079,453	1107
70705045	KURHAVEC	2,554,449	255
70713044	LIPQVIT	7,876,937	787
70705048	MARMULL	8,191,664	819
70705049	MEÇE	3,818,698	381
70705050	MOGLICE	3,850,133	385
70705051	MOLLQ	8,432,584	843
70705052	NIVOCAZ	2,867,583	286
70705014	NOVOSELLE E EPËRME	3,078,130	307
70705022	NOVOSELLE E ULËT	3,692,673	368
70705053	OBIZE	3,951,848	395
70705055	OSEKHYLE	2,865,297	286
70705054	ONKOPASHË	1,306,630	130
70705056	PALADARDH	2,333,400	233
70705057	PETRUSHAN	16,765,284	1676
70705060	PONOSHEC	10,290,583	1029
70705061	POBOC	8,025,303	802
70705076	QURIM	7,530,716	753
70705081	QERRET	11,755,433	1175
70705067	RAQE	2,408,197	240
70705063	SKANDIQ	11,180,861	1118
70705064	RAKOC	5,796,257	579
70710070	ROGOVË II	2,691,066	269
70713071	ROGOVË I	12,766,723	1276
70705066	RRACAJ	6,383,203	638
70705083	SHËREMET	10,498,832	1049
70705084	SHËSHMON I DOKËS	13,734,274	1372
70705071	SKIVIAN	9,339,383	933
70713075	SMAÇ	4,805,336	480
70705073	SMOLICE	9,540,393	954
70705074	STURULL	2,594,967	259
70705075	TRAKANIQ	3,398,518	339
70713088	UJZ	7,895,128	789
70705010	VOGOVË	3,532,417	353
70705013	VRANIQ	4,885,327	488
70705031	ZHABEL	12,989,235	1298
70705032	ZHDRELLË	3,389,908	338
70705033	ZHUR	7,259,963	725

70703070	ZID SADIK AGJE I	2,989,440	298
70703083	ZID SADIK AGJA II	476,914	87
70713029	ZVLPAJ	11,626,968	1162

Subjekti përgjegjës për hartim

Hartësi i hartimit të Planit Zhvillimor Komunal është Asambleja e Përgjegjës Komunal e Planifikimit dhe Menaxhimit Hapësiror në Komunë - Drejtoria për Urbanizim dhe Nivernje të Mjeshit.

Mjetat dhe mekanizmat e nevojshëm për hartim

Mjetet për hartimin e dokumentit të planifikimit hapësiror sigurohen nga bashkëti e Komunes së Gjakovës. Drejtoaria për Urbanizim dhe Nivernje të Mjeshit koordinon procesin e hartimit e hartimit të Planit Zhvillimor Komunal me drejtoritë sektoriale dhe burimet njerëzore brenda komunes.

Neni 7

Atm e hartimit

Hartësi i hartimit të dokumentit të planifikimit hapësiror sipas neshit 1 të kësaj venditimi duhet të obliguar që dokumentin e planifikimit hapësiror ta kërkojë në afat prej 12 muaj nga dita e kusjes në fuqi të kësaj venditimi.

Neni 8

Konsultime Publike

Procesi i Planit Zhvillimor Komunal, para hartimit du të mbetet në konsultime publike dhe në shqyrtim publik. Parashijja e Planit Zhvillimor Komunal në shqyrtim publik dhe koha për dhënien e sugjerimeve dhe komentëve du të shpalljen përmes njoftimeve publike.

Neni 9

Atm e Vlerësimit

Dokumentin e planifikimit hapësiror Plan Zhvillimor Komunal hartohet për periudhën hartime 2022-2030, respektivisht 2024-2030.

Neni 10

Gjuhë zyrtare

Dokumentin e planifikimit hapësiror sipas neshit 1 të kësaj venditimi duhet të jetë në gjuhë zyrtare të komunes dhe në palor në % (përqje) të shqyrtim e të kusjes dhe a kusje digjitale të origjinale.

Neni 11

Programi

Planit e kusje venditimi është programi për hartimin dhe menaxhimin e procesit të planifikimit i kuspurit me neshit 11 pika 1.3 të Ligjit për Planifikim Hapësiror Nr. 04/L-174.

Neni 12

Hyrja në fuqi

Le kusurim e kusje Venditimi nga Kusurimi i Komunes së Gjakovës, shfaq Kusurimi për hartimin e Planit Zhvillimor Komunal me m. Protokolli 01/04-4768/2017 i kusje 28.02.2017.

Le kusje vendim hyr në fuqi 15 ditë pas kusurimit të kusje a kusurimi në Kusurimi e Administrimit të Kusurimi Lokal si kusje 7 ditë pas kusurimit në kusje Kusurimi e Komunes.

01Ne: _____

Date 28.01.2021

1.1.1. Vendimi i Kuvendit të Komunës për miratim dhe zbatim

Pas një procesi cilësorë, gjithëpërfshirës, duke i kaluar të gjitha fazat dhe siguruar parakushte për zhvillim social dhe ekonomik të baraspeshuar, rregullim të qëndrueshëm të hapësirës, duke siguruar trajtim të barabartë, lëvizje të lirë dhe qasje adekuate në shërbimet publike për qytetarët, dhe pasi komuna është pajisur me të gjitha pëlqimet, dhe ka kryer të gjitha obligimet ligjore në funksion edhe të aprovimit formal të PZHK-së, në përputhje me Nenin 10, paragrafin 2.2 të Ligjit Nr. 04/L-174 Për Planifikimin Hapësinor në datën 29.04.2022 Kuvendi i Komunës ka marrë vendimin nr. 011101-11250 për miratimin dhe zbatimin e Planit Zhvillimor Komunal për Komunën e Gjakovës.

REPUBLIKA E KOSOVËS / REPUBLIKA KOSOVO / REPUBLIC OF KOSOVO
KOMUNA E GJAKOVËS
OPŠTINA DJAKOVICA / MUNICIPALITY OF GJAKOVA

Kuvendi i Komunës së Gjakovës
01 Nr. _____/2022
Datë: 29.04.2022

Kuvendi i Komunës së Gjakovës duke u bazuar në nenin 12, shkronja (d), nenin 17, paragrafi 1, shkronja (b), të Ligjit Nr. 03/L-040 për Vetëqeverisje Lokale, "Gazeta zyrtare e Republikës së Kosovës, Nr. 28/2002", e në mbështetje të nenit 5, paragrafi 1.2, pika 1.2.1, nenit 6, paragrafi 1.2, pika 1.2.1, nenit 10, paragrafi 2, pika 2.1, nenit 11 dhe nenit 15 të Ligjit Nr. 04/L-174 për Planifikim Hapësinor "Gazeta zyrtare e Republikës së Kosovës, Nr. 30/2013" dhe Udhëzimit Administrativ (MMPH) Nr. 11/2015 mbi elementet dhe kërkesat themelore për hartimin, zbatimin dhe monitorimin e Planeve Zhvillimore Komunale, si dhe Udhëzimit Administrativ (MMPH) Nr. 08/2017 për normat teknike të planifikimit hapësinor dhe Vendimit për dhënien e pëlqimit për miratimin e Planit Zhvillimor Komunal të Gjakovës 2022-2030 Nr. 1622-2/22 të datës 04.04.2022 nga Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës e konform nenit 55 të Statutit të Komunës së Gjakovës 01 Nr. 011-10 të datës 26.12.2008, në mbledhje e mbajtur me dt. 29.04.2022, pas diskutimeve lidhur me pikën e 5 të rendit të ditës, Shqyrtimi dhe miratimi i Planit Zhvillimor Komunal 2022-2030, i Komunës së Gjakovës, e miratoj këtë :

VENDIM Për Planin Zhvillimor Komunal 2022-2030

Neni 1

MIRATOHET "Plani Zhvillimor Komunal" për Komunën e Gjakovës për periudhën 8 (tetë) vjeçare 2022-2030 (në tekstin e mëtejshëm PZHK), si në projekt-planin multi-sektorial i cili përcakton caqet afatgjata të zhvillimit ekonomik, social dhe hapësinor duke përfshirë planin për zhvillimin e zonave urbane dhe rurale për tërë territorin e Komunës së Gjakovës me sipërfaqe të përgjithshme 587 km².

Neni 2

2.1 "Plani Zhvillimor Komunal i Gjakovës 2022-2030" përcakton vizionin, parimet, objektivat dhe prioritetet e zhvillimit strategjik për tërë territorin e Komunës, mbi të cilat bazohet hartimi i Hartës Zonale të Komunës së Gjakovës.

2.2 Pjesë përbërëse e këtij vendimi është "Plani Zhvillimor Komunal i Gjakovës 2022-2030" i hartuar nga Drejtoria për Urbanizëm dhe Mbrojtje të Mjedisit e Komunës së Gjakovës, duke u bazuar në dispozitat e Ligjit Nr. 04/L-174 për planifikim hapësinor "Gazeta zyrtare e Republikës së Kosovës Nr. 30/2013", Udhëzimit Administrativ (MMPH) Nr. 11/2015 mbi elementet dhe kërkesat themelore për hartimin, zbatimin dhe monitorimin e Planeve Zhvillimore Komunale si dhe Udhëzimit Administrativ (MMPH) Nr. 08/2017 për normat teknike të planifikimit hapësinor dhe Vendimit për dhënien e pëlqimit për miratimin e "Planit Zhvillimor Komunal i Gjakovës 2022-2030" Nr. 1622-2/22 të datës 04.04.2022 nga Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës në Prishtinë.

2.3 "Plani Zhvillimor Komunal i Gjakovës 2022-2030" përmban pjesën tekstuale dhe grafike, Vendimin Nr. 440/21 të datës 26.02.21 për Pëlqimin Mjedisor të Raportit për Vlerësimin Strategjik Mjedisor dhe Raportin e shqyrtimit publik e që janë pjesë përbërëse e këtij vendimi.

Neni 3

Të gjitha planet tjera komunale që nuk janë në kundërshtim me "Planin Zhvillimor Komunal të Gjakovës 2022-2030" mbesin në fuqi deri në miratimin e Hartës Zonale të Komunës së Gjakovës.

Neni 4

Për zbatimin e këtij vendimi do të kujdesen të gjitha organet e Komunës së Gjakovës, nën mbikëqyrjen e Kryetarit të Komunës.

Neni 5

Pas miratimit nga ana e Kuvendit të Komunës në Gjakovë, ky vendim hyn në fuqi 15 ditë pas dërgimit në autoritetin mbikëqyrës, në kuptim të nenit 81 të Ligjit mbi vetëqeverisjen lokale, Nr 03/L-040, "Gazeta zyrtare e Republikës së Kosovës, Nr 28/2008", nenit 8 dhe nenit 9 të Rregullores Nr. 10/2019 për procedurat e hartimit dhe publikimin e akteve të komunave dhe pas shpalljes publike në tabelën e shpalljeve ose web-faqen zyrtare të Komunës.

Neni 6

Me hyrjen në fuqi të këtij vendimi shfuqizohet vendimi me numër të protokollit 01 Nr 011-3856/2008 të datës 30.06.2008 për miratimin e Planit Zhvillimor Komunal 2006-2015+.

Vendimi iu dërgohet:

- Kryetarit të Komunës së Gjakovës,
- Ministrisë së Administrimit të Pushtetit Lokal
- Ministrisë së Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës
- Drejtorisë për Urbanizëm dhe Mbrojtje të Mjedisit
- Shërbimit Profesional të Kuvendit të Komunës
- Arkivit

1.1.2. Informata për miratim

Duke e konsideruar se Vlerësimi Strategjik Mjedisor (më tutje VSM-ja) është një proces që synon integrimin e konsideratave mjedisore në përgatitjen dhe miratimin e Planit Zhvillimor Komunal, është detyrim ligjor, i cili parashihet në nenin 23 të Ligjit të Planifikimit Hapësinor nr. 04/L-174.

Duke e theksuar se qëllimi i raportit të VSM-së është që të bëjë identifikimin, përshkrimin dhe vlerësimin e ndikimeve të mundshme që mund të rezultojnë nga zbatimi i PZHK-së, si edhe të japë alternativën më të favorshme për zhvillimin e tij nga pikëpamja hapësinore dhe mjedisore. Në raportin e VSM-së janë të përfshira edhe propozimi i masave për mënjanimin dhe zbutjen e ndikimeve të dëmshme që dalin nga përmbajtjet e përgjithshme zhvillimore dhe zbatimi i PZHK-së.

Pra VSM është proces i identifikimit fillestar dhe marrjes në konsideratë të ndikimeve të mundshme negative në mjedis dhe në shëndetin e njeriut të shkaktuara nga zbatimi i këtij plani dhe qëllimi i VSM-së është: 1) përmirësimi i planit në mënyrë që të minimizohet ndikimi i tij i mundshëm negativ në mjedis dhe të maksimizohet ndikimi pozitiv dhe 2) të sigurohet që ndikimet e mundshme negative që nuk mund të shmangen të menaxhohen siç duhet dhe të amortizohen gjatë zbatimit të planit.

Duke e kuptuar rëndësinë e VSM-së komuna ka kryer në një proces cilësorë VSM-në e PZHK-së dhe ka plotësuar të gjitha kushtet për të marr **pëlqimin mjedisor për Raportin e Vlerësimit Strategjik Mjedisor (VSM) të PZHK-së si më poshtë.**

Vendimi i VSM për Planin Zhvillimor Komunal Gjakova 2022-2030

Ministria e Ekonomisë dhe Ambientit në funksion të kryerjes së obligimeve të veta ligjore pasi që u siguroi në përputhshmërinë e Planit Zhvillimor Komunal të Gjakovës me Planin Hapësinor të Kosovës, si dhe sigurimit në cilësinë e procesit, pas pranimit të të dhënave digjitale, dhe sigurimit se dokumenti është punuar bazuar në normat teknike të planifikimit hapësinor, dhe po ashtu në përputhje me Nenin 9, paragrafin 2.3.1. të Ligjit Nr. 04/L-174 Për Planifikimin Hapësinor në datën 26/02/2021 MMPHI ka marrë vendimin nr. 21/440/1-54 për dhënien e pëlqimit për procedim të mëtejshëm të Planit Zhvillimor Komunal të Gjakovës për aprovim nga kuvendi komunal.

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government

Ministria e Ekonomisë dhe Ambientit
Ministarstvo Ekonomije i Životne Sredine
Ministry of Economy and Environment

Kabineit i Ministrimit / Kabinet Ministra / Kabinet of the Minister

DATE/A:	18.02. 2021
REFERENC-E:	21/440/MEA
PËR/ZA/TO:	Drejtoria për Urbanizëm dhe Mbrojtje të Mjedisit - Komuna e Gjakovës.
CC:	
PËRMES/PREKO/THROUGH:	
NGA/OD/FROM:	Muharrem Nitaj, Ministër në detyrë i Ekonomisë dhe Ambientit.
TEMA/SUBJEKAT/SUBJECT:	Vendim

Ministria e Ekonomisë dhe Ambientit, e ka pranuar Raportin për Vlerësim Strategjik Mjedisor për Planin Zhvillimor të Komunës së Gjakovës me nr.: 21/2440/MEA dhe pas shqyrtimit të bërë ka vendosur sikurse në vendimin e bashkangjitur kësaj letër-përcjellëse.

1. Vendimi për Pëlqim Mjedisor për Raportin për Vlerësim Strategjik Mjedisor për Planin Zhvillimor të Komunës së Gjakovës.

Me respekt,

Page 1 nga 3

Republika e Kosovës
Republika Kosovo - Republic of Kosovo
Qeveria – Vlada - Government

Ministria e Ekonomisë dhe Ambientit
Ministarstvo Ekonomije i Životne Sredine
Ministry of Economy and Environment

Kabineti i Ministrave / Kabinet Ministra / Kabinet of the Ministers

Sekretari i Përgjithshëm i Ministrisë së Ekonomisë dhe Ambientit, në mbështetje të nenit 18 të Ligjit Nr. 06/L-113 për Organizimin dhe Funkcionimin e Administratës Shtetërore dhe Agjencive të Pavarura, nenit 2 të Rregullores (QRK) Nr. 07/2020 për Ndryshimin dhe Plotësimin e Rregullores (QRK) Nr. 06/2020 për Fushat e Përgjegjësisë Administrative të Zyrës së Kryeministrit dhe Ministrave, nenit 28, paragrafi 1, të Ligjit për Mbrojtjen e Mjedisit Nr. 03/L-025, nenit 13 të Ligjit për Vlerësim Strategjik Mjedisor Nr. 03/L-230, nxjerr këtë:

VENDIM

Komuna e Gjakovës - Drejtoria për Urbanizëm dhe Mbrojtje të Mjedisit, pajiset me Pëlqim Mjedisor për Raportin për Vlerësim Strategjik Mjedisor për Planin Zhvillimor të Komunës së Gjakovës.

Arsyetim

Komunës së Gjakovës - Drejtoria për Urbanizëm dhe Mbrojtje të Mjedisit, Ministria e Ekonomisë dhe Ambientit ka shqyrtuar kërkesën, dokumentacionin, Raportin për Vlerësim Strategjik Mjedisor për Planin Zhvillimor të Komunës së Gjakovës, proces verbalin i Debatit Publik për draft Raportin e Vlerësim Strategjik Mjedisor për Planin Zhvillimor të Komunës së Gjakovës, listën e pjesëmarrësve në Debat Publik, të dorëzuar nga Drejtoria për Urbanizëm dhe Mbrojtje të Mjedisit.

Faqe 2 nga 3

Adresa: Objekti i Ri Qeveritar, ish Pallati i Mediave "Bërdijsë" katë 17, nr. 1713 - 10 000 Prishtinë
Telefon: +381 38 200-02307
<http://www.kg.gov.net/mmph>, E-mail: zgjummph@kg.gov.net

Ministria e Ekonomisë dhe Ambientit merr vendim për lëshuarjen e Pëlqimit Mjedisor për Raportin për Vlerësim Strategjik Mjedisor për Planin Zhvillimor të Komunës së Gjakovës.

Këshilla Juridike: Kundër këtij vendimi pala e pakënaqur mund të inicoj konflikt administrativ me padi në Gjykatën Themelore në afat prej 30 ditësh nga dita e pranimit të të njëjtit.

Ministria e Ekonomisë dhe Ambientit
Nr.: 21/440/1 -54/ /21 datë: 18.02.2021

Prishtinë

T'i dërgohet:

1. Përshkruesit të kërkesës
2. Komisionit për VSM
3. Inspektoratit të MIA-së
4. Zyrës të Sekretarit të Përgjithshëm
5. Kabinetit të Ministrit
6. Arkivi i MEA
7. Kuvendit të Komunës

Muharrem Nitaj

Ministër në detyrë i Ekonomisë dhe
Ambientit

1.2. INFORMATA PËR KORNIZËN STRATEGJIKE TË MARRA PARASYSH GJATË HARTIMIT TË PZHK-së

1.2.1. Strategjitë sektoriale afatshkurta, afatmesme dhe afatgjata në nivel lokal dhe qendror

Fillimisht komuna e Gjakovë, gjegjësisht ekipet hartuese të PZHK-së, të sfiduar nga reforma ligjore krijuan kuptimin e njëjte, për komplet ekipin dhe pjesëmarrësit tjerë në proces për Planin Zhvillimor Komunal duke konstatuar se: kemi të bëjmë me një dokument të planifikimit hapësinor i nivelit lokal pra ku hapësira është determinuese kryesore e dokumentit dhe zhvillimit, konstatimi tjetër është se Plani Zhvillimor Komunal është një plan strategjik, dhe planifikimi strategjik pasi të ketë analizuar situatën strategjike me një proces cilësorë përcakton Vizionin, qëllimet, objektivat, prioritetet strategjike dhe definon strategjitë për të arritur vizionin, çdo herë duke u bazuar në përmbajtjen determinuese të PZHK-së, dhe konstatimi tjetër është se PZHK është dokument multi-sektorial i cili përmban shumë sektor të organizuar së paku në këto fusha tematike: Demografia, Fusha Ekonomike, Infrastrukturës teknike, Infrastrukturës së transportit dhe transporti, Infrastrukturës publike dhe sociale, Mjedisit dhe sipërfaqet me rrezikshmëri, Aseteve të trashëgimisë natyrore, kulturore dhe turistike, Vendbanimeve, Banimet, Vendbanimet Joformale (VJF) dhe Shfrytëzimit të tokës.

Konstatimi tjetër është se në kornizën e re ligjore kemi dy nivele të planifikimit: Nivelin qendror dhe nivelin lokal, njëjte si dy nivelet administrative, duke kuptuar në këtë formë komuna konstaton se Strategjitë sektoriale afatshkurta, afatmesme dhe afatgjata në nivel lokal duhet jenë njëra nga bazat e hartimit të dokumentit, por edhe Strategjitë sektoriale afatshkurta, afatmesme dhe afatgjata të nivelit qendror duhet jenë baza tjetër pasi ato punohen për tu zbatuar në nivel të shtetit dhe rrjedhimisht për aq sa është relevante edhe në territorin e Gjakovës.

Andaj gjatë përgatitjes së PZHK-së komuna është mbështetur në strategjitë sektoriale afatshkurta, afatmesme dhe afatgjata në nivel lokal dhe qendror, organizuar në fushat vijuese:

Fusha e Demografisë- Te Kjo fshë janë marrë për bazë një numër i konsiderueshëm i burimeve për të dhëna dhe analiza për qëllime të planit. Si e dhënë e bazë zyrtare, janë marrë burimet e Agjencisë së Statistikave të Kosovës-ASK. Nga ky agjencion janë marrë të dhënat e popullësisë, ekonomive familjre e të dhëna të tjera të nevojshme për analizim të demografisë nga portali online dhe burimet zyrtare nga agjencia. Gjithashtu janë përdore edhe raportet Vjetare të agjencisë.

Fusha ekonomike- Te kjo fushë janë marrë për bazë një numër i konsiderueshëm i strategjive dhe ndër më të rëndësishmet po i listojmë: Zyra e Kryeministrit; Strategjia Kombëtare për Zhvillim (SKZH) 2016- 2021; Prishtinë Janar, 2016; Qeveria e Republikës së Kosovës - Strategjia Kombëtare për Zhvillim 2016-2021 (SKZh), Prishtinë, Janar, 2016; Ministria e Bujqësisë Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural - Strategjia e Shërbimeve Këshilluese për Bujqësi dhe Zhvillim Rural, Prishtinë, Strategjia për Konsolidimin e Tokës 2010 –2020, Prishtinë 2010; Strategjia për Zhvillimin e Pylltarisë 2010 – 2020, Prishtinë 2009; Ministria e Ekonomisë, Strategjia e Energjisë e Republikës së Kosovës 2017 – 2026, Prishtinë mars 2017; Strategjia e Ngrohjes e Republikës së Kosovës 2011 – 2018, Prishtinë Gusht 2011; Ministria e Financave, Strategjia për Zhvillimin e Partneriteteve Publike - Private për Republikën e Kosovës, Prishtinë 2014; Ministria e Mirëqenies Sociale, Strategjia Kombëtare për Punësim dhe Aftësi, Prishtinë 2014; Ministria e Diasporës, Strategjia për Diasporën dhe Mërgatën 2013-2018, Prishtinë Korrik 2013; Strategjia e Zhvillimit Ekonomik Lokal për Gjakovën 2016 -2018, Gjakovë 2016;

Fusha e Infrastrukturës teknike- Te kjo fushë janë marrë për bazë një numër i konsiderueshëm i strategjive dhe ndër më të rëndësishmet po i listojmë: Strategjia e Republikës së Kosovës për Menaxhimin e Mbeturinave 2013- 2022, Prishtinë, 2013; Menaxhimi i mbeturinave komunale në Kosovë Raport mbi gjendjen, Prishtinë, 2018; Raport i monitorimit dhe vlerësimit të gjendjes mjedisore në deponitë sanitare dhe stacionet e transferit të mbeturinave, Prishtinë, 2018; Ministria e Ekonomisë, Strategjia e Energjisë e Republikës së Kosovës 2017 – 2016, Prishtinë Mars 2017; Strategjia e Ngrohjes e Republikës së Kosovës 2011 – 2018, Prishtinë Gusht 2011; KRUGJ – Plani afte gjatë i investimeve 2019 – 2028, Shkurt 2019, KRUGJ – Strategjia e zvogëlimit të humbjeve së ujit 2018-2022, Janar 2018,

KRUGJ – Plani Biznesit 2019-2021, KRM Çabrat – Plani lokal i menaxhimit të mbeturinave 2015-2020, Tetor 2015, Inviromental and social impact assesment for the subcomponent, rehabilitation of radoniqi irrigation schema 2019.

Fusha e Infrastrukturës së transportit dhe transporti- Të kjo fushë janë marr për bazë një numër i konsiderueshëm i strategjive dhe ndër më të rëndësishmet po i listojmë: Ministria e Infrastrukturës, Strategjia Sektoriale dhe Transportit Multimodal 2015-2025 dhe Plani i Veprimit 5 vjeçar, Prishtinë Gusht 2015; Plani mobilitetit për Gjakovë 2017.

Fusha e Infrastrukturës publike dhe sociale- Te kjo fushë janë marr për bazë një numër i konsiderueshëm i strategjive dhe ndër më të rëndësishmet po i listojmë: Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë, Plani Strategjik i Arsimit në Kosovë 2017-2021, Prishtinë Korrik 2016; Strategjia e Sigurimit të Cilësisë për Arsimin Para universitar në Kosovë, Prishtinë 2016; Raporti i Gjellbër, Prishtinë, 2015; Ministria e Shëndetësisë, Strategjia Sektoriale e Shëndetësisë, Prishtinë Nëntor 2016; Komuna e Gjakovës, Plani Zhvillimor i Arsimit i Komunës së Gjakovës 2017-2020, Gjakovë 2017, Plani i veprimit Rinor Lokal 2018 – 2020.

Fusha e Mjedisit dhe sipërfaqet me rrezikshmëri- Te kjo fushë janë marr për bazë një numër i konsiderueshëm i strategjive dhe ndër më të rëndësishmet po i listojmë: Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor, Strategjia Kornizë për Ndryshimet Klimatike për Kosovën 2019- 2028; Strategjia dhe Plani i Veprimit për Biodiversitetin 2011 – 2020; Strategjia dhe Plani i Veprimit për Cilësinë e Ajrit 2011- 2021, Prishtinë, 2011; Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor, Agjencioni për Mbrojtjen e Mjedisit të Kosovës, Raport Përmbledhës Gjendja e Ajrit 2018, Prishtinë, Janar 2018; Analiza e cilësisë së ajrit në Prishtinë gjatë muajit Janar 2018; Raporti Katastri i ndotësve të ujërave të Kosovës; Komuna e Gjakovës, Plani Lokal i Veprimit në Mjedis 2019- 2023, Gjakovë 2023, Plani Lokal i Veprimit në Biodiversitet 2019 -2023, Gjakovë 2019, Raport, Hotspotet Mjedisore në Kosovë, Prishtinë, 2011; Sistemi i Integruar i Menaxhimit të Emergjencave Maj 2010 ,Prishtinë Plani i Reagimit Kombëtar, Prishtinë, Dhjetor 2010; Vlerësimi i Rreziqeve nga Fatkeqësitë Natyrore dhe Fatkeqësitë tjera, Prishtinë, Korrik, 2016; Strategjia për Zvogëlim të Rrezikut nga Fatkeqësitë dhe Plani i Veprimit 2016 – 2020.

Fusha e aseteve të trashëgimisë natyrore, kulturore dhe turistike- Te kjo fushë janë marr për bazë një numër i konsiderueshëm i strategjive dhe ndër më të rëndësishmet po i listojmë: Ministria e Kulturës Rinisë dhe Sportit, Lista e Trashëgimisë Kulturore për Mbrojtje të Përkohshme 2016, Prishtinë; Lista e Zonave të Mbrojtura 2016, Prishtinë; Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit, Strategjia Kombëtare për Trashëgiminë Kulturore 2016-2026, Prishtinë 2016; BE Projekti: Përkrahja për Promovimin e Diversitetit Kulturor në Kosovë 2015- 2018, Prishtinë 2015; Udhëzues - Vlerësimi i përfshirjes dhe integritetit të trashëgimisë kulturore në planet hapësinore dhe urbanistike të nivelit lokal, 2013.

Fusha e vendbanimeve- Te kjo fushë kemi materiale tjera që janë marr për bazë e sa i përket strategjive mund të veçojmë vetëm ky nga: Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor, Instituti për Planifikim Hapësinor, Hulumtim “Rritja e zonave urbane në Komunitat e Kosovës”, Prishtinë 2018.

Fusha e Banimit - Edhe te kjo fushë kemi materiale tjera që janë marr për bazë e sa i përket strategjive mund të veçojmë vetëm nga: Raporti Final për Studim parafizibiliteti teknik për analizimin e potencialit të kursimit të energjisë si dhe mundësitë e zbatimit të tij përmes fondeve të eficientes së energjisë dhe Komuna e Gjakovës, Programi Trevjeçar i Banimit 2020 – 2022.

Fusha e Vendbanimet Joformale (VJF) - Vendbanimet Joformale - Hulumtimi i gjendjes ekzistuese, Raport- 2005; Raport për gjendjen e Vendbanimeve Joformale në Kosovë, dhjetor 2010; Projekt-Strategjia dhe Plani i Veprimit për Parandalimin e Vendbanimeve Joformale në Kosovë 2011-2015; Doracaku për rregullimin e Vendbanimeve Joformale në Kosovë, tetor 2012; Doracakë për përfshirjen e komunitetit në procesin e rregullimit të vendbanimeve Joformale, 2013.

Fusha e Shfrytëzimit të tokës - Edhe te kjo fushë kemi materiale tjera që janë marr për bazë e sa i përket strategjive mund të veçojmë vetëm nga: Raporti për Mbulueshmërinë e Sipërfaqes së Tokës - CLC2012, Prishtinë, 2016.

1.2.2. Strategjitë prej planeve të mëparshme komunale

Duke e marr për bazë rëndësinë e Planit Zhvillimor Komunal është meritore të konstatohet se ky plan nuk fillon nga zero, por do të bazohet në një masë të konsiderueshme në Planin Zhvillimor Komunal të mëparshëm të nivelit të njëjtë (PZHK) e miratuar në vitin 2006 me periudhë kohore 2006- 2015+, në përputhshmëri me kërkesat e Ligjit Nr. 2003/14 për Planifikimin Hapësinor.

Duhet marr për bazë se PZHK e mëparshme është ende në fuqi dhe ka prodhuar efekte në hapësirë, andaj është kryer edhe analiza e zbatimit të këtij Plani, dhe në përgjithësi janë marr në konsideratë zhvillimet dhe përmbajtjet që duhet vazhduar edhe në këtë PZHK, Ekipi e ka marr në konsideratë se kërkesat e ligjit të ri janë më të gjëra dhe më të veçanta.

Si do që të jetë puna do bazohet edhe në këtë deklaratë të vizionit për komunën dhe qytetin e Gjakovës që është e ardhmja që dëshirohej të arrihej nga viti 2006 e që ishte:

Gjakova me një trashëgimi të pasur kulturore, historike dhe natyrore, qyteti i lumenjve, kryeqendër e malësisë së Gjakovës dhe e zhvillimit ekonomik, agro-kultural rajonal. Zonë e lirë doganore, e hapur për bashkëpunim me të gjitha qytetet e rajonit dhe Evropës, urë lidhëse aeroportuale me botën. Një mjedis i shëndoshë ekologjik, joshës për investitorët e huaj dhe vendorë. Qytet me një infrastrukturë bashkëkohore, me një ofertë turistike të integruar në rrjedhat e zhvillimit evropian i gatshëm të përballë sfidat e kohës. Qytet universitar në përgatitjen e kuadrit specifik.

Edhe Modelet e zhvillimit të ardhshëm hapësinor trajtuar në PZHK 2006- 2015+, janë baza e cila është marr për bazë, strategjitë dhe veprimet për zbatim janë marr për bazë edhe për të vlerësuar arsyet disa nga arsyet pse zhvillimet e caktuara nuk kanë arrit të zbatohen.

Duke i konsideruar të rëndësishme edhe ndryshimet ligjore të cilat vendosin theksin e trajtimit të zonës urbane dhe zonave rurale brenda Planit Zhvillimor Komunal dhe Urban, është meritore të konstatohet se ky plan në të ardhmen zëvendëson Planin Zhvillimor Urban për sa i përket disa përmbajtjeve të zonës Urbane, andaj në një masë të konsiderueshme ajo që është trajtuar në Planin Zhvillimor Urban me periudhë kohore 2006- 2015+, në përputhshmëri me kërkesat e Ligjit Nr. 2003/14 për Planifikimin Hapësinor, do jetë baza kryesore e trajtimit të qytetit.

Duhet konstatuar se Vizioni i zonës Urbane zbërthen Vizionin e komunës, dhe trajton qëllimet, objektivat dhe prioritetet e specifikuar për Qytetin.

Nga PZHK dhe PZHU e mëparshme harta e konceptit zhvillimor mëparshme strukturat urbane/destinimi i sipërfaqeve janë marr si baza kryesore por edhe hartat tjera.

Edhe Planet Rregullues dhe ato ideore janë marr në konsideratë përmbajtjet që i trajtojnë dhe obligimet ligjore, janë marr për bazë gjatë hartimit të këtij dokumenti siç janë : Planet Rregullues: Plani Rregullues Urban: "Gjakova 2005", Plani Rregullues Urban: "Tranziti", Plani Rregullues Urban: Lokacionit në mes të rrugëve "Sadik Stavileci dhe UÇK", Plani Rregullues Urban zona e ngushtë e qendres së qytetit , potezi i rrugës "Mbretëresha Teutë", Plani Rregullues Urban: vendbanimi joformal "Brekoc", Plani Rregullues Urban : "Dardania Perëndimore", Plani Rregullues Urban: "Ura e Islam Beut - Gjykata Komunale", Plani Rregullues Urban: "Zona e spitalit", Plani Rregullues Urban : "Jugu 1", Plani Rregullues Urban : vendbanimi joformal "Ali Ibra", Plani Rregullues Urban : "Xheladin Hana,Vashingtoni dhe Hysni Dobruna", Plani Rregullues Urban : "Jugu 2", Revidimi i Planit Urbanistik "Orize 1-8", Plani Rregullues Urban : Kampusi Universitar, Plani rregullues Urban : "Kompleksi Urbanistik i potezit përgjatë rrugës regionale Gjakovë Prizren - ana jugore", Plani Rregullues Urban : "Parku i Qytetit dhe segmenti perëndimor I rrugës Tirana", Plani Rregullues Urban: "Jugu" potezi në mes të rrugëve "Skënderbeu", "Musa Zajmi" dhe "Naum Veqilharxhi" dhe "Jugu A" potezi në mes të rrugëve "Skënderbeu", "Sadedin Shehu" dhe "Ali Pash Tepelena" dhe Jugu ana lindore, Plani Rregullues Urban : "Qarshia e Vogël – ana perëndimore" potezi në mes të rrugëve "Skënderbeu", "Abedin Tërbeshi", "Lumi Krena" dhe "Xheladin Hana", Plani Rregullues i Hollësishëm: për zonën pejsazh i mbrojtur "Shkugza", Plani Rregullues i Hollësishëm : Fehmi Agani, Sadik Stavileci, Tivari, Plani

Rregullues i Hollësishëm: qendra sekundare "Rogovë", Plani Rregullues I Hollësishëm: "Dëshmorët e Lirisë" ana lindore dhe perëndimore, Plani Rregullues i hollësishëm: Kompleksi Urbanistik "Rezinë dhe Petro Nini Luarasi".

1.2.2.1. Planet Urbanistike ideore dhe Detale të miratuara në periudhën para vitit 1999

Plani Urbanistik (ndërrimi i destinimit) miniblloku "Orize", Plani detal të megakompleksit "Ali Pashë Tepelena" (është miratuar nga Këshilli i Ekspertëve), Planin ideorë të "Veriu" (revidim), Planin e detal të "Jugu B", Plani detal të qendrës së ngusht të qytetit segmenti Nëna Terezë - Mazllom Lakuci, Plani detal të qendrës së ngusht të qytetit segmenti "Nëna Terezë- Mazllom Lakuci- Abedin Tërbeshi", Planin e rregullacionit të Qarshisë së Madhe, Plani detal të "Orize Jugore dhe Orize, Planin detal të "Orize Lindore", Plani detal të segmenti "Mulliri i Gutave", Plani ideorë të potezit "Teflon 2", Plani ideorë të potezit "Cara potok 1", Plani ideorë të potezit "Cara potok2", Plani ideorë të potezit "Cara potok 3", Plani detal të Parkut Memorial "Çabрати", Piskot Dardani Lindore.

1.2.2.2. Strategjitë rajonale ose strategjitë e komunave fqinje

Plani Hapësinor i Kosovës (PHK) ka përcaktuar edhe veçoritë karakteristike dhe zhvillimet e planifikuara të regjioneve kryesore në Kosovë, dhe me analizat e PHK-së janë trajtuar dhe janë integruar edhe strategjitë rajonale në procesin e hartimit të PZHK-së.

Kurse, të listuar në përmbledhjen më lartë, janë marr parasysh të gjitha strategjitë sektoriale të nivelit kombëtar dhe lokal, ku konsiderohet se të gjitha strategjitë e komunave fqinje janë integruar në procesin e hartimit të kësaj PZHK-je.

Të fusha e Ekonomisë – Urë e Kosovës (Hapësirë e verdhë) – agro-industriale dhe tregtare – Gjakova është zonë e lirë ekonomike rrjedhin nga strategji e dokumente që konsiderohen vlera rajonale ose strategji të komunave fqinje.

Të fusha e Transportit –modernizimi i hekurudhës dhe avancimi i rrugës nacionale janë rezultat i strategjive nacionale por me efekt rajonal.

Të infrastruktura teknike - ka strategji dhe dokumente të hartuara nga kompanitë rajonale që ofrojnë shërbime nga Gjakova për komunat fqinje.

Nga fusha e Trashëgimisë - kemi Planin Rajonal të Trashëgimisë Veri 2015 – 2018.

Edhe nga fusha e infrastrukturës sociale dhe publike- strategjitë e arsimit (Universiteti i Gjakovës), sporti (stadiumi i qytetit), spitali, etj të trajtuara në strategji të ndryshme me efekt rajonal dhe me komuna fqinje.

Fusha e Sigurisë – Po ashtu trajtohet në Strategjitë e ndryshme dhe kemi ndarje rajonale ose strategjitë e komunave fqinje, Vlerësimi i Rreziqeve nga Fatkeqësitë Natyrore dhe Fatkeqësitë tjera, Prishtinë, Korrik, 2016; Strategjia për Zvogëlim të Rrezikut nga Fatkeqësitë dhe Plani i Veprimit 2016 – 2020) synojnë struktura dhe organizime rajonale.

1.2.2.3. Zonat hapësinore me interes të veçantë për Kosovën, sipas "PHKos-SZHH 2010-2020+"

Zonat hapësinore me interes të veçantë për Kosovën që janë në territorin e Komunës së Gjakovës:

- Aeroporti i Gjakovës,
- Kanjoni i Drinit të Bardhë me Urën e Fshejtë,
- Miniera e kromit në Devë,
- Liqeni akumulues - Radoniqi
- Çarshia e Madhe - Gjakovë,
- Kalimet kufitare (Prush e Morinë).

1.3. UDHËZIMET, PËRGJEGJËSITË DHE KËRKESAT QË BUROJNË NGA KONTEKSTI I GJERË I PLANIFIKIMIT SIÇ JANË PLANIFIKUAR NË PHK DHE HARTËN ZONALE TË KOSOVËS (HZK)

Komuna e Gjakovës brenda PHK-së trajtohet në zonën verdhë, dhe atë si: **Urë e Kosovës (Hapësirë e Verdhë).**

Plani Hapësinor i Kosovës (PHK), 2010 – 2020+ i aprovuar në vitin 2010 paraqet një bazë legale për tu bazuar gjatë hartimit të planeve dhe në këtë rast Planit Zhvillimor Komunal të Gjakovës. Njëkohësisht, dokumenti me titull “Kosova Shtëpia jonë” i përgatitur nga Instituti për Planifikim Hapësinor në bashkëpunim me sektorët tjerë të Qeverisë së Kosovës, në përmbajtje të veten jep udhëzimet dhe sfidat që duhet adresuar, dhe është dokument qendror i planifikimit hapësinor, me qëllim të sigurimit të zhvillimit të baraspeshuar dhe të qëndrueshëm për tërë territorin e Republikës së Kosovës. Rrjedhimisht, të gjitha komunat duhet të i përmbahen zhvillimeve të planifikuara në PHK, Strategjia për Zhvillim Hapësinor, 2010 – 2020+, i cili mbështet vizionin vijues:

“Kosova vend sovran i integruar në Bashkësinë Evropiane me zhvillim të qëndrueshëm socio-ekonomik, infrastrukturë dhe teknologji moderne, me mundësi arsimimi për të gjithë, fuqi punëtore të kualifikuar, një vend që ka respekt për mjedisin, trashëgiminë natyrore dhe kulturore për tërë territorin e vet dhe vendet fqinje, me një shoqëri të hapur që e promovon llojllojshmërinë dhe shkëmbimin e ideve, duke respektuar të drejtat e të gjithëve”.

Strategjia Zhvillimore Hapësinore e PHK-së, bazohet në strategjitë sektoriale. Në sfidat e zhvillimit hapësinor që trajtohen dhe janë relevante hyjnë: Ekonomia dhe punësimi, Trashëgimia dhe zhvillimi i qëndrueshëm, Shfrytëzimi joracional i hapësirës, Mjedisi jo kualitativ jetësor, Niveli i ultë i shëndetësisë dhe arsimimit, Shkalla e lartë e varfërisë dhe sfidat tjera.

Qyteti i Gjakovës deri në fund të shekullit të XV ishte i njohur si qendër pazari për viset e Malësisë së Madhe, ndërsa me kohë u zhvillua në qendër administrative, duke potencuar zhvillimin e industrisë, tregtisë dhe të turizmit si dhe shërbimet e zhvilluara të arsimit dhe kulturës.

Lidhja e ardhshme ndërkufitare me Shqipërinë mundëson që rajoni i Gjakovës që paraqet pjesën e rëndësishme të Rrafshit të Dukagjinit, të bëhet bartëse e zhvillimit ekonomik të hapësirës dhe qendër e korridorit që do ta lidhë një pjesë të madhe të Kosovës me bregdetin shqiptar. Korridori i paraparë është alternativë e mirë e lidhjes së Kosovës me Portin detar të Shëngjinit, në të cilin do të duhej të kryheshin shërbime enkas për Kosovën, që praktikisht do të ndikojnë në shkarkimin e shërbimeve të tejkarguara në Portin e Durrësit.

Dhe Vizioni i zonës është:

“Urat e Kosovës”- Urë e zhvillimit të lidhjeve të Kosovës me rajonin, rrjet funksional i qyteteve të fuqishme dhe fshatrave dinamike, atraktive për të jetuar dhe punuar në to. Duke shfrytëzuar kapacitetet e infrastrukturës, pozitën gjeografike dhe pasuritë e shumta natyrore, kulturore dhe humane, të zhvillohet në një hapësirë të qëndrueshme ekonomike agro-industriale, tregtare, shërbyese dhe turistike.

Me Qëllimet e përgjithshme si:

Zhvillimi i rrjetit të vendbanimeve, me qeverisje e shërbime publike në favor të qytetarit, me rritje të kualitetit të jetesës së qytetarëve, punësimit, barazisë sociale:

- Mbështetje ZHEL për ZHEK – shfrytëzimi i përparësive konkurruese;
- Zhvillimi i lidhjeve efikase brenda urbane, ndërbane me hapësirat e tjera dhe më gjerë në rajon përmes rrjetit të zhvilluar të infrastrukturës (rrugore, hekurudhore, ajrore dhe TIK);
- Përkrahja zhvillimeve për arsim bashkëkohor e përkrahës të kërkesave të tregut, Ruajtja dhe zhvillimi i trashëgimisë kulturore, turizmit kulturor e rekreativ;
- Zhvillim të lidhjeve tregtare e shërbyese ndërkufitare me Shqipërinë;
- Aeroporti civil i Gjakovës si mundësi për zhvillim ekonomik;
- Zhvillimi i shërbimeve tregtare, agro-industriale dhe turistike, me intensifikim të politikave për mbrojtje dhe rimëkëmbje të mjedisit;

Zonat me interes të veçant të dalura nga Plani Hapësinor i Kosovës 2010-2020+ për komunën e Gjakovës janë:

- Aeroporti i Gjakovës,
- Kanjoni i Drinit të Bardhë me Urën e Fshejtë,
- Miniera e kromit në Devë,
- Liqeni akumulues - Radoniqi
- Çarshia e Madhe - Gjakovë,
- Kalimet kufitare (Prush e Morinë).

1.4. INFORMATA PËR PROCESIN E PLANIFIKIMIT

1.4.1. Listimi i prezantimeve publike, konsultimeve, takimeve rishikuese dhe mekanizmave të përdorur për të angazhuar publikun në procesin e planifikimit

Mund të konstatohet se kërkesat minimale për pjesëmarrje publike gjate hartimit të Planit Zhvillimor Komunal të cilat ishin që: Të sigurohet te paktën një diskutim publik në secilën fazë të procesit të planifikimit hapësinor janë plotësuar dhe të njëjtat janë listuar më poshtë.

Ka pas përpjekje serioze të komunës, INSI-të që të sigurohet diskutimi publik i cili sjell së bashku të gjitha palët e interesuara dhe relevante (qytetaret, sektorin publik dhe privat, OJQ-te, ekspertet etj.) edhe se në këtë fushë kemi pas pak ngecje, për kundër që janë bërë njoftime publike për diskutimet publike para mbajtjes së diskutimit, janë shfrytëzuar edhe platforma elektronike, edhe materialet janë vënë në dispozicion të publikut.

Mund të konstatojmë se janë shqyrtuar të gjitha propozimet dhe vërejtjet që janë adresuar në proces nga akter të ndryshëm dhe janë përfshirë në projekt dokumenti.

Është organizuar edhe WSH i Vizionimit me pjesëmarrje të akterve të ndryshëm.

Ndër mekanizmat e përdorur për të angazhuar publikun në procesin e planifikimit kanë qenë strukturat institucionale nëpër lagje dhe vendbanime, takimet publike nëpër lagje dhe vendbanime, platformat elektronike, ftesa, publikime etj. Në procesin e hartimit të dokumentit ka pas me dhjetëra takime me Ekipin Komunal të Planifikimit, por edhe me Grupet Punuese në të gjitha fushat tematike dhe grupet konsultative.

1.4.2. Të dhënat e marra nga qytetarët dhe mënyra e trajtimit të tyre gjatë procesit të planifikimit

Duhet theksuar se duke e marr parasysh kornizën e re ligjore dhe formatin e të dhënave të kërkuara ishte më e komplikuar marrja e të dhënave drejt për së drejti nga qytetarët përpos kur ata ishin të organizuar nëpërmes OJQ-ve dhe përfaqësuesve të vendbanimeve e lagjeve, apo komuniteteve fetare etj. Duhet përmend përpjekjet me marr të

dhëna nga qytetarët në takimet nëpër vendbanime dhe diskutim publik dhe takime tjera të veçanta dhe mund të thuhet se nëpërmes ekipeve janë evidentuar, janë digjitalizuar dhe janë trajtuar gjatë procesit të planifikimit.

Me datën 13.07.2020 është mbajtur debat publik me qytetaret e Gjakovës për fazën e parë të dokumentit pjesën e profilit nën rrespektimin e masave anti Covid, ku me pas materiali është publikuar në ueb faqen e komunës dhe rrjetet sociale të komunës së Gjakovës ku është bërë thirrje të gjithë qytetarëve dhe akterve tjerë në ofrimin e kontributit të tyre në ngritjen e cilësisë së dokumentit në të mirën e qytetarëve. Pjesëmarrja dhe kontributi i qytetarëve është i knaqshëm ku të gjitha kërkesat dhe sygjerimet e deponuara nga qytetaret dhe akter tjerë janë marrë për bazë dhe janë analizuar nga ekipa e planifikimit. Gjithashtu është organizuar debat publik për fazën e dytë apo vlersimin e gjendjes ekzistuese ku me pastaj materiali është publikuar në rrjetet komunale për mundësinë e qasjes së gjithë qytetarëve për konsultim dhe kontribut.

Me datë 12.12.2020 për shkak të masave anti Covid dhe pa mundësinë së organizimit të takimeve fizike, është organizuar debat publik për pjesën e kornizës zhvillimore duke shfrytëzuar platformën zoom, duke publikuar linkun e takimeve në webfaqe komunale dhe rrjetet sociale të komunës së Gjakovës.

Përvç kërkesave ligjore për debate dhe konsulta publike pas çdo faze, në të mirë të cilësisë së dokumentit janë organizuar edhe takime dhe konsulta me akter të tjerë si përfaqësuesit e lagjeve urbane, kryetarët e fshatrave dhe përfaqësues tjerë.

Vlen të veçohet faza e shqyrtimit publik mbajtur nga data 20.08.2021 deri me datë 20.09.2021 e përmbledhur në këtë raport ndërsa procesverbali kërkesat e qytetarëve dhe përgjigjet nga ekipa e planifikimit i gjeni të bashkangjitura si aneks i veçant:

REPUBLIKA E KOSOVËS/ REPUBLIKA KOSOVA/ REPUBLIC OF KOSOVO

KOMUNA E GJAKOVËS
OPSTINA DJAKOVICA/ MUNICIPALITY OF GJAKOVA

Datë:	25.10.2021
Numër:	07-zyrtar
Për:	Zyrën e Informimit
Nga:	Drejtoria për Urbanizëm dhe Mbrojtje të Mjedisit,
Përmes:	Drejtori: Arben Bakalli
Lënda:	Raport i shqyrtimit publik

RAPORTI I SHQYRTIMIT PUBLIK PËR PLANIN ZHVILLIMOR KOMUNAL 2021-2029

Bazuar në Ligjin Nr.04/L-174 për Planifikim Hapësinor, Udhëzimin Administrativ Nr.11/2015 mbi Elementet dhe kërkesat themelore për Hartimin, Zbatimin dhe Monitorimin e Planit Zhvillimor Komunal, Udhëzimin Administrativ Nr.05/2014 për Përgjegjësitë e Autoriteteve të Planifikimit Hapësinor si dhe parimet dhe procedurat për Pjesëmarrjen e Publikut në Planifikim Hapësinor, në Udhëzimin Administrativ nr.05/2013 Për Transparencën në Komunë, me qëllim të inkurajimit të transparencës publike dhe informimit të opinionit të gjerë publik u mbajt shqyrtimit publik për “Planin Zhvillimor Komunal 2021-2029”

Shqyrtimi Publik për Planin Zhvillimor Komunal 2021-2029 është hapur prej datës 20.08.2021 deri 20.09.2021. Gjatë kësaj periudhe Autoriteti përgjegjës i Planifikimit Hapësinorë në kuadër të Drejtorisë së Urbanizmit dhe Mbrojtjes së Mjedisit ka prezantuar Planin Zhvillimor Komunal 2021-2029 në sallën e Asamblesë Komunale si dhe nëpër shkollat e të gjitha bashkësive dhe këshillave lokal dhe ka marr të gjitha vërejtjet, sugjerimet dhe kërkesat me shkrim të dorëzuara dhe protokolluara nga Qendra e shërbimeve për qytetar, ku janë pranuar gjithsejtë 76 kërkesa nga qytetarët dhe operatorët ekonomik.

Autoriteti përgjegjës i Planifikimit Hapësinorë në kuadër të Drejtorisë së Urbanizmit dhe Mbrojtjes së Mjedisit në bashkëpunim me të gjithë sektorët tjerë ju është përgjigjur të gjitha kërkesave ku i gjeni të bashkangjitura më poshtë në formë tabelare.

Ne i falënderojmë të gjithë qytetarët, MMPHI, Shoqërinë civile, mediat, institucionet, kompanitë publike për vërejtjet, kërkesat, sugjerimet dhe ndihmën e tyre në hartimin e dokumentit final të Planit Zhvillimor Komunal të Komunës së Gjakovës për periudhën 2021-2029.

1.4.3. PËRMBLEDHJA JO-TEKNIKE E SHKURTËR E PZHK-SË

Në këtë pjesë e hyrjes, si një përmbledhje jo- teknike e PZHK-së , fillimisht duhet ti përshkruajmë temat dhe përmbajtjet kryesore, që janë të ndryshme nga PZHK e mëparshme, Planin Zhvillimorë Komunal i Gjakovës dokument i planifikimit hapësinor përmban **dhjetë fusha tematike** në krahësim me PZHK-në e më hershme e cila është hartuar duke përmbledhur katër fusha tematike, **hartohet për tërë territorin e komunës**, për pjesën Urbane dhe Rurale, duke i trajtuar në mënyrë përmbajtjesore; **Pjesëmarrje publike** gjatë hartimit të këtij dokumenti bëhet bazuar në udhëzimin administrativ; sigurimin e të dhënave narrative dhe **digjitalizimin e të dhënave** të Planifikimit Hapësinor, si bazë për hartimin dhe monitorimin e zbatimit të dokumentit të planifikimit hapësinorë (bazuar në aneksin e udhëzimit administrativ); **Normat teknike të planifikimit hapësinor** si bazë unifikuese e hartimit dhe zbatimit të dokumenteve të planifikimit hapësinor në tërë territorin e vendit, janë të detyrueshme të përcaktuara me Ligjin për Planifikimin Hapësinor, të cilat sigurojnë planifikim hapësinor, menaxhim të shfrytëzimit të tokës dhe të sistemit të zhvillimit të tokës kodifikues dhe normativ; dhe direktivat Evropiane: **INSPIRE**, Përdorimi i Tokës **HILUCS** (Hierarchical Land Use Classification) SHKShT (Sistemit Hierarkik i Klasifikimit të Shfrytëzimit të Tokës) si dhe Rregullat Mbështetëse **HSRLC** “Hierarchy of Supplementary Regulation Code List” KHRrP (Kodi Hierarkik i Rregullimit Plotësues) të cilat duhet përdoren gjatë hartimit të dokumentit. Në vazhdimësi jemi fokusuar në temat thelbësore komunale, sfidat përkatëse dhe mundësitë për zhvillim, si dhe qëllimet dhe objektivat e planifikimit të zhvillimit.

1.4.4. Sfidat kryesore

Sfidat në procesin e hartimit të PZHK-së ishin kryesisht në: krijimin e kuptimit të njëjtë për procesin dhe dokumentin; grumbullimin e numrit të madh të të dhënave për profilin e PZHK-së, sidomos gjenerimi i të dhënave në fushat ku kishte mungesë e të dhënave ose cilësi të kufizuar, edhe digjitalizimi i të dhënave dhe kodifikimi ishte mjaft sfiduese; sigurimi i pjesëmarrjes publike; Aplikimi i Normave teknike të planifikimit ; zbatimi i direktivave Evropiane: INSPIRE, HILUCS dhe HSRLC dhe sfidë tjetër në procesin e hartimit të dokumentit ishte edhe roli dhe përvoja e ekipit punues si bartës kryesor në hartimin e dokumentit.

Ndërsa sa i përket sfidave zhvillimore që duhet trajtuar në PZHK, janë identifikuar sfidat nga dokumentet e nivelit lokal dhe qendror që do të trajtohen dhe krijojnë një materie e cila do të pasurohet në proces, në vijim janë radhitur sfidat kryesore të cilat cenojnë zhvillimin e qëndrueshëm të Komunës:

- Ndalla e imigrimit të hovshëm të popullatës nga Gjakova në komunat tjera të Kosovës por edhe jashtë vendit.
- Zhvillimi i qëndrueshëm ekonomik dhe punësimi, ulja e shkallës së lartë e papunësisë, ndërtimi i infrastrukturës funksionale për zhvillim në të gjitha sektorët dhe veçanërisht funksionalizimi i plotë i zonës ekonomike Amerikane, si dhe shfrytëzimi i resurseve lokale për zhvillim industrial, turistik dhe bujqësor.
- Reduktimi deri te eliminimi i tërësishëm i ndotjes së mjedisit nga mbetjet e ujërave sipërfaqësor dhe nëntokësor nga ujërat e zeza.
- Mbrojtje dhe zhvillimi i qëndrueshëm i trashëgimisë natyrore dhe kulturore dhe zhvillimi
- Shfrytëzimi racional dhe i qëndrueshëm i hapësirës.
- Krijimi i mjedisit kualitativ jetësor dhe sigurimi i infrastrukturës.

1.4.5. Mundësitë për Zhvillim

Në vijim janë radhitur mundësitë madhore për zhvillimin qëndrueshëm të Komunës:

- Mundësitë që janë krijuar me anëtarësimin e Kosovës në FMN (Banka Botërore), BERZH (Banka Evropiane për Rindërtim dhe Zhvillim);
- Mundësitë nga procesi i Asocijimit Stabilizimit të Kosovës në Evropë;
- Mundësia e Huamarrjes dhe marrjes së kredive nga komunat;
- Korporata e Zhvillimit të mijëvjeçarit (thithja e fondeve);
- PPP (Partneritetet Publiko Private);
- Grandet qeveritare dhe donacionet tjera ndërkombëtare;
- Zhvillimi dhe kompletimi i zonës së lirë ekonomike dhe hapësirave për zhvillim komercial;
- Eksploatimi dhe përpunimi i resurseve natyrore;
- Zhvillimi i bujqësisë dhe pylltarisë;

- Zhvillimi i turizmit malor dhe rekreativ.

1.5.3. Qëllimet dhe objektivat

Qëllimi kryesor i këtij dokumenti është të sigurojë zhvillimin e qëndrueshëm dhe të baraspeshuar të planifikimit hapësinor për tërë territorin e Gjakovës, përmes qeverisjes së mirë, shfrytëzimit të përshtatshëm të tokës, mbrojtjes së mjedisit dhe trashëgimisë kulturore dhe natyrore.

Po ashtu ky dokument ka për qëllim të sigurojë qeverisje të qëndrueshme, shfrytëzim efikas të fondeve publike, parakushte për zhvillim social dhe ekonomik të baraspeshuar, rregullim të qëndrueshëm të hapësirës, duke siguruar trajtim të barabartë, lëvizje të lirë dhe qasje adekuate në shërbimet publike për qytetarët.

Ky dokument gjithashtu synon **Zbatimi i Qëllimeve të Zhvillimit të Qëndrueshëm** gjatë hartimit dhe zbatimit të PZHK-së.

Është mjaft e rëndësishme të thuhet se dokumenti do zhvillojë te korniza e Zhvillimit Hapësinorë **Qëllimet dhe objektivat** specifike, gjithnjë bazuar në Qëllimet dhe objektivat e planeve dhe strategjive të nivelit lokal dhe qendrorë, duke i analizuar në një proces cilësorë dhe që do jetësojnë atë që u shkrua më lartë.

2. PROFILI KOMUNAL

Profili i gjendjes në komunë, është ndër pjesët më të rëndësishme të PZHK-së së Gjakovës, ku identifikohen, mbledhen dhe strukturoren informatat bazë mbi fushat tematike.

Profili Komunal, ka përmbledhur dhe shqyrtuar të dhënat lidhur me: Historinë e zhvillimit të komunës, gjendjen ekzistuese të komunës si dhe kapacitetet njerëzore dhe financiare të komunës. Mbledhja e të dhënave për Profilin Komunal është bërë në pajtueshmëri me Shtojcën 1 të Udhëzimit Administrativ Nr.11/2015 mbi elementet dhe kërkesat themelore për hartimin, zbatimin dhe monitorimin e Planin Zhvillimor Komunal. Gjatë përgatitjes së profilit është hasur në vështirësi për shkak të mungesës, mos koordinimit dhe burimeve të të dhënave, por pas një angazhimi shtesë janë siguruar të dhëna mjaftueshëm për përpilim të këtij dokumenti.

2.1. KARAKTERISTIKAT E PËRGJITHSHME TË KOMUNËS

2.1.1. Historia e zhvillimit¹

Zona e Gjakovës ka qenë e banuar që nga koha antike. Një vendbanim Ilir ka ekzistuar disa kilometra në pjesën lindore të qytetit modern. Më vonë, qyteti i tregut të Gabuleos është zhvilluar si pjesë e strukturës së vendbanimit përgjatë rrugës romake “Via de Zenta”, e cila e lidhë Pejën me Prizrenin.

Gjakova e sotme është themeluar gjatë shekullit të 16-të, në udhëkryqin ndërmjet “Via de Zenta” dhe rrugës kryesore ndërmjet Shkodrës në Shqipëri dhe Kostandinopojës. Emri Gjakovë për herë të parë është përmendur në vitin 1574. Origjina e emrit vjen nga një tregtar i pasur, i quajtur Jak Vula: Jakova – livadhet e Jakut.

Koha e përparimit- zhvillimit, ndodhë në fund të shekullit të 16-të dhe fillimin e shekullit të 17-të, kur ky fshat u zhvillua në një qytet.

Pjesa e parë e qytetit ishte ndërtuar ndërmjet lumit Krena dhe kodrën të Çabratit. Lagja më e vjetër “Mëhalla e Hadumit” është vendosur përreth Xhamisë së Hadumi, e ndërtuar në vitin 1592/93. Më vonë qyteti është shtrirë në pjesën lindore. Në vitin 1662, kur përfaqësuesi tregtar Otoman ishte duke kaluar nëpër Gjakovë, ka regjistruar një qytet prej 2,000 banorësh.

Ndërtimi i urave të ndryshme ka mundësuar karvanët të kohës për ti kaluar lumenjtë që e përshkojnë këtë qytet. Në vitin 1838 qyteti arrin të ketë me shumë se 20,000 banorë.

Qendra me e madhe e pazarit- zona e tregtisë, e shijon lulëzimin e zhvillimit ekonomik bazuar në tregtinë e lëkurës, zhvillimin e bujqësisë, dhe nga viti 1900, kjo qendër tregtare – Çarshia, ka më shumë se 1,000 ndërmarrje .

¹ Plani zhvillimor komunal dhe urban 2006-2015+

Pas Luftës së Parë Botërore, Kosova dhe Gjakova bëhen pjesë të shtetit të ri Jugosllav. Qyteti është shtrirë në drejtim të pjesës verilindore. Pas luftës së Dytë Botërore, një qendër e re e qytetit është ndërtuar në bregun lindor të lumit Krena. Janë ndërtuar shkolla, parqe dhe një spital.

Qyteti gjithashtu zhvillohej në një qendër industriale. Degët më të rëndësishme ishin: industria e përpunimit të metalit, tekstilit, materialit ndërtimorë, përpunimit të drurit si dhe industria e përpunimit të produkteve bujqësore. Si pasojë e presionit dhe masave të dhunshme gjatë viteve të 90-ta, industria pothuaj se paralizohet plotësisht.

Gjatë luftës në vitin 1999, Gjakova ishte një nga qytetet më të dëmtuar të Kosovës. Shumë ndërtesa në qendrën historike, duke përfshirë edhe pazarin, ishin djegur në tërësi. Në Komunën e Gjakovës me 70 fshatra të djegura u dogjën 6200 shtëpi banimi dhe objekte të tjera përcjellëse, 47 objekte kulturore historike e fetare, 18 objekte shëndetësore, 23 shkolla dhe 80 për qind e infrastrukturës. Gjatë luftës ranë 180 dëshmorë, 609 të zhdukur, 645 viktima civile dhe 324 të burgosur. Shumica e ndërtesave të shkatërruara janë ndërtuar dhe riparuar.

Figura 1. Pamje nga Gjakova e vjetër

2.1.2. Pozita gjeografike²

Gjakova shtrihet midis gjerësisë gjeografike 42,22 dhe gjatësisë gjeografike 20,26 në bregun e majtë të lumit të Erenikut, në lindje të pllajës së Çabratit, në të dy anët e lumit Krena, në një lartësi mbidetare mesatare prej 365 metrash.

Në jugperëndim të Gjakovës shtrihen rrëzët e fundit të maleve të Pashtrikut, ku shtrihet krahina kodrinore e Hasit, e cila përfundon me rrafshinën aluviale (lumore) të Erenikut.

Në veri të qytetit shtrihen fushat neogjene të Piskotës dhe të Dushkajës. Sukat e Koznikut, të Cermjanit, të Baballoqit dhe të Hereçit e ndajnë fushëgropën e Gjakovës nga Rrafshi i Dukagjinit.

Në perëndim të Çabratit, që ka një lartësi mbidetare prej 440-460 metrash, shtrihen malet e Junikut dhe të Shkëlzenit-pjesë të Bjeshkëve të Nemuna (Alpeve Shqiptare).

Në lindje të Gjakovës, aty ku derdhet Ereniku në Grykën e Drinit të Bardhë shtrihet pllaja gëlqerore e Gradishës, e cila e ndanë fushëgropën e Gjakovës prej asaj të Prizrenit.

Malet e ulëta me qafa siç janë Qafa e Prushit, ajo e Dobrunës, ajo e Morinës etj., kanë mundësuar ndikimin e erërave të Detit Adriatik nëpër luginën e Drinit. Prandaj Gjakova me rrethinë ka klimë të mesme kontinentale me elemente të asaj mesdhetare me verë të nxehtë dhe të thatë.

Fushë gropën e Gjakovës e përshkajnë 80 rrjedhje të ujërave sipërfaqësorë që burojnë në veri nga vargu malor i Cermjanit dhe nga kurorat malore në jug të qytetit. Të 80-të përrojet derdhen në Erenik, i cili me degët e tij, e ujsin fushën pjellore të Gjakovës. Ai buron nga liqenet akullnajorë të Gjeravicës dhe derdhet në Dri, me një gjatë 51 km. Prej degëve të tij të majta është Bistrica e Lloqanit, që buron prej lartësisë Plloça në perëndim të Gjaravicës dhe, duke

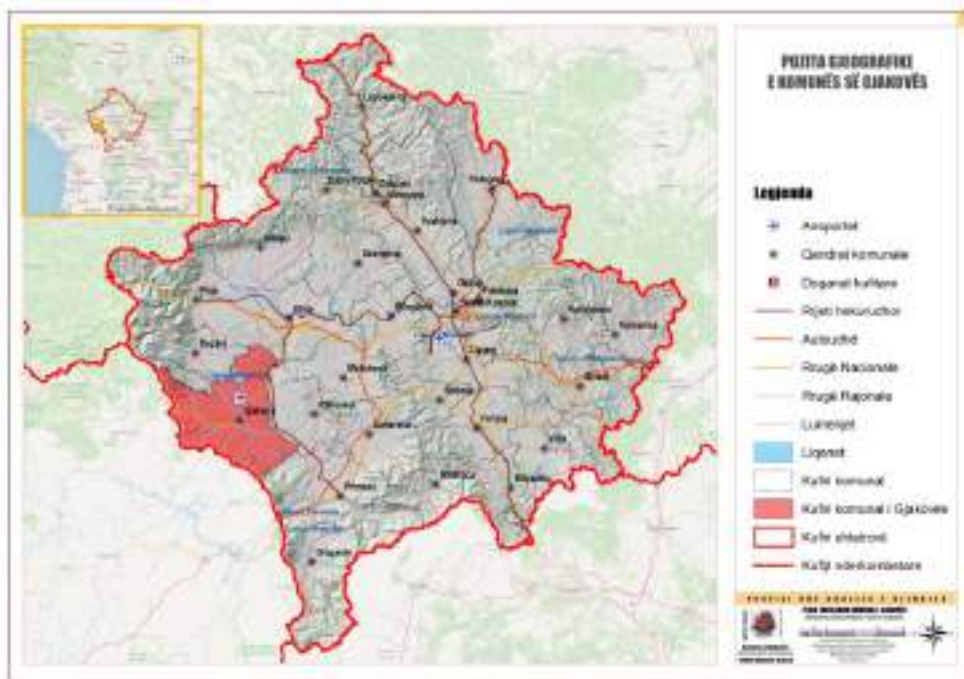
² Plani zhvillimor komunal dhe urban 2006-2015+ dhe web faqja e komunës

e ndarë Gjakovën me emrin Krena në dy pjesë, derdhet në Erenik, Trava, Trakaniqi, Raça etj. që janë lumenj tipikë fushorë që derdhen në Erenik.

Në pjesën jug-perendimore të Gjakovës shtrihen malet e Pashtrikut që fillojnë nga Qafa e Morinës e deri në luginën e Drinit të Bardhë në Vërmicë. Këto male shtrihen në mes të luginës së Drinit e Valbonës në Shqipëri dhe luginës së Erenikut e Drinit në Dukagjin.

Këto male janë më të ulëta, në to gjenden dy qafa: Qafa e Morinës dhe Qafa e Prushit dhe përfundojnë me Malin e Pashtrikut me 1988 metra lartësi i cili është i zhveshur dhe shkëmborë, me forma karstike dhe me pak ujë sipërfaqësor.

Harta 1. Pozita gjeografike e komunës së Gjakovës

2.1.3. Veçoritë mjedisore³

Pedologjia (Përmbajtja pedografike)

Territori i komunës karakterizohet me përbërje të ndryshme pedologjike dhe morfologjike. Në pjesën rrafshinore, në lartësinë më të ulët mbidetare përreth luginës së lumit dhe fushëgropës së Gjakovës, përgjatë tërë gjatësisë së saj, dominojnë tokat shumë të pjellshme. Këto janë toka mjaft produktive, që japin edhe rendimente të mira nga të mbjellat me kultura të ndryshme bimore.

Sipërfaqet e rrafshëta, janë toka të pjellshme dhe të mbjella me kultura të ndryshme bimore, shpesh edhe me bimë industriale, si duhan etj. Luginat aluviale lumore kanë tokë të përshtatshme për kultivimin e shumë llojeve të kulturave bimore.

Tabela 1. Veçoritë gjeologjike

Kategoritë gjeologjike	Sipërfaqja (ha)	%
Alluvium	4997	9.03
Deluvium	464.47	0.84
Gabbro	326.68	0.59
Massive sandy limestone with rudists	1290.32	2.33
Serpentinised peridotite	1960	3.54
Pyroxenite	255.44	0.46

³ Të dhënat EULUP dhe Plani local i veprimit në mjedis 2019-2023

Vlerësimi i përshtatshmërisë së terrenit për ndërtim, i evidentuar në pikëpamje hapësinore, është bërë sipas kritereve të bartshmërisë dhe stabilitetit në terrene stabile, kushtimisht-stabil edhe jo stabil. Terreni sizmik aktiv, në kuptimin më të gjerë është karakteristikë edhe për rajonin e Gjakovës me tërmete të mundshme me intensitet deri 6-7 shkallë të rihterit. Toka e Gjakovës në aspektin gjeologjik apo përmbajtje të shkëmbinjve përbehet nga lloje të ndryshme të cilat janë të radhitura si më poshtë.

Resurset ujore janë faktor i rëndësishëm i zhvillimit ekonomik dhe shoqëror të një vendi. Lumenjtë dhe rrjedhat tjera ujore në Gjakovë janë pjesë e pellgut ujqor të lumit Drini i Bardhë, i cili formon kufijtë e Gjakovës me komunën e Rahovecit në lindje.

Lumi Ereniku- e ka burimin e tij në Bjeshkët e Nemuna dhe rrjedhë përmes territorit të komunës dhe derdhet në Drinin e Bardhë. Ndërsa lumenjtë dhe përrenjë të vegjël si: Neci, Trava, Krena dhe Trakaniqi Raça, duke rrjedhur nga veriu në jug, derdhen në lumin Ereniku.

Sot shtrati dhe brigjet e lumit janë degraduar nga shfrytëzimi i pa kontrolluar i rërës dhe zhavorrit.

Lumi Krena - kalon përmes qytetit dhe shtrati i tij është rregulluar në një gjatësi prej 1400m. Gjendja e lumit deri më tani ka qenë e mjerushme, po që aktualisht kanë përfunduar punimet në një pjesë të tij dhe deri në vitin 2021 pritet të rregullohet në tërësi.

Lumi Trakaniq - kalon në pjesën lindore të qytetit dhe shtrati i tij nuk është i rregulluar. Aktualisht gjendja e tij nuk është e kënaqshme jo vetëm përshkak të shkatërrimeve të ndryshme por edhe nga hudhja e mbeturinave në shtrat apo përgjatë tij.

Liqeni i Radoniqit - Në Komunën e Gjakovës ekziston edhe Liqeni i Radoniqit i cili ka filluar të mbushet në vitin 1982 nga ish lumi Radoniq dhe Lumbardhi i Deçanit me anë të kanalit derivues me ngritjen e Pendës që gjindet në

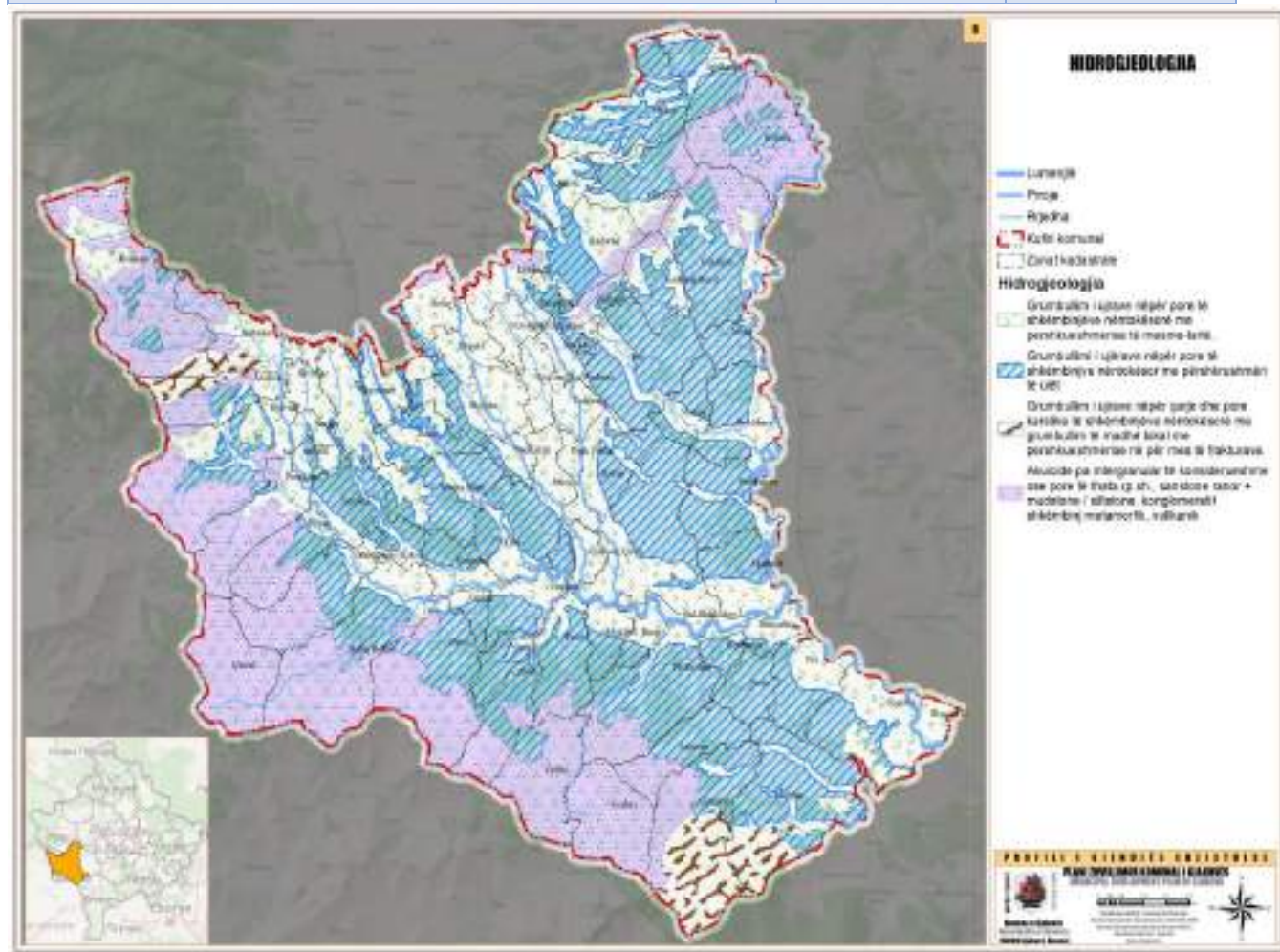

Llukë të Epërme, dhe është në funksion që nga viti 1985. Kapaciteti maksimal i këtij Liqeni është rreth 117 milion m³ deri në kuotën mbidetare 456m.

Pjesa më e madhe e ndjeshmërisë së ujërave nëntokësor në Gjakovës është e mesme me një sipërfaqe prej 23,027.09 ha apo 39.30 % të territorit, ndërsa sipërfaqja prej 14,532.63 apo 24.80 % e territorit të komunës ka ndjeshmëri shumë të lartë të ujërave nëntokësore.

Tabela 2. Ndjeshmëria e ujërave nëntokësorë

Kategoria	Sipërfaqja (ha)	Përqindja %
Ndjeshmëri shumë e ulët e ujërave nëntokësorë	14,532.63	24.80
Ndjeshmëri e ulët e ujërave nëntokësorë	2103.28	3.59
Ndjeshmëri e mesme e ujërave nëntokësore	23,027.09	39.30
Ndjeshmëri e lartë e ujërave nëntokësorë	7817.14	13.34
Ndjeshmëri shumë e lartë e ujërave nëntokësorë	11,109.51	18.96

Harta 4. Harta e hidrogjeologjisë

2.1.5. Relievi (Hipsometria e terrenit)

Relievi karakterizohet nga një plastikë dinamike, sepse lumenjtë malorë bashkë me përrrenjtë me energji të madhe kanë bërë erozionin duke formuar lugina relativisht të thella, të cilat ndajnë malet e Pashtrikut njërin prej tjetrit në forma të izoluara malore dhe kodrinore. Kuptohet, pamjes së tyre morfologjike të tanishme i ka paraprirë predispozicioni i lëvizjeve tektonike që ndodhën në kohën e terciarit, ku mbi shtresat gëlqerore janë formuar shtresa të trasha të shkëmbinjve vullkanikë, të cilët, si rezultat i proceseve post-vullkanike janë bartëse të xehes së plumbit e të zinkut.

Gjakova shtrihet midis gjerësisë gjeografike 42,22 dhe gjatësisë gjeografike 20,26 në bregun e majtë të lumit të Erenikut, në lindje të pllajës së Çabratit, në të dy anët e lumit Krena, në një lartësi mbidetare mesatare prej 365 metrash.

Pika më e ulët e terrenit është rrjedha e Lumit Drini i bardhë 300 m/lmd në Lluca-Sakra – Z.k. Rogovë, kurse pika më e lartë është në Bjeshkët e Nemuna Rrasa e Zogut 2305 m/lmd Z.K. Koshare.

Në jugperëndim të Gjakovës shtrihën rrëzët e fundit të maleve të Sharit, ku shtrihet krahina kodrinore e Hasit, e cila përfundon me rrafshinën aluviale (lumore) të Erenikut.

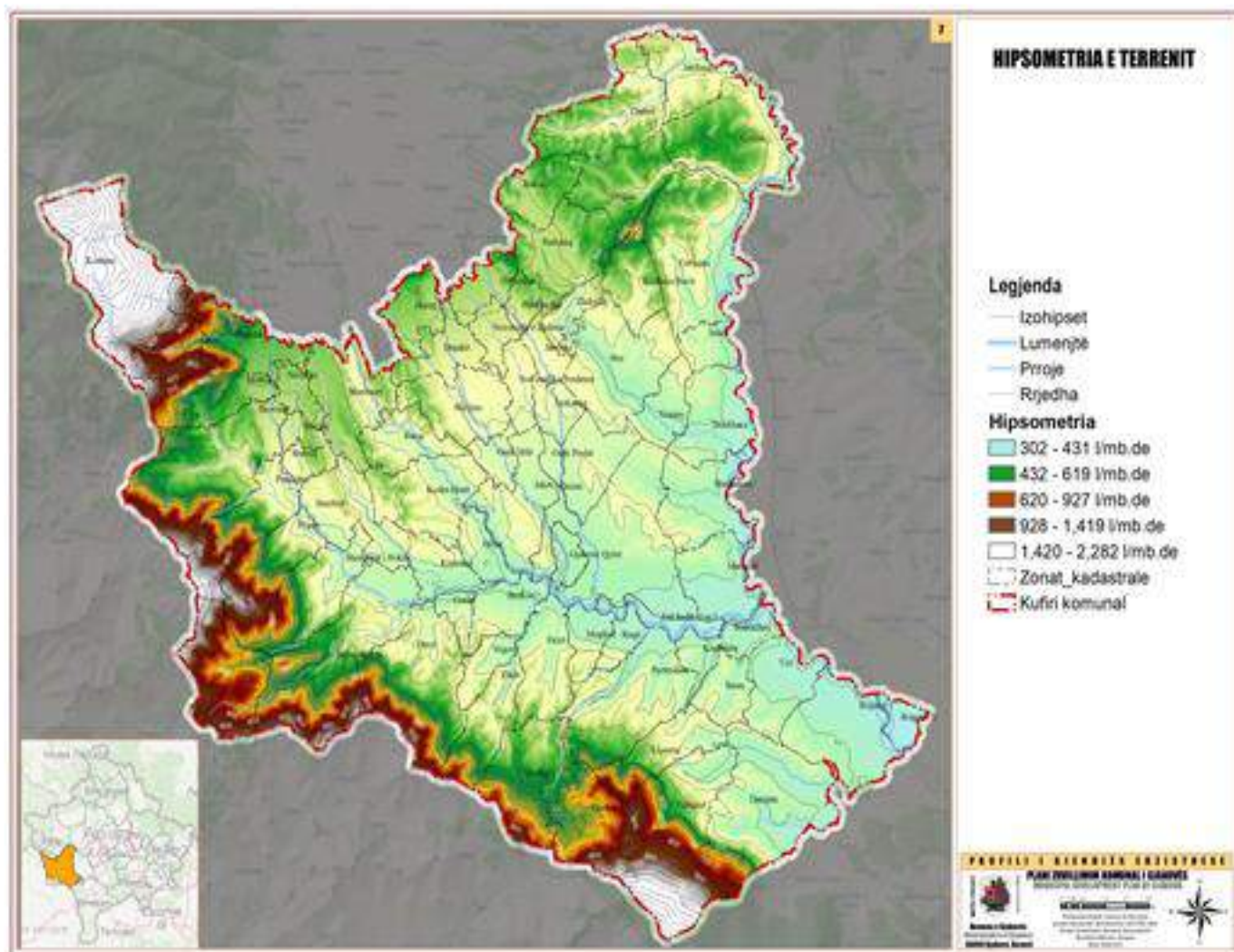
Në perëndim të Çabratit, që ka një lartësi mbidetare prej 440-460 metrash, shtrihën malet e Junikut dhe të Shkëlzenit-pjesë të Bjeshkëve të Nemuna (Alpeve Shqiptare).

Përcaktimi i pjerrtësisë së territorit e sidomos i pjerrtësisë së shpateve jo stabile ka rëndësi të madhe praktike. Nëpër sipërfaqet e shpateve të pjerrëta zhvillohen shumë veprimtari njerëzore dhe procese natyrore morfodinamike. Proceset si erozioni, rrëshqitjet, shembjet etj. mund të jenë jashtëzakonisht të dëmshme në ato hapësira në të cilat paraqiten. Kriteret për kategorizimin e sipërfaqeve sipas pjerrtësisë së terrenit ndryshojnë varësisht nga qëllimet e kërkimeve shkencore dhe kategorizimit sipas autorëve të ndryshëm. Sipas A. Bognarit (1991) në sipërfaqe të rrafshëta hyjnë ato sipërfaqe këndi i rënies të cilat është nga 0-20, terrenet me pjerrtësi të butë 2-50, terrenet me pjerrtësi të konsiderueshme 5-120, terrenet me shpate shumë të pjerrëta 12-350 dhe terrene me shpate të rrëpishme mbi 550. Po ashtu, i njëjti autor ka bërë edhe vlerësimin e përshtatshmërisë së pjerrtësisë së terrenit për ndërtim, i cili kategorizim është pak i dallueshëm me kategorizimin e lartpërmendur. Sipas këtij kategorizimi terrene shumë të përshtatshme për ndërtim janë ato me pjerrtësi 0 - 20, terrene të përshtatshme për ndërtim 2 - 50, terrene të përshtatshme për ndërtim me intervenime adekuate 5 - 120, terrene të papërshtatshme për ndërtim me përjashtime të caktuara 12 - 320 dhe mbi 320 terrene të pa përshtatshme për ndërtim.

Tabela 3. Ndarja e pjerrtësisë së terrenit sipas këndit të rënies (A. Bognarit)

Këndi i rënies	Emërtimi
0 - 20	Terrene shumë të përshtatshme për ndërtim
2 - 50	Terrene të përshtatshme për ndërtim
5- 120	Terrene të përshtatshme për ndërtim me intervenime adekuate
12-320	Terrene të papërshtatshme për ndërtim me përjashtime të caktuara
Mbi 320	Terrene të pa përshtatshme për ndërtim

Llogaritjet e këndit të rënie së terrenit janë bërë duke u bazuar në modelin digjital relievor “EUDEM” i cili ka përmasat e rezolucionit hapësinor 25*25m.

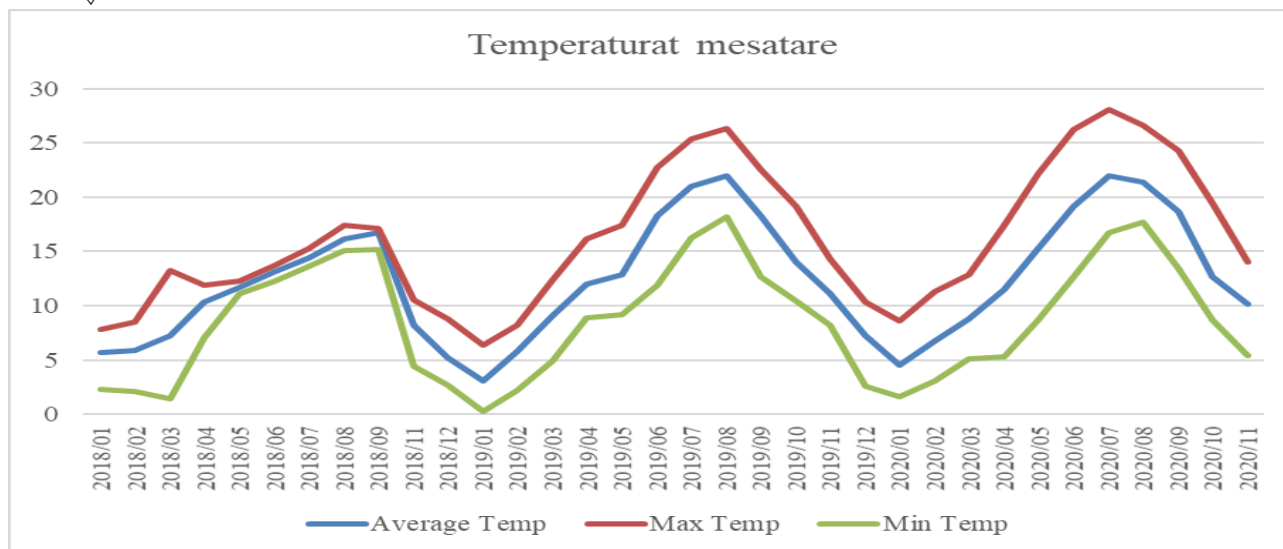
Harta 5. Hipsometria e terrenit

2.1.6. Kushtet klimatike

Komuna e Gjakovës karakterizohet me një klimë kontinentale me verë të nxehtë dhe me dimër të ftohtë, ku muaji më i nxehtë është muaji Gusht dhe muaji më i ftohtë është muaji Janar. Pozita gjeografike e Gjakovës me rrethinë ka kushtëzuar që në këtë regjion të dominojë klima e mesme kontinentale me një ndikim të klimës mediterane, e cila depërton përmes luginës së

Drinit të Bardhë.

Në bazë të shënimeve shumë vjeçare klimatike, lokaliteti i Gjakovës karakterizohet me këto veçanti meteorologjike: Temperatura mesatare vjetore është $+11.9^{\circ}\text{C}$, muaji më i ftohtë i vitit është Janari me temperaturë mesatare -0.1°C , ndërsa muaji më i nxehtë i vitit është Gushti me $+22.2^{\circ}\text{C}$. Temperatura mesatare gjatë vegjetacionit është $+18,6^{\circ}\text{C}$ ndërsa sasia e reshjeve vjetore 754,8mm por sasia e reshjeve gjatë vegjetacionit është vetëm 342,90mm.

Grafiku 1. Temperaturat mesatare vjetore Burimi: AMK

2.1.7. Biogjeografia

2.1.7.1. Flora⁴

Në kuadër të shumëllojshmërisë së botës së gjallë-biodiversitetit, vend me rëndësi padyshim se ka edhe mbulesa bimore apo thënë ndryshe flora dhe vegetacioni.

Sipas ndryshimeve bazuar në lartësinë mbidetare, në shtrirje vertikale të florës dhe vegetacionit të territorit të komunës së Gjakovës dallojmë disa zona. Këto zona janë të ndryshme varësisht nga pozita gjeografike, përbërja gjeologjike, relievi, madhësia e masivit të caktuar.

Në terrene në fragmente të shkëputura e shpesh të vogla si rezultat i veprimit antropogjen rriten lloje bimore të ultësirave të cilat hyjnë në kuadër të vegetacionit të pyjeve respektivisht *shkurreve me shelg e plep por edhe me verr e marinë (brukë)* të cilat zhvillohen më tepër përgjatë luginave lumenjëve, ndërsa në aspektin sintaksonomik i takojnë klasëve *Querco-Fagetea* e *Alnetea glutinosae*, rendeve *Alnetalia glutinosae* dhe *Populetalia albae* si dhe *alencave Alnion glutinosae*, *Salicion albae* dhe *Populion albae*. Llojet më të shpeshta bimore të këtyre hapësirave në katin e drurëve janë prezente llojet *Salix alba* (dominon), *Populus nigra*, *Ulmus effusa*, *Alnus glutinosa*, *Salix fragilis*. Në katin e shkurreve janë prezente llojet bimore *Salix purpurea*, *Frangula alnus*, *Cornus sanguinea*, *Tamarix tetrandra* ndërsa në katin e bimëve barishtore gjenden llojet bimore *Galium palustre*, *Alisma plantago aquatica*, *Veronica anagallis*, *Mentha aquatica*, *Agrostis alba*.

Në hapësira të ultësirave pjesë të konsiderueshme u takojnë livadheve të ultësirave të cilat në aspektin sintaksonomik i takojnë aleancës *Trifolion resupinati*, rendit *Trifolio-Hordetalia* dhe klasës *Molinio-Arrhenatheretea* (Hundozi, B, 1980, Rexhepi, F. 1982, 1994, 2007, Krasnqi, E. 2003, 2006, Kastrati, A. 2015). Në këto livadhe janë prezente llojet bimore karakteristike për livadhet e ultësirave si: *Equisetum arvense*, *Equisetum palustre*, *Bellis perennis*, *Taraxacum officinale*, *Tragopogon pratensis*, *Capsella bursa-pastoris*, *Rorippa pyrenaica*, *Dianthus armeria*, *Stellaria graminea*, *Convolvulus arvensis*, *Helianthemum nummularium*, *Euphorbia cyparissias*, *Lotus corniculatus*, *Ononis spinosa*, *Trifolium pratense*, *Trifolium repens*, *Erodium cicutarium*, *Ajuga reptans*, *Mentha longifolia*, *Prunella laciniata*, *Prunella vulgaris*, *Salvia verticillata*, *Plantago lanceolata*, *Plantago media*, *Polygala vulgaris*, *Lysimachia nummularia*, *Ranunculus acris*, *Ranunculus ficaria*, *Ranunculus millefoliatus*, *Filipendula vulgaris*, *Potentilla reptans*, *Sanguisorba minor*, *Cruciata laevipes*, *Gratiola officinalis*, *Parentucellia latifolia*, *Rhinanthus minor*, *Veronica beccabunga*, *Allium vineale*, *Carex distans*, *Scirpus lacustris*, *Juncus articulatus*, *Juncus effusus*, *Colchicum autumnale*, *Orchis laxiflora*, *Orchis morio*, *Agropyrum repens*, *Alopecurus pratensis*, *Briza media*, *Bromus sterilis*, *Chrysopogon gryllus*, *Cynodon dactylon*, *Cynosurus cristatus*, *Holcus lanatus*, *Lolium perenne*, *Poa pratensis*. *Reptans*, *Sanguisorba minor*, *Cruciata laevipes*, *Gratiola officinalis*, *Parentucellia latifolia*, *Rhinanthus minor*,

⁴ PLVM 2019-2023

Veronica beccabunga, Allium vineale, Carex distans, Scirpus lacustris, Juncus articulatus, Juncus effusus, Colchicum autumnale, Orchis laxiflora, Orchis morio, Agropyrum repens, Alopecurus pratensis, Briza media, Bromus sterilis, Chrysopogon gryllus, Cynodon dactylon, Cynosurus cristatus, Holcus lanatus, Lolium perenne, Poa pratensis.

2.1.7.2. Fauna

Komuna e Gjakovës ka një faunë mjaft të pasur me një numër të madh organizmave të renditura si me poshtë.

Ichti fauna e Gjakoves: *Eudontomyzon stankokaramani* Karaman, *Rhodeus meridionalis* Karaman, *Phoxinus phoxinus*, *Barbus barbus*, *Alburnoides bipunctatus*, *Squalicus cephalus*, *Leuciscus leuciscus*, *Leucaspius delineatus*, *Barbus rebeli*, *Chondrostoma nasus*, *Cyprinus carpio*, *Carassius gibelio*, *Scardinius erythrophthalmus*, *Ctenopharyngodon idella*, *Gobio gobio*, *Pseudorasbora parva*, *Alburnus alburnus*, *Rutilus rutilus*, *Cobitis ohridana* Karaman, *Sabanejeia balcanica*, *Cottus gobio* Linnaeus, *Perca fluviatilis*, *Salmo trutta* Linnaeus.

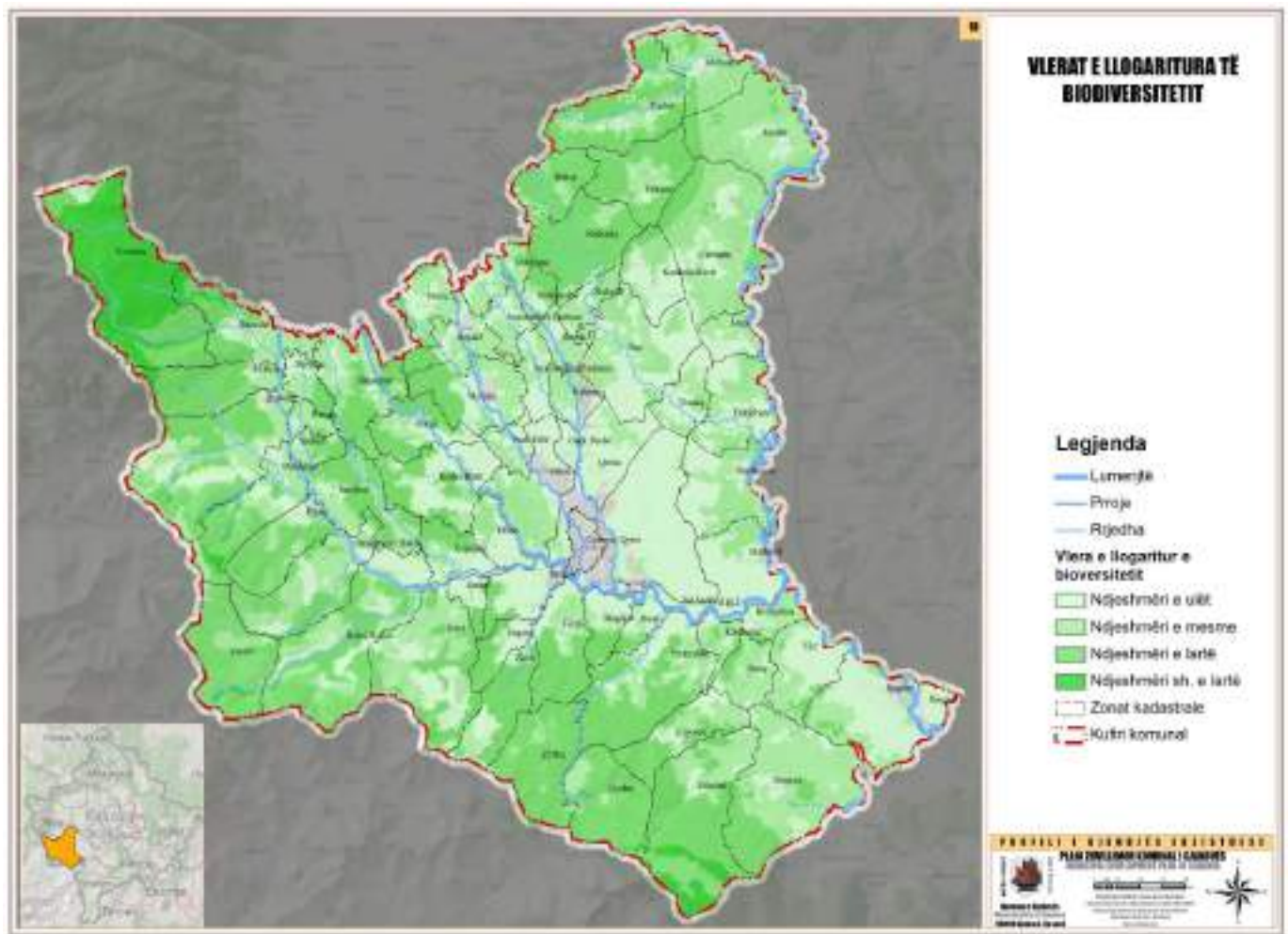
Ujëtokësorët me bisht - Caudata: *Salamandra atra*, *Salamandra maculosa*, *Triturus vulgaris*, *Triturus alpestris*, *Triturus cristatus*.

Ujëtokësorët pa bisht -Eucaudata: *Rana ridibunda*, *Rana graeca*, *Rana dalmatina*, *Rana temporaria*, *Bufo vulgaris*, *Bufo viridis*, *Bombinator pachypus*.

Reptilia ose rrëshqitësit: *Vipera ammodytes*, *Natrix natrix*, *Natrix tessellata*, *Dolichophis caspius*, *Coronella austriaca*, *Zamenis longissimus*, *Testudo hermanni*, *Algyroides nigropunctatus*, *Emys orbicularis*, *Podarcis muralis*, *Lacerta agilis*, *Lacerta viridis*, *Anguis fragilis*, *Podarcis tauricus*.

Shpezët (Aves): Regjioni i Gjakovës është poashtu i pasur me një shumëllojshmëri të shpezëve (mbi 150 lloje) ku pjesën më të madhe e dominojnë shpezët këngëtare (familja *Corvidae*, *Paridae* , *Motacillidae*, *Turdidae*, *Sylvidae*, *Lanidae*, *Hirundinidae*, *Columbidae*), pastaj grabitësit e vërtetë të sistemtizuar në rendin Falconiformes me familjet *Aqualidae* dhe *Falconidae*. Disa prej shpezëve janë të përhershme (harabelat, pëllumbi i egër, kumria, pikthat, kukuvajka, huti, përfaqësues të familjes *corvidae*). Disa prej tyre vijnë gjatë verës (Mars-Prill dhe qëndrojnë deri në shtator- tetor, e disa tjera vijnë në vjeshtë dhe qëndrojnë deri në pranverë ose disa tjera që shihen kalimthi dhe mund të shihen ose në pranverë apo edhe në vjeshtë. Disa shpezë ndonjëherë mund të jenë të dëmshme duke u ushqyer me fara dhe frute të ndryshme të pemëve, me fara dhe frute të drithërave duke ju shkaktuar dëme të mbjellurave dhe kopshtijeve, pastaj me vezë dhe të vegjël të shpezëve shtëpiake, por në të njëjtën kohë të njëjtat shpezë me sukses i shfarosin shumë larva dhe vezë insektesh të cilat i shkaktojnë dëme mjaft të mëdha pemëve dhe kulturave tjera bujqësore, disa prej tyre ushqehen me brejtës të vegjël të cilët poashtu i shkaktojnë dëme të mëdha të lashtave bujqësore. Pra në këtë rast dobia është më e madhe se dëmi i tyre prandaj duhet edhe të kujdesemi për to.

Gjitarët (Mammalia): *Vulpes vulpes*, *Canis lupus*, *Ursus arctos*, *Sciurus vulgaris*, *Mustela nivalis*, *Lutra lutra*, *Lepus europaeus*, *Mustela putorius*, *Martes martes*, *Capreolus capreolus*, *Meles meles*, *Mustela erminea*, *Sus scrofa*, *Talpa caeca*, *Erinaceus roumanicus*, *Canis aureus*, *Felis silvestris*, *Vespertilionidae*.

Harta 6. Vlerat e llogaritura të biodiversitetit

2.2. DEMOGRAFIA

2.2.1. Zhvillimi Demografik⁵

Popullsia dhe karakteristikat e saj luajnë një rol të rëndësishëm në zhvillimet e gjithmbarshme të territorit. Bazuar në dinamikën e popullsisë sipas vendbanimeve dhe strukturave demografike, është e mundur edhe planifikimi hapësor i territorit. Kosova dhe Komuna e Gjakovës shikuar në retrospektivë kishin një trend pozitiv të dinamikës së popullsisë mirëpo ky trend pozitivë në këto dy dekadat e fundit ka filluar të ketë ndryshimë, të cilat çojnë në zvoglimin e rritjes së popullsisë. Natyisht, këto ndryshime demografike është e domosdoshme të bëhen pjesë e analizave dhe politikave popullore territoriale në mënyrë që të ruajnë trendin pozitiv si edhe zhvillimin e balancuar territorial.

Edhe përkundër ndryshimeve demografike, Kosova dhe Gjakova ka pasur trend pozitiv të rritjes së popullsisë në nivel vendi. Trendet e shtimit natyror të popullsisë të Kosovës janë më të lartat në rajon. Ndërsa, Komuna e Gjakovës edhe përkundër trendit pozitiv të rritjes natyrore të popullsisë, njeh ulje të numrit të popullsisë së përgjithshme për shkak të fenomenit të emigrimit. Sipas regjistrimit të popullsisë dhe ekonomive familjare në Kosovë (2011), Kosova kishte 1,739,825 milion banorë rezidentë. Ndërsa, sipas vlerësimit të ASK-së, në vitin 2018 Kosova ka shënuar rritje të popullsisë në 1,795,666 banor. Ndërsa, Komuna e Gjakovës sipas regjistrimit të vitit 2011 (ASK), kishte 94,556 banor ose rreth 5.5% të popullsisë së përgjithshme të Kosovës.

⁵ ASK

Tabela 4. Shtesa e Popullsisë në Komunat e Kosovës

	Gjithsej popullsia e vlerësuar (31 dhjetor 2016)	Sipas vendbanimit të përhereshëm në komunë- Lindjet / Nataliteti (201	Sipas vendbanimit të përhereshëm në komunë- Vdekjet / Mortaliteti	Sipas vendbanimit të përhereshëm në komunë- Shtimi natyror	Gjithsej popullsia dhe shtimi natyror (31.12. 2017)
		(2017)			
1 Suharekë	60,196	1,311	2.2%	326	0.5%
2 Fushë Kosovë	37,859	815	2.2%	199	0.5%
3 Malishevë	58,120	1,132	1.9%	187	0.3%
4 Klinë	39,616	810	2.0%	216	0.5%
5 Ferizaj	101,107	1,990	2.0%	544	0.5%
6 Obiliq	18,994	354	1.9%	86	0.5%
7 Shtime	27,488	490	1.8%	114	0.4%
8 Vushtri	64,915	1,240	1.9%	394	0.6%
9 Mitrovicë	68,474	1,359	2.0%	468	0.7%
10 Skenderaj	52,053	898	1.7%	240	0.5%
11 Lipjan	57,096	948	1.7%	229	0.4%
12 Glogoc	60,558	1,009	1.7%	249	0.4%
13 Kaçanik	33,888	576	1.7%	152	0.4%
14 Prishtinë	207,708	3,412	1.6%	838	0.4%
15 Podujevë	83,242	1,346	1.6%	365	0.4%
16 Viti	47,202	809	1.7%	253	0.5%
17 Prizren	189,058	3,271	1.7%	1,061	0.6%
18 Gjilan	79,834	1,472	1.8%	579	0.7%
19 Rahovec	59,381	934	1.6%	311	0.5%
20 Gjakovë	95,215	1,539	1.6%	627	0.7%
21 Deçan	41,480	570	1.4%	174	0.4%
22 Mamushë	5,895	72	1.2%	18	0.3%
23 Pejë	98,793	1,517	1.5%	625	0.6%
24 Istog	39,917	627	1.6%	273	0.7%
25 Hani i Elezit	9,922	147	1.5%	60	0.6%
26 Partesh	1,716	41	2.4%	29	1.7%
27 Junik	6,437	73	1.1%	28	0.4%
28 Zubin Potok	6,584	44	0.7%	9	0.1%
29 Dragash	34,237	514	1.5%	340	1.0%
30 Kamenicë	30,891	391	1.3%	259	0.8%
31 Novobërdë	7,063	46	0.7%	29	0.4%
32 Zveçan	7,360	33	0.4%	16	0.2%
33 Leposaviq	13,576	31	0.2%	12	0.1%
34 Kllokot	2,738	27	1.0%	24	0.9%
35 Graçanicë	11,997	18	0.2%	9	0.1%
36 Mitrovicë e Veriut	12,250	32	0.3%	77	0.6%
37 Ranillug	3,831	37	1.0%	62	1.6%
38 Shtërpçë	6,840	90	1.3%	137	2.0%
Gjithsej	1,783,531	30,025	1.7%	9,619	0.5%

Ndërsa, sipas vlerësimit të ASK-së për vitin 2018, Komuna e Gjakovës numron 94,869 banorë, kurse për vitin 2019, Komuna e Gjakovës ka një rënie të numrit të përgjithshëm të popullsisë (93,740 banor, Vlerësim - ASK, 2019). Përgjatë një dekade dallohet që Kosova ashtu sikundër Komuna e Gjakovës nuk kanë pasur rritje të popullsisë krahasuar me ritmet në vitet e kaluara. Kjo situatë na bën të kuptojmë se kemi të bëjmë me zvoglim apo qëndrim në vendnumëro të numrit të popullsisë në nivel vendi dhe komune. Komuna e Gjakovës rënditet në mesin e 7 komunave me numrin më të madh të popullsisë në Kosovë.

Numri mesatar i anëtarëve për ekonomi familjare në Kosovë është 5.9 ndërsa në Komunën e Gjakovës kemi 5.8 anëtarë për një ekonomi familjare. Gjithsej 16,303 ekonomi familjare janë në komunën e Gjakovës (vt. 2011, ASK).

Ka një hendek midis vlerësimeve të institucioneve të ndryshme përgjatë fillimviteve 2000 dhe të dhënave të regjistrimit të popullsisë. Sidoqoftë, ka një rritje konstante të numrit të popullsisë në Komunën e Gjakovës.

PZHU Gjakovë vlerëson që “Niveli i shtimit natyrorë i viteve të kaluara është si rezultat i zhvillimit të ulët ekonomik dhe social të Kosovës, aktiviteti i ulët ekonomik, papunësia posaçërisht për femrat, niveli i ulët i standardit social, pozitës së femrës në shoqëri dhe familje”.

Tabela 5. Lindjet ne periudha të ndryshme nga Studimi Demografik dhe Shëndetësor i Kosovës 2003 / KDHS 2003 (ESK 2004)

Periudha	Shkalla e lindjeve
1988 – 1993	27,0
1993 – 1998	24,9

1998 – 2003	23,0

Në vitin 2006 PZHU e Komunës Gjakovë jep një panoramë mbi popullsinë në Gjakovë; “Vlerësimi mbi nr. e popullsisë në Kosovë i bërë nga OSBE-ja është më i larti. Bazohet në një ekstrapolim të shtimit të popullsisë të njohur në dekadën prej 1981 deri 1991 në afërsisht 23% ose 2% për vit. Vlerësimet tjera bazohen në parashikimet më të vogla të shtimit të popullsisë, p.sh. të dhënat ESTAP bazohen në shtim të popullsisë prej 1.1% që është gati gjysma e shkallës së shtimit të popullsisë që është parashikuar nga OSBE-ja. Duke u bazuar në të dhënat e statistikave jetësore (ESK 2004) përqindja e lindjeve në 2003 ishte 13.2 për 1000 dhe përqindja për rritjen natyrore ishte 10,5 për 1000, i cili do të ishte i barabartë me rritjen natyrore të popullsisë prej 10,5% duke iu referuar popullsisë aktuale 1.860.000 banorë në Kosovë”.

Ajo që e bën kompleks diskutimin mbi demografinë është larmia e fenomeneve demografike me të cilat është përballur e gjithë Kosova. Ajo është përballur që në vitet '70 me fenomenin e emigracionit, por duke patur gjithmonë asetet e një rritje të konsiderueshme natyrore të popullsisë. Nga ana tjetër, raportimi i popullatës në Kosovë ka reflektuar politikat shtetërore të kohës në një kontekst të një regjimi armiqësor me popullatën me etni shqiptare. Dinamikat e popullatës kanë njohur llahtje të jstëzakonshme sidomos përgjatë kulmimit të përndjekjes së popullatës shqiptare në vitin 1999.

Sidomos pas çlirimit të Kosovës, dinamikat e lëvizjes së popullatës brenda vëndit njohën një nivel më të lartë. Proceset urbanizuese në drejtim të kryeqytetit njohën ritme të larta brenda një kohe të shkurtër. Vitet e fundit Kosova është përballur edhe me një valë lëvizjeje jashtë Kosovës (që duhet verifikuar nëse ka rezultuar në emigracion). Mund të arsyetohet që fenomenet e migrimit dhe të emigrimit prekin në mënyrë më të dukshme kryesisht zonat rurale dhe jo aq shumë qendrat e mëdha urbane.

Për shkak dinamikave të kuptueshme që ka kaluar një qytet si Gjakova burime të ndryshme raportojnë me nuanca të ndryshme fotografinë e situatës demografike në komunë. PZHU bën një përmbledhje të raportimeve të të gjithë këtyre burimeve që datojnë kryesisht rreth fillimviteve 2000.

Tabela 6. Vlerësim i popullatës Gjakovë

#	Baza e të dhënave	Numri i banorëve		Kosovë	Baza
		Gjakovë			
		Zona	Komuna		
1	ESK 1981 /1/		92.203	1.584 440	Regjistrimi i përgjithshëm vlerësim i besueshëm
2	ESK 1991 /2/		115.097	1.956.000	Regjistrimi i fundit i përgjithshëm, vlerësim i dyshimtë
3	ESK 2003 /1/		127.007	2.338.000	Rritja Kosovë 35.000 - 40.000 person/vit
4	OSBE 2000		127.007	2.364.000	Ekstrapolim i përqindjes së rritjes natyrore 2%/viti (1981 ff)
5	UNMIK 2002 /3/			2.073.000	Vlerësimi për 2.000
6	UNMIK 2002 /4/			1.960.000	Vlerësimi për 2.001
7	Budget 2003 /5/			1.860.000	
8	ESI /6/			1.700.000	Vlerësimi për 2004, disa indikator
9	Komuna e Gjakovës /7/	70.000	145.000		Vlerësimi para 1999
10	UNMIK zyra e regjistrimit/7/	90.000	150.000		Vlerësimi 2005
11	Komuna e Gjakovës /7/		153.000		Vlerësimi 2005

Tabela 7. Popullësia dhe Ekonomitë Familjare sipas vendbanimeve

	1948		1953		1961		1971		1981		1991		2011	
	POP	E.F	POP	E.F	POP	E.F	POP	E.F	POP	E.F	POP	E.F	POP	E.F
Babaj i Bokës	404	64	423	63	474	75	575	80	700	82	742	88	595	87

Plani Zhvillimor Komunal Gjakovë 2022-2030

Bardhaniq	311	38	319	33	348	49	429	45	463	48	535	56	498	58
Bardhasan	377	44	411	44	497	56	603	56	788	65	807	68	316	54
Batushë	585	97	643	95	760	101	972	119	1276	167	1389	176	957	144
Bec	575	91	672	101	762	111	881	103	1096	129	1188	139	1223	186
Berjah	116	20	120	20	123	16	152	24	236	25	299	33	154	27
Bishtazhin	327	43	356	43	402	44	503	48	627	61	681	66	429	68
Bitesh	33	7	53	13	65	15	101	17	159	21	191	28	212	33
Brekoc	209	17	449	53	597	91	1156	139	841	78	1224	123	2948	530
Brovinë	396	57	406	51	418	49	518	62	649	62	708	68	565	96
Cërmjan	922	128	961	130	1147	178	1382	176	1719	200	1862	218	1141	172
Dallashaj	103	21	114	23	136	27	166	28	156	24	148	24	334	73
Damjan	1256	131	1393	140	1683	158	2279	167	3077	224	3519	260	5133	535
Devë	288	37	368	47	443	70	538	58	658	73	701	77	547	76
Doblibarë	504	54	537	51	634	62	783	79	971	90	1049	101	902	125
Dobrixhë	216	35	229	35	228	38	262	36	309	26	317	27	176	29
Dobrosh	314	45	342	47	389	62	506	55	682	68	801	83	568	89
Dol	362	48	407	55	468	69	579	61	837	72	854	73	872	127
Dujakë	501	65	562	66	631	74	831	82	1143	112	1319	130	715	108
Duzhnjë	111	17	124	20	136	24	168	21	224	26	260	31	467	70
Firajë	154	21	131	13	160	22	210	18	232	18	263	23	158	29
Firzë	173	24	189	25	231	29	259	32	399	44	505	59	443	73
Fshaj	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	404	66
Gërçinë	471	44	499	46	537	57	669	56	870	77	985	90	1255	131
Gërgoc	279	41	285	43	262	41	351	48	447	53	496	63	324	47
Goden	152	14	150	11	180	15	188	20	202	17	274	26	72	10
Guskë	97	14	104	13	141	19	201	26	242	28	254	29	136	20
Gjakovë	15190	3136	17065	3359	21368	4049	31281	5594	42031	7183	59008	10089	40827	8326
Hereç	453	60	494	66	570	83	761	100	1137	137	1380	173	843	137
Jabllanicë	326	46	392	53	447	51	555	62	665	66	694	69	439	61
Jahoc	87	15	126	16	189	26	230	30	470	57	615	77	553	77
Janosh	241	39	260	37	264	37	273	39	283	38	356	49	318	50
Kodralli	154	15	162	22	223	35	204	34	215	35	197	32	145	22
Korenicë	303	57	378	65	433	73	566	76	749	81	863	95	460	89
Koshare	160	24	156	28	200	33	240	31	250	25	277	28	..	..
Kralan	575	54	622	59	732	62	997	91	1195	103	1208	104	1153	159
Kusar	173	18	201	19	260	29	336	29	457	44	541	57	195	30
Kushavec	180	26	182	21	212	22	266	27	299	27	293	28	190	34
Lipovec	394	35	409	45	464	39	635	65	835	85	956	98	860	106
Lugbunar	349	63	411	73	370	78	385	69	396	58	355	57	190	30
Llugaxhi	83	15	100	17	115	22	139	17	73	10	151	20	424	62
Madanaj	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	248	51
Marmull	447	71	517	85	617	92	708	67	874	76	840	76	641	100
Mejë	203	28	216	35	271	41	351	45	499	61	618	77	4888	830
Meqe	143	19	185	25	199	29	208	25	286	34	303	36	181	27
Moglicë	337	40	202	23	257	27	337	33	462	47	502	52	345	58
Molliq	352	46	410	43	443	45	581	63	803	71	907	81	624	97

Plani Zhvillimor Komunal Gjakovë 2022-2030

Morinë	337	45	394	47	473	59	565	55	680	66	653	63	189	33
Nec	167	37	222	45	218	58	222	30	277	27	281	28	253	39
Nivokaz	387	48	386	46	480	57	594	54	775	71	861	79	654	96
Novosellë e Epërme	409	50	481	52	584	65	742	57	899	62	949	69	691	100
Novosellë e Ulët	337	40	367	39	436	38	548	36	766	52	933	65	532	77
Orize	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	78	12
Osek Hylë	247	54	250	48	348	64	465	78	668	83	826	107	1151	175
Osek Pashë	158	20	178	23	205	26	295	35	416	36	511	46	267	42
Pacaj	190	27	115	20	137	22	180	22	238	22	274	26	270	44
Palabardhë	142	12	158	12	205	15	303	24	389	39	435	47	253	35
Pjetërshan	175	25	200	28	247	29	312	38	425	49	504	60	209	35
Plançor	168	21	217	27	280	30	413	41	498	49	523	52	613	95
Ponoshec	386	57	433	65	512	95	575	87	710	86	764	93	585	106
Popoc	171	28	166	28	174	30	192	33	242	26	302	34	300	44
Qerim	130	16	157	18	206	26	274	28	372	39	440	48	802	137
Qerret	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	6	1
Raçë	125	20	175	20	226	27	280	31	387	37	466	48	393	56
Radoniq	409	69	455	60	465	69	495	64	283	29	..	..	..	..
Rakoc	380	45	423	44	480	48	565	59	378	43	220	27	19	4
Rakovinë	81	16	106	18	125	23	152	22	190	24	207	28	561	84
Ramoc	494	74	529	70	593	79	724	73	555	50	671	64	190	30
Rashkoc	130	25	166	18	160	20	199	24	280	37	293	37	269	37
Rogovë	1199	137	1362	162	1800	210	2553	247	3307	289	3731	333	4115	547
Rracaj	226	32	248	41	261	45	300	33	457	39	606	58	195	35
Rrezinë	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	191	35
Rrypaj	131	21	120	20	126	23	208	25	321	30	304	32	155	28
Skivjan	914	116	971	133	1107	144	1461	164	1993	204	2368	246	2254	322
Smaq	275	32	305	31	322	32	326	36	487	37	594	47	435	70
Smolicë	351	49	332	46	377	63	456	65	621	75	737	96	493	57
Sopot	110	10	131	11	154	13	198	14	276	26	206	22	126	18
Stubëll	168	26	167	22	203	30	200	27	259	31	292	37	187	30
Sheremet	180	31	181	26	191	30	219	24	281	30	314	34	177	34
Shishman	318	39	338	44	422	59	443	62	609	68	729	91	503	77
Trakaniq	192	23	215	22	240	28	289	24	401	25	485	35	349	56
Ujz	330	53	386	55	459	55	614	68	795	76	897	86	412	60
Vogovë	190	22	212	21	250	34	309	43	376	43	399	47	450	72
Vraniq	197	23	231	30	294	42	304	41	317	33	288	34	279	46
Zylfaj	156	14	178	13	208	14	234	20	261	24	254	23	59	10
Zhabel	336	46	383	46	385	47	339	34	403	41	417	42	404	55
Zhdredhë	157	21	163	13	181	14	242	17	294	22	464	34	283	39
Zhub	159	6	179	10	250	22	269	32	335	36	363	41	136	21
GJAKOVË	39998	6454	44415	6846	53270	8210	71374	10020	92203	12184	114996	15816	94556	16303

Nga të dhënat e prezantuara më lartë mund të kuptojmë dhe konstatojmë se një numër i konsideruar i vendbanimeve rurale, posaçërisht vendbanimet e thella kodrinore – malore kanë depopullim. Ky trend i depopullimit mund të ndalet

vetëm përmes hartimit dhe zbatimit të plotikave të mirëfillta për zhvillimin rural, duke filluar me ndërtimin e infrastrukturës e deri te subvencionimi i ekonomive private familjare dhe ndërmarrjet.

Popullsia e Kosovës për nga përbërja etnike e përbëjnë shqiptar (92,93%) sikurse edhe Komuna e Gjakovës për nga përbërja etnike është kryesisht kompakte, ku rreth 93% e popullsisë e përbëjnë shqiptarët, pasuar nga egjiptianët, ashkali, romë, etj.

Sa i përket besimit religjioz, në Kosovë dominon besimi musliman/feja Islame (95.60%), katolik 2.2%, ortodoks 1.48% etj, ndërsa në komunën e Gjakovës feja Islame përfaqësohet me 81.74%, katolik 17.23% dhe besime të tjera.

Tabela 8. Popullsia e Gjakovës ndër vite 1948/2011

	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2011
URBAN	23,335	26,173	32,310	46,002	60,783	80,584	68,702
RURAL	16,663	18,242	20,960	25,372	31,420	34,412	25,859
TOTAL	39,998	44,415	53,270	71,374	92,203	114,996	94,561

Në 60 vite zona rurale është rritur veçse në një mesatare prej 1.33%, ndërkohë që pjesa urbane është rritur me një mesatare prej 2.56%, çka është më e lartë sesa rritja e gjithë komunës e cila në mesatare është rritur me 2.1%.

Nga ana tjetër për shkak të faktit që periudha 60 vjeçare është periudhë relativisht e gjatë në një kontekst me dinamika të mëdha popullësie, është analizuara tendenca apo trendi i dinamikës së popullsisë në Komunën e Gjakovës, por edhe veçanërisht në zonën urbane dhe në atë rurale.

Është interesante të vizualizohet dinamika e popullsisë dhe tendenca përkatëse si dhe diferencat që shquhen midis realitetit urban dhe atij rural.

Duke perlllogaritur tendencen, shihet që trendi i dinamikës së popullatës në zonën rurale është negative (rreth -0.9%), ndërkohë që rritja e popullsisë në zonën urbane ka një tendencë midis 0.4 % duke bërë që popullata në të gjithë komunën të jetë në një stanjacion me një ruidhje të papërfillshme prej -0.02%

Për të simuluar dinamikën e popullsisë midis 2011 deri sot është marrë vlera mesatarës e vendbanimit përkatës.

Analiza demografike synon të kuptojë gjithashtu edhe strukturën moshore të popullatës. Regjistrimi i popullsisë i vitit 2011 fotografon strukturën e popullsisë së Komunës Gjakovë e cila në pjesën e vet dërrmuese përbëhet nga një popullësi aktive.

2.2.2. Moshë dhe struktura gjinore e popullsisë

Struktura e popullsisë sipas moshës dhe gjinisë ka rëndësi veçantë për zhvillimin demografik dhe ekonomik të një vendi, si për të tanishmen ashtu edhe për të ardhmen. Komuna e Gjakovës ka popullsi kryesisht të re ngjashëm sikurse edhe në nivel vendi dhe, me bazë të zgjeruar të piramidës, sipas moshës edhe pse, në dy dekadat e fundit, vërehen disa tendenca me ndryshime të vogla në zvogëlimin e grup-moshave të reja. Struktura gjinore e popullsisë, po ashtu është karakteristike, kemi të bëjmë me një balancim gjinore përkundrejt që në nivel vendi dominon gjinia mashkullore. Deri në vitet e 90-ta, në komunën e Gjakovës ka dominuar plotësisht tipi progresiv i popullsisë, ku shkalla e lartë e natalitetit dhe rëniet e vazhdueshme të mortalitetit kanë ndikuar drejtpërdrejt në krijimin e këtij tipi të popullsisë. Ndryshimi i rrethanave socioekonomike dhe politike pas viteve të 90-ta, kanë ndikuar në zhvillimin e përgjithshëm demografik të komunës, njëherë-it edhe ndryshime në strukturën e popullsisë sipas moshës. Pothuaj gjatë gjithë pjesës së dytë të shekullit të kaluar, piramida e popullsisë së Kosovës sikurse edhe ajo në komunën e Gjakovës kishte bazë të zgjeruar me dominim të grup-moshave 0 deri 4 vjeç. Aktualisht (ASK, 2011) rreth 11% e popullsisë së përgjigjshme në Kosovë dhe Komunë të Gjakovës janë nën moshën 6 vjeç. Në përgjithësi grup-moshat e reja të popullsisë (0 deri 19 vjeç) dominojnë dukshëm në popullatën e përgjithshme të komunës edhe ky është një indikator mjaft i rëndësishëm, nga fakti se këto grup-mosha në të ardhmen japin një përqindje të konsiderueshme të popullsisë fertile që konsiderohet si burim i lindshmërisë.

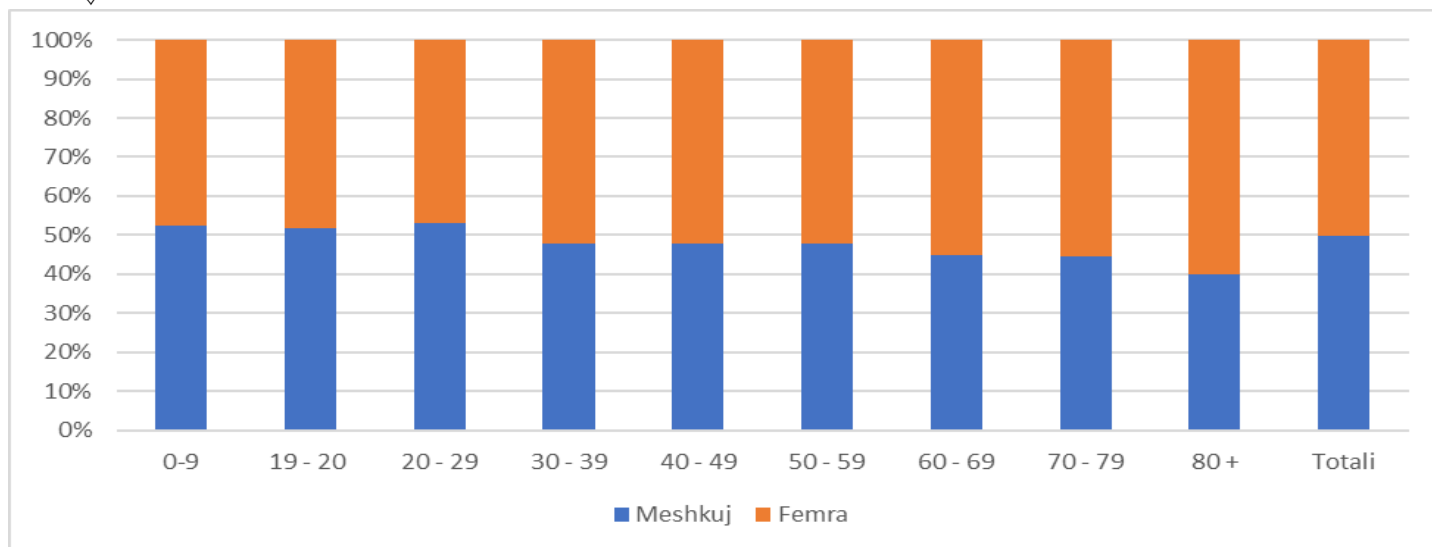

Figura 2. Popullsia në Komunën e Gjakovës sipas grup – moshës dhe gjinisë, 2011.

Tabela 9. Grupmoshat në Komunën Gjakovë

	0-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65+
Deçan	26.2%	10.4%	9.7%	8.5%	7.8%	7.3%	6.5%	5.4%	4.3%	3.7%	2.8%	7.4%
Gjakovë	26.8%	11.1%	9.5%	7.5%	6.8%	6.9%	6.3%	5.7%	4.9%	4.0%	3.2%	7.5%
Gillogoc	29.5%	10.1%	10.6%	9.1%	7.9%	6.9%	5.6%	4.9%	4.0%	3.1%	2.6%	5.6%
Gjilan	26.0%	10.9%	9.2%	7.4%	6.8%	7.3%	7.2%	6.2%	4.9%	3.7%	3.1%	7.3%
Dragash	25.5%	9.0%	8.3%	7.4%	7.1%	7.5%	6.8%	6.3%	5.3%	4.5%	3.3%	9.2%
Istog	27.5%	10.6%	9.0%	7.8%	7.3%	7.1%	6.0%	5.3%	4.7%	3.9%	3.3%	7.6%
Kaçanik	28.7%	10.2%	9.5%	8.0%	7.7%	7.6%	6.4%	5.6%	4.5%	3.4%	2.7%	5.7%
Klinë	29.6%	11.1%	9.8%	8.2%	7.1%	6.6%	5.4%	4.8%	4.3%	3.5%	2.9%	6.8%
Fushë Kosovë	28.7%	9.2%	9.0%	8.5%	7.8%	7.3%	6.2%	5.5%	4.9%	3.8%	3.0%	6.2%
Kamenicë	24.7%	10.4%	9.1%	7.7%	7.3%	7.4%	6.7%	6.2%	5.1%	4.0%	3.4%	8.1%
Mitrovicë	28.3%	9.4%	8.9%	8.2%	7.7%	6.9%	5.8%	5.3%	4.9%	4.2%	3.3%	7.1%
Lipjan	29.8%	9.9%	9.5%	8.1%	7.4%	7.1%	6.1%	5.2%	4.3%	3.5%	2.9%	6.0%
Novobërdë	24.4%	8.8%	8.8%	7.8%	6.8%	6.7%	6.4%	6.0%	5.2%	4.1%	4.0%	10.9%
Obiliq	29.8%	9.3%	9.3%	8.6%	7.5%	7.1%	5.7%	5.6%	4.6%	3.7%	3.1%	5.7%
Rahovec	28.6%	11.1%	9.6%	7.9%	7.7%	7.8%	6.4%	5.1%	4.1%	3.2%	2.6%	6.0%
Pejë	25.9%	9.7%	9.0%	8.0%	7.2%	7.2%	6.4%	5.9%	5.2%	4.2%	3.4%	7.8%
Podujevë	30.3%	9.6%	9.4%	8.5%	7.9%	7.1%	5.7%	4.9%	4.3%	3.4%	3.0%	5.7%
Pristina	25.8%	8.8%	8.9%	8.9%	8.3%	7.4%	6.3%	5.7%	5.2%	4.5%	3.5%	6.6%
Prizren	27.7%	10.1%	9.3%	8.1%	7.5%	7.3%	6.6%	5.7%	4.7%	3.9%	2.7%	6.4%
Skenderaj	29.6%	10.3%	10.0%	8.5%	7.5%	7.0%	5.3%	4.6%	4.1%	3.4%	2.9%	6.8%
Shtime	31.4%	10.9%	9.1%	7.1%	7.5%	7.0%	6.1%	4.9%	4.2%	3.0%	2.8%	5.8%
Shtërpçë	25.5%	7.8%	8.4%	7.7%	7.8%	7.3%	6.6%	5.7%	5.2%	4.7%	3.5%	9.9%
Suharekë	29.2%	10.8%	9.7%	7.6%	6.9%	7.1%	6.2%	5.3%	4.2%	3.4%	2.7%	6.9%
Ferizaj	29.1%	10.1%	9.1%	8.0%	7.5%	7.3%	6.3%	5.5%	4.4%	3.7%	3.0%	6.0%
Viti	30.2%	10.9%	8.8%	7.4%	7.1%	7.4%	6.4%	5.3%	4.0%	3.1%	3.0%	6.4%
Vushtrri	28.1%	10.1%	9.5%	8.5%	7.7%	6.9%	5.9%	5.3%	4.6%	3.8%	3.1%	6.5%
Malishevë	34.5%	11.2%	9.6%	7.6%	7.1%	6.5%	5.2%	4.5%	3.5%	2.5%	2.3%	5.5%
Junik	27.6%	9.4%	9.1%	8.8%	9.2%	7.8%	6.4%	5.0%	4.1%	3.2%	2.5%	6.9%
Mamushë	33.2%	9.5%	9.3%	8.9%	8.0%	7.8%	5.4%	4.6%	3.1%	3.3%	2.7%	4.4%
Hani i Elezit	29.5%	9.6%	8.8%	8.0%	7.9%	7.1%	7.0%	5.8%	4.8%	3.3%	2.6%	5.6%
Graçanicë	24.9%	8.1%	8.2%	9.0%	7.6%	6.4%	5.5%	5.1%	6.0%	5.3%	4.6%	9.3%
Ranillug	16.9%	8.0%	8.5%	7.0%	5.5%	5.0%	6.8%	8.0%	6.6%	5.5%	5.0%	17.4%
Partesh	19.0%	11.0%	9.6%	6.3%	4.9%	6.4%	7.8%	7.3%	6.4%	5.3%	4.6%	11.3%
Klllokot	26.2%	12.1%	9.5%	6.4%	5.2%	6.9%	7.3%	6.3%	4.2%	4.1%	3.4%	8.4%
Gjithsej	28.0%	10.1%	9.3%	8.1%	7.5%	7.2%	6.2%	5.5%	4.6%	3.8%	3.0%	6.7%

Tabela 10. Grupmoshat në Komunën Gjakovë sipas gjinis

	Meshkuj													Femra												
	0-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65+	0-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65+		
Deçan	26.9%	10.7%	9.9%	8.9%	7.8%	7.2%	6.3%	5.5%	4.3%	3.7%	2.6%	6.3%	25.4%	10.2%	9.5%	8.1%	7.8%	7.4%	6.8%	5.3%	4.3%	3.8%	3.0%	8.6%		
Gjakovë	27.9%	11.5%	10.3%	7.8%	6.7%	6.4%	6.0%	5.5%	4.8%	3.8%	2.9%	6.6%	25.6%	10.6%	8.7%	7.3%	6.9%	7.3%	6.6%	5.8%	5.0%	4.3%	3.5%	8.4%		
Gilgoc	30.0%	10.2%	10.8%	9.3%	7.9%	7.0%	5.3%	4.6%	3.9%	3.1%	2.6%	5.1%	29.1%	9.9%	10.5%	8.8%	7.9%	6.8%	5.9%	5.1%	4.2%	3.1%	2.6%	6.2%		
Gjilan	26.6%	11.1%	9.8%	7.6%	6.7%	6.6%	7.1%	6.2%	4.9%	3.6%	2.9%	6.8%	25.4%	10.6%	8.7%	7.1%	6.8%	7.9%	7.4%	6.3%	4.9%	3.8%	3.4%	7.8%		
Dragash	26.2%	9.2%	8.7%	7.6%	7.2%	7.4%	6.4%	6.3%	5.2%	4.5%	3.0%	8.3%	24.7%	8.7%	7.9%	7.2%	6.9%	7.6%	7.1%	6.2%	5.4%	4.6%	3.6%	10.1%		
Istog	28.1%	10.6%	9.7%	8.2%	7.3%	6.6%	5.7%	5.4%	5.0%	3.9%	2.9%	6.8%	26.9%	10.6%	8.3%	7.3%	7.3%	7.7%	6.4%	5.3%	4.3%	3.9%	3.7%	8.4%		
Kaçanik	29.1%	10.5%	9.9%	8.2%	7.8%	7.1%	6.3%	5.6%	4.5%	3.3%	2.7%	5.2%	28.3%	9.8%	9.0%	7.7%	7.6%	8.2%	6.5%	5.6%	4.6%	3.5%	2.8%	6.3%		
Klinë	30.4%	11.4%	10.3%	8.0%	6.9%	6.4%	5.1%	4.6%	4.3%	3.3%	2.8%	6.4%	28.8%	10.7%	9.3%	8.4%	7.3%	6.8%	5.7%	5.0%	4.3%	3.6%	2.9%	7.2%		
Fushë Kosovë	29.6%	9.4%	9.2%	8.4%	7.5%	7.1%	5.7%	5.7%	4.9%	3.8%	3.0%	5.7%	27.8%	9.0%	8.8%	8.5%	8.1%	7.4%	6.6%	5.3%	4.9%	3.8%	3.1%	6.6%		
Kamenicë	24.8%	10.8%	9.3%	8.1%	7.4%	7.3%	6.5%	6.0%	5.1%	3.8%	3.3%	7.6%	24.5%	10.0%	9.0%	7.3%	7.1%	7.4%	7.0%	6.3%	5.1%	4.3%	3.4%	8.6%		
Mitrovicë	29.0%	9.6%	9.5%	8.4%	7.5%	6.7%	5.5%	5.1%	4.9%	3.9%	3.2%	6.7%	27.5%	9.1%	8.4%	8.0%	8.0%	7.2%	6.1%	5.5%	5.0%	4.4%	3.4%	7.5%		

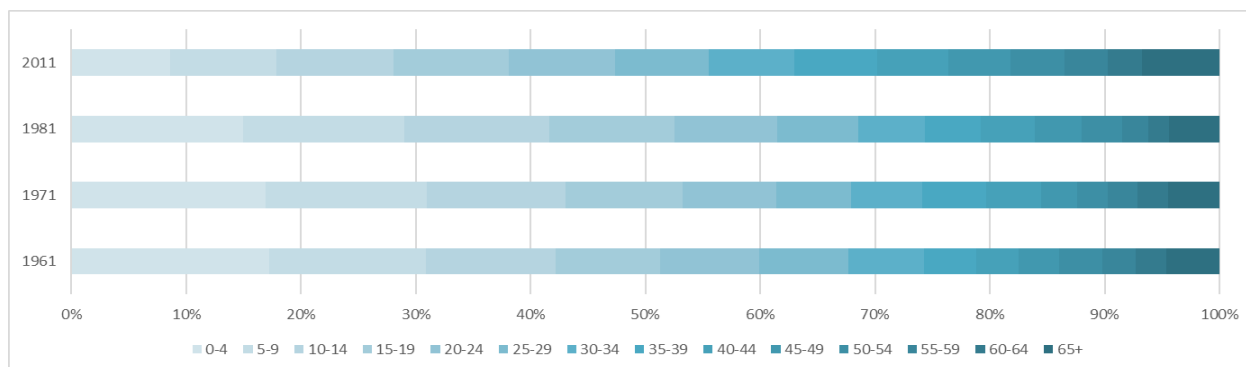
Për më tepër ky trend shihet që lehtësisht peshon më shumë në drejtim të gjinisë femërore të popullësisë.

Nga pikpamja e planifikimit kjo strukturë vë politikat përballë detyrimit për të planifikuar infrastruktura atraktive për një popullatë dinamike qoftë nga pikpamja e krijimit të shanseve për punësim për një popullësi aktive, qoftë nga pikpamja e shërbimeve sociale për një popullatë shumë të re në moshë.

Bazuar në të dhënat e ASK është synuar të shihet ndonjë lëvizje në 50 vite e strukturës së popullatës në nivel Kosove.

Tabela 11. Grupmoshat sipas viteve në nivel Kosove

	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65+
1961	165,881	131,868	108,517	87,286	83,650	74,293	64,160	43,491	35,107	34,333	36,619	27,534	25,587	44,796
	17.2%	13.7%	11.3%	9.1%	8.7%	7.7%	6.7%	4.5%	3.6%	3.6%	3.8%	2.9%	2.7%	4.6%
1971	208,729	172,997	149,031	126,202	100,431	80,028	76,792	68,925	58,907	38,690	32,599	32,234	32,425	55,559
	16.8%	13.9%	12.0%	10.1%	8.1%	6.4%	6.2%	5.5%	4.7%	3.1%	2.6%	2.6%	2.6%	4.5%
1981	235,912	221,376	198,699	172,284	140,052	111,499	92,034	76,214	73,758	64,328	55,533	35,975	29,302	68,701
	14.9%	14.0%	12.5%	10.9%	8.8%	7.0%	5.8%	4.8%	4.7%	4.1%	3.5%	2.3%	1.8%	4.3%
2011	149,735	160,916	176,926	174,932	161,467	141,268	130,542	124,912	108,142	94,988	80,625	65,539	53,048	116,785
	8.6%	9.2%	10.2%	10.1%	9.3%	8.1%	7.5%	7.2%	6.2%	5.5%	4.6%	3.8%	3.0%	6.7%

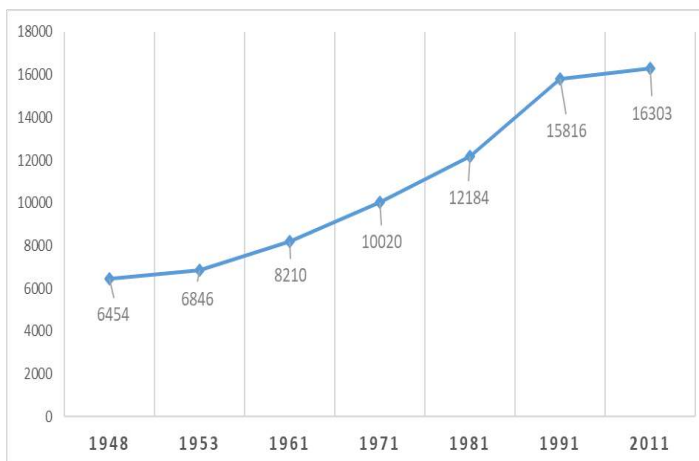
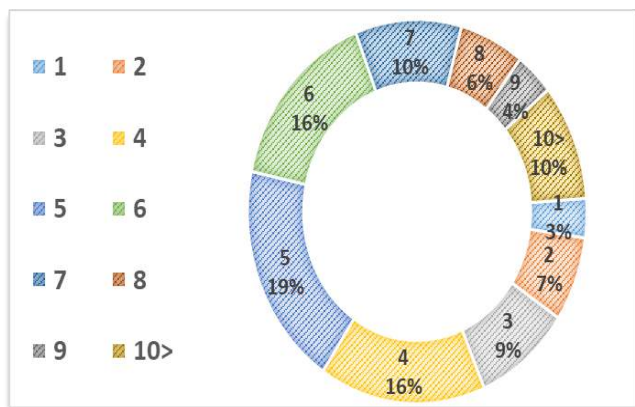
Grafiku 2. Grupmoshat sipas viteve në nivel Kosove

2.3. EKONOMIA

2.3.1. Ekonomitë familjare dhe struktura e tyre

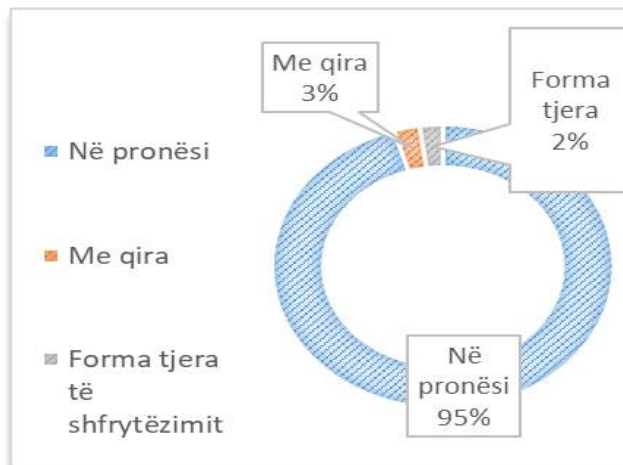
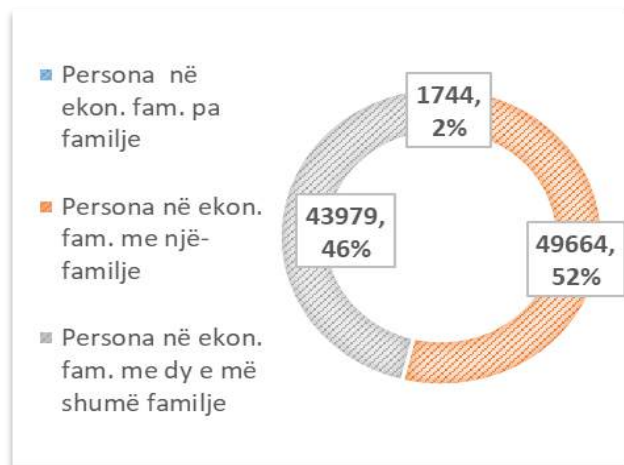
Numri i ekonomive familjare në Gjakovë gjatë periudhës 1948- 2011, është rritur nga 6454 (1948) në 16303 (2011).

Grafiku 3 Ekonomitë familjare sipas numrit të anëtarëve, 2011

Grafiku 4. Ekonomitë familjare ndër vite 1948- 2011

Rrjedhimisht, numri i ekonomive familjare është rritur sepse familjet me shumë anëtarë, janë në zvogëlim e sipër. Familjet e reja zbërthehen në tip të ngushtë të familjes bërthamë, çiftit bashkëshortor me fëmijë, me ndryshime të vogël në qytet dhe në fshat.

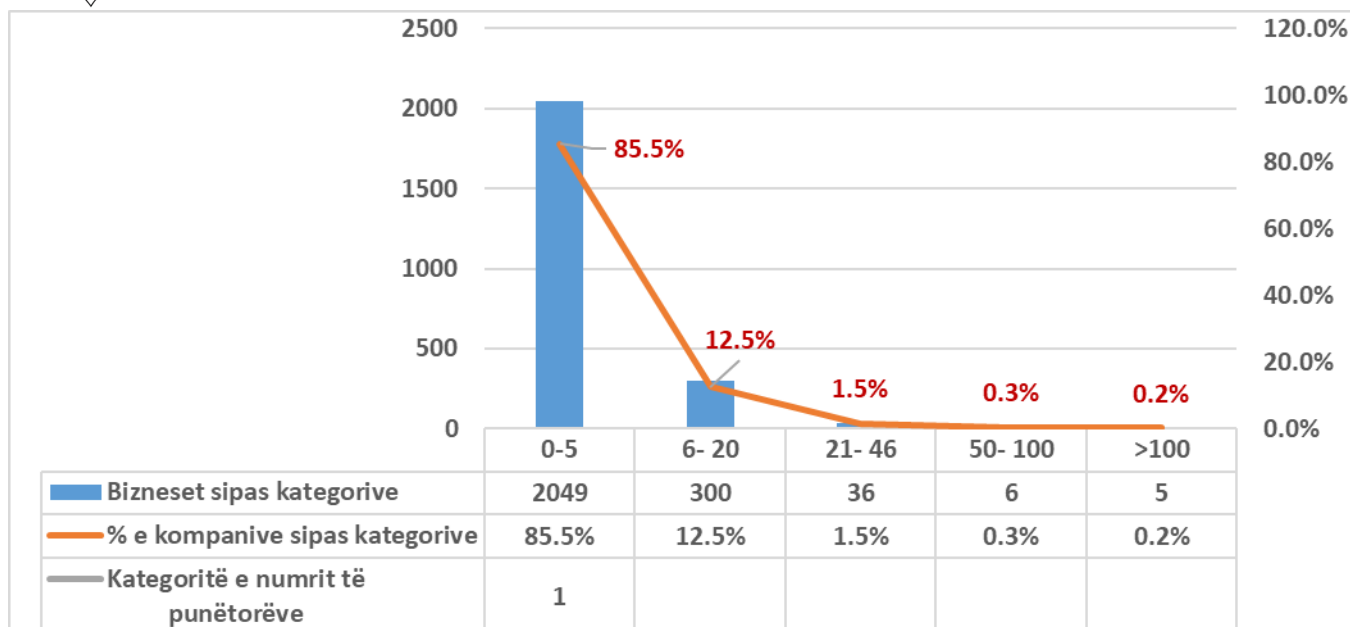
Grafiku 5. Popullsia sipas statusit të ekonomisë familjare, Ekonomitë familjare private sipas statusit të banimit, 2011⁶

2.3.2. Punësimi dhe Papunësia

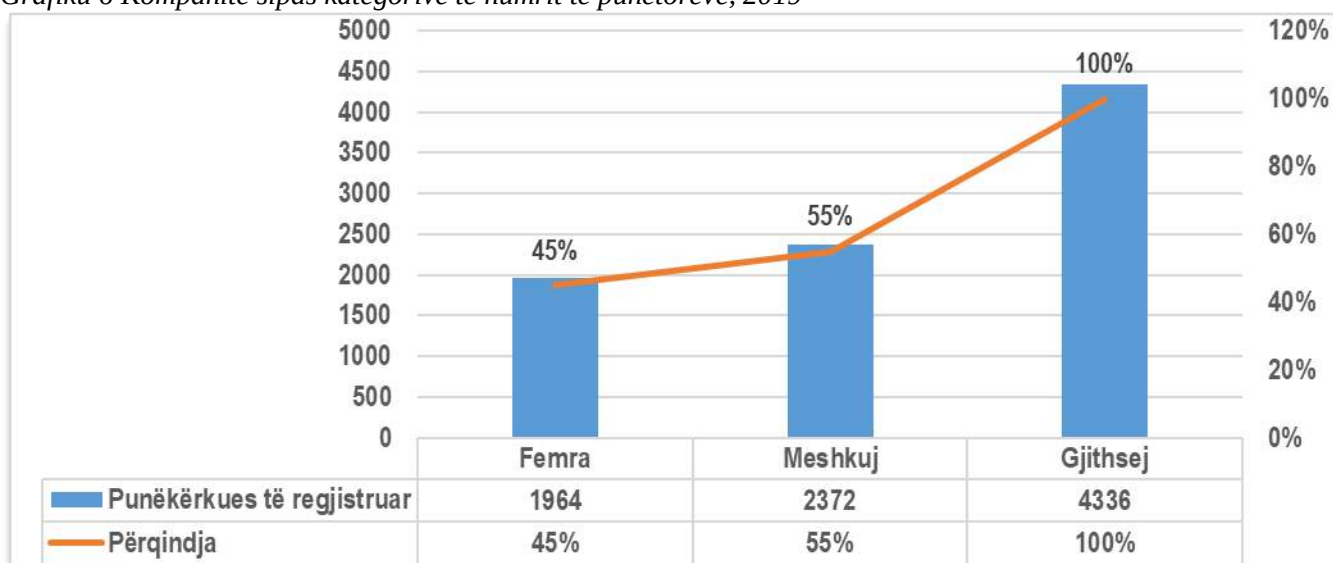
Sipas ATK- së numri i të punësuarve në Komunë të Gjakovës është rreth 7891 persona.

Numri i të punësuarve në bizneset private është mesatarisht 3 të punësuar për biznes, gjë që tregon se sektori privat dominohet nga biznesi i vogël. Ndërsa, sipas kategorizimit të numrit të punëtorëve, 85% e kompanive kanë nga 0-5 punëtorë, ndërsa vetëm 12.5% e kompanive kanë nga 6- 20 punëtorë.

⁶ Ibid

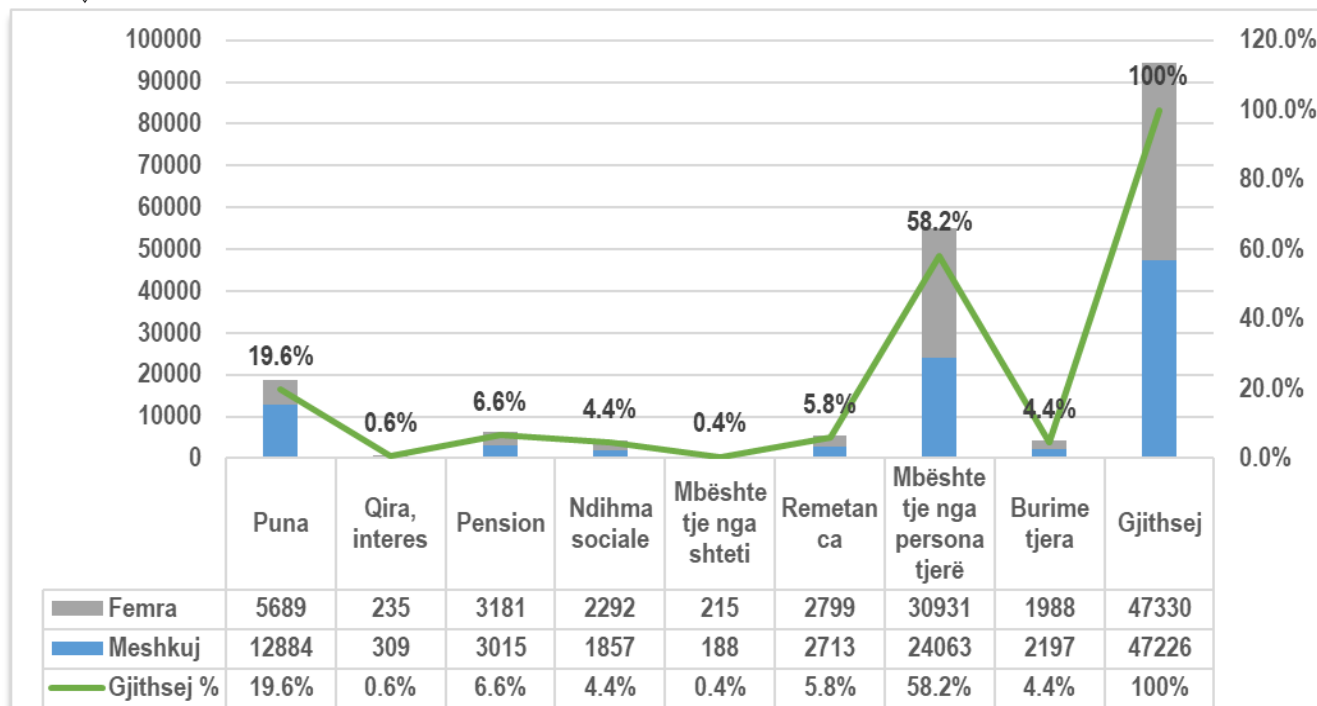
Grafiku 6 Kompanitë sipas kategorive të numrit të punëtorëve, 2019

Grafiku 7. Numri i përgjithshëm i punëkërkuesve të regjistruar sipas gjinisë, 2019⁷

Burimet kryesore të të ardhurave financiare për jetesë në nivel të komunës, viti 2011, ishin mbështetja financiare me 58%, ndërsa punësimi përfshin vetëm 20% të burimit kryesor të jetesës në komunë. Përqindja e femrave me burim kryesor nga puna, ka qenë vetëm 30% të totalit.

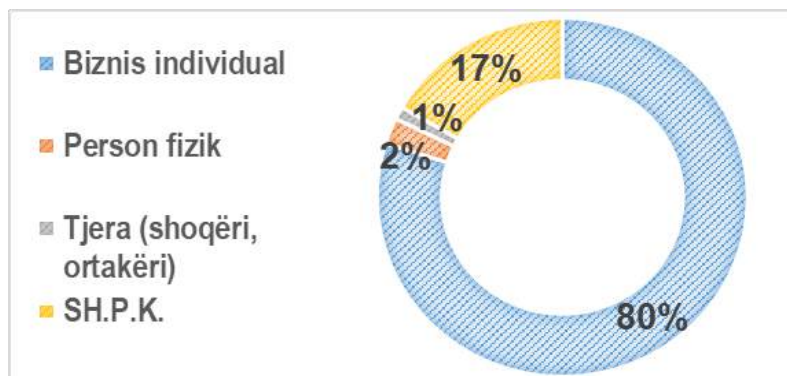
⁷ Burimi, Zyra e Punësimit, Gjakovë

Grafiku 8. Popullsia sipas burimit kryesor të jetesës, gjinisë, 2011⁸

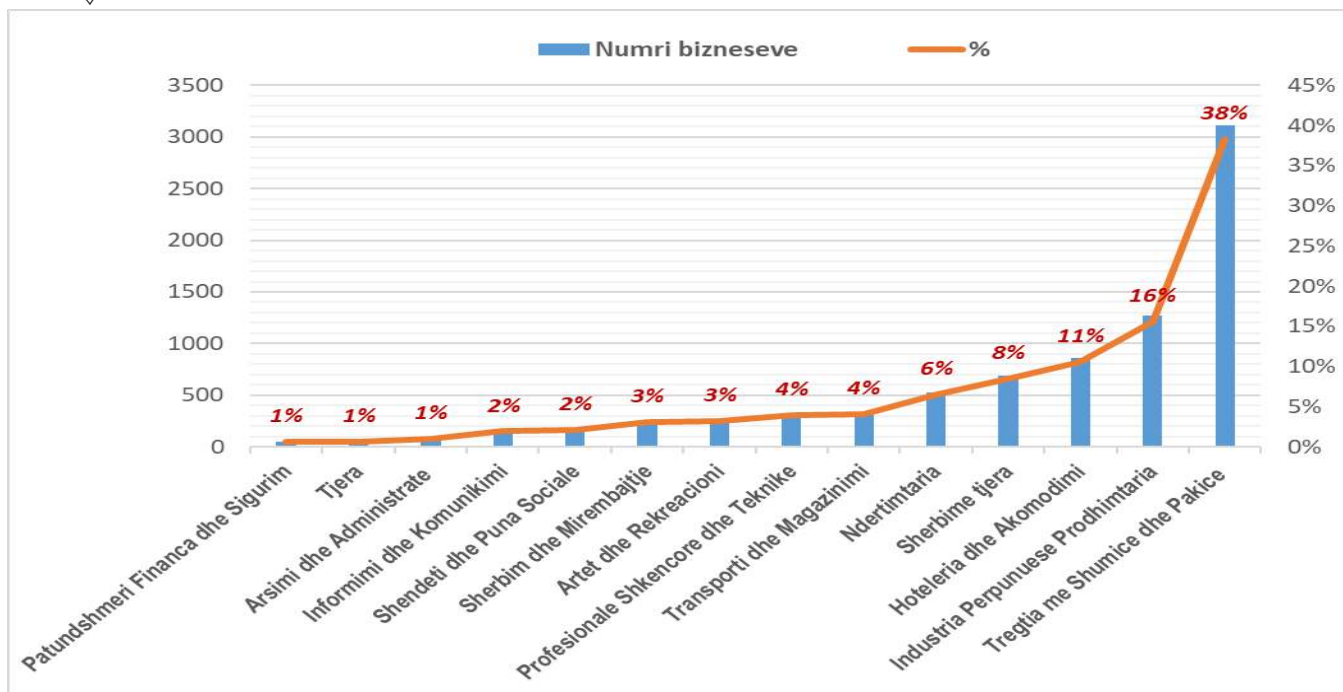
2.3.3. Ndërmarrjet ekonomike sipas pronësisë, venbanimeve dhe sektorëve ekonomik

Sipas të dhënave të ATK- së, në komunën e Gjakovës kanë qenë aktive 3459 biznese, prej të cilave 80% biznese individuale dhe 17% SH.P.K.

Grafiku 9. Bizneset me % sipas llojit të kompanisë, 2020

⁸ Burimi ASK

Gjatë vitit 2020 sipas numrit të bizneseve të regjistruara sipas sektorit, sektori biznesit individual përfaqësohet me numërin më të madh prej 94 biznese pastaj sh.p.k me 34 biznese.

Ndërsa sipas te dhenave te ARBK-se, me poshtë ofarojne bizneset sipas llojit dhe vitit (nga 2017-2020) të regjistruar në Komunën e Gjakovës, si dhe në tabelën në vazhdim janë listuar ndërmarrjet në kuadër të vendbanimeve.

Tabela 12. Ndërmarrjet sipas pronësisë të regjistruara sipas viteve

Pronësia	Ndërmarrje (nr.)			
	2017	2018	2019	2020
Private	237	233	220	94
Dega e Shoqërisë së Huaj		1		1
Kooperativa Bujqësore	2			
Ndërmarrje publike	4			
Ndërmarrje tjera nën juridiksion të AKM				
Ortakëri e kufizuar				
Ortakëri e përgjithshme	2			
Shoqëri aksionare	1			
Shoqëri me përgjegjësi të kufizuara	72	125	133	34
Gjithsej	318	359	353	129

Tabela 13. Ndërmarrjet sipas vendbanimeve⁹

Vendbanimet	2018	2019	2020	Vendbanimet	2018	2019	2020	Vendbanimet	2018	2019	2020
Babaj Bokes	8	9	21	Guske	1	1	1	Palbardhe	3	3	3
Bardhaniq	0	0	0	Hereq	15	16	16	Pjetrashan	5	4	4
Bardhasan	7	7	7	Jahoc	224	229	220	Planqor	19	19	19
Bec	34	34	34	Jabllanice	2	2	2	Ponoshec	20	20	19
Berjah	1	1	1	Janosh	3	3	3	Popoc	3	3	3
Bishtazhin	15	15	15	Kodrali becit	3	3	3	Qerim	39	39	39
Batush	10	10	10	Korenice	12	12	12	Raçe	1	1	1
Brekoc	111	112	110	Koshare	1	1	1	Rakovine	12	12	10
Brovine	8	8	8	Kralan	9	9	9	Ramoc	2	2	2

⁹ Drejtoria e tatimit në pronë

Cermjan	13	15	14	Kushavec	0	0	0	Rogove	202	201	201
Dallashaj	1	1	1	Lipovec	14	14	13	Rracaj	7	6	6
Damjan	32	33	29	Lugebunar	18	18	18	Rrypaj	0	0	0
Deve	1	1	1	Marmull	17	17	17	Sheremet	9	8	8
Doblibare	14	14	5	Meje	9	9	9	Shishmon	8	8	6
Dobriqe	5	5	5	Meqe	7	7	7	Skivjan	40	40	40
Dobrosh	0	0	0	Moglice	7	7	7	Smolice	11	11	12
Dol	1	1	1	Molliq	10	11	8	Sopot	3	3	3
Dujake	24	24	24	Morin	0	0	0	Stubell	1	1	1
Dushnje	13	13	0	Nivokaz	8	8	8	Trakaniq	5	5	5
Firze	7	7	2	Novosell e E.	4	4	4	Ujze	9	9	9
Fshaj	6	6	6	Novosell e P.	4	4	4	Vogove	3	3	3
Gergoc	2	2	2	Orize	5	5	5	Vraniq	1	1	1
Greqine	19	19	19	Osek Hile	27	27	27	Zhabel	7	7	7
Gjakove	3550	3629	3632	Osek Pashe	4	4	4	Zhdrelle	11	11	11
Goden	0	0	0	Pacaj	1	1	1	Zidi Sadik Ages	71	83	79

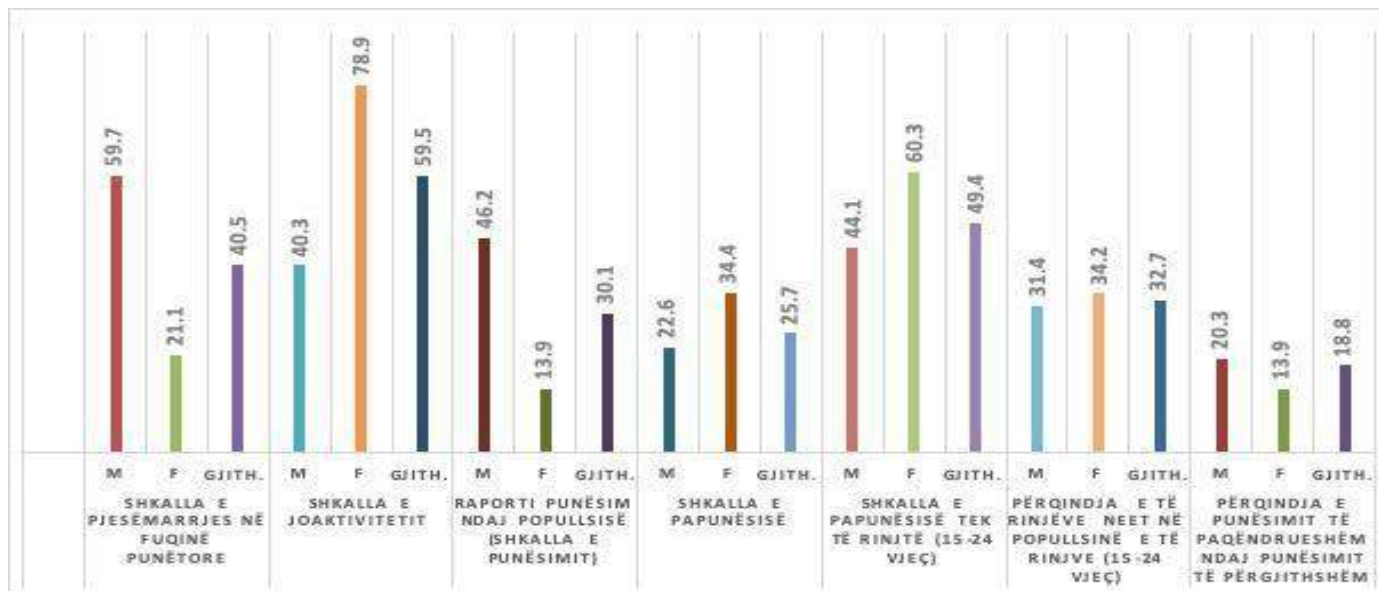
Sipas të dhënave të ARBK-së, me poshtë ofarojnë bizneset (aktive) sipas sektorit (nga 2000-2020) në Komunën e Gjakovës.

Tabela 14. Numeri i bizneseve në komunën e Gjakovës sipas sektorëve ekonomik, ARBK 2020

Lloji i biznesit	Nr. bizneseve
C - Industria Përpunuese Prodhimtare	1272
D - Furnizimi me Rryme Gaz Avull dhe Klimatizim	9
E – Ujësjellësi, Kanalizimi Menaxhimi i Mbeturinave dhe Aktivitetet e Riparimit	36
F - Ndërtimtaria	527
G - Tregtia me Shumice dhe Pakice Riparimi i Mjeteve Motorike dhe Motoçikletave	3114
H - Transporti dhe Magazinimi	326
I - Hoteleria dhe Akomodimi	863
J - Informimi dhe Komunikimi	156
K - Aktivitetet Financiare dhe të Sigurimit	37
L - Aktivitetet e Patundshmërisë	13
M - Aktivitetet Profesionale Shkencore dhe Teknike	321
N - Aktivitetet Shërbyese dhe të Përkrahjes	205
O - Administrimi Publik dhe I Mbrojtjes Sigurimi i Detyruar Social	15
P - Arsimi	64
Q - Aktivitetet e Shëndetit Njerëzor dhe të Punës Sociale	169
R - Artet Argëtimit dhe Rekreacioni	258
S - Aktivitetet Tjera Shërbyese	687
Total	8072

2.3.4. Tregu i punës

Grafiku 10. Indikatorët kryesorë të tregut të punës në Kosovë, 2019¹⁰

Tabela 15. Personat e moshës 15 vjeç e mbi ekonomikisht jo aktive sipas kategorisë funksionale, gjinisë, 2011¹¹

	Vijon shkollimin	Kujdeset për shtëpinë/familjen	I/e pensionuar nga puna	Pension apo përfitues i të ardhurave kapitale	Arsye tjera	Gjithsej
Gjakovë	9.365	13.787	3.628	1.651	1.383	29.814

Në Komunën e Gjakovës kemi hapësira të ndryshme për përgatitje profesionale, e cila mbështetë të rinjtë në përgatitjen dhe zhvillimit të një karriere të suksesshme, siç janë:

- **QENDRA PËR AFTËSIM PROFESIONAL (QAP)** - Në këtë qendër bëhet aftësimi dhe ri-aftësimi i personave që janë të regjistruar si punëkërkuar, të papunë dhe ata që marrin shërbime për orientim në karrierë, pranë të gjitha zyrave të punësimit.
- **BONEVET MAKERSPACE** - Qëllimi i qendrës Makerspace është inkurajimi për individë të talentuar me ide për të marrë iniciativa, për të mësuar dhe për të krijuar.
 - **JAKOVA INOVATION CENTER** - Kjo qendër shërben si inkubator biznesi me një mision të promovimit dhe mbështetjes së sipërmarrësve të rinjë në ndërtimin dhe mbështetje për kompanitë e reja dhe sigurimi i hapësirave inovative që punojnë me qasje 24/7.
- **QENDRA PËR KARRIERË NË SHKOLLËN E MESME TEKNIKE “NEXHMEDIN NIXHA”** – Kjo qendër ndihmon nxënësit e kësaj shkolle por edhe të rinjtë tjerë të Komunës së Gjakovës për zhvillimin e mëtejshëm të karrierës së tyre.¹²

2.3.5. Zona ekonomike

Zona ekonomike amerikane. Themelohet Zona e Veçantë Ekonomike Amerikane, sipas propozimit të Grupit Punues të themeluar me Vendimin e Qeverisë Nr. 06/45, të datës 08.05.2018.

¹⁰ Burimi, ASK

¹¹ Burimi, ASK

¹² Programi Komunal Tre Vjeçar për Banim 2020-2022

Në vitin 2018 në Komunën e Gjakovës është themeluar Zona e Veçantë Ekonomike Amerikane. Qeveria e Kosovës ka miratuar kërkesën dhe ka ndarë buxhet për ndërtimin e infrastrukturës, ndërsa prona është komunale me sipërfaqe 487 ha, e shtrirë në magjistralen Gjakovë – Prishtinë.

Në kuadër të zonës urbane shtrihen dy zona shfrytëzim të tokës- industri, njëra në pjesën jugore dhe tjetra në pjesë veriore të komunës. Këto zona sigurojnë hapësirë për të gjitha llojet e veprimtarive prodhuese, përpunuese dhe komerciale, kryesisht ato lloje që nuk janë të lejuara në zonat e tjera.

2.3.6. Ndërtimtaria

Rezultate të dukshme janë arritur në sektorin e ndërtimtarisë, ku krahas ndërtimit të ndërtesave dhe ngritjes së infrastrukturës, po zhvillohen me shpejtësi burimet njerëzore për të gjitha profilet.

Sektori i ndërtimtarisë në Kosovë përfshin një gamë të gjerë të aktiviteteve ekonomike, nga nxjerrja e lëndës së parë, prodhimi i produkteve të ndërtimtarisë, deri te dizajnim, ndërtimi, menaxhimi dhe kontrolli i punëve ndërtimore, mirëmbajtja e tyre, renovimi, demolimi sikurse edhe riciklimi i mbetjeve inerte të ndërtimit.

Ndërtimtaria është një ndër sektorët më të zhvilluar ekonomik në Gjakovë që nga pas lufta. Sipas Open Business, industria e ndërtimtarisë u rendit si industria e dytë sipas madhësisë, duke i përfshirë dy nga firmat më të mëdha në Kosovë. Në komunën e Gjakovës janë të regjistruara 527 ndërmarrje që merren me ndërtimtarë.

2.3.7. Industria

Gjakova ka traditë shekullore në prodhimtari e veçanërisht përpunimi i lëkurës, tekstilit, përpunimi i metaleve etj. Periudha më intensive e zhvillimit ekonomik ishte periudha 1960-1990, sidomos vitet 1975-90, ku u zhvillua industria e tekstilit me fabrikat e prodhimit të pëlhurave, koagulatit, trikotazhit, konfeksionit të rëndë e të lehtë, elektromotorëve, etj.

U zhvillua, gjithashtu, industria metalike me prodhimin e tubave, produktet e telit, prodhimi i enëve të emaluara, të teflonizuara apo zinkuara; industria elektroteknike me prodhimin e elektromotorëve; industria ushqimore, industria e verës dhe pijeve, industria e përpunimit të drurit, industria e gomës, prodhimi i gazrave teknik, industria e duhanit, ndërtimtaria dhe prodhimi i materialit ndërtimor. Në këto degë të industrisë kanë qenë të punësuar rreth 16.000 punëtorë.

Momentalisht, shumica e kapaciteteve industriale nuk e kanë rifilluar prodhimin. Rreth 60,000 m² objekte sot janë të zbrazëta. Të njëjtat që janë në pronësi publike mund të jepen për shfrytëzim për sektorin privat. Të gjitha pronat e komunës janë të publikuara në faqen zyrtare të komunës. Informacione mbi ndonjë parcelë mund të sigurohen në Drejtorinë për Gjeodezi Kadastër dhe Pronë. Ndërsa pronat e ish ndërmarrjeve janë të publikuara në faqen zyrtare të Agjencisë Kosovare të Privatizimit (AKP).

Aktualisht në Komunën e Gjakovës ushtrohen veprimtari të ndryshme të prodhimtarisë si në fushën e energjisë së ripërtëritshme, riciklimit të mbeturinave, prodhimit të Tekstilit, etj. Momentalisht, vlerësohet se vetëm në konfeksionin e rrobave në Komunën e Gjakovës janë rreth 150 punëtorë dhe rreth 200 veta të punësuar.

Tash së fundi kompania për prodhimin e dyshekëve Comodita/Home ka adaptuar disa objekte në zonën industriale veriore ku ka instaluar teknologjitë më të avancuara në prodhimin e dyshekëve dhe materialeve të ngjajshme, momentalisht kjo industri ka të punësuar rreth 1 mijë persona por brenda një periudhe të shkurt planifikohet që numri i të punësuarve të arrijë rreth 3 mijë.

Tabela 16. Zonat ekonomike- Zonat e lira, shtrirja sipërfaqesore.

Zonat ekonomike- Zonat e lira, shtrirja sipërfaqesore, 2017-2020				
Kodi	Sipërfaqja (ha)			
	2017	2018	2019	2020
Zone e lire ekonomike Veriut dhe Jugut	117.34	117.34	117.34	117.34
Numri i ndërmarrjeve (nr.)				
Industri Përpunuese	55	72	54	21

Tabela 17. Zonat ekonomike- Zonat e lira, punësimi

Zonat ekonomike- Zonat e lira, punësimi, 2017-2020

Kodi	Te punësuar (nr.)			
	2017	2018	2019	2020
Zone e lire ekonomike Veriut dhe Jugut	1208	1245	1284	1284
Gjithsej	1208	1245	1284	1284

2.3.8. Tregtia

Gjakova ka pasur tregti të zhvilluar. Një pjesë e madhe e prodhimeve eksportohej, duke filluar nga lëngjet e frutave, vera, mishi i pulës, frutat, duhani etj. Po kështu Gjakova eksportonte prodhime metalike (tuba, produkte teli, enë për amvisëri, produkte të zinkuara), prodhime të industrisë elektronike (motorë të rrobalarëseve, elektromotorëve për kompresorë për frigoriferë, elektromotorë industrial, etj.); prodhime të tekstilit (të gjitha llojet e veshjeve të brendshme dhe të jashtme, pëlhurave, etj.); prodhime të industrisë së drurit, materiale ndërtimore, koncentrat të kromit; si dhe produkte të gomës. Vlera e eksportit sillet në rreth 100 - 120 milion dollarë në vit.

Tregtia është degë parësore në ekonominë e Gjakovës. Tregtia vazhdon të jetë forma më e përhapur e grumbullimit të kapitalit në sektorin privat. Tregtia e brendshme është më e dominuesë në krahasim me tregtinë e jashtme.

Zejtaria me zejet tradicionale si: zdrukthëtaria, farkëtaria, saraçët, këpucarët, rrobaqepësit etj. Zejtaria me prodhimet dhe shërbimet e veta paraqet një segment të veçantë të zhvillimit të ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme në komunë.

Aspekti komercial i biznesit është i shtrirë në gjithë territorin e komunës, por vlen të theksohen 3 zona komerciale me intensitet më të lartë të zhvillimit tregtarë në të cilat gravitojnë një numër i konsiderueshëm i bizneseve tregëtare.

Tabela 18. Zonat komerciale, sipas pronësisë

Zonat komerciale, sipas pronësisë, 2017-2020				
Pronësia	Ndërmarrje (nr.)			
	2017	2018	2019	2020
Publiko-Private	3	3	3	3
Publike- Komunale	/	/	/	/
Gjithsej	3	3	3	3

Tabela 19. Zonat komerciale, sipas vendbanimeve

Zonat komerciale, sipas vendbanimeve, 2017-2020				
Vendbanimet	Zona komerciale (nr.)			
	2017	2018	2019	2020
Dardani, Zona komerciale 01	1	1	1	1
Zidi Sadik Age, Zona komerciale 02	1	1	1	1
Gjakove, Zona komerciale 03	1	1	1	1
Gjithsej	3	3	3	3

Tabela 20. Zonat komerciale, shtrirja sipërfaqësore

Zonat komerciale, shtrirja sipërfaqësore, 2017-2020				
Kodi	Sipërfaqja (ha)			
	2017	2018	2019	2020
Dardani, Zona komerciale 01	10	10	10	10
Zidi Sadik Age, Zona komerciale 02	14	15	20	20
Gjakove, Zona komerciale 03	5	5	5	5
Gjithsej	29	30	35	35

2.3.9. Bujqësia

Bujqësia në komunën e Gjakovës ka një perspektivë të madhe për zhvillim, duke pasur për bazë kushtet klimatike, tokësore, sistemet e ujitjes si dhe traditën e popullsisë që merret me bujqësi. Përveç kësaj është e zhvilluar mjaft mirë edhe industria ushqimore. Komuna e Gjakovës posedon 55,685 ha sipërfaqe të strukturave të ndryshme siç janë:

Tabela 21. Sipërfaqet e kulturave bujqësore sipas kategorive¹³

Kultura bujqësore	Spektori shoqëror (ha)	Spektori individual (ha)	Gjithsej
Ara – Kopshte	5697	9298	14995
Pemë	0	480	480
Vreshta	0	75	75
Kullosa	5448	1706	7154
Livadhe	865	5851	6716
Pyje	17435	8829	26264
Gjithsej	29,445	26,239	55,684

Tabela 22. Tokat bujqësore sipas pronësisë

Toka bujqësore, sipas pronësisë, 2017-2020				
Tokat bujqësore	Sipërfaqja (ha)			
	2017	2018	2019	2020
Private	26,239	26,239	26,239	26,239
Komunale dhe shoqërore	29,445	29,445	29,445	29,445
Gjithsej	55,684	55,684	55,684	55,684

Bujqësia si një sektor shumë i rëndësishëm i zhvillimit ekonomik në komunën e Gjakovës gjen një shtrirje në gjithë territorin ku përfaqsohet me një numër të konsiderueshëm të ndërmarrjeve bujqësore të profileve të ndryshme. Të gjitha ndërmarrjet bujqësore janë në pronësi private.

Tabela 23. Ndërmarrjet bujqësore sipas vendbanimeve¹⁴

Vendbanimet	2018	2019	2020	Vendbanimet	2018	2019	2020
Babaj Bokes	2	2	2	Ponoshec	6	6	6
Bardhasan	18	18	18	Qerim	40	40	40
Batushe	3	3	3	Raçe	2	2	2
Bec	11	11	12	Rogove	15	15	15
Berjah	2	2	2	Rracaj	2	2	2
Bishtazhin	5	5	5	Sheremet	2	2	2
Brekoc	4	4	4	Skivjan	24	24	25
Brovine	3	3	3	Smaq	1	1	1
Cermjan	9	9	9	Smolice	2	2	2
Damjan	1	1	1	Stubell	1	1	1
Doblibare	16	16	16	Trakaniq	3	3	3
Dobrixhe	2	2	2	Ujze	4	4	4
Dujake	8	8	8	Vogove	2	2	2
Firze	5	5	5	Vraniq	2	2	2

¹³ Drejtoria e punës dhe kadastrit¹⁴ DBPZHR dhe DP

Greqinë	1	1	1	Zhabel	1	1	1
Gergoce	1	1	1	Zhdrelle	5	5	5
Gjakove	8	8	8	Zhub	3	3	3
Guske	2	2	2	Zidi Sadik Ages	14	14	14
Hereç	3	3	3	Moglicë	2	2	2
Jahoc	4	4	4	Molliq	1	1	1
Kodralli	1	1	1	Nivokaz	5	5	5
Korenice	1	1	2	Novoselle Eperme	7	7	7
Kushavece	5	5	5	Novoselle Poshtme	19	19	19
Lipovec	2	2	2	Orize	1	1	1
Marmull	6	6	6	Osek Hile	4	4	4
Meqe	3	3	3	Osek Pashe	22	22	22
Pjetrashan	6	6	6	Palabardhe	1	1	1

Në sektorin e bujqësisë janë të angazhuar një numër i madh i të punësuarve, sipas ASK-së numri i të punësuarve në këtë sektor është mbi 13,749 punëtor të rregullt si dhe një numër i madh i atyre sezonal nga e cila kuptojmë se bujqësia është një sektor shumë i rëndësishëm në sigurimin e jetesës të një numri të madh të ekonomive familjare.

Tabela 24. Numri i të punësuarve në sektorin e bujqësisë (ASK)

Të punësuarit si bartës të ekonomisë bujqësore	Numri i të punësuarve	% pjesëmarrjes
Nën 25 vjeç	125	2.29
Nga 25 deri nën 35 vjeç	390	7.13
Nga 35 deri nën 45 vjeç	1113	20.36
Nga 45 deri nën 55 vjeç	1610	29.45
Nga 55 deri nën 65 vjeç	1124	20.56
65 vjeç e më shumë	1105	20.21
Të punësuarit sipas anëtarëve të ekonomisë bujqësore		
Nën 25 vjeç	1652	19.95
Nga 25 deri nën 35 vjeç	1437	17.35
Nga 35 deri nën 45 vjeç	2099	25.34
Nga 45 deri nën 55 vjeç	1624	19.61
Nga 55 deri nën 65 vjeç	893	10.78
65 vjeç e më shumë	577	6.97

Kushtet pedo-klimatike janë të përshtatshme për kulturat bujqësore dhe mundësitë e mëdha të ujitjes, të cilat bëjnë të mundur që në Gjakovë të kultivohen me sukses të gjitha kulturat bujqësore si: kulturat lavërtare, pemët, vreshtat, e poashtu ka kushte edhe për zhvillimin e blegtorisë dhe shpeztarisë. Përderisa edhe industria ushqimore është duke u zhvilluar në aspektin e modernizimit dhe ngritjes së kapaciteteve.

Drithërat - Kjo lëmi e bujqësisë është mjaft e përhapur dhe e preferuar në komunë, me kulturat kryesore si gruri, misri, elbi, thekër etj., dhe me rendiment prej 3.5 t/ha grurë, 4.5 t/ha misër dhe 2.8 t/ha elb.

Tabela 25. Sipërfaqet e mbjellura me perime (DBPZHR-ASK).

Madhësia e sipërfaqe (ha)	0-0.5	0.5-1.0	1.0-2.0	2.0-5.0	5.0-10.00	10.00-20.00	mbi 20
Sipërfaqe e kultivuar (ha)	276.10	561.20	1076.41	1669.55	673.03	394.45	585.60
Nr. ekonomive bujqësore	1231	859	838	588	106	30	15

% e sip kultivuara	5.27	10.72	20.56	31.88	12.85	7.53	11.18
% e ekon bujqësore	33.57	23.43	22.85	16.03	2.89	0.82	0.41

Kultura	Grurë	Misër	Elb	Thekër	Tërshërë	Trikal
Sip. ha	4500	4300	100	140	120	20
% pjesëmarrjes	49.02	46.84	1.09	1.53	1.31	0.22

Perimekultura - Viteve të fundit ka marr hov kultivimi i primeve në ambient të mbyllur (sera), që ka rezultuar në shtim të dukshëm të sipërfaqeve me sera. Deri më sot ekzistojnë një numër i konsiderueshëm i serave të ndërtimeve të ndryshme, nga ai më i thjeshtë i drurit e deri te ato të modernizuara. Po ashtu perimtaria kultivohet me një sipërfaqe të madhe edhe në fushë të hapur, ku kultura kryesore janë speci, domatja, trangulli dhe lakra.

Tabela 26. Sipërfaqet e mbjellura me perime (DBPZHR)

Lloji kulturës	Specia	Domate	Tranguj	Qepë	Hudhër	Lakër	Shalqin	Pjepër	Dredhëza
Sipërfaqja (ha)	325	33	20	60	8	19	137	6	8
% shpërndarjes	52.76	5.36	3.25	9.74	1.30	3.08	22.24	0.97	1.30

Pemëtaria - Komuna e Gjakovës ka kushte të volitshme klimatike—tokësore, shumë të favorshme për kultivimin e pemëve. Më së shumti kultivohen mollët, kumbullat, kajsitë, arrat dhe lajthia. Kjo veprimtari ka filluar të ringjallet, dhe momentalisht ekzistojnë sipërfaqe të konsiderueshme të mbjellura me pemë. Përveq këtyre lloje të pemëve te potencuara më lartë vlen të theksohet edhe gështenja e cila ka një shtrirje të gjere në shumë vendbanime si Raçë, Dol, Pjetershan, Kusar, Molliq, Babaj bokës etj.

Tabela 27. Sipërfaqet e mbjellura me pemë (DBPZHR)

Lloji kulturës	Mollë	Kumb.	Dardh.	Lajthi	Qersh	Arrë	Mjed.	Manaf.	Dredhëz	Aroni	Vreshta
Sipërfaqja (ha)	21.12	2.49	0.5	8.86	0.25	10.55	1.08	2.05	6.4	6.31	38.9
% shpërndarjes	21.44	2.53	0.51	8.99	0.25	10.71	1.10	2.08	6.50	6.41	39.49

2.3.9.1. Blegtoria¹⁵

Momentalisht fondi i bagëtisë mbahet kryesisht për qumësht, për majmëri (mish) dhe produkte të tjera. Ekzistojnë më se 3904 ekonomi bujqësore të cilat kultivojnë kafshë për nevoja familjare. Gjithashtu ekzistojnë ferma të mesme dhe ato komerciale. Nuk ekziston ndonjë kapacitet, i cili do të kishte funksionuar për përpunimin e produkteve blegtorale. Por, ekziston vetëm forma e thjeshtë e përpunimit.

Sektori i blegtorisë ka një fond të mirë të gjitha llojeve të kafshëve shtëpiake edhe atë: 31,250 krerë, gjedhe 17,982 krerë, dele 7,322 krerë, derra 5,218, dhi 468 krerë dhe mbi 237,400 shpend. Sa i përket fondit blegtoral, me 57.63% krerë dominon numri i gjedheve, pastaj 23.46% deleve dhe 16.72% derrave.

Tabela 28. Struktura e bagëtisë dhe shpezëve në komunën e Gjakovës (ASK)

Lloji	Gjedhe	Dele	Derra	Dhi	Kuaj	Pula oborri	Pula ferme
Numri i krerëve	17,982	7,322	5,218	468	215	50,400	187,000
% shpërndarjes	57.63	23.46	16.72	1.50	0.69	21.23	78.77

2.3.9.2. Bletaria

Kosova ka kushte mjaftë të përshtatshme për t'u marrë me bletari, sidomos Rrafshi i Dukagjinit. Në këtë rajon, bletarët ekzistojnë mbi 130 lloje të bimëve mjaltëdhënëse me vegetacion nga pranvera e hershme deri në vjeshtën e vonshme. Kjo ka mundësuar prodhimin e mjaltit cilësor të cilin bletarët ia kanë arritur që edhe ta eksportojnë.

¹⁵ DBPZHR dhe ASK

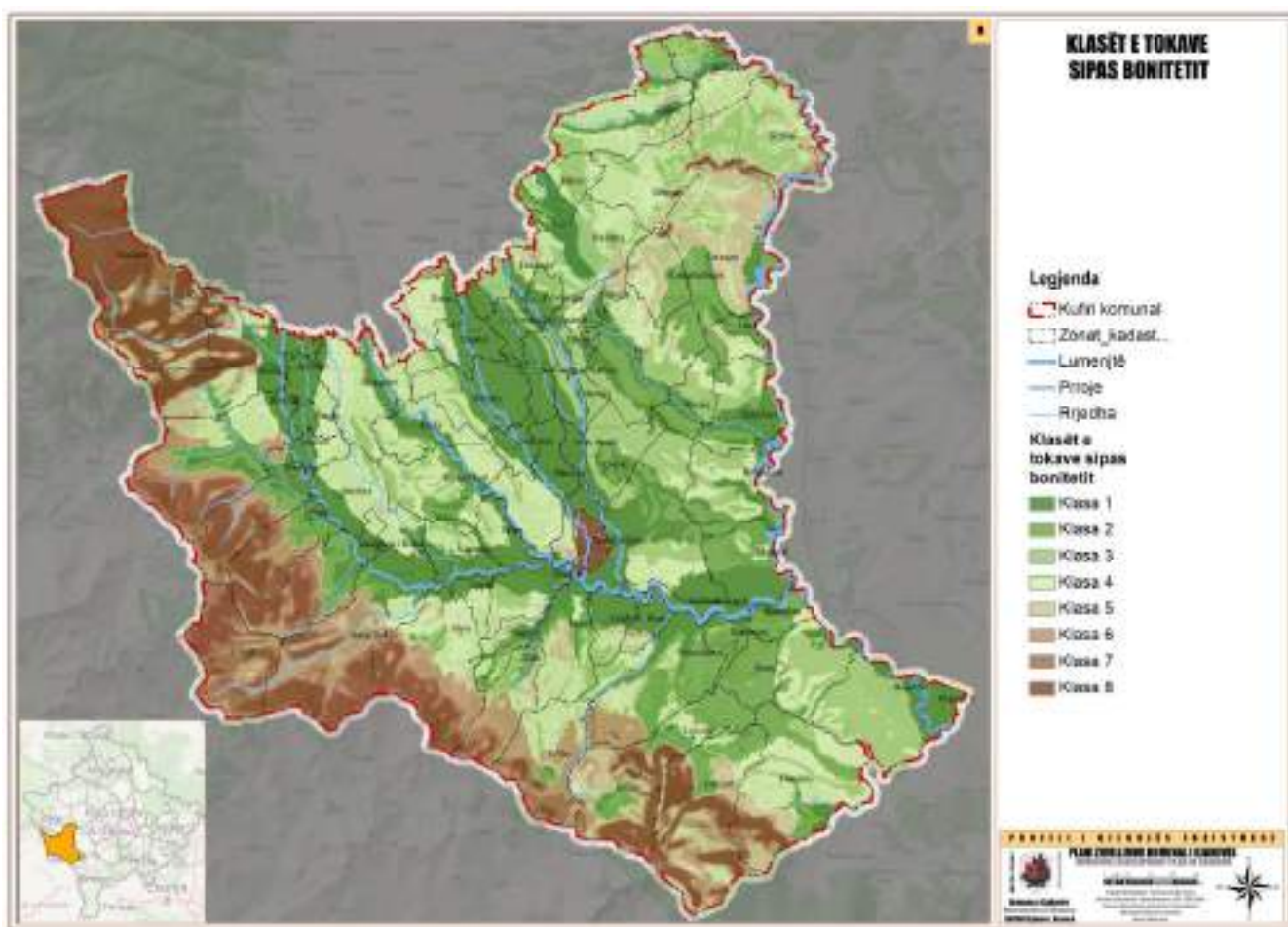
Për sa i takon kushteve klimatike, që konsiderohen ndër faktorët kryesorë për mbajtjen por edhe zhvillimin e bletarisë, Rrafshi i Dukagjinit ofron kushte mjaft të mira për kultivimin e bletarisë. Uji dhe bimësia janë të kualitetit të lartë dhe fatbardhësisht në këtë rajon nuk kultivohen kulturat industriale të cilat do të ndikojnë negativisht në cilësinë e mjaltit. Komuna e Gjakovës ka një numër të konsiderueshëm të bletareve të cilët merren në mënyrë intensive me kultivimin dhe rritjen e bletës, po ashtu komuna e Gjakovës ka edhe shoqatën e bletareve ‘Flora’ në kuadër të se cilës organizohen aktivitete mbi zhvillimin e bletarisë në komunën tonë si dhe certifikimi i bletareve mbi cilësinë e produktit.

Tabela 29. Numri i koshereve të bletëve

Koshere bletësh	
Numri i ekonomive bujqësore	Numri
352	6355

2.3.9.3. Përshtatshmëria e tokës bujqësore (boniteti)¹⁶

Klasifikimi i klasave të bonitetit për tokat e Komunës së Gjakovës është bërë sipas informacioneve nga projekti i EULUP-it dhe udhëzimeve të FAO (1976, 2007) si dhe kriterëve të propozuara në bazë të hulumtimeve të kryera në Komunën e Gjakovës (Zogaj, 2010). (Harta Pedologjike Harta e Bonitetit të tokave). Sipas këtyre informacioneve komuna e Gjakovës ka këtë klasifikim të tokave sipas përshtatshmërisë (bonitetit). Tokë e mirë klasa I, II, III 40%; Tokë e mesme klasa IV, V 20%; Tokë e varfër klasa VI, VII, VIII 40%.

Harta 7. Përshtatshmëria e tokave bujqësore (bonitet)

¹⁶ EULUP

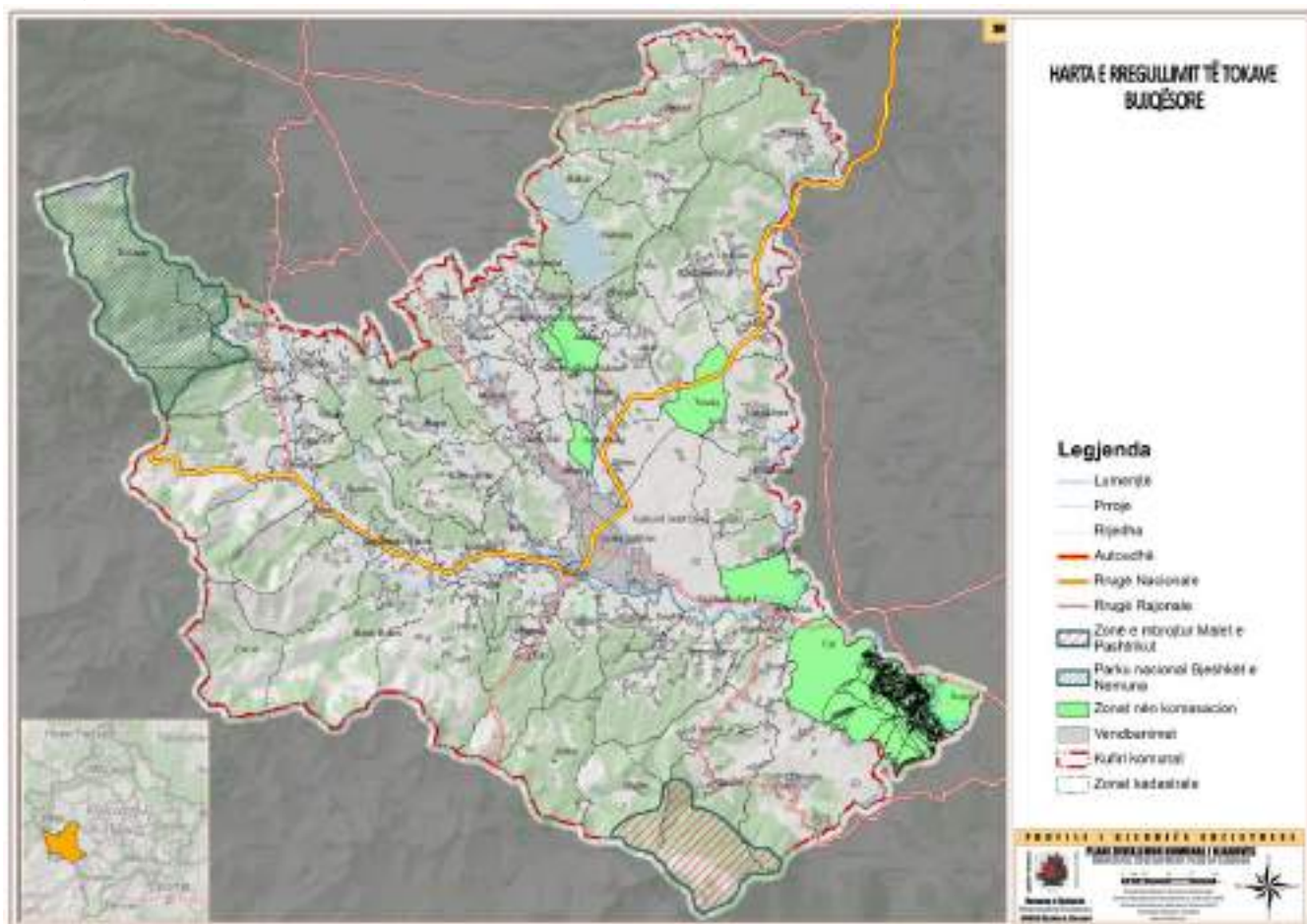
2.3.9.4. Rregullimi i tokës bujqësore (komasacioni)¹⁷

Punët me komasacion të tokave bujqësore në Kosovë kanë filluar në vitin 1983 në disa zona kadastrale të komunës së Gjakovës, ndërsa në vitin 1985 kuvendi i KSA Kosovë ka aprovuar programin për realizimin e punimeve të komasacionit për tokata bujqësore. Ky proces ka prekur edhe komunën e Gjakovës në 17 zona kadastrale dhe sipërfaqe 6,759.

Tabela 30. Zonat me komasacion *Burimi DKP-KSAK

Komuna	Zonat kadastrale	Sipërfaqja ha	Viti i realizimit
Gjakovë	Janosh	229	1984
	Trakaniq	238	1984
	Osek Pashë	121	1984
	Bec	288	1984
	Zhdrell	7.0	1984
	Qerim	456	1984
	Novosellë e Ulët	61	1984
	Gjakovë jashtë qytet	1,400	1984
	Berdosan	425	1985
	Doblibare	188	1985
	Marmull	600	1985
	Ujz	790	1985
	Rogovë I	1,277	1985
	Rogovë II	261	1985
	Meqe	138	1988
	Vraniq	120	1988
	Cermjan	160	1988

¹⁷ Drejtoria Kadastrit dhe Pronës dhe drejtoria për punë gjeodezike dhe fotogrametrike në Prishtinë

Harta 8. Rregullimi i tokave bujqësore

2.3.9.5. Ujitja e tokës bujqësore¹⁸

Sistemi i ujitjes që mbulon një pjesë të konsiderueshme të komunës së Gjakovës është KRU “Radoniqi-Dukagjini” si dhe ujitjet individuale nga disa burime tjera apo përraska. Nga sistemi i ujitjes, ujitjen edhe tokat bujqësore në komunat tjera siç janë: Rahoveci dhe Prizreni. Lumenjtë dhe përrockat e ndryshme që kalojnë në Gjakovë, mundësojnë që toka të ujitet me rënje të lirë, me thithjen e ujit motor pompa dhe me thithjen e ujit nga puset që furnizohen me ujëra tokësor.

Tabela 31. Sipërfaqet e ujitura në Gjakovë

Shfrytëzimi i ujit	Ujitja me rënje të lirë	Ujitje me pompa	Gjithsej ujitje
Spektori individual	3,846	1,046	4,892
Spektori shoqëror	1,572	1,506	3,078
Gjithsej	5,418	2,552	8,070

2.3.10. Pylltaria

Komuna e Gjakovës ka përafërsisht 26,264 ha pyje. Prej tyre 17,435 ha në sektorin publik dhe 8,829 ha në atë privat. Drurët më të përhapur në këto pyje janë pisha, ahu, dushku, shkoza, qarri dhe bingu. Sa i përket kategorizimit të pyjeve, pyje halore janë 541.12 ha dhe pyje gjeth mbajtëse 25,722.88 ha.

Gjakova ka nevojë për asistencë në pyllëzimin e tokës jopjellore dhe në mbrojtjen e pyjeve. Pyjet, po ashtu, janë akumuluesit më të mëdhenj të sasisë së CO₂ në tokë dhe furnizuesit kryesorë të atmosferës me oksigjen. Janë resurse natyrore ripërtëritëse, produktet e të cilave mund të shfrytëzohen në industri, për djegie dhe për qëllime të tjera. Pyjet janë ekosisteme në të cilat rriten një numër i madh i llojeve bimore dhe shtazore me rëndësi ushqyese dhe mjekuese për njeriun. Ato përveçse pengojnë erërat e fuqishme, ndihmojnë edhe në rekreim për njeriun.

¹⁸ KRU “Radoniqi-Dukagjini”

Sipas shpërndarjes vertikale, pyjet e Gjakovës i përkasin brezit të pyjeve kodrinore-malore me këto tipa të pyjeve:

- Pyjet ksero-mezofile të Bungës dhe Shkozës;
- Pyjet mezofile të Ahut;

Këto pyje ndahen në grupe ceno-ekologjike me këto njësi:

- Pyjet e Bungës dhe Qarrit (Quertionpetraecerris);
- Pyjet e Shkozës (Carpinuionbetulliillirico–moesiicum) dhe
- Pyjet e Ahut kodrinor (Fagenionmoesiicumsubmontanum).

Prerja e pakontrolluar e pyjeve ndikon në shfaqjen e shumë ndryshimeve mjedisore, si ndryshimet klimatike, vërshimet etj. Pyjet në Gjakovës paraqesin një resurs shumë të rëndësishëm. Mirëpo, si pasojë e menaxhimit jo adekuat të pyjeve në të kaluarën ka ardhur deri te degradimi i tyre.

Tabela 32. Tokat pyjore sipas pronësisë

Toka pyjore, sipas pronësisë, 2017-2020				
	Sipërfaqja (ha)			
	2017	2018	2019	2020
Private	8,829	8,829	8,829	8,829
Komunale/Shoqërore	17,435	17,435	17,435	17,435
Gjithsej	26,264	26,264	26,264	26,264

Tabela 33. Toka pyjore, sipas kategorive të shfrytëzimit dhe shtrirjes hapësinore

Toka pyjore, sipas kategorive të shfrytëzimit dhe shtrirjes hapësinore, 2020	
Kategoritë	Sipërfaqja (ha)
	2020
Toke pyjore e shfrytëzuara për qëllime komerciale	5,253
Toke pyjore e mbrojtur	21,011
Gjithsej	26,264

2.3.11. Turizmi

Turizmi është një nga shumë kompetencat e komunës dhe luan një rol të rëndësishëm në bërjen e politikave dhe zhvillimin ekonomik të komunës.

Komuna e Gjakovës shtrihet ndërmjet lumenjve Ereniku, Krena e Llukaci, dhe është e pasur me shumë burime natyrore dhe njerëzore, si dhe është e vendosur në mes të maleve të Nemuna dhe Pashtriku të gjitha këto pasuri natyrore e bëjnë Gjakovën një rajon shumë të ndryshëm dhe të pasur.

¹⁹Bjeshkët e Nemuna janë rajoni potencialisht më i rëndësishëm turistik i Kosovës por edhe Gjakovës. Hapësirat natyrore jashtëzakonisht cilësore, mundësitë e mëdha të pranimit të vizitorëve dhe monumentet kulturore-turistike krijojnë mundësi të pakufizuara të zhvillimit turistik. Bjeshkët e Nemuna, pa dyshim, janë masivi me unik malor në Ballkanin Perëndimor. Bjeshkët e Nemuna kanë vlerë kulmore në:

- Pasurinë, shpeshësinë, shumëllojshmërinë dhe veçantitë gjeomorfologjike të objekteve (malet, grykat, shpellat, etj dhe veçorit e tyre atraktive),
- Kushtet morfologjike për zhvillimin e sporteve dimërore, të alpinizmit dhe të spelturizmit,
- Denivelimin dhe kapacitetet potenciale, të shtigjeve të skijimit me hapësira dhe kushte të tjera për zhvillimin e turizmit sportivo- dimëror.

Në Gjakovë janë të zhvilluar më së shumti këto lloje të turizmit: turizmi kulturor, turizmi shpirtëror dhe gastronomia, gjegjësisht turizëm i bazuar në trashëgiminë kulturore, por që viteve të fundit i është kushtuar rëndësi të madhe edhe turizmit natyror, duke krijuar qasje në disa atraksione natyrore të cilat gjenden në Komunën e Gjakovës.

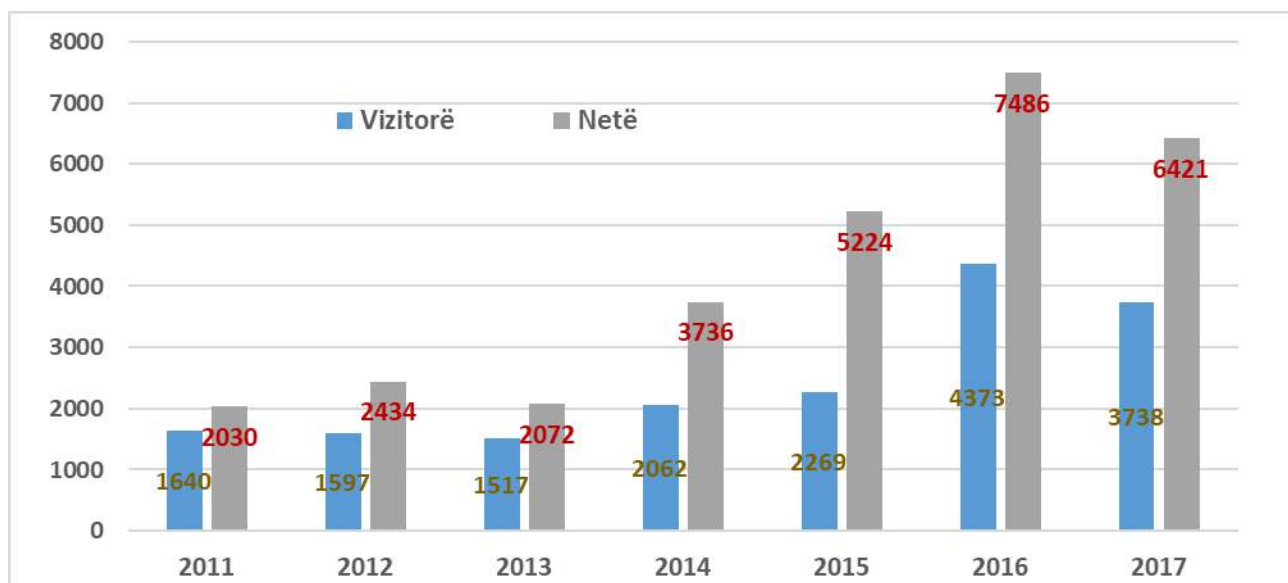
Vizitorë dhe njësi akomodimi

Në vitin 2018 në Kosovë janë shënuar rreth 192 mijë vizitorë. Vizitorët nuk qëndrojnë gjatë në Kosovë, afër 1.5 natë në mesatare. Shumica e tyre, mbi 83%, janë ndërkombëtarë. Sipas numrit të vizitorëve, burimet kryesore të turizmit janë Shqipëria (19%), Gjermania (9%) dhe Turqia (8%), Zvicra (7%), etj.²⁰

Të dhënat gjithashtu tregojnë se regjioni Gjakovës paraqet destinacion të rëndësishëm të turizmit në Kosovë, por me ofertë jo të kënaqshme.

Sipas hulumtimit të fundit të zhvilluar nga ASK-ja (2016), në komunën e Gjakovës, tregojnë për gjithsej 15 njësi akomodimi, rreth 3% e totalit, (12 hotele, 2 motele dhe 1 bungallou), me kapacitet prej 254 dhoma dhe 330 shtretër. Për nga llojet e shërbimeve që ofrojnë, 12 hotele kanë restorant, vetëm 1 ka pishinë, kurse 9 ofrojnë sallone dasmesh dhe vetëm 4 sallone takimesh. Shfrytëzimi i këtyre njësive akomodimi nuk duket i kënaqshëm – afër 8% në mesatare gjatë vitit 2019 në rajonin e Gjakovës.

Në Dhjetor 2019 Zyra e Turizmit ka realizuar një pyetësor për njësitë akomoduese në Komunën e Gjakovës, me ç'rast janë intervistuar 19 njësi akomoduese të ndara në dy kategori: hotele dhe bujtina të cilat ofrojnë shërbimin e akomodimit. Në bazë të këtij hulumtimi, mund të nxjerrim se kapaciteti i përafërt për Komunën e Gjakovës është si vijon: 228 Dhoma me gjithsej 546 shtretër, ku mesatarja e qëndrimit ishte 2.5 netë, ku rezulton se në Gjakovë gjatë vitit 2019 ka pasur afërsisht 18,215 turistë për netë qëndrimi.

Grafiku 11. Numri i vizitorëve dhe netë-qëndrimet (vender dhe të jashtëm) sipas viteve në rajonin e Gjakovës.

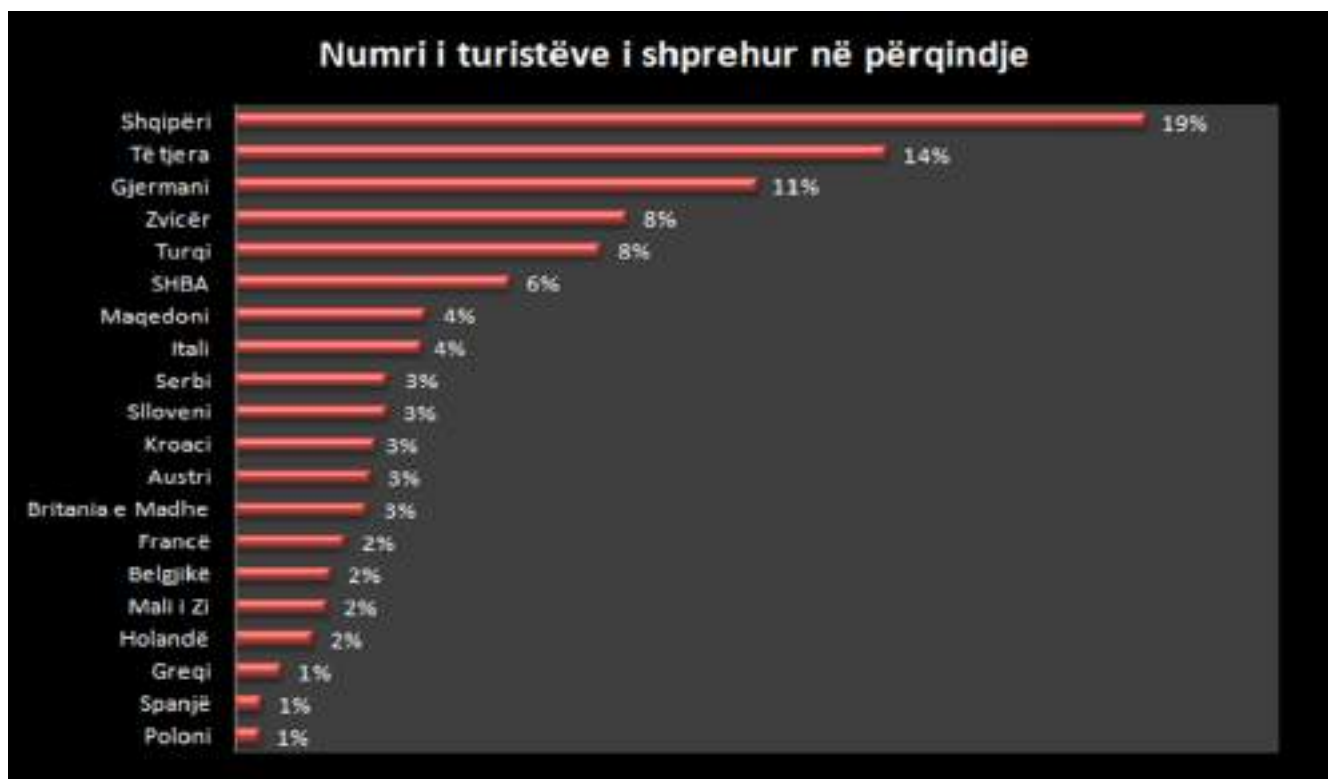
Tabela 34. Kapacitetet akomoduese

Njësia	Nr. i dhomave	Numri i shtretërve	Mesatarja/natë qëndrimi	Numri për njësi	Totali për natë qëndrimi
1	3	10	2	150	300
2	3	12	2.5	70	175
3	3	9	2	50	100
4	3	8	2	300	600
5	2	8	2.5	68	170
6	3	11	2.5	60	150
7	2	4	3	70	210

²⁰ Burimi, ASK, Numri i vizitorëve të jashtëm dhe netë qëndrimet sipas shteteve prej nga vijnë

8	4	10	2.5	60	150
9	1	4	3	10	30
10	3	12	3	90	270
11	24	36	7	1250	8750
12	14	40	2.5	600	1500
13	91	217	2.5	1000	2500
14	18	40	3	300	900
15	0	0	0	0	0
16	24	49	2	725	1450
17	3	7	0	0	0
18	6	24	5	0	0
19	5	10	3	200	600
20	16	35	2	180	360
Totali	228	546	2.5	5183	18215

Grafiku 12. Numeri i turistëve i shprehur në përqindje

Asetet turistike

Qyteti përmban një sërë monumentesh nga e kaluara e pasur kulturore. Gjakova ka numër të konsiderueshëm të liqeneve dhe lumenjve si: Liqeni i Radoniqit, Lumi Erenik, Lumi i Drinit të Bardhë, Lumi Krena, Lumi Trava dhe Llukaci, dhe Urave si: Tërzive, Tabakëve, Taliqit dhe Ura e Fshajtë. Degët e turizmit të identifikuar janë turizmi malor (Maja e Kunorës, Shpellat e Kusarëve, Shpella e Qirinjë, Shpella e Gurra e Thatë, Shpella e Kukës, Curreli, Pusi i Grazhdit afër shpellave) dhe turizmi

kulturor.²¹

Pjesa më atraktive dhe më e vizituar e Gjakovës është Çarshia e Madhe, e cila është ndër çarshitë më të mëdha të rajonit me një shtrirje mbi 34.000 m² dhe me mbi 500 dyqane, në të cilën përveç zanateve të vjetra mund të gjinden edhe dyqane nga fusha e hotelerisë dhe turizmit. Në komunën e Gjakovës aktualisht gjenden 4 muze: Muzeu Historik, Muzeu Etnografik, Muzeu i Muzikës dhe Muzeu i Familjes Qerkezi nga lufta e vitit 1999, duke mos lënë anash as numrin e madh të shtëpive të vjetra tradicionale dhe urave.

Po ashtu, Gjakova është e pasur me një numër të madh të objekteve të vjetra të kultit. Ndër to veçohen: Xhamia e Hadumit, Xhamia e Mahmut Pashës, Xhamia e Kusarëve, Kisha e Shën Palit dhe e Shën Pjetrit, Kisha e Shën Ndout, Kisha e Becit, Teqja e Madhe Autoqefale, Teqja e Shejh Eminut, Teqja e Bektashinjëve. Ndërsa si pjesë e trashëgimisë natyrore janë: Kodra e Çabratit, Parku i mbrojtur Shkugëza, Liqeni i Radoniqit, Kanioni i Drinit të Bardhë dhe Shpellat e Kusarit, Maja e Kurorës, Shpella e Qirave në Gërçinë, etj.

Tabela 35. Zonat turistike sipas njësive kadastrale

Zonat turistike, sipas njësisë kadastrale, 2017-2020				
Njësia kadastrale	Zona turistike (nr.)			
	2017	2018	2019	2020
Koshare	1	1	1	1
Ujz, Fshaj	1	1	1	1
Gjakove	9	9	9	9
Firzë	1	1	1	1
Cermjan	1	1	1	1
Gërçinë	0	1	1	1
Kusar	0	1	1	1
Bec	1	1	1	1
Gjithsej	14	16	16	16

Tabela 36. Zonat turistike shtrirja hapësinore

Zonat turistike, shtrirja sipërfaqësore, 2017-2020				
Kodi	Sipërfaqja (ha)			
	2017	2018	2019	2020
Koshare , Memoriali përkujtimore	20	20	20	20
Ujz, Fshaj, Kanioni i Drinit të bardhë	44	44	44	44
Gjakove, Çabratit	115	115	115	115
Firzë, Shkugëz	78	78	78	78
Cermjan, Suka Cermjanit	6	6	6	6
Gërçinë, Maja e Kurorës	0	21	21	21
Kusar, Shpella e Kusarëve	0	8	8	8
Radoniq, Liqeni i Radoniqit	560	560	560	560
Gjakovë, Xhamia e Hadumit	0.2	0.2	0.2	0.2
Gjakovë, Kisha e Shën Palit, Pjetrit dhe Ndout	0.5	0.5	0.5	0.5
Gjakovë, Xhamia e Mahmut Pashës	0.15	0.15	0.15	0.15
Gjakovë, Xhamia e Kusarëve	0.1	0.1	0.1	0.1
Gjakovë, Teqja e Bektashinjve	0.05	0.05	0.05	0.05
Gjakovë, Teqja e Sheh Eminut	0.07	0.07	0.07	0.07

²¹ Programi Komunal Tre Vjeçar për Banim 2020-2022

Gjithsej	824	853	853	853

2.3.12. Resurset nëntokësore dhe sipërfaqësore²²

Kromi (Cr)

Në zona të ndryshme të rajonit të Gjakovës janë kryer hulumtime të konsiderueshme gjeologjiko-minerare për zbulimin e xeheroreve të kromit, bakrit, aluminit, qymyrit, argjilës, rërës kuarc dhe të mineralizimeve tjera. Në masivin e Gjakovës ishin zbuluar mbi 80 dalje të xeheve të kromit në sipërfaqe e që janë shfrytëzuar në plotni.

Si rajone të pasura me krom (Cr) janë masivi krombajtës i Gjakovës dhe i Rahovecit. Xeheroret e kromit kanë qenë ndër lëndët më të rëndësishme minerale për ekonominë e rajonit të Gjakovës. Shfrytëzimi i organizuar filloj për herë të parë nga një shoqëri koncensionare italiane në mbretërinë e Jugosllavisë aty nga viti 1928. Në periudhën 1936-1964 në këto vendburime me një sipërfaqe rreth 85 km² janë nxjerrë rreth 300.000t xehe të kromit të klasave I, II dhe III. Vendburime të lokalizuara të xeheroreve të kromit janë: Deva, Qafa e Prushit, Babaj Bokës, Qeret, Suka e Lekës, Qafa e Vincit, Maja 1, Maja 2, etj. Pjesa më e madhe e nxjerrjeve rrjedh nga vendburimet e Devës dhe Babaj Bokës. Sot, rajoni i Gjakovës nuk ka me rezerva të bilansuara të xeheve të kromit. Gjithashtu, hulumtimet e gjertanishme nuk janë kryer deri në atë shkallë për tu dhënë një vlerësim të mundësisë të zbulimit të rezervave të kromit. Besohet se, në lugun Boka e Gjonit gjinden rezerva prej 100.000t të kategorive A+B me përmbajtje prej rreth 16% Cr₂O₃, ndërkaq në vijën Ponashec-Morinë ndodhen vendburime të kromit me përmbajtje të Cr₂O₃ prej 20-30%. Kjo hapësirë është shpallur zonë e interesit nga ana e Qeverisë (viti 2008). Prandaj, është e domosdoshme të bëhen hulumtime sistematike të kromit në një periudhë të gjatë kohore, për të vlerësuar perspektivën ekonomike.

Zhiva (Hg), Platini (Pt) Dhe Nikeli (Ni)

Në qarkun e masivit të serpentinit të Gjakovës janë analizuar spektro-kimikisht 10 mostra të mbledhura, të cilat kanë dhënë vlera në diapazon prej 220-760 ppm¹ të përmbajtjes së zhivës. Vendburimet të pasura me zhivë kanë rezultuar Deva, Popovci, Goden; në rrezen veriore të malit Pashtrik.

Me qëllim të zgjerimit të bazës së xeheve të Ni-Co, hulumtimet kanë zbuluar një numër të madh të shfaqjeve të xeheve laterite të veçanta në vijën Junik-Morinë.

Minerale të Bakrit (Cu)

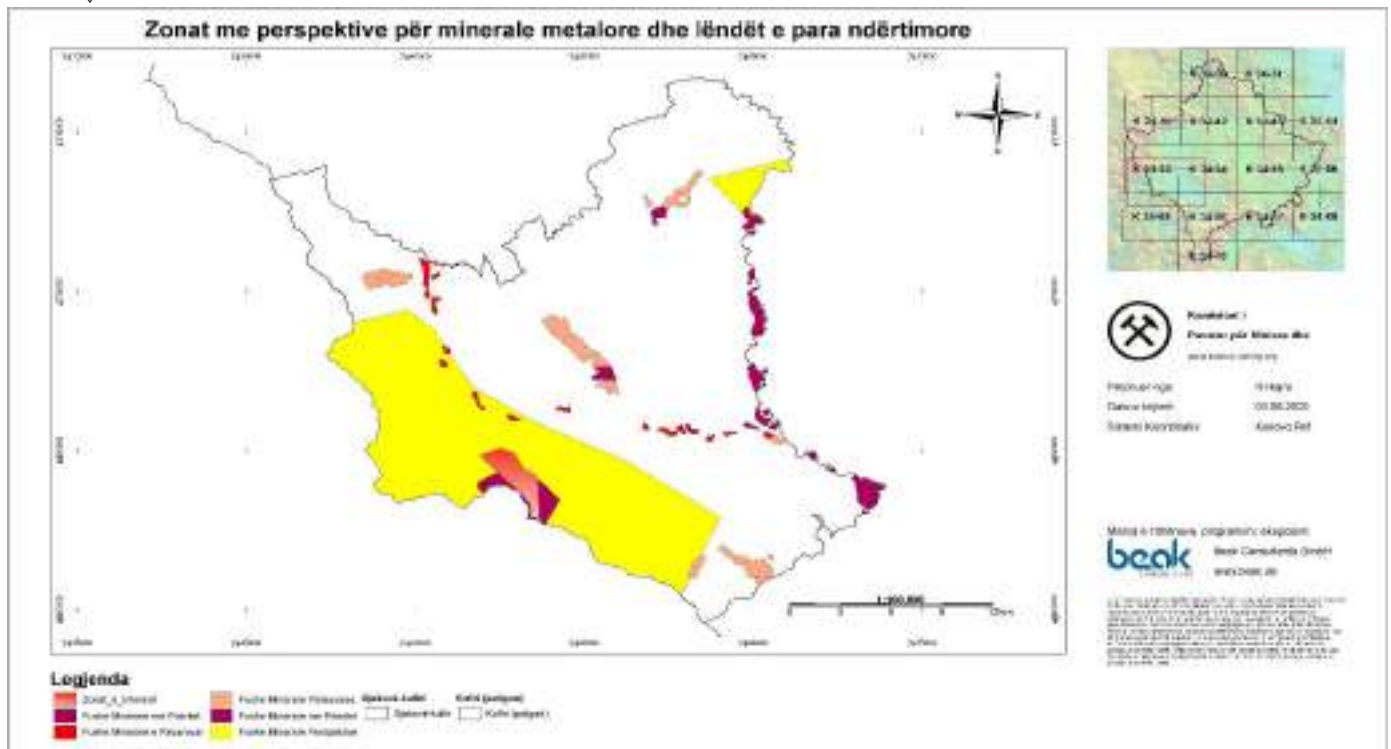
Shfaqje të shumta të pikave të mineralizimeve të bakrit janë zbuluar në disa zona të rrethinës së Gjakovës, duke filluar Pashtrik, Deve, Ponoshec-Popovc, Suka e Crmjenit - Suka e Radoniqit e deri në Hereq. Mirëpo, në asnjë vend sasia e mineralizimit dhe përmbajtja e metalit nuk ka qenë e përqendruar në formën e vendburimit në mënyrë që të hapet ndonjë minierë për shfrytëzim ekonomik.

Vendburim i Qymyrit- Linjtit Ponoshec - Popovc – Smolice

Rajoni i Gjakovës është i pasur edhe me linjit, ku behet fjale për një vendburim cilësor, pasi që sasia e lagështisë dhe hirit janë të larta dhe sipas fuqisë kalorike i përket klasës së III të klasifikimit të qymyrit të basenit të Kosovës. Qymyri përmban hir 17-21 %, lagështi 44 % dhe fuqi kalorike 5860-7530 kJ/kg. Duhet të bëhen kërkime plotësuese do të bëhet e mundshme zbulimi i rezervave të reja të qymyrit të kategorisë B në lartësi prej rreth 6.000 000 t.

Zonë me potencial të rezervave të mineralizimit të linjtit është pjesa veriore e Komunës së Gjakovës, gjegjësisht pjesa e fshatit Jabllanicë dhe rrethina.

²² KPMM

Harta 9. Resurset minerale dhe natyrore në Komunën e Gjakovës, Burimi: Komisioni i Pavarur për Miniera dhe Minerale

Në komunën e Gjakovës janë disa lokalitete dhe veprimtari ekonomike që veç më përpunojnë lëndë të para ndërtimore si lëndë të parë për asfalt, beton, sortim të lëndëve të para, etj. Gjithashtu, në komunën e Gjakovës janë aktive licenca për shfrytëzim të resurseve minerare si dhe licenca për hulumtime të minerareve, të cilat shtrihen kryesisht në pjesën jugore dhe jug-perëndimore të territorit të komunës.

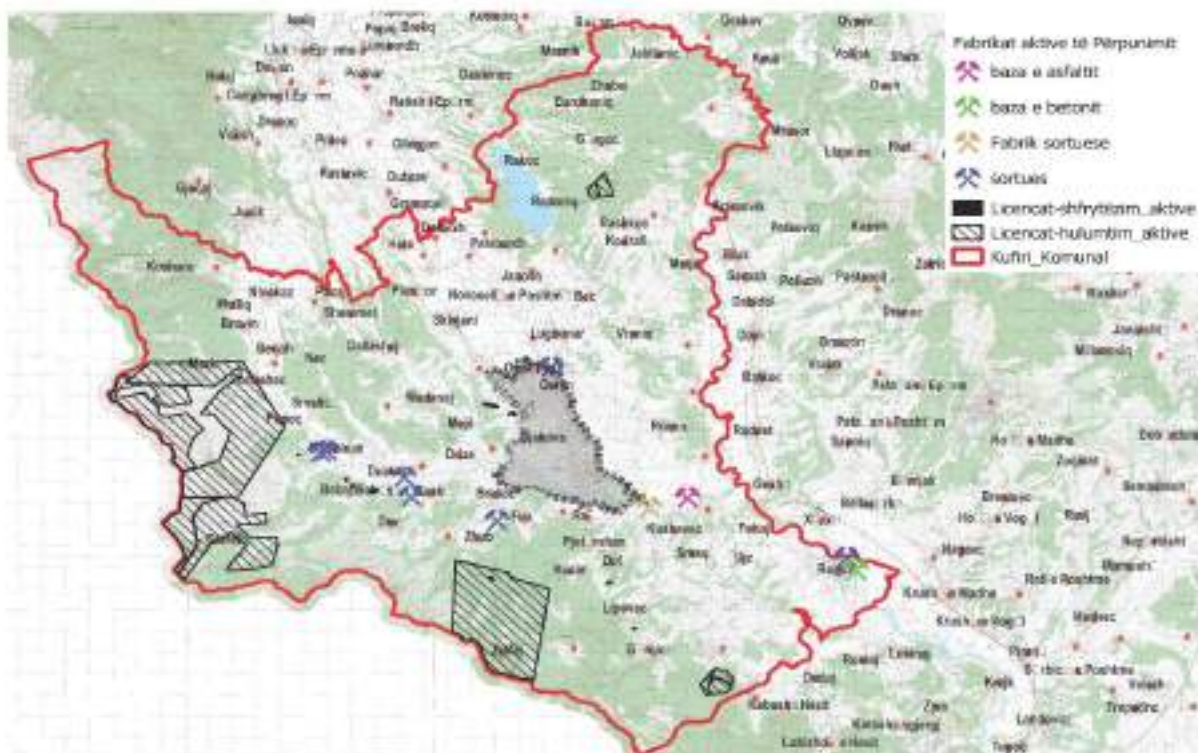
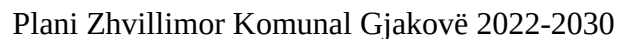

Figure 1. Licencat aktive të ekspluatimit/ hulumtimit të resurseve minerare dhe fabrikat aktive të përpunimit të lëndëve të para ndërtimore. Burimi: Komisioni i Pavarur për Miniera dhe Minerale

Komuna e Gjakovës ofron infrastrukturë rrugore të shtruar rreth 90%. Kufizohet me 11 fshatra ndërkufitare me Shqipërinë dhe ka qasje shumë të shpejtë përmes tri Pikave Kufitare me Shqipërinë. Lidhja më e afërt e Gjakovës (afërsisht 30 km) me autostradën Prishtinë- Tiranë është në Prizren. Gjakova nuk ka qasje direkt në rrjet hekurudhor. Rruga magjistrale M9-1 përmes Gjakovës për në Shqipëri.

Harta 10. Shtrirja e veprimtarive ekonomike në komunën e Gjakovës

Si në mbarë Kosovën edhe në territorin e komunës së Gjakovës, infrastruktura teknike e rrjedhimisht edhe shërbimet publike që lidhen me të nuk është në nivel të kënaqshëm të zhvillimit. Kjo çështje është problem sidomos sa i përket nivelit të zhvillimit të infrastrukturës ujore dhe për këtë arsye ka nevojë për përpjekje më të mëdha të shoqërisë, që ky problem të zgjidhet apo të zbutet. Problem është po ashtu furnizimi jo i mirë me energji elektrike ku rrjeti elektrik në disa pjesë është shumë i amortizuar, tensioni i dobët dhe ka reduktime të furnizimit. Nuk është në gjendje të mirë as rrjeti rrugor në këtë komunë.

Furnizimi me ujë për qytetarët e komunës së Gjakovës bëhet nga Liqeni i Radoniqit, i cili ka kapacitet prej 117 milion m³, dhe përmes kompanisë rajonale “Gjakova” dhe nga pusët në zonat rurale. Aktualisht KRU „Gjakova” sh.a, e cila është ofruesi i vetëm me ujë të pijshëm në komunën e Gjakovës, ofron shërbime të ujit të pijshëm për qytetin e Gjakovës dhe 88 vendbanime, ndërsa 3 vendbanime (Zylfaj, Goden dhe Qerret) nuk ka rrjet të ujësjellësit, ky shërbim ofrohet 24 orë pa ndërprerje, me përjashtim të rasteve kur ka defekte apo probleme tjera (reduktime të energjisë) në stacionin e pompave dhe tubacionet – rrjetin shpërndarës të ujësjellësit. Gjatësia e përgjithshme e rrjetit të sistemit për furnizim me ujë të pijshëm në zonën e shërbimit të KRU Gjakova është: **1.124.821.332 m** apo **1.124.8** kilometra, të

²³ *Burimi i të dhënave KRUGJ

regjistruara në ArcMAP. Ndërsa në Komunën e Gjakovës kemi gjetësin e rrjetit me furnizim me ujë 822,831 m, apo 822,8 km si në tabelën në vijim:

Tabela 37. Lloji i materialit të tubacioneve dhe gjatësia e tyre

Lloji i gypit	AC	PE	PVC	Zn/Çelik	GRP	Totali (m)
Gjatësia (m)	80,150	467,088	8,881	12,374	20,611	589,104
Përqindja %	13.61	79.29	1.51	2.1	3.49	100

Gjithashtu duhet të theksojmë se me rastin e përfundimit të projektit me furnizim me ujë të Rekës së Keqe, kemi një gjatësi të rrjetit prej 201,796 m, apo 201.8 km (lloji i gypave PE), me një vjetërsi të gypave prej 15- 1 vite. Gjithashtu edhe në Fshatin Damjan dhe Gërquinë e kemi një shtrirje të rrjetit që furnizon me ujë prej: 31,931 m, apo 31.9 km, (lloji i gypave PE, PVC).

Burimet e furnizimit - Komuna e Gjakovës furnizohet me ujë nga liqeni akumulues i Radoniqit me kapacitet 117 milion m³. Përpos Liqenit të Radoniqit, fshatrat e Komunës si: Damjani, Gërqina furnizohen nga burimet e ujit nëntokësor në këto dy fshatra.

Në fillim të vitit 2020, është bërë funksionale edhe projekti i Rekës së Keqe, ku tani furnizohen edhe 30 fshatra me ujë nga burimi i ri i bjeshkës së Babaj Bokës.

Tabela 38. Burimet e ujit dhe kapacitetet e shfrytëzimit në komunën e Gjakovës

Burimet e ujit	Kapaciteti i prodhimit		Kapaciteti i shfrytëzuar i prodhimit m ³ /ditë
	Vëllimi i kaptimit m ³ /vit	Kapaciteti i shfrytëzimit m ³ /vit	
Liqeni i Radoniqit	31,536,000	17,300,000	47,397.26
Burimi Damjan	1,200,000	48,000	131,506
Burimi Gërquinë	800,000	31,200	85,479
Burimi Reka e Keqe	2,210,000	372,300	2,020.00
Prodhimi total:	35,746,000	17,751,500	266,402

Kapacitetet për përpunimin e ujit - Impianti i trajtimit të ujit (ITUP 1&2) në përgjithësi është në kushte të mira. Prodhimi mesatar është 1,800 m³/h ose 43,200 m³/d. Nga muaji Tetor 2018, ky kapacitet është dyfishuar dhe tani mundësia e prodhimit është: 3600 m³/h ose 86,400 m³/d. Gjatë viteve të ardhshme mund të garantohej një furnizim i qëndrueshëm me ujë gjatë 24 orëve për mbi 175,000 banorë në zonën e shërbimit.

Zona aktuale e shërbimit të KRU Gjakova është përafërsisht 220 km² dhe përfshin Komunitet e Gjakovës dhe fshatrat përreth, Rahovecit dhe fshatrat përreth dhe 15 fshatrat brenda kufirit administrativ të Komunës së Prizrenit, që është një pjesë e rëndësishme e Pellgut ujqor të "Drinit të Bardhë" i vendosur në Kosovë. Kapacitetet aktuale të prodhimit me të cilat furnizohet e tërë zona e shërbimit janë 1097 l/s.

Impianti i trajtimit të ujit -faza I, e ka kapacitetin e projektuar prej 500 l/s. Impianti i trajtimit të ujit -faza II , e cila është lëshuar në funksion me 08.10.2018, ka kapacitetin e projektuar prej 500 l/s, ku tani gjithsejtë kemi mundësi prodhimi 1000 l/sec. Gypsijellësi kryesor që transporton ujin nga impianti deri në rezervarin në Qerim 500+500 m³, polietilen GRPDN Ø 1100mm i gjatë 11 km, dhe pastaj vazhdon me gyp polietilen GRP DN Ø 800 mm, me gjatësi 3 km, deri te pika e zezë, ku bëhet shpërndarja në Gjakovë dhe Rahovec.

Nga rrjeti kryesor Ø1100mm, është gypi Ø350mm, që furnizon me ujë me ramje të lirë fshatrat; Bec, Vraniq, Meqë, Doblibare, Bordosanë, Rezinë.

Në vazhdim të rrjetit kryesor është ndarja për stacion e pompave në Sopot, me kapacitet Q=2x108m³/h dhe H=50m, Rrjeti i ujësijellësit është Ø200mm, ku e përcjellë ujin deri në rezervuar me kapacitet V=400m³. Nga kjo degë furnizohen me ujë fshatrat; Sopot, Palabardh, Novoselle e Ulet, Novoselle e Epërme, Dobrigje, Bitësh, Skivjan, Planqor, Hereq.

Pastaj vjen degëzimi i rrjetit të ujësijellësit Ø125mm, që furnizon me ujë fshatrat; Trakaniq, Osek Pashë dhe Aeroportin. Pastaj vjen degëzimi i rrjetit të ujësijellësit Ø90mm që furnizon me ujë fshatin Lugbunar.

Rrjeti kryesor vazhdon deri në rezervuarët kryesor në Qerim me ramje të lirë. Vëllimi i rezervuarëve është: V=2x5000m³.

Tabela 39. Kapacitetet aktuale të furnizimit me ujë në komunë të Gjakovës

Burimi	ITUP, FAZA I & II	Damjan	Greqinë	Total litra/sec
Kapacitetet aktuale	1000	50	30	1,080

Stacionet e pompimit dhe rezervarët furnizues - Në kuadër të rrjetit të ujësjellësit në Gjakovë, ekzistojnë disa stacione pompimi dhe rezervarë të cilat mundësojnë furnizimin me ujë të pijes qytetarëve e komunës së Gjakovës.

Tabela 40. Kapaciteti i stacioneve të pompimit

Emri i stacionit të pompimit	Koordinatat (X,Y,Z)	Fuqia Instaluese (kW)	Nr. i pompave	Viti i instalimit	Gjendja aktuale
St pomp Çabrat	7452540.85,4693767.62,369.028	Q=10m³/h;P=11kë	2	2013	Shumë e mirë
St pomp Cermjan			2	2004	
St pomp Brekoc	7451397.886,4691511.689,361.535	Q=10m³/h;P=11kë	2	2012	Shumë e mirë
St pomp Dol	7457073.44,4688793.936,374.492	Q=17m³/h;P=5.5kë	2	2009	Shumë e mirë
St pomp Lipovec	7457073.44,4688793.936,374.492	Q=30m³/h;P=18.5kë	2	2009	Shumë e mirë
St pomp Kusar I	7455305.47,4687085.994,473.27	Q=17m³/h;P=7.5kë	2	2009	Shumë e mirë
St pomp Zhdrellë	7453681.19,4703551.1,421.87	Q=108m³/h;P=90kë		1985	Mirë
St pomp Sopot	7452687.71,4701475.98,431.277	Q=108m³/h;P=22kë	2	1985	Mirë
Sp Damjan1	7459992.656,4683225.212,388.196	Q=42m³/h;P=18.5kë	1	2002	Jo e mirë
Sp Damjan 3	7459992.656,4683225.212,388.196	Q=30m³/h;P=15kë	1	2002	Jo e mirë
Sp Muhader	7461950.415,4687020.916,423.744	Q=2.5m³/h;P=2.5kë	1	2016	Shkëlqyeshëm
Sp Fierzë	7452071.99,4690872.946,419.78	Q=2.5m³/h;P=2.5kë	1	2016	Shkëlqyeshëm
Sp Novosellë	7451617.82,4700650.399,468.47	Q=2.5m³/h;P=2.5kë	1	2016	Shkëlqyeshëm
Sp Rezinë	7458513.878,4694873.105,418.069	Q=2.5m³/h;P=2.5kë	1	2015	Shkëlqyeshëm
Sp Shqiponjë	7454007.753/4703553.812/433.172	Q=134.6 m³/h;P=110kë	2	2016	Shkëlqyeshëm

Tabela 41. Rezervuarët dhe kapaciteti i furnizimit në Komunën e Gjakovës

Emri i Rezervuarit	Koordinatat (X,Y,Z)	Vëllimi i Rezervuarit m³	Përshkrimi i gjendjes	Materiali dhe viti i ndërtimit
Rezervuarët Çabrat	7451977.554693662.701,438.68	2 x 200	Shumë e mirë	Beton /2013
Rezervari Brekoc	7451977.55 ,4693662.701,438.68	70	Shumë e mirë	Beton /2012
Rezervari Dol	7456884.087,4687774.015,374.492	150	Shumë e mirë	Beton /2009
Rezervari Kusar II	7455305.47,4687085.994,473.27	150	Shumë e mirë	Beton /2009
Rezervari Lipovec	7455610.497,4685856.715,514.832	2 x 200	Shumë e mirë	Beton /2009
Rezervari Qerim	7454109.163,4696900.82,424.00	2 x 5000	Shumë e mirë	Beton /1985
Rezervari Cermjan	7454634.751,4704507.636,520.74	150	Mirë	Beton /1996

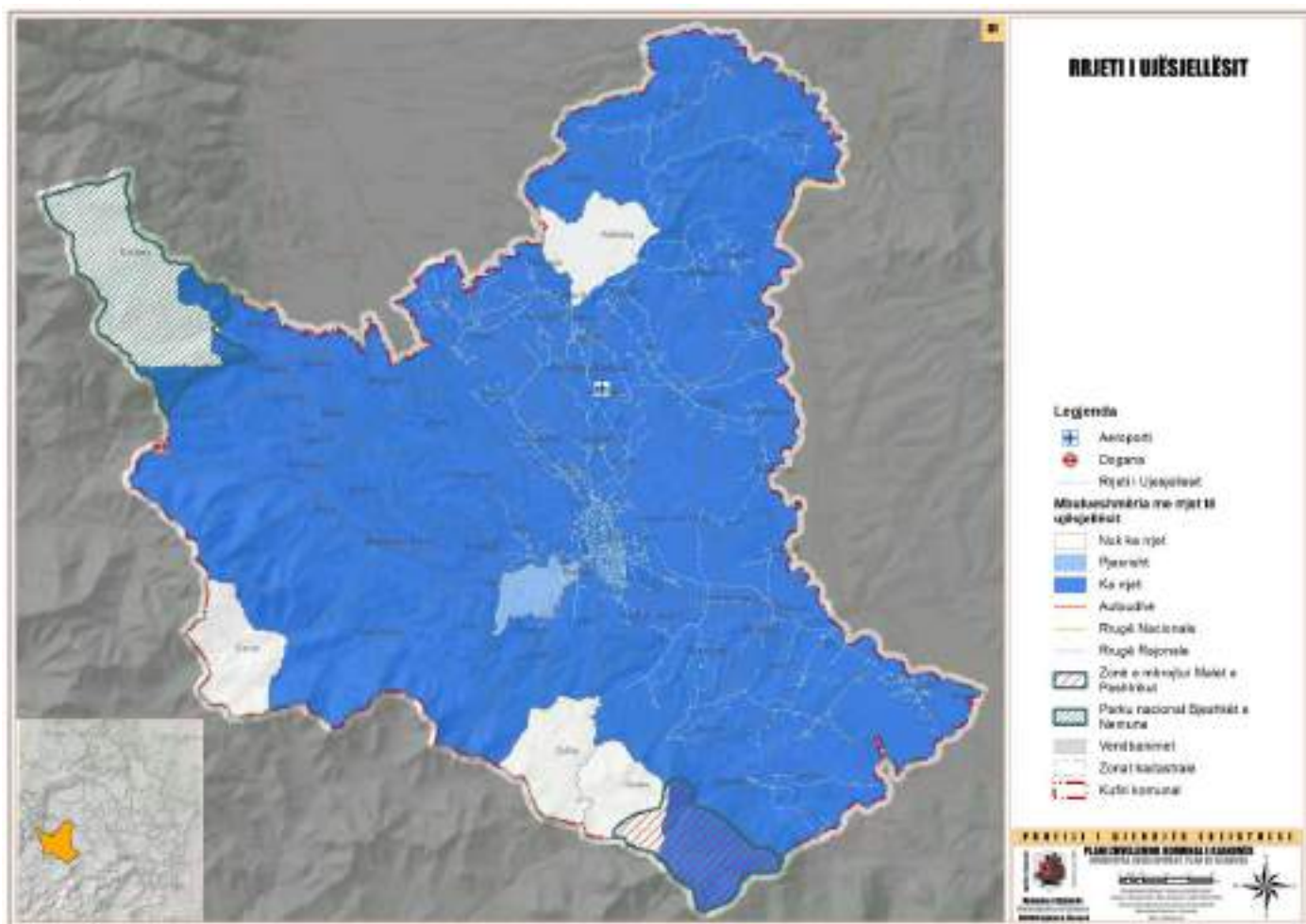
Rezervar Damjan 1	7458770.194,4684408.121,476.4	150	Mirë	Beton /2002
	59			
Rezervari Damjan 3	7461245.24,4682426.725,455.21	200	Mirë	Beton /2002
	4			
Rezervari Shqiponjë	7454600.387/4704649.338/557.2	500	Mirë	Beton /2016
	54			
Rezervari Palabardh	7451565.23,4703238.49,477.37	400	Shumë e mirë	Beton /1985
Rezervari Gërquinë	7456991.805,4683559.711,584.6	400	Shumë e mirë	Beton /2015
	71			
Rezervari Batushë I		600	Shumë e mirë	Beton /2019
Rezervari Batushë II		500	Shumë e mirë	Beton /2019

Konsumatorët - KRU Gjakova, i ka të kategorizuar shfrytëzuesit e ujit / konsumatorët (shih tabelën nr.6), por edhe në Komunën e Gjakovës i kemi tri lloje të shfrytëzuesve të ujit apo konsumatorëve si: konsumatorë shtëpiak (amvisërisë), konsumatorë komercial-industrial dhe konsumatorë institucional (publik), (shih tabelën nr.7).

Tabela 42. Numri i konsumatorëve sipas kategorisë komuna e Gjakovës

Kategoria	Numri i Konsumatorëve
Konsumatorët Shtëpiak	25,024
Konsumatorët Komercial- Industrial	3,210
Konsumatorët Institucional	244
Total Konsumator	28,478

Menaxhimi i sistemit të ujësjellësit – Është kompetencë e kompanisë regjionale të ujësjellësit “K.R.U Gjakova sh.a” Gjakovë. Kjo njësi menaxhon me rrjetin e ujësjellësit dhe kanalizimit në komunën e Gjakovës, Rahovecit si dhe një pjesë të Prizrenit. Kompania regjionale e ujësjellësit KRU Gjakova sh.a ka marrëveshje me komunën e Gjakovës në aspektin e menaxhimit dhe mirëmbajtjen e rrjetit të ujësjellësit. Komuna bën planifikimin dhe kryen investimet në shtrirjen e rrjetit të ujësjellësit dhe pas finalizimit të investimit kompetencat mbi menaxhim dhe mirëmbajtje kalojnë tek KRU Gjakova.

Harta 11. Rrjeti i ujësjellësit në komunën e Gjakovës

2.4.2. Rrjeti i kanalizimit²⁴

Shërbimi aktual ofron shërbime të kanalizimit rreth 50% të popullsisë (zona e përgjithshme e furnizimit) rreth 86,000 banorë janë të lidhur me sistemet e kanalizimeve urbane në Gjakovë dhe Rahovec. Ujërat e ndotura nga qyteti i Gjakovës rrjedhin pa u trajtuar në rrjedhat ujore përreth. Në qytetin e Gjakovës shkalla e kycjes në sistemin e kanalizimeve është në masën 85%.

Gjatësia totale e sistemit ekzistues të kanalizimeve në Gjakovë është rreth 56 km. Diametrat e gypave janë midis DN 200 dhe DN 600, dhe materiali kryesor i gypave është azbest çimentoja (> 80 %, kryesisht diametrat më të vegjël). Material tjetër i gypave është qeramika dhe gypat e plastikës. Mosha mesatare e rrjetit është rreth 40 vjet.

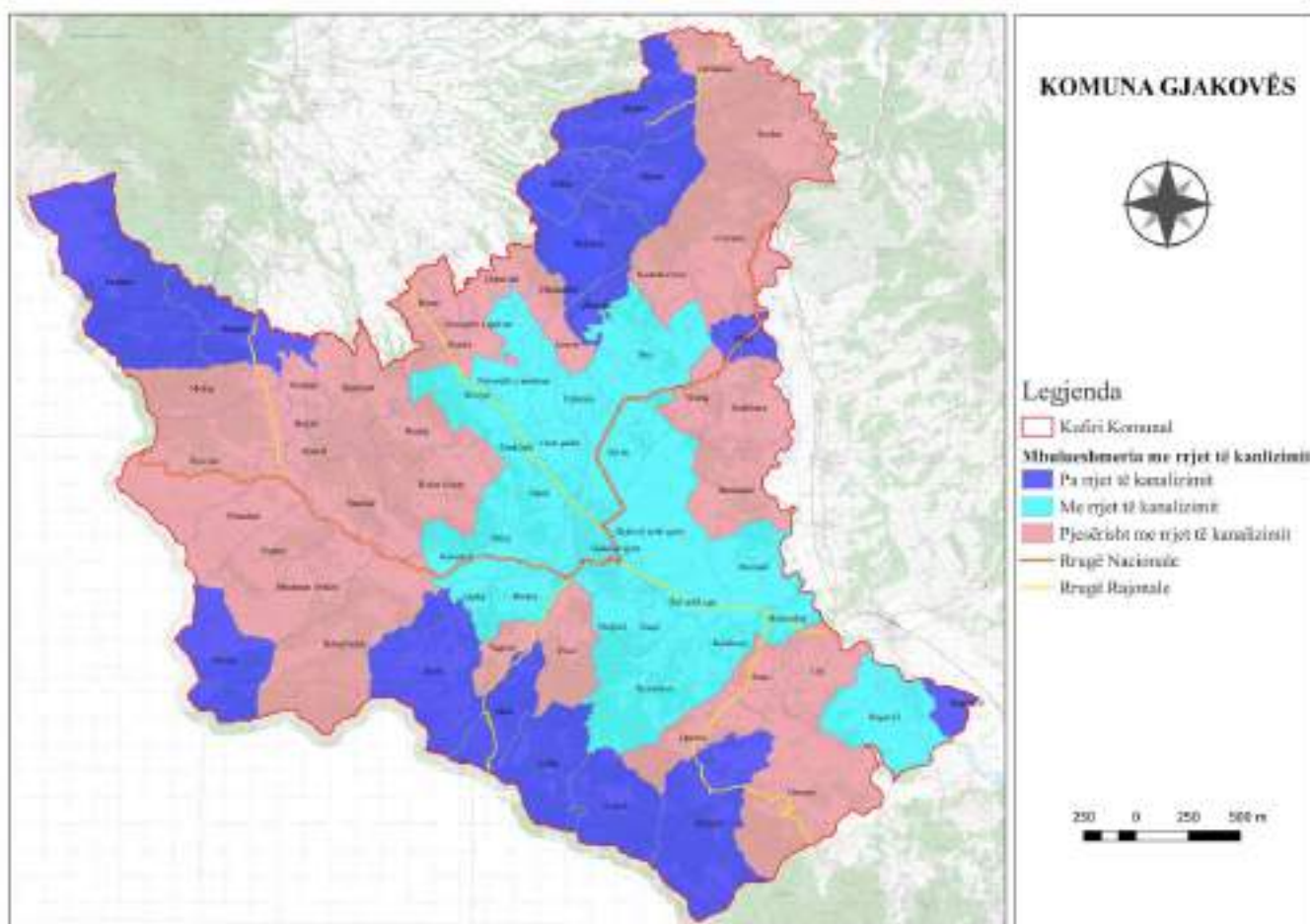
Vlen të theksohet se përafërsisht 80% e banorëve që jetojnë në qytet, ujërat fekale i derdhen në rrjetin e kanalizimit fekal publik.

Gjendja e kanalizimeve ekzistuese është e dobët dhe besohet se ndodhin rrjedhje të mëdha. Njohuria e sistemit të kanalizimeve në të kaluarën kryesisht u mbajt nga operatorët e sistemit shumica e të cilëve nuk janë më në dispozicion për të ndihmuar me detajet e vendndodhjes së sistemit apo funksionimit të tij. Prandaj, informacioni është jo i plotë dhe duhet bërë shumë punë për të rimarrë atë njohuri. Sistemi i kolektorëve lokal sekondar dhe kycjeve të konsumatorëve nuk është planifikuar të rehabilitohet ose zëvendësohet në asnjë prej nismave të financuara nga donatorët aktualisht. Është planifikuar vetëm rehabilitimi dhe zëvendësimi i kolektorëve kryesor të ujërave sanitare I dhe II.

²⁴ *Burimi i të dhënave KRUGJ

Sa i përket mbulueshmërisë së vendbanimeve me rrjet të kanalizimit, në Komunën e Gjakovës vendbanimet afër zonës urbane janë të mbuluara, ndërsa vendbanimet afër tyre kanë rrjet të pjesërisht të kanalizimit. Përderisa vendbanimet më të skajshme të komunës, dhe ato të pa banuara nuk janë të mbuluara fare me rrjet të kanalizimit.

Harta 12 Rrjeti i kanalizimit në komunën e Gjakovës

2.4.2.1. Trajtimi i ujërave të ndotura

Në rajonin e Gjakovës (komunat e zonës së shërbimit të Kompanisë) nuk ka implant të trajtimit të ujërave të ndotura. Edhe pse viteve të fundit janë ndërtuar dy mini impiante për trajtimin e ujrave të zeza në fshatin Skivjan dhe Marmull të cilët do shërbenin vendbanimeve përkatëse dhe disa vendbanimeve përreth, por momentalish këto impiante janë jasht përdorimit.

Ujërat e ndotura të kanalizimit, të patrajuara, shkarkohen direkt në lumin Erenik, Krena dhe Llukafç, në qytetin e Gjakovës. Në muajin shtator ka filluar ndërrimi i dy kolektorëve kryesor, dhe gjithashtu është nënshkruar kontrata për ndërtimin e Implantit të ujërave të ndotura.

Deri më tani Gjakova si qytet ka qenë i vetmi qytet në Kosovë që ka pasur sistem të ndarë të evakuimit/largimit të ujërave të zeza/fekale nga evakuimi i ujërave atmosferik por që nuk ka pasur sistem terciar të trajtimit të tyre.

Prej kohësh në qytet ekzistojnë dy kolektorët kryesor të ndërtuar edhe impiantet për trajtimin e ujërave, mirëpo për momentin janë jashtë funksionit. Në të ardhmen parashihen të ndërtohen objektet për trajtimin e ujërave të ndotura.

Me përkrahjen të donacioneve në komunën e Gjakovës janë ndërtuar dy impiante te vogla me kapacitete 1200-2500 m³/ditë të cilat mbulojnë fshatrat respektive.

Tabela 43. Infrastruktura e rrjetit të kanalizimit fekal, implant kolektive- shtrirja hapësimore, kapacitetet trajtuese dhe vjetërsia e strukturs, 2020

Kodi referues #	Siperfaqja (ha)	Zona mbrojtëse-gjeresia (m)	Kapacitetet trajtuese max. (m ³ /ditë)	Vjetërsia e strukturs (vite) 0-25
Impianti Skivjan	0,25	10	2500	10
Impianti Marmull	0,20	10	1200	8

Tabela 44. Infrastruktura e rrjetit të kanalizimit fekal, rrjeti primar- seksionet, materiali, presioni nominal I tubacioneve dhe vjetërsia, 2020

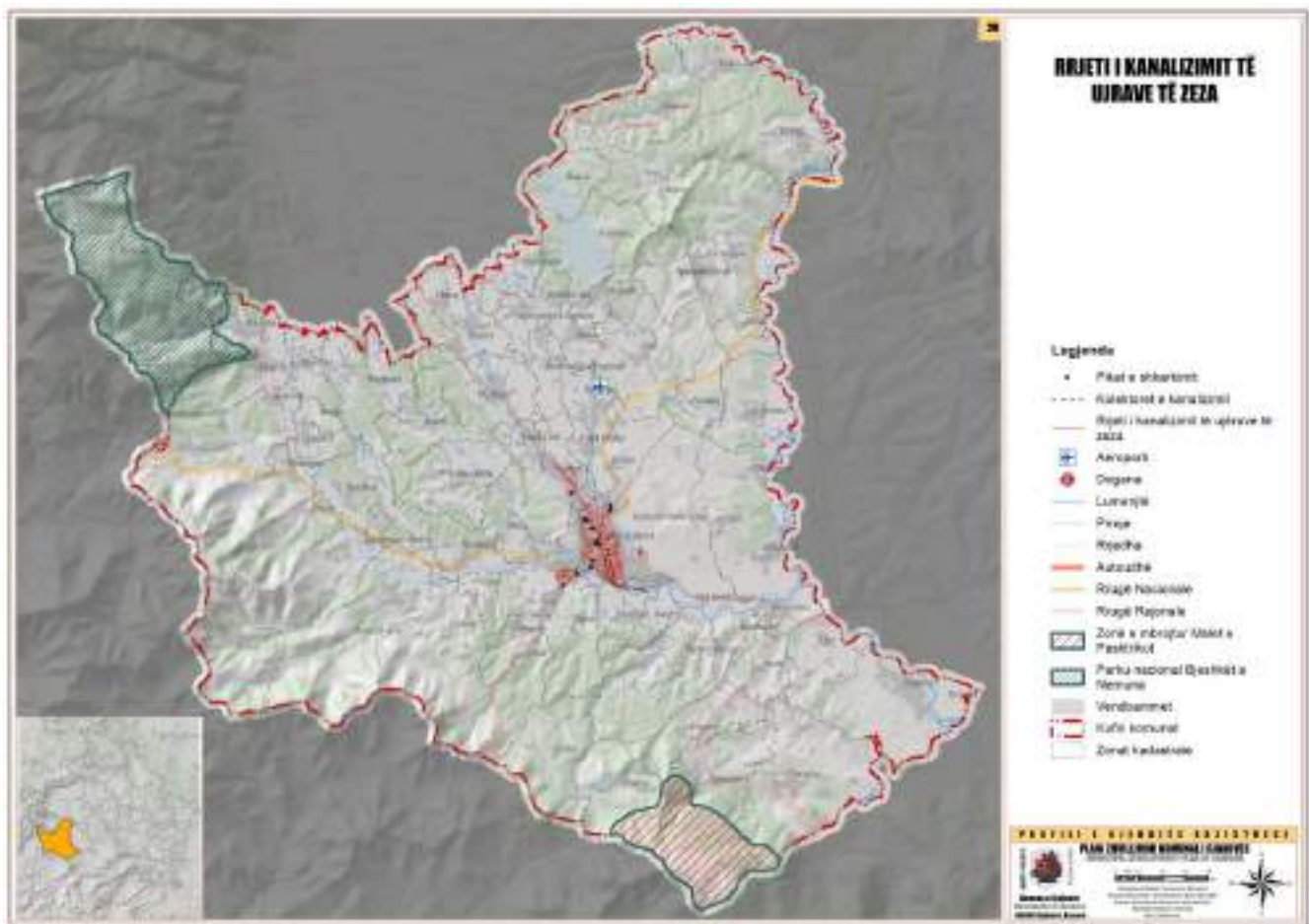
Kodi referues #	Tubacioni 01				Vjetërsia e tubacionit (vite)
	Seksioni (Ø XX) mm	Materiali (XX)	Presioni nom. SN (bar)	Gjatesia (km)	0- 25
Zona Urbane	Ø 50-300	Te ndryshme		54	10
Kolektori		PEN		35	5

Tabela 45. Infrastruktura e rrjetit të kanalizimit fekal, gropat septike individuale, 2020

Kodi referues #	Pika shkarkuese (nr.)
Pika Shkarkuese Dardani	1
Pika Shkarkuese Rezian	2
Pika Shkarkuese Lagja Mulliri Gutave	1
Pika Shkarkuese Qender	1
Pika Shkarkuese Deshmoret e Lirise	1
Pika Shkarkuese Brekoc	1
Pika Shkarkuese Plançor	2
Pika Shkarkuese Dujake	1
Pika Shkarkuese Hereq	1
Pika Shkarkuese Skivjan	2
Pika Shkarkuese Rogove	2

Tabela 46. Përmbledhje e investimeve të planifikuara dhe që janë duke u realizuar në rrjetin e kanalizimit në Komunën e Gjakovës

Investimet e Planifikuara	Kostoja e vlerësuar (EUR)
Ndërrimi i kolektorëve kryesor 1&2	5,545,933.26
Ndërtimi i Impiantit për trajtimin e ujërave të ndotur	7, 270,630.51
Trajtimi i Ujërave të Ndotura në Jugperëndim të Kosovës, Faza V + VI (inspektimi i kanalizimeve, rehabilitimi dhe Inspektimi me CCTV kamera)	621,320.00
Kostoja totale investive në rrjetin e kanalizimit 2018-2021	13,437,883.77

Harta 13. Rrjeti i kanalizimit të ujërave të ndotura

2.4.3. Drenazhimi-kanalizimi i ujërave atmosferike²⁵

Në qytetin e Gjakovës ekziston rrjeti për largimin e ujërave të shiut në kuptimin e një sistemi të dizajnuar dhe të ndërtuar në parimet dhe normat inxhinierike, por i cili nuk mirëmbahet rregullisht dhe në mënyre ilegale në shumë pjesë janë kyçur kanalizimet e ujërave fekale. Përveç në qendrën e ngushtë të qytetit ku ekziston sistemi gypor i kanalizimit të shiut, në disa pjesët të qytetit ekzistojnë kanale të hapura, ose në rastet më të shpeshta ujërat e shiut vërshojnë rrugët dhe pronat e qytetarëve pas çdo reshje. Sistemi i kanalizimit është i tipit të ndarë, me gypa që janë me dimensione dhe materiale të ndryshme siç janë betoni, azbesti dhe PVC.

Ndërtimi i kanalizimit atmosferik, ka filluar më vonë se ndërtimi i kanalizimit fekale për arsye se qyteti i Gjakovës, ka pasur dhe ende ka shumë kanale të hapura të cilat janë shfrytëzuar për bartjen e ujërave atmosferik. Rrjeti i kanalizimit atmosferik i gjithi është i orientuar në drejtim të lumenjve dhe derdhet në shumë pika pa trajtim adekuat.

Në territorin e komunës së Gjakovës ekzistojnë një numër i kanale të hapura, të cilat bëjnë bartjen e ujit të reshurave atmosferike duke përfshirë edhe një sasi të konsiderueshme të ujit që vjen nga disa burime. Pjesa më e madhe e tyre kanë pjerrësi mjaft të theksuar, me çka krijohen kushte për bartje të materialit të ndryshëm duke ndikuar edhe në paraqitjen e erozionit në terren. Pikërisht kjo ishte arsyeja për fillimin e rregullimit të tyre.

Tabela 47. Infrastruktura e rrjetit të kanalizimit atmosferik

Infrastruktura e rrjetit të kanalizimit atmosferik, 2020		
Kodi referues #	Rrjet i hapur (km)	Rrjet i mbyllur (km)
Zona Urbane	53.04	/
Vjetërsia e rrjetit	0-25	25-35
Rrjeti atmosferik	/	

²⁵ *Burimi i të dhënave KRUGJ

Sistemi i ujitjes që mbulon një pjesë të konsiderushme të komunës së Gjakovës është KRU “Radoniqi-Dukagjini” si dhe ujitjet individuale nga disa burime tjera apo përroska. Nga sistemi i ujitjes, ujiten edhe tokat bujqësore në komunat tjera siq janë: Rahoveci dhe Prizreni. Lumenjtë dhe përrocat e ndryshme që kalojnë në Gjakovë, mundësojnë që toka të ujitet me rënje të lirë, me thithjen e ujit me motor popma dhe me thithjen e ujit nga pusët që funizohen me ujëra tokësor.

Nga pikëpamja hidroteknike, të gjitha tetë nënsistemet mund të analizohen veçmas. Tek nënsistemet Uji "Qerim" dhe "Janosh" pompohet nga kanali kryesor. Gjashtë nën-sistemet e tjera janë graviteti furnizohet me ujë nga kanali kryesor. Në sistemin e ujitjes Radoniqi ka më shumë se 3000 ha të pa privatizuar të cilat i përkasin ish-ndërmarrje shoqërore "Ereniku" dhe aktualisht menaxhohet nga Agjencia Kosovare e Privatizimit.

Kanali kryesor është i gjatë 19.60 km, i ndërtuar në një terren topografik kompleks, duke kaluar lumenj, përrenj, rrugë etj. Në kanalën e fillimit ka pjerrësi 2.0 % deri në sifonin e parë, pas së cilës shtrirja kalon terren më të sheshuar, ku

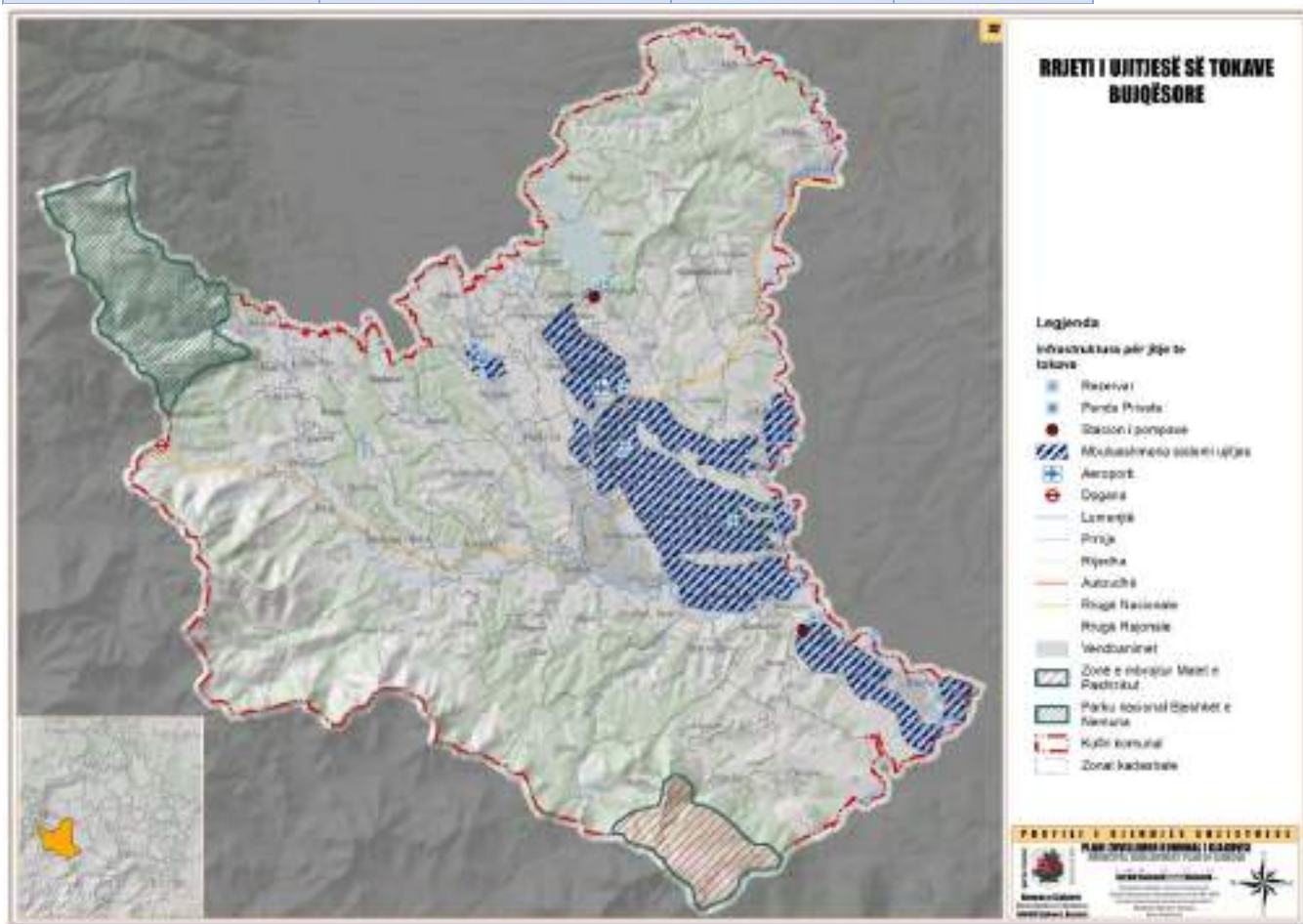
85

pjerrësia e kanalit është 0.7 % deri në legenin B10, fundi i seksionit Ratkoc. Seksioni Qerim është një sifon i madh që lidh kanalet e hapura Ratkoc dhe Marmull me denivelim prej më shumë se 10m. Përfundon me strukturë rregullimi, në mënyrë që të mbajë presion minimal për PS Qerim.

Tabela 48. Zonat dhe sipërfaqet nen-ujitje

Nen-sistemi	Sipërfaqja ha	l/s/ha	l/s
Janosh	1400	0.80	1120
Qerim	1800	0.80	1440
Doblibare	290	0.80	232
Ura e Terzive	800	0.80	640
Andrini	170	0.80	1760
Rogova	1200	0.75	893.60
Totali	5660		7413.60

Harta 15. Rrjeti i sistemit të ujitjes

2.4.5. Energjetika²⁷

Në komunën e Gjakovës ka një rrjet i cili është shtrirë mjaft dendur dhe ky rrjet është në pronësi të ndërmarrjeve energjetike KOSTT-it dhe KEDS-it.

Për furnizimin e konsumatorëve me energji elektrike në fshatrat dhe qytetin e Gjakovës janë të ndërtuara dhe instaluar nënstacione të niveleve 110, 35, dhe 10 kV të cilat furnizohen nëpërmjet linjave përkatëse, sipas nivelit transformues të tensionit.

Në nivelin e tensionit 110 kV siç u cekë më lartë janë të instaluar dy nënstacione :

- NS 110/35/10(20) kV **Gjakova 1** me fuqi të instaluar prej 40 MVA.

²⁷ *Burimi i të dhënave KEK-KEDS

- NS 110/35/10(20) kV **Gjakova 2** me fuqi te instaluar prej 63 MVA.

Këto nënstacione janë të furnizuara nëpërmjet linjave përkatëse 110 kV të cilat përpos që i lidhin këto dy nënstacione mundësojnë lidhjet unazore të tyre me rrjetin e qyteteve fqinje me Gjakovën në kuadër të SEE të R. së Kosovës e që i kemi listuar si me poshtë:

1. Linja 110 kV nr 126/1 NS Gjakova 1 - NS Deçani.
2. Linja 110 kV nr 164/1 NS Gjakova 1 - NS Gjakova 2.
3. Linja 110 kV nr 164/2 NS Prizreni 2 - NS Gjakova 1.
4. Linja 110 kV nr 1805 NS Prizreni 2 - NS Gjakova 1.
5. Linja 110 kV nr 1806/1 NS Gjakova 1 - NS Gjakova 2
6. Linja 110 kV nr 1806/2 NS Gjakova 1 - NS Klina.

Nëpër territorin e komunës së Gjakovës kalojnë dy linja ndër më të rëndësishmet për sistemin energjetik të Kosovës dhe të cilat e lidhin sistemin energjetik të Kosovës me sistemin e Shqipërisë.

- Linja 400 kV nr L408 NS Kosova B-NS Koman.....91.15 (29.145) km
- Linja 220 kV nr 2303 NS Prizreni 2-NS Fierza 45.049 (33.025) km

Duhet theksuar se rrjetin e nivelit energjetik 400/220/110 kV e menaxhon KOSTT-i, ndërsa rrjeti distributiv (shpërndarja) 35, 10 kV si dhe rrjeti i tensionit të ulët është nën menaxhim të ndërmarrjes shpërndarëse KEDS. Ne vazhdim ne hartën është paraqitur rrjeti i tensionit të lartë 110 kV.

Figure 2. Shtrirja e rrjetit 110 kV në qytetin e Gjakovës (linjat dhe nënstacionet)

Rrjeti i shpërndarjes 35 dhe 10 kV

Në nivelin e shpërndarjes asetet që menaxhohen nga ndërmarrja private KEDS-i në nivelin 35 kV janë tri nënstacione. Ne këto nënstacione janë të instaluar 5 transformator me kapacitet prej 32 MVA, ndërsa në nivelin 110 kV kapaciteti i instaluar është 63 MVA, pra kapaciteti total apo energjia në dispozicion për konsumatorët në regjionin e Gjakovës është 99 MVA, gjë që plotëson nevojën për konsumin aktual. Ne vazhdim janë paraqitur të listuara këto të dhëna :

- NS 35/10 kV Gjakova I ku janë të instaluar 3 transformator me $3 \times 8 = 24$ MVA.
- Stabilimenti shpërndarës Gjakova II 10(20)kV.
- NS 35/10 kV Gjakova III ku janë të instaluar 2 transformator me $2 \times 4 = 8$ MVA.

Këto nënstacione janë të ndërlidhura ndërmjet veti me linja 35 kV, të cilat janë paraqitur si në hartën poshtë në hartën

- Linja 35kV NS Gjakova1- NS Gjakova I.
- Linja 35kV NS Gjakova1- NS Gjakova III.
- Linja 35 kV NS Gjakova1- NS Rahoveci.
- Linja 35 kV NS Gjakova1- NS Malisheva.
- Linja 35 kV NS Gjakova 1-NS Radoniqi.

Figure 3. Paraqitja e shtrirjes së rrjetit 35 kV (linjat dhe nënstacionet)

Rrjeti i shpërndarjes 10 kV

Furnizimi i rreth 94556 banorëve apo rreth 34904 konsumatorëve me energji elektrike bëhet nëpërmjet rrjetës distributive e cila menaxhohet nga KEDS-i, dhe në këtë kuadër janë të angazhuar 498 njësi transformatorike të cilët janë të vendosur nëpër lagjet dhe vendbanimet e qytetit të Gjakovës dhe fshatrave të kësaj komune .

Ne vazhdim është paraqitur harta e shpërndarjes së rrjetit 10 kV fillimisht në hartën numër 3, rrjeti në tersi, ndërsa në hartën numër 4 është paraqitur rrjeti 10 kV në qytetin e Gjakovës.

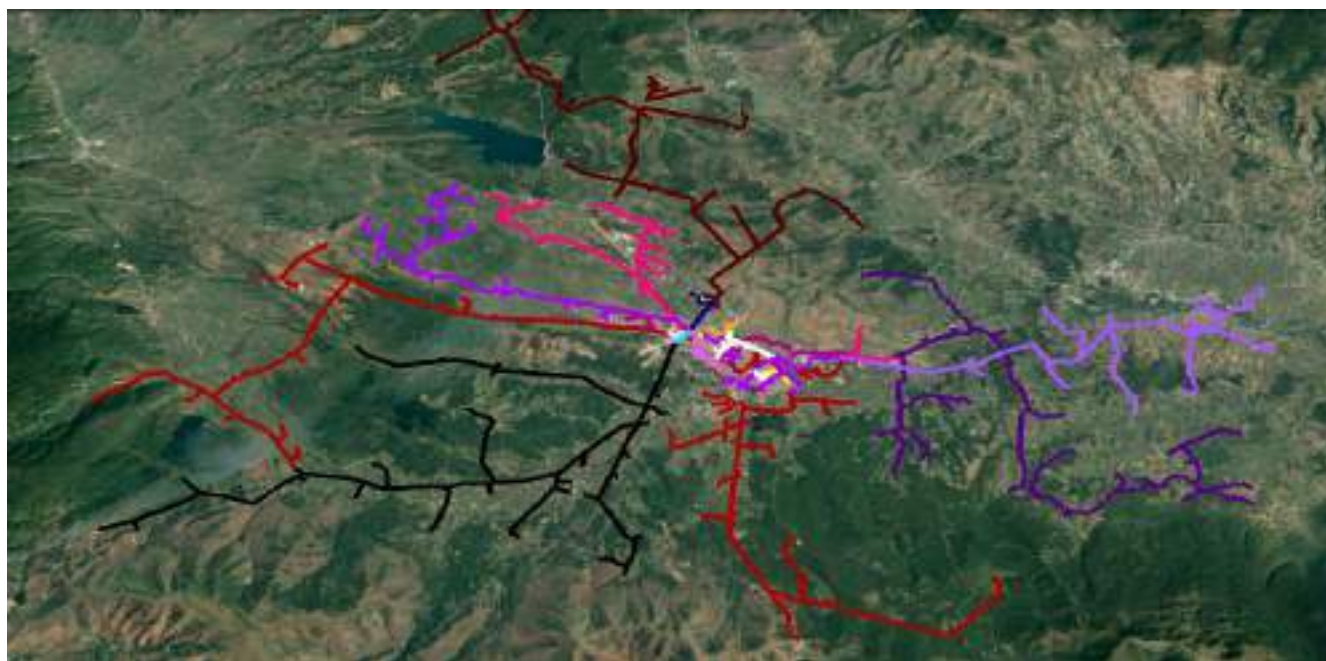

Figure 4. Paraqitja e shtrirjes së rrjetit 10 kV (linjat)

Figure 5. Paraqitja e shtrirjes së rrjetit 10 kV ne qytetin e Gjakovës (linjat)

Fshatrat dhe qyteti i Gjakovës furnizohen nga dy nënstacione energjetike 35/10 kV, Gjakova I dhe nga nënstacioni 110/10(20) kV Gjakova 2, ndërsa që si një shërbejnë edhe nënstacionet Gjakova II, dhe Gjakova III të cilat shërbejnë si stabilimente shpërndarëse që operojnë me tension 10 kV.

Nga përpunimi i të dhënave për daljet 10 kV nga nënstacionet përkatëse, në formë tabele janë paraqitur të dhënat për nënstacionet 35/10 kV që furnizojnë konsumin e Gjakovës, pastaj daljet 10 kV në drejtim të fshatrave, fuqitë e transformatorëve të instaluar në ato drejtime, si dhe numri i konsumatorëve që furnizojnë këto transformatorë, ndërsa në foton e mëposhtme është paraqitur shtrirja e rrjetit 10 kV në tërë territorin e Gjakovës.

Tabela 49. Nënstacionet, fuqitë dhe numri i transformatorëve nga furnizohet konsumi i Gjakovës

Te dhënat e objekteve energjetike		Konsumator		Numri i konsumatorëve-fuqia e trafave-fuqia e instaluar sipas daljeve 10 kV													
Tensioni	Nënstacioni	Dalja 10 kV	Total	Komer.	50	100	160	250	40	630	1000	1250	1600	2000	Trafo	Fuqia ins.(kVA)	e
110/10(20)kV	Gjakova 2	Aciteni	2442	7	1	2	0	5	2	4	3	0	0	0	24	7820	
		Bishtazhini	1794	19	5	11	16	10	7	1	1	0	0	0	70	10480	
		Ekektrom-Deva	1511	30	0	1	3	2	1	7	2	0	0	0	46	7890	
		Intermed	15	15	0	0	1	0	2	0	0	0	0	0	18	960	
		Qendra	1807	33	0	4	5	2	1	9	2	1	0	0	57	11030	
		Ura Terezive	1576	20	9	11	9	10	4	2	0	0	0	0	65	8350	
35/10(20)		Beci	762	21	5	12	9	5	2	0	1	0	0	0	55	5940	

Plani Zhvillimor Komunal Gjakovë 2022-2030

kV	Gjakova I	Cermjani	166 7	6	4	4	18	9	4	1	1	0	0	0	47	7960
		Dalja 11	4	4	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	5	630
		Dalja 5	150 2	0	0	0	0	0	0	2	4	0	0	0	6	5260
		Dalja Erenikut	144	6	0	2	1	2	1	0	0	0	0	0	12	1260
		Dobroshti	133 2	16	2	7	6	11	6	1	1	0	0	0	50	8540
		IMN	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	2000
		Jatex	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2	1000
		Medicina punes	7	7	0	0	1	0	2	2	0	0	0	0	12	2220
		Metaliku-Tefloni	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2	630
		Mulliri	7	7	0	1	1	0	1	1	2	1	0	0	14	3540
		Piskota	164 1	0	0	0	0	0	2	2	3	0	0	0	7	5060
		Ponosheci	167 4	29	5	12	23	9	4	0	1	0	0	0	83	9980
		Raq Moglica	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	50
		Skivjan	151 7	31	4	10	10	10	1	2	1	0	0	0	69	7960
	Gjakova II	Gjakova I	234 4	0	0	0	0	0	1	4	4	0	0	0	9	6920
		Gjakova III	188 3	0	0	0	1	1	3	2	5	0	0	0	12	7870
		Raq-Moglica	145 7	7	2	9	10	4	2	3	1	0	0	0	38	7290
		Spitali	4	4	2	0	1	0	0	0	0	1	0	0	8	1470
		Thertorja	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	2	400
	Gjakova III	Dalja 21	639	3	0	1	0	0	0	3	0	0	0	0	7	1990
		Dalja 40	136 1	3	0	0	0	0	4	6	2	0	0	0	15	7380
		Dalja 7	124	1	0	0	0	0	1	2	1	1	0	0	6	3910

			7													
	Elektrokosova	1153	0	0	0	0	1	0	2	2	0	1	0	6	5110	
	Inkubatori	56	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	400	
	Konvikti	584	0	0	0	1	0	2	2	1	0	0	0	6	3220	
	Nertili	41	2	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	4	1030	
	Ngrohtorja	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2	1000	
Përmbledhje			30177	277	40	87	116	81	56	61	40	4	1	1	764	156550

Ne vazhdimë ne tabelë janë paraqitur të gjitha asetet energjetike –linjat energjetike transmetuese dhe ato distributive, ndërsa ne tabelën 3 janë paraqitur transformatorët energjetik sipas nivelit të tensionit, numri i tyre, fuqitë, sipërfaqja e nënstacioneve, si dhe zona mbrojtëse rreth nënstacioneve.

Tabela 50. Linjat transmetuese të tensionit të lartë dhe të mesëm në komunën e Gjakovës

Linjat e tensionit të lartë		Gjatësia e linjave (km)	
Linjat energjetike transmetuese		Totale	Komuna e Gjakovës
400 kV		91.15	29.145
220 kV		45.049	33.025
110 kV		99.98	64.166
Linjat e tensionit të mesëm		Gjatësia e linjave (km)	
Linja energjetike distributive		Linjave nëntokësore	Linjave ajrore
35 kV		6.45	9.5
10(20) kV		0.15	0.31
10 kV		53.745	322.4691
6 kV		-	6.81

Tabela 51. Transformatorëve energjetik të të gjitha niveleve të tensionit në distriktin e Gjakovës

Transformatorët energjetik				
Nënstacioni (kV/kV)	Transformator (nr)	Fuqia (MVA)	Sipërfaqja (ha)	Zona mbrojtëse- gjerësia (m)
110/35	2	20	0.582	20
110/10 (20)	2	31.5	0.975	20
35/10	5	8,4	1.16	5
10(20)/04	107	/	/	3
10/0.4	391	/	/	3
6/0.4	2	/	/	3

Ndërsa ne tabelën numër 4 janë paraqitur të dhënat për kategoritë e shpenzuesëve në amvisëri, publik dhe komercial, pastaj numëri i tyre, pjesëmarrja e tyre në konsumin e përgjithshëm, shpenzimi i energjisë së tyre, si dhe të dhënat për konsum mesatar dhe ngarkesë maksimale verore dhe dimërore.

Tabela 52. Të dhënat mbi kategoritë e shpenzuesëve dhe shpenzimi dhe ngarkesa në rrjet.

Numri i konsumatorëve / Shpenzimi sipas kategorive / Konsumi mesatar / Ngarkesa maksimale			
Kategoria e Shpenzuesëve	Klient të amvisërisë	Klient publik	Klient komercial
Vendbanimet Gjakove # Total	28,616	427	5,861
Pjesëmarrja në %	81.98	1.22	16.79

Shpenzimet sipas kategorive	Klient te amvisërisë	Klient publik	Klient komercial
Vendbanimi & Gjakovë # Total	11,844,397.94	127,032.96	4,732,057.67
Pjesëmarrja ne %	70.91	0.76	28.33
Sezona		Verore	Dimërore
Konsumi mesatar (MWh)		105,771.37	144,505.67
Ngarkesa (piku) maksimale (MW)		41.538	52.626

2.4.5.1. Burimet e Ri-përtrritshme te Energjisë-BRE

Në territorin e komunës së Gjakovës është i ndërtuar një impiant si BRE, ku janë të vendosura panele solare për prodhimin e energjisë elektrike nga energjia diellore.

Ky investim është në pronësi private, ndërsa kycja e këtij impianti është bërë në pajisjet e nivelit 35 kV në Stabilimentin Shpërndarës 35kV, që gjendet në nënstacionin NS 110/35/10(20) kV Gjakova 1 KOSTT.

Në kuadër të këtij parku solar është përfshirë një sipërfaqe prej 10.90 hektar, sipërfaqe ku fuqia e instaluar gjeneruese është rreth 2x3 MË energji në kushte të motit me diell.

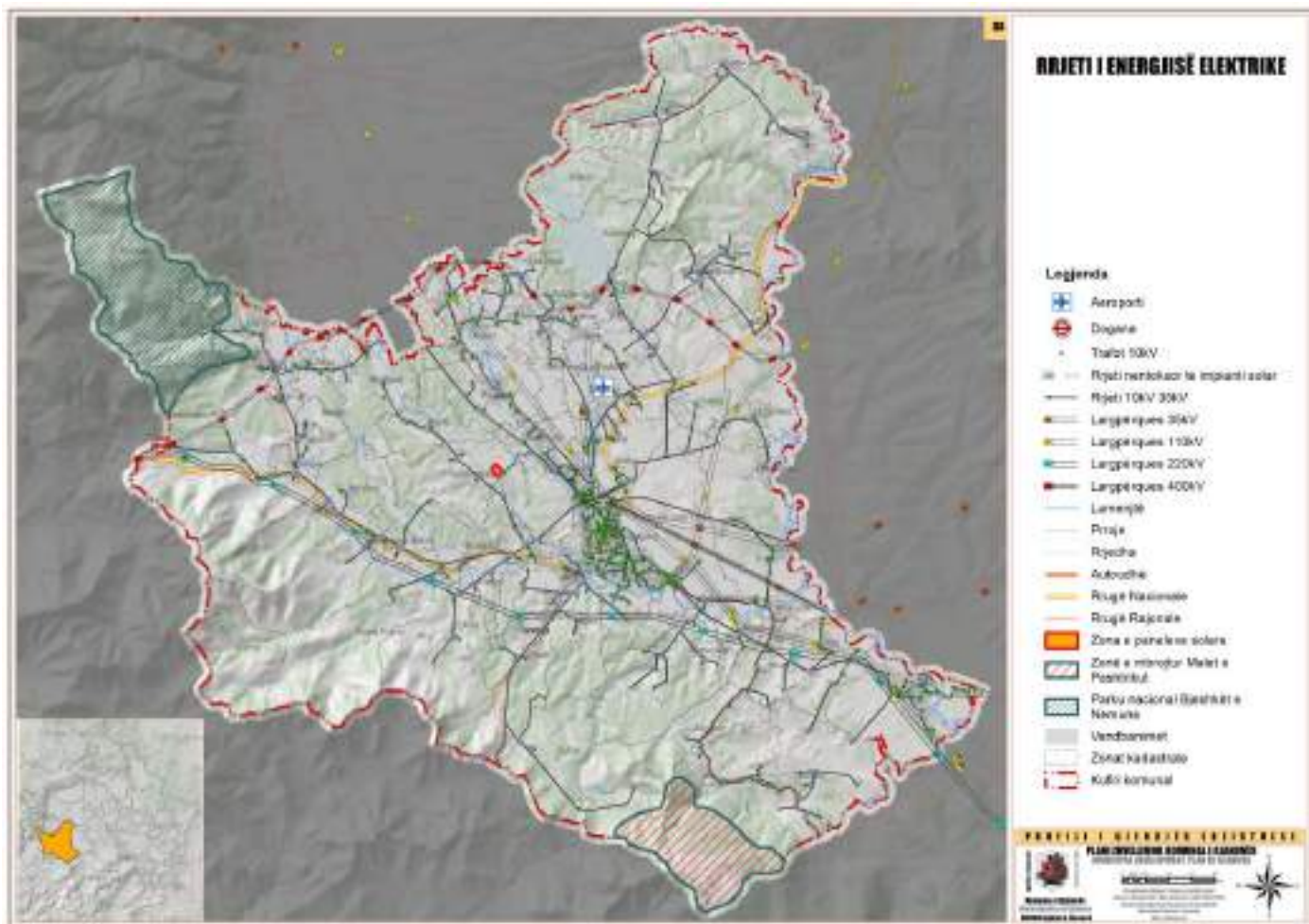
Në komunën e Gjakovës ka edhe potenciale tjera të energjisë së ripërtrritshme dhe për shfrytëzimin e tyre duhet të realizohen studime përkatëse.

Figure 6. Linja nëntokësore 35kV nga Parku Solar Madanaj deri te NS 110/35 GJ 1 KOSTT

Planifikimi i ndriçimit të rrugëve

Ndriçimi aktual i lagjeve nuk është i kompletuar në të gjitha rrugët ashtu si duhet. Për këtë arsye duhet të parashihen të ndriçohen të gjitha rrugët dhe hapësirat publike në lagje.

Harta 16. Rrjeti i energjisë elektrike

2.4.6. Ngrohja / Furnizimi me ngrohje²⁸

N.P. 'Ngrohtorja e Qytetit' SH.A. në Gjakovë është themeluar në vitin 1981, ku së pari ka funksionuar në kuadër të B.V.I-së për lëmi strehimore dhe veprimtari komunale. Nga viti 1983 është pavarësuar nga B.V.I-ja dhe ka funksionuar si kompani shoqërore me emër të njëjtë.

N.P. "Ngrohtorja e Qytetit" SH.A. në Gjakovë ofron shërbimet e ngrohjes qendrore duke operuar në sektorin publik, komercial dhe atë të amvisërisë në territorin e qytetit të Gjakovës.

Kapacitetet për prodhimin e energjisë termike, N.P. Ngrohtorja e Qytetit SH.A. Gjakovë aktualisht ka në dispozicion dy kaldaja që shfrytëzojnë lëndën djegëse mazutin

Tabela 53. Karakteristikat teknike të kaldajave

Njësia prodhuese	Viti i lëshimit në punë	Kapaciteti termik në MW
Kaldaja 1 VKLM-16 TPK Zagreb	1981	18.60 MW
Kaldaja 1 VKLM-20 TPK Zagreb	1994	20 MW

Përshkrimi i Rrjetit të Shpërndarjes

Gjatësia totale e rrjetit primar të termofikimit është 22 km trase/44 km gyp dhe si e tillë ndahet në dy degëzime kryesore: degëzimi i pjesës veriore të qytetit (rrjeta e vjetër) dhe degëzimi i pjesës jugore (rrjeta e re).

Tabela 54. Karakteristikat e rrjetit të shpërndarjes

²⁸ *Burimi Ngrohtorja e qytetit

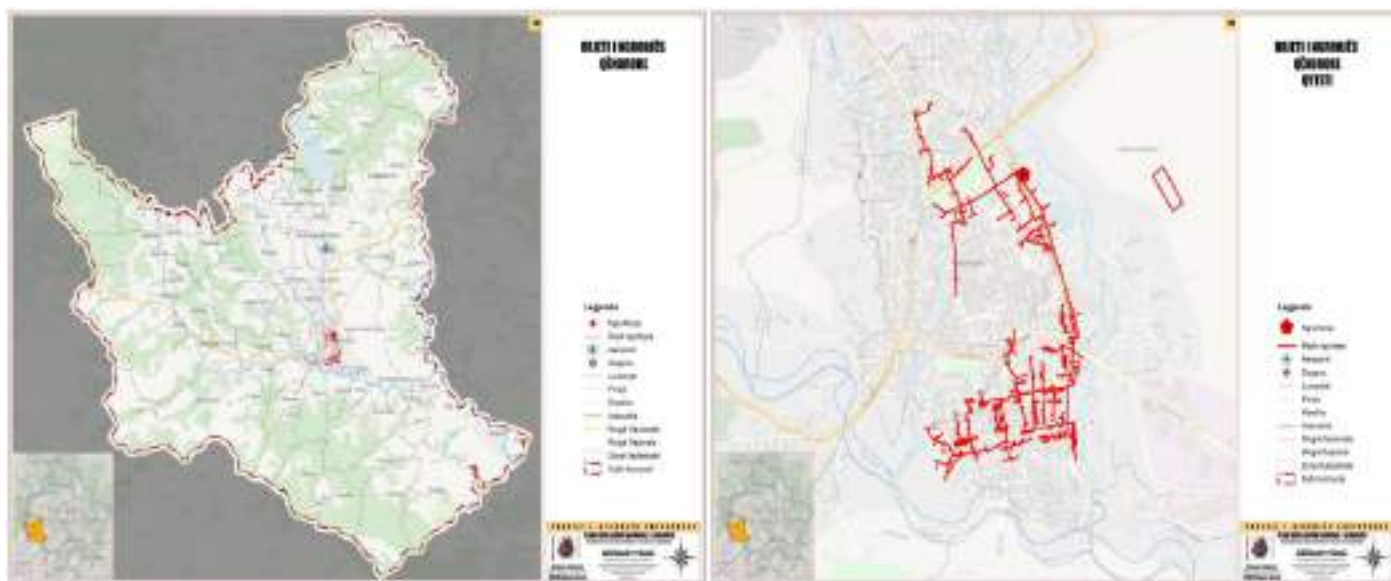
	Rrjeta e vjetër	Rrjeta e re
Orientimi	Pjesa veriore	Pjesa jugore
Drejtimi	Nga SH.F. Zekeria Rexha	Nga Spitali i Qytetit
Viti i fillimit të shtrirjes së rrjetit	1980	2001
Lloji i rrjetit	Klasik në kanal betoni	Me gypa të paraizoluar
Gjatësia e rrjetit km	11 km	33 km

Të dhënat teknike për sistemin e ngrohjes

Furnizimi me ngrohje bëhet me sistem indirekt të ngrohjes (këmbyesve të nxehtësisë në nënstacionet termike) ku numri aktual i nënstacioneve termike është 331

Duhet theksuar se me fondet e Zyrës së Bashkimit Evropian është duke u realizuar projekti i kogjenerimit për ndërtimin e Ndrohtores së re të qytetit me lokacion të ri në Rezina, lëndë djegëse e së cilës do të jetë biomasa me çka do kemi bashkëprodhimin e energjisë termike dhe asaj elektrike.

Kështu që sezona ngrohëse 2020/2021 pritet të filloj me Ndrohtoren e re, në lokacion të ri dhe me lëndë djegëse të re (biomas).

Harta 17. Rrjeti i ngrohjes

2.4.7. Telekomunikacioni²⁹

Në Kosovë janë dy operator të licensuar për ofrimin e shërbimeve telekomunikuese mobile, Telekom i Kosovës si operator publik shtetëror dhe IPKO Telecommunication si operatori i vetem privat.

Të dy operatorët mbulojnë teritorin e Gjakovës me shërbimet të telefonisë mobil me zë “voice” dhe me të dhëna “data”. Mbulueshmëria me shërbimet e zërit “voice” në komunën e Gjakovës është e kënaqshme, përfshirë edhe zonat rurale.

Shërbimet e Telekomit të Kosovës jepen përmes dy shtyllave, Telekom i dhe Vala. Telekom ofron shërbimet PSTN, përmes rrjetit kabllor të bakrit dhe kabllorve optike, gjersa Vala ofron shërbimet përmes BTS. Telekom i Kosovës ofron shërbimet e telefonisë fikse, internet edhe IPTV. Vala e Kosovës ofron shërbime të telefonisë mobile dhe internetit mobil përmes valëve 2G, 3G dhe 4G.

Përveç dy operatorëve kryesor në komunën e Gjakovës operojnë edhe operator të tjerë privat si: KUJTESA, ARTMOTION, FIBER LINK dhe operator të tjerë të cilët ofrojnë shërbime të internetit dhe IPTV.

Centrali aktual telefonik është NGN dhe mundëson këto shërbime:

²⁹ Burimi i të dhënave PTK dhe kompanitë publike

- Telefoni fikse;
- Internet brezgjërë;
- IPTV etj.

Infrastruktura e telekomit është e shtrire në të gjithë territorin e komunës ku ofron shërbime përmes 11 pikave të shpërndara në disa lagje dhe fshatra të komunës së Gjakovës. Postelekomit i Kosovës në komunën e Gjakovës ka një klientel prej rreth 40 mijë të ndarë në disa kategori: Klient privat 38 mijë, klient publik 4800 dhe klient komercial 1200.

Tabela 55. Numeri i klienteve sipas operatorëve

Infrastruktura e telekomunikacionit, telefonia fikse, kablllovi dhe interneti- numri i klientëve sipas operatoreve dhe kategorive të klientëve, 2020				
Kategoria #	Numri i klientëve (nr.)			
	Klient te amvisërisë	Klient publik	Klient komercial	Gjithsejte
Kujtesa	13050	450	1500	15000
Ipko	12702	438	1460	14600
Armtion	9570	330	1100	11000
Fiberlink	14964	516	1720	17200

Tabela 56. Objektet postare në komunë të Gjakovës

Infrastruktura e telekomunikacionit	Lokacioni i objektit	Statuti	Sipërfaqja (m ²)
Zyra Postare 50010 Gjakova 1	Qendra e qytetit	Aktiv	400
Zyra Postare 50040 Gjakova 4	Lagjia Sefë	Aktiv	25
Zyra Postare 50050 Gjakova 5	Rr. Nëna Terezë	Aktiv	25
Zyra Postare 50060 Gjakova 6	Lagjia Mulla Jusuf	Aktiv	25
Zyra Postare 50080 Gjakova 8	Lagjia Dardani	Pasiv	25
Zyra Postare 50090 Gjakova 9	Lagjia Spitali	Aktiv	25
Zyra Postare 50100 Gjakova 10	Brekoc	Pasiv	25
Zyra Postare 50550 Rogovë	Rogovë	Aktiv	25
Zyra Postare 50500 Bishtazhin	Bishtazhin	Pasiv	35
Zyra Postare 50560 Cermjan	Cermjan	Pasiv	80
Zyra Postare 50570 Ponohec	Ponohec	Pasiv	30

Tabela 57. Infrastruktura e telekomunikacionit, telefonia fikse rrjeti sekondar

Infrastruktura e telekomunikacionit, telefonia fikse, kablllovi dhe interneti- rrjeti sekondar- gjatësia e kablllove, 2020	
Kodi referues #	Gjatësia e kabllimit (km)
Mbi-tokësore	292.85
Nen-tokësore	49.93

Tabela 58. Infrastruktura e telekomunikacionit, telefonia fikse rrjeti terciar

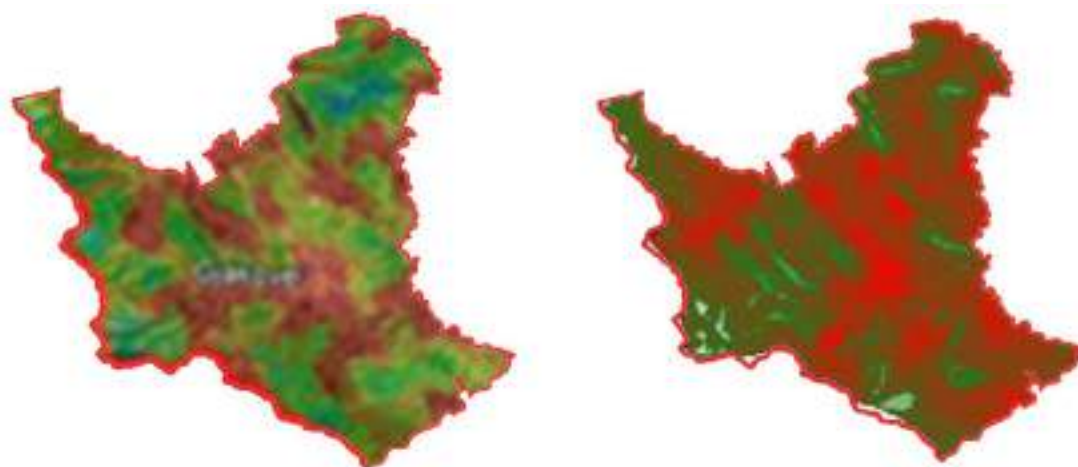
Infrastruktura e telekomunikacionit, telefonia fikse, kablllovi dhe interneti- rrjeti terciar- gjatësia e kablllove, 2020	
Kodi referues #	Gjatësia e kabllimit (km)
Mbi-tokësore	296.851
Nen-tokësore	19.933

Tabela 59. Infrastruktura e telekomunikacionit, telefonia fikse rrjeti terciar sipas vendbanimeve

Infrastruktura e telekomunikacionit, telefonia fikse, kablllovi dhe interneti- rrjeti terciar, sipas vendbanimeve 2020

Kodi referues #	Përçuesi 01- Gjatësia (km)	Përçuesi 02- Gjatësia (km)
Rogovë	11.50	3.50
Skivjan	1.20	5.60

Mbulueshmëria e rrjeteve 2G për operatorin VALA (majtas) dhe IPKO (djathtas)

Legjenda

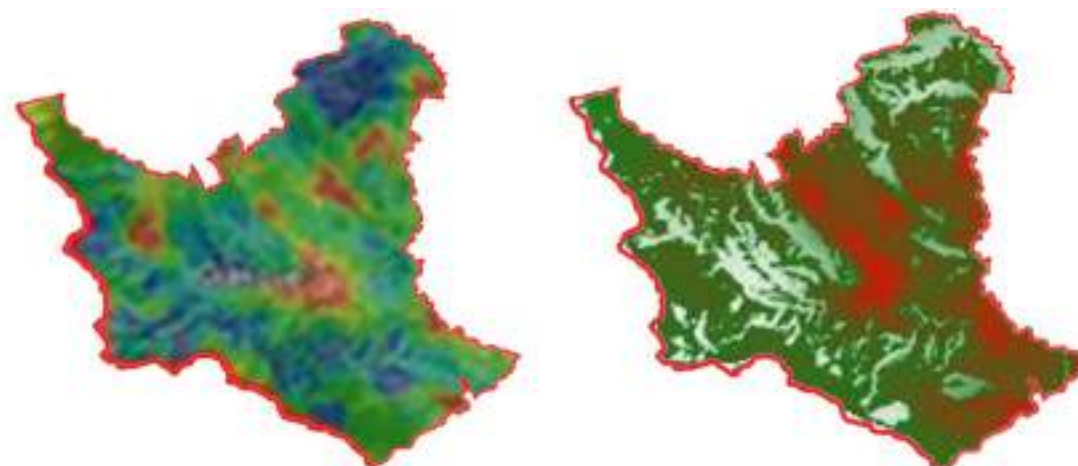
Rrëzimi	Valori	Color
-120	-120	Green
-118	-118	Yellow
-116	-116	Red

..... Sinjal shumë i mirë

..... Sinjal i mirë

..... Nuk ka sinjal

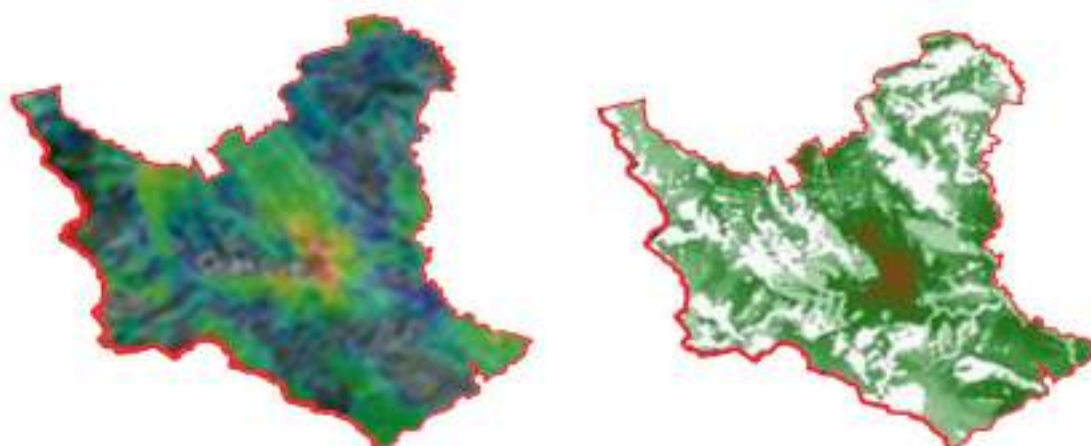
Shërbimet “data” që ofrohen janë një përfshirje e gjerë e teknologjive nga EDGE/GPRS, 3G/ËCDMA dhe 4G/LTE. Mbulueshmëria me këto shërbime është e koncentruar në zonat më të banuara, ndërsa duhet të bëhen përmirësime në zonat rurale, dhe rritje e kapaciteteve në zonat urbane.

Mbulueshmëria e rrjeteve 3G(për operatorin VALA (majtas) dhe IPKO (djathtas)

Legjenda

Rrëzimi	Valori	Color
-120	-120	Green
-118	-118	Yellow
-116	-116	Red

Mbulueshmëria e rrjeteve 4G-LTE (për operatorin VALA (majtas) dhe IPKO (djathtas)

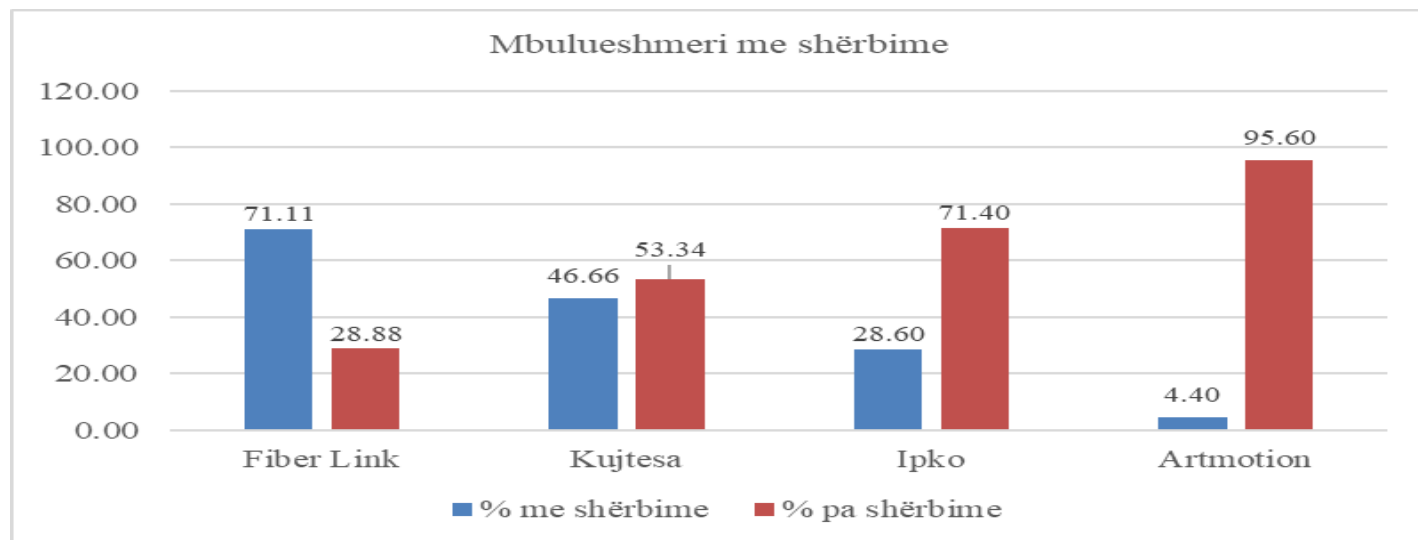
Legjenda

Intervali	Intervali	Color
-120	-110	Blue
-110	-100	Green
-100	-90	Yellow
-90	-80	Orange
-80	-70	Red

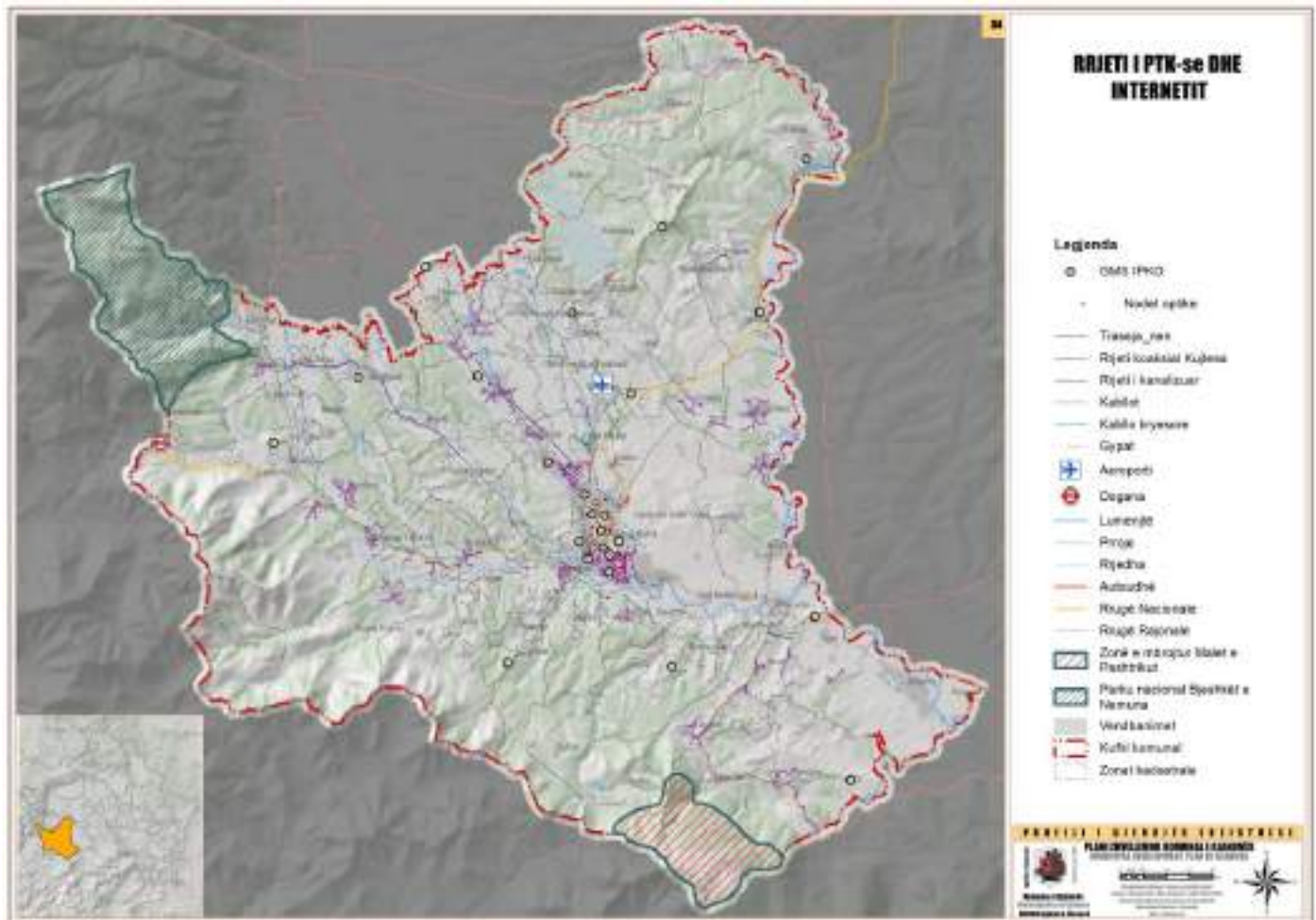
Mbulueshmëria me rrjet të telekomunikimit

Sa i përket aspektit të ofrimit të shërbimeve me internet dhe IPTV në komunën e Gjakovës në baze të dhënave të cilat janë ofruar nga operatorët si ata publik dhe privat mbulueshmëria është e mirë duke përfshirë disa vendbanime rurale të thella të cilat nuk gëzojnë shërbim të internetit dhe IPTV por kanë qasje në valët e telekomit të cilat ju mundësojnë shfrytëzimin e rrjetit të 2G dhe 3G.

Pra, siç shihet në grafikonin dhe hartën e mëposhtme pjesa më e madhe e të komunës me mbi 70% gëzon qasje në rrjete të IPTV si dhe internet.

Grafiku 13. Mbulueshmëria me rrjet të internetit dhe IPTV sipas vendbanimeve

Harta 18. Rrjeti i telekomunikacionit

2.4.8. Grumbullimi dhe menaxhimi i mbeturinave³⁰

2.4.8.1. Menaxhimi i mbeturinave

Operatori i vetëm i autorizuar nga Komuna e Gjakovës momentalisht është KRM “Çabрати” e cila është 100% në pronësi të Komunës. Veprimtaria primare e operatorit publik është grumbullimi dhe transporti i mbeturinave komunale, si dhe shërbime dytësore si: menaxhimi dhe mirëmbajtja e hapësirave publike, pastrimin e rrugëve, pastrimin e borës, si dhe mirëmbajtja e hapësirave të gjelbëruara publike dhe varrezave.

Kompania shërben tri kategori të konsumatorëve, respektivisht konsumatorët e ekonomive familjare, bizneset dhe institucionet.

Kompania “Çabрати” ka të punësuar gjithsej 133 punonjës, prej të cilëve 56 janë të angazhuar si personel direkt dhe 41 si personel indirekt në ofrimin e shërbimit të grumbullimit të mbeturinave. Kompania ofron edhe një gamë të gjerë të shërbimeve komunale ku janë të angazhuar 36 të punësuar.

Kapaciteti ruajtës i mbeturinave me kontejnerët ekzistues është 548 m³ respektivisht 55-81 ton. Sa i përket infrastrukturës grumbulluese, bartëse dhe transportuese të kompanisë përbëhet nga kamionë kompaktorë, rrotullues dhe vetëngarkues përmes të cilëve bëhet grumbullimi i mbeturinave dhe bartja e tyre deri tek stacioni i transferit. Kompania zotëron me 3 kamion kompaktorë me kapacitet bartës 21 ton, 5 kamion kompaktorë me kapacitet 25 ton, 3 kamion vetëngarkues me kapacitet 3 tonë si dhe me kamionin me rimorkio me kapacitet 28 ton i cili përdoret për transferimin e mbeturinave deri te deponia.

Sasia e mbeturinave e cila grumbullohet brenda një dite sillet 60-70 ton, përderisa indikacionet janë se sasia gjithmbarshme e krijuar e mbeturinave është rreth 90 ton në ditë.

³⁰ Burimi i të dhënave KRM - Çabрати

Komuna e Gjakovës nuk ka deponi të përhershme për grumbullim të mbeturinave, mbeturinat e grumbulluara transportohen në deponin regionale në Landovicë në Komunën e Prizerenit e cila ka një sipërfaqe prej 25 ha.

Stacioni i transfer - Komuna e Gjakovës posedon stacionin e transferit të mbeturinave që menaxhohet nga kompania Çabрати sh.a, dhe ka tre të punësuar (një vozitës kamioni dhe dy punëtorë). Mbeturinat e mbledhura nga konsumatorët grumbullohen në Stacionin e Transferit “Lagjja Koloni” ku nga aty ringarkohen në kontejnerë të mëdhenjë (25-28 ton) dhe përfundimisht shkarkohen në deponinë sanitare në Landovicë që menaxhohet nga Kompania për Menaxhimin e Mbeturinave të Kosovës (KMDK) – Prishtinë. Kjo deponi tranzite ka një sipërfaqe prej 3.0 ha.

Tabela 60. Shtrirja hapësinore e deponis tranzite

Menaxhimi me mbeturina, stacionet transferuese- shtrirja hapësinore e deponive, 2020		
Kodi referues #	Sipërfaqja (ha)	Zona mbrojtëse- gjerësia (m)
Deponia Tranzite Gjakovë	3.0	20

Mbulueshmëria në menaxhimin e mbeturinave - Në vitin 2017 (bazuar në të dhënat nga Agjencia e Statistikave të Kosovës - Popullsia e Kosovës dhe shtimi natyror për vitin 2017), në zonat rurale të komunës së Gjakovës jetojnë 53.729 banorë, prej tyre 39.969 shërbehen nga KRM “ÇABRATI” Sh.A., që do të thotë se shprehur në përqindje kjo është 74 %. Duke marrë parasysh kërkesat në rritje të konsumatorëve nga viset rurale, deri më tani kemi ofruar shërbimet në 66 fshatra. Ne mendojmë që të zgjerohemi edhe në 26 fshatra të cilët do të mbulohen me shërbimet tona. Kompania KRM “Çabрати” ofron shërbime në grumbullimin e mbeturinave, sipas të dhënave të fundit (deri me datë 31.10.2019), të cilat janë të përditësuara nga KRM “Çabрати” Sh.A., klientët e saj përfshijnë:

- 14,616 klientë të amvisërisë (prej tyre 12,187 aktive, ndërsa 2,429 pasive),
- 3,209 klientë të bizneseve (2,323 aktive, ndërsa 886 pasive).

Tabela 61. Numeri i klientëve sipas kategorive

Menaxhimi me mbeturina, numri i klientëve sipas kategorive të klientëve, 2020				
Kategoria #	Numri i klientëve (nr.)			
	Klient te amvisërisë	Klient publik	Klient komercial	Total
Gjakovë	12,160	79	2,327	14,566
Gjithsej	12,160	79	2,327	

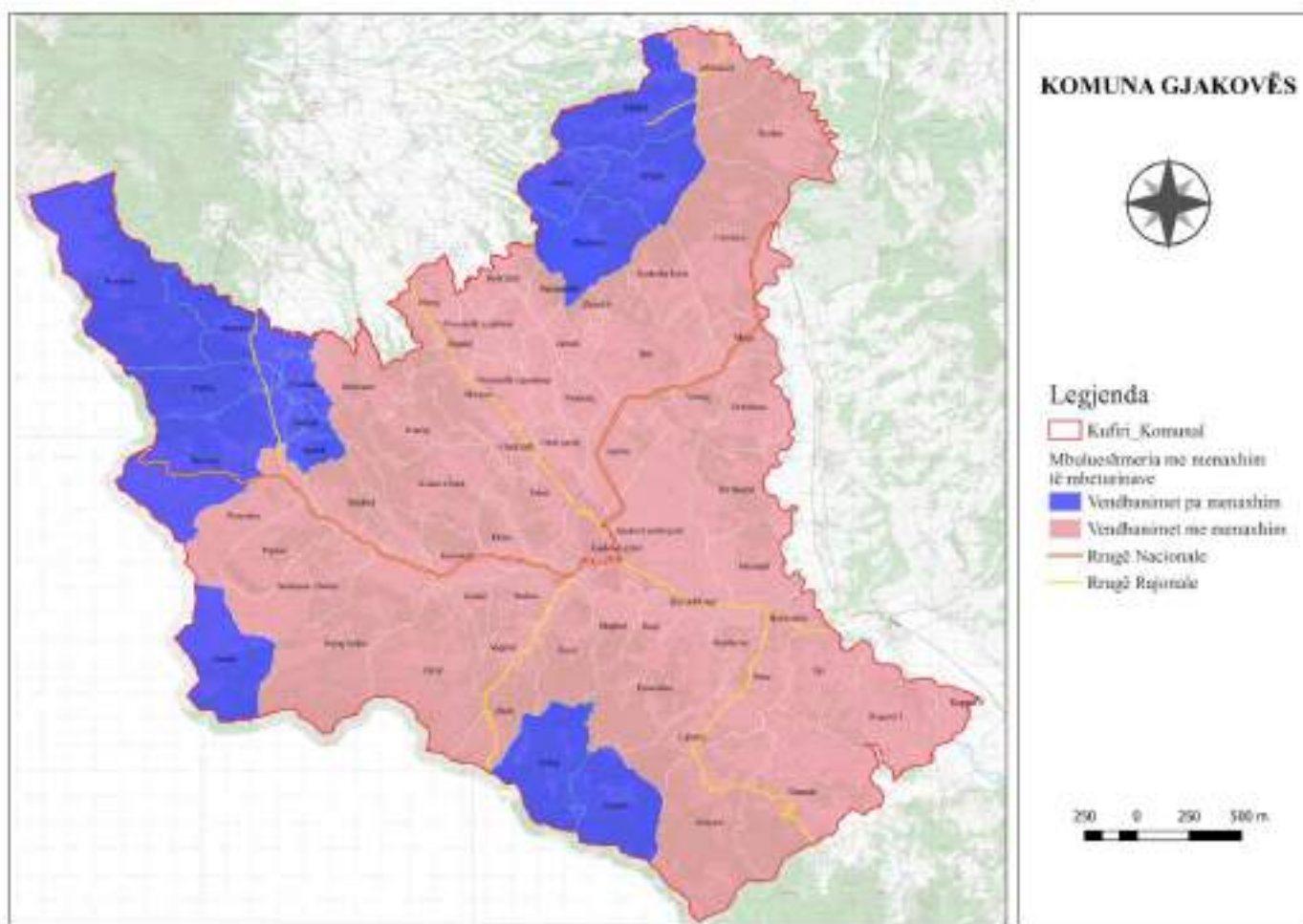
Gjenerimi i mbeturinave në komunën e Gjakovës është 31 mijë ton/vit të ndara në disa kategori ku amvisëria përbën pjesën më të madhe të mbeturinave prej 21,700 ton/vit, klientët publik 3,100 ton/vit dhe komercial 6,200 ton/vit.

Tabela 62. Gjenerimi i mbeturinave sipas kategorive

Menaxhimi me mbeturina, gjenerimi sipas kategorive të klientëve, 2020				
Kategoria #	Gjenerimi sipas klientëve (t/vit)			
	Klient te amvisërisë	Klient publik	Klient komercial	-
Gjakovë	21,700	3,100	6,200	31,000 t/vit
Gjithsej	21,700	3,100	6,200	

Sipas planit lokal për menaxhimin e mbeturinave synimet kryesore në ofrimin e shërbimeve janë në shtrirjen e mbulimit të gjithë territorit të komunës të cilën e ka ndarë në 4 zona të shërbimit.

Sa i përket mbulueshmërisë së vendbanimeve me shërbime, Komunë e Gjakovës, pa shërbime janë vendbanimet e shkajshme të Komunës, kryesisht vendbanime të pa banuara.

Harta 19 Mbulueshmëria e vendbanimeve me shërbim për grumbullim të mbeturinave

Tabela 63. Ofrimi i shërbimeve sipas zonave

Nr.	Zona	Nr. i lokalit.	Popullata	Sipërfaqja m ²	Ekon. Familjare	Nr. Objekteve
1	Zona 1	4	38,822	38,390,560	8,413	19,212
2	Zona 2	19	14,202	203,633,213	1,172	2,816
3	Zona 3	22	19,266	149,829,260	2,040	4,628
4	Zona 4	21	22,265	169,321,554	2,726	5,485
Total		66	94,556	561,174,587	14,351	32,141

Harta 20. Zonat e shërbimit të grumbullimit të mbeturinave

Tabela 64. Menaxhimi i mbeturinave rrjeti i shërbimeve

Menaxhimi me mbeturina, rrjeti i shërbimit, 2020				
Kategoria #	Rrjeti i shërbimit			
	Gjatësia e rrjetit (km)	Numri i kontejnerëve (nr.)	Vëllimi i kontejnerëve (m ³)	Dist. mes. ndërmjet kont. (m)
Gjakovë km/muaj	1,702.88	449	1.1 m ³	
Gjakovë km / mesatare ditore	326	817	240 l	

Mbeturinat nga konstruktiv/demolimet - Si rezultat i mos-ekzistimit të deponisë adekuate për këtë kategori të mbeturinave, mbeturinat nga materialet ndërtimore dhe demolimet hidhen gjithandej duke renduar aspektet mjedisore dhe estetike. Shpesh hedhja e pakontrolluar e këtyre mbeturinave shkakton krijimin e deponive të egra dhe hedhjen e mbeturinave të ndryshme nga ana e banorëve dhe bizneseve. Përpos kësaj nuk ekziston lidhja në mes të dhënies së lejeve ndërtimore dhe sistemit të monitorimit të hedhjes së mbeturinave. Sa i përket deponisë së inerteve Komuna është në procesin e përzgjedhjes së lokacionit të duhur. Projekti i ndërtimit të deponisë së inerteve është i përfshirë në listën e projekteve që parashihen të realizohen në Planin e Republikës së Kosovës për Menaxhimin e Mbeturinave, ku parashihet bash-këfinancimi 40% donatori; 30% Buxheti i Kosovës dhe 30% Komuna e Gjakovës.

Mbeturinat nga Mbetjet Shtazore - Menaxhimi i mbetjeve shtazore në Komunën e Gjakovës nuk është në harmoni me dispozitat në fuqi, në rend të parë për shkak të mungesës së impiantit të trajtimit të mbetjeve shtazore. Në Komunë ekzistojnë 18 subjekte që merren me prodhimin, përpunimin dhe konservimin e mishit, si dhe 33 syresh që merren me tregtimin e mishit dhe produkteve të mishit. Me disa prej tyre operatori aktual ka kontratë të shërbimit dhe i grumbullon mbeturinat, ndërsa një pjesë e subjekteve i hedh këto mbeturina në formë ilegale. Për më shumë, edhe mbeturinat me prejardhje shtazore që grumbullohen nga ana e operatorit të licencuar, nuk është e qartë si trajtohen meqë deponia regjionale nuk pranon që ky lloj i mbeturinave të deponohet në këto lokacione të veçanta.

Mbeturinat Kimike-Industriale - Komuna e Gjakovës ka në territorin e saj të identifikuar disa “deponi” me mbeturina kimike-industriale me sasinë e deponuar që tejkalojnë 5 ton për deponi. Lokacionet ku ndodhen këto mbeturina përfshijnë:

- New Co Jatex (ish Ndërmarrja JATEX), mbeturina me origjinë nga prodhimi i tekstilit,
- New Co Miniera Devë, mbeturina me origjinë minerare,
- Metaliku, mbeturina me origjinë nga procesimi i metaleve, dhe
- New Co Emin Duraku -Devolli, mbeturina me origjinë nga procesimi i tekstilit.

Mbeturinat Medicinale - Në komunën e Gjakovës respektivisht në spitalin rajonal është i instaluar impianti për trajtimin e mbetjeve medicinale me kapacitet të trajtimit 1,500-1,800 kg/ditë i cili në rrethana normale do të mjaftonte për menaxhimin e të gjitha mbeturinave medicinale. Megjithatë për shkak të mos menaxhimit të duhur të impiantit dhe problemeve teknike ai punon me kapacitet simbolik (10 kg/ditë) apo edhe me ndërprerje të plotë.

2.4.8.2. Ndarja e mbeturinave në burim- riciklim

Komuna e Gjakovës për momentin, nuk ka ndonjë sistem të menaxhimit të mbeturinave. Aktualisht, janë duke mbledhur, transportuar dhe depozituar mbeturinat e përziera, pa asnjë trajtim.

Koncepti i tillë kërkon paisje shtesë teknike të kompanive komunale të shërbimeve komunale. Në vitin 2020, KRM “ÇABRATI” Sh.A., planifikon të involvohet në procesin e riciklimit duke krijuar oborret/linjat e riciklimit për asgjësim dhe trajtimin dytësor të pjesëve të thata të mbeturinave. Ky lokacion do të shërbejë për përzgjedhjen shtesë të mbeturinave të deponuara, paketimin e tyre dhe dërgimin e mëtutjeshëm në treg.

Pra, riciklimi i mbeturinave është i vogël dhe si rezultat i saj menaxhimin dhe grumbullimin i mbeturinave është shumë më i vështirë, pra mungon ndarja e mbeturinave në burim. Shkala e riciklimit është rreth 5% dhe planifikohet që në një periudhë të shkurtër të rritet deri në 23%.

2.5. INFRASTRUKTURA E TRANSPORTIT DHE TRANSPORTI

2.5.1. Transporti rrugor

Komuna e Gjakovës është e lidhur mirë me qytetet kryesore të Kosovës si dhe me Shqipërinë veriore. Rrjeti rrugor kryesor përbëhet nga rrugët nacionale dhe rajonale. Aktualisht, nëpër territorin e Komunës së Gjakovës nuk kalon autoudha. Lidhja më e afërt e Gjakovës është në autoudhën “Ibrahim Rugova” (afërsisht 30 km) në Prizren.

Rrugët nacionale dhe rajonale

Nëpër qytetin e Gjakovës kalon rruga nacionale N9-1 e cila vjen nga Prishtina dhe kalon në pjesën lindore të qytetit, respektivisht nëpër rrugën “Tirana” dhe vazhdon për në Tropojë në Shqipëri.

Katër rrugë rajonale e lidhin Gjakovën me qytetet dhe fshatrat tjera në Kosovën perëndimore. Një ndër rrugët më të rëndësishme është rruga rajonale R-107 e cila e lidhë Gjakovën me Pejen dhe Prizrenin.

Rruga tjetër, gjithashtu mjaft e rëndësishme e cila ndërlidhet me rrugën nacionale N9-1, është rruga rajonale R-203 e cila kalon nëpër qytetin e Gjakovës dhe mundëson lidhjen me qytetin e Kukësit në Shqipëri. Ndërsa, përmes rrugës rajonale R-109, Komuna e Gjakovës lidhet me Junikun Deçanin dhe Pejen.

Rrugët lokale

Rrugët në qytetin e Gjakovës, kryesisht janë me nga dy korsi trafiku (2x1), përveq rrugës “Tirana” e cila ka nga dy korsi trafiku për kahe dhe rruga “Nënë Tereza” e cila është rrugë një kahore me dy korsi për kahe (1x2).

Rrugët lokale të cilat lidhin lokacione të ndryshme brenda qytetit të Gjakovës kanë karakter të ndryshëm. Rrugët e karakterit më të lartë janë plotësuar nga rrugë lidhëse të karakterit më të ulët. Shumica e rrugëve lokale nuk kanë gjerësinë e mjaftueshme dhe elementet gjeometrike të tyre nuk ofrojnë kushte të mira për të gjithë pjesëmarrësit në trafik, sidomos mungesa e trotuareve dhe shtigjeve për çiklist shkakton vështirësi për këmbësorë dhe çiklist.

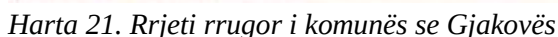
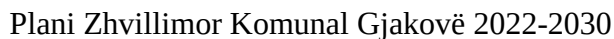
Tabela 65. Rrugët nacionale/ rajonale, Karakteristikat fizike dhe hapësinore

Rrugët nacionale/ rajonale, Karakteristikat fizike dhe hapësinore, 2020		
Kodi referues #	Gjerësia e brezit rrugor (m)	Gjerësia e brezit rrugor (m)
Rruge Nacionale M 9.1	20	20
Rruge Rajonale R 107	20 - 35	20 - 30
Rruge Rajonale R 112	8	8
Rruge Rajonale R 203	12	12
Rruge Rajonale R 109	9.5	9.5

Tabela 66. Rrugët lokale, Karakteristikat fizike dhe hapësinore- gjatësia, 2020

Rrugët lokale, Karakteristikat fizike dhe hapësinore- gjatësia, 2020			
Vendbanimet	Gjatësia e brezit rrugor (m)	Vendbanimet	Gjatësia e brezit rrugor (m)
Babah Bokes	22530	Koshare	6762
Batushe	9298	Kralan	19182
Bec	28864	Kushavec	4426
Berdosane	13025	Lipovec	13517
Berjah	2130	Marmull	9842
Bishtazhin	8280	Mece	5609
Brekoc	21582	Moglice	9062
Brovine	13198	Molliq	7622
Cermjan	20205	Nivokaz	7371
Cerret	5017	Novosel E.	6965
Damjan	45435	Novosel P.	9026
Deve	18725	Orize	10977
Doblibare	16250	Osek Hile	11712
Dobrixhe	7947	Osek Pashe	4965
Dujake	11935	Palabardhe	3260
Firze	17140	Pjetrashan	38733
Gercine	14975	Ponoshec	5970
Gergoc	8669	Popovc	3507
Gjakove	122206	Qerim	20454
Goden	10435	Radoniq	4207
Guskë	8210	Raqe	6918
Herec	7813	Rogove I	34003
Jabllanice	9080	Rracaj	7821
Jahoc	30104	Sheremet	18902
Janosh	6897	Shishmon i Bokes	10165
Kopdra e hutit	25686	Skivjan	16008
Kodralli becit	9302	Smac	4631
Korenice	12299	Smolice	11808
Vogove	6382	Stubell	2916
Vraniq	7219	Trakaniq	7874
Zhabel	15949	Ujze	21654
Zhdrelle	7996	Zidi Sadik Age	6589
Zhub	4484	Zylfaj	9175

Gjakova nuk ka lidhje hekurudhore. Stacioni më i afërt hekurudhorë gjendet në Xërxë, në komunën e Rahovecit, rreth 10 km nga qyteti i Gjakovës. Megjithatë ka pasur plane të ndryshme për linjat hekurudhore. Plani Gjeneral Urban i viti 1980 ka paraparë një linjë në pjesën jugore të qytetit. Kjo linjë do të lidhte zonat më të mëdha industriale këtu, dhe do ta shkarkonte trafikun në këtë drejtim. Gjithashtu ka pasur plane që të zgjerohet kjo linjë deri në Shqipëri. Plani Hapësinor i Kosovës i vitit 2010-2020+ ka paraparë një lidhje ndërmjet pjesës veriore të qytetit të Gjakovës dhe Kromovikut në linjën Prizren-Klinë.

2.5.3. Transporti Ajror

Aeroporti i Gjakovës në Planin Hapësinor të Kosovës shihet si mundësi e zhvillimit ekonomik dhe hyn në zonat me interes të veçante për Kosovën. Për momentin ky aeroport është duke u përdorur nga KFOR-i dhe nuk është i hapur për civil. Ky aeroport në disa pjesë është riparuar dhe rindërtuar nga KFOR-i, dhe pajisjet janë rinovuar. Edhe helikopterët edhe aeroplanët e madhësisë së helikopterëve C-130 mund të aterojnë në këtë aeroport. Aktualisht ky aeroport nuk përdoret për shërbime civile. Ndërsa në të ardhmen, ky aeroport i vogël mundet me qenë i hapur edhe për qëllime tjera, për përdorim civil si plotësim – alternativë e Prishtinës. Sipërfaqja e aeroportit të Gjakovës është afërsisht 165 ha.

Tabela 67. Aeroportet, Karakteristikat fizike dhe hapësinore

Aeroportet, Karakteristikat fizike dhe hapësinore, 2020	
Kodi referues #	Sipërfaqja (ha)
Aeroporti #	165

2.5.1. Vlerësimi i intensitetit dhe kapacitetit të kryqëzimeve dhe korsive kryesore

Nga matjet e fluksit të qarkullimit në rrjetin rrugor të qytetit të Gjakovës, është konstatuar se, ngarkesa më e madhe është në rrugët: “Hysni Dobruna”, në të cilën brenda orës qarkullojnë rreth 1600 aut/h, në rrugën nacionale N-9.1 (në rrugën “Tirana” si pjesë e rrugës nacionale N-9.1) rreth 1500 aut/h, në rrugën rajonale në drejtim të Pejës, respektivisht në rrugën “Bardhyl Qaushi” qarkullojnë rreth 1100-1300 aut/h. Ndërsa, brenda qendres së qytetit, në rrugën “Nënë Terza” qarkullojnë rreth 1000 aut/h.

Gjendja e ngarkesës së intensitetit të trafikut brenda ditës në rrugën nacionale N-9.1, është dhënë në figurë.

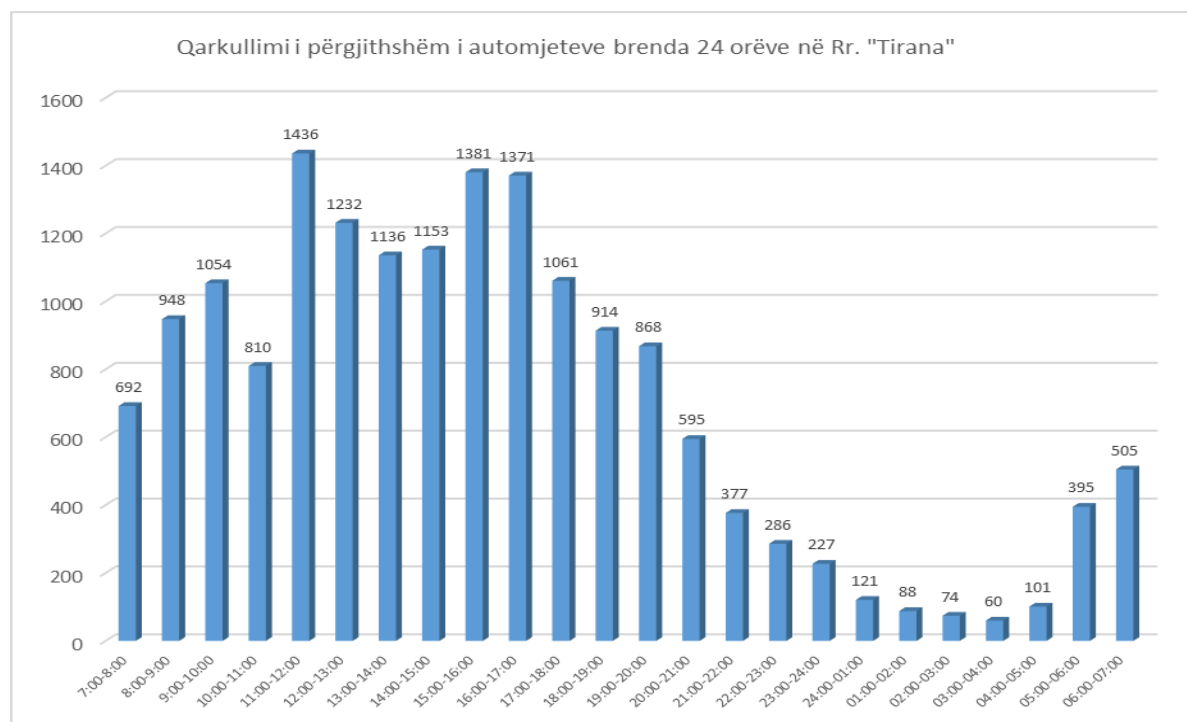

Figura 3. Ndryshimi i intensitetit të trafikut brenda ditës në rrugën nacionale N-9.1

Ndërsa, ndryshimi i intensitetit të trafikut, në rrugën “Nënë Tereza” brenda ditës është dhënë në Figurë

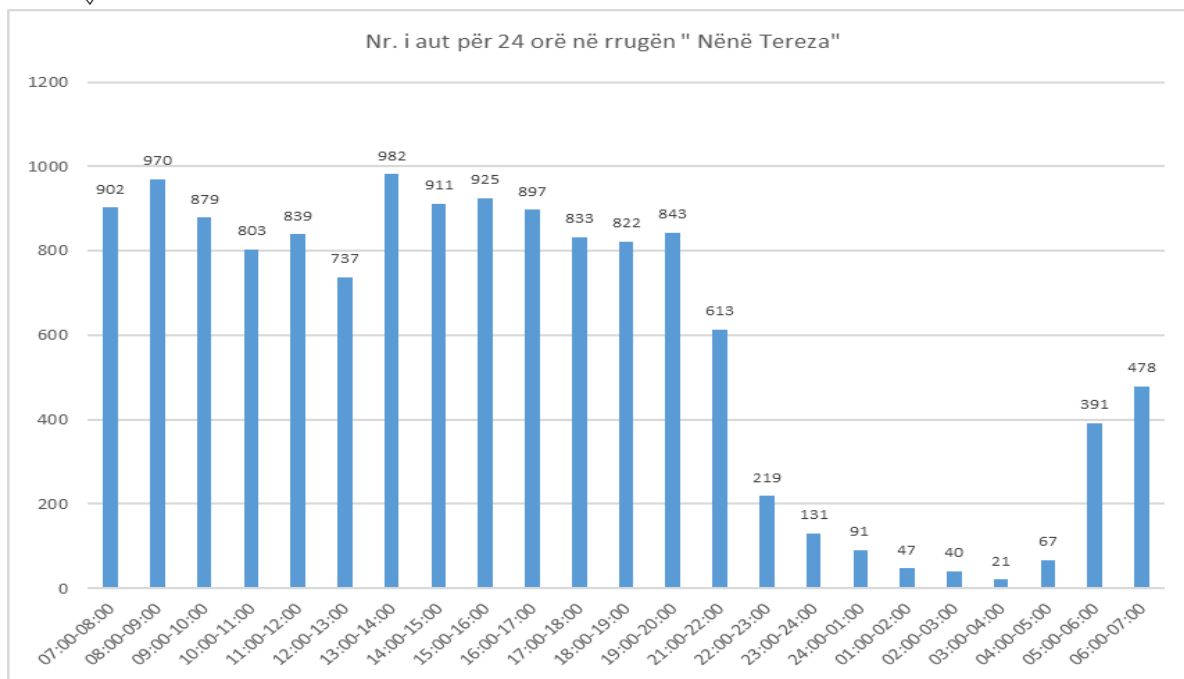

Figura 4. Ndryshimi i intensitetit të trafikut brenda ditës në rrugën "Nënë Tereza"

2.5.2. Linjat transportuese të transporti urban dhe ndër-urban

Komuna e Gjakovës ka pasur një traditë të mirë në organizimin e transportit publik që nga vitet e 70-ta. Gjakova ka qenë një nga Komunitetet e para në Kosovë e cila ka ofruar transport urban të udhëtarëve. Por, pas vitit 1999, respektivisht pas periudhës së luftës ka pasur një mungesë investimesh dhe sistemi i transportit urban ka pësuar një rënie në kualitetin e shërbimeve. Gjendja aktuale e autobusëve mund të konsiderohet larg nga standardet e kërkuara dhe nuk i përmbushë kërkesat e qytetarëve.

Transporti i udhëtarëve në komunën e Gjakovës realizohet në tri nivele:

- Transporti ndërurban dhe ndërkombëtar (i cili lidhë Gjakovën me qytetet tjera të Kosovës dhe jashtë Kosovës),
- Transporti urbano-periferik (i cili lidhë qytetin e Gjakovës me fshatrat brenda Komunës) dhe
- Transporti urban (i cili lidhë zonat e ndryshme brenda qytetit të Gjakovës).

Transporti urban i udhëtarëve mundësohet nga stacioni i autobusëve në qytetin e Gjakovës i cili ka një kapacitet prej 18 personave.

Për transportin ndërurban të udhëtarëve operojnë 6 kompani të ndryshme private të cilat licensohen nga Ministria e Infrastrukturës.

Ndërsa, për transportin e organizuar të nxënësve dhe për transportin urban brenda qytetit të Gjakovës është përgjegjëse Komuna e Gjakovës. Për transport të nxënësve janë të angazhuara disa kompani të ndryshme, ndërsa për transportin urban të udhëtarëve operon kompania e kontraktuar nga komuna.

Komuna e Gjakovës përmes kontraktimit të kompanive private të linjave të autobusëve, mbulon gjithë territorin e saj me linja të transportit ndër-urban/urbano-periferik. Këtu bëjnë përjashtim vetëm vendbanimet e pa banuara.

Linjat zhvillohen në itinirare të ndryshme, së paku dy linja brenda ditës, vajtje-ardhje.

Në linjat e transportit urban - periferik të udhëtarëve (Qytet – Fshat), në Komunën e Gjakovës ekzistojnë 14 (katërmëdhjetë) linja në relacionet e paraqitura në tabelën më poshtë, në këto linja operojnë 7 (shtatë) kompani të ndryshme private të cilat janë të licencuara nga Ministria e Infrastrukturës dhe janë të pajisura me të drejtën e operimit (rendin e udhëtimit) nga Komuna e Gjakovës.

Tabela 68. Linjat e transportit urban-periferik

Nr.	Relacioni	Distanca në Km
01.	Gjakovë - Ura e Tabakut – Meje - Ramoc – Madanaj – Rracaj – Sheremetaj – Dobrosh - Nivokaz	24
02.	Gjakovë – Bishtazhin – Smaq - Rruga Dem. – Lipovec – Gëqinë - Demjan 2 - Demjan	21
03.	Gjakovë - Parku i Lirisë – Moglicë – Raçë – Pjetershan - Dol	08
04.	Gjakovë – Bishtazhin – Smaq – Lipovec – Gëqinë – Prroni – Damjan – Lagja e Shehut Damjan	20
05.	Gjakovë - Ura e Tabakut – Orize - Korenicë- Duzhnje - Babaj Bokës – Shishmon i Bokës	18
06.	Gjakovë – Smolic – Korenicë – Stubëll – Berjahë - Nivokaz	20
07.	Gjakovë – Lugbunar – Kodra e Becit – Bec – Kodrali - Cërmjan	12
08.	Gjakovë – Osekë Pashë – Trakaniq – Novosellë e Poshtme - Novosellë e Epërme - Dobrigje	12
09.	Gjakovë – Lugbunar - Kodra e Becit – Bec – Kodrali – Cërmjan – Q. Sukes – Rruga e Alisë – Gërgoc – Bardhaniq – Zhabel - Shqiponjë	28
10.	Gjakovë – Lugbunar - Bec - K. e Becit - Bec - Bec 1 - Zhdrellë	12
11.	Gjakovë - Lugbunar - K. e Becit – Sopot – Janosh - Palabardh - Bitesh	12
12.	Gjakovë – Vraniq – Doblibare - Berdosan	15
13.	Gjakovë – Orize – Korenicë – Duzhnje – Nec - Rr. Babaj Bokës –Shishman – Smolicë – Popoc – Ponoheç – Brovinë – Molliq -Batushë	22
14.	Gjakovë- Qerim – Lugbunar – Kodra e Becit – Vraniq – Kodra Meqë – Meqë – Gjekaj – Rakovinë - Kralan	23

2.5.2.1. Transporti urban brenda qytetit

Aktualisht në qytetin e Gjakovës funksionon një linjë e transportit urban të udhëtarëve. Kjo linjë itinerarin e udhëtimit e fillon nga Piskota (në veri) kalon pranë objekteve kryesore të qytetit të cilat ndodhen në qendër të qytetit dhe si pikë të fundit ka stacionin pranë Spitalit Rajonal “Isa Grezda”. Ndërsa, në kthim kalon pranë shkollave të mesme dhe përfundon në stacionin fillestar të itinerarit. Kjo linjë në dy drejtime ka gjatësi rreth 17 km (Fig.3).

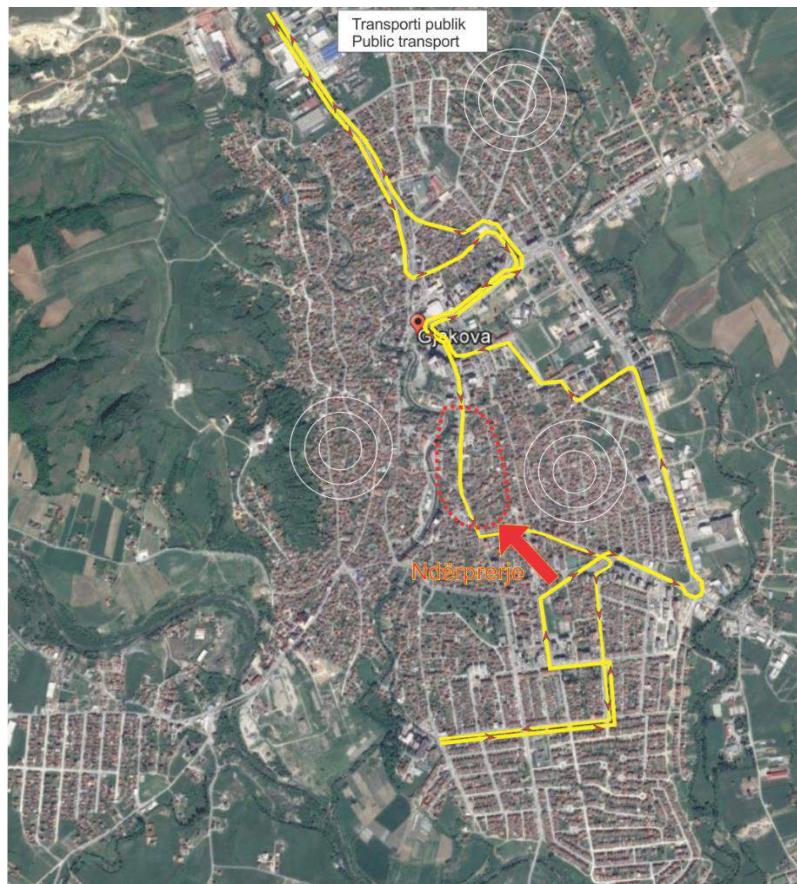

Figura 5. Linja urbane

Linja ekzistuese e transportit urban, ka një shtrirje jofunksionale, sepse rruga “Nënë Tereza” është rrugë njëkahëshe dhe gjatë kthimit ka një ndërprerje me pjesën më të rëndësishme të qendres së qytetit. Gjithashtu, linjat ekzistuese kanë përthyerje të panevojshme të cilat zgjatin kohën e udhëtimit.

2.5.2.2. Shfrytëzimi i rrugëve nga makinat, këmbësorët, biçikletat dhe metodat tjera të transportit

Rrugët e qytetit të Gjakovës në kuadër të zhvillimit të transportit (lëvizjeve) karakterizohen me përdorues të ndryshëm:

- lëvizjet e motorizuara (veturat për përdorim personal dhe autobusët urban) dhe
- të pamotorizuara (lëvizja e këmbësorëve dhe çiklisteve).

Formë tjetër të transportit- lëvizjeve në kuadër të qytetit nuk realizohet.

Duke analizuar dimensionet dhe shtrirjen e rrjetit rrugor të qytetit të Gjakovës, rezulton se në shumicën e gjatësisë së rrjetit përgjatë rrugëve primare prioritet i është dhënë lëvizjeve të motorizuara në kuptimin e akomodimit të lëvizjeve. Shfrytëzimi i këtyre rrugëve nga lëvizjet e pamotorizuara–këmbësorët, në përgjithësi është adaptuar pjesa e jashtme e rrugës – trotuari pa marrë në konsideratë madhësinë e fluksit të lëvizjeve si dhe lëvizjet e personave me aftësi të kufizuara.

Kalimi i rrugës nga këmbësorët, realizohet në nivel të njëjtë me lëvizjen e automjeteve. Për shkak të fluksit të madh të qarkullimit të këmbësorëve, sidomos në rrugët “Nënë Tereza”, “Skenderbeu” dhe “Hysni Dobruna”, vërehet ndikimi i lëvizjes së këmbësorëve në qarkullimin e automjeteve, duke krijuar pengesa në lëvizje.

Përgjatë rrugëve dytësore, pothuajse në tërë gjatësinë paraqitet mungesa e lëvizjes komode të lëvizjeve të pamotorizuara (këmbësorëve dhe çiklisteve) ku ekzistojnë trotuare në gjerësi të pamjaftueshme, si dhe në pjesët ku nuk ekzistojnë trotuaret lëvizja realizohet në hapësira të përbashkëta të qarkullimit me automjetet.

2.5.2.3. Mobiliteti i këmbësorëve dhe çiklistëve

Gjendja e trotuareve për lëvizje të këmbësorëve në qytetin e Gjakovës, nuk është e kënaqshme. Në disa pjesë të rrugëve mungojnë trotuaret ose edhe nëse ekzistojnë janë të ngushtë dhe nuk i plotësojnë kriteret për lëvizje të lire dhe të sigurt.

Në zonën më të frekuentuar në qendër të qytetit, përgjatë rrugës “Nënë Tereza” trotualet janë me gjerësi të mjaftueshme dhe mundësohen lëvizje grupore të këmbësorëve.

Nga ana tjetër, në disa zona periferike të qytetit të Gjakovës dhe ato rurale mungojnë trotualet dhe bankinat e rrugës, ashtu që gjendja në disa pjesë të rrugës konsiderohet e rrezikshme, sidomos për lëvizje të këmbësorëve.

Sipas të dhënave nga matjet e strukturës së qarkullimit në rrjetin rrugor të qytetit të Gjakovës, rrjedh se prania e këmbësorëve në struktura të përgjithshme të qarkullimit është mjaft e madhe. Prania më e madhe e këmbësorëve është vërejtur në rrugën kryesore “Nënë Tereza” ku numri i këmbësorëve sillet rreth 900-1000 këmb/h³¹ (Fig.5.)

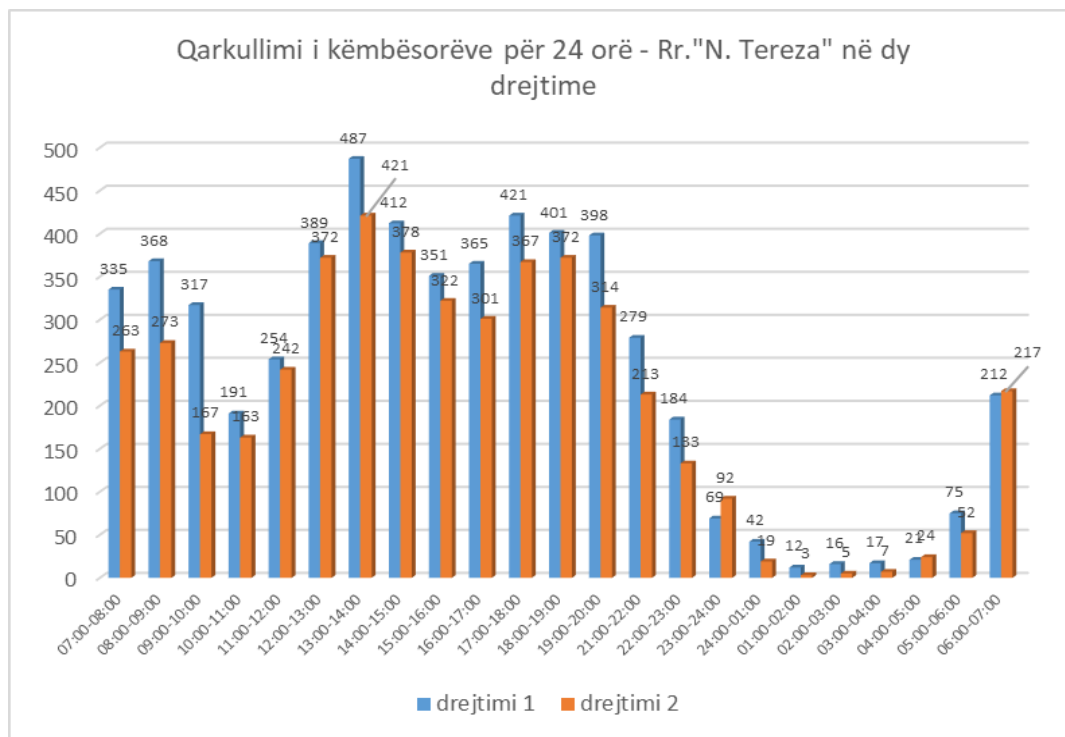

Figura 6. Ndryshimi i qarkullimit të këmbësorëve brenda ditës

Bicikleta mbetet një mjet i preferuar dhe mjaft i përdorur në qytetin e Gjakovës, por hapësirat për lëvizje me biçikleta nuk janë të mjaftueshme. Pikërisht, shtigjet për ciklist janë një ndër problemet kryesore në qytetin e Gjakovës. Në shumë pak zona të qytetit ka shtigje të shënuara për çiklist, ndërsa edhe në ato vende ku mund të lëvizin biçikletat, janë të zëna nga automjetet e parkuara apo edhe pengesa tjera në rrugë.

³¹ PMQU për qytetin e Gjakovës

Në mungesë të shtigjeve adekuate për çiklist, ndodhë shumë shpesh që çiklistët shfrytëzojnë sipërfaqen e njejtë qarkulluese të rrugës së bashku me automjetet, duke rritur rrezikun e lëvizjes për çiklist.

Përpos mungesës së shtigjeve për ciklistë, në qytetin e Gjakovës ka edhe mungesë të parkingjeve për biçikleta, duke detyruar përdoruesit e biçikletave që ti parkojnë ato në vende jo adekuate.

Shtigjet ekzistuese për ciklist, të cilat kryesisht janë të ndërtuara dhe të shenjëzuara në zonën “Blloku i ri”, kanë ndërprerje dhe nuk lidhen me pjesët më të rëndësishme të qytetit.

Gjithashtu, shtegu i ciklistëve i ndërtuar në pjesët e rrugëve “UÇK” dhe “Tirana” ka ndërprerje dhe nuk ka ndërlidhje funksionale me pjesët më të rëndësishme të qytetit.

Shtigjet ekzistuese për ciklist, të cilat kryesisht janë të ndërtuara dhe të shenjëzuara në zonën “Blloku i ri”, kanë ndërprerje dhe nuk lidhen me pjesët më të rëndësishme të qytetit.

Gjithashtu, shtegu i ciklistëve i ndërtuar në pjesët e rrugëve “UÇK” dhe “Tirana” ka ndërprerje dhe nuk ka ndërlidhje funksionale me pjesët më të rëndësishme të qytetit.

Gjendja ekzistuese e shtigjeve për ciklist në qytetin e Gjakovës është dhënë në Fig.6.

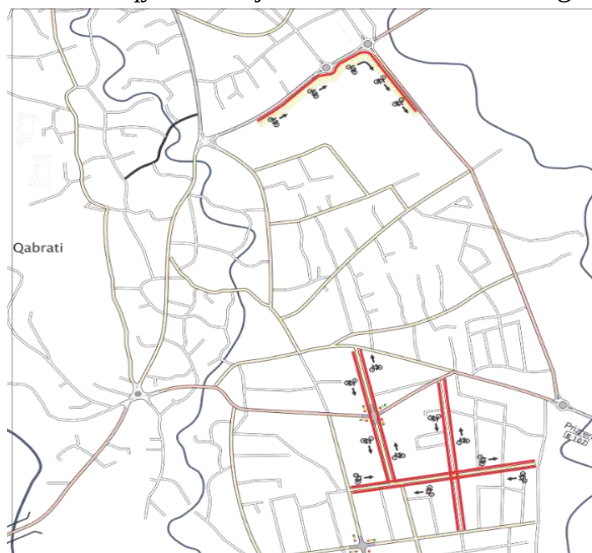

Figura 7. Rrjeti ekzistues i biçikletave në Gjakovë

Sipas të dhënave nga matjet e qarkullimit të biçikletave në pjesën qendrore të qytetit të Gjakovës, rezulton se numri i biçikletave brenda orës arrinë në rreth 200 biç/h³². Ndërsa, sipas strukturës së qarkullimit në rrjetin rrugor të qytetit të Gjakovës, rrjedh se prania e biçikletave në struktura të përgjithshme të qarkullimit sillet rreth 8-15%. Në zonat periferike ky numër sillet rreth 8%, ndërsa në zonat më atraktive (zona qendër dhe pjesa e vjetër e qytetit ky numër arrin deri në 15%.

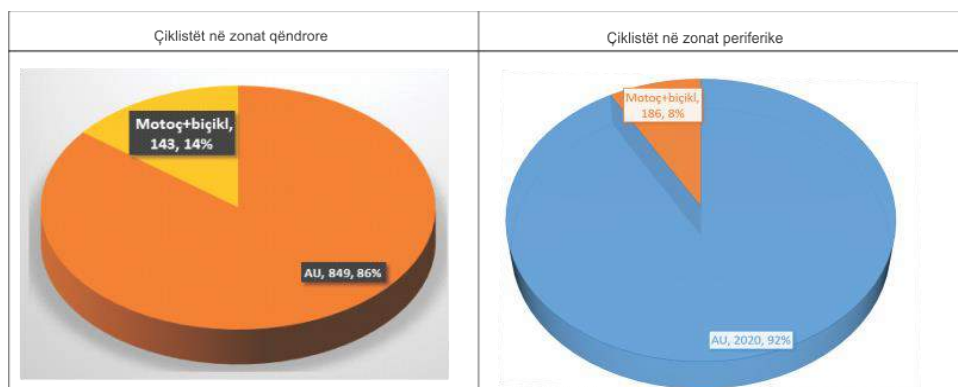

Figura 8. Prania e biçikletave në strukturën e përgjithshme të qarkullimit

³² PMQU për Komunën e Gjakovës

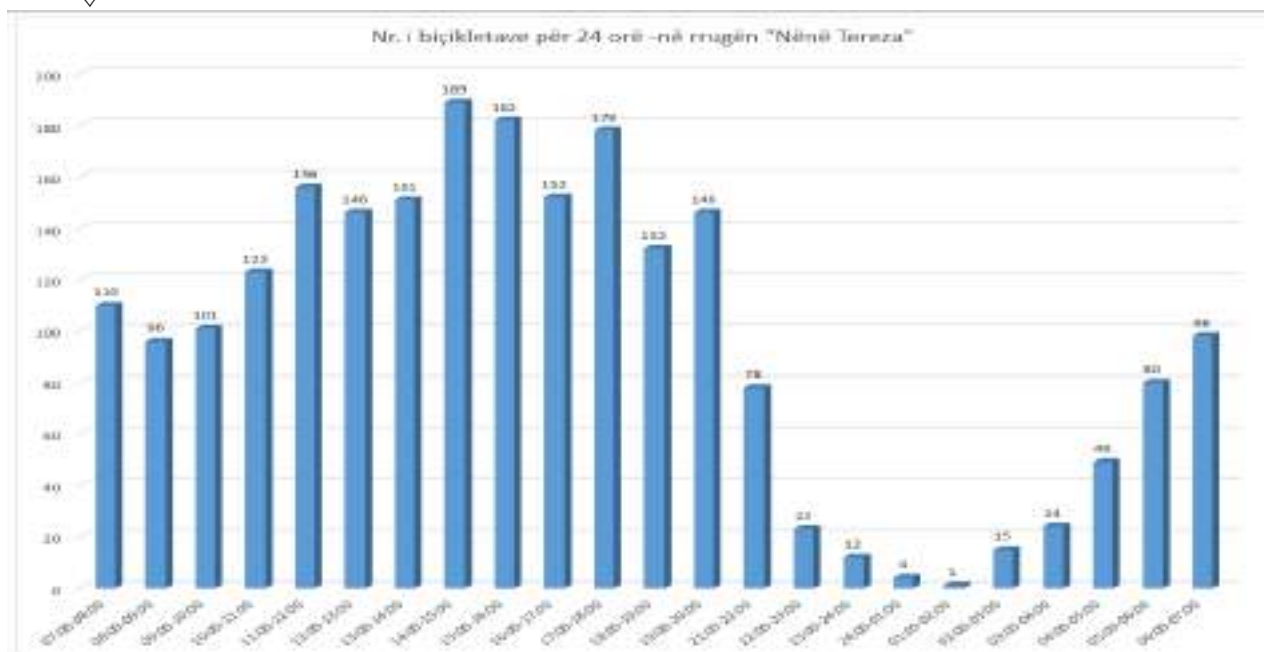

Figura 9. Ndryshimi i qarkullimit të biçikletave brenda ditës në rrugën "Nënë Tereza" në qendër të qytetit

2.5.2.4. Vlerësimi i hapësirave ekzistuese për parkim

Lokacionet ekzistuese të parkingjeve në qytetin e Gjakovës janë të shpërndara kryesisht në afërsi të institucioneve komunale, objekteve arsimore, shëndetësore dhe atyre tregtare duke ju mundësuar qytetarëve kryerjen e shërbimeve dhe aktiviteteve ditore në mënyrë mjaft efikase.

Hapësirat për parkingje publike në qytetin e Gjakovës janë të ndara në tri zona. Varësisht nga zona është i caktuar edhe çmimi i vendeve për parkim. Çmimi i pagesës për parking është i përcaktuar në bazë të Rregullores Për Tarifa, Ngarkesa dhe Gjoha Komunale, e miratuar nga Asambleja e Kuvendit Komunal Gjakovë.

Parkingjet publike funksionale janë gjithsej 11, ku 4 prej tyre janë të tipit të hapur (gjatësore- përgjatë rrugës), ndërsa 7 prej tyre janë të tipit të mbyllur (të rrethuara).

Gjendja e parkingjeve në zonat kryesore të qytetit të Gjakovës në formë tabelare dhe në mënyrë skematike janë dhënë në Tabelë

Tabela 69. Lokacionet e vendparkingjeve

Lokacioni – Vendndodhja	Nr. i vend parkingjeve	Zona
Rruga "Nënë Tereza" (Parking në varg, përgjatë rrugës)	97	1
Lokacioni prapa "Viva Fresh"	30	1
Rruga "Nënë Tereza" (Përballë objektit të Kuvendit Komunal)	22	1
Rruga "Beqir Kastrati"	37	1
Rruga "F.Noli"	40	1
Përballë Gjykatës	32	1
Spitalin Rajonal "Isa Grezda"	33	2
Qendrës kryesore të mjekësisë familjare (Ambulanca Kryesore)	28	2
Qarshia e Vogël	35	1
Sheshi "B. Kastrati"	60	1
Në varrezat e qytetit	87	3
Totali	501	

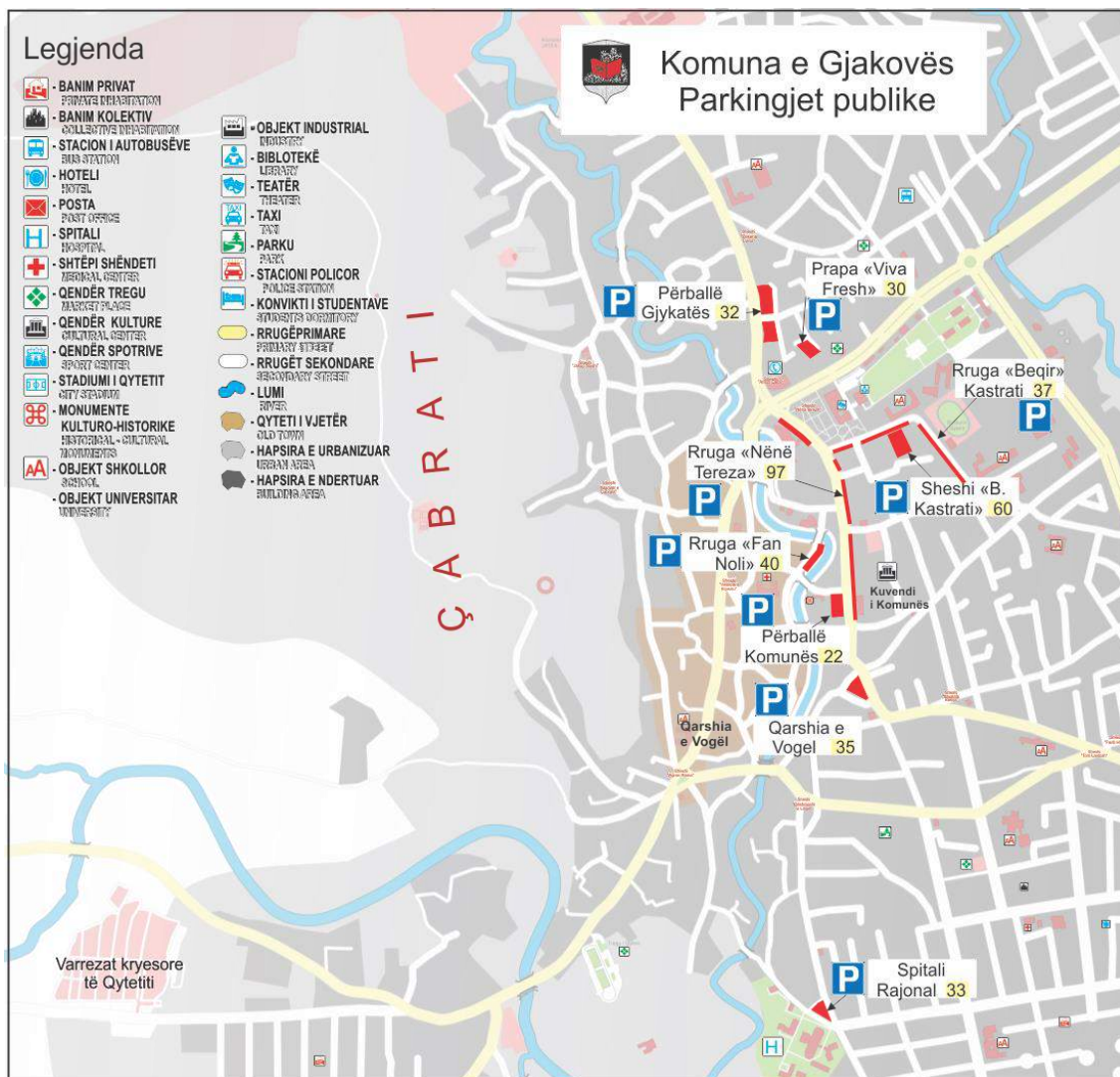

Figura 10. Parkingjet publike

Parkingje publike me pagesë, të rregulluara me sinjalizim përkatës të dhëna me koncension:

Lokacioni – Vendndodhja	Nr. i vend parkingjeve	Zona
Rruga “UÇK”, Hapësira në oborrin e bibliotekës qendrore (Prapa pallatit të kulturës)	125	1
Në hapësirat e Stacionit të Autobusëve	35	3

Hapësirat publike që shfrytëzohen për parkingje dhe menaxhohen nga ndërmarrjet tregtare pa pagesë:

Lokacioni – Vendndodhja	Nr. i vend parkingjeve	Zona
Pjesa e hapësirës publike pranë qendrës tregtare “ETC”	150	2
Hapësira publike pas qendrës tregtare “Viva Fresh” (ish shtëpia e mallrave “Agimi”)	70	1

Hapësirat publike që janë shfrytëzuar dhe menaxhuar nga personat privat, tani janë pa menaxhim dhe pa pagesë:

Lokacioni – Vendndodhja	Nr. i vend parkingjeve	Zona
Hapësira publike pas ndërtesës në Qarshi te Vogël	50	2
Rruga “Tefik Çanga”, hapësira publike përbri lumit “Krena”	20	2

Hapësirat publike që janë të dedikuara përkohësisht për parkingje dhe përdoren si parkingje:

Lokacioni – Vendndodhja	Nr. i vend parkingjeve	Zona
Rruga “Bardhyl Qaushi”, Nga gjykata deri tek udhëkryqi me semafor	17	1

Hapësirat publike që përdoren nga Taksit

Lokacioni – Vendndodhja	Nr. i vend parkingjeve	Zona
Në vende të ndryshme publike	75	2

2.6. FUSHA E INFRASTRUKTURËS PUBLIKE DHE SOCIALE

2.6.1. Institucionet arsimore³³

2.6.1.1. Institucione të arsimit parashkollor

Në Komunë aktualisht janë 5 institucione vijuese publike të arsimit parashkollor, të cilat shtrihen në zonë urbane:

1. "Deve" në rrugën "Nena Terezë";
2. "Kosovatrans" në rrugën Rr. "Tivari";
3. "Komon" në rrugën "Mithat Frashëri";
4. "Orize" në rrugën "Anton Çetta";
5. "Multi-Etnike" në rrugën " Q. P. Multi-Etnike";

5 institucionet publike të arsimit parashkollor aktualisht janë:

Të regjistruar 438 fëmijë;

Të punësuar 43 edukatorë;

Në 1.46 ha sipërfaqe të parcelave kadastrale;

Të ndërtuara mbi 0.24 ha sipërfaqe të përgjithshme të shputës së ndërtuar;

Në 1.22 ha sipërfaqe të përgjithshme të lirë;

Me 1,717 m² sipërfaqe të përgjithshme të ndërtuar;

Të pajisura me 21 klasë.

Në vijim janë paraqitur veçoritë për secilin institucion publik të arsimit parashkollor:

Tabela 70. Veçoritë aktuale për secilin institucion publik të arsimit parashkollor

Vendbanimi	Emri i institucionit	Numri i fëmijëve	Edukatorë (nr.)	Sipërfaqja e parcelës (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar e parcelës (ha)	Sipërfaqja e lirë (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar (m ²)	Etazhiteti (P)	Numri i klasave	Vend parkingjet për vizitor	Vend parkingjet për zyrtar
Gjakovë - Rr. "Nena Terezë"	01 "Deve"	113	11	0.08	0.04	0.04	470	P	6	0	0
Gjakovë - Rr. "Tivari"	02 "Kosovatrans"	90	9	0.64	0.09	0.55	400	P	4	0	0
Gjakovë - Rr. "M.Fraseri"	03 "Komon"	48	6	0.07	0.01	0.06	182	P	3	0	0
Gjakovë - Rr "A. Çetta"	04 "Orize"	172	16	0.6	0.06	0.54	565	P	7	0	2

³³ DKA

Gjakovë - Rr. "Q.P.M.Etnike"	05 "Multi-Etnike"	15	1	0.07	0.04	0.03	100	P	1	0	0
Gjithsejtë		438	43	0.593	0.19	0.403	1717.22		21	0	2

2.6.1.2. Institucione të arsimit fillor dhe të mesëm të ulët

Në Komunë aktualisht 44 institucione publike të arsimit fillor dhe të mesëm të ulët dhe 9 paralele të ndara, nga të cilat:

- 35 institucione publike të arsimit fillor dhe të mesëm të ulët shtrihen në zonë rurale;
- 9 paralele të ndara shtrihen në zonë rurale;
- 9 institucione publike të arsimit fillor dhe të mesëm të ulët shtrihen në zonë urbane;
- Në 44 institucionet publike të arsimit fillor dhe të mesëm të ulët aktualisht janë:

Të regjistruar 12,209 nxënës, 5,926 në zonën rurale dhe 6,283 zonën urbane;

Të punësuar 882 mësimdhënës/e, 524 në zonën rurale dhe 358 në zonën urbane;

Në 54.45 ha sipërfaqe të përgjithshme të parcelave kadastrale, 44.18 ha në zonën rurale dhe 10.26 ha në zonën urbane;

Të ndërtuara mbi 5.20 ha sipërfaqe të shpëtës së ndërtuar, 3.50 ha në zonën rurale dhe 1.70 ha në zonën urbane;

Në 48.88 ha sipërfaqe të përgjithshme të lirë, 40.32 ha në zonën rurale dhe 8.56 ha në zonën urbane;

Me 59,402 m² sipërfaqe të përgjithshme të ndërtuar, 34,755 m² në zonën rurale dhe 24,646 m² në zonën urbane;

Të pajisura me 471 klasë, 323 në zonën rurale dhe 471 në zonën urbane.

Në vijim janë paraqitur veçoritë për paralelet e ndara të institucioneve publike të arsimit fillor dhe të mesëm të ulët në zonë urbane:

Tabela 71. Veçoritë aktuale për secilin institucion publik të arsimit fillorë dhe të mesëm të ulët në zonën urbane

Vendbanimi	Emri i institucionit	Numri i nxënësve	Numri i mësimdhënësve	Sipërfaqja e parcelës (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar e parcelës (ha)	Sipërfaqja e lirë (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar (m ²)	Etazhite (P)	Numri i klasave	Vendparkingjet për vizitor	Vendparkingjet për zyrtar
Gjakovë	"Emin Duraku"	557	38	3.00	0.5	2.5	3,194	P+1	17	0	0
Gjakovë	"Fehmi Agani"	579	31	0.95	0.3693	0.5827	3,693	B+P+1	17	0	5
Gjakovë	"Kelmend Rizvanolli"	552	24	0.25	0.1387	0.1113	1,387	2	11	0	0
Gjakovë	"Mazllum Këpuska"	426	30	0.41	0.152	0.258	2,786	P+1	20	0	0
Gjakovë	"Mustafa Bakija"	964	42	0.80	0.24	0.56	2,485	P+1	19	0	1
Gjakovë	"Selman Riza"	610	39	1.60	0.16	1.44	2,940	2	19	0	5
Gjakovë	"Zekeria Rexha"	1,648	99	5.51	0.35	5.16	1,575	P+1	21	15	30
Gjakovë	Konvikti "S. Stavileci"	160	2	0.92	0.16	0.76	1,600	P+2		0	1
Gjakovë	Yll Morina	787	53	1.61	0.19	1.42	4,986	P+3	24	1	10
Gjithsejtë		6,283	358	15.05	2.26	12.79	24,646		148	16	52

Në vijim janë paraqitur veçoritë për secilin institucion publik të arsimit fillor dhe të mesëm të ulët në zonë rurale:

Tabela 72. Veçoritë aktuale për secilin institucion publik të arsimit fillor dhe të mesëm të ulët në zonën rurale

Vendbanimi	Emri i institucionit	Numri i nxënësve	Numri i mësimdhënësve	Sipërfaqja e parcelës (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar e parcelës (ha)	Sipërfaqja e lirë (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar (m ²)	Etazhite (P)	Numri i klasave	Vendparkingjet për vizitor	Vendparkingjet për zyrtar
Baba i Bokës	"Zenel Sadiku"	104	13	0.57	0.05	0.52	513	P	5	0	0
Bardhaniq	"Dëshmorët Dushkajës"	135	14	1.80	0.08	1.72	850	P	6	0	0
Bec	"Ahmet Rrustemi"	172	12	0.46	0.07	0.39	955	P+1	8	0	0
Berjah	"Bajram Sadriu"	96	13	0.60	0.05	0.55	565	P+1+NK	10	0	0
Bishtazhin	"Gjergj Fishta"	174	24	0.65	0.07	0.58	1,460	P+1	10	0	0
Brekoc	"Zef Lush Marku"	400	32	1.00	0.13	0.87	2,006	P+1	23	15	3
Cermjan 1	"Ali Hasi"	198	22	1.72	0.05	1.67	812	P+1	8	18	10
Cermjan 2	"Ali Hasi"	69		0.41	0.03	0.38	348	P	5	3	5
Demjan 1	"Durak Ahmeti"	432	29	1.34	0.06	1.28	1,032	P+1	8	3	3
Demjan 2	"Pjetër Bogdani"	272	14	0.70	0.07	0.63	1,400	P+2	9	0	10
Demjan 3	"Kongresi Manastirit"	234	17	0.35	0.06	0.29	669	P	7	0	0
Doblibare	"Dëshmorët Lleshi"	128	14	1.59	0.07	1.52	1,349	P+1	7	0	0
Dobrigje	"Rilindja"	62	13	2.70	0.05	2.65	370	P	6	0	4
Dol	"Anton Çeta"	180	16	1.00	0.06	0.94	734	2	8	10	10
Dujakë	"Fan Noli"	131	16	2.22	0.06	2.16	1,200	P+1	8	4	4
Gerçinë	"7 Shtatori"	219	11	0.34	0.06	0.28	1,006	B+P+2	10	0	0
Goden	"Malush Stavileci"	6	3	0.48	0.03	0.45	289	P	4	0	0
Guskë	"Pjetër Muqaj"	65	13	1.84	0.06	1.78	581	P	10	0	7
Hereq	"Dëshmorët e Hereqit"	126	15	1.03	0.06	0.97	996	P+1	12	0	0
Korenicë	"Luigj Gurakuqi"	101	13	0.76	0.11	0.65	445	P	5	0	4
Kralan	"8 Dëshmorët"	187	15	1.40	0.05	1.35	440	P	6	0	0
Lipovec	"Shaban Golaj"	177	14	1.38	0.05	1.333	930	P+1	9	0	0
Molliq	"Jahë Salihu"	240	15	1.27	0.10	1.17	1,763	P + 1	13	0	0
Novosellë e Epërme	"Shtjefën Kurti"	65	12	0.70	0.09	0.61	913	P	6	1	1
Novosellë e poshtme	"Engjell Gjoni"	124	16	2.00	0.07	1.93	900	P+1	9	2	5
Osek Hilë	"Isa Boletini"	179	12	1.70	0.15	1.55	980	P	6	0	0
Ponoshec	"Ganimete Tërbeshi"	155		0.54	0.5	0.04	840	P+1	9	0	0
Ramoc	"Ardhmëria"	99	14	1.58	0.7	0.88	70	1	6	4	6
Rogovë	"Haxhi Hoti"	521	33	1.51	0.106	1.404	1,060	3	12	0	0
Sheremet	"Dy Dëshmorët"	220	15	0.93	0.1	0.83	1,309	P+1	12	0	0

Shqiponjë	"Dëshmorët e Kombit"	123	13	0.84	0.05	0.79	540	P	6	3	7
Skivjan	"Ukshin Miftari"	268	18	1.00	0.2	0.8	3,600	2	23	2	2
Smolicë	"Sylejmon Vokshi"	128	12	1.54	0.05	1.49	598	P	6	0	0
Gjithsejtë		5,790	493	37.95	3.50	34.46	31,522		292	65	81

Në vijim janë paraqitur veçoritë për paralelet e ndara të institucioneve publike të arsimit fillor dhe të mesëm të ulët në zonë rurale:

Tabela 73. Veçoritë aktuale për paralelet e ndara të institucioneve publike të arsimit fillor dhe të mesëm të ulët në zonën rurale

Vendbanimi	Emri i institucionit	Numri i nxënësve	Numri i mësimdhënësve	Sipërfaqja e parcelës (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar e parcelës (ha)	Sipërfaqja e lirë (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar (m ²)	Etazhiteti (P)	Numri i klasave	Vendparkingjet për vizitor	Vendparkingjet për zyrtar
Gergoc p. e ndare	"Dëshmorët Dushkajës"	20	4	0.50	0.02	0.48	150	P	2	0	0
Shishmon p.e ndare	"Sylejmon Vokshi"	9	2	0.63	0.05	0.58	500	P	4	0	0
Ujz p. e ndare	"Gjergj Fishta"	26		0.65	0.03	0.62	156	P	2	0	0
Vogove p. e ndare	"Zef Lush Marku"	27	3	0.60	0.04	0.56	330	P	5	0	0
Vraniq p. e ndare	"Dëshmorët Lleshi"	9	2	0.44	0.02	0.42	174	P	2	0	0
Zhdrell p. e ndare	"Ahmet Rustemi"	16	2	0.40	0.04	0.36	168	P	2	0	0
Lugbunar p. e ndare	"Ahmet Rustemi"	7	1	1.13	0.04	1.09	331	P	3	0	0
Meje p. e ndare	"Zef Lush Marku"	16	3	1.00	0.05	0.95	360	P	3	0	0
Meqe - p. e ndare	"Ali Hasi"	6		0.50	0.02	0.48	174	P	2	4	2
Morinë	"G.Tërbeshi" - P.ndare	0	13	0.46	0.02	0.44	250	P	2		
Nec p.ndare	"Sylejmon Vokshi"	0	1	0.36	0.06	0.3	640	P	4	0	0
Gjithsejtë		136	18	12	0	12	2,983		29	4	2

2.6.1.3. Institucione të arsimit të mesëm të lartë

Në Komunë aktualisht janë 6 institucione vijuese publike të arsimit të mesëm të lartë, të cilat shtrihen në zonë urbane:

1. "Hajdar Dushi";
2. "Kadri Kusari";
3. "Nexhmedin Nixha";
4. Shkolla e Muzikës "Preng Jakova";
5. "Hysni Zajmi";

6. Gjinnazi "Asllan Berisha".

Në Komunë aktualisht janë 3 paralele të ndara të institucione publike të arsimit të mesëm të lartë, të cilat shtrihen në zonat vijuese rurale:

1. Ponashec;
2. Cermjan;
3. Bishtazhin.

Në 6 institucionet publike të arsimit të mesëm të lartë aktualisht janë:

- Të regjistruar 4,269 nxënës;
- Të punësuar 310 mësimdhënës/e;
- Në 6.63 ha sipërfaqe të përgjithshme të parcelave kadastrale, 1.67 ha në zonën rurale dhe 4.96 ha në zonën urbane;
- Të ndërtuara mbi 1.03 ha sipërfaqe të përgjithshme të shpëtës së ndërtuar, 0.16 ha në zonën rurale dhe 0.87 ha në zonën urbane;
- Me 5.60 ha sipërfaqe të përgjithshme të lirë, 1.51 ha në zonën rurale dhe 5.60 ha në zonën urbane;
- Me 20,647 m² sipërfaqe të përgjithshme të ndërtuar;
- Të pajisura me 131 klasë.

Në vijim janë paraqitur veçoritë për secilin institucion publik të arsimit të mesëm të lartë:

Tabela 74. Veçoritë aktuale për secilin institucion publik të arsimit të mesëm të lartë

Vendbanimet	Emri i institucionit	Numri i nxënësve	Numri i mësimdhënësve	Sipërfaqja e parcelës (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar e parcelës (ha)	Sipërfaqja e lirë (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar (m ²)	Etazhiteti (P)	Numri i klasave	Vendparkingjet për vizitor	Vendparkingjet për zyrtar
Rogovë	Gjinnazi "Asllan Berisha"	130	13	0.81	0.09	0.72	950	P+1	9	16	0
Gjakovë	"Hajdar Dushi"	1,398	67	1.07	0.3	0.77	6,777	P+2	21	0	0
Gjakovë	"Kadri Kusari"	881	65	1.18	0.11	1.07	2,577	P+1	20	0	0
Gjakovë	"Nexhmedin Nixha"	499	50	0.90	0.13	0.77	3,002	P+1	24	0	0
Gjakove	Sh.muzikes 'Prek Jakova'	255	42	0.35	0.1	0.25	1,700	P+2	27	10	2
Gjakovë	"Hysni Zajmi"	1,034	60	0.65	0.14	0.51	4,191	B+2	15	0	0
Gjithsejtë		4,197	297	4.96	0.87	4.09	19,197		116	26	2

Në vijim janë paraqitur veçoritë për paralelet e ndara të institucioneve publike të arsimit të mesëm të lartë në zonë rurale:

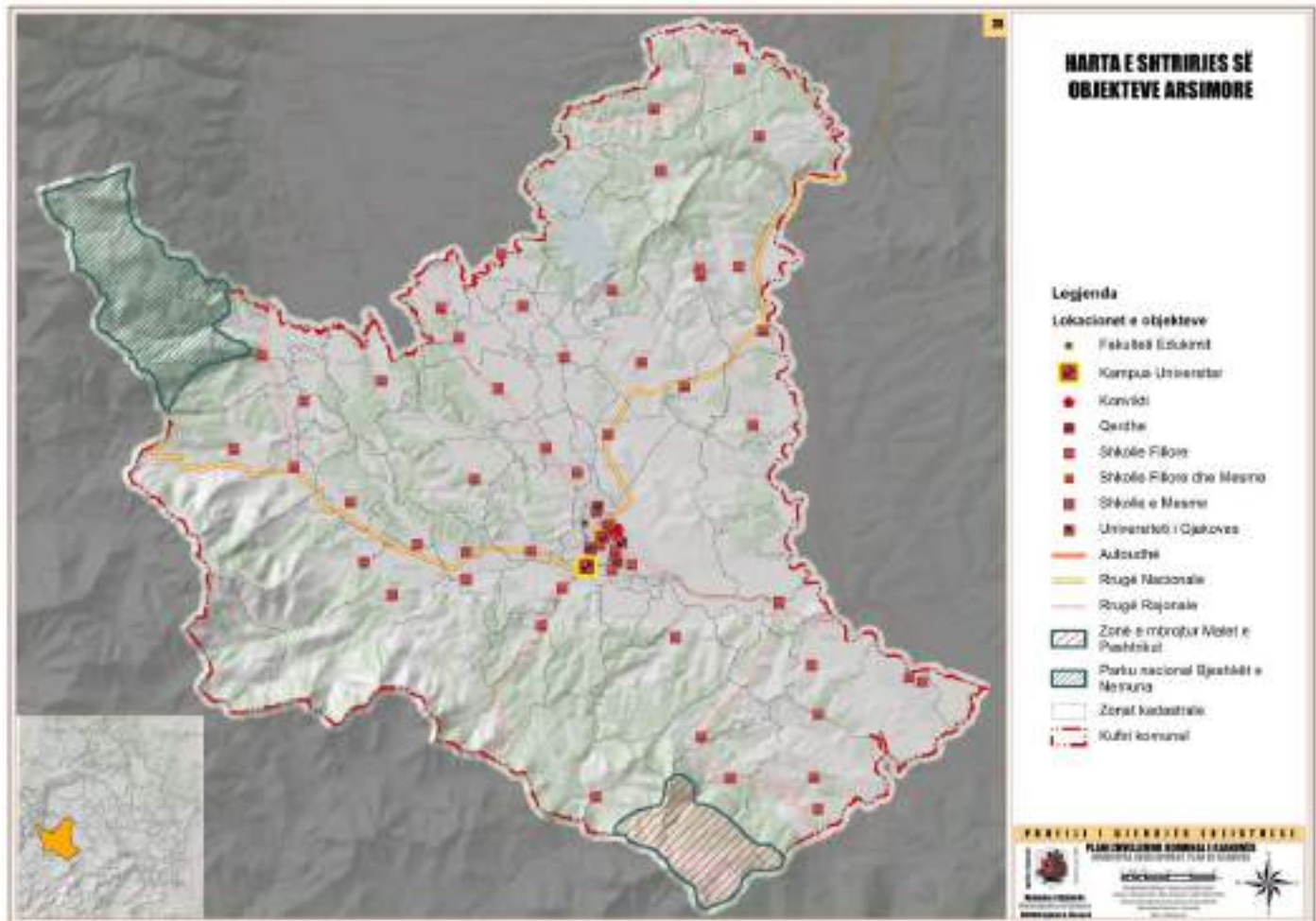
Në vijim janë paraqitur veçoritë për secilin institucion publik të arsimit të mesëm të lartë në zonë urbane:

Tabela 75. Veçoritë aktuale për paralelet e ndara të institucioneve publike të arsimit të mesëm të lartë

Vendbanimi	Emri i institucionit	Numri i nxënësve	Numri i mësimdhënësve	Sipërfaqja e parcelës (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar e parcelës (ha)	Sipërfaqja e lirë (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar (m ²)	Etazhiteti (P)	Numri i klasave	Vendparkingjet për vizitor	Vendparkingjet për zyrtar
Ponashec	Gjinnazi (Paralele e ndarë)	15	5	0.20	0.03	0.17	300	P+1	7	0	0

Cermjan	Gjimnazi (Paralele e ndarë)	29	4	0.77	0.06	0.71	250	P+1	4	0	0
Bishtazhin	Gjimnazi (Paralele e ndarë)	28	4	0.70	0.07	0.63	900	P	4	0	0
Gjithsejtë		72	13	2	0	2	1,450		15	0	0

Harta 22. Shtrirja e institucioneve publik arsimore

2.6.2. Institucionet shëndetësore³⁴

Kujdesi shëndetësor në komunën e Gjakovës përbëhet nga një rrjet i gjerë i institucioneve, që të cilat janë të shtrira në gjithë territorin e komunës, përfshirë qytetin dhe 4 regjione gjeografike të pjesës rurale të komunës, që përbehet nga infrastruktura vijuese:

- 1 Spital Regional;
- 1 Qendër Kryesore Mjekësore Familjare;
- 11 Qendra Mjekësore Familjare; dhe
- 15 Ambulante Mjekësore Familjare.

Sipas definimit dhe legjislaturës në fuqi, kujdesi mjekësor familjar përbëhet nga 1 specialist dhe 2 infermierë për 2,000 banorë.

³⁴ DSHMS

2.6.2.1. Spitali Regjional "Isa Grezda"

Në Komunë gjendet edhe Spitali Regjional "Isa Grezda" i cili ofron shërbime të kujdesit shëndetësor dytësor dhe është vendosur në parcelë kadastrale me:

- 3.05 ha sipërfaqe të përgjithshme;
- 0.71 ha sipërfaqe të përgjithshme të shputës së ndërtuar;
- 2.34 ha sipërfaqe të përgjithshme të lirë.

Në vijim janë paraqitur veçoritë e Spitalit Regjional "Isa Grezda":

Tabela 76. Veçoritë aktuale hapësinore të Spitalit Regjional "Isa Grezda"

Sipërfaqja e parcelës (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar e parcelës (ha)	Sipërfaqja e lirë (ha)
3.05	0.71	2.34

Në Komunë po ashtu ekziston edhe Instituti i Mjekësisë së Punës së Kosovës, i cili fillimisht ishte krijuar si pjesë e Fabrikës së Tekstilit në vitin në vitin 1961.

Tabela 77. Veçoritë aktuale hapësinore të Instituti i Mjekësisë së Punës së Kosovës

Emri i institucionit	Vendbanimi	Sipërfaqja e parcelës (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar e parcelës (ha)	Sipërfaqja e lirë (ha)	Sipërfaqja e ndërtesës (m ²)
Emin Duraku	Dardani	0.4	0.17	0.23	197.00

2.6.2.2. Qendra Kryesore e Mjekësisë Familjare

Qendra Kryesore e Mjekësisë Familjare në Gjakovë aktualisht ka 348 punonjës, përkatësisht:

- 34 punonjës udhëheqës;
- 122 punonjës mjekësor me specializim;
- 197 punonjës mjekësor teknik;
- 26 punonjës jo-medical.

Qendra Kryesore e Mjekësisë Familjare në Gjakovë është vendosur në parcelë kadastrale me:

- 0.3 ha sipërfaqe të përgjithshme;
- 0.1 ha sipërfaqe të përgjithshme të shputës së ndërtuar;
- 0.2 ha sipërfaqe të përgjithshme të lirë.

Në vijim janë paraqitur veçoritë e Qendrës Kryesore e Mjekësisë Familjare:

Objekti i ri i Qendrës Kryesore e Mjekësisë Familjare:

Tabela 78. Veçoritë aktuale për Qendrën Kryesore të Mjekësisë Familjare

Emri i institucionit	Vendbanimi	Sipërfaqja e parcelës (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar e parcelës (ha)	Sipërfaqja e lirë (ha)	Mjek të përgjithshëm (nr.)	Mjek në specializim (nr.)	Mjek te specializuar (nr.)	Sipërfaqja e ndërtesës (m ²)
QKMF	Gjakove	0.3	0.1	0.2	8	1	15	1,402

2.6.2.3. Qendrat e Mjekësisë Familjare

Në Komunë aktualisht ka 10 Qendra të Mjekësisë Familjare.

Qendra Kryesore e Mjekësisë Familjare në Gjakovë aktualisht ka 348 punonjës, përkatësisht:

- 27 mjekë të përgjithshëm;
- 3 mjek në specializim;

- 28 mjek të specializuar.

Qendrat e Mjekësisë Familjare në Gjakovë janë të vendosura në parcela kadastrale me:

- 3.85 ha sipërfaqe të përgjithshme;
- 0.88 ha sipërfaqe të përgjithshme të shputës së ndërtuar;
- 2.97 ha sipërfaqe të përgjithshme të lirë.
- 4,670 m² sipërfaqe të përgjithshme të ndërtuar.

Në vijim janë paraqitur veçoritë e Qendrave e Mjekësisë Familjare:

Tabela 79. Veçoritë aktuale për secilën Qendër të Mjekësisë Familjare

Emri i institucionit	Vendbanimi	Sipërfaqja e parcelës (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar e parcelës (ha)	Sipërfaqja e lirë (ha)	Mjek të përgjithshëm (nr.)	Mjek në specializim (nr.)	Mjek të specializuar (nr.)	Sipërfaqja e ndërtësës (m ²)
QMF Ereniku nr 5	Gjakove	0.3	0.05	0.25			4	552.00
QMF Dardani nr 10	Dardani	0.15	0.02	0.13		2	2	215.00
QMF Rogovë nr 9	Rogovë	0.14	0.03	0.11	1		1	346.00
QMF Skivjan nr 8	Skivjan	0.13	0.03	0.1	4		1	243.00
QMF Cermjani nr 7	Cermjan	0.16	0.03	0.13	1		1	210.00
QMF Ponosheci nr 6	Ponoshec	0.17	0.03	0.14	1	1	1	224.00
QMF Brekoc nr 3	Brekoc	0.07	0.02	0.05	2		1	191.00
QMF Qabrati nr 1	Gjakove	0.06	0.03	0.03	1		4	180.00
QMF Emin Duraku nr 2	Gjakove	0.06	0.02	0.04			4	197.00
QMF Orize nr 4	Orize	0.45	0.08	0.37			7	197.00
Gjithsejtë	11	3.45	0.71	2.47	27	3	28	4,563.00

2.6.2.4. Ambulantat e Mjekësisë Familjare

Në Komunë aktualisht ka 15 Ambulanta të Mjekësisë Familjare funksionale dhe AMF në Dujakë e cila është jashtë përdorimit.

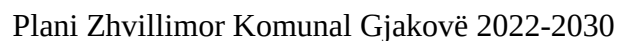
Qendra Kryesore e Mjekësisë Familjare në Gjakovë aktualisht ka 348 punonjës, përkatësisht:

- 15 mjekë të përgjithshëm;
- 1 mjek të specializuar;

Qendrat e Mjekësisë Familjare në Gjakovë janë të vendosura në parcela kadastrale me:

- 1.53 ha sipërfaqe të përgjithshme;
- 0.34 ha sipërfaqe të përgjithshme të shputës së ndërtuar;
- 1.19 ha sipërfaqe të përgjithshme të lirë;
- 1,758 m² sipërfaqe të përgjithshme të ndërtuar.

Në vijim janë paraqitur veçoritë e Ambulantave e Mjekësisë Familjare:

Emri i institucionit	Vendbanimi	Sipërfaqja e parcelës (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar e parcelës (ha)	Sipërfaqja e lirë (ha)	Mjek të përgjithshëm (nr.)	Mjek në specializim (nr.)	Mjek të specializuar (nr.)	Sipërfaqja e ndërtësës (m ²)
AMF Damjan nr 16	Damjan	0.1	0.02	0.08	1			186.00
AMF Bishtazhin nr 15	Bishtazhin	0.2	0.06	0.14	1			90.00
AMF Lipovec nr 14	Lipovec	0.12	0.02	0.1	1			190.00
AMF Novoselle nr 13	Novoselle e Eperme	0.15	0.02	0.13	1			160.00
AMF Shqiponje	Shqiponje	0.1	0.02	0.08	1			75.00
AMF Molliq nr 6	Molliq	0.07	0.02	0.05	1			90.00
AMF Sheramet nr 5	Sheremet	0.1	0.02	0.08	1			200.00
AMF Babaj Bokes nr 4	Babaj Bokes	0.07	0.02	0.05	1			76.00
AMF Guske nr 3	Guske	0.06	0.02	0.04	1			120.00
AMF Koronic nr 2	Koronice	0.08	0.02	0.06	1			68.00
AMF Dol nr 1	Dol	0.1	0.02	0.08	1			140.00
AMF Doblibare	Doblibare	0.1	0.03	0.07	1			120.00
AMF Krelan	Krelan	0.05	0.02	0.03	1			83.00
AMF Gergoc	Gergoc	0.14	0.02	0.12	1			100.00
AMF Bec nr 7	Bec	0.09	0.01	0.08	1		1	60.00
Gjithsejtë	15	1.53	0.34	1.19	15	0	1	1,758.00

2.6.3. Institucionet e mirëqenies sociale³⁵

Në Komunë gjithsejtë 4 hapësira të mirëqenies sociale si vijon:

- Qendra për Pune Sociale;
- Shoqata e paraplegjikeve dhe paralizës së fëmijëve të Gjakovës "Hendikos";
- Shoqata e shurdhmemecëve;
- Shoqata e te verbërve;

Sipërfaqja e përgjithshme e të mirëqenies sociale ndërtuar të hapësirave sportive dhe rekreative është:

- 0.79 ha sipërfaqe të parcelës kadastrale;
- 3,700 m² sipërfaqe e ndërtuar.

Në vijim janë paraqitur veçoritë e 4 hapësirave të mirëqenies sociale:

Tabela 81. Veçoritë hapësinore për secilën hapësirë të mirëqenies sociale

Institucioni	Viti I themelimit	Numri I zyrtareve (nr.)	Ndërtesa kryesore Sipërfaqja e ndërtuar (m ²)	Etazhiteti (P)	Sipërfaqja e parcelës (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar e parcelës (ha)	Sipërfaqja e lirë (ha)	Vendparkingjet për vizitor	Vendparkingjet për zyrtar
Qendra për Pune Sociale	17	15	480	B+P+1	0.15	0.02	0.13	2	5
Shoqata e paraplegjikeve dhe paralizës së fëmijëve të Gjakovës "Hendikos"	13	7	1005	P+1	0.57	0.21	0.36	6	1
Shoqata e shurdhmemecëve	4	2	350	P+1	0.035	0.0085	0.0265	3	3
Shoqata e te verbërve	2	0	350	P+1	0.035	0.0085	0.0265	3	3
Gjithsejtë	36	24	2185	0	0.79	0.247	0.543	14	12

Në Komunë aktualisht janë gjithsejtë 780 banorë të cilët pranojnë ndihmë sociale, ku pjesa dërmuese prej 68.21% janë persona me sëmundje trupore ose aftësi të kufizuara fizike, 20.38% janë persona me të aftësive të kufizuara mendore, 6.79% janë fëmijë pa përkujdesje prindore, 3.21% janë persona me marrëdhënie të çrregulluara në familje, 1.15% janë viktimë të dhunës në familje dhe 26% janë viktimë të trafikut të qenieve njerëzore.

Tabela 82. Numri i personave në nevojë sipas kategoritë

Personat në nevojë- kategoritë	Numri i banorëve
Fëmijë pa përkujdesje prindore	53
Fëmijë me sjellje asociale	0
Delikuent të mitur	0
Persona me marrëdhënie të çrregulluara në familje	25
Persona të moshës së shtyrë	0
Persona me sëmundje trupore ose aftësi të kufizuara fizike	532
Persona me të aftësive të kufizuara mendore	159
Persona me sëmundje mendore	0

³⁵ DSHMS

Persona me rrezik nga shfrytëzimi ose abuzimi	0
Viktima te dhunës ne familje	9
Viktima te trafikut te qenieve njerëzore	2
Persona me varësi nga alkooli ose drogat	0
Viktima të emergjencave ose fatkeqësive të shkaktuara nga natyra apo njeriu	0
Gjithsejtë	780

2.6.4. Institucionet e administratës³⁶

Aktualisht administrata komunale ka gjithsejtë 361 të punësuar të cilët punojnë në drejtoritë vijuese:

- Administrata;
- Shëndetësi dhe Mirëqenie Sociale;
- Arsim;
- Buxhet dhe Financa;
- Zhvillimi Ekonomik;
- Urbanizëm;
- Bujqësi;
- Shërbime publike;
- Kulturë;
- Mbrojtje dhe Shpëtim;
- Kadastrë;
- Inspekcioni.

Në vijim janë radhitur numri i punonjësve sipas sektorit përkatës komunal:

Tabela 83. Numri i të punësuarave në administratën komunale

Zyra e Kryetarit	Administrata	Inspektimet	Prokurimi	Zyra e Kuvendit Komunal	Buxheti	Infrastruktura Rrugore	Zjarrfikësit dhe inspektim	Zyra e komuniteteve	Bujqësia	Planifikim i Zhvillimit Ekonomik	Kadastra dhe Gjeodezia	Planifikimi urban dhe inspekcioni	Administrata (SH)	Shërbimet sociale	Shërbimet kulturore	Përkrahja e rinisë	Administrata (A)	Gjithsejtë
13	53	23	6	36	31	12	52	5	15	13	20	17	5	18	31	1	10	361

Ndërtesa kryesore e Komunës së Gjakovës është vendosur në parcelë kadastrale me:

- 0.25 ha sipërfaqe të përgjithshme;
- 0.05 ha sipërfaqe të përgjithshme të shpëtës së ndërtuar;
- 0.20 ha sipërfaqe të përgjithshme të lirë.

Zyrat e Gjendjes Civile në Komunës së Gjakovës janë vendosura në parcela kadastrale me:

- 0.9 ha sipërfaqe të përgjithshme;
- 0.1 ha sipërfaqe të përgjithshme të shpëtës së ndërtuar;
- 0.8 ha sipërfaqe të përgjithshme të lirë.

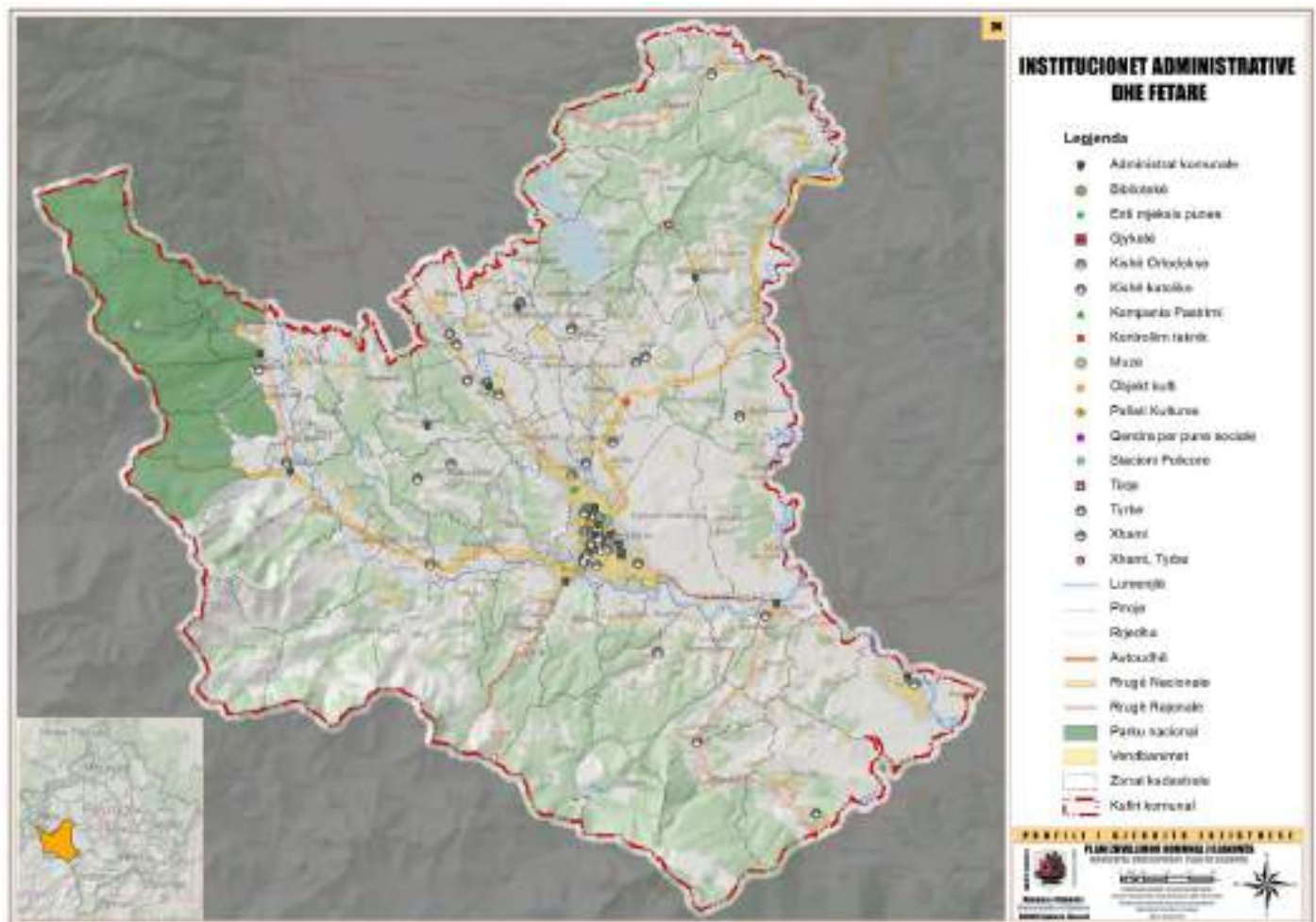
Në vijim janë paraqitur veçoritë hapësinore të institucioneve qeveritare:

³⁶ Drejtoria e Administratës Publike

Tabela 84. Veçoritë aktuale për secilën objekt administrativ

Lloji i objektit	Sipërfaqja e parcelës (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar (ha)	Sipërfaqja e lirë (ha)
Kuvendi Komunal	0.25	0.05	0.2
Z.GJ. C. Bishtazhin	0.04	0.02	0.02
Z.GJ. C. Rogovë	0.03	0.02	0.01
Z.GJ. C. Damjan	0.04	0.02	0.02
Z.GJ. C. Brekoc	0.07	0.02	0.05
Z.GJ. C. Mulliq	0.07	0.01	0.06
Z.GJ. C. Ponošhec	0.12	0.03	0.09
Z.GJ. C. Rracaj	0.03	0.01	0.02
Z.GJ. C. Skivjan	0.2	0.02	0.18
Z.GJ. C. Novosellë Eperme	0.03	0.01	0.02
Z.GJ. C. Cermjan	0.07	0.02	0.05
Z.GJ. C. Gërgoc	0.02	0.01	0.01
Z.GJ. C. Bec	0.04	0.02	0.02
KRU Gjakova-Radoniqi	0.26	0.1	0.16
Ngrohja e qytetit	1.25	0.2	1.05
KRM Çabrati	0.25	0.05	0.2
Gjykata themelore	0.1	0.03	0.07
Stacioni regjional i policis	0.58	0.05	0.53
Stacioni Policor	0.25	0.05	0.2
Zjarrëfiksit	0.25	0.07	0.18
Dogana	0.25	0.07	0.18
Posta	0.3	0.08	0.22
Objekte tjera administrative të përkohshme	1.7	0.31	1.39

Harta 24. Shtrirja e institucioneve administrative

2.6.5. Institucionet kulturore³⁷

Në Komunë gjithsejtë 12 institucione kulturore si vijon:

- 4 Muze;
- 1 Pallat të kulturës;
- 1 Teatër;
- 1 Kinema;
- 1 Bibliotekë;

2 Shtëpi të Kulturës dhe një shtëpi të kulturës në ndërtim e sipër.

Sipërfaqja e përgjithshme e shfrytëzuar për objekte fetare është 5,320.91 ha.

Sipërfaqja e përgjithshme e 11 institucioneve kulturore është 9260 m².

Në vijim janë paraqitur veçoritë e 11 institucioneve kulturore ekzistuese:

³⁷ DRKS

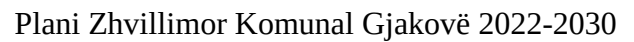

Tabela 85. Veçoritë hapësinore për secilën institucion kulturor

Institucioni	Viti I themelimit	Numri I zyrtareve (nr.)	Ndërtesa kryesore Sipërfaqja e ndërtuar (m ²)	Etazhite (P)	Sipërfaqja e zyrave (m ²)	Numri i zyrave (nr.)	Sipërfaqja e sallave ekspozuese (m ²)	Numri i sallave ekspozuese (nr.)	Sipërfaqja e sallave audio-vizuale (m ²)	Numri i ulëseve (nr.)	Vendparkingjet për vizitor	Vendparkingjet për zyrtar
Muzeu Etnografik	1973	3	480	2	24	1	400	5	250	100	0	2
Muzeu i Historisë	1973	0	400	3	20	1	350	3	120	50	0	1
Muzeu i Muzikës	2016	0	150	1	30	1	120	1			2	2
Muzeu i martirëve Qerkezi	2016	0	200	2	1	1	100	4				
Pallati i Kultures Asim Vokshi	1977	11	4000	3	130	15	220	1	1500	560	120	10
Teatri i qytetit "Hadi Shehu"	1977	8		2	130	3	100	1	2000	680		5
Kinema e Qytetit në Pallatin e Kulturës "ASIM VOKSHI"	1977	Partneritet publiko privat	1600	3								
Biblioteka e Qytetit "Ibrahim Rugova"	1947	6	1600	3	50	3	300	2				5
Galeria e Artit	1980	0	330	2	20	1	250	2				
Shtëpia e Kultures Bishtazhin	1981											
Shtëpia e Kultures Cermjan	1972		500	1						200		
Gjithsejtë		28	9260	22	405	26	1840	19	3870	1590	122	0

Sa i përket fushës së kulturës janë paraparë që të zhvillohen aktivitete të ndryshme sikurse që janë: festivalet, koncertet, jubiletë, tribunat shkencore, akademitë solemne, panaire dhe të ngjajshme, gjithmonë në promovim të vlerave, kulturës, traditës e figurave të shquara kombëtare. Aktivitetet tradicionale të cilat i mbështet dhe bashkë organizon DKRS janë:

- Aktivitete për nder të 17 shkurtit – Dita e Pavarësisë së Kosovës;
- Mitingu i Poezisë;
- Dita Botërore e Poezisë - 21 Marsi;
- 23 Prilli – “Dita e Librit”;
- Dita Ndërkombëtare e Muzeut;

- [illegible]

Harta 25. Shtrirja e institucioneve kulturore

2.6.5.1. Institucionet sportive³⁸

Në Komunë gjithsejtë 4 hapësira sportive dhe rekreative si vijon:

- 1 Pallat i Sporteve;
- 1 Stadiumi i Qytetit;
- 1 Fushë e futbollit;
- 1 Fushë e tenisit në ndërtim e sipër.

Sipërfaqja e përgjithshme e ndërtuar të hapësirave sportive dhe rekreative është 3,700 m².

Në vijim janë paraqitur veçoritë e 3 hapësirave sportive rekreative:

Tabela 86. Veçoritë hapësinore për secilën hapësirë sportive rekreative

Institucioni	Viti themelimit	Numri i zyrtareve (nr.)	Ndërtesa kryesore Sipërfaqja e ndërtuar (m ²)	Etazhite (P)	Sipërfaqja e zyrave (m ²)	Numri i zyrave (nr.)	Sipërfaqja e sallave ekspozuese (m ²)	Numri i sallave ekspozuese (nr.)	Sipërfaqja e sallave audio-vizuale (m ²)	Numri i ulëseve (nr.)	Vendparkingjet për vizitor	Vendparkingjet për zyrtar
Pallati i sporteve "Shani Nushi"	1979	8	3,200		400	8	2400	1200	200		3000	100
Stadiumi i Qytetit Gjakove	1952		500	2			7128	3000				
Fusha e futbollit Shkuges	2019											
Gjithsejtë		8	3,700	2	400	8	9,528	4,200	200	0	3,000	100

Në vijim janë të radhitura institucionet sportive që veprojnë në Komunë:

Klubet Sportive me sistem të rregullte garash

- Klubi i Hendbollit "Vëllaznimi" / Meshkujt.
- Klubi i Hendbollit "Vëllaznimi" / Femrat.
- Klubi i Hendbollit "Shqiponja" / Femrat.
- Klubi i basketbollit "Vëllaznimi" / Meshkujt.
- Klubi i Basketbollit "Vëllaznimi" / Femrat.
- Klubi i Futsallit "Liburn".
- Klubi i Futbollit "Vëllaznimi" / Juniorët.
- Klubi i Futbollit "Gjakova" / Juniorët.
- Klubi i Futbollit "Dushkaja".
- Klubi i Futbollit "Rilindja".
- Klubi i Futbollit "Luftëtari".
- Klubi i Futbollit "Dukagjini".
- Klubi i Futbollit "Pashtriku"

Klubet Sportive me Sistem Stinor

- Klubi i Çiklizmit "Gjakova 137".
- Klubi i Boksit "Gjakova 137".
- Klubi i Skajimit "Vëllaznimi".
- Klubi i Tenisit "Sporek".

³⁸ DRKS

- Klubi i Karatesë “Vëllaznimi”.
- Klubi i Karatesë “Jehona”.
- Klubi i Notit ”Vëllaznimi”.
- Klubi i Bodybuildingut ”Egzoni”.
- Klubi i Bodybuildingut ”Vigani”.
- Klubi Sport Center ”Gjakova” - Kick Boks.
- Klubi Sport Center ”Gjakova” – Boks.
- Klubi i Kërcyesve ”Besim Mulliqi”.
- Klubi i Shigjetarisë ”Dukagjini”.
- Klubi i Basketbollit me karroca.
- Klubi i Skajimit “Dukagjini”.

Shoqatat Sportive

- Shoqata e pedagogëve të Kulturës Fizike
- Shoqata e bjeshtareve “Pashtriku”
- Shoqata e personave me aftësi të kufizuara
- Shoqata e peshkatarëve sport “Ereniku”
- Shoqata e gjyqtareve të Futbollit
- Shoqata e gjyqtareve të Hendbollit
- Shoqata e gjyqtareve të Boksit

Shkollat Sportive me sistem të rregullt garash

- Shkolla e futbollit “Gjakova”.
- Shkolla e Futbollit “Make – Up”.
- Shkolla e Futbollit “Faton Domi”.
- Shkolla e Futbollit “Rinija”.
- Shkolla e Futbollit “Vëllaznimi”.
- Shkolla e Futbollit “Gladijatori”.
- Shkolla e Hendbollit “Bashkim Idrizi”.
- Shkolla e Basketbollit “Gjakova”.
- Aktivitetet sportive realizohen sipas sistemit të kohë pas kohëshme gjithnjë duke u bazuar në programet e federatave përkatëse.

Aktivitetet Sportive me karakter masovik

- Turneu Shkollor në futboll të vogël / Service International.
- Dita e Pavarësisë së Kosovës
- Turneu Ndërkombëtar “Shqiponja 2000”
- Garat Shkollore
- Krosi Pranveror
- StretBalli
- Dita e Çlirimit të Gjakovës
- Kërcimet nga “Ura e Fshejt”
- Service International – lojëra për fëmijë
- Dita e Flamurit
- Turneu në Futboll të Vogël / 12 vj.
- Zgjedhja dhe Shpallja e Sportistit të Vitit

Turnetë Memoriale

- Turneu Memorial në Hendboll “Bashkim Idrizi “
- Turneu Memorial në peshkim ”Genc Bytyqi”
- Turneu Memorial “Naim Kryeziu”
- Turneu Memorial në Boks “Xhafer Thaqi”
- Turneu Memorial në Futboll të vogël ”Clyde Perry“
- Turneu Memorial ”Besim Mulliqi”
- Turneu Memorial ”Fatmir Morina”

2.6.6. Hapësirat publike dhe të gjelbra³⁹

Në Komunë gjithsejtë 9 hapësira të hapura publike si vijon:

- 1 Kanion;
- 2 Parqe me hapësira rekreative;
- 5 Parqe;
- 1 Hapësirë e gjelbër;

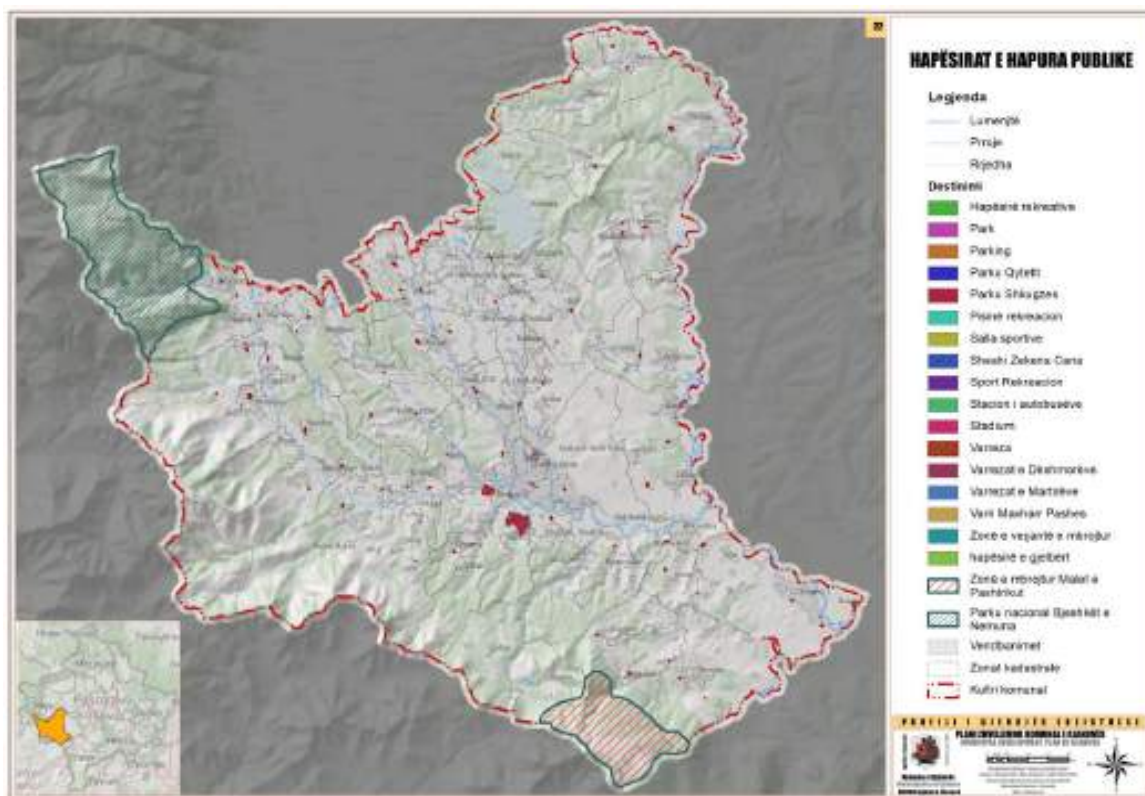
Sipërfaqja e përgjithshme e shfrytëzuar hapësira të hapura publike është 5,320.91 ha.

Sipërfaqja e përgjithshme e parcelave kadastrale që shfrytëzohet nga 9 hapësira të hapura publike është 5,320.91 ha.

Në vijim janë paraqitur veçoritë e 9 hapësira të hapura publike:

Tabela 87. Veçoritë hapësinore për secilën hapësirë të hapur publike

Vendbanimi	Destinimi	Sipërfaqja ha
Fshaj/Ujz	Kanioni i drinit te bardhe	112.23
Gjakovë	Park/Hapësir rekreative	7.26
Skivjan	Park/Hapësir rekreative	0.18
Gjakovë	Parku Kulturor Ali Podrimja	0.20
Koshare	Parku Kombëtar	5,123.33
Gjakovë	Parku Qytetit	1.59
Gjakovë	Parku Lirisë	4.15
Firzë/Gjakovë	Parku Shkugzes	66.67
Gjakovë	Hapësirë e Gjelbert	5.30
Gjithsejtë		5,320.91

Harta 26. Shtrirja e hapësirave të hapura publike

³⁹ DRKS

2.6.7. Objektet e religjionit dhe varrezat

2.6.7.1. Objektet fetare

Në Komunë aktualisht ka 68 objekte fetare si vijon:

- 18 Kisha Katolike;
- 1 Kishë Ortodokse;
- 4 Teqe;
- 11 Tyrbe;
- 34 Xhami Islame.

Sipërfaqja e përgjithshme e shfrytëzuar për objekte fetare është 11.05 ha.

Sipërfaqja e përgjithshme e parcelave kadastrale që shfrytëzohet nga 18 Kisha Katolike është 6.30 ha.

Në vijim janë paraqitur veçoritë e 18 Kishave Katolike:

Tabela 88. Veçoritë hapësinore për secilën Kishë Katolike

Vendbanimi	Destinimi	Sipërfaqja ha
Bishtazhin	Kishë katolike	1.17
Bordosanë	Kishë katolike	0.16
Doblibare	Kishë katolike	0.21
Gjakove	Kishë katolike	0.35
Gjakove	Kishë katolike	0.24
Novoselle e Eperme	Kishë katolike	1.41
Osek Pashe	Kishë katolike	0.07
Pjetershane	Kishë katolike	0.65
Plançor	Kishë katolike	0.55
Qerim	Kishë katolike	0.12
Ramoc	Kishë katolike	0.12
Sopot	Kishë katolike	0.24
Firzë	Kishë katolike	0.12
Korenicë	Kishë katolike	0.07
Smaç	Kishë katolike	0.30
Guskë	Kishë katolike	0.17
Moglicë	Kishë katolike	0.15
Bec	Kishë katolike	0.20
Gjithsejtë		6.30

Sipërfaqja e përgjithshme e parcelave kadastrale që shfrytëzohet nga Kisha Ortodokse është 0.14 ha.

Në vijim janë paraqitur veçoritë e Kishës Ortodokse:

Tabela 89. Veçoritë hapësinore për secilën Kishë Ortodokse

Vendbanimi	Destinimi	Sipërfaqja ha
Gjakove	Kishë Ortodokse	0.14

Sipërfaqja e përgjithshme e parcelave kadastrale që shfrytëzohet nga 4 Teqet është 0.50 ha.

Në vijim janë paraqitur veçoritë e 4 Teqeve:

Tabela 90. Veçoritë hapësinore për secilën Teqe

Vendbanimi	Destinimi	Sipërfaqja ha
Gjakove	Teqe	0.21
Gjakove	Teqe	0.13
Gjakove	Teqe	0.09
Gjakove	Teqe	0.06

Gjithsejtë	0.50

Sipërfaqja e përgjithshme e parcelave kadastrale që shfrytëzohet nga 11 Tyrbeve është 0.76 ha.

Në vijim janë paraqitur veçoritë e 11 Tyrbe:

Tabela 91. Veçoritë hapësinore për secilën Tyrbe

Vendbanimi	Destinimi	Sipërfaqja ha
Dujake	Tyrbe	0.37
Gjakove	Tyrbe	0.04
Gjakove	Tyrbe	0.02
Gjakove	Tyrbe	0.02
Skivjan	Tyrbe	0.07
Skivjan	Tyrbe	0.07
Damjan	Tyrbe	0.04
Doblibare	Tyrbe	0.02
Cermjan	Tyrbe	0.05
Brekoc	Tyrbe	0.02
Korenicë	Tyrbe	0.04
Gjithsejtë		0.76

Sipërfaqja e përgjithshme e parcelave kadastrale që shfrytëzohet nga 34 Xhamitë Islame është 3.45 ha.

Në vijim janë paraqitur veçoritë e 34 Xhamive Islame:

Tabela 92. Veçoritë hapësinore për secilën Xhami Islame

Vendbanimi	Destinimi	Sipërfaqja ha
2 Bec	Xhami	0.26
2 Babaj bokës	Xhami	0.14
Brovinë	Xhami	0.05
Dardani	Xhami	0.21
18 Gjakovë	Xhami	1.34
2 Cermjan	Xhami	0.28
Jabllanice	Xhami	0.10
Lipovec	Xhami	0.17
Molliq	Xhami	0.08
Ponoshec	Xhami	0.07
Ramoc	Xhami	0.25
Rogovë	Xhami	0.23
Skivjane	Xhami	0.04
Smolice	Xhami	0.13
Hereç	Xhami	0.10
Gjithsejtë		3.45

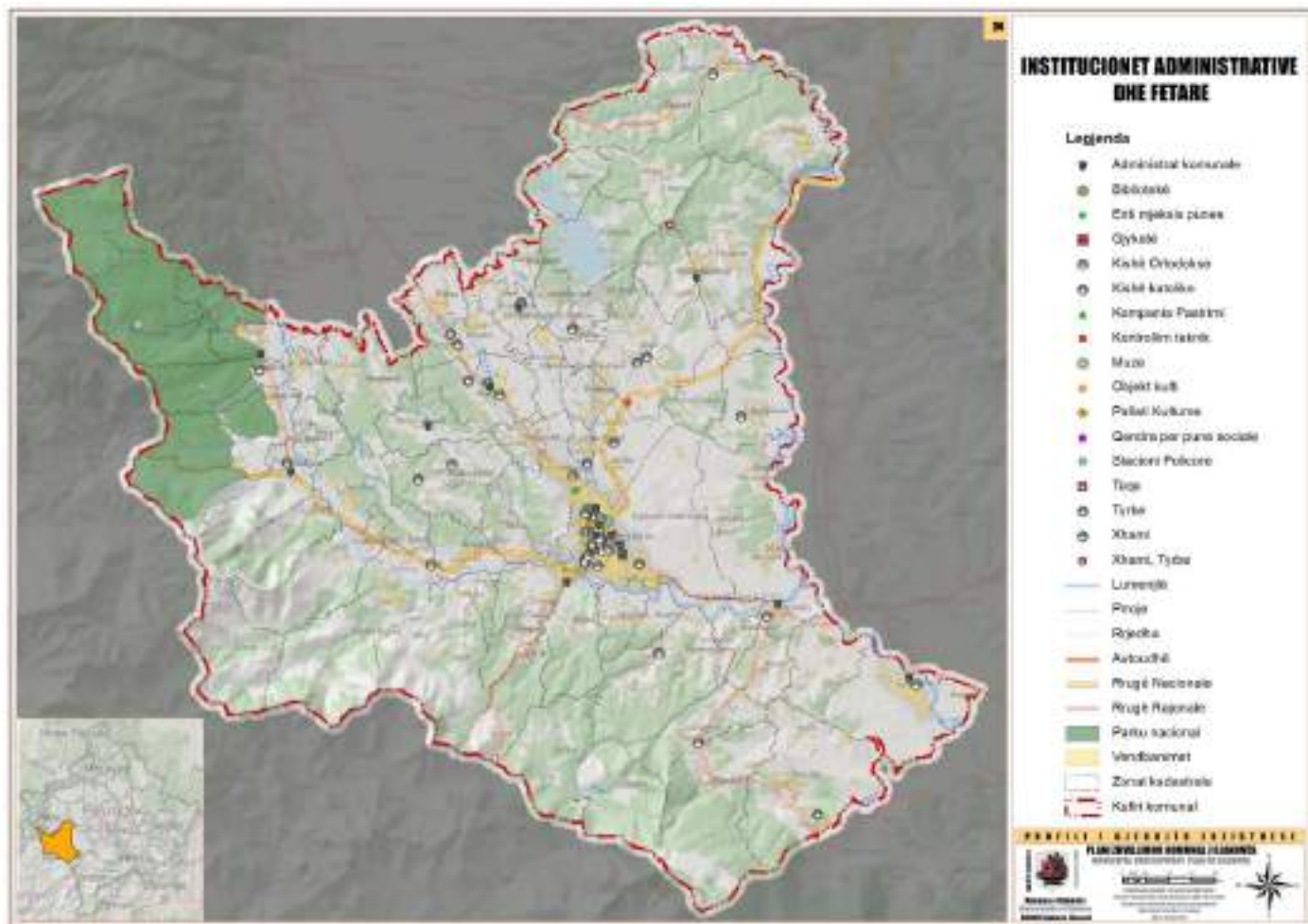

Tabela 93. Shtrirja e objekteve fetare

2.6.7.2. Varrezat

Në Komunë aktualisht ka mbi 110 lokacione të varrezave publike të cilat shtrihen në pjesën më të madhe të vendbanimeve të Komunës.

Sipërfaqja e përgjithshme e shfrytëzuar për varreza publike është 66.73 ha.

Në vijim janë paraqitur veçoritë hapësinore të 17 varrezave publike që shtrihen në sipërfaqe mbi 1ha:

Tabela 94. Veçoritë hapësinore për 17 varrezat publike që shtrihen në sipërfaqe mbi 1ha:

Varrezat e Qytetit	Jabllanice	Gërgoc	Damjan	Hereç	Bec	Ponoshec	Kralan	Bishtazhin/Fshaj	Cermjan	Rogovë I	Babaj bokës	Marmull	Osek Hilë	Moglicë	Rrypaj	Llugaxhi
16.4	3.91	3.9	3.2	3	2.8	2.54	2.32	2.04	2	1.9	1.8	1.76	1.5	1.25	1.1	1.09

Në vijim janë paraqitur veçoritë hapësinore të 18 varrezave publike që shtrihen në sipërfaqe 0.7ha-1ha:

Tabela 95. Veçoritë hapësinore për 18 varrezat publike që shtrihen në sipërfaqe 0.7ha-1ha:

Dobrosh	Gërçinë	Qerim	Nec	Shishmon i bokës	Smaç	Osek Pashë	Doblibare/Vraniq	Batushë	Smolice	Berjah	Zhdrellë	Dujakë	Lipovec	Korenicë	Berdosanë	Jahoc	Ramoc
0.98	0.97	0.97	0.96	0.96	0.95	0.94	0.92	0.9	0.84	0.82	0.81	0.78	0.73	0.72	0.7	0.7	0.7

Në vijim janë paraqitur veçoritë hapësinore të 18 varrezave publike që shtrihen në sipërfaqe 0.3ha-0.7ha:

Tabela 96. Veçoritë hapësinore për 18 varrezat publike që shtrihen në sipërfaqe 0.3ha-0.7ha:

Plançor	Dol	Kushavec	Morinë	Novosellë e Poshtme	Vogovë	Duzhnje	Brovinë	Zylfaj	Madanaj	Rracaj	Brekoc	Zhabel
0.69	0.67	0.65	0.64	0.6	0.5	0.48	0.46	0.34	0.33	0.33	0.3	0.3

Në vijim janë paraqitur veçoritë hapësinore të 14 varrezave publike që shtrihen në sipërfaqe nën 0.3ha:

Tabela 97. Veçoritë hapësinore për 14 varrezat publike që shtrihen në sipërfaqe nën 0.3ha:

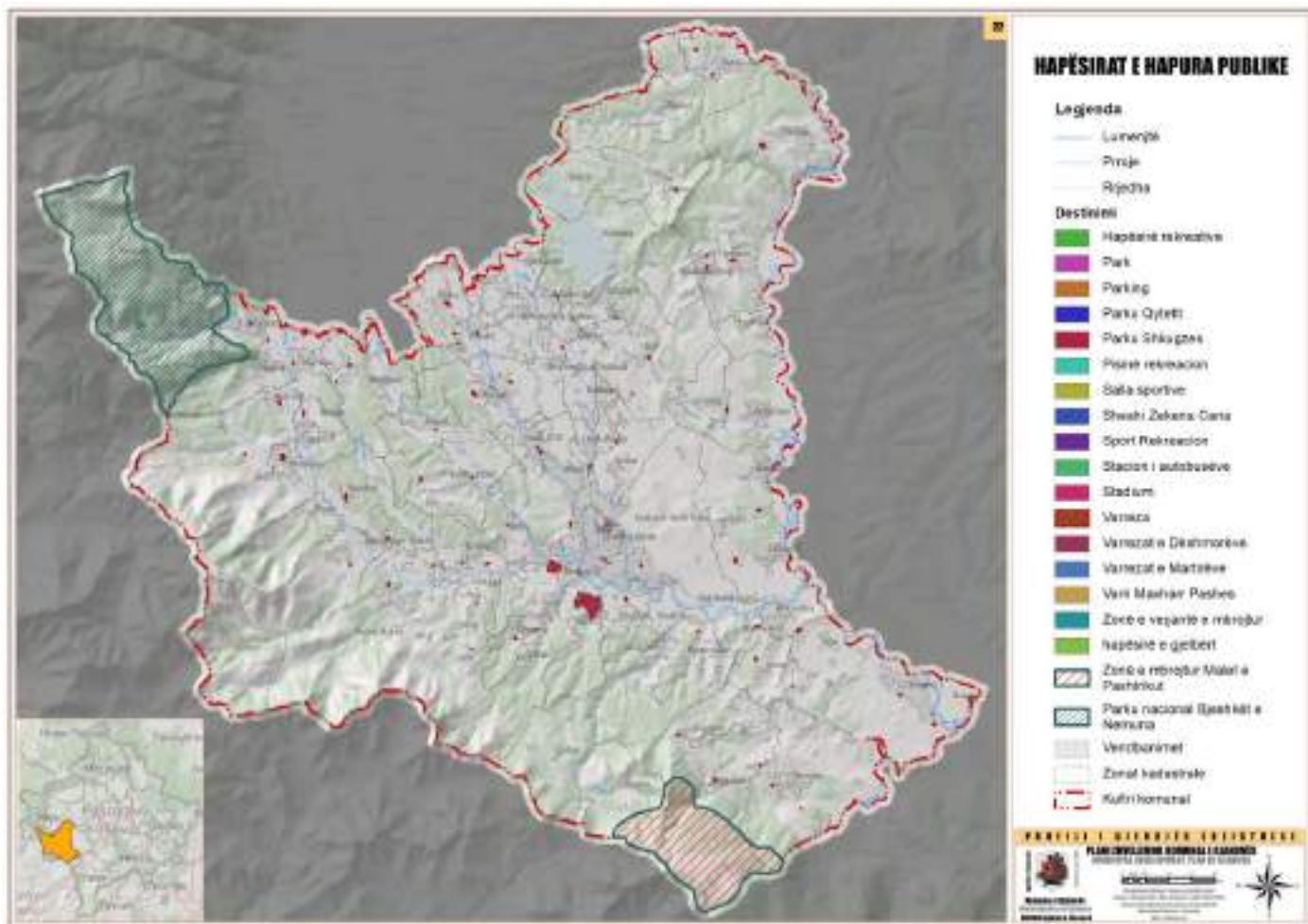
Stubell	Sopot	Nivokaz	Ujz	Meçe	Palabardhë	Meje	Rakovine	Molliq	Guskë	Pacaj	Devë	Skivjan	Sheremet
0.29	0.27	0.25	0.24	0.23	0.21	0.2	0.2	0.19	0.17	0.17	0.14	0.11	0.1

Në Komunë po ashtu ka edhe 4 varreza të veçuara për dëshmorë dhe martirë, të cilat mbulojnë një sipërfaqe të përgjithshme prej 8.53 ha.

Në vijim janë paraqitur veçoritë hapësinore të 4 varreza të dëshmorëve dhe martirëve:

Tabela 98. Veçoritë hapësinore për secilën varrezë të veçuara për dëshmorë dhe martirë

Vendbanimi	Lloji i varrezave	Sipërfaqja
Rogovë	Varrezat e Martirëve	1.24
Meje	Varrezat e Martirëve	6.67
Jabllanice	Varrezat e Dëshmorëve	0.10
Gjakovë	Varrezat e Martirëve	0.52
Gjithsejtë		8.53

Harta 27. Shtrirja e varrezave publike

2.7. MJEDISI DHE SIPËRFAQET ME RREZIKSHMËRI⁴⁰

2.7.1. Mjedis

Gjendja e përgjithshme mjedisore në Kosovë është jo e mirë si pasojë e ndërtimeve pa plan, ndotja nga trafiku, menaxhimi jo përkatës i mbeturinave dhe ujërave të zeza dhe aktivitetet ekonomike dhe industriale. Problemet serioze mjedisore lidhen me shfrytëzimin jo racional të burimeve natyrore të cilat pastaj shkaktojnë ndotjen e ajrit, ujit dhe tokës, prishin pejsazhin, kërcënojnë biodiversitetin dhe burimet natyrore.

Gjendja e përgjithshme mjedisore e Gjakovës nuk dallon shumë nga gjendja e përgjithshme e mjedisit në gjithë Republikën e Kosovës, qoftë në pjesët urbane, rurale apo afër zonave industriale. Qasja ende jo e plotë në furnizim me ujë të pijshëm dhe shërbime sanitare, mostrajtimi i ujërave sanitare urbane apo industriale, problemet me menaxhimin e mbeturinave, ndotja ajrit, zhurma, prezenca e antenave të telefonisë mobile, gjelbërimi i pamjaftueshëm në qytet dhe vende të limituara për pushim e rekreacion, janë disa indikatorë që tregojnë cilësinë e mjedisit dhe që kërkojnë veprime konkrete për përmirsimin e tyre.

Përkundër faktit se komuna e Gjakovës në vitin 2008 ka përfituar mbështetje nga projekti "Planifikimi i Veprimit të Mjedisit Lokal për Qëndrueshmërinë në Ballkanin Perëndimor" dhe ka hartuar dhe implementuar shumë projekte nga PLVM ajo ende përballë me një sërë problemesh mjedisore të pa zgjidhura plotësisht siç janë menaxhimi i mbeturinave, menaxhimi i ujërave të ndotura, ndotja e ujërave sipërfaqësore, mungesa e hapësirave të gjelbëruara dhe furnizimi i pamjaftueshëm me ujë cilësor të pijshëm. Parqet dhe hapësirat sportive të cilat ofrojnë lidhje direkte me sistemin e gjelbër të natyrës, ende janë të pamjaftueshme. Shiritat e gjelbër në kuadër të planeve rregulluese duhet të

⁴⁰ PLVM 2019-2023, PLVB 2029-2023

zgjerohen dhe ndërtimet në këto hapësira nuk duhet lejuar. Mungesa e impianteve për trajtimin e ujërave të zeza komunale dhe industriale ka ndikim në ndotjen e ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore. Deponitë ilegale të mbeturinave komunale, industriale, mbeturinat metalike dhe të automjeteve, mbeturinat e rrezikshme dhe ato spitalore gjithashtu janë një burim tejet i madh ndotjes së mjedisit. Lumenjtë duhet të pastrohen dhe të trajtohen me qëllim të krijimit të një hapësire për relaksim dhe rekreacion me përkrahjen e eko-turizmit. Disa veprime në rregullimin e lumit Krena kanë filluar dhe kjo do duhej të vazhdojë së bashku me grumbullimin e ujërave të zeza përmes dy kolektorëve përgjatë lumit. Gjithashtu përgjatë lumit po krijohen shtigje për këmbësor dhe çiklist si dhe janë vendosur ulëse dhe llampa/trupa ndriçues.

2.7.2. Ndotja e ajrit

Ajri i pastër është me rëndësi vitale për shëndetin e njeriut. Mirëpo zhvillimi i hovshëm dhe i pakontrolluar ekonomik, sidomos zhvillimi industrial dhe trafiku ndikojnë në cilësinë e ajrit dhe mjedisit si rezultat i shkarkimeve të ndryshme në ajër, ujë dhe tokë.

Qytetin e Gjakovës e karakterizon një trafik mjaft i dendur, me numër të madh makinash, që brenda ditës qarkullojnë nëpër qytet. Mungesa e vendeve të mjaftueshme për parkim, makina të vjetra dhe dendësia e qarkullimit drejtpërdrejtë ndikojnë në ndotjen e madhe të ajrit dhe kanë ndikim në shëndetin e popullatës.

Një burim tjetër i ndotjes së ajrit është edhe ngrohja e shtëpive apo banesave kolektive gjatë sezonit të dimrit të cilat nuk janë të lidhura me ngrohjen e qytetit e sidomos përdorimi i thëngjillit apo lëndëve tjera djegëse, cilësia e të cilave nuk është e kontrolluar. Gjithashtu edhe ngrohja e qytetit të Gjakovës si lëndë djegëse përdor naftën që gjithashtu ndikon në ndotjen e ajrit. Mos mbulueshmëria e plotë me ngrohje qendrore të qytetit ka shtuar përdorimin e rrymës elektrike dhe lëndëve tjera për ngrohje që rëndojnë situatën mjedisore në qytet. Përdorimi i gazit natyral në amvisëri është ende i kufizuar. Trendi i ndërhyrjeve për përmirësimin e izolimeve të objekteve ekzistuese apo objekteve të reja të banimit pritet të japin efektet pozitive në zvogëlimin e përdorimit të energjisë për ngrohje. Është me rëndësi të theksohet se në Ndrohtoren e qytetit është duke u implementuar një projekt i financuar nga banka Gjermane KFË i cili ka si qëllim të përgjithshëm përmirësimin e furnizimit me ngrohje për konsumatorët rezidencial, publik dhe ata privat përmes rehabilitimit të sistemit të NQ-së së Gjakovës duke zëvendësuar lëndën djegëse nga nafta në biomasë (mbetje bujqësore ose mbetje druri). Aplikimi i burimeve alternative të energjisë, si panelet diellore, apo përdorimi i burimeve tjera energjetike ka një ndikim mjaft të mirë në përmirësimin e cilësisë së ajrit por ky trend po shënon rritje shumë të ngadaltë.

Institucioni i mandatar për monitorimin e cilësisë së ajrit në Kosovë është Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor përmes Institutit Hidro-Meteorologjik të Kosovës (IHMK). Në bazë të Ligjit për mbrojtjen e mjedisit, Nr.03/L-025, Ligjit i mbrojtjes së ajrit nga ndotja, Nr.03/L-160 dhe Ligjit për veprimtarinë hidrometeorologjike, Nr.02/L-79, IHMK është i obliguar që të bëjë monitorimin e cilësisë së ajrit në tërë territorin e Kosovës. Por në territorin e komunës së Gjakovës nuk ka pika monitoruese të cilësisë së ajrit, andaj në një të ardhme të afërt do duhej të vendosen instrumente monitoruese në disa pika. Mungesa e të dhënave nga monitorimi i cilësisë së ajrit si pasqyrim i plotë i nivelit të vërtetë të ndotjes së ajrit pamundëson edhe marrjen e veprimeve për zvogëlimin apo parandalimin e ndotjes.

Tabela 99. Ndotja e ajrit sipas stacionit matës në Prizren

Ndotja e mjedisit ne komune- Ajri, sipas ndotesve perkates dhe lokacioneve matese, 2018-2021								
Substancat ndotese, Lokacioni matës (Njesia)	Viti				Trendet e rritjes/ zvogelimit			
	2018	2019	2020	2021	2018- 2019	2019- 2020	2020 2021	2018-2021
Dioksidi i Sulfurit, Prizren		5.1	5.8	5.5	5.1	0.7	-0.3	5.5
Monoksidi i karbonit, Prizeren	1.8	0.9	1.4	0.7	-0.9	0.5	-0.7	-1.1
Dioksidi i Azotit, Prizren	26.3	29.8	27.9	24.1	3.5	-1.9	-3.8	-2.2
Ozoni, Qendër Prizren	30.3	29	21.1	42.8	-1.3	-7.9	21.7	12.5
Pluhuri (PM 2.5), Prizren	60.4	47.5	46.5	23.7	-12.9	-1.0	-22.8	-36.7
Pluhuri (PM 10), Prizeren	70.3	58.5	57	28.4	-11.8	-1.5	-28.6	-41.9

Tabela 100. Ndotja e ajrit sipas stacionit matës në Pejë

Ndotja e mjedisit ne komune- Ajri, sipas ndotësve përkatës dhe lokacioneve matëse, 2018-2021

Substancat ndotëse, Lokacioni matës (Njësia)	Viti				Trendët e rritjes/ zvogëlimit			
	2018	2019	2020	2021	2018- 2019	2019- 2020	2020 2021	2018-2021
Dioksidi i Sulfurit, Pejë		1.5	5.4	1.7	1.5	3.9	-3.7	1.7
Monoksidi i karbonit, Pejë		0.9	1.3	1.1	0.9	0.4	-0.2	1.1
Dioksidi i Azotit, Pejë		13.4	24.3	24.8	13.4	10.9	0.5	24.8
Ozoni, Qendër Pejë		14.6	20.4	37.9	14.6	5.8	17.5	37.9
Pluhuri (PM 2.5), Pejë	68.7	47.2	49.8	39.3	-21.5	2.6	-10.5	-29.4
Pluhuri (PM 10), Pejë	80.1	58.7	53.5	42.5	-21.4	-5.2	-11.0	-37.6

2.7.3. Ndotja e ujit

Resurset ujore janë faktor i rëndësishëm i zhvillimit ekonomik dhe shoqëror të një vendi. Vlerësohet se territori i Komunës së Gjakovës ka rezerva të kufizuara të burimeve ujore dhe të njëjtat janë goxha të ndotura. Ndotja e ujërave në territorin e komunës reflektohet kryesisht nga ndotja prej shkarkimeve të ujërave të zeza sanitare dhe ujërave industriale të cilat shkarkohen drejtpërdrejtë në lumenjtë e lartpërmendur apo trupa tjerë ujqor pa ndonjë trajtim paraprak. Mungesa e infrastrukturës për trajtimin ujërave sanitare apo industriale të shkarkuara në trupa ujqor edhe në të ardhmen do të jetë burim i ndotjes së ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësorë si burime të përdorura për nevoja të qytetarëve.

Lumenjtë dhe rrjedhat tjera ujore në Gjakovë janë pjesë e pellgut ujqor të lumit Drini i Bardhë, i cili formon kufijtë e Gjakovës me komunën e Rahovecit në lindje.

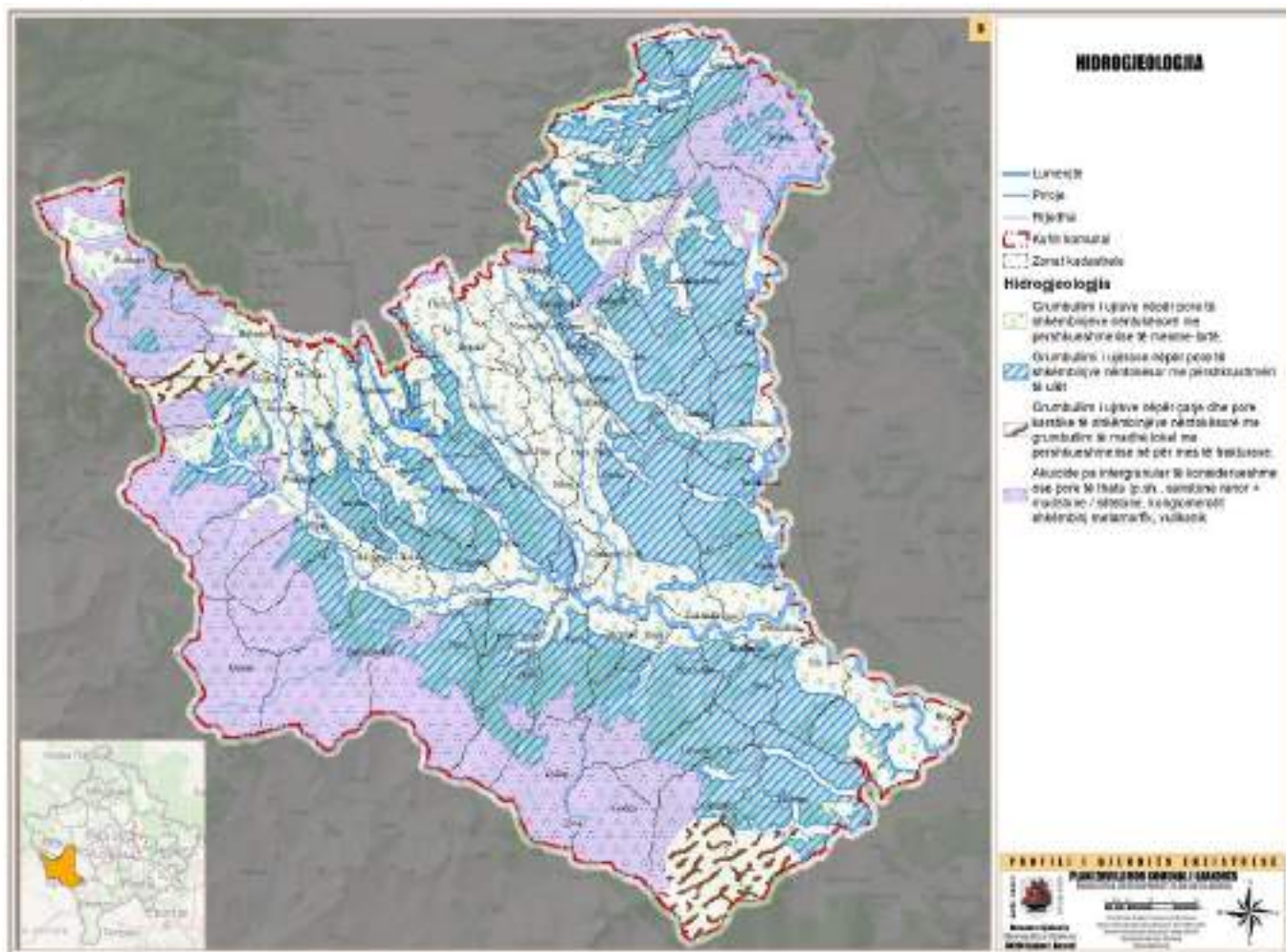
Lumi Ereniku- e ka burimin e tij në Bjeshkët e Nemuna – Qafa e Pllaqicës në lartësi 1950 m/lmd dhe kapacitet 10-100l/sek, kalon nëpër Komunën e Deçanit gjegjësisht Lloçan – Dranoc – Prilep - Baballoq dhe në Komunën e Gjakovës – Hereq –Dujakë- Skivjan – Osek Hile – Jahoc (Piskot) - Gjakovë në gjatësi prej 40 km dhe derdhet në Lumin Erenik.

Lumi Krena - kalon përmes qytetit dhe shtrati i tij është rregulluar në një gjatësi prej 1400m. Gjendja e lumit deri më tani ka qenë e mjerueshme, po që aktualisht kanë përfunduar punimet në një pjesë të tij dhe deri në vitin 2021 pritet të rregullohet në tërësi.

Lumi Trakaniq - kalon në pjesën lindore të qytetit dhe shtrati i tij nuk është i rregulluar. Aktualisht gjendja e tij nuk është e kënaqshme jo vetëm përshkak të shkatërrimeve të ndryshme por edhe nga hudhja e mbeturinave në shtrat apo përgjatë tij.

Lumi Drini i Bardhe - është lum që përshkon pjesën perëndimore të Kosovës, respektivisht Rrafshin e Dukagjinit. Drini buron rrëzë malit të Rusolisë nga gurra e shpellës së Radavcit, në 586 m lartësi mbidetare, ku krijon edhe një ujëvarë të bukur, para se të zbres në rrafsh dhe bashkohet afër qytetit të Kukësit me Drinin e Zi për të formuar Drinin që në antikë njihet me emrin Drillon. Sasia e burimit arrin 30 m³ në sekondë, ku krijon edhe një ujëvarë të lartë prej 30 m. Sipërfaqja e ujëmbledhësit të Drinit të Bardhë në Kosovë është 4265 km². Ka regjim mesdhetar, me maksimum në mars dhe nëntor, e minimum në maj dhe shtator. Në territorin e Kosovës, Drini gjarpëron për 122 km në drejtimin veri-jug. Ai mbledhë me vete edhe ujërat e Lumbardhit të Pejës, Erenikut, e Lumbardhit të Prizrenit. Me një madhësi prej 4,646 km², baseni i Drinit është më i madhi nga katër basenet ujëmbledhëse të Kosovës.

Liqeni i Radoniqit - Në Komunën e Gjakovës ekziston edhe Liqeni i Radoniqit i cili ka filluar të mbushet në vitin 1982 nga ish lumi Radoniq dhe Lumbardhi i Deçanit me anë të kanalit derivues me ngritjen e Pendës që gjindet në Llukë të Epërme, dhe është në funksion që nga viti 1985. Kapaciteti maksimal i këtij Liqeni është rreth 117 milion m³ deri në kuotën mbidetare 456m.

Harta 28. Hidrologjia në komunën e Gjakovës

Cilësia e ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore është e ndikuar nga presionet e jashtme përmes shkarkimeve të ujërave të zeza dhe ujërave industrial si dhe hudhjes së mbeturinave urbane. Lumenjtë më të ekspozuar nga presionet e ndotjes në komunën e Gjakovës janë lumi Erenik, në të cilin shkarkohen të gjitha ujërat e zeza të qytetit të Gjakovës. Cilësia e ujit të lumit Ereniku nga burimi gjerë në hyrje të Junikut, i takon kategorisë së parë, kurse nga Juniku gjerë në fshatin Smolicë uji i takon kategorisë së dytë. Ndërsa duke filluar nga fshati Devë deri në hyrje të qytetit të Gjakovës cilësia e ujit i takon kategorisë së tretë dhe të katërt. Por pas daljes nga qyteti, ku bëhet shkarkimi i kanalizimit të qytetit deri në grykëderdhje në lumin Drini i Bardhë uji i këtij lumi i takon kategorisë së katërt.

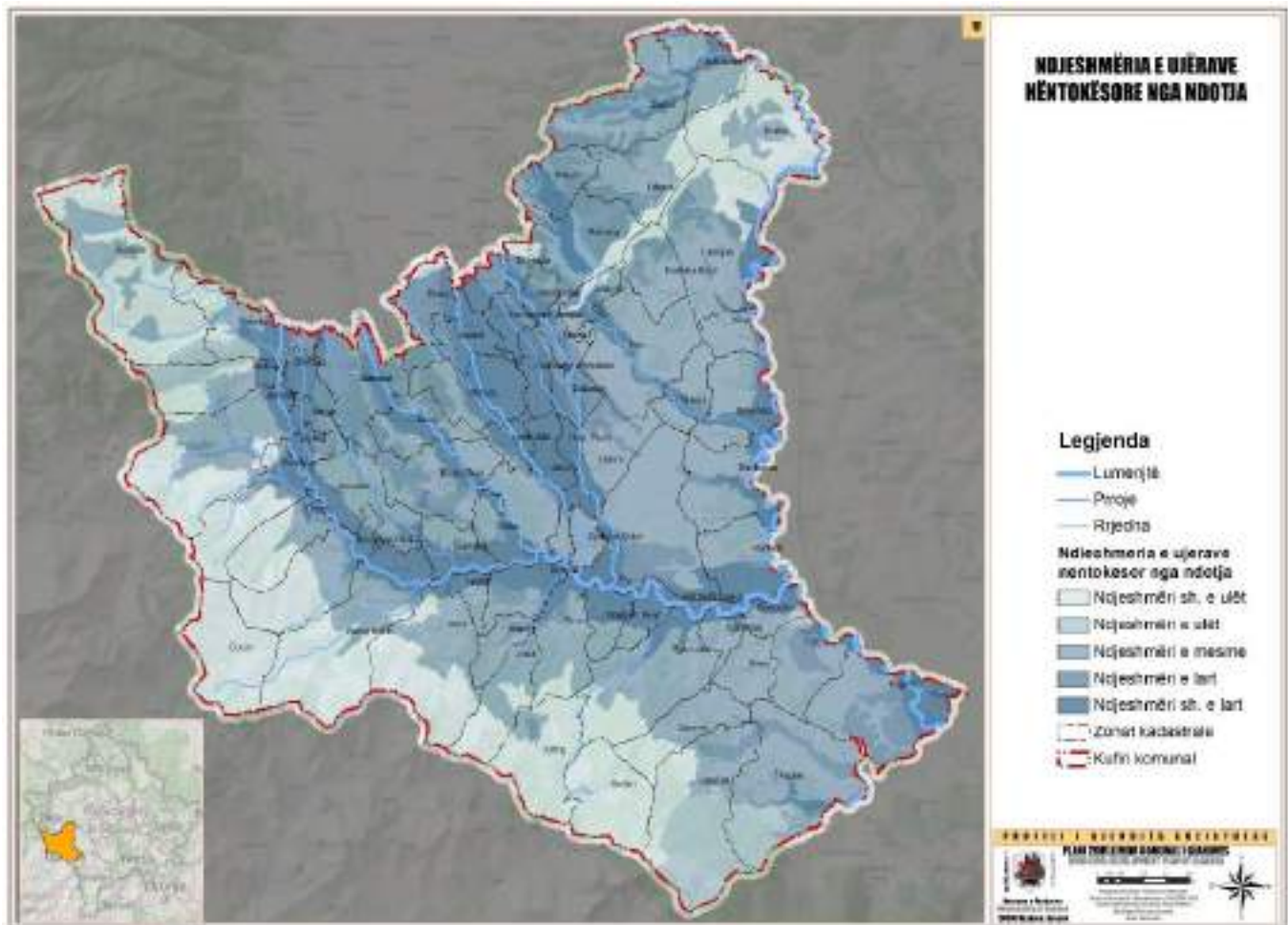
Tabela 101. Ndotja e ujit sipas stacionit matës në Pejë (IHMK)

Lumi - Erenik		2018		2019		2020		2021	
Nr	Emri i Paremtrit	Ura e terzive	Jasiq	Ura e terzive	Jasiq	Ura e terzive	Jasiq	Ura e terzive	Jasiq
1	T.Ujit	13.8	13.8	13.8	11.4	14.3	13.4	13.4	12.7
2	Aroma	pa	pa	pa	pa	pa	pa	pa	pa
3	Ngjyra	pa	pa	pa	pa	pa	pa	pa	pa
4	Turbullira	15.8	8.8	19.8	2.4	21.9	1.8	26.9	3.8
5	Peq.Elekrike $\mu\text{S}/\text{cm}$	320.7	141	308.2	153	417.0	375	388.2	285
6	Materjet e trt. Totale	160.3	71	154.1	77	208.5	188	194.1	143
7	Përçendrimi i jonit H^+	8.1	7.87	8.0	7.99	8.0	7.73	8.0	7.97
8	Oksigjeni i tretur	8.0	8.20	7.7	9.10	6.8	6.28	7.5	8.50
9	Ngopsh mëria me O_2	85.6	88.7	80.7	93.2	74.6	72.3	78.2	87.0
10	Shpenzimi kimik i O_2	39.4	1.8	25.7	0.4	37.2	2.0	25.5	12.3
11	Shpenz. Bioki. I oksigj	18.0	1.1	13.0	0.2	21.8	0.8	13.3	5.8

Plani Zhvillimor Komunal Gjakovë 2022-2030

12	Karboni total organik	13.0	0.6	9.9	0.1	15.7	0.6	8.4	3.5
13	Mat. totale të suspenduara	30.2	0.2	14.4	0.6	13.6	5.0	10.6	1.0
14	Detergjentet	0.24	< 0.1	0.40	< 0.1	< 0.1	< 0.1	< 0.1	< 0.1
15	Nitratet	2.6	0.15	3.13	0.80	5.27	0.43	5.10	4.85
16	Azoti i nitrateve	0.555	0.034	0.738	0.181	1.191	0.096	1.153	1.096
17	Nitritet	0.308	0.243	0.219	0.043	0.204	0.077	0.234	0.060
18	Azoti i nitriteve	0.094	0.074	0.067	0.013	0.055	0.023	0.071	0.018
19	Amoniaku	1.807	1.165	0.996	0.603	0.499	0.081	0.489	0.240
20	Azoti i amoniumit	1.395	0.906	0.775	0.469	0.416	0.063	0.311	0.187
21	Azoti total inorganik	2.043	1.014	1.579	0.663	1.663	0.182	1.535	1.301
22	Azoti total organik+inorganik	3.294	1.074	2.392	0.675	2.656	0.248	2.310	1.994
23	Azoti total organik	1.250	0.060	0.817	0.012	0.993	0.065	0.779	0.693
24	Fosfatet	0.472	0.035	0.431	0.132	0.475	0.057	0.307	0.160
25	Fosfori I ortofosfateve	0.170	0.011	0.143	0.043	0.155	0.018	0.100	0.052
26	Fosfori total(poli+orto)	1.230	0.062	0.477	0.048	0.997	0.074	1.370	0.442
27	Sulfatet	8.715	2.4	12.475	4.1	10.142	3.2	5.552	8.6
28	Fortësia e përgjithshme		4.51		4.68		7.54		8.35
29	Fortësia e Kalciumit		3.84		3.76		6.10		6.86
30	Fortësia e Magnezit		0.67		0.92		1.44		1.49
31	Jonet e Kalciumit		27.4		26.9		43.6		49.1
32	Jonet e Magnezit		2.9		4.0		6.2		6.2
33	P-Alkaliteti		0.11		0.09		0.12		0.21
34	M-Alkaliteti		1.72		1.84		2.39		2.93
35	Alkaliteti total		1.825		1.930		2.500		4.220
36	Bikarbonatet		104.9		112.2		151.9		178.7
37	Kloruret	2.9	0.58	13.1	7.88	9.9	4.03	10.1	4.60
38	Silikatet				7.20		4.58		7.04
39	Silici në Silikate				3.38		2.14		3.31

Harta 29. Ndjeshmëria së ujërave nëntokësore

2.7.4. Ndotja e tokës

Gjatë viteve të fundit, është arritur një përparim i madh, megjithatë degradimi i tokës në zonat rurale dhe përreth zonave urbane si rrjedhojë e zgjerimit të pa kontrolluar urban, ndotja mjedisore dhe dëmtimet në burimet natyrore janë vetëm disa nga problemet që duhet trajtuar për një menaxhim të mirë të këtij resursi jetik të ardhmen. Si çdo resurs tjetër natyror edhe toka duhet trajtuar seriozisht dhe në mënyrë të integruar për një zhvillim të qëndrueshëm. Trajtimi i integruar, kërkon zbatimin e politikave ekonomike, sociale dhe mjedisore në një mënyrë të përforcuar reciprokisht. Megjithatë, duhet gjetur një ekuilibër midis nivelit të shfrytëzimit të tokës dhe mbrojtjes së mjedisit. Vonesat në përshtatjen e këtij trajtimi të integruar dhe vazhdimësia me veprimtari, të cilat e dëmtojnë së tepërmi mjedisin, rrezikojnë shëndetin publik dhe pakësojnë cilësinë e jetës, dhe dërgojnë në një rritje të madhe të kostos së përgjithshme të zhvillimit ekonomik. Tokat sikur në shumicën e komunave të Kosovës kryesisht në pjesët urbane dhe zonave përreth shfrytëzohen kryesisht për aktivitete jo bujqësore siç janë ndërtimet për qëllime banimi apo objekte afariste dhe industri, ndërsa në zonat rurale toka kryesisht shfrytëzohen për aktivitete bujqësore.

Shkaktarët kryesor në degradimin e tokave janë: shfrytëzimi jo adekuat i tyre; ndërrimi i destinimit të përdorimit; përdorimi i pa kontrolluar i pesticideve dhe plehrave artificiale; ndotja e ujërave sipërfaqësor; hudhja e mbeturinave jashtë deponive sanitare; shfrytëzimi i pa kontrolluar i resurseve natyrore (pyjet, ujërat, gurëve dhe zhavorrit, mineraleve etj.). Në rastin konkret në komunën e Gjakovës ndotja dhe degradimi i tokave është pasojë e ndotjes së lumenjve nga shkarkimet e ujërave të ndotura dhe të pa trajtuara që për pasojë ka ndotjen e ujërave nëntokësore e me këtë edhe ndotjen e tokave përreth. Gjithashtu deponitë ilegale janë një tjetër burim i ndotjes dhe degradimit të tokave në komunën e Gjakovës. Një formë tjetër mjaft prezentë e degradimit të tokave është edhe urbanizimi i pa kontrolluar i cili ka qenë i shprehur sidomos në periudhën e pas luftes në zonat përreth qytetit por edhe në disa lagje në mbrendi të qytetit. Për të ilustruar këtë dukuri mjafton të nënvizohet fakti se në komunën e Gjakovës por edhe në shumicën e qyteteve të Kosovë sot kemi ndërtime pa leje duke shkaktuar një kaos urbanistik dhe probleme në furnizim me ujë të pijshëm, shërbime të kanalizimit, menaxhim të mbeturinave dhe zhdukjen e hapësirave të gjelbëruara dhe atyre

publike. Në Gjakovë sikur edhe në disa raste tjera në Kosovë është dyshuar për ndotje të tokës dhe ujit nga materie radioaktive (Uranium, Cesium, Tritium) në ish kazermën e ushtrisë dhe disa vendbanime dhe për këtë qëllim komuna ka hulumtuar rastin duke marrur dhe analizuar mostra të dheut dhe ujit në qytet tek ish kazerma e ushtrisë, në fshatin Smolicë dhe Lugbunar dhe pas analizave laboratorike të akredituara ka rezultuar se të gjitha vlerat e ndotjeve/rrezatimeve në ujë dhe tokë janë nën vlerat e lejuara.

2.7.1. Ndotjen nga zhurma

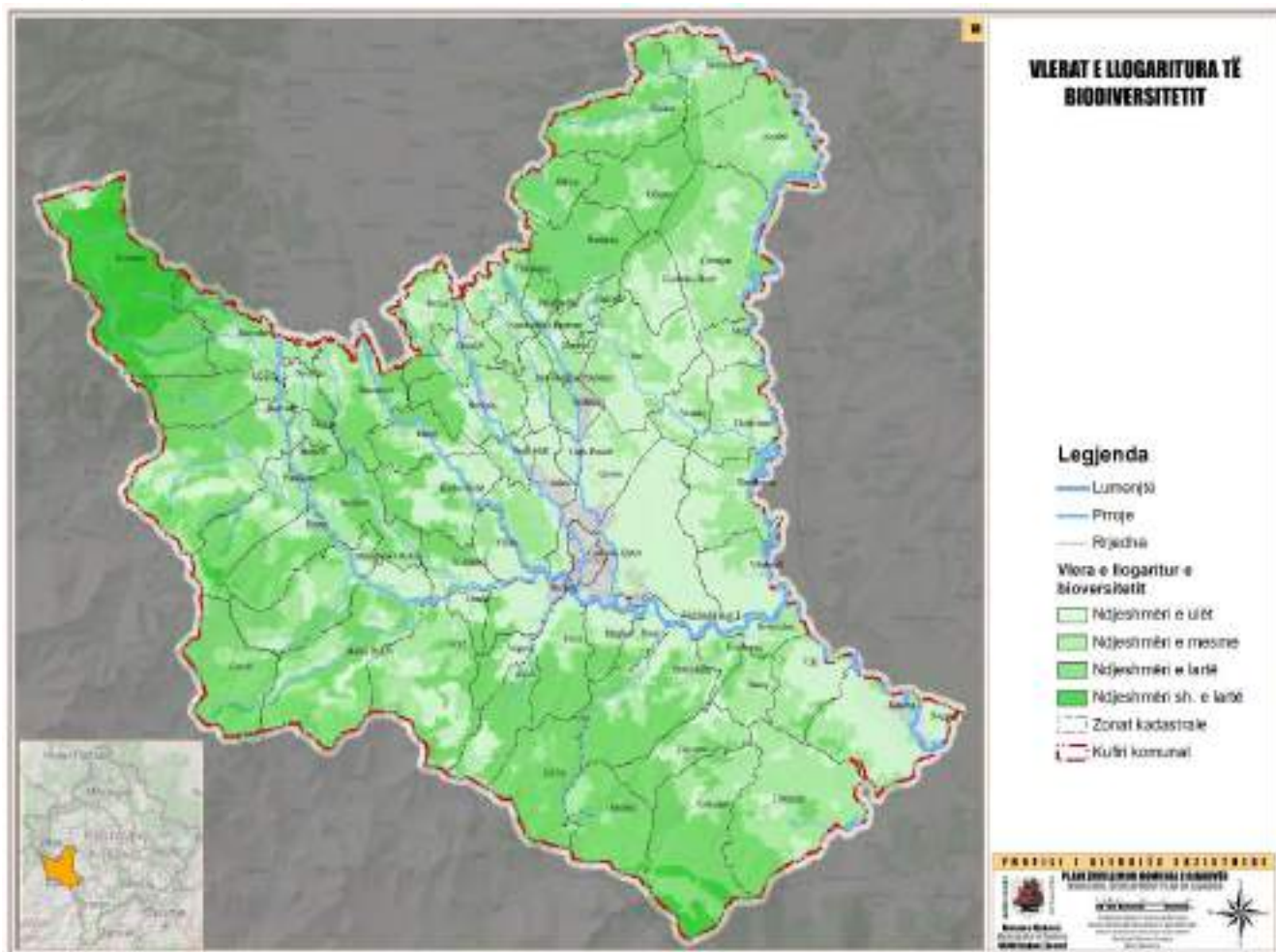
Në Komunën e Gjakovës burim kryesor i zhurmës është komunikacioni, Industria e cila zhvillohet në mënyrë të shpërndarë brenda vendbanimeve, gurëthyesit të cilët zhvillojnë një bezdisje të vazhdueshme. Ndërsa si zhurma tjera të cilat zhvillohen nga pakujdesia e të cilat janë akute zhvillohen në gjitha pjesët e komunës duke e prishur rendin dhe qetësinë publike.

2.7.2. Biodeversiteti

Edhe pse jo i hulumtuar në detaje, bazuar në të dhënat nga hulumtimet e deritanishme si dhe nga hulumtimi i realizuar në këtë rast, mendojmë se territori i komunës së Gjakovës ka biodiversitet mjaft të larmishëm dhe të pasur. Ky diversitet i larmishëm i botës së gjallë është si rezultat i larmisë së ekosistemeve prezentë në këto hapësira. Në shtrirje horizontale dhe vertikale, diversiteti është i larmishëm duke filluar që nga ultësirat deri te lartësitë më të mëdha në malet e larta të territorit të hulumtuar. Llojet bimore dhe shtazore në territorin e komunës së Gjakovës janë të përhapura në ekosisteme të ndryshme, si në lumenjë e përgjatë tyre (Drini i Bardhë, Ereniku, Krena, Llukaci PLVB të komunës së Gjakovës 2019-2024 31 dhe disa lumenjë të vegjël por të rëndësishëm), në liqen (Liqeni i Radoniqit), në toka pjellore, livadhe e kullosa, male e bjeshkë të larta. Ky diversiteti biologjik zhvillohet si rezultat i kësaj larmie territoriale me gjeologji, respektivisht me pedologji të ndryshme, duke filluar nga luginat fushat aluviale rreth lumenjëve, fushëgropa e Gjakovës, krahinat-hapësirat kodrinore si ajo e Hasit, Dushkajës etj., masivin malor në relacionin Qafë e Morinës-Qafë e Prushit, pjesët malore rrëzë Pashtrikut dhe deri te pjesët malore të Bjeshkëve të Namuna apo thënë ndryshe Alpeve Shqiptare - pjesa e Kosovës. Për shkak të vlerave të trashëgimisë natyrore rreth 5% (afro 3000 ha) të Parkut Nacional “Bjeshkët e Namuna” shtrihen në territorin e komunës së Gjakovës. Poashtu në kuadër të territorit të KK të Gjakovës, në kuadër të diversitetit biologjik ka vlera të trashëgimisë natyrore të cilat janë të mbrojtura me ligj por edhe të propozuara për mbrojtje me ligj (AKMM - IKMN 2008, 2010). Nga numri i gjithmbarshëm prej 3 Zona të Mbrojtura me Ligj (“Çabrat”, “Kanioni i Drinit të Bardhë te Ura e Fshajtë” dhe “Shkugëza”), respektivisht 28 zona të propozuara për marrje nën mbrojtje ligjore të propozuara në vitin 2003; në mënyrë direkte apo indirekte është fjala edhe për vlera të biodiversitetit. Në kuadër PLVB në komunën e Gjakovës janë realizuar dhjetë ekspedita hulumtuese në terren (EK & DR / 07-17.09.2018) të cilat nxorën në shesh rezultate relevante të cilat do të paraqiten në këtë rast.

Në këto terrene në fragmente të shkëputura e shpesh të vogla si rezultat i veprimit antropogjen rriten lloje bimore të ultësirave të cilat hyjnë në kuadër të vegjetacionit të pyjeve respektivisht shkurreve me shëlg e plep por edhe me verr e marinë (brukë) të cilat zhvillohen më tepër përgjatë luginave lumenjëve, ndërsa në aspektin sintaksonomik i takojnë klasëve QuercoFagetea e Alnetea glutinosae, rendeve Alnetalia glutinosae dhe Populealia albae si dhe alencave Alnion glutinosae, Salicion albae dhe Populion albae. Llojet më të shpeshta bimore të këtyre hapësirave në katin e drurëve janë prezente llojet Salix alba (dominon), Populus nigra, Ulmus effusa, Alnus glutinosa, Salix fragilis. Në katin e shkurreve janë prezente llojet bimore Salix purpurea, Frangula alnus, Cornus sanguinea, Tamarix tetrandra ndërsa në katin e bimëve barishtore gjenden llojet bimore Galium palustre, Alisma plantago aquatica, Veronica anagallis, Mentha aquatica, Agrostis alba, etj.

Deri më tani lloje shtazore të mbrojtura me ligj në Republikën e Kosovës dhe që gjenden edhe në territorin e komunës së Gjakovës janë llojet: Ursus arctos (Ariu i murrme), Sciurus vulgaris (Ketri), Martes foina (Sqarhi, Kunadhja gushbardhë), Capreolus capreolus (Kaprolli) dhe Felis silvestris (Macja e egër).

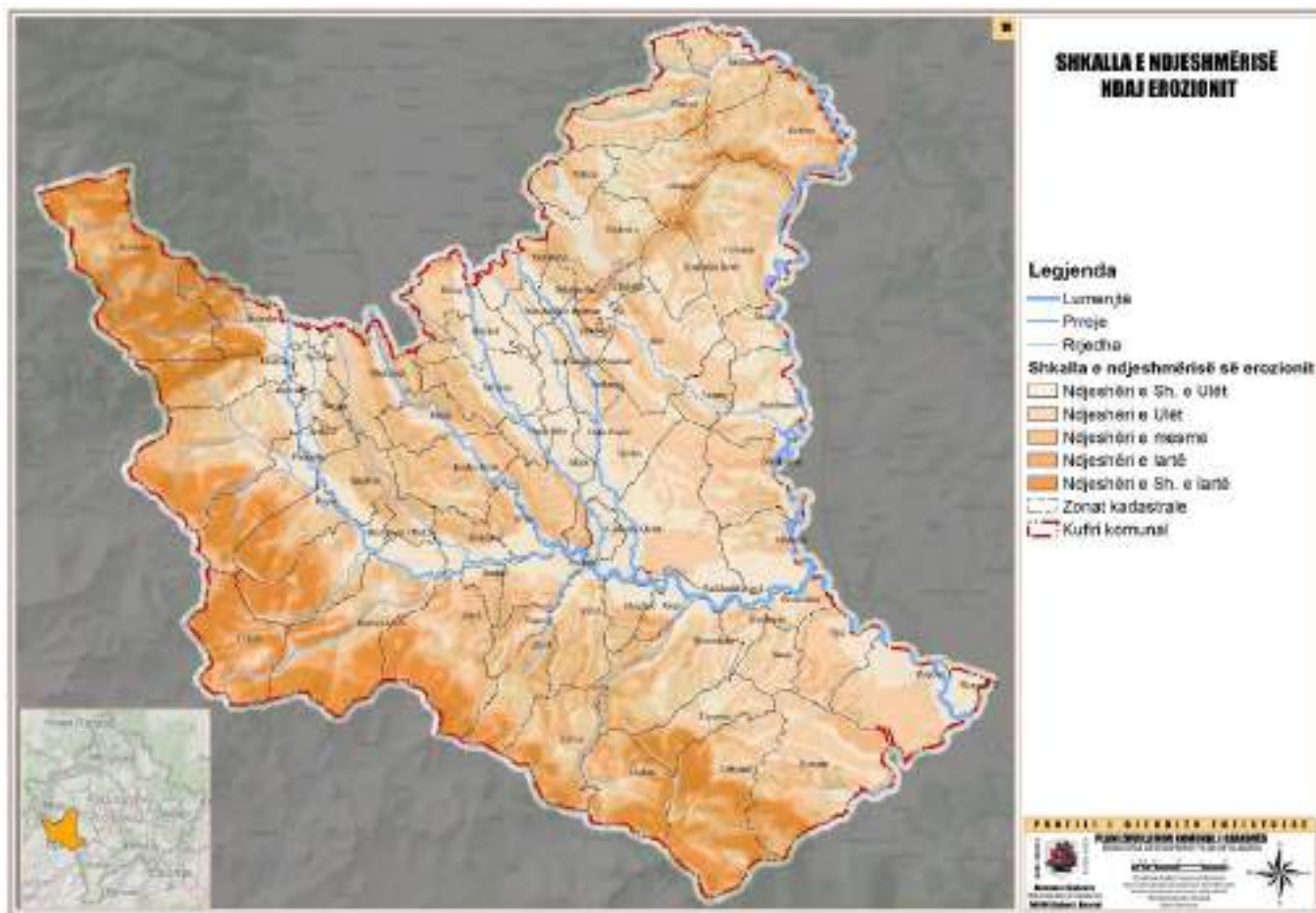
Harta 30. Biodiversiteti

2.7.3. Erozionin dhe sedimentimin

Hapësirat territoriale në komunën e Gjakovës të cilat janë më të pasura me fitodiversitet janë ato në drejtim të Pashtrikut dhe pjesa e Bjeshkëve të Nemuna. Rëndësia e kësaj mbulese bimore të lartë përmendur qëndron në faktet se ato kanë rëndësi shkencore (si relikte, endemike, klimazonale), disa kanë vlera ekonomike (për kullosë, për ushqim, për mjekësi, për ndërtimtari), disa janë me rëndësi për ruajtjen e tokës (dheut) nga erozioni. Zonat e rrezikuara nga erozioni janë: Botushë-Brovinë, Morinë-Popovc, Goden - Pjetërshan dhe Moglicë.

Tabela 102. Erozioni ndërvite

Fatkeqësitë natyrore ne komune dhe Kosove- Erozioni, 2017- 2020								
	Sipërfaqja e afektuar (ha)				Trendët e rritjes/ zvogëlimit			
	2017	2018	2019	2020	2017- 2018	2018- 2019	2019- 2020	2017- 2020
Komuna Gjakovës	5	6	5	7	1	-1	2	0

Harta 31. Erozioni në komunën e Gjakovës

2.7.4. Rrëshqitja e tokës

Rajoni i Dukagjinit karakterizohet me një llojllojshmëri shumë të theksuar litostratigrafike dhe ka një përbërje të ndërlikuar tektonike të terrenit. Këtu janë të shprehura proceset e theksuara bashkëvepruese gjeologjike, të sjelljes së materialeve nga shpatina me formimin e sipërfaqeve të shpëlarjes së shpejtuar dhe të gjërryerjeve, rrëkeve dhe me dukuri të shumta të rrëshqitjeve dhe të shembjeve të dheut, të bartjes së materialeve sterile.

Rrëshqitja e tokës në Komunën e Gjakovës si në shumë komuna tjera në Kosovë është shkaktuar nga aktiviteti njerëzor si: gërmimi i shpatit dhe ngarkimit (psh. ndërtimi i rrugëve dhe ndërtesave, gërmimet minerare dhe guroret), ndryshimet në përdorimin e tokës (p.sh. shpyllëzimi), tharja e shpejtë e rezervuarëve, kullimi etj, ose nga çdo kombinim i proceseve natyrore ose njerëzore.

Rrëshqitjet janë të shprehura në sezonin pranveror-mars dhe prill, sezonin vjeshtor -tetor, nëntor dhe dhjetor si dhe sezonin dimëror -janar dhe shkurt.

Tabela 103. Rrëshqitjet e dheut ndërvite

Fatkeqësitë natyrore ne komune dhe Kosove- Rrëshqitjet, 2017- 2020								
	Sipërfaqja e afektuar (ha)				Trendët e rritjes/zvogëlimit			
	2017	2018	2019	2020	2017- 2018	2018- 2019	2019- 2020	2017- 2020
Komuna Gjakovës	8	8	9	9	1	1	0	1

2.7.5. Tërmetet

Territori i Kosovës në aspektin sizmotektonik përfaqëson një terren mjaft aktiv, në të cilin mund të priten tërmete katastrofike me karakter autokton. Në periudhën më të re, respektivisht 1978, 1985, 2002 në Gjilan dhe ky i fundit në nëntor/2019, ka pasur tërmete, të cilat kanë pasur origjinë autoktone sizmologjike me origjinë nga Kopaoniku dhe nga Adriatiku, dridhjet e te cilit kanë qene evidente edhe në komunën e Gjakovës, por fatmirësisht pa pasoja në njerëz dhe me dëme relativisht të ulëta materiale. Si pasoj e tërmetit të fundit në Durrës me epiqendër në detin Adriatik, Komuna

e Gjakovës ka evidentuar 7 raste të dëmtimeve të objekteve të banimit me gjithsejtë **100,500.00€ dëme materiale**, dhe 0 viktima në njerëz.

Nga tri zona seizmogjene, komuna e Gjakovës bie në zonën: Prizren – Pejë X magnitud maximale $M = 6.6$ shkallë Rihter

2.7.1. Rrokullisjet shkëmbore dhe ortekët e borës

Duke u bazuar në pozitën gjeografike dhe klimatike, territori i komunës së Gjakovës karakterizohet me temperatura ekstreme të ulëta gjatë sezonës së dimrit, kështu që dimrat shoqërohen me të reshura relativisht të mëdha të borës për rrethanat kosovare, dhe me temperatura të ulëta deri në -20°C . Reshjet e borës shpesh arrijnë limitin 1. metër/l në qytet, ndërsa në zonat e thella rurale edhe mbi 1 metër. Në qoftë se merret në konsideratë edhe mundësia formimit të akullit, atëherë është evidente bllokimi dhe vështirësimi i qarkullimit rrugor i njerëzve dhe mallrave e në mënyrë edhe me të theksuar nëpër fshatrat e zonave të thella siç është zona kufitare rreth fshatrave Prush e Goden në anën e Hasit, apo fsh. Palabardhe, Shqiponje, etj, në zonën e Dushkajës.

2.7.2. Diellosja

Në bazë të vërtetimeve të diellosjes në katër stacionet metrologjike (Prishtinë, Ferizaj, Prizren, Pejë), ka dal se Kosova ka mesatarisht 2066 orë me diell gjatë vitit ose mesatarisht 5,7 orë në ditë. Vlera më e lartë e diellosjes e regjistruar në Prishtinë është 2140 orë /vit(h/v) dhe më e ulëta në Pejë: 1958 orë/vit (h/v). Gjatë vitit në muajin korrik ka më së shumti diellosje, kurse në dhjetor më së paku.

2.7.3. Erërat

Në lokalitetin e Gjakovës, erërat me shpejtësi më të madhe vjetore është ajo e drejtimit jug perëndimor (SW) me vlerë 3,8 m/sec. Shpejtësia maksimale e erërave për këtë lokalitet janë të drejtimit jug perëndimor me vlerë 18,9 m/sec. Më së tepërmi paraqiten në periudhën pranverore (mars-prill) dhe në vjeshtë sidomos në muajin nëntor.

Erërat në territorin tonë më tepër janë të kushtëzuara nga konfiguracioni i relievit, gjegjësisht afërsia e masivëve malore të përbëra prej shumë Qafave malore (Qafa e Prushit, Qafa Stobercit, Qafa e Dobrunës, Qafa e Morinës si dhe lugina e Drinit të Bardhë me grykën të fshatit Vërmicë.

2.7.4. Sipërfaqet me ndotje të lartë (Hot Spotet)

Në vitin 1999, gjatë 78 ditëve të bombardimeve nga Aleanca Veri Atlantike (NATO), në territorin e Kosovës janë kryer 112 sulme me uranium të varfëruar nga të cilat disa caqe janë goditur nga dy herë. Janë hudhur gjithsejtë 31.000 predha me nga 271 g., që përmbajnë gjithsejtë 8401 kg. të Uraniumit të Varfëruar, ku koncentrimi më i madhe i tyre ishte në territorin e komunës së Gjakovës me shtrirje në drejtim të Deçanit dhe Prizrenit, rrethe brezit kufitar (shih hartën)

Ekipi i UNEP-it (Programi i Kombeve të Bashkuara për Mbrojtjen e Ambientit) kishte vizituar gjithsej 11 fusha në Kosovë, 5 në sektorin Italian dhe 6 në sektorin Gjerman të KFOR-it, ku për territorin e komunës së Gjakovës dhe komunës fqinje (Deçan), është me rëndësi të veçohen zonat e sektorit italian

1. Garnizoni i Gjakovës (garnizon i mbyllur i ish AJ)
2. Barakat e Irznikut, (barakat ish AJ Deqan).
3. Bregu i Vranovcit: (Deqan).
4. Liqeni i Radonikut: liqe artificial në veri të qytetit të Gjakovës.
5. Bandera/Pozhar: fshat afër bregut të lumit Lumbardh

Janë mbledhur gjithsej 340 mostra: 247 mostra dheu, 45 mostra uji, 30 mostra të vegjetacionit, 10 teste të ndotjes, 5 mbështjellës, 7 penetratorë, dhe 1 (një) fragment (pjesë penetratori)

Në Raportin Final të Universitetit të Bristolit është konstatuar se pjesa më e madhe e mostrave të dheut kishin uranium të koncentruar brenda koncentrit normal të ambientit. (1-300 mg/kg). Vetëm një sasi e vogël e mostrave kanë lartësi të ultë të koncentrit me uranium dhe kjo ndodh vetëm në kontakt të drejtpërdrejtë me penetratorin.

Është konkluduar se në territorin e komunës dhe për rrethe tij, ka radioaktivitet si pasojë e uraniumit të varfëruar por nga institutet e specializuara vendore dhe ndërkombëtare për radiologji ende nuk është përcaktuar shkalla e rrezikut për vitet dhe dekadat e ardhshme për jetën dhe pronën.⁴¹

⁴¹ Plani i vlerësimit të rrezikut

Komuna e Gjakovës ka në territorin e saj të identifikuar disa “deponi” me mbeturina kimike-industriale me sasinë e deponuar që tejkalojnë 5 ton për deponi. Lokacionet ku ndodhen këto mbeturina përfshijnë:

- Neë Co Jatex (ish Ndërmarrja JATEX), mbeturina me origjinë nga prodhimi i tekstilit,
- Neë Co Miniera Devë, mbeturina me origjinë minerare,
- Metaliku, mbeturina me origjinë nga procesimi i metaleve, dhe
- Neë Co Emin Duraku -Devolli, mbeturina me origjinë nga procesimi i tekstilit.

Përkundër faktit se Ligji mbi Mbeturinat dhe Udhëzimi Administrativ përkatës për Kompetencat e Zotëruesit të Mbeturinave, precizon obligimet e akterëve mbi menaxhimin e mbeturinave industriale dhe kimike, megjithatë këto vend-deponi të mbeturinave në mënyrën si trajtohen paraqesin rrezik për mjedisin përreth dhe shëndetin publik. Strategjia e Republikës së Kosovës për Menaxhimin e Mbeturinave 2012-2021, në kaptinën investive të menaxhimit të mbeturinave të rrezikshme, përfshinë ndër projektet me prioritet për pastrimin e mbeturinave nga procesimi i tekstilit të ish kombinatit Emin Duraku dhe ndërmarrjen JATEX⁴²

2.7.5. Sipërfaqet e rrezikuara nga zjarri

Në regjionin e Gjakovës zjarret kryesisht kanë ndodhur në zonat e bleshkëve, kryesisht pyjet halore dhe të tjera shpesh duke rrezikuar përhapjen drejtë fshatrave malore në regjionin e Gjakovës. Edhe dita ditës shpesh ndodhin edhe zjarrvënie të qëllimshme. Derisa në pjesën e vendbanimeve rreziqet nga zjarri vijnë kryesisht nga rrjeti dhe instalimet e vjetruara elektrike,

nga djegiet e lëndës drusore për ngrohje të shtëpive dhe banesave. Zjarret pyjore pothuajse janë bërë fenomen i “rregullt” në çdo vit kalendarik së paku dy here vit. Kryesisht janë të shkaktuara nga faktori njeri-, para së gjithash nga pakujdesia ose të qëllimshëm. Dëmet janë relativisht të mëdha në masë drunore dhe florë e faunë.

Sipërfaqet pyjore përbëjnë 43% të territorit të komunës së Gjakovës, pjesa më e madhe e tyre shtrihet në jug-perëndim të komunës dhe vazhdon përgjatë kufirit me Shqipërinë.

Territori i komunës së Gjakovës përfshinë gjithsej 28.150,27ha sipërfaqe pyjore, prej të cilave 10.120 ha, janë në pronësi private dhe 18.038,27 ha, janë pronë publike. Masa drunore në pyjet ekzistuese në territorin e komunës për nga përbërja është kryesisht fletore gjetherënëse e përdorshme për ngrohje, dhe masa tjetër drunore më e vogël përbën drunj të halor për qëllime tekniko - industriale (Pisha).

Tabela 104. Sipërfaqet e rrezikuara nga zjarret ndërvite

Fatkeqësitë natyrore ne komune dhe Kosove- Zjarret, 2017- 2020								
	Sipërfaqja e afektuar (ha)				Trendët e rritjes/zvogëlimit			
	2017	2018	2019	2020	2017- 2018	2018- 2019	2019- 2020	2017- 2020
Komuna Gjakovës	10	12	11	15	2	-1	4	5

2.7.6. Vërshimet

Kosova është e ndjeshme ndaj vërshimeve dhe ato ndodhin shpesh. Pothuajse të gjitha komunat e Kosovës ku më shumë e ku më pak janë të prekura nga rreziku i vërshimeve që ndodhin kryesisht pas stuhive në zonat malore, shirave të vazhdueshme në zonat fushore, shkrirjes së borës, të shoqëruara me mot të lig si dhe në rastet kur brigjet e lumenjve degradohen nga shfrytëzimi i pakontrolluar I rërës dhe hedhjes së mbeturinave. Në komunën e Gjakovës zonat e rrezikuara nga vërshimet janë zonat pranë rrjedhave (rreziku nga vërshimi i Drinit të Bardhë Lumi Erenik, Lumi Krena dhe Lumi Trakaniq kjo si rezultat i mungesës së argjinaturave mbrojtëse.

Faktorët kryesor që ndikojnë në shkallën e vërshimeve mund të jenë: ndërrimi I regjimit të ujërave të lumenjve nga eksploatimi i pakontrolluar i inertëve nëpër shtrat dhe breg të lumit, hedhja e mbeturinave në shtrat dhe breg të lumit, shkatërrimi i pyjeve, ndërtimi në zonat e rrezikuara nga përmytjet, mos ndërtimi i objekteve mbrojtëse, mosmirëmbajtja e objekteve ekzistuese. Zonat e rrezikuara nga vërshimet janë zonat pranë lumenjve Drini i Bardhë, Erenik dhe Krena. Këto zona janë: Shqiponjë, Kralan, Rakovinë, Cërmjan, Meqë, Doblibarë, Bordosanë, Rrezinë-

⁴² Plani Lokal i Menaxhimit të Mbeturinave

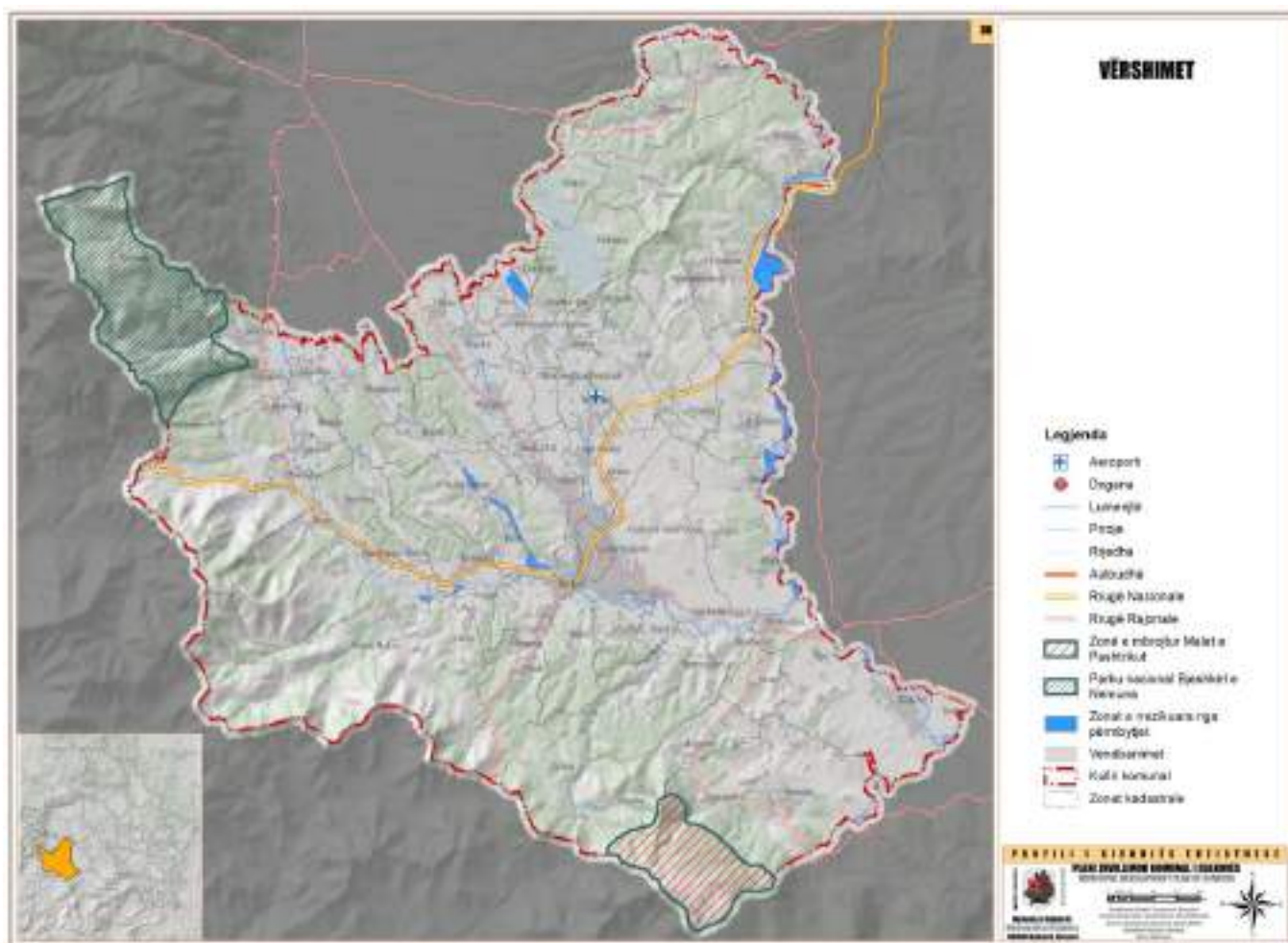
Marmull, Rogovë, Ponoshec, Shishmon-Duzhnje, Korenicë, Devë, Guskë, Mejë, Moglicë, Raqë, Bishtazhin, Gjakovë me paralagjet Bërkoc dhe Dardanë dhe Skivjan.

Tabela 105. Vërshimet ndërvite

Fatkeqësitë natyrore ne komune dhe Kosove- Vërshimet, 2017- 2020								
	Sipërfaqja e afektuar (ha)				Trendët e rritjes/zvogëlimit			
	2017	2018	2019	2020	2017- 2018	2018- 2019	2019- 2020	2017- 2020
Komuna Gjakovës	3	2	4	5	-1	2	1	2

Tabela 106. Fatkeqësitë natyrore, sipas kategorive

Fatkeqësitë natyrore, sipas kategorive kryesore, 2017- 2020								
Fatkeqësitë	Sipërfaqja e afektuar (ha)				Trendët e rritjes/ zvogëlimit			
	2017	2018	2019	2020	2017- 2018	2018- 2019	2019- 2020	2017- 2020
Erozioni	5	6	5	7	1	-1	2	2
Tërmetet	0	0	0	0	0	0	0	0
Vërshimet	3	2	4	5	-1	2	1	2
Rrëshqitjet	8	8	9	9	0	1	1	1
Zjarret pyjore	10	12	11	15	2	1	4	5

Harta 32. Zonat e Vërshuara

2.8. ASETET E TRASHËGIMISË NATYRORE, KULTURORE DHE TURISTIKE

2.8.1. Trashëgimia natyrore⁴³

Mbrojtja e karakteristikave natyrore ose gjysmë-natyrore, pyjet, lumenjtë, liqenet, parqet edhe në qytet përbëjnë elemente kyçe për sigurimin e rrjetit ekologjik.

Trendi i rënies së biodiversitetit është trend në gjithë botën. Fragmentarizimi dhe shpërndarja e vendbanimeve, ndotja e ajrit, mbipërdorimi i zonave natyrore dhe krijimi i peizazheve artificiale rrisin shkallën e erozionit, duke reduktuar mundësinë e specieve për shpërndarje, migracion dhe shkëmbim. Rrjetet ekologjike mund të ndikojnë pozitivisht në kushtet për mbijetesën e specieve në zonat e fragmentuara dhe peizazheve natyrore njerëzore të dominuara. Përveç kësaj, ato lejojnë një përdorim të përshtatshëm dhe të qëndrueshëm të burimeve natyrore përmes lidhjes së brendshme të elementeve të tyre fizike me peizazhin dhe strukturat ekzistuese sociale/institucionale.

Me qëllim të ruajtjes së trashëgimisë natyrore ministria e EA konkretisht AMMK ka hartuar listen për mbrojtjen e trashëgimisë natyrore në baze të kësaj liste në komunën e Gjakovës janë të mbrojtura 37 asete të kategorizuara sipas kategorive të listuara në tabelën e më poshtme.

- Monument i Natyrës – 1 Kanioni i Drinit të Bardhë;
- Pejsazh Natyror – 1 Shkugëz;
- Park Kombëtar – 1 Bjeshkët e Nemuna;
- Park i Natyrës – 1 Malet e Pashtrikut

Asetet natyrore të përmbledhura:

- Monument i Natyrës – karakter botanik, 27 asete;
- Monument i Natyrës – karakter hidrologjik, 6 asete;
- Monument i Natyrës – speologjik, 4 asete.

Përveç listës së monumenteve natyrore të mbrojtura komuna e Gjakovës ka edhe disa lokalitete tjera te cilat kane potencial qe të trajtohen si zona të mbrojtura në nivel komunale dhe ne të ardhmen të shiqohet mundësia e vendosjes se këtyre lokaliteteve ne liste të mbrojtur të trashëgimisë kulturore.

1. Shpella e Kukës;
2. Gurra e Thatë;
3. Gurra e Kusarit;
4. Ujëvara e Currelit

Tabela 107. Asetet e trashëgimisë natyrore të mbrojtur

Trashëgimia natyrore, sipas kategorive kryesore, numrit dhe shtrirjes hapësinorë, 2020		
Kategoritë	Numri	Sipërfaqja (ha)
Rezervat i natyrës	/	/
Park kombëtar	1	3000.00
Zone e veçanta e mbrojtur e natyrës	/	/
Park i natyrës	1	1470
Monument i natyrës	34	202.40
Pejzash i mbrojtur	1	78
Monoment i Natyrës	1	170
Monument i arkitekturës se parkut	/	/
Gjithsej	37	4,750.40

⁴³ *Burimi DUMM dhe AMMK

Tabela 108. Parqet kombëtare, sipas njësive kadastrale dhe emërtimeve

Parqet kombëtare, sipas njësive kadastrale dhe emërtimeve, statusit ligjor dhe shtrirjes hapësinore, 2020			
Njësia kadastrale, Emri	Statusi ligjor		Sipërfaqja (ha)
	I mbrojtur	I propozuar	
Koshare, Park Kombëtar – Bjeshkët e Nemuna	x		3000.00
Gjithsej			3000.00

Tabela 109. Pejzazhet i mbrojtura, sipas njësive kadastrale dhe emërtimeve

Pejzazhet i mbrojtura, sipas njësive kadastrale dhe emërtimeve, statusit ligjor dhe shtrirjes hapësinore, 2020			
Njësia kadastrale, Emri	Statusi ligjor		Sipërfaqja (ha)
	I mbrojtur	I propozuar	
Firzë, Shkugëz	x		78.00
Gjithsej			78.00

Tabela 110. Parqet e natyrës, sipas njësive kadastrale dhe emërtimeve

Parqet e natyrës, sipas njësive kadastrale dhe emërtimeve, statusit ligjor dhe shtrirjes hapësinore, 2020			
Njësia kadastrale, Emri	Statusi ligjor		Sipërfaqja (ha)
	I mbrojtur	I propozuar	
Goden, Greçinë, Malet e Pashtrikut	x		1470
Gjithsej			1470

Tabela 111. Monumentet e natyrës, sipas njësive kadastrale dhe emërtimeve i mbrojtur nivel nacional

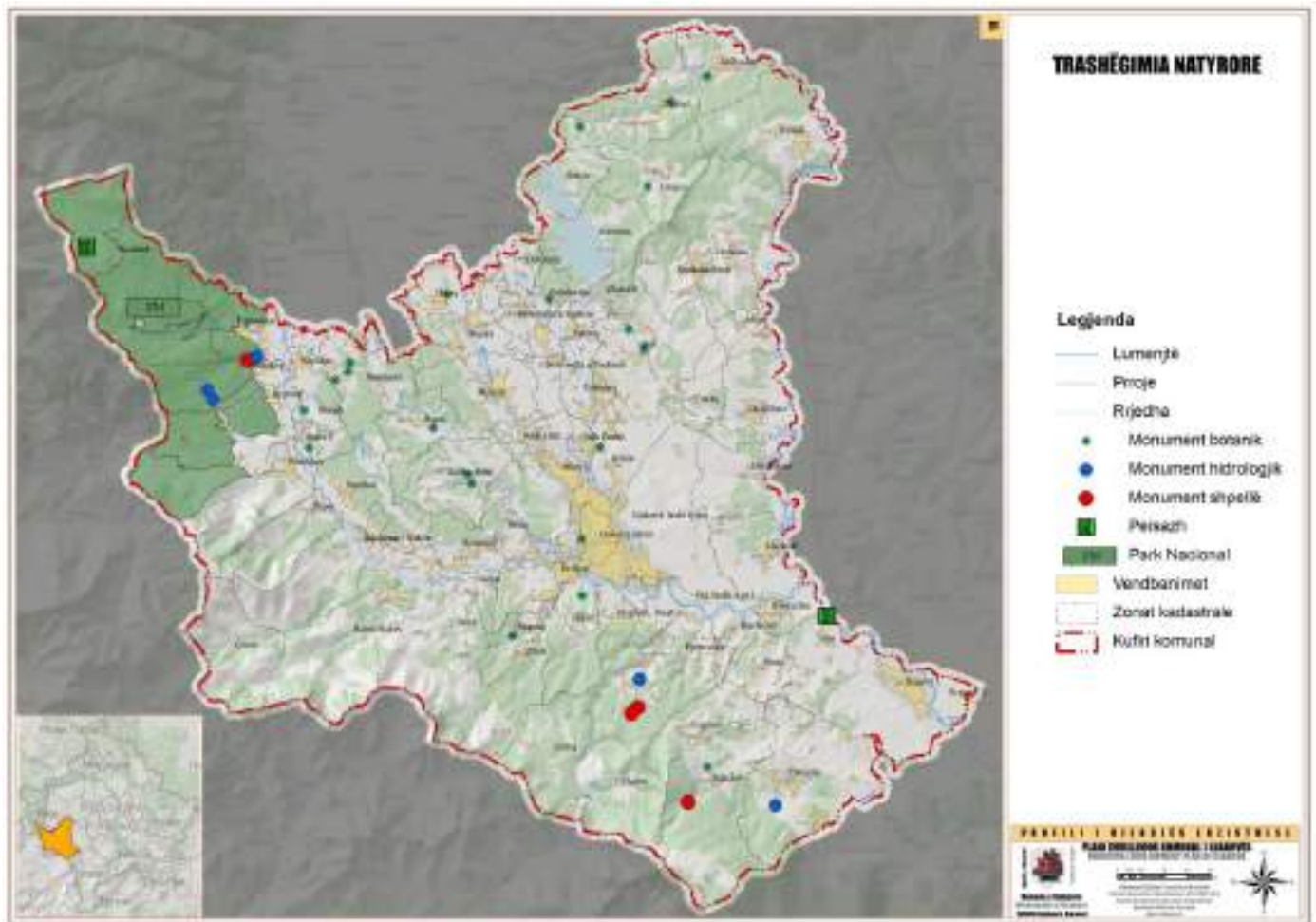
Monumentet e natyrës, sipas njësive kadastrale dhe emërtimeve, statusit ligjor dhe shtrirjes hapësinore, 2020			
Njësia kadastrale, Emri	Statusi ligjor		Sipërfaqja (ha)
	I mbrojtur	I propozuar	
Bistrazhin, Ujz, Kanjoni i Drinit Bardhë	x		170

Tabela 112. Monumentet e natyrës, sipas njësive kadastrale dhe emërtimeve

Monumentet e natyrës, sipas njësive kadastrale dhe emërtimeve, statusit ligjor dhe shtrirjes hapësinore, 2020			
Njësia kadastrale, Emri	Statusi ligjor		Sipërfaqja (ha)
	I mbrojtur	I propozuar	
Bec, Trungjet e bungut	x		0.02
Berjah, Trungjet e blirit	x		0.06
Demjan, Gurra e Demjanit	x		0.1
Dobrosh, Trungu i qarrit	x		0.07
Dobrosh, Trungungjet e blirit	x		0.35
Gërçinë, Shpella e Xhytezes	x		1.2
Gërçinë, Trungu I qarrit	x		0.02
Gërgocë, Kompleksi I trungjeve	x		0.85
Gjakovë, Cabrati	x		15
Hereq, Trungu I qarrit	x		0.03
Kusar, Burimi I ujit	x		0.1
Kusar, Shpella kusarit	x		0.1
Kusar, Shpella Qirave	x		0.1

Madanaj, Trungu I qarrit	x		0.05
Madanaj, Trungu I shkozes	x		0.02
Marmull, Bashkësia e Brukës	x		0.5
Molliq, Shpella Arushes	x		0.3
Molliq, Burimi Ujit	x		0.02
Molliq, Kompleksi I trungjeve	x		7.2
Palabardh, Trungu I qarrit	x		0.02
Morine, Burimi I Ujit	x		0.1
Morine, Burimi I Ujit	x		0.05
Qerim, Trungu qarrit	x		0.03
Rracaj, Trungu I blirit dhe qarrit	x		0.3
Shqiponjë, Zabeli I Gojanit	x		4.5
Stubëll, Trungu I blirit	x		0.02
Vogovë, Trungjet e qarrit	x		0.5
Zhabel, Kompleksi I trungjeve	x		0.45
Zhdredhe, Trungu I qarrit	x		0.02
Shpella e Kukës	x		0.10
Gurra e thatë	x		0.05
Kusar, Gurra e Kusarit	x		0.07
Ujëvara e Currelit	x		0.10
Gjithsej			202.40

Harta 33. Trashëgimia natyrore

2.8.2. Asetet e trashëgimisë kulturore dhe turistike⁴⁴

Territori i Komunës së Gjakovës është mjedis jetësor historik që karakterizohet me trashëgimi të pasur kulturore material dhe jomateriale të krijuar në harkun kohorë në kontinuitet nga parahistoria dhe deri sot. Kjo trashëgimi kulturore është pjesë integrale e peizazhit në të gjitha vendbanimet urbane dhe rurale dhe, formëson një mozaik të pasur të kulturës tradicionale të praktikuar ndër breza e mileniume.

Mozaiku i pasur i kulturës tradicionale të Komunës së Gjakovës, në gërshetim me elemente eklektike të shekujve, paraqitet në variacione të pasuar arkeologjike, arkitekturore, peizazhe kulturore, të luajtshme, dhe jomateriale/shpirtërore. Ky sfond në vete ngërthen vlera unike dhe shumë-dimensionale në aspektin e interesit historik, artistik, estetik, kulturor, shoqëror, shkencor, teknologjik, ekologjik, ekonomik, politik, etj. Si potencial cilësohet pasuri e përbashkët e njerëzimit me vlerë dhe rëndësi të interes nacional për identitetin dhe zhvillimin e qëndrueshëm të vendit. Prandaj, ruajtja, mbrojtja, promovimi dhe konservimi i trashëgimisë kulturore përcaktohet si detyrim kushtetues i shoqërisë bashkëkohore për brezat pasardhës që, realizohet përmes detyrave dhe kritereve ligjore të përcaktuar për institucionet kompetente të trashëgimisë kulturore dhe atyre të planifikimit dhe të zhvillimit territorial, gjithëherë në përputhje me standard profesionale bashkëkohore.

Me qëllim të ruajtjes së trashëgimisë kulturore të RKS, MKRS (Ministria e Kulturës, Rinisë, Sportit) me Vendim nr. 69/2016 të dt. 10.10.2016, dhe Vendim nr. 110/2018, dt. 03.10.2018, në Lista e Trashëgimisë Kulturore të RKS, nga sfondi trashëgimisë kulturore të Komunës së Gjakovës vendosi në mbrojtje 195 asete, duke përfshirë kategoritë:

1. Trashëgimi arkitekturore, 149 asete, në përbërje sipas tabelës me poshtme;
2. Trashëgimi arkeologjike, 35 asete, në përbërje sipas tabelës me poshtme;

⁴⁴ Burimi i të dhënave QRT Gjakovë

3. Trashëgimi të luajtshme, 10 asete, në përbërje sipas tabelës me poshtme;
4. Trashëgimi shpirtërore, 2 asete në përbërje sipas tabelës me poshtme;

Tabela 113. Trashëgimia kulturore, sipas kategorive kryesore, numrit dhe shtrirjes hapësinore

Trashëgimia kulturore, sipas kategorive kryesore, numrit dhe shtrirjes hapësinore, 2020		
Kategoritë	Numri	Sipërfaqja (ha)
Trashëgimia arkitektuale	138	43.08
Trashëgimia arkeologjike	42	9.57
Pejzazhet kulturore		/
Zonat e veçanta të mbrojtura		/
Gjithsej	180	52.65

Tabela 114. Trashëgimia arkitektuale- Monumentet arkitektuale, sipas vendbanimeve dhe emërtimeve, statusit ligjor dhe shtrirjes hapësinore.

Trashëgimia arkitektuale- Monumentet arkitektuale, sipas vendbanimeve dhe emërtimeve, statusit ligjor dhe shtrirjes hapësinore, 2020			
Vendbanimi, Emri	Statusi ligjor		Sipërfaqja (ha)
	I mbrojtur	I propozuar	
Shtëpi e familjes Bakija		x	0.03
Tersija Urbanistike " Çarshija e Madhe"		x	34.00
Muzeu Etnografik		x	0.10
Shtëpia e vjetër e Jelen a Jakiqit		x	0.02
Ura e Tabakeve		x	0.10
Ura e Taliqit		x	0.12
Kisha e të Ngjiturit të Zonjes në Qiell		x	0.05
Shtëpia e Naim Zajmit *		x	0.02
Kulla e Hysni Koshit		x	0.03
Kulla e Sylejman Vokshi		x	0.03
Ura e Fshejt		x	0.25
Muzeu i muzikës Tophanja		x	0.15
Kompleksi 'Hani i Haraqisë'		x	0.20
Kulla e Sahatit		x	0.02
Kulla e Abdullah Pashe Drenit		x	0.03
Kulla e Mehmet Hanes		x	0.03
Shtëpia e Ali Vokshit		x	0.04
Kulla e Ibrahim Dyles		x	0.02
Kulla e Astrit Kryeziut		x	0.03
Kulla e Currit		x	0.03
Kompleksi "Qarshia e Jupave		x	0.20
Shtëpia Beqir (Avdush) Haxhibeqiri		x	0.04
Shtëpia e Dobrunave- Polloshka		x	0.02
Shtëpia tradicionale e Abaz Manxhukes *		x	0.03
Shtëpia tradicionale e Rexhep Qarrit		x	0.02
Shtëpia tradicionale e Mazllom Zherkes		x	0.03

Shtëpia tradicionale e Xhafer Grezdes		x	0.04
Shtëpia tradicionale e Basri Kryeziut		x	0.05
Lidhjes se Prizrenit		x	0.10
Kisha katolike e Shen Andonit		x	0.10
Kisha e Shen Palit dhe Shen Pjetrit		x	0.30
Teqja e Sheh Nakise		x	0.05
Teqja e Babes Ali		x	0.03
Teqja e Sheh Lites		x	0.05
Teqja e Madhe		x	0.05
Teqja e Sheh Banit		x	0.03
Tyrbja e Sheh Qylit		x	0.03
Tyrbja e Sheh Fetahut me varreza		x	0.15
Tyrbja e Sheh Shpetimit		x	0.03
Tyrbja e Tahir Efendis me varreza		x	0.05
Teqes Bektashive		x	0.05
Tyrbja e Shtate Qikave (varrezat e motrave Bejtullahu)		x	0.10
Tyrbja e Babes Hasan		x	0.03
Mejtepi i Halil Efendise		x	0.05
Mejtepi Ruzhdije - Shkolla e pare shqipe		x	0.03
Mejtepi i Haxhi Ymerit		x	0.05
Medresa e Madhe		x	0.10
Medresa e Vogel		x	0.10
Xhamia e Gerqarve		x	0.06
Xhamia e Mulla Jusufit		x	0.01
Xhamia e Kusarit		x	0.07
Xhamia e Haxhi Ymerit		x	0.08
Xhamia e Mahmut Pashes		x	0.09
Xhamia e Sefes		x	0.08
Normalja e Gjakoves- Fakulteti i Edukimit ne Kompleksin e Carshise se Madhe		x	0.20
Kompleksi dhe Shtatorja e Sylejman Vokshit		x	0.10
Hamami		x	0.30
Tyrbe Qabrat		x	0.10
Shtëpia e Tahir Bakallit		x	0.06
Shtëpia e Ismet Zhaveli		x	0.02
Shtëpia tradicionale e Osman (Hysen) Ponoshecit		x	0.03
Shtëpia tradicionale e familjes Hoxha *		x	0.02
Shtëpia tradicionale e Bedri Shytit		x	0.03
Shtëpia tradicionale e Bashkesise Islame ne Rr. Mithat Frasherit P+1		x	0.05
Shtëpia tradicionale e Bashkesise Islame		x	0.03

Xhamia e Hankes		x	0.05
Shtëpia tradicionale e Rushit Kpuskes		x	0.03
Shtëpia e Familjes Qerkezi- Muzeu historik '99		x	0.05
Shtëpia tradicionale e Avdramon Domi *		x	0.06
Tyrbja e Babes Ramadan		x	0.02
Tyrbja e Sheh Rames		x	0.03
Shtëpia Tradicionale e Nimon Ferizit		x	0.06
Shkolla e vjeter e muzikes		x	0.10
Xhamia e Re		x	0.20
Kulla e Shain Dules		x	0.02
Varri i Sylejman Vokshit		x	0.03
Varri i Maxhar Pashes		x	0.05
Shtëpia e Flamur Bakise		x	0.04
Shtëpia e Avdyrrahmon Zhubit		x	0.07
Minarja e Xhamise Gece		x	0.02
Tyrbja e Familjes Mulliqi		x	0.03
Shtëpia e familjes Buza *		x	0.05
Shtëpia e familjes Nuka *		x	0.03
Tyrbja e Thait		x	0.03
Tyrbja e Sheh Beqirit		x	0.02
Kisha e Shen Jozefit		x	0.15
Kulla e Hazir Sadikut		x	0.03
Teqja e Sheh Eminut		x	0.05
Teqja e Sheh Danjollit		x	0.06
Ura e Terzive		x	0.10
Kisha e Zonjes Rruzare		x	0.30
Xhamia e Hasan Ages		x	0.15
Kulla e Bajram Selmanit		x	0.10
Kulla e Ymer Poges		x	0.03
Kisha e Shen Markut		x	0.02
Kulla e Ethem Godenit		x	0.05
Kulla e Ibish Alise *		x	0.06
Kulla e Rame Zeqe Brovines		x	0.02
Kulla e Gani (Elez) Mehmetit		x	0.03
Tyrbja Pule		x	0.06
Kisha e Zonjes Mari		x	0.10
Kisha katolike e Shen Bumit		x	0.04
Mulliri i Cermjanit		x	0.03
Kulla e Ages		x	0.05
Tyrbja dhe Xhamia e Sukes se Cermjanit		x	0.15
Kulla e Isa Zymber Binakaj		x	0.03
Kulla e Ahmet Islamit		x	0.02

Kulla e Arif Muses		x	0.02
Kulla e Sahit Avdylit		x	0.03
Tyrbja e Dervish Danes		x	0.02
Kulla e Osman Bajramit		x	0.01
Kulla e Kaqel Rames		x	0.03
Kulla e Tal Belit		x	0.03
Kulla e Sadik Selmanit*		x	0.02
Kulla e Hamez Rrustemit (Bajraktareve) *		x	0.03
Xhamia e fshatit		x	0.01
Mulliri i fshatit Mulliq		x	0.02
Kulla e Sadik Nivokazit		x	0.03
Kulla e Hysen Hajdarit		x	0.02
Kulla e Isuf Sadiku		x	0.03
Xhamia e fshatit Ponoshec		x	0.20
Kulla e Arif Miftari		x	0.05
Xhamia e fshatit		x	0.05
Varrezat e Heronjeve		x	0.06
Kulla e Osman Jakupit		x	0.03
Kulla e Haxhi Mustafes (Met Brahimi) *		x	0.03
Xhamia e fshatit		x	0.03
Kulla e Adem Ademajt		x	0.02
Kulla e Ibrahim Metes		x	0.03
Kulla e Rexhep Ukes *		x	0.02
Xhamia e fshatit Dobrosh		x	0.20
Kulla e Muse Rexhepaj		x	0.01
Kulla e Syl (Arif) Aliaj		x	0.02
Kisha e Shen Rrokut		x	0.30
Kisha e Shen Mehilit		x	0.20
Shtëpia e Gjon Lesh Dedaj		x	0.15
Përmendorja e LNQ		x	0.10
Çerdhja e Komanit		x	0.03
Gjithsej			42.99

Tabela 115. Trashëgimia arkeologjike, sipas nen-kategorive kryesore dhe shtrirjes hapësinore

Trashëgimia arkeologjike, sipas nen-kategorive kryesore dhe shtrirjes hapësinore, 2020	
Nen- kategoritë	Sipërfaqja (ha)
Monumente arkeologjike	0.25
Vendbanim arkeologjik	4.15
Strukture e ndërtuar nga dora e njeriut	0.09
Rezervat arkeologjik	5.08
Gjithsej	9.57

Tabela 116. Trashëgimia arkeologjike- Monumentet arkeologjike, sipas vendbanimeve dhe emërtimeve, statusit ligjor dhe shtrirjes hapësinore

Trashëgimia arkeologjike- Monumentet arkeologjike, sipas vendbanimeve dhe emërtimeve, statusit ligjor dhe shtrirjes hapësinore, 2020			
Njësia kadastrale, Emri	Statusi ligjor		Sipërfaqja (ha)
	I mbrojtur	I propozuar	
Kisha katolike në Bardhaniq		x	0.10
Kalaja parahistorike Batushe		x	0.15
Gjithsej			0.25

Tabela 117. Trashëgimia arkeologjike- Vendbanimet arkeologjike, sipas njësive kadastrale dhe emërtimeve, statusit ligjor dhe shtrirjes hapësinore.

Trashëgimia arkeologjike- Vendbanimet arkeologjike, sipas njësive kadastrale dhe emërtimeve, statusit ligjor dhe shtrirjes hapësinore, 2020			
Njësia kadastrale, Emri	Statusi ligjor		Sipërfaqja (ha)
	I mbrojtur	I propozuar	
Vendbanim romake ne Batushe		x	0.20
Nekropoli tumular ne Rogove		x	2.50
Nekropoli tumular ne Boke te Rakovines		x	0.50
Mbetje e nje ure romake ne Rogove		x	0.10
Nekropoli tumular ne Ponoshec		x	0.85
Gjithsej			4.15

Tabela 118. Trashëgimia arkeologjike- Struk. e ndert. nga dora e njeriut, sipas njësive kad. dhe emërtimeve

Trashëgimia arkeologjike- Struk. e ndert. nga dora e njeriut, sipas njësive kad. dhe emërtimeve, statusit ligjor dhe shtrirjes hapësinore, 2020			
Njësia kadastrale, Emri	Statusi ligjor		Sipërfaqja (ha)
	I mbrojtur	I propozuar	
Kroni i Islom Beut		x	0.02
Kroni i Xhamise Mulla Jusuf *		x	0.02
Bunari i Kryepazarit		x	0.01
Kroni i Sylejman Vokshit		x	0.02
Kroni i Pangjalles		x	0.01
Kroni i Rexhep- Ages		x	0.01
Gjithsej			0.09

Tabela 119. Trashëgimia arkeologjike- Rezervatet arkeologjike, sipas njësive kadastrale dhe emërtimeve, statusit ligjor dhe shtrirjes hapësinore

Trashëgimia arkeologjike- Rezervatet arkeologjike, sipas njësive kadastrale dhe emërtimeve, statusit ligjor dhe shtrirjes hapësinore, 2020			
Njësia kadastrale, Emri	Statusi ligjor		Sipërfaqja (ha)
	I mbrojtur	I propozuar	
Lokaltetet arkeologjik ne fshatin Doblibare		x	0.25
Tumat ilire te ura e Fshejt ne Ujze		x	0.10

Germadhat e kishes Paleokristiane ne Raqe		x	0.03
Lokaliteti Arkeologjik i Sukes se Cermjanit		x	0.60
Gjurmët e kishes se vjeter ne Cermjan		x	0.04
Tuma parahistorike dhe vendbanim mesjetar		x	0.10
Lokalitet arkeologjik romak		x	0.15
Lokalitet i Arkeologjik- varret e vjetra ne Damjan		x	0.30
Lokaliteti Arkeologjik mesjetar ne Dujake		x	0.20
Lokaliteti arkeologjik romak		x	0.15
Varreze mesjetare		x	0.30
Gjurmët e nje vendbanimi mesjetar ne Jabllanice te Gjakoves		x	0.50
Lokaliteti Arkeologjik romak dhe Kisha mesjetare ne Jahoc		x	0.05
Fortifikimi ne Koshare		x	0.80
Tume prehistorike, Kise dhe Varreze mesjetare		x	0.08
Fortifikim i antikitetit tevo ne ne Kusare		x	0.06
Rrenojat e nje kise paleokristiane		x	0.05
Tume Ilire		x	0.20
Lokaliteti arkeologjik romak		x	0.30
Varreza mesjetare ne Patan te Eperm		x	0.25
Kisha mesjetare ne Pjetershan		x	0.05
Gjurmët e vendbanimit mesjetar ne Popoc		x	0.20
Vendbanimi romak ne Qerim		x	0.30
Varreze mesjetare ne Racaj		x	0.15
Gjurmët e kishes dhe varrezes mesjetare		x	0.04
Varrez e mesjetare ne Smolice		x	0.10
Varreze mesjetare ne Vogove		x	0.15
Varreze mesjetare ne Zhdrelle		x	0.30
Gjithsej			5.80

Tabela 120. Asetet e trashëgimisë së luajtshme

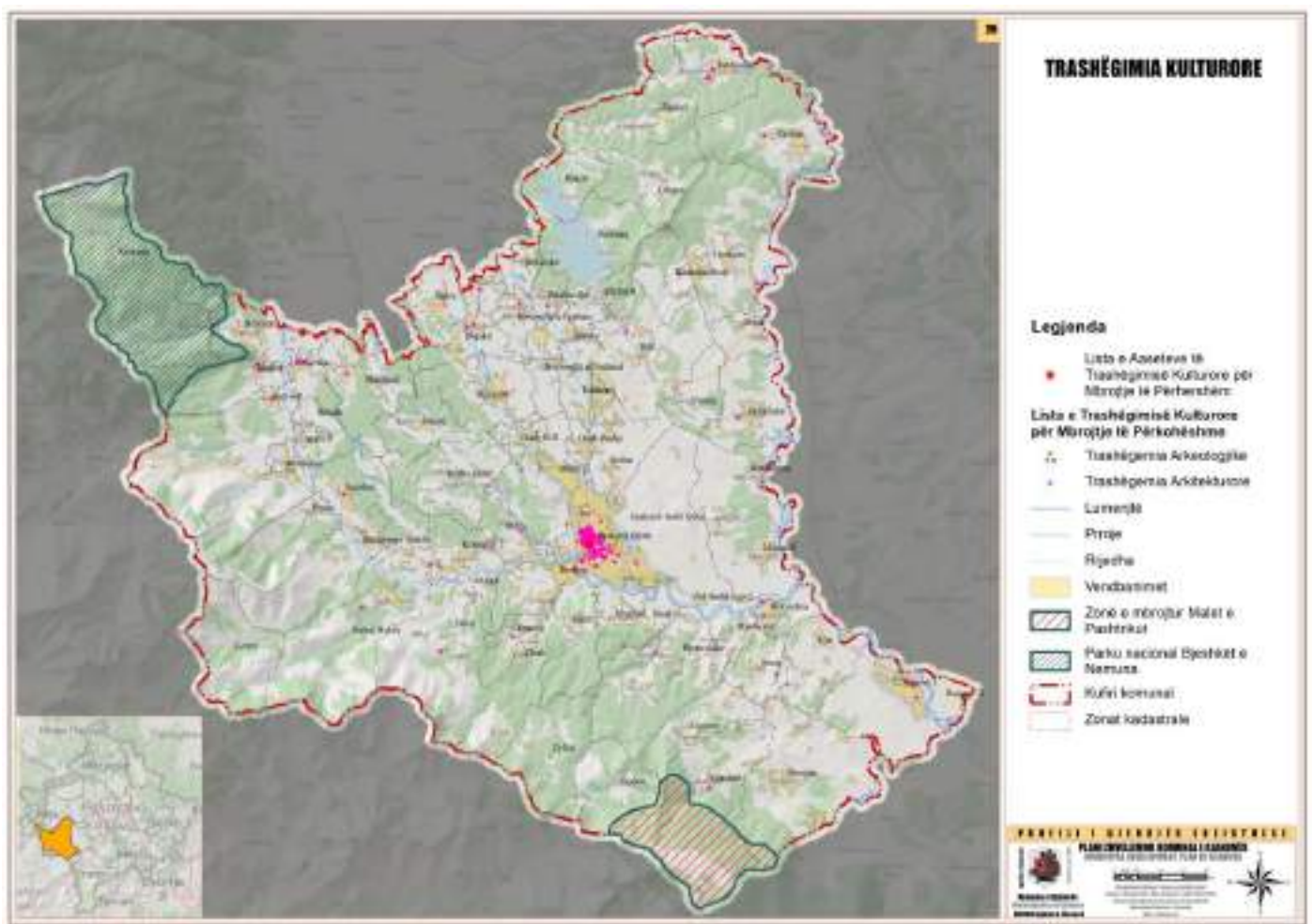
Vendbanimi	Emri	Periudha	Statuti
Ponoshe Gjakovë	Tas njevegjak	1500-1100 p.kr	Mbrojtur përkohshëm
Ponoshe Gjakovë	Tas njevegjak	1500-1100 p.kr	Mbrojtur përkohshëm
Rogove, Gjakovë	Tas njevegjak	2500-1800 p.kr	Mbrojtur përkohshëm
Fshaj, Gjakovë	Tas nje vegjak	850-600 p.Kr	Mbrojtur përkohshëm
Fshaj, Gjakovë	Tas dy vegjak	850-600 p.Kr	Mbrojtur përkohshëm
Fshaj, Gjakovë	Tas dy vegjak	850-600 p.Kr	Mbrojtur përkohshëm
Ponoshec, Gjakovë	Maje heshte	1500-1100 p.kr	Mbrojtur përkohshëm
Ponoshec, Gjakovë	Tokez rrypi	1500-1100 p.kr	Mbrojtur përkohshëm
Ponoshec, Gjakovë	Skifos	Periudha klasike	Mbrojtur përkohshëm
Ponoshec, Gjakovë	Objekt metali-Amulet	Shek V-IV p.kr	Mbrojtur përkohshëm

Tabela 121. Asetet e trashëgimisë shpirtërore

Vendbanimi	Emri	Statuti
Gjakovë	Sofra Gjakovare	Mbrojtur përkohshëm
Gjakovë	Zejet e vjetra në Gjakovë	Mbrojtur përkohshëm

Ruajtja, mbrojtja dhe konservimi i aseteve të trashëgimisë kulturore është çështje komplekse, realizohet përmes vlerësimit dhe planifikimit të harmonizuar të zhvillimeve bashkëkohore, gjithherë duke balancuar kërkesat e mbrojtjes me qellim të ruajtjes së autenticitetit dhe integritetit të aseteve të trashëgimisë kulturore dhe përshtatjes së tyre për nevojat bashkëkohore. Në këtë kuadër përfshihen shume akterë interesa dhe rregulla. Prandaj, veprimtaria e ruajtjes efektive dhe të konservimit aktiv të trashëgimisë kulturore zhvillohet përmes planifikimit nacional të integruar dhe sipas rregullave të përcaktuar në Kushtetutë, legjislacionin e trashëgimisë kulturore dhe të planifikimit e zhvillimit territorial.

Harta 34. Trashëgimia kulturore

2.9. VENDBANIMET

2.9.1. Karakteri Urban Rural dhe funksionaliteti ndërlihdës

Komuna e Gjakovës është një ndër qendrat kryesore të Kosovës. Qyteti i Gjakovës është qendra urbane e Komunës, ku edhe janë të përqendruara zhvillimet kryesore komunale. Për më tepër, aty janë përqendruar edhe funksionet kryesore të arsimit dhe shëndetësisë.

Komuna e Gjakovës përbëhet nga 91 vendbanime, pjese e 69 zonave kadastrale (sipas agjencionit kadastral të Kosovës), dhe 70 zona kadastrale (sipas ndarjeve praktike të drejtoris së kadastrit Gjakovë) të cilat shtrihen në një territor prej 586 km², prej të cilave 2.5 km² i takojnë qytetit të Gjakovës brenda në qytet, 23 km² Gjakovës jashtë qytetit dhe 3.2 km² Zidit të Sadik Agës, duke bërë kështu 28.7 km² të zonës urbane.

Në baze të kufirit të PZHK-PZHU viti 2006-2015+, zona urbane ka një sipërfaqe prej 25.71 km².

Sipas regjistrimit të popullatës së vitit 2011, në këtë komunë akomodohet një popullatë prej 94,556 banorë, me një dendësi prej 161 banorë për km². Në tabelën më poshtë janë dhënë statistika të popullësisë së vendbanime apo Zona Kadastrale, të sipërfaqes, të dendësisë dhe Ekonomive Familjare sipas vlerësimit për popullësinë e 2020.

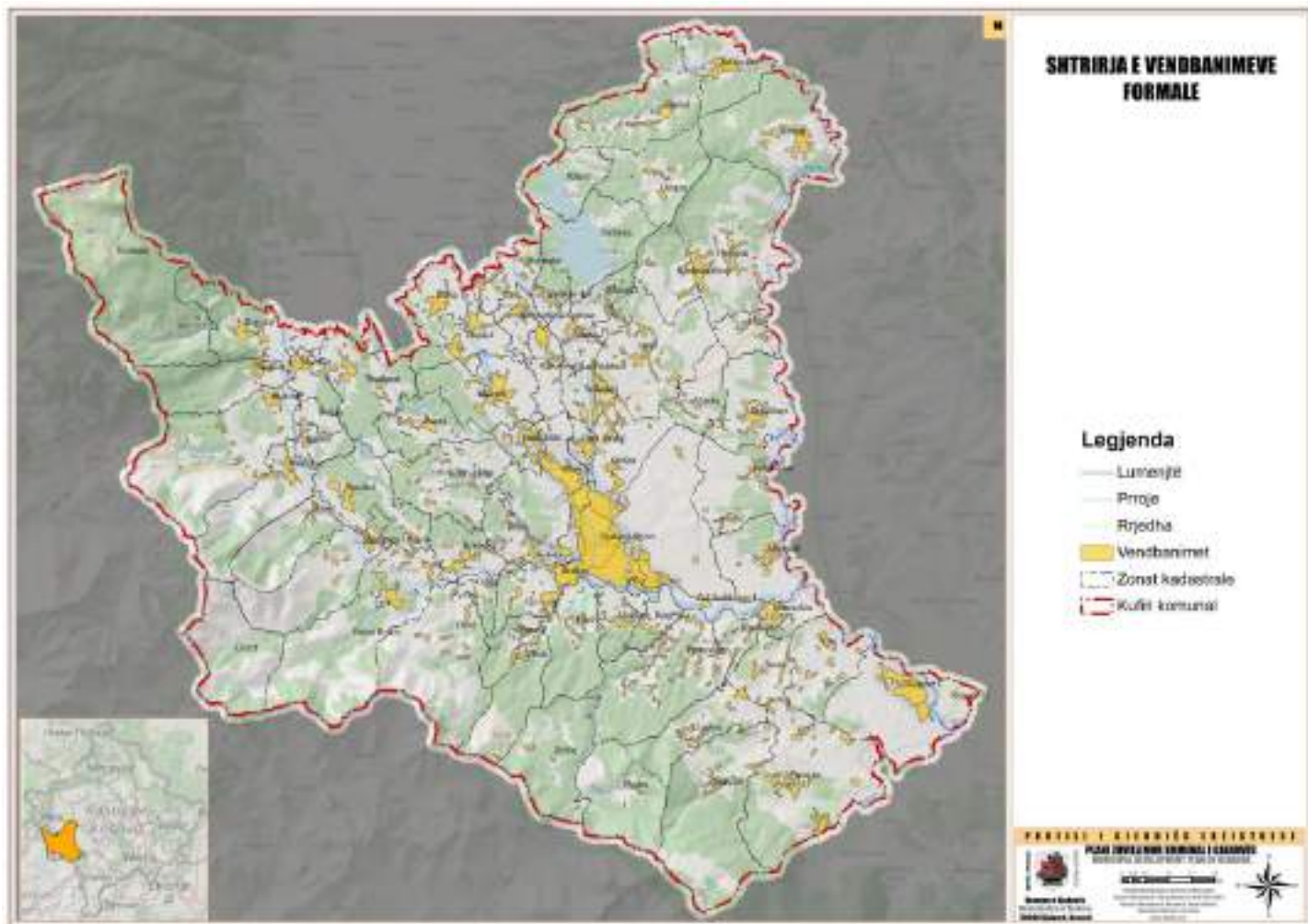
Tabela 122. Vendbanimet në komunë

Zona Kadastrale	Venbanimi	Kategori e rendit hapësinor	Popullsia	Popullsia_zk	Sipërfaqja(km ²)	Dendësia (km ²)	Ekonomitë Familjare
Babaj bokës	Babaj bokës	Hapësirë Rurale	574	1134	21,94	51,69	177
	Duzhnjë	Hapësirë Rurale	560				
Berdosanë	Berdosanë	Hapësirë Rurale	165	165	10,29	16,03	51
	Rrezinë	Hapësirë Rurale	...				
Batushë	Batushë	Hapësirë Rurale	888	888	9,43	94,17	139
Bec	Bec	Hapësirë Rurale	1296	1296	15,35	84,43	208
Berjah	Berjah	Hapësirë Rurale	148	148	1,88	78,72	30
Bishtazhin	Bishtazhin	Hapësirë Rurale	381	381	3,14	121,34	72
Brekoc	Brekoc	Hapësirë Sub-urbane	3778	3778	5,38	702,23	396
Brovinë	Brovinë	Hapësirë Rurale	557	573	20,32	28,20	130
	Morinë	Hapësirë Rurale	16				
Cermjan	Cermjan	Hapësirë Rurale	996	1686	19,61	85,98	274
	Rakovinë	Hapësirë Rurale	690				
Damjan	Damjan	Hapësirë Rurale	5966	5966	20,89	285,59	651
Devë	Devë	Hapësirë Rurale	524	524	17,57	29,82	78
Doblibare	Doblibare	Hapësirë Rurale	905	905	8,94	101,23	140
Dobrixhë	Dobrixhë	Hapësirë Rurale	134	518	4,25	121,88	125
	Bitesh	Hapësirë Rurale	240				
	Firajë	Hapësirë Rurale	144				
Dujakë	Dujakë	Hapësirë Rurale	631	1291	5,88	219,56	224
	Plançor	Hapësirë Rurale	660				
Firzë	Firzë	Hapësirë Rurale	493	493	8,73	56,47	88
Gërçinë	Gërçinë	Hapësirë Rurale	1422	1422	20,43	69,60	153
Gërgoc	Gërgoc	Hapësirë Rurale	299	299	9,60	31,15	48
Goden	Goden	Hapësirë Rurale	53	53	10,66	4,97	11
Guskë	Guskë	Hapësirë Rurale	105	105	2,18	48,17	18
Gjakovë	Gjakovë	Hapësirë Urbane	46085	46085	28,74	1603,51	9676
Gjakovë jasht qytet	Gjakovë jasht qytet	Hapësirë Urbane	..				
Zid sadik age	Zid sadik age	Hapësirë Sub-urbane	..				
Hereç	Hereç	Hapësirë Rurale	412	412	5,21	79,08	149
Jabllanicë	Jabllanicë	Hapësirë Rurale	373	940	7,33	128,24	143
	Llugaxhi	Hapësirë Rurale	567				
Jahoc	Jahoc	Hapësirë Sub-urbane	4912	4912	10,67	460,36	90
Janosh	Janosh	Hapësirë Rurale	354	354	2,59	136,68	72
Kodrallë becit	Kodrallë becit	Hapësirë Rurale	116	386	6,10	63,28	54
	Rashkoc	Hapësirë Rurale	270				
Korenice	Korenice	Hapësirë Rurale	402	402	5,04	79,76	96
Koshare	Koshare	Hapësirë Rurale	..	..	24,57	...	...
Kralan	Kralan	Hapësirë Rurale	1143	1143	14,93	76,56	178
Kushavec	Kushavec	Hapësirë Rurale	152	152	5,29	28,73	37
Kodra hutit	Madanaj	Hapësirë Rurale	...	201	11,08	18,14	56
	Ramoc	Hapësirë Rurale	107				
	Rrypaj	Hapësirë Rurale	94				
Lipovec	Lipovec	Hapësirë Rurale	909	909	7,88	115,36	117

Plani Zhvillimor Komunal Gjakovë 2022-2030

Marmull	Marmull	Hapësirë Rurale	552	552	8,20	67,32	108
Meçe	Meçe	Hapësirë Rurale	152	152	3,25	46,77	25
Moglicë	Moglicë	Hapësirë Rurale	319	319	3,86	82,64	63
Molliq	Molliq	Hapësirë Rurale	599	599	8,43	71,06	109
Nivokaz	Nivokaz	Hapësirë Rurale	642	642	2,87	223,69	107
Novosellë e epërme	Novosellë e epërme	Hapësirë Rurale	638	638	3,08	207,14	115
Novosellë e poshtme	Novosellë e poshtme	Hapësirë Rurale	510	510	3,59	142,06	90
Orize	Orize	Hapësirë Rurale	...	524	2,98	175,84	96
	Mejë	Hapësirë Rurale	524				
Osek hilë	Osek hilë	Hapësirë Rurale	1364	1364	2,86	476,92	214
Osek pashë	Osek pashë	Hapësirë Sub-urbane	249	249	1,37	181,75	47
Palabardhë	Palabardhë	Hapësirë Rurale	223	223	2,32	96,12	36
Pjetërshan	Pjetërshan	Hapësirë Rurale	163	1188	16,76	70,88	210
	Dol	Hapësirë Rurale	889				
	Kusar	Hapësirë Rurale	136				
Ponoshec	Ponoshec	Hapësirë Rurale	561	561	10,29	54,52	115
Popovc	Popovc	Hapësirë Rurale	339	339	8,02	42,27	53
Qerim	Qerim	Hapësirë Sub-urbane	968	968	7,30	132,60	193
	Lugbunar	Hapësirë Sub-urbane	...				
Çerret	Çerret	Hapësirë Rurale	...	...	11,76	...	...
Raqë	Raqë	Hapësirë Rurale	421	421	2,60	161,92	66
Radoniq	Radoniq	Hapësirë Rurale	..	..	11,71	...	...
Rakoc	Rakoc	Hapësirë Rurale	0	0	5,80	0,00	...
Rogovë I	Rogovë I	Hapësirë Rurale	4526	4526	15,39	294,09	648
Rogove II	Rogove II	Hapësirë Rurale	..	..	...	...	...
Rracaj	Rracaj	Hapësirë Rurale	157	548	6,36	86,16	129
	Dallashaj	Hapësirë Rurale	391				
Skivjan	Skivjan	Hapësirë Rurale	2466	2466	9,34	264,03	375
Smaç	Smaç	Hapësirë Rurale	435	435	4,79	90,81	84
Smolicë	Smolicë	Hapësirë Rurale	489	735	9,56	76,88	102
	Nec	Hapësirë Rurale	246				
Stubëll	Stubëll	Hapësirë Rurale	174	174	2,40	72,50	32
Sheremet	Sheremet	Hapësirë Rurale	153	1016	10,50	96,76	192
	Dobrosh	Hapësirë Rurale	570				
	Pacaj	Hapësirë Rurale	293				
Shishman i bokës	Shishman i bokës	Hapësirë Rurale	508	508	12,72	39,94	88
Trakaniq	Trakaniq	Hapësirë Rurale	360	360	3,43	104,96	70
Ujz	Ujz	Hapësirë Rurale	318	318	7,90	40,25	58
	Fshaj	Hapësirë Rurale	...				
Vogovë	Vogovë	Hapësirë Rurale	482	482	3,55	135,77	86
Vraniq	Vraniq	Hapësirë Rurale	257	257	4,89	52,56	51
Zylfaj	Zylfaj	Hapësirë Rurale	0	0	11,63	...	5
Zhabel	Zhabel	Hapësirë Rurale	409	942	12,98	72,57	124
	Bardhaniq	Hapësirë Rurale	533				
Zhdrellë	Zhdrellë	Hapësirë Rurale	336	389	3,39	114,75	49
	Sopot	Hapësirë Rurale	53				
Zhub	Zhub	Hapësirë Rurale	79	79	7,76	10,18	18
	Gjithsej		100005	100005	589,54	169,63	17439

Harta 35. Shtrirja e vendbanimeve

2.9.2. Madhësia dhe Numri i banorëve

Në bazë të të dhënave demografike dhe sipas udhëzimit administrativ për normat teknike të planifikimit hapësinor, klasifikimi i vendbanimeve është bërë në bazë të numrit të banorëve.

- **Vendbanim i mesëm i vogël urban 25.000 - 50.000 banorë - 1 vendbanim;**
- **Vendbanim shumë i vogël urban 5.000 - 10.000 banorë - 1 vendbanim;**
- **Vendbanim rural i madh 2500 - 5000 banorë - 3 vendbanime;**
- **Vendbanim i mesëm i madh rural 1000 - 2500 banorë- 6 vendbanime;**
- **Vendbanim i mesëm rural 500 - 1000 banorë - 21 vendbanime;**
- **Vendbanim i vogël rural 200 - 500 banorë- 31 vendbanime;**
- **Vendbanim shumë i vogël rural <200 banorë - 23 vendbanime;**

Tabela 123. Ndarja e vendbanimeve sipas karakterit urban/rural

Venbanimi	Klasifikimi (Urban/ Rural)	Venbanimi	Klasifikimi (Urban/ Rural)
Gjakovë	Vendbanim i mesëm I vogël urban	Fshaj	Vendbanim I vogël rural
Gjakovë jasht qytet	...	Zhabel	Vendbanim I vogël rural
Zid sadik age	...	Raqë	Vendbanim I vogël rural
Damjan	Vendbanim shumë I vogël urban	Trakaniq	Vendbanim I vogël rural
Jahoc	Venbanim rural I madh	Moglicë	Vendbanim I vogël rural
Rogovë I	Venbanim rural I madh	Dallashaj	Vendbanim I vogël rural
Rogovë II	...	Gërgoc	Vendbanim I vogël rural
Brekoc	Venbanim rural I madh	Janosh	Vendbanim I vogël rural

Skivjan	Vendbanim I mesëm I madh rural	Berdosanë	Vendbanim I vogël rural
Gërçinë	Vendbanim I mesëm I madh rural	Popovc	Vendbanim I vogël rural
Bec	Vendbanim I mesëm I madh rural	Zhdrellë	Vendbanim I vogël rural
Kralan	Vendbanim I mesëm I madh rural	Vraniq	Vendbanim I vogël rural
Osek hilë	Vendbanim I mesëm I madh rural	Pacaj	Vendbanim I vogël rural
Cermjan	Vendbanim I mesëm I madh rural	Rashkoc	Vendbanim I vogël rural
Batushë	Vendbanim I mesëm rural	Osek pashë	Vendbanim I vogël rural
Doblibare	Vendbanim I mesëm rural	Palabardhë	Vendbanim I vogël rural
Dol	Vendbanim I mesëm rural	Nec	Vendbanim I vogël rural
Lipovec	Vendbanim I mesëm rural	Madanaj	Vendbanim I vogël rural
Hereç	Vendbanim I mesëm rural	Bitesh	Vendbanim I vogël rural
Qerim	Vendbanim I mesëm rural	Pjetërshan	Vendbanim I vogël rural
Dujakë	Vendbanim I mesëm rural	Kusar	Vendbanim shumë I vogël rural
Novosellë e epërme	Vendbanim I mesëm rural	Rracaj	Vendbanim shumë I vogël rural
Nivokaz	Vendbanim I mesëm rural	Rrezinë	Vendbanim shumë I vogël rural
Marmull	Vendbanim I mesëm rural	Kushavec	Vendbanim shumë I vogël rural
Molliq	Vendbanim I mesëm rural	Ramoc	Vendbanim shumë I vogël rural
Plançor	Vendbanim I mesëm rural	Lugbunar	Vendbanim shumë I vogël rural
Babaj bokës	Vendbanim I mesëm rural	Morinë	Vendbanim shumë I vogël rural
Ponoshec	Vendbanim I mesëm rural	Stubëll	Vendbanim shumë I vogël rural
Dobrosh	Vendbanim I mesëm rural	Meçe	Vendbanim shumë I vogël rural
Brovinë	Vendbanim I mesëm rural	Sheremet	Vendbanim shumë I vogël rural
Rakovinë	Vendbanim I mesëm rural	Dobrixhë	Vendbanim shumë I vogël rural
Meje	Vendbanim I mesëm rural	Firajë	Vendbanim shumë I vogël rural
Devë	Vendbanim I mesëm rural	Rrypaj	Vendbanim shumë I vogël rural
Novosellë e poshtme	Vendbanim I mesëm rural	Berjah	Vendbanim shumë I vogël rural
Shishman i bokës	Vendbanim I mesëm rural	Kodralli becit	Vendbanim shumë I vogël rural
Bardhaniq	Vendbanim I vogël rural	Guskë	Vendbanim shumë I vogël rural
Smolicë	Vendbanim I vogël rural	Zhub	Vendbanim shumë I vogël rural
Duzhnjë	Vendbanim I vogël rural	Sopot	Vendbanim shumë I vogël rural
Korenicë	Vendbanim I vogël rural	Orize	Vendbanim shumë I vogël rural
Vogovë	Vendbanim I vogël rural	Goden	Vendbanim shumë I vogël rural
Firzë	Vendbanim I vogël rural	Zylfaj	Vendbanim shumë I vogël rural
Jabllanicë	Vendbanim I vogël rural	Rakoc	Vendbanim shumë I vogël rural
Smaç	Vendbanim I vogël rural	Çerret	Vendbanim shumë I vogël rural
Bishtazhin	Vendbanim I vogël rural	Koshare	...
Llugaxhi	Vendbanim I vogël rural	Radoniq	...
Ujz	Vendbanim I vogël rural		

Osek hilë	I rrafshët 350-400	Smaç	I rrafshët 350-400	Berjah	I përzier 450-500
Cermjan	I përzier 350-500	Bishtazhin	I rrafshët 300-350	Kodrali becit	I përzier 450-550
Batushë	I rrafshët 450-1050	Ujz	I rrafshët 300-400	Guskë	I rrafshët 350-400
Doblibare	I rrafshët 350-400	Zhabel	I përzier 400-500	Zhub	Malor 400-750
Lipovec	I përzier 400-800	Raqë	I përzier 300-400	Orize	I rrafshët 350-400
Hereç	I përzier 450-500	Trakaniq	I rrafshët 350-400	Goden	Malor 600-1000
Qerim	I rrafshët 350-400	Moglicë	I përzier 300-350	Zylfaj	Malor 500-800
Dujakë	I rrafshët 400-450	Gërgoc	I përzier 450-500	Rakoc	I përzier 450-500
Novosellë e Epërme	I rrafshët 400-450	Janosh	I rrafshët 400-450	Çerret	Malor 650-1100
Nivokaz	I përzier 500-550	Berdosanë	I rrafshët 300-400	Koshare	Malor 900-2200
Marmull	I rrafshët 300-350	Popovc	Malor 450-1000	Radoniq	I përzier 450-500
Molliq	Malor 500-1000	Zhdrellë	I rrafshët 350-500		
Babaj bokës	Malor 350-100	Vraniq	I rrafshët 250-350		

Relievi i territorit të komunës së Gjakovës përbëhet nga disa tërësi, megjithatë, relievi fushor dhe malor formon fizionominë kryesore të kësaj hapësire gjeografike.

Gjakova shtrihet midis gjerësisë gjeografike 42,22 dhe gjatësisë gjeografike 20,26. në bregun e majtë të lumit të Erenikut, në lindje të pllajës së Çabratit, në të dy anët e lumit Krena, në një lartësi mbidetare mesatare prej 365 metrash.

Në jugperëndim të Gjakovës shtrihën rrëzët e fundit të maleve të Sharit, ku shtrihet krahina kodrinore e Hasit, e cila përfundon me rrafshinën aluviale (lumore) të Erenikut.

Në veri të qytetit shtrihen fushat neogjene të Piskotës dhe të Dushkajës. Sukat e Koznikut, të Cërmjanit, të Baballoqit dhe të Hereçit e ndajnë fushëgropën e Gjakovës nga Rrafshi i Dukagjinit.

Në perëndim të Çabratit, që ka një lartësi mbidetare prej 440-460 metrash, shtrihen malet e Junikut dhe të Shkëlzenit-pjesë të Bjeshkëve të Nemuna (Alpeve Shqiptare).

Në lindje të Gjakovës, aty ku derdhet Ereniku në Grykën e Drinit të Bardhë shtrihet pllaja gëlqerore e Gradishës, e cila e ndanë fushëgropën e Gjakovës prej asaj të Prizrenit.

Malet e ulëta me qafa siç janë Qafa e Prushit, ajo e Dobrunës, ajo e Morinës etj., kanë mundësuar ndikimin e erërave të Detit Adriatik nëpër luginën e Drinit. Prandaj Gjakova me rrethinë ka klimë të mesme kontinentale me elemente të asaj mesdhetare me verë të nxehtë dhe të thatë.

Fushëgropën e Gjakovës e përshkojnë 80 rrjedhje të ujërave sipërfaqësore që burojnë në veri nga vargu malor i Cërmjanit dhe nga kurorat malore në jug të qytetit. Të 80 përrojet derdhen në Erenik, i cili, me degët e tij, e ujiste fushën pjellore të Gjakovës. Ai buron nga liqenet akullnajorë të Gjaravicës dhe derdhet në Dri. Është i gjatë 51 km. Prej degëve të tij të majta është Bistrica e Lloqanit, që buron prej lartësisë Plloça në perëndim të Gjaravicës dhe, duke e ndarë Gjakovën me emrin Krena në dy pjesë, derdhet në Erenik. Trava dhe Trakaniqi janë dy lumenj tipikë fushorë që derdhen në Erenik.

2.9.4. Vendbanimet joformale⁴⁵

Janë vendbanime ku banorët nuk gëzojnë të drejtat e tyre për një standard të përshtatshëm të jetesës, të banimit dhe nuk kanë zotërim ligjor të pronës ose qasje adekuate në shërbimet publike dhe qeverisje, si dhe jetojnë në një mjedis me rrezikshmëri të lartë.

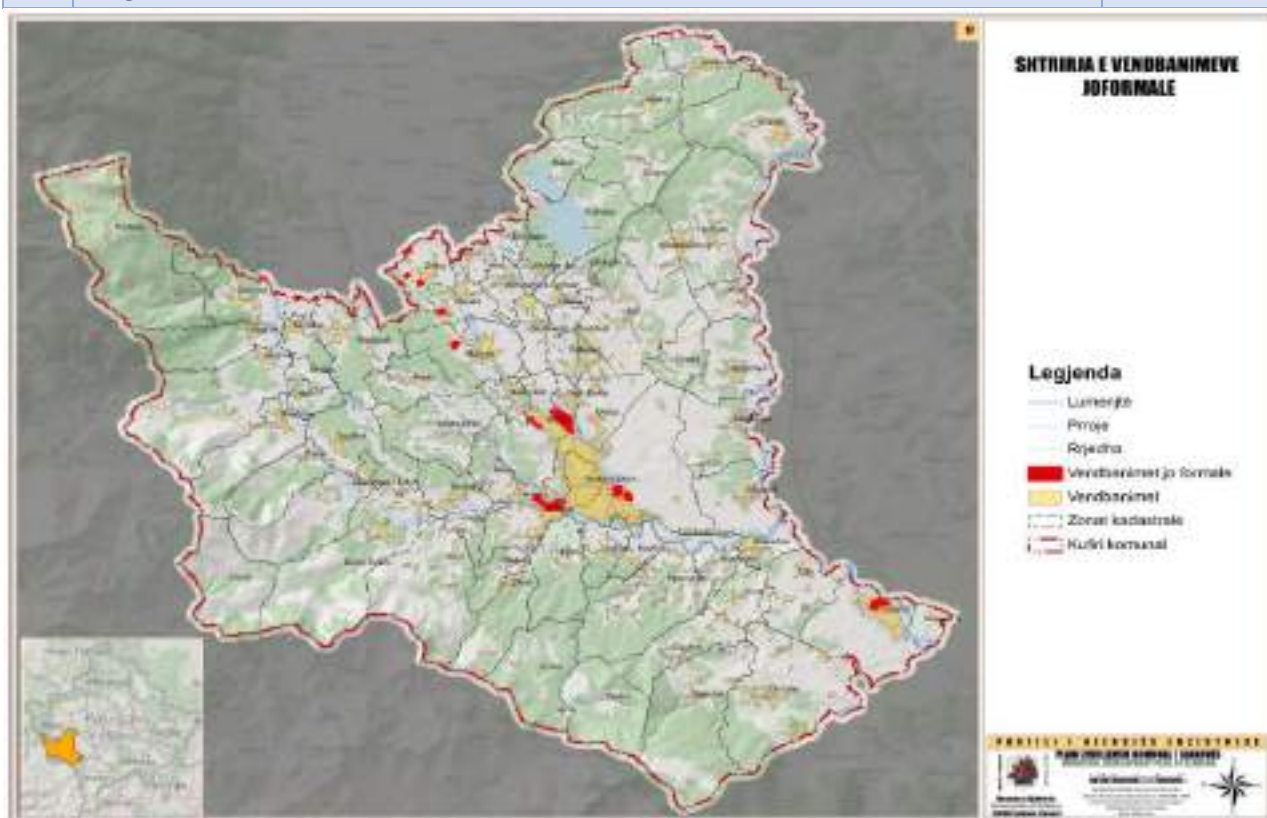
Çështje shumë me rëndësi për Gjakovën, si edhe në çdo qytet në Kosovë, janë vendbanimet Joformale (VJ) dhe zhvillimi i tyre. Në Gjakovë nga KK, e sipas Udhëzuesit për Planifikim Hapësinorë për Vendbanime Joformale të Ministrisë për Planifikim Hapësinorë, janë identifikuar 11 vendbanime joformale.

⁴⁵ DUMM

Tabela 125. Vendbanimet Joformale të identifikuar në Komunën e Gjakovës

Nr.	Emërtimi i Vendbanimit joformal	Sipërfaqet ha.
1	Brekoc	34.67
2	Gjakovë	6.86
3	Gjakovë	11.98
4	Jahoc	5.16
5	Jahoc	36.20
6	Plançor	3.97
7	Hereç	3.77
8	Hereç	3.57
9	Hereç	2.26
10	Skivjan	5.32
11	Rogovë	14.03

Harta 37. Vendbanimeve joformale në Komunën e Gjakovës

Ndërsa sipas raportit të Ministrisë së Planifikimit për vendbanimet joformale në Kosovë, në qytetin e Gjakovës si prioritete janë marrë tri vendbanimet joformale të cilat janë zgjedhur nga klasifikimi i bërë nga grupi i interesit dhe OSCE si dhe nga identifikimi i zyrtarëve komunal të cilët janë bazuar në gjendjen aktuale kadastrale dhe të planeve ekzistuese urbane. Po ashtu janë marrë parasysh edhe karakteristikat ekzistuese të vendbanimeve joformale të përshkruara nga grupi i palëve të interesit për VBJF në Qeverinë e Kosovës.

Këto tri lagje janë:

- Lagjja “Kolonia”,
- Lagjja “Brekoci” dhe
- Lagjja “Piskota (Dardania)”.

Vendbanimet joformale	Sipërfaqja	Nr. i banorëve	Nr. i njësive të banimit	Infras. Fizike	Infras. Sociale	Prona	Gjendja e VBJ	Prioriteti për intervenim
Kolonia	10.61 ha	720		Formale	Mungon Shëndetësia	Publike & Private	Mesatare	Pronësia
Brekoc	12.12 ha	650		Formale	Mungon Shëndetësia Çerdhe	Publike & Private	Mesatare	Pronësia & Infrastruktur a Teknike
Piskota	1.18 ha	30		Formale	Mungon Shëndetësia	Publike & Private	Mesatare	Pronësia & Infrastruktur a Teknike

Ndonëse shumica e vendbanime joformale në Kosovë nuk karakterizohen me jo sigurinë e pronës, në vendbanimet e hulumtuara në Gjakovë, ekzistojnë raste të papërcaktuara të pronësisë, ku shfrytëzuesit nuk janë në posedim të pronës, si dhe numër i vogël i uzurpimeve të cilat janë në proces të zgjidhjes.

Ajo që i karakterizon vendbanimet joformale në Gjakovë janë:

- Zotërimi joformal ose jo i sigurt i pronësisë
- Qasje joadekuata ose privim nga shërbimet elementare
- Pjesëmarrje joadekuata ose mospjesëmarrje në qeverisje
- Rrezikshmëria deri në diskriminim

Mungesa e shërbimeve elementare të infrastrukturës teknike dhe sociale është treguar të jetë arsyeja kryesore për pjesëmarrje joadekuata. Që të tri lagjet janë kryesisht të banuara me komunitetin RAE mbi 70% (romë, ashkalinjë, dhe egjiptian), kurse ai shqiptar në 30 %.

Infrastruktura fizike në këto tri lagje edhe pse ekziston (uji, rryma, kanalizimi dhe grumbullimi i mbeturinave), ajo është joadekuata. Posaçërisht rrugët, transporti urban (me përjashtim “Piskota- Dardania”) dhe hapësirat publike janë ato të cilat e vështirësojnë gjendjen.

		Urgjenca	Plani që e rregullon			Madhësia	Konteksti urban/rural
Nr.	Vendbanimi / emërtimi	ASH / AM / AGJ	PZHK / PRRU	PZHU	V / M / M		U / UR / R
1	Kolonia	X	X			X	X
2	Brekoc	X	X			X	X
3	Dardani	X	X		X		X

ASH - Afat shkurtë
AM - Afat mesëm
AGJ - Afat gjatë

PZHK - Plani Zhvillimor Komunal
PZHU - Plani Zhvillimor Urban
PRRU - Plani Rregullues Urban

v - I vogël
m - I mesëm
M - I madh

U – Urban
UR - Urban Rural
R – Rural

Figure 7. Pozita e 3 vendbanimeve joformale në kuadër të qytetit të Gjakovë

Pozita e 3 vendbanimeve joformale në kuadër të qytetit të Gjakovë

Momentalisht në Komunën e Gjakovës tashmë ekziston vetëm një vendbanim joformal pasi që të gjitha të tjerat janë rregulluar me plane rregulluese.

Vendbanimi i vetëm joformal është :

- Lagjja Brekoci

Figura 11. Vendbanimi joformal Lagjja Brekoci

Tabela 126. Vendbanimi Joformal

Nr. i Vendbanimit VJF	Sipërfaqja e përgjithshme në ha e zonave	Numri i shtëpive	Numri i banorëve	Dendësia (b/ha)
1 VJF	4.50	50	150	33.33

N r.	Vendbanim i / emërtimi	Prioriteti për intervenim		Plani që rregullon		Madhësia		Konteksti urban/rural		Pronësia	
		ASH / AM / AGJ		PZHK / HZK / PHRr		v / m / M		U / UR / R		SH / K / P	
1	Lagjja Brekoci	X			X	X		X		X	

SH – Shoqërore
K – Komunale

ASH - Afat shkurtë
AM - Afat mesëm
AGJ - Afat gjatë

PZHK - Plani Zhvillimor Komunal
HZK - Harta Zonale Komunale
PHRr - Plani i Hollësishëm Rregullues

v - I vogël
m - I mesëm
M - I madh

U – Urban
UR - Urban Rural
R – Rural P – Private

2.9.5. Ndërtimet pa leje⁴⁶

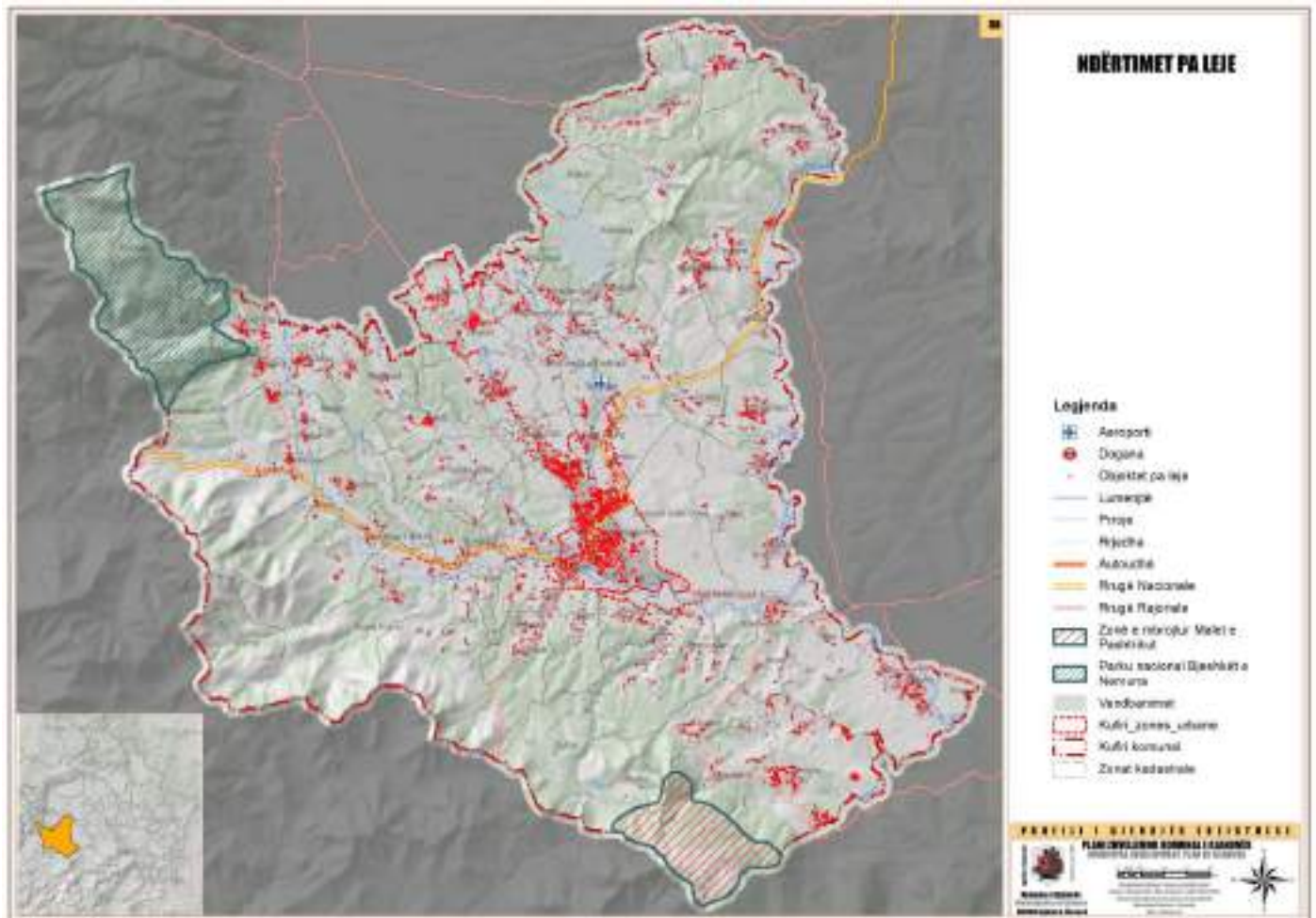
Në Komunën e Gjakovës janë të regjistruara në regjistrin Kombëtar të ndërtimeve pa leje mbi 8500 raste të ndërtimeve pa leje me ish Ligjin për Trajtimin e Ndërtimeve pa Leje Nr.04/L-188 të vitit 2014. Ky numër i ndërtimeve pa leje pritet të trajtohet me Ligjin e ri në fuqi Ligji Nr. 06/L-024.

⁴⁶ DUMM

Tabela 127. Lista e ndërtimeve pa leje sipas Zonave kadastrale (DUMM)

Vendbanimi	Nr. Objekteve	Vendbanimi	Nr. Objekteve
Gjakovë	787	Fshaj	
Gjakovë jasht qytet	932	Zhabel	86
Zid sadik age	36	Raqë	55
Damjan	467	Trakaniq	66
Mejë		Moglicë	33
Rogovë I	218	Dallashaj	
Rogovë II	9	Gërgoc	32
Brekoc	236	Janosh	45
Skivjan	200	Berdosanë	87
Gërçinë	40	Popovc	19
Bec	179	Zhdrellë	60
Kralan	83	Vraniq	37
Osek hilë	90	Pacaj	
Cermjan	249	Rashkoc	
Batushë	126	Osek pashë	41
Doblibare	154	Palabardhë	52
Dol		Nec	
Lipovec	64	Madanaj	
Hereç	111	Bitesh	
Qerim	257	Pjetërshan	150
Dujakë	183	Kusar	
Novosellë e epërme	69	Rracaj	88
Nivokaz	89	Rrezinë	
Marmull	38	Kushavec	3
Molliq	60	Ramoc	
Plançor		Lugbunar	
Babaj bokës	108	Morinë	
Ponoshec	88	Stubëll	30
Dobrosh		Meçe	20
Brovinë	89	Sheremet	102
Rakovinë		Dobrixhë	98
Jahoc	569	Firajë	
Devë	42	Rrypaj	
Novosellë e poshtme	66	Berjah	32
Shishman i bokës	55	Kodralli becit	57
Bardhaniq		Guskë	23
Smolicë	54	Zhub	16
Duzhnjë		Sopot	
Korenicë	72	Orize	70
Vogovë	48	Goden	6
Firzë	65	Zylfaj	1
Jabllanicë	94	Rakoc	
Smaç	27	Çerret	
Bishtazhin	79	Koshare	5
Llugaxhi		Radoniq	
Ujz	29		

Harta 38. Ndërtimet pa leje në komunën e Gjakovës

2.9.6. Sipërfaqet e ndërtuara në kuadër të vendbanimeve⁴⁷

Sa i përket numrit të strukturave të ndërtuara, në Komunë pjesa më e madhe e ndërtimeve prej 66.61% janë ndërtesa banimi me një njësi, pastaj banimi me shumë njësi prej 15.46%, ndërtesa dyqane prej 12.99%, dhe zyre prej 1.22%.

Sa përket sipërfaqeve të strukturave të ndërtuara, në Komunë pjesa më e madhe e ndërtimeve janë ndërtesa banimi me një njësi, pastaj ndërtesa banimi me shumë njësi, komerciale , administrative e kështu më radhë.

Tabela 128. Strukturat e ndërtuara në kuadër të vendbanimeve, Burimi: Drejtoria e tatimit në pronë

Vendbanimet	Shtëpi	Apartamentet	Depo/ magazinë	Dyqan	Punishte	Objekte bujqësor	Garazhe/ Parking	Hotel	Zyre	Fabrikë	Restorant
Babaj bokës	220		4	15	5	2		1	1		1
Duzhnjë											
Berdosanë	182		2	3		18			1	1	
Rrezinë											
Batushë	207			9	1	3				1	
Bec	267	1	6	27	1	11			1		
Berjah	41					2					
Bishtazhin	142			14		5			1		
Brekoc	715		3	92	14	4			8	6	3

⁴⁷ Drejtoria e tatimit në pronë

Plani Zhvillimor Komunal Gjakovë 2022-2030

Brovinë	183			4	2	3	1	1	2	1	
Morinë											
Cermjan	381			20	1	9			1	3	3
Rakovinë											
Damjan	851			27	1	1	1	1	1		4
Devë	122									1	
Doblibare	233			13		16		1			
Dobrixhë	129			5		2					
Bitesh											
Firajë											
Dujakë	327	1	3	33	8	8		6	1		
Plançor											
Firzë	105			1	2			1			5
Gërçinë	208		5	10	3	1			2	1	1
Gërgoc	58			2		1					
Goden	11										
Guskë	46					2				1	
Gjakovë	4771	2969	28	2492	97	1	4	16	189	16	13
Gjakovë jasht qytet	3525	1811	61	647	105	7		8	111	42	23
Zid sadik age	41		16	14	3	14		20	16	13	5
Hereç	208			11	1	3	2	2	3		
Jabllanicë	127			2							
Llugaxhi											
Jahoc	1201	15	12	179	22	4		10	13	3	12
Janosh	69			3							
Kodralli becit	75			3	1	1					
Rashkoc											
Korenicë	173		2	7		2			2	1	
Koshare	1							1			
Kralan	203	1		9							
Kushavec	69				1	5					
Madanaj											
Ramoc	108	3		2							
Rrypaj											
Lipovec	175			12	2	2			1		3
Marmull	163		1	9	2	6			3	4	
Meçe	53			3		3		2	1	1	
Moglicë	112			5		2			1		
Molliq	124			8	3	1					3
Nivokaz	146			7	2	5				1	
Novosellë e epërme	186			4		7					
Novosellë e poshtme	166	1		4		19					
Orize	146		1	9	2	1			1	3	
Mejë											
Osek hilë	237		1	24	5	4			1	1	
Osek pashë	107			4		22					
Palabardhë	70			3	2	1					
Pjetërshan	356			5	1	6					1
Dol											
Kusar											
Ponoshec	154			19		6					1
Popovc	65			3	1						
Qerim	297	1	11	20	13	40	1	6	8	9	1
Lugbunar											
Çerret											
Raqë	89			1	1	2					
Radoniq											

Plani Zhvillimor Komunal Gjakovë 2022-2030

Rakoc	4										
Rogovë I	1073	1	7	176	25	15	5	1	8	5	7
Rogovë II											
Rracaj	111			7		2					
Dallashaj											
Skivjan	478		1	37	10	24			1	1	
Smaç	99					1					
Smolicë	140		1			2			2		
Nec											
Stubëll	46			1	1	1					
Sheremet	246			6	2	2				2	
Dobrosh											
Pacaj											
Shishman i bokës	116			4	1			2			5
Trakaniq	87			4		3				1	
Ujz	196			11	2	4		3			2
Fshaj											
Vogovë	69			1	1	2			1	1	
Vraniq	64			1		2					
Zylfaj	17										
Zhabel	138	1		5		1				1	
Bardhaniq											
Zhdrellë	107			3	1	5		1		9	1
Sopot											
Zhub	69					3					
Gjithsej	20705	4805	165	4040	345	319	14	83	381	129	94
Gjithsej %	66.61	15.46	0.53	12.99	1.11	1.02	0.04	0.26	1.22	0.41	0.30

Tabela 129. Sipërfaqe e ndërtuar hektar

Zona Kadastrale	Nr Objekteve	Sipërfaqe bruto ha	Zona Kadastrale	Nr Objekteve	Sipërfaqe bruto ha
Babaj bokës	316	4.78	Moglicë	197	6.11
Berdosanë	302	4.48	Molliq	140	2.18
Batushë	381	5.71	Nivokaz	244	4.10
Bec	578	9.63	Novosellë e epërme	304	5.76
Berjah	21	0.36	Novosellë e poshtme	321	5.87
Bishtazhin	305	4.83	Orize	109	1.98
Brekoc	1050	14.40	Osek hilë	514	7.54
Brovinë	130	1.85	Osek pashë	190	3.54
Cermjan	700	9.68	Palabardhë	136	2.66
Damjan	1537	19.61	Pjetërshan	246	3.79
Devë	141	2.23	Ponoshec	77	1.54
Doblibare	365	7.07	Popovc	32	0.50
Dobrixhë	273	4.55	Qerim	695	11.92
Dujakë	612	10.95	Çerret	0	0
Firzë	257	4.40	Raqë	62	0.92
Gërçinë	388	6.08	Radoniq	7	0.23
Gërgoc	159	2.13	Rakoc	7	0.10
Goden	27	0.41	Rogovë I	1681	23.24
Guskë	90	1.66	Rogovë II	30	1.51
Gjakovë	5837	68.16	Rracaj	263	3.90
Gjakovë jasht qytet	4473	86.37	Skivjan	843	16.10
Zid sadik age	148	3.25	Smaç	161	2.49
Hereç	402	7.17	Smolicë	246	4.52
Jabllanicë	290	4.05	Stubëll	26	0.40
Jahoc	1880	24.74	Sheremet	474	7.80
Janosh	187	3.31	Shishman i bokës	83	1.27

Kodrali becit	170	2.22	Trakaniq	277	4.93
Korenicë	105	2.00	Ujz	422	5.80
Koshare	0	0	Vogovë	90	1.42
Kralan	339	5.13	Vraniq	124	2.35
Kushavec	128	2.14	Zylfaj	55	0.62
Kodra hutit	232	3.89	Zhabel	315	4.51
Lipovec	310	4.63	Zhdrellë	227	3.49
Marmull	304	4.98	Zhub	41	0.75
Meçe	107	1.47			

2.9.7. Zona Urbane

Zhvillimi i zonës urbane ndër vite

Gjakova e sotme është themeluar gjatë shekullit të 16-të. Qyteti i vjetër i Gjakovës ishte një nga qendrat më të zhvilluara tregtare gjatë sundimit Osman në Ballkan. Trashëgimi e kësaj periudhe është Çarshia e Madhe që gjendet në qendër të qytetit të vjetër, me shumë dyqane të ruajtura dhe të restauruara, si dhe me objekte të banimit. Çarshia është ndërtuar rreth Xhamisë së Hadumit, e ndërtuar në vitin 1594-95, si donacion nga Hadum Sylejman Efendia (i njohur Hadum Aga).⁴⁸

Koha e përparimit dhe e zhvillimit shtrihet nga fundi i shekullit të 16-të dhe fillimi I shekullit të 17-të, kur ky fshat u zhvillua në një qytet. Qyteti i vjetër i Gjakovës, shtrihet pranë brigjeve të lumit Krena, në fund të kodrës së Çabratit. Lagjja më e vjetër "Mëhalla e Hadumit" është vendosur përreth Xhamisë së Hadumit, e ndërtuar në vitin 1592/93. Më vonë qyteti është shtrirë në pjesën lindore, përgjatë bregut lindor të lumit Krena. Pas Luftës së Parë Botërore, qyteti është shtrirë në drejtim të pjesës verilindore.

Qendra e qytetit të vjetër është pazari i madh duke u shtrirë në drejtim të veri-jugut në anën perëndimore të lumit. Gjatë luftës në vitin 1999, Gjakova ishte një nga qytetet më të dëmtuar të Kosovës. Pjesa dërmuese e pazarit ishte shkatërruar gjatë luftës së vitit 1999, por rindërtimi është bërë duke e ruajtur stilin e mëparshëm.

Qyteti i vjetër është i dominuar nga struktura e vogël dhe e dendur e ndërtesave dhe rrugëve të ngushta. Janë disa ura të vjetra që çojnë në Çarshinë e Madhe. Ato më karakteristike janë Ura e Tabakëve (shek. 18) Ura e Terzive (shek. 17), të dyja mbi lumin Erenik, dhe ura e Taliqit, e ndërtuar në vitin 1816 mbi lumin Krena.

Qendra e sotme e qytetit e përfshin qytetin e vjetër dhe zgjerimin e tij në bregun lindor të lumit. Ndërtesa të mëdha me apartamente të ndryshme dhe hoteli i madh Pashtriku janë dominuese në qendrën moderne të qytetit. Rrugët e gjera që të qojnë në drejtim të qendrës, janë të kufizuara nga blloqet e mëdha dhe ndërtesat publike.

Qyteti modern është ndërtuar ndërmjet lumenjve Krena dhe Trakaniq. Ai mund të ndahet në tri pjesë. Distrikti verior i rrugës për Prishtinë, ka ngjashmëri me pjesët e vjetra të qytetit me ndërtesa të vogla dhe rrugica të ngushta. Pjesa dërmuese e kësaj zone është e mbuluar me ndërtesa banuese. Tregu dhe stacioni qendror i autobusëve në Gjakovë janë vendosur në qendër të këtij distrikti.

Qendra e madhe shkollore dhe një zonë ushtarake e boshatisur janë duke dominuar pothuaj distriktin qendrorë. Ndërtesat banuese prapa rrugëve të gjera janë kryesisht ndërtime të vogla dhe të shpeshta.

Pjesa jugore, Blloku i Ri, është zona e fundit i planifikuar. Rrjeti koordinativ i rrugëve të gjera janë karakteristike e kësaj zone. Blloqet e mëdha të banesave i rrethojnë rrugët kryesore në pjesën verilindore dhe në qendër. Pjesa tjetër e mbetur e këtyre zonave kryesisht të banuara, është ndërtuar me shtëpi të mëdha III-IV katesh.

Ekzistojnë dy zona të mëdha industriale në qytetin e Gjakovës. Më e madhja është e vendosur në hyrje të pjesës juglindore të qytetit, në rrugën për Prizren. Fshati Zidi i Sadik Agës si dhe një numër i vendbanimeve joformale, janë vendosur afër kësaj zone industriale. Shumica e kësaj industrie në këtë zonë nuk është në funksion- jashtë përdorimit.

Plani gjeneral urban viti 1989

Është përgatitur në harmoni me kërkesat e kohës kur edhe është projektuar. Me këtë plan, hapësirat urbane janë të definuar me shumë precizitet dhe pjesërisht të pandryshueshme. Zhvillimin e Komunës ky plan e parasheh në sistemin

⁴⁸ Gjakova-Pilot Projekti për Zhvillim Lokal të Programit Rajonal (LDPP) të BE/KE për trashëgimi kulturore dhe natyrore në Evropën juglindore

mjaft të qëlluar policentrik, të ndarë në Qendra Sekondare dhe Qendra të Bashkësisë së Fshatrave, ku zonat e dendësisë së ndryshme ndërtimore përreth qendrës dhe pjesës së vjetër të qytetit. Disa pjesë të këtij plani janë realizuar.

Megjithatë, gjendja rjekonomiko-politike dhe sociale në Komunën e Gjakovës ka ndryshuar rrënjësisht, dhe shumë pjesë të PGJU janë të*963. tejkaluara. Disa vendbanime janë rritur në mënyrë jo formale dhe ndërtimi i disa rrugëve të planifikuara nuk ka mundur të realizohen. Prandaj problematika e banimit zë vend të posaçëm në planet në vijim për zhvillimet e ardhshme të zonës urbane.⁴⁹

2.9.8. Zonat Rurale

Rrjeti i vendbanimeve rurale në komunën e Gjakovës paraqet një heterogjenitet të shtrirjeve dhe një mozaik interesant të përhapjes hapësinore. Qasja e analizës së rrjetit, sistemit dhe e strukturës së vendbanimeve rurale në komunën e Gjakovës, sipas shumë karakteristikave fizionomiko-morfologjike, funksionale dhe demografike, paraqet specifike të rrallë, që kërkon hulumtime të hollësishme, dhe ndërdisiplinore. Territori i komunës së Gjakovës karakterizohet me numër të madh vendbanimesh për njësi sipërfaqesh. Ky numër vendbanimesh është i koncentruar në një sipërfaqe prej 586 km², në të cilën gjenden 91 vendbanime.

Fshatrat në komunën e Gjakovës në aspektin tipologjik karakterizohen në dy veti: fshatrat malor dhe të rrafshit.

Fshatrat e rrafshit kategorizohen si fshatra më bujqësor me tokë të mirë bujqësore të kategorisë I-IV, të përshtatshmërisë së tokave bujqësore. Në zonën e rrafsh hynë fshatrat : Hereç, Dujakë, Novosellë e epershme, Novosellë,Trakaniq, Qerim, Osek pashë, Osek hilë, Bistazhin, Marmull, Ujz, Rogovë I dhe II, Doblibare, Berdosanë, Vraniq.

Pjesa tjetër e fshatrave i takojnë pjesës malore. Këto fshatra në kontekstin ekonomik e kanë të zhvilluar bujqësinë kryesisht blegtorinë, duke ju falënderuar kushteve gjeografike të cilat i kanë këto fshatra.

Shumica e vendbanimeve janë ndërtuar në mënyrë të shpërndarë. Disa nga fshatrat e vjetra kanë zanafillë historike, shpeshherë janë të përqendruara përreth një xhamie ose një kishe, por vendbanimet e reja tentojnë që të zgjerohet në tokën bujqësore. Kjo tendencë është më e shprehur në periferitë e qytetit të Gjakovës. Edhe lugina e Erenikut është duke u zhvilluar në këtë drejtim.

Tabela 130. Kategorizimet e vendbanimeve

Venbanimi	Strukturë e vendbanimit	Venbanimi	Strukturë e vendbanimit	Venbanimi	Strukturë e vendbanimit
Babaj bokës	Qendër e rendit të ultë	Kodralli becit	Qendër bazike	Qerim	Qendër e rendit të mesëm
Duzhnjë	Qendër e rendit të ultë	Rashkoc	Qendër bazike	Lugbunar	Qendër e rendit të mesëm
Berdosanë	Qendër e rendit të ultë	Korenicë	Qendër e rendit të ultë	Çerret	Qendër bazike
Rrezinë	Qendër e rendit të ultë	Koshare	Qendër bazike	Raqë	Qendër e rendit të ultë
Batushë	Qendër e rendit të ultë	Kralan	Qendër e rendit të ultë	Radoniq	Qendër bazike
Bec	Qendër e rendit të ultë	Kushavec	Qendër e rendit të ultë	Rakoc	Qendër bazike
Berjah	Qendër bazike	Madanaj	Qendër e rendit të ultë	Rogovë I	Qendër e rendit të ultë
Bishtazhin	Qendër e rendit të ultë	Ramoc	Qendër e rendit të ultë	Rogovë II	Qendër e rendit të ultë
Brekoc	Qendër e rendit të mesëm	Rrypaj	Qendër e rendit të ultë	Rracaj	Qendër e rendit të ultë
Brovinë	Qendër e rendit të ultë	Lipovec	Qendër e rendit të ultë	Dallashaj	Qendër e rendit të ultë
Morinë	Qendër e rendit të ultë	Marmull	Qendër e rendit të ultë	Skivjan	Qendër e rendit të ultë
Cermjan	Qendër e rendit të ultë	Meçe	Qendër e rendit të ultë	Smaç	Qendër e rendit të ultë
Rakovinë	Qendër e rendit të ultë	Moglicë	Qendër e rendit të ultë	Smolicë	Qendër e rendit të ultë
Damjan	Qendër e rendit të ultë	Jabllanicë	Qendër e rendit të ultë	Nec	Qendër e rendit të ultë
Devë	Qendër e rendit të ultë	Llugaxhi	Qendër e rendit të ultë	Stubëll	Qendër e rendit të ultë
Doblibare	Qendër e rendit të ultë	Jahoc	Qendër e rendit të mesëm	Sheremet	Qendër e rendit të ultë
Dobrixhë	Qendër e rendit të ultë	Molliq	Qendër e rendit të ultë	Dobrosh	Qendër e rendit të ultë
Bitesh	Qendër e rendit të ultë	Nivokaz	Qendër e rendit të ultë	Pacaj	Qendër e rendit të ultë
Firajë	Qendër e rendit të ultë	Novosellë e epërme	Qendër e rendit të ultë	Shishman i bokës	Qendër e rendit të ultë

⁴⁹ Programi Komunal Tre Vjeçar për Banim 2020-2022

Dujakë	Qendër e rendit të ultë	Novosellë e poshtme	Qendër e rendit të ultë	Trakaniq	Qendër e rendit të ultë
Plançor	Qendër e rendit të ultë	Orize	Qendër bazike	Ujz	Qendër e rendit të ultë
Firzë	Qendër e rendit të ultë	Mejë	Qendër bazike	Fshaj	Qendër e rendit të ultë
Gërçinë	Qendër e rendit të ultë	Osek hilë	Qendër e rendit të ultë	Vogovë	Qendër e rendit të ultë
Gërgoc	Qendër e rendit të ultë	Osek pashë	Qendër e rendit të mesëm	Vraniq	Qendër e rendit të ultë
Goden	Qendër bazike	Palabardhë	Qendër e rendit të ultë	Zylfaj	Qendër bazike
Guskë	Qendër bazike	Pjetërshan	Qendër e rendit të ultë	Zhabel	Qendër e rendit të ultë
Gjakovë	Qendër e rendit të lartë	Dol	Qendër e rendit të ultë	Bardhaniq	Qendër e rendit të ultë
Gjakovë jasht qytet	Qendër e rendit të mesëm	Kusar	Qendër e rendit të ultë	Zhdrellë	Qendër e rendit të ultë
Zid sadik age	Qendër e rendit të mesëm	Ponoshec	Qendër e rendit të ultë	Sopot	Qendër e rendit të ultë
Hereç	Qendër e rendit të ultë	Popovc	Qendër e rendit të ultë	Zhub	Qendër bazike
Janosh	Qendër bazike				

2.10. BANIMI

Banimi, si funksion kryesor i çdo vendbanimi është vendimtar për stabilitet social, ambient të shëndoshë, shëndet të mirë dhe për një mirëqenie njerëzore në përgjithësi.

Duke qenë shfrytëzuesi më i madh i hapësirës si aktiviteti themelor i vendbanimeve, ai ndikon në rrjedhën e zhvillimit të gjithmbarshëm të shoqërisë dhe është komponent i rëndësishëm i zhvillimit ekonomiko-social, përkatësisht të standardit jetësor të qytetarëve në përgjithësi. Numri i përgjithshëm i shtëpive individuale në komunën e Gjakovës, për momentin është 20705 shtëpi individuale, ndërsa banesave kolektive janë 4805 banesa⁵⁰.

Deri vonë, në një shtëpi kanë jetuar tri gjenerata me disa familje në një shtëpi, por trendet e zhvillimit tregojnë që ditaditës shprehet nevoja për njësi të reja banesore për çifte të ndara nga familjet tradicionale si dhe çifte të reja. Gjendja fizike e shtëpive dhe ndërtesave të banimit kolektiv është relativisht e mirë, ngase shumë objekte të banimit kolektiv janë ndërtime të reja (të ndërtuara pas vitit 2000), ndërsa disa objekte kolektive të vjetra kanë qenë të ndërtuara me material të fortë, prandaj gjendja e qëndrueshmërisë dhe sigurisë për banorët është në nivel të mirë. Gjatë luftës të vitit 1999, Gjakova ishte një nga qytetet më të dëmtuara të Kosovës. Shumë ndërtesa në qendrën historike, duke e përfshirë edhe pazarin, ishin djegur në tërësi. Shumica e ndërtesave të shkatërruara janë ndërtuar dhe riparuar.

Zona urbane e qytetit të Gjakovës karakterizohet me dendësi më të lartë se zonat rurale dhe kjo dendësi është rreth 1420 banorë/km². Kjo dendësi është më e lartë se në zonat rurale por është e ulët se një zone tipike urbane.

Bazuar në regjistrimin zyrtar të banimit të vitit 2011, njësitë e banimit janë kryesisht në zonën urbane.

Tabela 131. Banesat sipas llojit, statusit të shfrytëzimit dhe tipit të vendbanimit në zonën Urbane

Lloji i Banesës	Urban			Rural		
	Banesa	Ekonomi Familjare	Persona	Banesa	Ekonomi Familjare	Persona
Banesa të zakonshme	8,266	8,318	40,750	7,865	7,969	53,674
Lloj tjetër banese	8	8	43	7	8	48
Gjakovë	8,274	8,326	40,827	7,872	7,977	53,729

Burimi: Banesat dhe Ndertesat sipas Komunave, ASK, 2013

Tipologjia e banimit në komunë është relativisht e ngjashme në nivel vendi. Më të zakonshme janë shtëpitë familjare të veçuara, ndërsa shtëpitë dyshe apo ato në varg duken të jenë më pak të favorizuara për banim.

⁵⁰ Burimi: Drejtoria e tatimit në pronë

Tabela 132. Shtrirja hapësinore (ha) dhe numri i ndërtesave (nr.) të banimit më një njësi

Tipi i vendbanimit	Shtëpi e veçuar, e ndarë në vete	Shtëpi gjysmë e ndarë	Rresht apo varg shtëpish	Ndërtesë ose blloqe apartamentesh	Tjetër
Urban	4,546	754	259	121	5
Rural	6,685	539	56	8	7
Gjithsejtë	11,231	1,293	315	129	12

Burimi: Banesat dhe Ndertesat sipas Komunave, ASK, 2013

Tabela 133. Strukturat e ndërtuara në kuadër të vendbanimeve

Vendbanimet	Shtëpi	Apartamentet	Vendbanimet	Shtëpi	Apartamentet	Vendbanimet	Shtëpi	Apartamentet
Babaj bokës	220		Jabllanicë	127		Popovc	65	
Duzhnjë			Kusar			Qerim	297	1
Berdosanë	182		Ponoshec	154		Lugbunar		
Rrezinë			Llugaxhi			Çerret		
Batushë	207		Jahoc	1201	15	Raqë	89	
Bec	267	1	Janosh	69		Radoniq		
Berjah	41		Kodralli becit	75		Rakoc	4	
Bishtazhin	142		Rashkoc			Rogovë I Rogovë II	1073	1
Brekoc	715		Korenicë	173		Rracaj	111	
Brovinë	183		Koshare	1		Dallashaj		
Morinë			Kralan	203	1	Skivjan	478	
Cermjan	381		Kushavec	69		Smaç	99	
Rakovinë			Madanaj			Smolicë	140	
Damjan	851		Ramoc	108	3	Nec		
Devë	122		Rrypaj			Stubëll	46	
Doblibare	233		Lipovec	175		Sheremet	246	
Dobrixhë	129		Marmull	163		Dobrosh		
Bitesh			Meçe	53		Pacaj		
Firajë			Moglicë	112		Shishman i bokës	116	
Dujakë	327	1	Molliq	124		Trakaniq	87	
Plançor			Nivokaz	146		Ujz	196	
Firzë	105		Novosellë e epërme	186		Fshaj		
Gërçinë	208		Novosellë e poshtme	166	1	Vogovë	69	
Gërgoc	58		Orize	146		Vraniq	64	
Goden	11		Mejë			Zylfaj	17	
Guskë	46		Osek hilë	237		Zhabel	138	1
Gjakovë	4771	2969	Osek pashë	107		Bardhaniq		
Gjakovë jasht qytet	3525	1811	Palabardhë	70		Zhdrellë	107	
Zid sadik age	41		Pjetërshan	356		Sopot		
Hereç	208		Dol			Zhub	69	
Gjithsej	20705	4805						

Burimi: Drejtoria e tatimit në pronë, 2020

Banesat në kuadër të veprimtarisë afariste janë të koncentruar kryesisht në zonën urbane, ku pjesa më e madhe e tyre është 1 dhomëshe.

Tabela 134. Banesa te zakonshme sipas numrit te dhomave⁵¹

Numri i dhomave ne banesa te zakonshme	Ekonomi familjare					Gjithsej banesa
	1	2	3	4	5	
1 dhomëshe	450	4	1	-	-	455
2 dhomëshe	2,593	11	1	-	-	2,605
3 dhomëshe	3,390	16	1	1	-	3,408
4 dhomëshe	3,799	31	3	1	-	3,834
5+ dhomëshe	5,766	54	7	-	2	5,829
Gjakovë	15,998	116	13	2	2	16,131

Burimi: Banesat dhe Ndertesat sipas Komunave, ASK, 2013

Përqindja më e madhe e sipërfaqes për person në nivel komune është 15.10 - 20.00 m².

Tabela 135. Banesat e zakonshme sipas numrit të dhomave dhe sipërfaqes mesatare për një person

Numri i dhomave në banesa të zakonshme	Banesat per nga sipërfaqja për një person										
	deri ne 4 m ²	4,1-6,0 m ²	6,1-8,0 m ²	8,1-10 m ²	10,1-12 m ²	12,1-15 m ²	15,1-20 m ²	20,1-25 m ²	25,1-30 m ²	30,1-40 m ²	Mbi 40 m ²
1 dhomëshe	139	62	63	49	13	33	56	10	7	16	7
2 dhomëshe	151	371	498	389	211	318	314	122	76	97	58
3 dhomëshe	28	198	369	479	409	548	617	276	146	173	165
4 dhomëshe	60	176	332	403	409	560	852	351	210	269	212
5+ dhomëshe	30	115	274	395	439	766	1,203	744	508	603	752
Gjakovë	408	922	1,536	1,715	1,481	2,225	3,042	1,503	947	1,158	1,194

Burimi: Banesat dhe Ndertesat sipas Komunave, ASK, 2013

Sipërfaqja e hapësirave që përdoren për qëllime afariste janë kryesisht nën 20 m², duke vazhduar me 21 - 50 m².

Tabela 136. Banesat në të cilat ushtrohet veprimtaria afariste sipas numrit te dhomave te shfrytëzuar për qëllime afariste dhe sipërfaqes në m²

Numri i dhomave në banesa të zakonshme	Sipërfaqja e dhomave për qëllime afariste									
	< 20m ²	21-30m ²	31-40m ²	41-50m ²	51-60m ²	61-70m ²	71-80m ²	81-100m ²	101-120m ²	120+ m ²
1 dhomëshe	27	22	13	2	5	3	2	7	-	4
2 dhomëshe	-	2	3	3	3	2	1	5	1	-
3 dhomëshe	1	-	1	2	-	-	3	-	-	-
4 dhomëshe	-	-	-	-	-	1	1	2	-	-
5+ dhomëshe	-	1	-	-	-	-	-	2	-	2
Gjithsej	28	25	17	7	8	6	7	16	1	6

Burimi: Banesat dhe Ndertesat sipas Komunave, ASK, 2013

Tabela 137. Ndërtesat me të paktën një banesë të zakonshme të shfrytëzuar sipas llojit

Komuna dhe lloji i ndërtesës	Tipi i vendbanimit			Numri i kateve te ndërtesës								
	Gjithsej	Urban	Rural	Gjithsej	1	2	3	4	5	6 deri 9	10 deri 14	15 +
Për Banim	12980	5685	7295	12980	3968	7921	939	59	50	41	1	1
Jo për Banim	10	4	6	10	8	2	-	-	-	-	-	-
Gjakovë	12990	5689	7301	12990	3976	7923	939	59	50	41	1	1

Burimi: Banesat dhe Ndertesat sipas Komunave, ASK, 2013

⁵¹ ASK

Niveli i zhvillimit të sektorit të banimit në Komunën e Gjakovës ka qenë mjaft i qëndrueshëm që nga viti 1970 e deri më sot. Por duke theksuar se nga viti 1970 e deri në fund të viteve të 90-ta përqindja e ndërtimeve ka qenë e lartë dhe duke vazhduar kështu deri në fund të vitit 2009.

Tabela 138. Banesat e zakonshme sipas statusit të shfrytëzimit dhe llojit të pronësisë

Banesat e zakonshme me një apo më shumë banor resident	16131
Pronësi private	15958
Prej të cilës - pronari banon në banesë	15533
Pronësi publike	174
Pronësi e përzier	49
Pronësi cooperative	49
Lloj tjetër i pronësisë	57
Banesa të zakonshme me banor që nuk janë përfshirë në regjistrim	20
Banesa të rezervuara për shfrytëzim sezonal apo dytësor	1132
Banesa të zbrazëta	4520

Burimi: Banesat dhe Ndertesat sipas Komunave, ASK, 2013

Tabela 139. Numri i ndërtesave të ndërtuara sipas viteve

Viti i ndërtimit	Nr. objekteve	Përqindja
<1960	715	4.43 %
1960-1969	1159	7.18 %
1970-1979	2331	14.45 %
1980-1989	4231	26.22 %
1990-1999	3073	19.05 %
2000-2009	4316	26.75 %
2010	288	1.78 %
2011	18	0.11 %
Gjithsej	16131	100 %

Burimi: Banesat dhe Ndertesat sipas Komunave, ASK, 2013

Nr. i popullsisë		94,556	
Zonat rurale		53.729	
Zonat urbane		40.827	
Banimi individual	Nr. objekteve para 1999	/	
	Nr. objekteve pas 1999		
	Etazhiteti mesatar		
Banimi kolektiv	Para 1999	Nr. objekteve	/
		Nj. banimi	/
	Pas 1999	Nr. objekteve	/
		Nj. banimi	/
	Etazhiteti mesatar		
Statusi pronësor (banim kolektiv) para 1999		Privat [nj. banimi]	/
		Shoqëror [nj. banimi]	/
Raporti banim individual/banim kolektiv në [%]		/	
Krye në infrastrukturë të objekteve të banimit në [%]		~ 90%	
Nr. i objekteve të pabanuara		/	
Nr. i objekteve me vlerë kulturo historike që shfrytëzohen për banim		61 objekte në Komunën e Gjakovës	
Aplikimi i masave termo-izoluese në objektet e banimit në [%]		/	

Burimi: Programi Komunal Tre Vjeçar për Banim, 2020-2022

Tabela 140. Numri i personave për banesë në Gjakovë

(Baza e përgjegjësve)	Totali i përgjegjësve (200 persona)	Zona rurale (80 persona)	qyteti (120 persona)
1-2	6%	3%	8%
3	8%	5%	9%
4	17%	5%	24%
5	27%	18%	33%
6	13%	18%	10%
7	6%	4%	8%
8-9	12%	23%	5%
10 e më shumë	13%	26%	4%

Burimi: Studimi Mozaik i Gjakovës (UNDP 2003). Pyetja D 15: si jetojnë shumë njerëz tani këtu?

2.10.1. Banimi Social⁵²

Banimi social në komunën e Gjakovës, është zhvilluar me një ritëm shumë të ngadalshëm.

Në komunën e Gjakovës ekzistojnë dy objektet e banimit kolektiv në pronësi të komunës të cilat janë të dedikuara për banim social që gjenden në rrugën “Tirana”. Në këto dy ndërtesa për banim social ekzistojnë 48 njësi banesore në të cilën jetojnë 211 banorë. Këto objekte janë ndërtuar me marrëveshje në mes të nivelit qendror dhe komunal të pajisura me Leje Ndërtimore: Nr. 07/351-17144 dt.05.10.2006 njëri objekt dhe tjetri Nr. 07/351-5988 dt.23.10.2009

Në lagjen “Ali Ibra” ekziston edhe Kompleksi i banesave i ndërtuar për komunitete Romë, Ashkali dhe Egjptas të cilat janë veçse të sistemuara.

Lista e përfituesve të shtëpive në kompleksin “Ali Ibra”

Në vitet 2010-2015 kanë përfituar gjithsej 142 familje, në ndërtim të shtëpive me fonde të Caritasit Zvicerian si donator kryesor. Ka pasur edhe fonde tjera të vogla nga Ministria për Komunitete dhe Kthim, Zyra për çështje të komuniteteve si dhe ADA -Agjencia Austriake për Zhvillim. Vlera totale ka qenë mbi 3.5 milion €.

Plani Rregullues të Dardania lindore (te Bunarët) – lokacion i rregulluar me banim individual

Nga ky kompleks i rezervuar për banim social në pronësi të Kuvendit Komunal, janë ndërtuar gjithsej gjashtë (6) Objekte të banimit individual të ndërtuara në varg.

Objektet janë ndërtuar nga Fondacioni Hollandez në bashkpunim me kuvendin komunal Gjakovë, dhe sistemimi i familjeve është realizuar nga Komuna.

Në këtë kompleks janë të planifikuara për ndërtim edhe 11 shtëpi të banimit individual me etazhitet P+0.

Në lagjen Tirana gjenden dy objekte të ndërtuara dhe planifikohen të ndërtohen edhe dy objekte të reja, me etazhitet P+4.

Nga ky kompleks i rezervuar për banim social në pronësi të Kuvendit Komunal, janë ndërtuar dy objekte kolektive të banimit. Lista e përfituesve të njësive banesore në këto dy objekte është gjithsej 48 familje me 211 banorë.

Figura 12. Objektet e banimit social

⁵² Plani tre vjeçar për banim

Figura 13. Lagjja "Ali Ibra"

Figura 14. a) Situacioni i dy ndërtesave ekzistuese për banim socialë

b) Kompleksi Ali Ibra, objektet e banimit te ndërtuara për minoritete(RAE)

Figura 15. Banimi social per minoritete Dardania

Komuna e Gjakovës në raste emergjent përkrah edhe familjet që janë pa strehë duke i ndihmuar me pagesë të qirasë brenda vitit kalendarik me 600 €.

Për pagesë të qirasë gjatë vitit 2019 janë bërë 18 kërkesa dhe pas verifikimit kanë përfituar 5 familje.

Për momentin në Komunën e Gjakovës janë paraqitur 24 raste për t'u ndihmuar me banim social. Komuna i posedon informatat e këtyre familjeve dhe do të merren parasysh për tu ndihmuar përmes këtij programi i cili pritët që të miratohet nga Asambleja Komunale e Gjakovës. Numri i kërkesave për banim social llogaritet të jetë shumë më i madh.

Në thirrjen publike që planifikohet nga komuna e Gjakovës do të njoftohen edhe këto familje ashtu që të i kompletojnë dokumentet sipas formularit për aplikim. Këto familje pastaj do të regjistrohen në Data Bazë.

Përveç banesave për banim social ekzistuese, komuna e Gjakovës planifikon të adaptoj edhe 113 familje të tjera sipas kërkesave për banim.

Këto familje planifikohet të adaptohen në:

Në kompleksin Tirana, në afërsi të dy objekteve ekzistuese për banim social, planifikohet të ndërtohen edhe dy objekte tjera për 60 familje.

Ndërtimi i dy objekteve në lagjen “Ali Ibra”, me 28 njësi banesore, ku planifikohen të ndërtohen edhe 2 objekte të banimit kolektiv apo një objekt i vetëm me etazhitet P+3.

Numri i kërkesave për zgjidhjen e çështjes së banimit	Aktuale me kërkesë zyrtare 24
Lokacionet (sipërfaqja e tokës) për programet e veçanta të banimit	• Revidim i Planit Rregullues Urban “Ali Ibra” – ky lokacion është plotësuar me dy objekte për banim kolektiv të përealizuara me 28 njësi banimi • Planit Rregullues Urban i rrugës “Tirana” – ky lokacion ka edhe dy objekte për banim kolektiv të përealizuara. • Planit Rregullues Urban vendbanimi joformal "Kolonja" – ky lokacion ka edhe 18 shtëpi të përealizuara. • Planit rregullues të Dardania Lindore (te bunarët – ky lokacion ka edhe 11 shtëpi të përealizuara.

Nr. i objekteve/nj. banimi e ndërtuara nga Komuna, Qeveria dhe Donatorët	Plani Rregullues Urban i rrugës “Tirana” – dy banesa me 48 njësi. Banesa 7 dhe 8 Orize, Rr.”Aleksander Mojsiu” me 56 njësi; Banesa në rrugë të Dibranëve, Rr.”Mbretëresha Teuta” me 26 njësi; Banesa e Bardhe, Rr.”Ferid Domi” me 40 njësi; Banesa me kulm të gjelbërt, Rr.”Ferid Domi” me 30 njësi. Plani Rregullues Urban vendbanimi joformal "Kolonja"– 142 shtëpi nga komunitetet ROM, ASHKALI dhe EGJIPTIAN, prej tyre 116 shtëpi të ndërtuara nga CARITASI Zvicëran, Ministria për Kthim dhe Komunitete MKK, Agjensia Austriake ADA, Zyra për Qështje të Komuniteteve. Ndërsa 26 shtëpi të ndërtuara për persona të zhvendosur nga komunitetet ROMË, ASHKALI dhe EGJIPTIAN janë ndërtuar nga UNHCR, IOM, Fondet e BE-së dhe MKK, ADA. Plani rregullues të Dardania Lindore (të bunarët) 6 shtëpi. Plani rregullues të Dardania Lindore janë ndërtuar 6 shtëpi për komunitetin shqiptar përmes donacionit HOLANDEZ. Donacionet për ndërtimin e shtëpive në pronë private: Me fonde të OJQ VORAE (voice of Roma, Ashkalia and Egyptians) dhe Komunës së Gjakovës janë ndërtuar 7 shtëpi dhe 11 renovime dhe anekse të ndërtimit për komunitetet ROMË, ASHKALI dhe EGJIPTIAN. Me fonde të BE-së të implementuara nga IOM-i janë ndërtuar gjithsej 12 shtëpi. Për personat e zhvendosur nga Mali i Zi për komunitetet Rome, Ashkali dhe Egjiptian.
Nr. i objekteve/nj. banimi të disponueshëm për qira të ulëta të tregut	6 familje të ndihmuara me bonus banim
Nr. i objekteve/nj. banimi në pronësi të Komunës që mund të adaptohen	0

Burimi: Programi Komunal Tre Vjeçar për Banim, 2020-2022

2.11. SHFRYTËZIMI I TOKËS⁵³

Prej rreth 586 km² sa ka komuna e Gjakovës, vlerësohet se gjysma e kësaj sipërfaqeje është tokë Pyjore. Sipërfaqja e tokës Pyjore në komunën e Gjakovës ndahet në dy lloje të shfrytëzimeve ekzistuese, si tokë pyjore me 22902.376 ha dhe zona të mbrojtura me sipërfaqe prej 6706.547 ha, ku së bashku këto zona formojnë një sipërfaqe pyjore prej 29,608.923 ha apo 50.46% të gjithë territorit të komunës së Gjakovës.

Në vazhdim janë të paraqitura të gjitha shfrytëzimet ekzistuese të territorit të komunës së Gjakovës në sipërfaqe për hektar si dhe në përqindje.

Tabela 141. Shfrytëzimi tokës sipas sipërfaqeve (ha) dhe përqindjes.

Emri	Sip/ ha	Sip/ %
Sipërfaqe Ujore	933.118ha	1.59%
Banim / Banim i përhershëm	3310.455 ha	5.64%
Shfrytëzim tjetër/ Hapësirë në të cilën të gjitha shfrytëzimet janë të lejuara	108.318ha	0.18%
Prodhim Parësor / Bujqësi	23423.317ha	39.93%
Prodhim Tretësor / Shërbim i komunitetit	213.37ha	0.36%
Zonë e mbrojtur	6706.78ha	11.43%

⁵³ Të dhëna GIS

Prodhim Tretësor / Shërbim tregtar	69.636ha	0.12%
Rrjetet e transportit, logjistikës dhe Infrastruktura publike / Rrjetet e transportit /	668.723ha	1.14%
Prodhim Tretësor / Shërbim kulturor, argëtues dhe rekreativ / Shërbim kulturor	4.364ha	0.01%
Prodhim Parësor / Pylltari / Pylltari e bazuar në rotacion të mesëm apo të gjatë	22902.37ha	39.03%
Prodhim Tretësor / Shërbim kulturor, argëtues dhe rekreativ / Hapësire e hapur rekreative	111.67ha	0.19%
Prodhim Parësor / Minierë dhe Gurorë / Minierë e materialeve për prodhimin e energjisë	92.26ha	0.16%
Prodhim dytësor/ industri e prodhimeve të lehta	117.34ha	0.20%

Këto sipërfaqe me shfrytëzueshmëri të ndryshme, janë të shpërndara në mënyrë të çrregullt nëpër sipërfaqen e komunës, siç na prezantohen edhe në hartën e mëposhtme. Nëpër rrafshinat pran lumenjve, janë koncentruar kategoritë si: sipërfaqet agrare (arat për kultivimin e drithërave dhe perimeve), vendbanimet, akset rrugore dhe zonat me destinim ekonomik janë të përqendruara në zonën qendrore të komunës.

2.11.1. Sipërfaqja ujore

Sipërfaqja ujore shtrihen në një të sipërfaqe të përgjithshme prej 933.21ha. Sipërfaqja ujore kryesisht përbehet prej Lumit Ereniku, Lumit Krena, Lumit Llukac dhe Lumi Drin ndërsa sipërfaqe ujore tjetër përbëhen nga Liqeni i Radoniqit.

Tabela 142. Sipërfaqet ujore sipas sipërfaqeve (ha) dhe përqindjes të shtrirjes në zona kadastrale

Babaj bokës	Berdosane	Batushë	Berjah	Bishtazhin	Brekoc	Brovinë	Cermjan	Devë	Doblibare	Dobrixhë	Dujakë	Firzë	Gjakovë jasht qytet	Gjakovë qytet	Guskë
10.77ha	12.88ha	8.23ha	5.58ha	20.37ha	8.426ha	10.904ha	36.015ha	2.087ha	19.043ha	2.711ha	4.956ha	1.827ha	22.778ha	4.577ha	2.772ha
1.15%	1.38%	0.88%	0.60%	2.18%	0.90%	1.17%	3.86%	0.22%	2.04%	0.29%	0.53%	0.20%	2.44%	0.49%	0.30%
Hereç	Jahoc	Janosh	Korenicë	Kushavec	Marmull	Meçe	Moglicë	Molliq	Nivokaz	Novosellë e epërme	Orizë	Osek hilë	Osek pashë	Palabardhë	Pjetershan
0.408ha	5.422ha	4.782ha	5.714ha	7.188ha	11.871ha	4.639ha	8.125ha	4.367ha	0.019ha	1.221ha	2.877ha	2.653ha	5.752ha	1.521ha	5.339ha
0.04%	0.58%	0.51%	0.61%	0.77%	1.27%	0.50%	0.87%	0.47%	0.00%	0.13%	0.31%	0.28%	0.62%	0.16%	0.57%

Ponoshec	Popovc	Qerim	Radoniq	Rakoc	Raqë	Rogovë i	Rogovë ii	Shishmon i	bokës	Skivjan	Smolicë	Stubell	Trakaniq	Ujz	Zid sadik
6.09	4.4	1.04	393.	169.6	9.9	29.4	12.7	10.1	4.55	4.79	3.69	10.7	8.69	17.3	
2	42	4 ha	919	05 ha	02	69	95	08	6 ha	4 ha	5 ha	56	7 ha	99	
ha	ha		ha		ha	ha	ha	ha				ha		ha	
0.65	0.4	0.11	42.2	18.18	1.0	3.16	1.37	1.08	0.49	0.51	0.40	1.15	0.93	1.86	
%	8	%	2%	%	6%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
	%														

2.11.2. Banim / Banim i përhershëm

Zonat e banimit shtrihen në një sipërfaqe të përgjithshme prej 3488.80 ha e cila përbënë 5.95% të gjithë territorit të komunës së Gjakovës.

Në vijim janë të radhitura zonat kadastrale me mbulueshmëri të territorit me shfrytëzim banimi sipas sipërfaqes në hektar dhe sipas përqindjes :

Tabela 143. Zonat e Banimit sipas sipërfaqeve (ha) dhe përqindjes të shtrirjes në zona kadastrale

Babaj bokës	Berdosanë	Batushë	Bec	Berjah	Bishtazhin	Brekoc	Brovinë	Cermjan	Damjan	Devë	Doblibare	Dobrixhë
51.4	44.96	34.37	73.99	8.251	41.35	109.9	32.17	88.05	230.2	30.41	55.83	30.40
61ha	8 ha	6 ha	4 ha	ha	2 ha	42 ha	7 ha	7 ha	47 ha	5 ha	1 ha	5 ha
1.55	1.36%	1.04%	2.24%	0.25%	1.25%	3.32%	0.97%	2.66%	6.96%	0.92%	1.69%	0.92%
%												
Dujakë	Firzë	Gjakovë	Gjakovë	Goden	Guskë	Gërgoc	Gërçinë	Hereç	Jabllanicë	Jahoc	Janosh	Kodra e
69.0	33.44	285.0	180.1	3.145	9.7 ha	16.21	69.83	70.35	30.16	151.6	22.21	34.13
99	5 ha	14 ha	02 ha	ha		7 ha	6 ha	ha	4 ha	3 ha	5 ha	5 ha
ha												
2.09	1.01%	8.61%	5.44%	0.10%	0.29%	0.49%	2.11%	2.13%	0.91%	4.58%	0.67%	1.03%
%												
Kodralia	Korenice	Koshare	Kralan	Kushavec	Lipovec	Marmull	Meçe	Moglicë	Molliq	Nivokaz	Novosellë e	
25.7	35.40	0.544	53.73	12.48	51.55	49.23	9.91	39.51	29.17	28.83	36.59	
85	9 ha		1 ha	5 ha	ha	1 ha	ha	5 ha	2 ha	1 ha	7 ha	
ha												
0.78	1.07%	0.02%	1.62%	0.38%	1.56%	1.49%	0.30%	1.19%	0.88%	0.87%	1.11%	
%												

Novosellë e poshtme	Orize	Osek hilë	Osek pashë	Palabardhë	Pjetershan	Ponoshec	Popovc	Qerim	Rracaj	Radoniq	Rakoc	Raqë
40.699 ha	38.246 ha	72.564 ha	22.444 ha	14.349 ha	88.499 ha	26.875 ha	10.987 ha	94.943 ha	27.081 ha	0.000 ha	0.411 ha	16.519 ha
1.23 %	1.16%	2.19%	0.68%	0.43%	2.67%	0.81%	0.33%	2.87%	0.82%	0.00%	0.01%	0.50%
Rogovë I	Rogovë ii	Sheremet	Shishmon i bokës	Skivjan	Smaç	Smolicë	Stubell	Trakaniq	Ujz	Vogovë	Vraniq	Zhabel
210.593 ha	0.338 ha	54.464 ha	27.664 ha	88.657 ha	31.783 ha	37.592 ha	7.856 ha	31.638 ha	54.63 ha	28.347 ha	18.941 ha	40.485 ha
6.36 %	0.01%	1.65%	0.84%	2.68%	0.96%	1.14%	0.24%	0.96%	1.65%	0.86%	0.57%	1.22%
Zhdrellë	Zhub	Zid sadik age I	Zylfaj	Çerret								
20.121 ha	8.872 ha	10.23 ha	5.339 ha	0.000 ha								
0.61 %	0.27%	0.31%	0.16%	0.00%								

2.11.3. Shfrytëzim tjetër/ Hapësirë në të cilën të gjitha shfrytëzimet janë të lejuara

Zonat e shfrytëzimit të përzier shtrihen në një të sipërfaqe të përgjithshme prej 108.318 ha. Në vijim janë të radhitura zonat kadastrale me mbulueshmëri të territorit me shfrytëzim për shfrytëzim të përzier.

Tabela 144. Zonat e shfrytëzimit të përzier sipas sipërfaqeve përqindjes të shtrirjes në zona kadastrale.

Gjakovë jasht qytet	Gjakovë qytet	Jahoc	Osek hilë	Qerim	Zid sadik age i
68.369 ha	0.577	9.025	0.648	9.291	20.408
63.12%	0.53%	8.33%	0.60%	8.58%	18.84%

2.11.4. Prodhim Parësor / Bujqësi

Zonat bujqësore shtrihen në një të sipërfaqe të përgjithshme prej 23,423.317 ha. Sipërfaqen më të madhe të tokës bujqësore e përbëjnë këto zona kadastrale si : Gjakovë jasht qytet me 1709.056 ha, Damjan me 1070.092 ha, Pjetershan me 660.537 ha, Doblibare me 672.8 ha dhe Ujz me 591.553 ha.

Në vazhdim janë të paraqitura zonat kadastrale me sipërfaqet e tyre të tokës bujqësore si dhe përqindjen e sipërfaqeve në kuadër të gjithë tokës bujqësore të komunës së Gjakovës.

Tabela 145. Zonat Bujqësore sipas sipërfaqeve (ha) dhe përqindjes të shtrirjes në zona kadastrale

Babaj bokës	Berdosanë	Batushë	Bec	Berjah	Bishtazhin	Brekoc	Brovinë	Cermjan	Damjan	Devë	Doblibare	Dobrixhë
414.8 3ha	741.0 27 ha	325.5 29 ha	1229. 804 ha	88.20 1 ha	194.3 26 ha	278.1 84 ha	345.2 53 ha	783.9 37 ha	1070. 092 ha	396.7 28 ha	672.8 ha	297.1 22 ha
1.77 %	3.16%	1.39%	5.25%	0.38%	0.83%	1.19%	1.47%	3.35%	4.57%	1.69%	2.87%	1.27%
Dujakë	Firzë	Gjakovë jasht qytet	Gjakovë qytet	Goden	Guskë	Gërgoc	Gërçinë	Hereç	Jabllanicë	Jahoc	Janosh	Kodra e hutit
371.4 77 ha	197.4 23 ha	1709. 056 ha	0.004 ha	59.62 7 ha	133.4 53 ha	251.6 3 ha	401.2 36 ha	381.1 66 ha	273.2 07 ha	472.2 8 ha	220.5 58 ha	635.0 76 ha
1.59 %	0.84%	7.30%	0.00%	0.25%	0.57%	1.07%	1.71%	1.63%	1.17%	2.02%	0.94%	2.71%
Kodralia becit	Korenice	Koshare	Kralan	Kushavec	Lipovec	Marmull	Meçe	Moglicë	Molliq	Nivokaz	Novosellë e epërme	
352.6 93 ha	258.0 71 ha	0.000 ha	380.6 25 ha	237.2 86 ha	414.2 22 ha	591.2 32 ha	298.3 15 ha	183.0 8 ha	103.4 49 ha	162.9 31 ha	264.4 1 ha	
1.51 %	1.10%	0.00%	1.62%	1.01%	1.77%	2.52%	1.27%	0.78%	0.44%	0.70%	1.13%	
Novosellë e poshtme	Orize	Osek hilë	Osek pashë	Palabardhë	Pjetershan	Ponoshec	Popovc	Qerim	Rracaj	Radoniq	Rakoc	Raqë
312.1 94 ha	214.1 27 ha	152.5 93 ha	105.1 65 ha	91.11 1 ha	660.5 37 ha	276.8 41 ha	114.1 35 ha	596.3 7 ha	242.0 54 ha	42.46 2 ha	132.5 62 ha	163.2 01 ha
1.33 %	0.91%	0.65%	0.45%	0.39%	2.82%	1.18%	0.49%	2.55%	1.03%	0.18%	0.57%	0.70%
Rogovë I	Rogovë II	Sheremet	Shishmon i bokës	Skivjan	Smaç	Smolicë	Stubell	Trakaniq	Ujz	Vogovë	Vraniq	Zhabel
774.6 93 ha	204.1 21 ha	497.9 38 ha	262.8 09 ha	504.2 51 ha	443.1 1 ha	356.2 72 ha	86.96 3 ha	192.4 29 ha	591.5 53 ha	159.3 24 ha	268.0 98 ha	309.9 39 ha
3.31	0.87%	2.13%	1.12%	2.15%	1.89%	1.52%	0.37%	0.82%	2.53%	0.68%	1.14%	1.32%

%				
Zhdrellë	Zhub	Zid sadik age I	Zylfaj	Çerret
129.3 66 ha	85.20 1 ha	211.6 8 ha	51.87 8 ha	0.000 ha
0.55 %	0.36%	0.90%	0.22%	0.00%

2.11.5. Prodhim Parësor / Pylltari / Pylltari e bazuar në rotacion të mesëm apo të gjatë

Zonat Pyjore shtrihen në një sipërfaqe të përgjithshme prej 22902.376 ha. Në vijim janë të radhitura zonat kadastrale me mbulueshmëri të territorit me shfrytëzim për pyje në hektar dhe në përqindje në kuadër të sipërfaqes totale të zonave pyjore.

Tabela 146. Zonat pyjore sipas sipërfaqeve (ha) dhe përqindjes të shtrirjes në zona kadastrale

Babaj bokës	Berdosanë	Batushë	Bec	Berjah	Bishtazhin	Brekoc	Brovinë	Cermjan	Damjan	Devë	Doblibare	Dobrixhë
1699 .437 ha	224.0 28 ha	0.000 ha	151.2 5 ha	83.06 2 ha	0.000	123.6 39 ha	218.3 37 ha	1033. 186 ha	680.0 01 ha	1314. 615 ha	134.1 36 ha	89.62 1 ha
7.42 %	0.98%	0.00%	0.66%	0.36 %	0.00%	0.54%	0.95%	4.51%	2.97%	5.74%	0.59%	0.39%
Dujakë	Firzë	Gjakovë jasht qytet	Gjakovë qytet	Goden	Guskë	Gërgoc	Gërçinë	Hereç	Jabllanicë	Jahoc	Janosh	Kodra e hutit
130. 407 ha	560.7 52 ha	12.663 ha	0.307 ha	743.6 61 ha	67.90 8 ha	683.3 93 ha	425.2 55 ha	60.28 4 ha	416.6 83 ha	268.2 31 ha	1.019 ha	413.9 77 ha
0.57 %	2.45%	0.06%	0.00%	3.25 %	0.30%	2.98%	1.86%	0.26%	1.82%	1.17%	0.004 %	1.81%
Kodralia becit	Korenice	Koshare	Kralan	Kushavec	Lipovec	Marmull	Meçe	Moglicë	Molliq	Nivokaz	Novosellë e epërme	Novosellë e poshtme
225. 743 ha	194.2 45 ha	0.000 ha	1046. 22 ha	0.000 ha	307.3 4 ha	157.9 18 ha	32.72 1 ha	145.0 71 ha	0.367 ha	91.54 6 ha	0.000 ha	0.000 ha
0.99 %	0.85%	0.00%	4.57%	0.00 %	1.34%	0.69%	0.14%	0.63%	0.002 %	0.40%	0.00%	0.00%

Orize	Osek hilë	Osek pashë	Palabardhë	Pjetershan	Ponoshec	Popovc	Qerim	Rracaj	Radoniq	Rakoc	Raqë	Rogovë I
120.111 ha	48.69 5 ha	0.000 ha	123.6 49 ha	899.3 84 ha	710.4 96 ha	670.7 77 ha	0.333 ha	363.4 27 ha	676.7 89 ha	277.0 48 ha	67.49 1 ha	242.8 91 ha
0.52 %	0.21%	0.00%	0.54%	3.93 %	3.10%	2.93%	0.00%	1.59%	2.96%	1.21%	0.29%	1.06%
Rogovë II	Sheremet	Shishmon i bokës	Skivjan	Smaç	Smolicë	Stubell	Trakaniq	Ujz	Vogovë	Vraniq	Zhabel	Zhdrellë
26.466 ha	486.7 59 ha	962.37 8 ha	321.5 94 ha	0.000 ha	547.1 74 ha	139.4 25 ha	0.000 ha	54.91 5 ha	161.1 1 ha	195.1 51 ha	937.2 26 ha	181.7 81 ha
0.12 %	2.13%	4.20%	1.40%	0.00 %	2.39%	0.61%	0.00%	0.24%	0.70%	0.85%	4.09%	0.79%
Zhub	Zid sadik age I	Zylfaj	Çerret									
674.054 ha	0.000 ha	1102.0 27 ha	1174.202 ha									
2.94 %	0.00%	4.81%	5.13%									

2.11.6. Zonat e Mbrojtura

Në Komunë ekziston disa Zona të Mbrojtura me sipërfaqe të përgjithshme prej 6706.78ha. Në vijim janë të radhitura zonat kadastrale me mbulueshmëri të territorit në hektar dhe në përqindje me Zona të Mbrojtura:

Tabela 147. Zonat e Mbrojtura sipas sipërfaqeve (ha) dhe përqindjes të shtrirjes në zona kadastrale

Batushë	Bishtazhin	Damjan	Goden	Gërçinë	Koshare	Lipovec	Molliq	Ujz
566.906	49.485	76.883	253.196	1136.415	2,451.94	4.02	701.44	62.761
8.45%	0.74%	1.15%	3.78%	16.94%	36.56%	0.06%	10.46%	0.94%

2.11.7. Prodhim Tretësor / Shërbim i komunitetit

Zonat e shërbimeve shtrihen në një të sipërfaqe të përgjithshme prej 213.37 ha. kadastrale me mbulueshmëri të territorit me shfrytëzim për shërbime :

Tabela 148. Zonat e Shërbimeve sipas sipërfaqeve (ha) dhe përqindjes të shtrirjes në zona kadastrale

Babaj bokës	Berdosanë	Batushë	Bec	Berjah	Bishtazhin	Brekoc	Brovinë	Cermjan	Damjan	Devë	Doblibare	Dobrixhë
3.015	0.941	2.389	5.425	1.49	2.78	17.45	2.717	5.384	8.85	0.144	2.761	1.243

Plani Zhvillimor Komunal Gjakovë 2022-2030

ha	ha	ha	ha	ha	ha	5 ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha
1.41 %	0.44%	1.12%	2.54%	0.70%	1.30%	8.18%	1.27%	2.52%	4.15%	0.07%	1.29%	0.58%
Dujakë	Firzë	Gjakovë jasht qytet	Gjakovë qytet	Goden	Guskë	Gërgoc	Gërçinë	Hereç	Jabllanicë	Jahoc	Janosh	Kodra e hutit
4.917 ha	0.017 ha	25.43 7 ha	19.23 5 ha	0.236 ha	0.667 ha	4.509 ha	1.63 ha	3.862 ha	8.385 ha	3.053 ha	0.29 ha	13.40 8 ha
2.30 %	0.01%	11.92 %	9.01%	0.11%	0.31%	2.11%	0.76%	1.81%	3.93%	1.43%	0.14%	6.28%
Kodralia becit	Korenice	Koshare	Kralan	Kushavec	Lipovec	Marmull	Meçe	Moglicë	Molliq	Nivokaz	Novosellë e epërme	Novosellë e poshtme
0.681 ha	2.297 ha	0.00 ha	4.192 ha	0.647 ha	2.652 ha	1.762 ha	0.338 ha	1.488 ha	0.334 ha	0.294 ha	2.388 ha	2.621 ha
0.32 %	1.08%	0.00%	1.96%	0.30%	1.24%	0.83%	0.16%	0.70%	0.16%	0.14%	1.12%	1.23%
Orize	Osek hilë	Osek pashë	Palabardhë	Pjetershan	Ponoshec	Popovc	Qerim	Rracaj	Radoniq	Rakoc	Raqë	Rogovë I
7.874 ha	1.971 ha	1.01 ha	0.397 ha	2.506 ha	3.455 ha	0.000 ha	2.229 ha	0.368 ha	0.000 ha	0.000 ha	0.000 ha	7.552 ha
3.69 %	0.92%	0.47%	0.19%	1.17%	1.62%	0.00%	1.04%	0.17%	0.00%	0.00%	0.00%	3.54%
Rogovë II	Sheremet	Shishmon i bokës	Skivjan	Smaç	Smolicë	Stubell	Trakaniq	Ujz	Vogovë	Vraniq	Zhabel	Zhdrellë
0.000 ha	2.433 ha	1.265 ha	5.523 ha	0.955 ha	4.009 ha	0.273 ha	0.000 ha	3.479 ha	2.271 ha	0.657 ha	1.195 ha	3.676 ha
0.00 %	1.14%	0.59%	2.59%	0.45%	1.88%	0.13%	0.00%	1.63%	1.06%	0.31%	0.56%	1.72%
Zhub	Zid sadik age I	Zylfaj	Çerret									
0.000 ha	0.000 ha	0.338 ha	0.000 ha									

0.00 0.00% 0.16% 0.00%
%

2.11.8. Prodhim Tretësor / Shërbim kulturor, argëtues dhe rekreativ / Shërbim kulturor

Në Komunë ekzistojnë Zona të Mbrojtura Arkeologjike të cilat shtrihen në një sipërfaqe prej 4.36 ha, të cilat shtrihen në 5 zona kadastrale.

Në vazhdim janë të paraqitura zonat kadastrale me sipërfaqe në hektar si dhe me përqindje të sipërfaqes totale.

Tabela 149. Zonat e Mbrojtura Arkeologjike sipas sipërfaqeve (ha) dhe përqindjes të shtrirjes në zona kadastrale.

Gjakovë jasht qytet	Gjakovë qytet	Pjetershan	Ponoshec	Rogovë I
0.296 ha	0.141 ha	0.658 ha	0.723 ha	2.546 ha
6.78%	3.23%	15.08%	16.57%	58.34%

2.11.9. Prodhim Tretësor / Shërbim kulturor, argëtues dhe rekreativ / Hapësire e hapur rekreative

Zonat rekreative-turistike shtrihen në një sipërfaqe të përgjithshme prej 111.671ha. Në vijim janë të radhitura zonat kadastrale me mbulueshmëri të territorit me shfrytëzim për rekreacion - turizëm në sipërfaqe në hektar si dhe në përqindje të sipërfaqes në kuadër të sipërfaqes totale të këtyre zonave.

Tabela 150. Zonat e rekreative-turistike sipas sipërfaqeve përqindjes të shtrirjes në zona kadastrale.

Bec	Bishtazhin	Brekoc	Cermjan	Damjan	Dujakë	Firzë	Gjakovë jasht qytet	Gjakovë qytet	Jahoc	Janosh	Korenice	Moglicë
1.16ha	0.243	0.002	0.004	0.029	0.597	64.537	18.117	15.247	0.801	1.832	0.595	4.632
a												
1.04%	0.22	0.00	0.004	0.03%	0.53	57.79	16.22	13.65	0.72	1.64	0.53	4.15
	%	%	%		%	%	%	%	%	%	%	%
Novosellë e epërme	Qerim	Rogovë i	Skivjan	Smolicë								
0.007	0.87	1.341	1.284	0.373								
0.01	0.78	1.20	1.15	0.33%								
%	%	%	%									

2.11.10. Prodhim Parësor / Minierë dhe Gurore / Minierë e materialeve për prodhimin e energjisë

Zonat minierë sipërfaqësore shtrihen në një sipërfaqe të përgjithshme prej 92.26ha. Në vijim janë të radhitura zonat kadastrale me mbulueshmëri të territorit me shfrytëzim për zona minierë sipërfaqësore :

Tabela 151. Zonat minierë sipërfaqësore sipas sipërfaqeve përqindjes të shtrirjes në zona kadastrale.

Babaj bokës	Devë	Firzë	Jahoc	Korenice	Kralan	Marmull	Qerim	Rogovë i	Rogovë ii	Shishmon i bokës	Vogovë
5.20ha	4.98ha	3.453ha	54.98ha	0.76ha	0.42ha	3.472ha	2.73ha	0.546ha	1.669ha	3.558ha	0.06ha
5.64%	5.39%	3.74%	59.56%	0.82%	0.46%	3.76%	2.96%	0.59%	1.81%	3.86%	0.07%
Zhub	Zid sadik age i										
2.18ha	8.248ha										
2.37%	8.94%										

2.11.11. Prodhim Tretësor / Shërbim tregtar

Zonat komerciale shtrihen në një të sipërfaqe të përgjithshme prej 69.636ha. Në vijim janë të radhitura zonat kadastrale me mbulueshmëri të territorit me shfrytëzim për veprimtari komerciale.

Tabela 152. Zonat komerciale sipas sipërfaqeve përqindjes të shtrirjes në zona kadastrale.

Bec	Brekoc	Doblibare	Firzë	Gjakovë jasht qytet	Gjakovë qytet	Jahoc	Koshare	Marmull	Orize	Osek hllë	Qerim	Radoniq	Rogovë ii	Ujz	Zhdrellë	Zid sadik age i
1.9	2.9	0.89	4.	22.6	3.0	6.8	0.5	0.9	0.7	1.3	8.6	1.8	7.6	2.697	0.125	2.646
54	13	1	11	98	27	33	15	94	89	15	79	12	32			
			6													
2.8	4.1	1.28	5.	32.6	4.3	9.8	0.7	1.4	1.1	1.8	12.	2.6	10.	3.87	0.18	3.80
1%	8%	%	91	0%	5%	1%	4%	3%	3%	9%	46	0%	96	%	%	%
			%								%		%			

2.11.12. Prodhim dytësor/ industri e prodhimeve të lehta

Zona industriale shtrihen në një të sipërfaqe të përgjithshme prej 117.349 ha. Në vijim janë të radhitura zonat kadastrale me mbulueshmëri të territorit me shfrytëzim për veprimtari industriale.

Tabela 153. Zonat industriale sipas sipërfaqeve përqindjes të shtrirjes në zona kadastrale.

Gjakovë jasht qytet	Gjakovë qytet	Jahoc	Zid sadik age i
86.106ha	0.563	18.056	12.624
73.38%	0.48%	15.39%	10.76%

2.11.13. Rrjetet e transportit, logjistikës dhe Infrastrukturës publike / Rrjetet e transportit

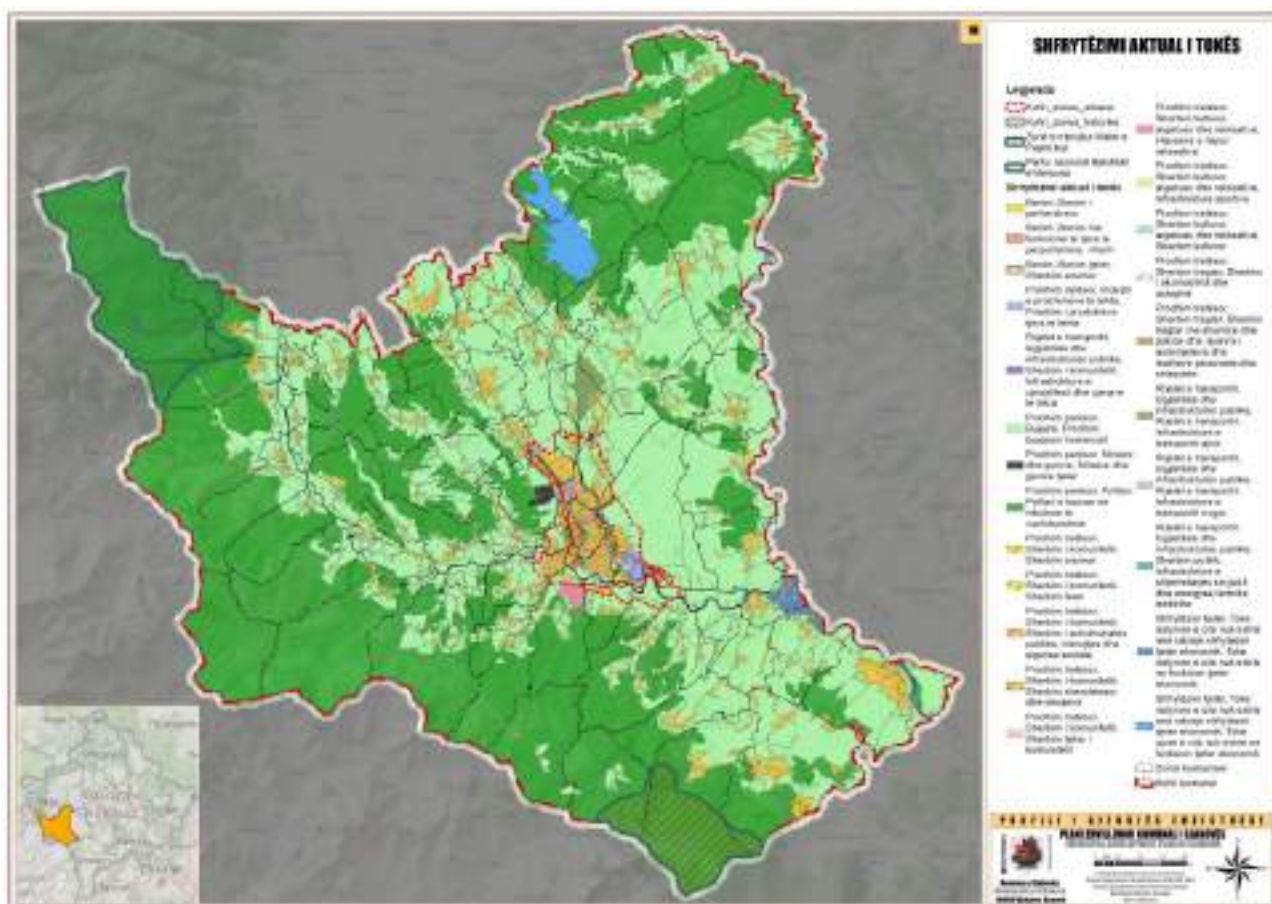
Tabela 154. Zonat e komunikacionit dhe transportit sipas sipërfaqeve përqindjes të shtrirjes në zona kadastrale.

Babaj bokës	Berdosanë	Batushë	Bec	Berjah	Bishtazhin	Brekoc	Brovinë	Cermjan	Damjan	Devë	Doblibare	Dobrixhë
9.816	5.449	5.365	71.79	1.066	5.122	13.52	9.253	14.37	22.98	8.535	8.264	3.525
			2			2		3				
1.47%	0.81%	0.80%	10.74	0.16%	0.77%	2.02%	1.38%	2.15%	3.44%	1.28%	1.24%	0.53%
			%									
Dujakë	Firzë	Gjakovë jasht qytet	Gjakovë qytet	Goden	Guskë	Gërgoc	Gërçinë	Hereç	Jabllanicë	Jahoc	Janosh	Kodra e hutit
6.65	7.86	45.40	26.17	6.615	3.761	4.599	8.463	5.299	4.892	14.15	8.058	11.36
		8	8							6		5
0.99%	1.18%	6.79%	3.91%	0.99%	0.56%	0.69%	1.27%	0.79%	0.73%	2.12%	1.20%	1.70%
Kodralia becit	Korenice	Koshare	Kralan	Kushavec	Lipovec	Marmull	Meçe	Moglicë	Molliq	Nivokaz	Novosellë e epërme	

Plani Zhvillimor Komunal Gjakovë 2022-2030

4.769	6.424	4.045	7.995	1.806	8.189	3.924	5.644	4.5	4.056	3.046	3.335	
0.71%	0.96%	0.60%	1.20%	0.27%	1.22%	0.59%	0.84%	0.67%	0.61%	0.46%	0.50%	
Novosellë e poshtme	Orize	Osek hilë	Osek pashtë	Palabardhë	Pjetershan	Ponoshec	Popovc	Qerim	Rracaj	Radoniq	Rakoc	Raqë
3.986	6.177	5.863	2.416	1.409	19.468	4.607	2.019	13.201	3.417	2.715	0	3.349
0.60%	0.92%	0.88%	0.36%	0.21%	2.91%	0.69%	0.30%	1.97%	0.51%	0.41%	0.00%	0.50%
Rogovë I	Rogovë II	Sheremet	Shishmon i bokës	Skivjan	Smaç	Smolicë	Stubell	Trakaniq	Ujz	Vogovë	Vraniq	Zhabel
16.818	0	8.581	4.588	8.627	3.533	5.951	1.43	108.361	11.363	4	6.238	9.774
2.51%	0.00%	1.28%	0.69%	1.29%	0.53%	0.89%	0.21%	16.20%	1.70%	0.60%	0.93%	1.46%
Zhdrellë	Zhub	Zid sadik age I	Zylfaj	Çerret								
4.137	5.734	6.034	3.322	1.506								
0.62%	0.86%	0.90%	0.50%	0.23%								

Harta 39. Shfrytëzimi i tokës

2.12. KAPACITETET FINANCIARE DHE ADMINISTRATIVE⁵⁴

Performansa në të kaluarën

Gjatë analizimit të kapaciteteve investive të kaluara të komunës së Gjakovës janë konsultuar zyrtarë përkatës komunal. Kishte shumë çështje në lidhje me raportet e auditorit, që shkaktuan probleme dhe çështje në lidhje me matjen e saktë dhe raportimin e të hyrave vetanake nga komunat. Tjetër, për shkak të faktit se kompanitë kontraktuese për auditim janë ndërruar më së shumti gjatë kësaj kohe, ka mospërputhje në mes të raporteve të auditorit për të njëjtën komunë për vite financiare të ndryshme, duke përfshirë edhe rastet kur totalët e ndryshme të së kaluarës janë raportuar si të krahasuara me raportet origjinale nga viti financiar i veçantë.

Tabela 155. Buxheti i shpenzuar nëpër vite

Kategoria ekonomike:	Buxheti i shpenzuar- viti:		
	2017	2018	2019
Rroga dhe paga:	12,756,144.73	13,252,490.92	13,599,827.88
Mallera dhe sherbime:	1,729,400.78	2,234,274.89	2,834,452.75
Shpenzime komunale:	529,428.63	549,083.33	579,693.17
Subvencione dhe transfere:	450,162.80	459,572.71	482,643.78
Shpenzime kapitale:	5,476,888.92	6,613,965.16	8,130,228.64
Gjithsej:	20,942,025.86	23,109,387.01	25,626,846.22

Siq mund të shifet nga të dhënat, gjatë viteve 2017-2019 ka patur një ngritje të buxhetit shpenzuar neper vite +10.35% (2018) dhe +10.89% (2019).

Gjatë analizimit të trendeve në të kaluarën të të hyrave vetanake në komunën e Gjakovës, mund të vërejmë si në vijim grupet kryesore të të hyrave vetanake.

Komuna e Gjakovës ka shënuar një rritje në gjenerimin e të hyrave vetanake prej +22.78% në vitin 2018 krahasuar me vitin 2017, në vitin 2019 të hyrat vetanake të gjeneruara janë rritur për +5.26 % krahasuar me vitin 2019.

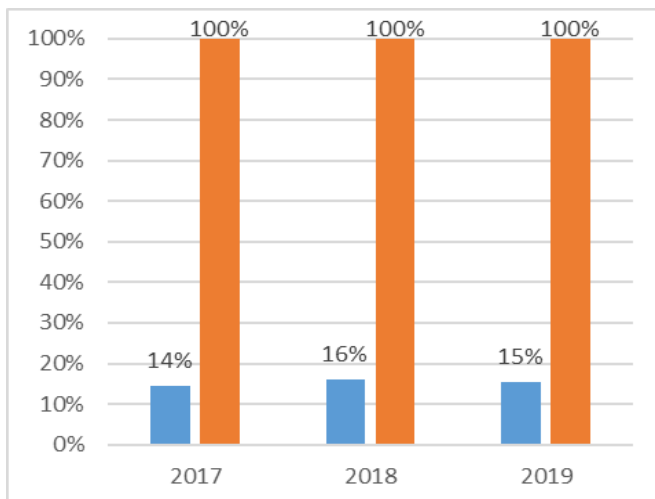
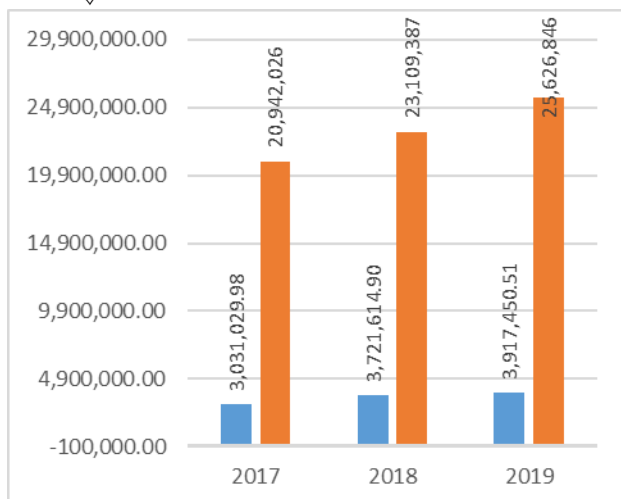
Tabela 156. Komuna e Gjakovës – Mbledhja e të hyrave vetanake në të kaluarën 2017-2019

Kategoria e të hyrave vetanake:	Te hyrat- viti:		
	2017	2018	2019
Tatimi ne prone:	979,184.26	786,116.75	1,282,312.65
Regjistrimi i automjeteve:	126,860.59	99,865.25	145,966.15
Lejet e ndertimit:	191,598.98	325,658.25	358,476.94
Regjistrimi i trashëgimise:	114,211.61	89,415.27	116,915.53
Nderrim i destinimit te tokes:	33,044.36	18,009.58	423,048.26
Dokumentet e gjendjes civile:	90,173.05	72,282.12	100,081.89
Veprimtarite afariste:	13,637.94	2,370.16	15,918.59
Shfrytëzimi i pronës publike:	19,823.25	16,265.24	14,539.28
Participimet ne Arsim dhe Shendetesi:	171,966.14	135,480.58	271,404.27
Tjera:	1,290,529.80	2,176,151.70	1,188,786.95
Gjithsej:	3,031,029.98	3,721,614.90	3,917,450.51

Krahasuar me buxhetin e përgjithshëm vjetor, pjesëmarrja të të hyrat vetanake të gjeneruara gjatë vitit financiar 2017 ishin 14%, në vitin 2018 ishin 16%, në vitin 2019 ishin 15% që përbëjnë një mesatare 3 vjeçare prej 15 % të buxhetit të përgjithshëm vjetor.

Siq mund të shifet nga të dhënat, të hyrat vetanake janë pjese se buxhetit te Komunës së Gjakovës.

⁵⁴ Drejtoria për buxhet dhe Financa

Të hyrat nga donacionet e jashtme ka patur vetëm në vitin 2018 me shumen prej 3,200 Euro. Të hyrat nga donacionet e brendshme në vitin 2018 ishte në rritje prej -45.07% në krahasim me vitin 2017, në vitin 2019 ishte në rënje prej -90.31%. Pra, në total pjesëmarrja e donacioneve të jashtme dhe të brendshme ishin në rënje gjatë viteve, -44.51% në vitin 2018 dhe -90.41% në vitin 2019; Në aspektin e pjesëmarrjes në krahasim të të të hyrave vetanake ishte 15.99% në 2017, 7.92% në 2018 dhe 0.78% në vitin 2019.

Niveli i pjesëmarrjes i te hyrave jera në të hyrat vetanake të përgjithshme në vitet 2017-2019 ishte afro 40% dhe paraqet kontribuesin më të madh nga të gjitha kategoritë tjera të të hyrave vetanake. Gjatë analizimit të kategorive specifike të të hyrave vetanake, ekziston një ritje prej -68.62% në të hyrat nga te hyrat tjera në vitin 2018 në krahasim me vitin 2017, dhe në vitin 2019, të hyrat nga qiraja ka shënuar një rrënje prej -45.37%.

Niveli i pjesëmarrjes i tatimit në pronë në të hyrat vetanake të përgjithshme në vitet 2017-2019 ishte afro 26.36% dhe paraqet kontribuesin e dyte më të madh nga të gjitha kategoritë tjera të të hyrave vetanake.

Kategoria e dytë e lartë e hyrave vetanake janë nga tatimi në pronë, e cila në vitin 2017 ishte 27.14%, në vitin 2018 ishte 19.45% dhe në vitin 2019 ishte 32.48% e të hyrave vetanake të përgjithshme.

3. VLERËSIMI I GJENDJES

Vlerësimi i gjendjes në procesin e përgatitjes së PZHK-së, së bashku me akterët tjerë të kyçur në procesin e përgatitjes e kemi kryer, duke shqyrtuar dhe vlerësuar të dhënat e Profilit Komunal, dhe bazuar në këto të dhëna kemi paraqitur trendët, nevojat, projeksionet, prognozat dhe supozimet e ardhshme që janë relevante për komunën.

Për më shumë vlerësimin e gjendjes e kemi kryer duke shqyrtuar dhe vlerësuar përparësitë, dobësitë, mundësitë dhe rreziqet për komunën e Gjakovës, të cilat do ti keni në vazhdimësi sipas fushave tematike. Ky vlerësim na ka shërbyer për të përkufizuar nevojat dhe kërkesat e fushave zhvillimore sektoriale.

Në këtë kapitull "vlerësimi i gjendjes", kemi trajtuar dymbëdhjetë fusha tematike edhe se kemi fokusuar analizën në disa fusha relevante për komunën, vlerësimin e kemi kryer duke analizuar edhe komunat fqinje, nivelin qendror dhe normat teknike të planifikimit hapësinor, duke u përqendruar në identifikimin e sfidave të lidhura me fushat tematike me vëmendje të posaçme lidhur me implikimet e tyre hapësinore si dhe duke u bazuar në kërkesat e udhëzimit administrativ NR 11/2015 MBI KËRKESAT THEMELORE PËR HARTIMIN, MONITORIMIN DHE ZBATIMIN E PLANIT ZHVILLIMOR KOMUNAL.

Vlerësimi i gjendjes ka rezultuar me gjetje kyçe, dhe supozime të pranuar nga të gjithë pjesëmarrësit për: Konstatimet e ndryshme gjeografike dhe mjedisore; Trendët dhe prognozat demografike, gjendjen e secilës fushë sektoriale dhe nevojave përkatëse, kërkesave dhe mundësive për zhvillim; identifikimin e implikimeve hapësinore për komunën; dhe identifikimin e nevojave që duhen adresuar, dhe plotësuar në mënyrë që të tejkalohen sfidat kryesore të zhvillimit hapësinor.

Me këto gjetje kyçe, përfundime koncize dhe supozime të pranuar nga të gjithë akterët do të përdoren për të krijuar bazën për hartimin e Kornizës së Zhvillimit Hapësinor dhe Prioriteteve të Zhvillimit Strategjik.

3.1. TRENDËT DHE PROGNOZAT DEMOGRAFIKE

3.1.1. Numri (dinamika) i popullsisë

Popullsia dhe karakteristikat e saj luajn një rol të rëndësishëm në zhvillimet e gjithmbarshme të territorit. Bazuar në dinamikën e popullsisë sipas vendbanimeve dhe strukturave demografike, është e mundur planifikimi hapësinor i territorit.

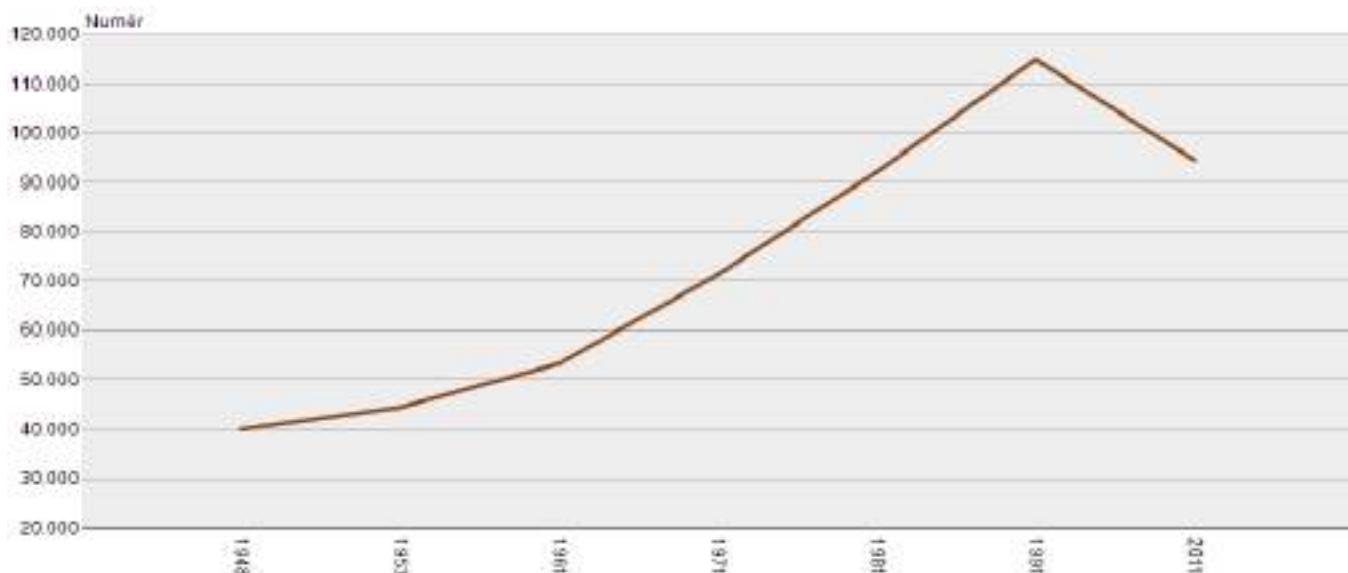
Kosova dhe Komuna e Gjakovës shikuar në retrospektivë kishte një trend të thjeshtë pozitiv të dinamikës së popullsisë mirëpo, ky trend në këto dy dekadat e fundit ka filluar të ketë ndryshime, të cilat ndryshime qojnë në zvogëlimin e dinamikës së popullsisë. Natyrisht, këto ndryshime demografike është e domosdoshme të bëhen pjesë e analizave dhe politikave popullatave territoriale në mënyrë që të ruajmë trendin pozitiv mirëpo, edhe zhvillimin e balancuar territorial gjithashtu.

Sipas regjistrimit të popullsisë dhe ekonomive familjare në Kosovë (ASK, 2011), Kosova kishte 1,739,825 milion banorë rezident. Ndërsa, sipas vlerësimit të ASK-së, në vitin 2018 Kosova ka shënuar rritje të popullsisë në 1,795,666 banor. Ndërsa, Komuna e Gjakovës sipas regjistrimit të vitit 2011 (ASK), kishte 94,556 banor ose rreth 5.5% të popullsisë së përgjithshme të Kosovës. Ndërsa, sipas vlerësimit të ASK-së për vitin 2018, Komuna e Gjakovës numëron 94,869 banorë, kurse për vitin 2019, Komuna e Gjakovës ka një rënie të numrit të përgjithshëm të popullsisë (93,740 banor, Vlerësim - ASK, 2019). Në këto dy dekadat e fundit, sikur Kosova ashtu edhe Komuna e Gjakovës nuk kanë pasur rritje të përgjithshme të popullsisë krahasuar me trendët në vitet e kaluara (tri dekada më parë). Kjo situatë na bënë të kuptojmë se kemi të bëjmë me zvogëlim apo stagnim të numrit të popullsisë në nivel vendi dhe komune.

Grafiku 14. Popullsia (ndryshimet) e Komunës së Gjakovës sipas viteve

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës / Baza e të dhënave ASK data-baza.

Sa i përket përbërjes etnike të popullsisë, sikurse popullsinë e Kosovës që e përbënë shumicën e popullsisë shqiptare (92,93%) po ashtu edhe Komuna e Gjakovës për nga përbërja etnike është kryesisht kompakte, ku rreth 93% e popullsisë e përbëjnë shqiptarët, pasuar nga egjiptianët, ashkali, romë, etj.

Ndërsa, sa i përket besimit religjioz, në Kosovë dominon besimi mysliman/feja Islame (95.60%), katolik 2.2%, ortodoks 1.48% etj, kurse në komunën e Gjakovës feja Islame përfaqësohet me 81.74%, katolik 17.23% dhe besime të tjera.

Ka një hendek midis vlerësimeve të institucioneve të ndryshme përgjatë fillim viteve 2000 dhe të dhënave të regjistrimit të popullsisë. Sidoqoftë, ka një rritje konstante të numrit të popullsisë në Komunën e Gjakovës. Por nga ana tjetër, ka ardhur në shprehje fenomeni i de-popullimit të disa vendbanimeve rurale. Ky fenomen nuk i takon vetëm viteve të fundit, por Kosova dhe vet vendbanimet rurale të Komunës së Gjakovës janë njohur me këtë fenomen prej vitesh. Kjo situatë ka ardhur në shprehje si rezultat i proceseve urbanizuese, sepse një pjesë e fenomenit të de-popullimit të zonave rurale ka ndodhur dhe besohet do vazhdojë të ndodhë në favor të rritjes përtej ritmeve natyrale të pjesës urbane kryesore të Komunës Gjakovë dhe migrameve të jashtme.

Nga numri i përgjithshëm i popullsisë, 53.729 ose 57% e popullsisë jeton në vendbanime rurale dhe 40.827 ose 43% jeton në vendbanime urbane (ASK, 2011). Shih fig. në vazhdim;

Tabela 157. Popullsia e Komunës së Gjakovës sipas vendbanimeve (1948 – 2011);

	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2011
Babaj i Bokës	404	423	474	575	700	742	595
Bardhaniq	311	319	348	429	463	535	498
Bardhasan	377	411	497	603	788	807	316
Batushë	585	643	760	972	1276	1389	957
Bec	575	672	762	881	1096	1188	1223
Berjah	116	120	123	152	236	299	154
Bishtazhin	327	356	402	503	627	681	429
Bitesh	33	53	65	101	159	191	212
Brekoc	209	449	597	1156	841	1224	2948
Brovinë	396	406	418	518	649	708	565
Cërmjan	922	961	1147	1382	1719	1862	1141
Dallashaj	103	114	136	166	156	148	334
Damjan	1256	1393	1683	2279	3077	3519	5133
Devë	288	368	443	538	658	701	547

Plani Zhvillimor Komunal Gjakovë 2022-2030

Doblibarë	504	537	634	783	971	1049	902
Dobrixhë	216	229	228	262	309	317	176
Dobrosh	314	342	389	506	682	801	568
Dol	362	407	468	579	837	854	872
Dujakë	501	562	631	831	1143	1319	715
Duzhnjë	111	124	136	168	224	260	467
Firajë	154	131	160	210	232	263	158
Firzë	173	189	231	259	399	505	443
Fshaj	..	..	..	..	..	..	404
Gërçinë	471	499	537	669	870	985	1255
Gërgoc	279	285	262	351	447	496	324
Goden	152	150	180	188	202	274	72
Guskë	97	104	141	201	242	254	136
Gjakovë	15190	17065	21368	31281	42031	59008	40827
Hereç	453	494	570	761	1137	1380	843
Jabllanicë	326	392	447	555	665	694	439
Jahoc	87	126	189	230	470	615	553
Janosh	241	260	264	273	283	356	318
Kodralli	154	162	223	204	215	197	145
Korenicë	303	378	433	566	749	863	460
Koshare	160	156	200	240	250	277	..
Kralan	575	622	732	997	1195	1208	1153
Kusar	173	201	260	336	457	541	195
Kushavec	180	182	212	266	299	293	190
Lipovec	394	409	464	635	835	956	860
Lugbunar	349	411	370	385	396	355	190
Llugaxhi	83	100	115	139	73	151	424
Madanaj	..	..	..	..	..	..	248
Marmull	447	517	617	708	874	840	641
Mejë	203	216	271	351	499	618	4888
Meqe	143	185	199	208	286	303	181
Moglicë	337	202	257	337	462	502	345
Molliq	352	410	443	581	803	907	624
Morinë	337	394	473	565	680	653	189
Nec	167	222	218	222	277	281	253
Nivokaz	387	386	480	594	775	861	654
Novosellë e Epërme	409	481	584	742	899	949	691
Novosellë e Ulët	337	367	436	548	766	933	532
Orize	..	..	..	..	..	..	78
Osek Hylë	247	250	348	465	668	826	1151
Osek Pashë	158	178	205	295	416	511	267
Pacaj	190	115	137	180	238	274	270
Palabardhë	142	158	205	303	389	435	253
Pjetërshan	175	200	247	312	425	504	209
Plançor	168	217	280	413	498	523	613
Ponoshec	386	433	512	575	710	764	585

Popoc	171	166	174	192	242	302	300
Qerim	130	157	206	274	372	440	802
Qerret	..	..	..	..	..	..	6
Raçë	125	175	226	280	387	466	393
Radoniq	409	455	465	495	283	..	..
Rakoc	380	423	480	565	378	220	19
Rakovinë	81	106	125	152	190	207	561
Ramoc	494	529	593	724	555	671	190
Rashkoc	130	166	160	199	280	293	269
Rogovë	1199	1362	1800	2553	3307	3731	4115
Rracaj	226	248	261	300	457	606	195
Rrezinë	..	..	..	..	..	..	191
Rrypaj	131	120	126	208	321	304	155
Skivjan	914	971	1107	1461	1993	2368	2254
Smaq	275	305	322	326	487	594	435
Smolicë	351	332	377	456	621	737	493
Sopot	110	131	154	198	276	206	126
Stubëll	168	167	203	200	259	292	187
Sheremet	180	181	191	219	281	314	177
Shishman	318	338	422	443	609	729	503
Trakaniq	192	215	240	289	401	485	349
Ujz	330	386	459	614	795	897	412
Vogovë	190	212	250	309	376	399	450
Vraniq	197	231	294	304	317	288	279
Zylfaj	156	178	208	234	261	254	59
Zhabel	336	383	385	339	403	417	404
Zhdredhë	157	163	181	242	294	464	283
Zhub	159	179	250	269	335	363	136
GJAKOVË	39998	44415	53270	71374	92203	114996	94556

Nga të dhënat e prezantuara më lartë mund të kuptojmë se një numër i konsideruar i vendbanimeve rurale (shih tabelën më lart), posaçërisht vendbanimet e thella kodrinore – malore kanë pasur zvogëlim apo de-popullim të popullsisë. Ky trend i de-popullimit mund të ndalet vetëm përmes hartimit dhe zbatimit të politikave të mirëfillta për zhvillimin rural, duke filluar me ndërtimin e infrastrukturës e deri te subvencionimi i ekonomive private familjare dhe ndërmarrjet.

Bazuar në indeksin bazik dhe vargor të rritjes së popullsisë në komunën e Gjakovës mund të kuptojmë periudhat kohore kur ka pasur rritje/rënie më të theksuar të popullsisë (shih tabelën në vazhdim).

Tabela 158. Numri i popullsisë sipas indeksit bazik dhe vargor në Komunën e Gjakovës

Viti	Popullsia	Indeksi Bazik	Indeksi Vargor
1948	39,998	100	100
1953	44,415	111	111
1961	53,270	133	119
1971	71,374	178	134
1981	92,203	230	129
1991	11,3754	284	123
2011	94,556	236	0.83

2020 VI	96,159	240	101

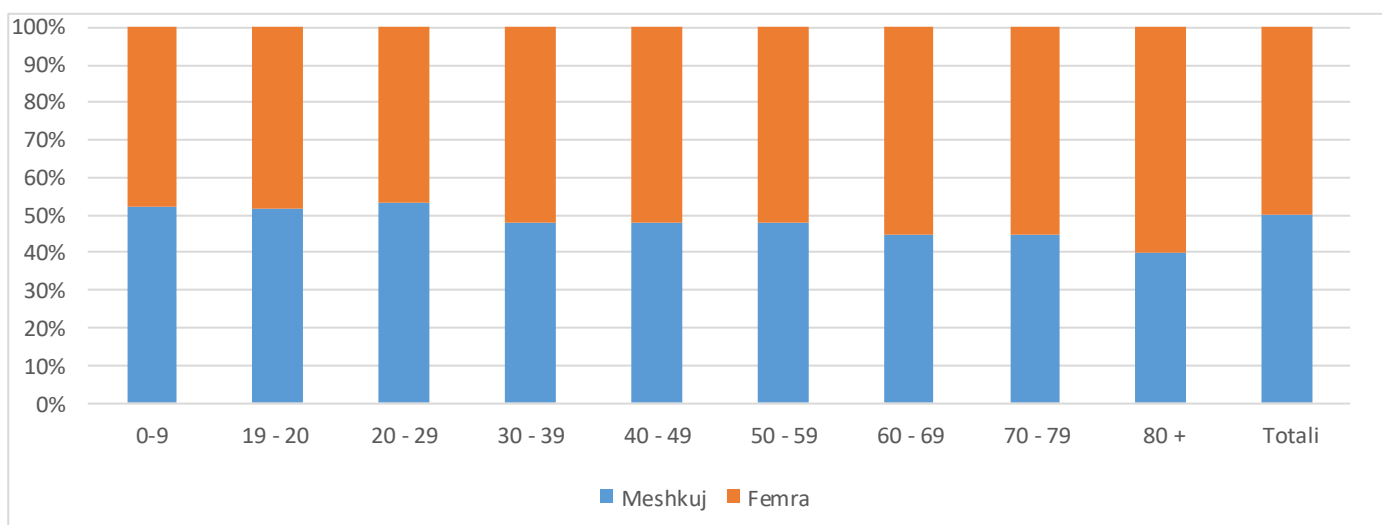
Burimi: Regjistrimet e popullsisë – Agjencia e Statistikave të Kosovë.

Rritjen më të madhe popullsia në Komunën e Gjakovës e kishte në vitet e '70 – '90 – ta, pastaj ka vazhduar me një rënie të dukshme të numrit të popullsisë së përgjithshme. Ndërsa, nga viti 1991 – 2011, popullsia e Gjakovës ka pasur zvogëlim të numrit të përgjithshëm.

3.1.2. Struktura e popullsisë sipas moshës dhe gjinisë

Struktura e popullsisë sipas moshës dhe gjinisë ka rëndësi të veçantë për zhvillimin demografik dhe ekonomik të një vendi, si për të tanishmen ashtu edhe për të ardhmen. Nga kjo strukturë rrjedhin kontingjentet kyçe të popullsisë, që kanë ndikim në zhvillimin demografik dhe socio-ekonomik të një popullate. Në aspektin demografik kjo strukturë ka rëndësi për riprodhimin biologjik, sepse krijohet kontingjenti fertil ndërsa, në aspektin socio-ekonomik, ndikon në krijimin e kontingjentit të punës. Komuna e Gjakovës në aspektin e zhvillimit demografik ka veçoritë e saj edhe në përbërjen e popullsisë sipas moshës dhe gjinisë. Në këto struktura kanë ndikuar shumë faktorë demografik dhe socio-ekonomik dhe janë krijuar shumë karakteristika dhe efekte të tjera sasiore dhe cilësore në zhvillimin demografik. Komuna e Gjakovës ka popullsi kryesisht të re ngjashëm sikurse edhe në nivel vendi dhe, me bazë të zgjeruar të piramidës, sipas moshës edhe pse, në dy dekadat e fundit, vërehen disa tendenca me ndryshime të vogla në zvogëlimin e grup-moshave të reja. Struktura gjinore e popullsisë, po ashtu është karakteristike, kemi të bëjmë me një balancim gjinore përkundrejt që në nivel vendi dominon gjinia mashkullore. Deri në vitet e 90-ta, në komunën e Gjakovës ka dominuar plotësisht tipi progresiv i popullsisë, ku shkalla e lartë e natalitetit dhe rëniet e vazhdueshme të mortalitetit kanë ndikuar drejtpërdrejt në krijimin e këtij tipi të popullsisë. Ndryshimi i rrethanave socio-ekonomike dhe politike pas viteve të 90-ta, kanë ndikuar në zhvillimin e përgjithshëm demografik të komunës, njëherë-it edhe ndryshime në strukturën e popullsisë sipas moshës. Pothuaj gjatë gjithë pjesës së dytë të shekullit të kaluar, piramida e popullsisë së Kosovës sikurse edhe ajo në komunën e Gjakovës kishte bazë të zgjeruar me dominim të grup-moshave 0 deri 4 vjeç. Aktualisht (ASK, 2011) rreth 11% e popullsisë së përgjithshme në Kosovë dhe Komunë të Gjakovës janë nën moshën 6 vjeç. Në përgjithësi grup-moshat e reja të popullsisë (0 deri 19 vjeç) dominojnë dukshëm në popullatën e përgjithshme të komunës edhe ky është një indikator mjaft i rëndësishëm, nga fakti se këto grup-mosha në të ardhmen japin një përqindje të konsiderueshme të popullsisë fertile që konsiderohet si burim i lindshmërisë.

Grafiku 15. Popullsia në Komunën e Gjakovës sipas grup – moshës dhe gjinisë, 2011

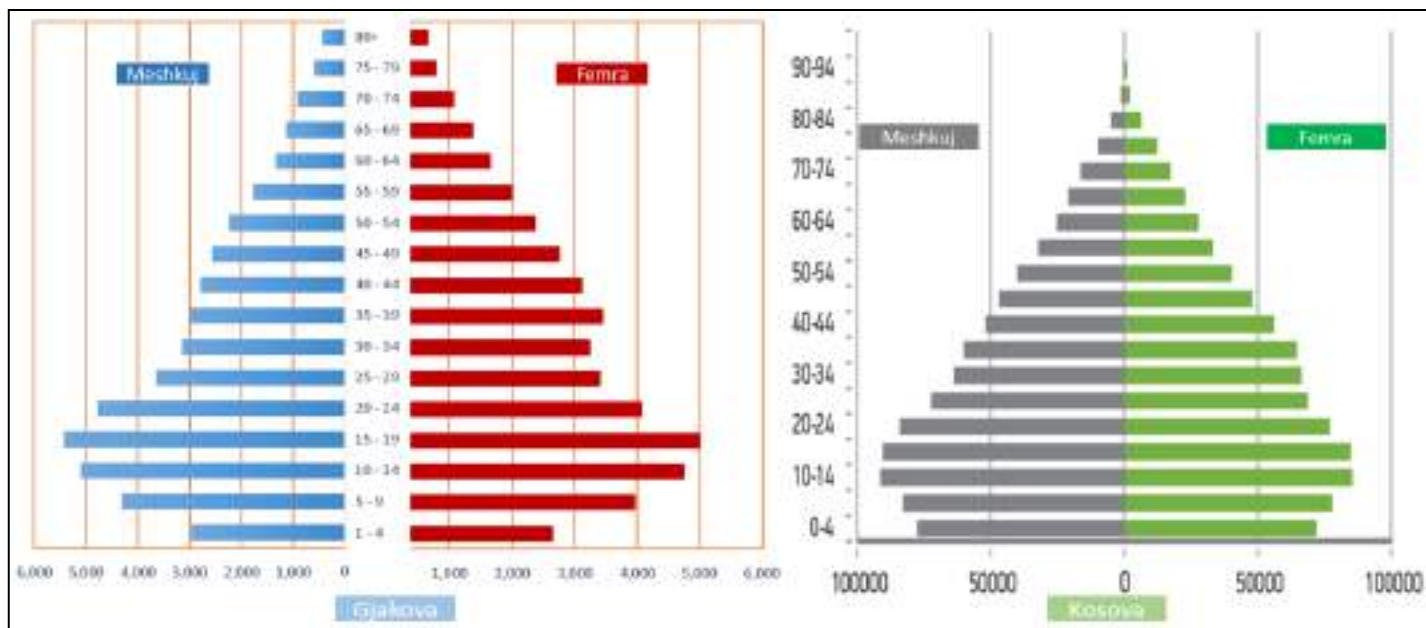

Ekziston një bilanc gjinor në popullsinë e Kosovës sikurse edhe në atë të komunës së Gjakovës (50%), ku raporti gjinor është rreth 50%, në popullsinë e gjithmbarshme. Struktura gjinore dhe moshore kanë pasur ndryshime në kohë, kanë krijuar efekte të reja socio-ekonomike dhe demografike. Këto dy struktura kanë ndikuar në krijimin e kontingjenteve të rëndësishme siç janë: kontingjenti i punës, fertil, shkollor, i moshuar etj. Analiza dhe vlerësimi afatgjatë i këtyre kontingjenteve ka rëndësi të shumëfishtë, por para se gjithash, për planifikime dhe politika

hapësinore, në sfera të ndryshme të organizimit shoqëror, ekonomik dhe politik. Ato reflektojnë efekte në planifikimin hapësinore afatgjatë siç janë punësimi, shkollimi dhe entet parashkollore, mbrojtja shëndetësore etj.

Grafiku 16. Piramida e popullsisë sipas grup moshës pesë-vjeçe dhe gjinisë në Gjakovë dhe Kosovës,

Nga të dhënat e prezantuara është e qartë se grup-moshat e hershme të popullsisë kanë pasur ndryshime me periudhat e më hershme, duke shënuar ulje apo zvogëlim ndërsa, grup-mosha e tretë e popullsisë (65+ vjeç) ka pasur rritje.

Tabela 159. Popullsia e Komunës së Gjakovës sipas grup – moshave për periudhën 1961 – 2011;

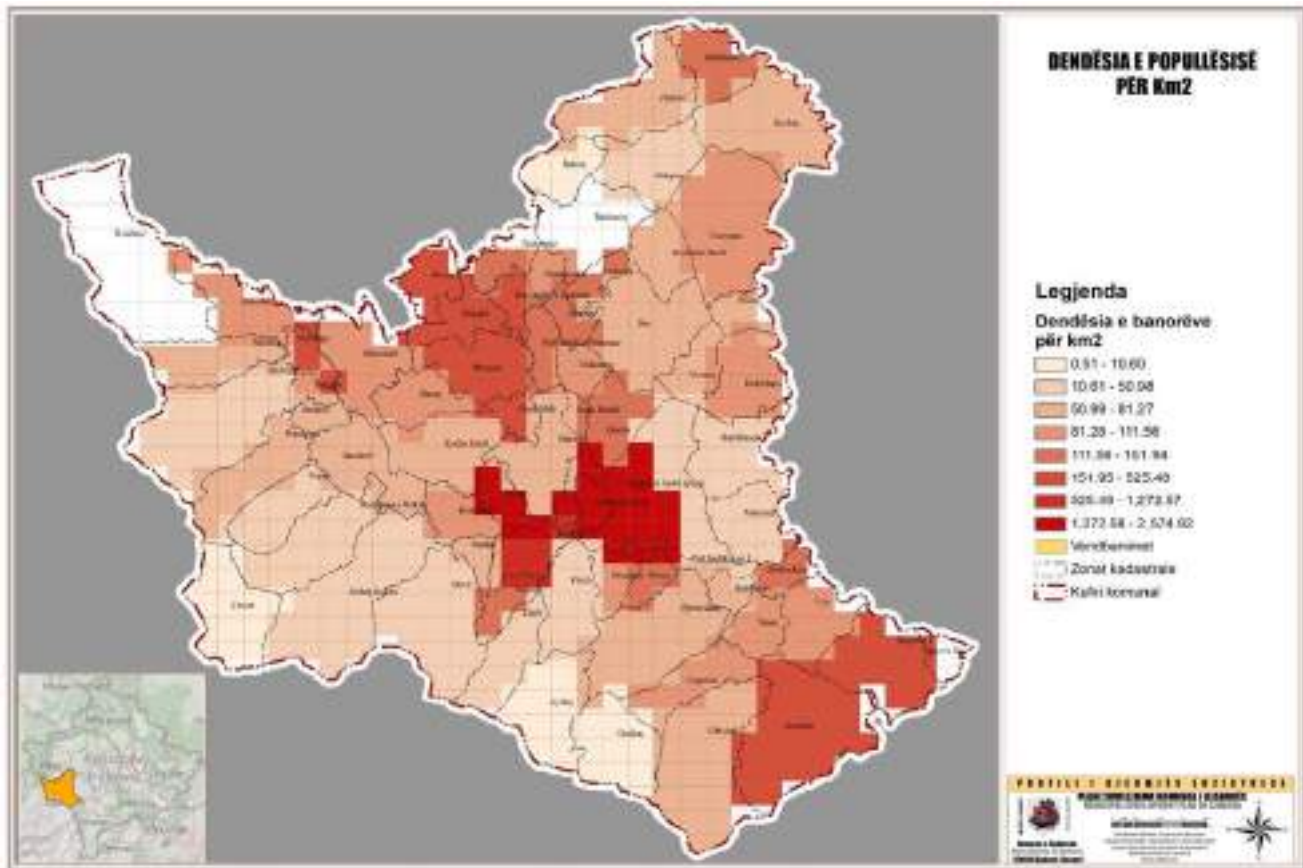
	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54
2011	7133	8293	9874	10453	8946	7133	6450	6490	5935	5353	4627
%	7.5	8.8	10.4	11	9.5	7.5	6.8	6.9	6.3	5.7	4.9

	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+
2011	3799	3011	2537	2007	1410	1105
%	4	3.2	2.7	2.1	1.5	1.1

Ndërsa grup-mosha e mesme nuk ka ndryshime që vlen të theksohet. Megjithatë ndryshime, ende popullata e Komunës së Gjakovës sikurse edhe ajo në nivel vendi është e re (mosha mesatare rreth 30 vjeç).

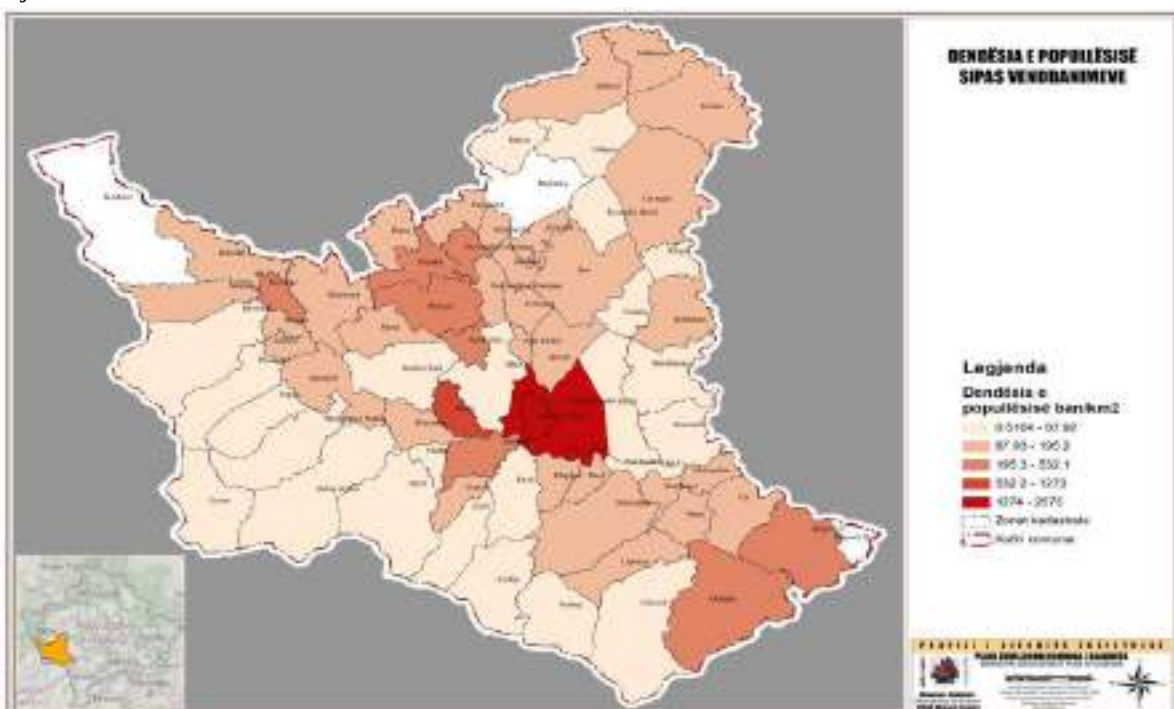
3.1.3. Dendësia e popullsisë

Dendësia e popullsisë paraqet numrin mesatar të popullsisë në një hapësirë të caktuar (vendbanim apo territor) dhe zakonisht shprehet apo matet me numrin e banorëve në km². Llogaritet ashtu që numri i banorëve të një territori që na intereson dhe ndahet me sipërfaqen e atij territori. Historikisht, ashtu si në nivel vendi (Kosovë) edhe në komunën e Gjakovës, qyteti –et kanë pasur dendësi më të madhe të popullsisë.

Harta 40. Dendësia e popullsisë për m²

Dendësia e popullsisë në komunën e Gjakovës është 161.1 banorë në 1 km², që njëherit është edhe e njëjte me mesataren në nivel vendi (Kosovë) – 163 banorë në 1 km² (vt. 2011). Brenda territorit të komunës së Gjakovës ekzistojnë dallime të theksuara sa i përket dendësisë së popullsisë. Në disa vendbanime që kanë numër më të madh të popullsisë edhe dendësia është shumë më e lartë dhe, e kundërta, në vendbanimet rurale që kanë numër të vogël të popullsisë edhe dendësia është shumë më e vogël. Dendësia më e lartë e popullsisë për km/2 është në qytetin e Gjakovës.

Harta 41. Dendësia e popullsisë sipas vendbanimeve

3.1.4. Lëvizjet natyrore të popullsisë

Lëvizja natyrore e popullsisë së Kosovës dhe Komunës së Gjakovës, paraqet një komponentë mjaft karakteristike. Ato janë ndër komponentët që së bashku me migrimet, paraqesin ecurinë dhe dinamikën e lëvizjeve të përgjithshme të popullsisë. Si rezultat i rrethanave politike dhe kushteve shoqërore - ekonomiko nëpër të cilat ka kaluar Kosova dhe Gjakova, shtimi natyror i popullsisë ka shkuar drejt zvogëlimit. Megjithatë, trendi aktual i shtimit natyror të popullsisë në Kosovë është pozitiv krahasuar me vendet e rajonit dhe vendet e BE-së. Kosova sikurse edhe Komuna e Gjakovës ende ka trend pozitiv të shtimit natyror mirëpo, me tendencë të zvogëlimit. Shtimi natyror i popullsisë së Kosovës sikurse edhe i Komunës së Gjakovës deri në vitet '90 të shekullit XX, pavarësisht disa oscilimeve ka qenë e lartë. Pas vitit 2000 ka filluar të bjerë në mënyrë shumë të shpejtë, si pasojë e emigrimit, shtyrjes së martesave, dhe faktorëve të tjerë, pasojë këto që po e ndihen edhe tani. Popullsia e komunës së Gjakovës, në vitin 2018 kishte shtim natyror rreth 1% ose në numra absolute (794 banor) gjë që, është më e ulët se mesatarja e Kosovës (1.02%) e që tregon për një shtim të thjeshtë të popullsisë dhe krahasuar me vitet paraprake, ka tendencë të uljes së shtimit natyror të popullsisë edhe në vitet në vazhdim. Faktorët kryesor që kanë quar në uljen e shtimit natyror të popullsisë janë migrimet e brendshme dhe të jashtme, vdekshmëria e lartë, gjendja socio-ekonomike, arsimimi etj. Ulja e shtimit natyror të popullsisë ka për pasojë de-balancimin e strukturave demografike, efektet në rritjen e grup-moshës së tretë, humbjen e fuqisë punëtore, zvogëlimin e numrit të nxënësve, etj.

Tabela 160. Shkalla e lindjeve në nivel komune sipas viteve;

Periudha	Shkalla e lindjeve
1988 – 1993	27,0
1993 – 1998	24,9
1998 – 2003	23,0
2018	10,0

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës.

Bazuar në trendin e lëvizjeve natyrore (lindje, vdekje dhe shtimin natyror) por edhe në lëvizjet mekanike të popullsisë së Komunës së Gjakovës, komuna e Gjakovës parashikohet të ketë trend të uljes së numrit të përgjithshëm të popullsisë.

3.1.5. Lëvizjet mekanike të popullsisë

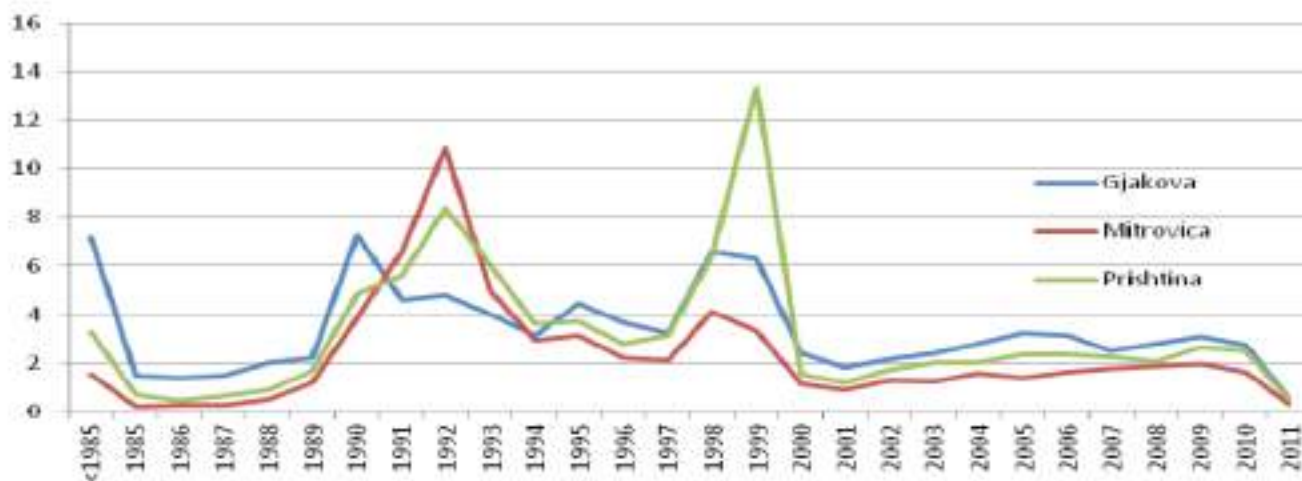
Ajo që e bën kompleks diskutimin mbi demografinë është larmia e fenomeneve demografike me të cilat është përballur e gjithë Kosova. Ajo është përballur që në vitet '70 me fenomenin e migracionit ndërkombëtar dhe kombëtar, por duke patur gjithmonë asetën e një rritje të konsiderueshme natyrale të popullsisë. Dinamikat e popullatës kanë njohur luhataje të jashtëzakonshme sidomos përgjatë kulmimit të përndjekjes së popullatës shqiptare në vitin 1999 nga regjimi serb.

Pas çlirimit të Kosovës, dinamikat e lëvizjes së popullatës brenda vendit njohën një nivel më të lartë. Proceset urbanizuese në drejtim të kryeqytetit njohën ritme të larta brenda një kohe të shkurtër. Vitet e fundit Kosova është përballur edhe me një valë lëvizjeje jashtë Kosovës. Mund të arsyetohet që fenomenet e emigrimit prekin në mënyrë më të dukshme kryesisht zonat rurale.

Komuna e Gjakovës është njëra ndër komunat e Kosovës më shkallën më të lartë të migracionit. Pas Prishtinës, Komuna e Gjakovës zënë vendin e dytë në nivel vendi me numrin absolut më të madh të të emigruarave ndërsa, me numrin e të emigruarave në raport me popullsinë rezidentë, renditet në mesin e pesë komunave me shkallën më të lartë të emigracionit. Vendet ku më së shumti kanë emigruar qytetarët nga Gjakova janë: Zvicra, Gjermani, Austri etj. Grup-mosha që më së shumti ka emigruar është popullsia aktive (veçanërisht grup - mosha 24 – 39 vjeç) ndërsa, sa i përket raportit gjinor, kjo ka ndryshuar pas vitit 2000, me dominim të lehtë gjinia femërore. Arsyet e emigrimit janë: punësimi, familjare, lufta, etj (ASK, 2014). Gjithnjë sipas të njëjtit burim (ASK, 2014), migrimi ndërkombëtar më së shumti sikurse në nivel të Kosovës ashtu edhe në komunën e Gjakovës ka ndodhur në vitet e '90 – ta dhe pas vitit 2000. Shih figurën;

Grafiku 17. Emigrimi sipas viteve nga tri komunat me numrin më të madh të emigrantëve, 2014

Bilanci i migrimit ndërkombëtar për vitin 2011 ishte -142 (apo -142 migrantë në 1000 banorë) në Kosovë. Komunat me bilancin më të lartë negativ të migrimit ishin: Suhareka me 40.2, Klina me 29.1, Mitrovica me 28.3 si dhe Gjakova me -25.4% (ASK, 2014). Persona të cilët jetojnë jashtë Komunës së Gjakovës sipas komunës së lindjes, gjinisë dhe vendit të qëndrimit aktual janë: gjithsej 29,707 qytetar prej numrit të përgjithshëm 16,611 meshkuj dhe 13,096 femra. Bilanci i migrimit ndërkombëtar në komunën e Gjakovës është -25.5% (ASK, 2014).

Sa i përket migrimit kombëtar, Komuna e Gjakovës renditet në mesin e dhjetë komunave të Kosovës me shkallën më të madhe të migrimit. Rreth 8.000 qytetarë kanë emigruar nga komuna e Gjakovës (emigrimi kombëtar) dhe janë vendosur në komunat tjera të Kosovës (ASK, 2014). Këto të dhëna tregojnë komuna është duke humbur një numër të konsiderueshëm të popullsisë (migrim neto negative). Bilanci i migrimit kombëtar në Komunën e Gjakovës është -0.2%.

Pavarësisht migrimit ndërkombëtar dhe atij kombëtar, qytetarët që kanë migruar kanë pasuri paluajtshme dhe vizitojnë Gjakovën gjatë vitit dhe, natyrisht se planifikimet në infrastrukturë dhe shërbime publike komuna duhet të planifikoj edhe për këtë kategori të qytetarëve.

3.1.6. Numri i ekonomive familjare

Numri i ekonomive familjare në Komunën e Gjakovës ka pasur një rritje të vazhdueshme nëpër vite. Që nga viti 1981 e deri në vitin 2011, ka pasur një rritje mbi 4 mijë ekonomi familjare. Numri i ekonomive familjare vazhdon të ketë rritje në qytetin e Gjakovës dhe vendbanimet e afërta dhe rrafshinore mirëpo, ka një tendencë të vazhdueshme të zvoglimit në vendbanimet me distancë të theksuar nga zona urbane dhe vendbanimet kodrinore malore. Më shumë se 50% e ekonomive familjare janë të koncentruara në qytetin e Gjakovës pastaj, në vendbanimin Mejë, Brekoc, Cërmjan dhe vendbanime të tjera.

Komuna e Gjakovës renditet në mesin e 7 komunave me numrin më të madh të popullsisë në Kosovë. Numri mesatar i anëtarëve për ekonomi familjare në Kosovë është 5.9 ndërsa në Komunën e Gjakovë kemi 5.8 anëtarë për një ekonomi familjare. Gjithsej 16,303 ekonomi familjare janë në komunën e Gjakovës (vt. 2011, ASK).

Tabela 161. Numri i ekonomive familjare sipas vendbanimit;

Nr	Ekonomitë familjare sipas vendbanimi, viti dhe variabla							
		1948	1953	1961	1971	1981	1991	2011
1	Babaj i Bokës	64	63	75	80	82	88	87
2	Bardhaniq	38	33	49	45	48	56	58
3	Berdosinë	44	44	56	56	65	68	54
4	Batushë	97	95	101	119	167	176	144
5	Bec	91	101	111	103	129	139	186
6	Berjah	20	20	16	24	25	33	27
7	Bishtazhin	43	43	44	48	61	66	68
8	Bitesh	7	13	15	17	21	28	33

Plani Zhvillimor Komunal Gjakovë 2022-2030

9	Brekoc	17	53	91	139	78	123	530
10	Brovinë	57	51	49	62	62	68	96
11	Cërmjan	128	130	178	176	200	218	172
12	Dallashaj	21	23	27	28	24	24	73
13	Damjan	131	140	158	167	224	260	535
14	Devë	37	47	70	58	73	77	76
15	Doblibarë	54	51	62	79	90	101	125
16	Dobrixhë	35	35	38	36	26	27	29
17	Dobrosh	45	47	62	55	68	83	89
18	Dol	48	55	69	61	72	73	127
19	Dujakë	65	66	74	82	112	130	108
20	Duzhnjë	17	20	24	21	26	31	70
21	Firajë	21	13	22	18	18	23	29
22	Firzë	24	25	29	32	44	59	73
23	Fshaj	..	..	..	..	..	..	66
24	Gërçinë	44	46	57	56	77	90	131
25	Gërgoc	41	43	41	48	53	63	47
26	Goden	14	11	15	20	17	26	10
27	Guskë	14	13	19	26	28	29	20
28	Gjakovë	3136	3359	4049	5594	7183	10089	8326
29	Hereç	60	66	83	100	137	173	137
30	Jabllanicë	46	53	51	62	66	69	61
31	Jahoc	15	16	26	30	57	77	77
32	Janosh	39	37	37	39	38	49	50
33	Kodralli	15	22	35	34	35	32	22
34	Korenicë	57	65	73	76	81	95	89
35	Koshare	24	28	33	31	25	28	...
36	Kralan	54	59	62	91	103	104	159
37	Kusar	18	19	29	29	44	57	30
38	Kushavec	26	21	22	27	27	28	34
39	Lipovec	35	45	39	65	85	98	106
40	Lugbunar	63	73	78	69	58	57	30
41	Llugaxhi	15	17	22	17	10	20	62
42	Madanaj	..	..	..	..	..	..	51
43	Marmull	71	85	92	67	76	76	100
44	Mejë	28	35	41	45	61	77	830
45	Meqe	19	25	29	25	34	36	27
46	Moglicë	40	23	27	33	47	52	58
47	Molliq	46	43	45	63	71	81	97
48	Morinë	45	47	59	55	66	63	33
49	Nec	37	45	58	30	27	28	39
50	Nivokaz	48	46	57	54	71	79	96
51	Novosellë e Epërme	50	52	65	57	62	69	100
52	Novosellë e Ulët	40	39	38	36	52	65	77
53	Orize	..	..	..	..	..	..	12
54	Osek Hylë	54	48	64	78	83	107	175
55	Osek Pashë	20	23	26	35	36	46	42
56	Pacaj	27	20	22	22	22	26	44
57	Palabardhë	12	12	15	24	39	47	35
58	Pjetërshan	25	28	29	38	49	60	35
59	Plançor	21	27	30	41	49	52	95

60	Ponoshec	57	65	95	87	86	93	106
61	Popovc	28	28	30	33	26	34	44
62	Qerim	16	18	26	28	39	48	137
63	Qerret	..	..	..	..	..	..	1
64	Raçë	20	20	27	31	37	48	56
65	Radoniq	69	60	69	64	29	..	...
66	Rakoc	45	44	48	59	43	27	4
67	Rakovinë	16	18	23	22	24	28	84
68	Ramoc	74	70	79	73	50	64	30
69	Rashkoc	25	18	20	24	37	37	37
70	Rogovë	137	162	210	247	289	333	547
71	Rracaj	32	41	45	33	39	58	35
72	Rrezinë	..	..	..	..	..	..	35
73	Rrypaj	21	20	23	25	30	32	28
74	Skivjan	116	133	144	164	204	246	322
75	Smaq	32	31	32	36	37	47	70
76	Smolicë	49	46	63	65	75	96	57
77	Sopot	10	11	13	14	26	22	18
78	Stubëll	26	22	30	27	31	37	30
79	Sheremet	31	26	30	24	30	34	34
80	Shishman	39	44	59	62	68	91	77
81	Trakaniq	23	22	28	24	25	35	56
82	Ujz	53	55	55	68	76	86	60
83	Vogovë	22	21	34	43	43	47	72
84	Vraniq	23	30	42	41	33	34	46
85	Zylfaj	14	13	14	20	24	23	10
86	Zhabel	46	46	47	34	41	42	55
87	Zhdredhë	21	13	14	17	22	34	39
88	Zhub	6	10	22	32	36	41	21
	GJAKOVË	6454	6846	8210	10020	12184	15816	16303

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës / Data e krijimit 16.1.2017

3.1.7. Parashikimet (projeksionet) e popullsisë

ASK ka ndërtuar 3 skenarë të projeksionit të popullatës për 40 vitet e ardhshme, e që e shohin popullatën e Kosovës të zbresë në rreth 700,000 banorë në skenarin e ulët, të arrijë rreth 1.5 milion në skenarin e mesëm, dhe të shkojë deri në 2.7 milionë banorë në skenarin e lartë. Në vlerësimin e vet për vitin 2016-2017 ASK vlerëson rritjen natyrale të popullatës në nivel vendi me 1.14%, ndërkohë që emigrimin e vlerëson vetëm me -0.3% duke bërë që popullata e Kosovës të vlerësohet më një rritje prej 0.84%. Është tejet interesante të shihet që po në këtë vlerësim, ASK vlerëson për Gjakovën të ketë një rritje natyrale popullate prej 1.0% (0.1% më ulët se rritja natyrale e popullatës në rang vëndi). Duke perlllogaritur tendencën, shihet që trendi i dinamikës së popullatës në zonën rurale është negative (rreth -0.9%), ndërkohë që rritja e popullsisë në zonën urbane ka një tendencë midis 0.4 % duke bërë që popullata në të gjithë komunën të jetë në një ulje (rudhje) të papërfillshme prej -0.02%.

Për nevoja të planifikimeve hapësinore / urbane në Komunën e Gjakovës, kemi përdor dy tipe të parashikimeve të popullsisë: a) parashikimet e popullsisë rezidente, për secilin vendbanim veq e veq dhe b) parashikimet e popullsisë së përgjithshme në nivel vendi / komune (meqë të dhënat për levizjet natyrore dhe mekanike në nivel vendbanimi mungojnë dhe kështu pamundësojnë bërjen e vlerësimeve dhe projeksioneve reale).

Në këtë formë arrijmë të kuptojmë sa do të kemi popullatën rezidente në nivel vendbanimi dhe komune, e cila kërkon shërbime 12 muaj dhe sa është popullata e përgjithshme (duke përfshirë migrimet) e cila kërkon së paku 2 – 4 muaj shërbime në vendbanim dhe komune.

Për bërjen e projeksioneve të popullsisë në komunën e Gjakovës janë marr në shqyrtim levizjet natyrore dhe mekanike të popullsisë, janë bërë vlerësime për vitin 2020 në mënyrë që gabimet teknike të eliminohen apo të reduktohen skajshmerisht dhe, viti bazë për bërjen e vlerësimeve dhe projeksioneve është marr viti 1981.

Natyrisht, e ardhmja e popullsisë është kalkuluar nga ekuacioni i më poshtëm:

$$P_n = P_o + \text{Numri i Lindjeve (B)} - \text{Numri i Vdekjeve (D)} + \text{Net Migrimet (N}_m)$$

$$r = \frac{1}{n} \frac{[P_n - P_o]}{[P_o]} \times 100$$

$$R = [(P_n / P_o)^{1/n} - 1] \times 100; \text{ Përmes formulës: } P_n = P_o (1 + R/100)^n$$

3.1.8. SKENARI 1 - Parashikimet e popullsisë së përgjithshme 2020 – 2030

Parashikimet e popullsisë së përgjithshme për Komunën e Gjakovës, duke përfshirë në analizë edhe diasporën (popullsinë në botën e jashtme) deri në vitin 2030, do të ketë një rritje. Qytetarët Gjakovarë duket se pas suprimimit të statusit të Kosovës (1989) kanë emigruar duke arritur maksimumin në vitet e '90 me rreth 8%. Kjo komunë, deri në fillim të viteve të '90-ta duket se kishin edhe numrin më të madh të të punësuarve në sektorët/institucionet publike gjë që kishin mbetur jashtë institucioneve (ASK, 2014) dhe, si rezultat i kësaj situate kanë zgjedhur migrimin ndërkombëtar (para vitit 2000) dhe kombëtar (pas vitit 2000).

Siq është potencuar më lartë, duke marr në konsiderim numrin e madh të qytetarëve të Gjakovës të cilët jetojnë jasht vendi, por që të njëjtit vizitojnë Komunën e Gjakovës brenda vitit dhe, muajt më të frekuentuar gjat vitit janë: korrik, gusht, dhjetor dhe janar andaj, është e domosdoshme bërja e parashikimeve edhe për popullatën e përgjithshme (rezidente dhe migratore) në mënyrë që institucionet e vendit të ofrojnë shërbime sa më cilësore për të gjithë qytetarët e vendit dhe në të gjithë muajt e vitit. Komuna e Gjakovës është ndër komunat me bilanc të lart negativ të migrimit (-25.4%) (ASK, 2014).

Tabela 162. Parashikimet e popullsisë së përgjithshme (me diasporën) 2020 – 2030;

Viti	1981	1991	2011	2020	2028	2030
Popullsia/Gjakovë	92,203	113,754	94,556	127,956	129,132	129,626

Burimi: Për vitin 1981 – 2011 janë të dhëna të regjistrimit të popullsisë, ASK; për vitin 2020 është vlerësim dhe 2030 parashikime nga INSI.

Në vlerësimet dhe projeksionet e popullsisë së përgjithshme janë marrë për objekt shqyrtimi dhe analize migrimet kombëtare dhe ndërkombëtare të Komunës së Gjakovës, të shtjelluara si më lartë. Nga analiza dhe parashikimet e popullsisë, kuptojmë se popullsia e Komunës së Gjakovës do të rrite ose do të ketë **129,626** banorë, duke përfshirë popullatën e cila nuk banon/jeton në Komunën e Gjakovës. Bazuar në këtë trend të zhvillimeve demografike në komunën e Gjakovës, deri në vitin 2030, ka tendencë të ketë një bilanc negativ të popullsisë deri në – 30% të popullsisë së gjithmbarshme si rezultat i migracionit ndërkombëtar dhe kombëtar.

Tabela 163. Numri i ekonomive familjare - vlerësimi i përgjithshëm (me diasporën) për vitin 2020 dhe parashikimet deri në vitin 2030⁵⁵;

Viti	1981	1991	2011	2020	2028	2030
Ekonomit famil/Gjakovë	12,184	15,816	16,303	20,857	20,946	23,005

Burimi: Për vitin 1981 – 2011 janë të dhëna të regjistrimit të popullsisë, ASK; për vitin 2020 është vlerësim, 2028 dhe 2030 parashikime nga INSI.

⁵⁵ Ky është një vlerësim / supozim.

3.1.9. SKENARI 2 – Parashikimet e popullsisë rezidente 2020 – 2030

Te parashikimet demografike, një çështje shumë e rëndësishme është gjatësia e periudhës kohore për të cilën parashihet lëvizja (dinamika) e popullsisë dhe realiteti i pritur i projeksionit. Megjithatë, në parashikimin e lëvizjes së popullsisë në të ardhmen ekzistojnë tri lloje të parashikimeve: a) parashikimet afatshkurte, b) mesme dhe c) parashikimet afatgjate. Në rastin e parashikimeve të popullsisë për komunën e Gjakovës do të realizohen parashikimet afatmesme, gjegjësisht për 10 vjetët e ardhshme.

Zhvillimi demografik i komunës së Gjakovës, si një proces kompleks është shtjelluar sipas disa elementeve kryesore siç janë: numri i popullsisë, dendësia, shtimi natyror, strukturat sipas moshës – gjinisë dhe migrimet. Trajtimi i këtyre temave është me rëndësi edhe për parashikimin demografik. Në procesin e planifikimit rol të veçantë luan edhe parashikimi i popullsisë për të ardhmen. Kjo nga fakti se i tërë ky planifikim behet për njerëzit që jetojnë sot në komunën e Gjakovës si dhe për gjeneratat që vijnë. Në fakt të dhënat që janë shfrytëzuar janë regjistrime dhe vlerësime të bazuara në metoda të ndryshme, për realizimin e projeksioneve të popullsisë së Komunës së Gjakovës deri në vitin 2030.

Tabela 164. Parashikimet e popullsisë për periudhën afatmesme (2020 – 2030) në nivel vendbanimi

	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2011	2020	2028	2030
Babaj i Bokës	404	423	474	575	700	742	595	574	553	501
Bardhaniq	311	319	348	429	463	535	498	533	568	529
Bardhasan	377	411	497	603	788	807	316	165	14	0
Batushë	585	643	760	972	1276	1389	957	888	819	699
Bec	575	672	762	881	1096	1188	1223	1296	1369	1305
Berjah	116	120	123	152	236	299	154	148	141	103
Bishtazhin	327	356	402	503	627	681	429	381	333	271
Bitesh	33	53	65	101	159	191	212	240	268	256
Brekoc	209	449	597	1156	841	1224	2948	3778	4608	4638
Brovinë	396	406	418	518	649	708	565	557	548	494
Cërmjan	922	961	1147	1382	1719	1862	1141	996	851	679
Dallashaj	103	114	136	166	156	148	334	391	447	461
Damjan	1256	1393	1683	2279	3077	3519	5133	5966	6799	6714
Devë	288	368	443	538	658	701	547	524	501	450
Doblibarë	504	537	634	783	971	1049	902	905	908	835
Dobrixhë	216	229	228	262	309	317	176	134	92	65
Dobrosh	314	342	389	506	682	801	568	570	571	492
Dol	362	407	468	579	837	854	872	889	906	871
Dujakë	501	562	631	831	1143	1319	715	631	547	400
Duzhnjë	111	124	136	168	224	260	467	560	653	655
Firajë	154	131	160	210	232	263	158	144	129	103
Firzë	173	189	231	259	399	505	443	493	543	494
Fshaj	..	..	..	..	..	..	404	...	...	
Gërçinë	471	499	537	669	870	985	1255	1422	1589	1549
Gërgoc	279	285	262	351	447	496	324	299	274	228
Goden	152	150	180	188	202	274	72	53	33	0
Guskë	97	104	141	201	242	254	136	105	73	50
Gjakovë	15190	17065	21368	31281	42031	59008	40827	46085	51343	51799
Hereç	453	494	570	761	1137	1380	843	412	275	254
Jabllanicë	326	392	447	555	665	694	439	373	307	250
Jahoc	203	216	271	351	499	618	4888	4912	4937	4763
Janosh	241	260	264	273	283	356	318	354	390	357

Plani Zhvillimor Komunal Gjakovë 2022-2030

Kodrali	154	162	223	204	215	197	145	116	86	78
Korenicë	303	378	433	566	749	863	460	402	343	247
Koshare	160	156	200	240	250	277	..	...	...	
Kralan	575	622	732	997	1195	1208	1153	1143	1133	1077
Kusar	173	201	260	336	457	541	195	136	77	5
Kushavec	180	182	212	266	299	293	190	152	113	93
Lipovec	394	409	464	635	835	956	860	909	957	884
Lugbunar	349	411	370	385	396	355	190			0
Llugaxhi	83	100	115	139	73	151	424	567	710	713
Madanaj	..	..	..	..	..	..	248	...	...	
Marmull	447	517	617	708	874	840	641	552	463	419
Mejë	87	126	187	230	470	615	553	524	463	419
Meqe	143	185	199	208	286	303	181	152	122	95
Moglicë	337	202	257	337	462	502	345	319	293	251
Molliq	352	410	443	581	803	907	624	599	574	490
Morinë	337	394	473	565	680	653	189	16	0	0
Nec	167	222	218	222	277	281	253	246	239	225
Nivokaz	387	386	480	594	775	861	654	642	630	559
Novosellë e Epërme	409	481	584	742	899	949	691	638	585	513
Novosellë e Ulët	337	367	436	548	766	933	532	510	487	377
Orize	..	..	..	..	..	..	78	..	...	
Osek Hylë	247	250	348	465	668	826	1151	1364	1577	1542
Osek Pashë	158	178	205	295	416	511	267	249	231	168
Pacaj	190	115	137	180	238	274	270	293	315	297
Palabardhë	142	158	205	303	389	435	253	223	193	149
Pjetërshan	175	200	247	312	425	504	209	163	117	53
Plançor	168	217	280	413	498	523	613	660	706	688
Ponoshec	386	433	512	575	710	764	585	561	537	479
Popoc	171	166	174	192	242	302	300	339	378	353
Qerim	130	157	206	274	372	440	802	968	1134	1136
Qerret	..	..	..	..	..	..	6	..	...	
Raçë	125	175	226	280	387	466	393	421	449	407
Radoniq	409	455	465	495	283	..	..	...	...	
Rakoc	380	423	480	565	378	220	19	0	0	0
Rakovinë	81	106	125	152	190	207	561	690	819	841
Ramoc	494	529	593	724	555	671	190	107	24	0
Rashkoc	130	166	160	199	280	293	269	270	270	253
Rogovë	1199	1362	1800	2553	3307	3731	4115	4526	4937	4733
Rracaj	226	248	261	300	457	606	195	157	119	25
Rrezinë	..	..	..	..	..	..	191	...	...	
Rrypaj	131	120	126	208	321	304	155	94	33	11
Skivjan	914	971	1107	1461	1993	2368	2254	2466	2678	2492
Smaq	275	305	322	326	487	594	435	435	471	410
Smolicë	351	332	377	456	621	737	493	489	485	408
Sopot	110	131	154	198	276	206	126	53	0	0

Stubëll	168	167	203	200	259	292	187	174	161	132
Sheremet	180	181	191	219	281	314	177	153	129	97
Shishman	318	338	422	443	609	729	503	508	512	437
Trakaniq	192	215	240	289	401	485	349	360	370	321
Ujz	330	386	459	614	795	897	412	318	224	122
Vogovë	190	212	250	309	376	399	450	482	514	498
Vraniq	197	231	294	304	317	288	279	257	234	228
Zylfaj	156	178	208	234	261	254	59	0	0	0
Zhabel	336	383	385	339	403	417	404	409	414	394
Zhdredhë	157	163	181	242	294	464	283	336	389	318
Zhub	159	179	250	269	335	363	136	79	22	0
GJAKOVË	39,998	44,415	53,270	71,374	92,203	114,996	94,556	96,159	103,334	103,700

Gjatë vlerësimit të popullsisë për Komunën e Gjakovës deri në vitin 2030 janë llogaritur dy komponentët themelore që ndikojnë drejtpërdrejtë në rritjen demografike siç janë: shtimi natyror dhe migrimi. Bazuar në këto analiza dhe projeksione, del se numri i përgjithshëm i popullsisë në komunën e Gjakovës, duke e përfshirë qytetin dhe të gjitha vendbanimet tjera rurale, **do të jetë 103,700 banorë deri në vitin 2030**. Nga numri i përgjithshëm i popullsisë, 51.60% pritet të jetojnë në zonën urbane ndërsa, 48.40% pritet të jetojnë në vendbanime rurale.

3.1.10. Parashikimet e popullsisë sipas grup moshës, 2020 – 2030

Analiza demografike synon të kuptojë gjithashtu edhe strukturën moshore të popullatës. Regjistrimi i popullsisë i vitit 2011 tregon për strukturën e popullsisë së Komunës Gjakovë e cila përbëhet nga një popullsi aktive – e re.

Tabela 165. Grupmoshat sipas viteve në nivel Kosove

	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54
2011	7.5	8.8	10.4	11	9.5	7.5	6.8	6.9	6.3	5.7	4.9
2020	7.4	8.4	7.6	9	8.5	8.2	7.7	7	6.7	6.1	5.4
2030	7.2	8	6.8	7	7.7	8.9	8.6	7.1	7.1	6.5	5.9

	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+
2011	4	3.2	2.1	2.1	1.5	1.1
2020	4.7	3.8	2.2	2.2	1.6	1
2030	5.4	4.4	2.6	2.6	1.9	1.1

Burimi: Për vitin 2011, Regjistrimi i popullsisë dhe ekonomive familjare, ASK; për vitin 2020 vlerësim dhe 2030 parashikime nga INSI.

Siç shihet nga tabela struktura e moshës e popullsisë së Gjakovës, mund të kuptojmë se grup moshat e reja deri në 19 vjeç kanë tendencë të zvogëlimit apo t'kurren (nga 37.7% - 2011 në 29% - 2030), ndërsa grup moshat 20 vjeç – 64 vjeç ka tendencë të rritet nga 54.8% (2011) në 61.6% (2030) dhe, grup mosha mbi 65 vjeç pritet të ketë apo shkoj drejt rritjes (7.4%, 2011 në 9.3% në vitin 2030) (ASK, 2011 dhe INSI, 2030). Bazuar në këto trendë demografike për periudhën afatmesme (deri 2030) të komunës së Gjakovës, do të duhej të realizoheshin edhe politikat zhvillimore dhe ofrimi i shërbimeve publike për qytetarët.

3.1.11. Pashashikimi i numrit të ekonomive familjare 2020 – 2030

Një ndër karakteristikat e veçanta të zhvillimit demografik dhe shoqëror janë edhe numri, madhësia mesatare dhe përbërja e ekonomive familjare, të cilat janë të kushtëzuara nga ndikimi i faktorëve ekonomik, social, demografik etj. Megjithatë, për nevoja të planifikimit hapësinor / urban të territorit është e një rëndësie të veçantë bërja e analizave dhe projeksioneve për numrin e ekonomive familjare. Duke marr për bazë zhvillimet shoqërore, familja kosovare në përgjithësi po shkon drejt një dekompozimi gjë që, do të ketë rritje të numrit të ekonomive familjare dhe zvoglim të numrit të anëtarëve për një ekonomi familjare. Sipas parashikimeve afatmesme për komunën e Gjakovës, deri në vitin

2030, numri i ekonomive familjare ka tendencë të rritjes në 19363 ekonomi familjare, prej tyre 10247 ose 52.9% do të jetojnë në qytetin e Gjakovës dhe 9116 ose 47% në vendbanimet rurale.

Tabela 166. Numri i ekonomive familjare sipas vendbanimeve 2020 – 2030;

	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2011	2020	2028	2030
Babaj i Bokës	64	63	75	80	82	88	87	91	91	94
Bardhaniq	38	33	49	45	48	56	58	64	67	73
Bardhasan	44	44	56	56	65	68	54	51	44	39
Batushë	97	95	101	119	167	176	144	139	126	113
Bec	91	101	111	103	129	139	186	208	234	259
Berjah	20	20	16	24	25	33	27	30	30	32
Bishtazhin	43	43	44	48	61	66	68	72	71	78
Bitesh	7	13	15	17	21	28	33	39	41	49
Brekoc	17	53	91	139	78	123	530	696	879	955
Brovinë	57	51	49	62	62	68	96	109	119	129
Cërmjan	128	130	178	176	200	218	172	169	147	141
Dallashaj	21	23	27	28	24	24	73	89	109	120
Damjan	131	140	158	167	224	260	535	651	797	844
Devë	37	47	70	58	73	77	76	78	77	81
Doblibarë	54	51	62	79	90	101	125	140	155	162
Dobrixhë	35	35	38	36	26	27	29	30	30	33
Dobrosh	45	47	62	55	68	83	89	101	107	115
Dol	48	55	69	61	72	73	127	146	169	181
Dujakë	65	66	74	82	112	130	108	113	107	107
Duzhnjë	17	20	24	21	26	31	70	86	105	114
Firajë	21	13	22	18	18	23	29	34	37	45
Firzë	24	25	29	32	44	59	73	88	99	107
Fshaj	..	..	..	..	..	..	66	..	..	..
Gërçinë	44	46	57	56	77	90	131	153	175	188
Gërgoc	41	43	41	48	53	63	47	48	43	42
Goden	14	11	15	20	17	26	10	11	6	2
Guskë	14	13	19	26	28	29	20	18	12	10
Gjakovë	3136	3359	4049	5594	7183	10089	8326	9676	10217	10392
Hereç	60	66	83	100	137	173	137	149	145	149
Jabllanicë	46	53	51	62	66	69	61	60	56	55
Jahoc	15	16	26	30	57	77	77	90	78	103
Janosh	39	37	37	39	38	49	50	58	59	66
Kodralli	15	22	35	34	35	32	22	17	8	4
Korenicë	57	65	73	76	81	95	89	96	97	102
Koshare	24	28	33	31	25	28	..	..	..	...
Kralan	54	59	62	91	103	104	159	178	201	212
Kusar	18	19	29	29	44	57	30	30	21	16
Kushavec	26	21	22	27	27	28	34	37	37	41
Lipovec	35	45	39	65	85	98	106	117	125	131
Lugbunar	63	73	78	69	58	57	30	20	3	0
Llugaxhi	15	17	22	17	10	20	62	83	105	116
Madanaj	..	..	..	..	..	..	51	...	...	...

Plani Zhvillimor Komunal Gjakovë 2022-2030

Marmull	71	85	92	67	76	76	100	108	116	123
Mejë	28	35	41	45	61	77	83	96	103	110
Meqe	19	25	29	25	34	36	27	25	19	18
Moglicë	40	23	27	33	47	52	58	63	65	71
Molliq	46	43	45	63	71	81	97	109	119	125
Morinë	45	47	59	55	66	63	33	21	3	0
Nec	37	45	58	30	27	28	39	43	45	51
Nivokaz	48	46	57	54	71	79	96	107	117	124
Novosellë e Epërme	50	52	65	57	62	69	100	115	129	142
Novosellë e Ulët	40	39	38	36	52	65	77	90	101	105
Orize	..	..	..	..	..	..	12	..	...	..
Osek Hylë	54	48	64	78	83	107	175	214	153	171
Osek Pashë	20	23	26	35	36	46	42	47	47	51
Pacaj	27	20	22	22	22	26	44	53	59	66
Palabardhë	12	12	15	24	39	47	35	36	31	32
Pjetërshan	25	28	29	38	49	60	35	34	25	20
Plançor	21	27	30	41	49	52	95	111	129	137
Ponoshec	57	65	95	87	86	93	106	115	121	127
Popoc	28	28	30	33	26	34	44	53	61	64
Qerim	16	18	26	28	39	48	137	173	217	134
Qerret	..	..	..	..	..	..	1	..	...	...
Raçë	20	20	27	31	37	48	56	66	72	78
Radoniq	69	60	69	64	29	..	..	...	...	...
Rakoc	45	44	48	59	43	27	4	0	0	0
Rakovinë	16	18	23	22	24	28	84	105	131	143
Ramoc	74	70	79	73	50	64	30	28	17	9
Rashkoc	25	18	20	24	37	37	37	37	35	37
Rogovë	137	162	210	247	289	333	547	648	769	809
Rracaj	32	41	45	33	39	58	35	40	36	36
Rrezinë	..	..	..	..	..	..	35	...	...	...
Rrypaj	21	20	23	25	30	32	28	28	26	26
Skivjan	116	133	144	164	204	246	322	375	428	148
Smaq	32	31	32	36	37	47	70	84	97	106
Smolicë	49	46	63	65	75	96	57	58	46	45
Sopot	10	11	13	14	26	22	18	14	8	6
Stubëll	26	22	30	27	31	37	30	32	30	30
Sheremet	31	26	30	24	30	34	34	37	38	40
Shishman	39	44	59	62	68	91	77	88	89	93
Trakaniq	23	22	28	24	25	35	56	70	81	90
Ujz	53	55	55	68	76	86	60	58	48	48
Vogovë	22	21	34	43	43	47	72	83	91	102
Vraniq	23	30	42	41	33	34	46	51	54	59
Zylfaj	14	13	14	20	24	23	10	5	0	0
Zhabel	46	46	47	34	41	42	55	60	64	68
Zhdredhë	21	13	14	17	22	34	39	49	53	58

Zhub	6	10	22	32	36	41	21	18	6	3
GJAKOVË	6,454	6,846	8,210	10,020	12,184	15,816	16,303	17,772	18,959	19,206

KUFIZIMET E METODOLOGJISË: Rezultatet e diskutuara në këtë dokument janë të bazuara në një sërë supozime lidhur me lindshmërinë, vdekshmërinë, migrimet (në përgjithësi) dhe që mund të jenë të vërteta për të ardhmen. Supozimet janë të arsyeshme, duke pasur parasysh situatën aktuale por, mund të ndryshojnë, sidomos në lidhje me migrimin. Shkalla e saktësisë së parashikimeve (projeksioneve) sillet në $\pm 3\%$.

3.2. ZHVILLIMI EKONOMIK

Ekonomi familjare quhet bashkësia familjare ose bashkësi tjetër e personave të cilët deklarojnë se së bashku jetojnë dhe së bashku i shpenzojnë mjetet për ekzistencë duke i bashkuar të ardhurat e tyre në shkallë më të madhe ose më të vogël. Numri mesatar i anëtarëve për ekonomi familjare në Kosovë është 5.9 ndërsa në Komunën e Gjakovës kemi 5.8 anëtarë për një ekonomi familjare. Gjithsej 16,303 ekonomi familjare janë në komunën e Gjakovës (vt. 2011, ASK). Nga parashikimet e ekonomi familjare në komunën e Gjakovës merret nga parashikimi i demografisë urbane dhe rurale duke e pjesëtuar me mesataren e 5.9 anëtarë në një ekonomi familjare për vitet 2017, 2018 dhe 2019.

Tabela 167. Ekonomit familjare

	2017	2018	2019
URBAN	9,151	9,253	9,359
RURAL	7,493	7,518	7,546
TOTAL	16,644	16,771	16,905

Siq shifet nga tabela, është një rritje graduale e numrit të ekonomive familjare në Komuna e Gjakovës. Nga aspekti i ekonomive familjare me sipërfaqe të shfrytëzuar, numrit të anëtarëve dhe të punësuarve në ekonomi bujqësore (sipas regjistrimit të popullsisë, ekonomive familjare 2011) mund të shifet në tabelë rezultati në komunën e Gjakovës. Sipas standardeve (përkufizimeve) ndërkombëtare një ekonomi familjare bujqësore vlerësohet të jetë ajo familje që posedon ose kultivon më shumë se 10 ari tokë të punueshme.

Tabela 168. Shfrytëzimi i tokës sipas ekonomive familjare bujqësore

Sipërfaqja e gjithmbarshme e shfrytëzuar e tokës	Numri i ekonomive familjare bujqësore
Deri -0.10	8,762
0.11-0.50	1,185
0.51-1.00	1,104
1.01-2.00	1,122
2.01-3.00	1,568
3.01-4.00	937
4.01-5.00	511
5.01-6.00	376
6.01-8.00	212
8.01-10.00	247
10.01-15.00	118
15.01-20.00	92
Mbi 20.00	27
Pa tokë	42

Nga kjo tabelë mund të shifet që 13,741 ekonomi familjare shfrytëzojnë 3 ha tokë të kultivuar. Toka e shfrytëzuar në masë të madhe është e fragmentuar, situatë e cila sjellë dis-avantazh ekonomik (në kultivim, rendiment të mirëfillta, përpunim bujqësorë). Nxitja organizimit, bashkëpunimit në kultivim dhe përpunim të ekonomive familjare me participim aktiv në një program të menqur bujqësor, mund të sjellë përfitime në rritjen e numrit të punësuarve gjatë tërë vitit, punësim afatgjatë dhe gjatë tërë vitit, rritja e eksportit, uljen e kostos e njësisë prodhimi etj. Komuna mund

dhe duhët të angazhohet me donatorët ndërkombëtare në zhvillimin e një programi të tillë për nxitjen e këtij sektorit bazë të ekonomisë.

Toka e fragmentuar nuk sjellë benefite afatgjata sepse limitet e tokave të vogla nuk sjellin kultivim të mjaftueshëm, shkaktojnë kosto më të mëdha operationale, pra profit të zvogëluar.

3.2.1. Trendet e ekonomive familjare në Komunën e Gjakovës.

Nga parashikimet e ekonomi familjare komunën e Gjakovës marrur nga parashikimi i demografisë urbane dhe rurale duke e pjesëtuar me mesataren e 5.9 anëtare në një ekonomi familjare. Si rezultat projeksioni tregon qe rritja e ekonomive familjare është graduale dhe me një pjesëmarrje më të madhe në pjesë urbane.

Tabela 169. Rritja e ekonomive familjare në zonën urbane dhe rurale

	2020	2028	2030
URBAN	9676	10217	10392
RURAL	8096	8742	8814
TOTAL	17,772	18,959	19,206

3.2.2. Punësimi dhe Papunësia

Shkalla e papunësisë – nivel të Kosovës sipas Anketës së Fuqisë Punëtore 201956 është 25.7% dhe llogaritet të jetë më e larta në rajon (59.5 % e popullsisë në moshë pune, është joaktive). Papunësia më e theksuar është te grupmoshat 15-24 vjeçare (49.4%) dhe më e lartë te femrat (34.4%) krahasuar me meshkujt (22.6%). Nga 40.5 % (488,485 persona) e popullsisë, që është ekonomiki sht aktive, 25.7 % (125,305 persona) janë të papunë.

Edhe pse nuk ka të dhëna të sakta të parametrave ekonomik në nivel komunal, në bazë të numrit të punëkërkuesve të paraqitur në Zyrën e Punësimit të Komunës së Gjakovë, shkalla e papunësisë në komunë është mjaftë e lartë. Numri kumulativ i punëkërkuesve të regjistruar në vitin 2019 ishte 4,336 persona. Numri i punëkërkuesve të regjistruar në prill të vitit 2020 ishte 3,637 aplikacione/persona. Megjithatë, ky numër mendohet të jetë më i lartë për faktin se një numër i konsiderueshëm i personave të papunë nuk paraqiten në këtë zyrë. Nga aspekti i gjinisë, shifet që nga punëkërkuesit të regjistruar shumica janë të gjinisë mashkullore.

Tabela 170. Numri i punëkërkuesve në zyrën e Punësimit të Komunës së Gjakovë

	2016	2017	2018	2019
Totali	3,437	4,476	5,431	4,336
Femër	1,393	1,911	2,378	1,964
Mashkull	2,044	2,565	3,053	2,372

Tabela 171. Trendet e numrit të punësuarve deri vitin 2030

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Totali	3,437	4,476	5,431	4,336	4,790	5,291	5,845	6,457	7,133	7,880	8,704	9,616	10,622
Femër	1,393	1,911	2,378	1,964	2,170	2,397	2,648	2,925	3,231	3,569	3,943	4,355	4,811
Mashkull	2,044	2,565	3,053	2,372	2,620	2,895	3,198	3,532	3,902	4,311	4,762	5,260	5,811

Parashikimi në këtë fushe është mjaftë e vështire duke patur parasysh variablat e natalitetit, mortalitetit, zhvendosjes, nivelit të arsimit, kërkeses së profileve caktuara punëtore dhe tregut të përgjithshëm të punës si dhe ekonomisë, rrethanat politike në lidhje me liberalizimin e vizave, si dhe faktorët tjera të fuqisë madhore jashtë të kontrollit të njeriut. Për këtë një parashikim duke e marrë mesataren të ndryshimit të numrit të punëkërkuesve gjatë viteve 2016-2019 rritja mesatare prej 10% vjetore është marrë si mesatarja e rritjes deri në vitin 2028 në Komunën e Gjakovës.

Shkalla e punësimit – Shkalla e punësimit në Kosovë sipas Anketës së Fuqisë Punëtore për vitin 2019 është 30.1%. Punësimi është më i lartë te meshkujt (46,2%) se te femrat (13.9%). Femrat janë të punësuar, kryesisht në sektorët e arsimit, tregtisë dhe kujdesit shëndetësor, me 53.0% të tyre. Ndërsa, meshkujt janë kryesisht të punësuar në sektorët e tregtisë, ndërtimtarisë dhe prodhimit, me 46.3%.

⁵⁶ ASK, Anketa e Fuqisë Punëtore 2017

Nga statistikave të punësimit nga nivel komunal i Gjakovës, shifet që numri punësuarëve është në rritje graduale gjatë viteve 2017-2019. Sidoqoftë, prioritet i komunës së Gjakovës duhet të jetë ngritja më e madhe dhe të hovshme e numrit të punësuarve afatgjatë brenda Komunës.

Tabela 172. Numri i të punësuarve sipas viteve

VITI	2017	2018	2019
TOTALI:	6,593	7,089	7,542

▪ Trendet

Zhvillimi i punësimit në Komunën e Gjakovës supozohet të ketë zvogëlim në 2020 dhe 2021 prej 4.5% për shkak COVID-19 pandemisë, e pastaj rritje vjetore prej 3% deri në vitin 2030.

Tabela 173. Projeksionet mbi numerin e të punësuarve deri vitin 2030

VITI	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
TOTALI:	7203	6878	7085	7297	7516	7742	7974	8213	8460

3.2.3. Punësimi dhe Papunësia krahas remitancave

Sipas Studimit të Remitancave në Kosovë të vitit 2012, remitencat janë një nga arsyet kryesore pse niveli i pjesëmarrjes së fuqisë punëtore në Kosovë është shumë i ulët, pasi që të njëjtat rrisin pagën e rezervuar dhe ulin incentivat për të punuar (2012, p. 45).

Sipas të dhënave të publikuara nga BQK, remitencat kanë pasur një trend të rritjes në periudhën 2013- 2017. Në vitin 2013 vlera e remitancave në Kosovë ishte 573.4 milion euro duke arritur në 691 milion euro në vitin 2016. Trendi pozitiv ka vazhduar edhe në vitin 2017, ku vlera e remitancave ka arritur në 759.2 milion euro apo 9.8% rritje në krahasim me vitin 2016.

Është vështirë të parashikohet niveli i remitancave por supozohet që ndikimi i COVID-19 në remitanca në përgjithësi do jetë më i shprehur në vitin 2021 sepse viti 2020 nuk ka patur ulje në remitanca. Kjo mund të jetë për shkak të përdorimit të rezervave kapitale nga familjarët jashtë Kosovës. Nga të dhënat e Bankës Qendrore të Kosovës për gjashtë muajt e parë të vitit 2020, mërgata ka dërguar 27.8 milionë euro më shumë se sa periudha e njëjtë e vitit të kaluar. Duke krahasuar periudhën e njëjtë të vitit aktual me atë paraprak, del se mërgata në drejtim të Kosovës për gjashtë muaj ka sjellë 433.20 milionë euro.

3.2.4. Sektorët ekonomik

Para luftës, ekonomia e Komunës së Gjakovës ka qenë e dominuar nga sektori i industrisë (përpunimi i metaleve, drurit, lëkurës, ushqimit), bujqësia mjaft e zhvilluar, tregtia dhe zejjet tradicionale. Pas vitit 1999 ekonomia e Gjakovës ngjashëm me atë të Kosovës, ka përjetuar një ndryshim strukturor si në aspekt të pronësisë po ashtu edhe sektorëve ekonomik. Pas procesit të privatizimit, një numër i madh i ndërmarrjeve prodhuese ndërruan veprimtarinë ekonomike, kanë ndërprerë aktivitetin e tyre. Privatizimi nuk ka arritur të rritë punësimin dhe të ringjallë ekonominë e komunës së Gjakovës në masën që pritej. Kjo kryesisht për shkak të mos-përputhjes së aftësive të fuqisë punëtore dhe pamundësisë së përshtatjes së shpejtë me trendet e reja të tregut.

Sipas raportit të Bankës Botore lidhur me rritjen e ekonomisë për vitin 2020 në kosove, përmendet që për shkak të COVID-19 Bruto Produkti Vendor në skenarin më të mirë do të ketë yvogëlim prej -4.5% kurse në skenarin më të keq prej 11%. Kjo situatë poashtu ka pasoja në tregun e punës ku pritët zvogëlim në numrin e punëtorëve në vitin 2020 si dhe 2021.

Zhvillimi ekonomik i pasluftës në Kosovë është orientuar në ekonominë e lirë të tregut, ku ndërmarrësia dhe NVM-të kanë rol kyç në procesin zhvillimit dhe rritjes ekonomike. NVM-të paraqesin sektorin ekonomik dominues në Komunën e Gjakovës, janë nxitëse të rritjes ekonomike dhe punësimit dhe një faktor i rëndësishëm në përmirësimin e efikasitetit ekonomik. Regjistrimi i bizneseve sipas sektoreve në Komunën e Gjakovës sipas drejtorisë së zhvillimit ekonomik.

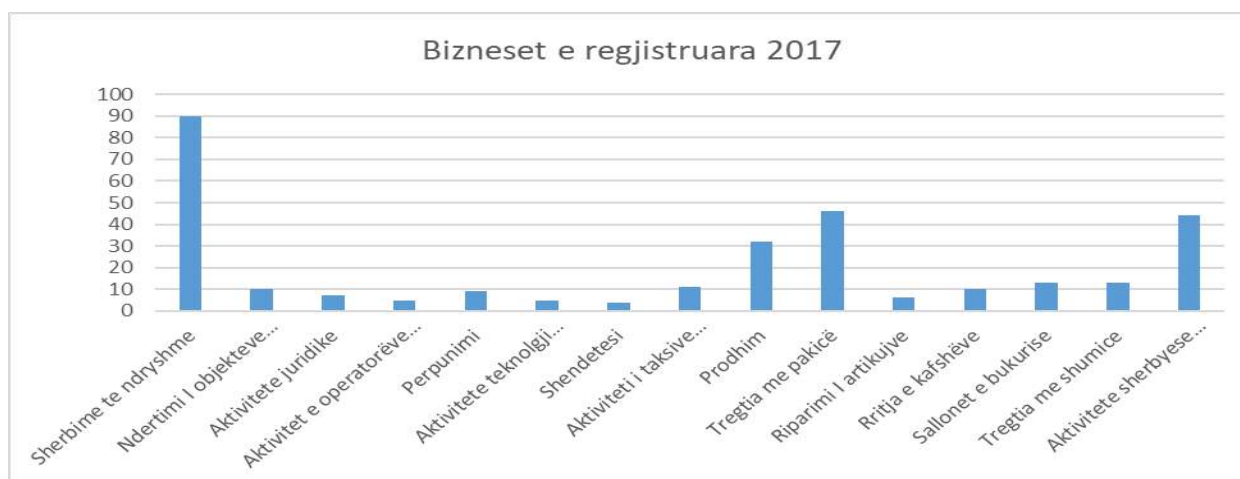
Tabela 174. Sektorët ekonomik sipas aktiviteteve.

Sektori	2017	2018
Sherbime të ndryshme	90	86
Ndërtimi i objekteve banesore dhe jobanesore	10	18
Aktivitetë juridike	7	6

Aktivitet e operatorëve turistikë	5	3
Perpunimi	9	7
Aktivitete teknologji informative	5	5
Shendetesi	4	9
Aktiviteti i taksive ,transport rrugor	11	3
Prodhim	32	51
Tregtia me pakicë	46	59
Riparimi I artikujve	6	10
Rritja e kafshëve	10	5
Sallonet e bukurise	13	28
Tregtia me shumice	13	16
Aktivitete sherbyese ushqimit ,pijeve	44	35

Siq shifet ne tebele deri në vitin 2017 dhe 2018 shumica e aktivitetit ekonomik anon në sektorin e shërbimeve pasuar me tregëtinë me pakicë dhe pastaj prodhimi. Komuna e Gjakovës duhet ta ketë prioritet prodhimin në çaredo forme sepse është shtyllë e punësimit, konkurrencës dhe sjellë më shumë aktivitete ekonomike afatgjate.

Grafiku 18. Bizneset e regjistruara në vitin 2017

Grafiku 19. Bizneset e regjistruara në vitin 2018

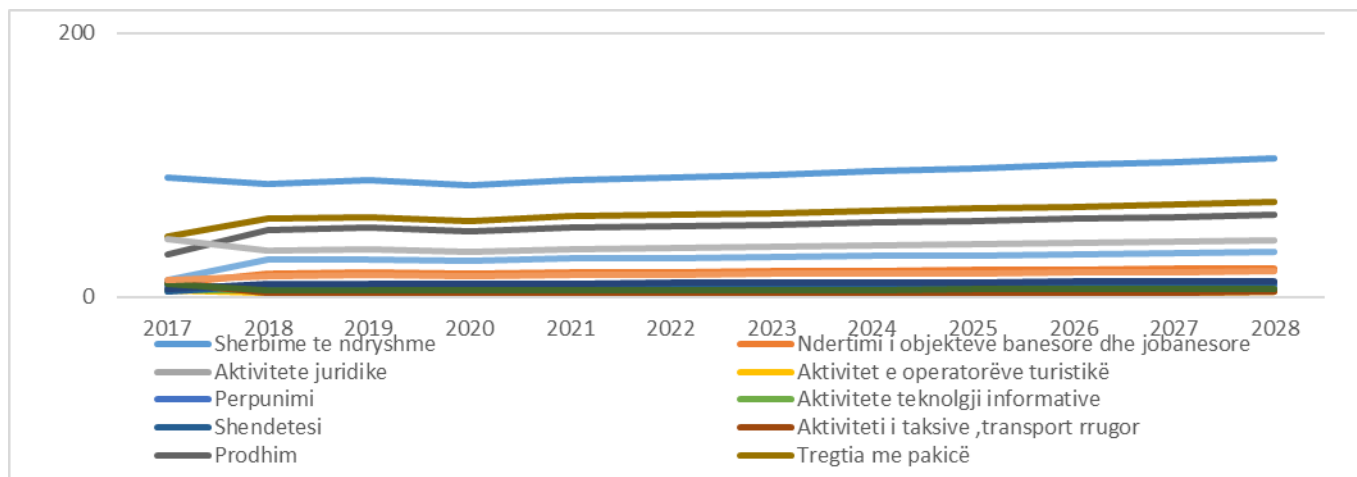
Tabela 175. Trendet e rritjes së biznesëve sipas aktiviteteve deri 2030

Sektori	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Sherbime te ndryshme	90	86	88	84	89	91	93	95	98	100	102	105

Ndertimi i objekteve banesore dhe jobanesore	10	18	18	18	19	19	19	20	20	21	21	22
Aktivitetet juridike	7	6	6	6	6	6	6	7	7	7	7	7
Aktivitetet e operatorëve turistikë	5	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	4
Perpunimi	9	7	7	7	7	7	8	8	8	8	8	9
Aktivitetet teknologji informative	5	5	5	5	5	5	5	6	6	6	6	6
Shendetesi	4	9	9	9	9	9	10	10	10	10	11	11
Aktiviteti i taksive ,transport rrugor	11	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	4
Prodhim	32	51	52	50	53	54	55	56	58	59	61	62
Tregtia me pakicë	46	59	60	58	61	62	64	65	67	69	70	72
Riparimi I artikujve	6	10	10	10	10	11	11	11	11	12	12	12
Rritja e kafshëve	10	5	5	5	5	5	5	6	6	6	6	6
Sallonet e bukurise	13	28	29	27	29	29	30	31	32	33	33	34
Tregtia me shumice	13	16	16	16	17	17	17	18	18	19	19	20
Aktivitetet sherbyese ushqimit, pijeve	44	35	36	34	36	37	38	39	40	41	42	43

Siq shifet nga tabela, parashikimi i zhvillimit të sektorëve të ndryshëm në Komune e Gjakovës supozon ndikim negativ të pandemisë COVID-19 në operimin dhe sukses të përgjithshëm. Supozohet një zvoglim në numrin e ndërmarrjeve gjatë vitit 2020 dhe pastaj një rritje graduale lineare deri në vitin 2029. Si në çdo situatë, pandemia mund të ketë një ndikim me të ashpër negativ në shumë sektorë por supozohet që shtytjet anojnë më shumë në mbështetjen e ekonomisë në paralel me kujdes të përgjithshëm ndaj COVID-19. Me fjalë tjera, realiteti tregon se tani dhe në të ardhmen qytetarët në komunën e Gjakovës do bashkëjetojnë me pandeminë në aktivitetet e tyre afariste. Parashikimi edhe në vitet në vijim anojnë më shumë në sektorin e shërbimeve e pasuar me tregëti me pakicë dhe prodhim.

Grafiku 20. Trendet e rritjes së biznesëve sipas aktiviteteve deri 2029

Analiza SWOT – NVM	
Përparësitë	Dobësitë
- Karakteristikat gjeografike, resurset natyrore (pyjet, toka bujqësore, kullosa, etj.) dhe trashëgimia kulturore; - Rrjeti rrugor i zhvilluar lokal dhe lidhjet e mira	- Shkalla e lartë e papunësisë; - Shfrytëzimi i pamjaftueshëm PPP-ve; - Efektet jo të kënaqshme nga privatizimi/ristrukturimi i ekonomisë;

rajonale; • Zonë kufitare/Bashkëpunimi ndërkufitar (Shqipëria); • Sasi e mjaftueshme e prodhimit/lëndës së parë në sektorin e agrikulturës, për përpunim në produkte finale për treg vendor dhe të huaj; • Pozita e Zonës industriale Amerikane; • Fuqia punëtore e re dhe e edukuar; • Kapaciteti konkurrues (fuqia prodhuese);	• Mungesa e kuadrove të kualifikuara me aftësi dhe kompetenca adekuate (TIK, turizmi, përpunimi i drurit, metaleve..); • Përshtatja e pamjaftueshme e sistemit arsimor me nevojat e tregut; • Mungesa e standardizimit dhe certifikimit të produkteve; • mungesa e mbështetjes financiare në fazën fillestare të bizneseve; • Mungesa e infrastrukturës adekuate ekonomike të biznesit - këshillim për sigurim të financimit, marrje të kredive, shkrimi i planeve të biznesit, etj.; • Përfaqësim i ulët i grave dhe vajzave si udhëheqëse të bizneseve;
Mundësitë	Rreziqet
• Edukimi dhe trajnimi profesional me qëllim të përmirësimit të aftësive të punësimit; • Përmirësimi i lidhjeve në mes institucioneve arsimore dhe sektorit privat; • Investimet publike në infrastrukturë; • Përdorimi i teknologjive moderne në prodhim dhe shërbime; • Zgjerimi i tregjeve në vendet fqinje përmes bashkëpunimit ndërkufitar; • Përpjekja për arritje të standardeve ndërkombëtare të cilësisë; • Investimet përmes partneritetit publiko-privat; • Tërheqja e investitorëve të jashtëm;	• Migrimi i brendshëm dhe i jashtëm i rinisë; • Konkurrenca i prodhimeve nga importi në mungesë të politikave qendrore për mbrojtjen dhe zhvillimin e prodhimeve vendore; • Zhvillimi i ngadalshëm i standardizimit në Kosovë; • Standardet rigoroze teknike për eksportet e BE-së – prodhuesit nuk i kanë certifikatat e nevojshme; • Rregullativa ligjore dhe politika tatimore jo-stimuluese; • Mungesa e granteve nga niveli qendror; • Mungesa e investimeve të jashtme direkte;

Sfidat:

- Përshtatja e edukimit me nevojat e tregut;
- Stimulimi i krijimit të NVM-ve në sektorin e prodhimit dhe TIK;
- Përmirësimi i klimës për bizneset e reja;

Nevojat zhvillimore:

- Nxitja e zhvillimit të kapaciteteve agroindustriale;
- Intensifikimi i bashkëpunimit komunë-biznese për partneritete publiko-private;
- Bashkëpunim më i afërt ndërmjet shkollave dhe bizneseve me qëllim përmirësimin e shkathtësive të punëkërkuarëve;
- Rritja e aftësisë konkurruese dhe eksportuese të NVM-ve përmes futjes së standardeve;

3.2.5. Mbështetje Komunale

Në kuadër të komunës së Gjakovës rol të rëndësishëm për investitorët e huaj ka edhe Drejtoria për Zhvillim Ekonomik e cila përveç që ofron grante vjetore për bizneset lokale si dhe mbështetje të zhvillimit ekonomik, përmes:

- Krijimi e një kornize të përshtatshme për ekonomi të qëndrueshme lokale,
- Caktimi i prioriteteve për investime në Komunë, si dhe koordinimi i tre me MEF-in,

- Hartimin e politikës së zhvillimit ekonomik, propozimin e marrjes së masave për zhvillimin ekonomik të Komunës,
- Hartimin e planit global strategjik të zhvillimit ekonomik të Komunës, në aspektin afatshkurtër dhe në aspektin afatgjatë
- Hartimin e programeve ideore, duke i specifikuar veprimtaritë ekonomike me qëllim të zhvillimit të sektorëve parësorë, kontaktet me institucionet vendore financiare, si me banka dhe me institucione financiare ndërkombëtare, për t'u pajisur me informacione të mjaftueshme e të sakta, lidhur me kushtet e kreditimit (financimit) të bizneseve të ndryshme,
- Dhënien e këshillave për afaristët e ndryshëm për mundësinë e investimeve, angazhimit të kapitalit të tyre në veprimtaritë prodhuese e fitimprurëse, por edhe perspektive,
- Organizimin dhe menaxhimin e panairëve tradicionale të mallrave të ndryshme,
- Dhënien e ndihmës në organizimin e konferencave ndërkombëtare për mundësinë dhe perspektivën e zhvillimit ekonomik të Komunës,
- Për bashkëpunimin me Ministrinë e Tregtisë dhe Industrisë, rreth mundësisë së bashkërenditjes së punëve e të aktiviteteve për zhvillimin ekonomik të Komunës,
- Për bashkëpunimin me OJQ-të lokale, odën ekonomike të Gjakovës, dhe Kosovës, Institucionet relevante lokale dhe vendore si Ministrinë e Zhvillimit Ekonomik, për bashkërenditjen e aktiviteteve të përbashkëta, komunikimin e ndërsjellë, shkëmbimin e informative, hartimin e raporteve në favor të zhvillimit ekonomik
- Për bashkëveprimin me ndërkombëtarët për bashkërenditjen e punëve rreth zhvillimit ekonomik të Komunës,
- Dhënien e informatave dhe raporteve të punës, për periudha të caktuara për nevojat e institucioneve Komunale,
- Hartimi i Projekt Propozimeve zhvillimore për realizimin financiar të tyre nga fondet institucionale të Komunës, Qeverisë apo të donatore dhe investitorëve lokal dhe ndërkombëtar.
- Të caktoj komisionet për mbikëqyrje profesionale në realizimin e projekteve komunale,
- Përbushë edhe detyrat dhe urdhëresat që i caktohen nga Kryetari dhe Kuvendi.

3.2.6. Tatimi në pronë

Numri i objekteve të tatimuara në komunën e Gjakovës për vitet 2017, 2018, dhe 2019 janë si në vijim.

Tabela 176. Numri i objekteve të tatimuara

Viti tatimor	Numri i objekteve të tatimuara
2017	28574
2018	29204
2019	28243

Numri i ndërtesave dhe klasifikimi i pronës në komunën e Gjakovës është si në vijim.

Viti	2017	2018	2019
PRONË BUJQËSORE	324	324	326
HURDHË PESHQSH	1	1	1
OBJEKT TJETËR BUJQËSOR	323	323	1
PRONË E PANJOHUR	3086	3092	324
FREE FROM TAX DUE TO PT1 LEGACY	3086	3092	3095
PRONË INDUSTRIALE	458	469	3095
FABRIKË	122	127	476
OBJEKT PËR MAGAZINIM INDUSTRIAL	1	1	129
OBJEKT TJETËR INDUSTRIAL	1	1	1
PUNISHTE	334	340	1
PRONË KOMERCIALE	4656	4764	345
DYQAN	3938	4018	4819

Plani Zhvillimor Komunal Gjakovë 2022-2030

FUSHË SPORTIVE E HAPUR	11	11	4048
FUSHË SPORTIVE E MBYLLUR	2	2	11
HOTEL	71	83	2
OBJEKT PËR MAGAZINIM KOMERCIAL	163	164	2
OBJEKT TJETËR KOMERCIAL	13	13	83
PISHINË PËR SHFRYTËZIM KOMERCIAL	9	9	165
RESTORAN	77	86	23
ZYRË	372	378	10
PRONË PUBLIKE	1	1	94
OBJEKT FETAR	1	1	381
PRONË REZIDENCIALE	24401	25001	1
APARTMENT	4212	4471	1
GARAZHË PËR SHFRYTËZIM PRIVAT	7	7	25794
OBJEKT TJETËR REZIDENCIAL	247	267	4805
SHTËPI FAMILJARE	19935	20256	14

Nga tabela shifet që nga kategoritë e pronës shumica janë pronë rezidenciale dhe komerciale, të cilat do vazhdojnë të jenë dominante edhe në vitet në vijim. Prona bujqësore konstituon pakicën e pronës.

	2017	2018	2019
Apartament	12.79%	13.29%	13.92%
Dyqan	11.96%	11.94%	11.73%
Fabrikë	0.37%	0.38%	0.37%
Fushë sportive e hapur	0.03%	0.03%	0.03%
Fushë sportive e mbyllur	0.01%	0.01%	0.01%
Garazhe për shfrytëzim privat	0.02%	0.02%	0.05%
Hotel	0.22%	0.25%	0.00%
Hurdhë peshqesh	0.00%	0.00%	0.00%
Objekt fetar	0.00%	0.00%	0.00%
Objekt për magazinim industrial	0.00%	0.00%	0.00%
Objekt për magazinim komercial	0.50%	0.49%	0.48%
Objekt tjetër bujqësor	0.98%	0.96%	0.94%
Objekt tjetër industrial	0.00%	0.00%	0.00%
Objekt tjetër komercial	0.04%	0.04%	0.07%
Objekt tjetër rezidencial	0.75%	0.79%	0.78%
Pishinë për shfrytëzim komercial	0.03%	0.03%	0.03%
Punishte	1.01%	1.01%	1.00%
Restorant	0.23%	0.26%	0.27%
Shtëpi familjare	60.54%	60.19%	60.00%
Zyrë	1.13%	1.12%	1.10%

Siq mund të shifet si përqindje e sipërfaqes të kategorive të pronës (nga aspekti i tatimit në pronë), shumica e sipërfaqes është tek shëpите familjare, apartamentet dhe dyqane.

Trendet

Është shumë vështirë që të determinohet me saktësi rritja e mbledhjes së tatimit, kështu që në formë lineare supozohet të kete rritje në tatim në prone prej 1,5% për vit.

Tabela 177. Trendet e rritjes së objekteve të tatimuara deri në vitin 2030

Viti tatimor	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
#objekteve	28574	29204	28243	28667	29097	29533	29976	30426	30882	31345	31816	32293

Ky burim i të hyrave është i rëndësishëm për Komunën por më shumë duhet të bëhet në drejtim të fuqizimit të zhvillimit ekonomik përmes mbështetjes dhe insentivimit të ndërmarrjeve brenda Komunës së Gjakovës.

3.2.7. Sektori Teknologjia e informacionit dhe komunikimit (TIK)

Teknologjia e informacionit dhe komunikimit në Kosovë ka përjetuar një zhvillim të jashtëzakonshëm që nga viti 1999. Nga të qenët pothuajse inekzistente 10 vjet më parë, kompanitë kosovare në fushën e teknologjisë së informacionit (IT) ofrojnë sot një gamë të gjerë të shërbimeve të TIK-ut për klientët e tyre si vendas ashtu edhe për kompani të huaja. Ka më shumë se 200 kompani aktive të TIK me rreth 3,000 të punësuar. Ndërmarrjet e vogla dhe të mesme kryesisht zhvillojnë produkte softuerësh dhe ofrojnë shërbime softuerësh. Shumica (88%) e ndërmarrjeve të TIK-ut në Kosovë janë vendase, 3% kanë pronësi të barabartë nga pronarë kosovarë dhe të huaj, dhe 8% janë ndërmarrje në pronësi të huaj.

Rastet e suksesshme të eksporteve të shërbimeve të TIK janë të bollshme (78%). Tregjet më të mëdha të Kosovës janë në Evropën Perëndimore dhe Amerikën e Veriut, një numër sfidash po e pengojnë industrinë. Më saktësisht, kompanitë e TIK-ut të Kosovës eksportojnë shërbime të zhvillimit të softverit në Gjermani, Zvicër dhe Austri (DACH) si dhe SH.B.A., Angli dhe Kanada.

Përparësitë kryesore konkurruese Kompanitë e TIK-ut në Kosovë kanë në tregjet ndërkombëtare janë çmimi i ulët, cilësia, aftësitë gjuhësore dhe njohuritë teknike.

- Ka kërkesë në rritje nga blerësit e BE-së për:
- Processes Proceset e biznesit të nënkontraktuar,
- Zhvillimi i softverit dhe menaxhimi i bazës së të dhënave.
- Aplikacione softuerësh për smartphone dhe tabletë, duke përfshirë krijimin e faqeve në internet.
- Shërbime të menaxhuara për operatorët e rrjetit, telekomit dhe ISP-së

Ndërsa zhvillimi i sektorit të TIK në Kosovë është bërë një nga përparësitë kryesore të qeverisë gjatë pesë viteve të fundit, sfidat mbeten.

- cilësia e shkollave dhe trajnimi për njerëzit që punojnë në sektorin e teknologjisë dixhitale është joadekuate
- qasja në financa është një sfidë
- gjetja e punëtorëve të kualifikuar është një sfidë e madhe, pavarësisht se ka një normë papunësie prej 25.7% në vend në vitin 2019
- Kërkesat për viza,
- mungesa e kontakteve të biznesit në tregjet e synuara dhe gjetja e partnerit të duhur të biznesit janë pengesat kryesore në nxitjen e sektorit TIK në Kosovë.

Sipas një Sondazhi të Teknologjisë së Informacionit dhe Komunikimit të botuar nga Agjencia e Statistikave të Kosovës (ASK), sektori i TIK i vendit po rritet me shpejtësi, pasi ka qenë një nga përparësitë e qeverisë për pesë vitet e fundit. Akoma, mbeten disa sfida.

- më shumë se 54 % e individëve në Kosovë preferojnë të shohin dhe blejnë produkte në dyqane.
- 12.7 % nuk kanë aftësitë e nevojshme të mjaftueshme, dhe disa njerëz thjesht nuk kanë një kartë krediti për të blerë në internet.

Komuna e Gjakovës ka mundësi ta mbështet këtë sektor në dy mënyra:

- Incentiva që më shumë biznese të orientohen tek ky sektor, bënë mbështetjen e bizneseve të tilla përmes qasjes në hapsira për punë
- Me donatorët të jap mbështetje konkrete NVM në këtë sektor dhe qasje në financa.

3.2.8. Zona ekonomik

Zona ekonomike amerikane. Themelohet Zona e Veçantë Ekonomike Amerikane, sipas propozimit të Grupit Punues të themeluar me Vendimin e Qeverisë Nr. 06/45, të datës 08.05.2018. Qeveria e Kosovës ka miratuar kërkesën dhe ka

ndarë buxhet për ndërtimin e infrastrukturës, ndërsa prona është komunale me sipërfaqe 487 ha, e shtrirë në magjistralen Gjakovë – Prishtinë.

Kjo zonë, përveç që ka pozitë të mirë gjeografike, do të ketë edhe ndikim shumë të madh në zhvillimin ekonomik të Gjakovës e cila ka për synim tërheqjen e investitorëve dhe bizneseve Amerikane më qëllim të plasimit të produkteve apo shërbimeve të tyre në tregun Evropian.

Figure 8. Koncept modeli i një zone ekonomike

Në kuadër të zonës urbane shtrihen dy zona shfrytëzim të tokës- industri, njëra në pjesën jugore dhe tjetra në pjesë veriore të komunës. Këto zona sigurojnë hapësirë për të gjitha llojet e veprimtarive prodhuese, përpunuese dhe komerciale, kryesisht ato lloje që nuk janë të lejuara në zonat e tjera.

▪ Arsyetimi Ligjor për themelimin e zonës Ekonomike Amerikane

Plani Zhvillimor Komunal është i vetmi instrument i cili në mënyrë legale mund të bëjë ndërrimin e destinimit për interesa të tjera (Publike) siq shifet në nenet e më poshtëm të ligjit të tokës bujqësore 02/L-26”: argument ligjor në të cilin është bazuar Komuna e Gjakovës gjatë përgatitjes së kësaj përmbajtje brenda projekt PZHK-së, përpos argumenteve tjera sociale, ekonomike dhe mjedisore.

Neni 10, 11 dhe 15 të ligjit për toka bujqësore mbështet mundësin e themelimit të kësaj zone.

Neni 10, 11 dhe 15

Klasifikimi i tokës bujqësore, Ndërrimi i destinimit të tokës bujqësore:

10.3. Përfshihet kur nuk ekziston ndonjë mundësi tjetër dhe kur këtë e kërkon interesi i përgjithshëm toka bujqësore, përkatësisht toka pyjore e klasit 1 - 4 me plan hapësinor, përkatësisht me plan zhvillimor komunal, mund të përcaktohet si tokë për destinime tjera.

11.7. Përfshihet nga paragrafi 4 i këtij neni, toka bujqësore, përkatësisht pyjore, prej klasit 1-6 mund të shfrytëzohet për qëllime tjera, për ndërrim të përkohshëm të destinimit, vetëm në rastet e përcaktuara me nenin 13.1 (b) të këtij Ligji, përveç ndërrimit të përkohshëm të shfrytëzimit të lëndëve industriale dhe minerale në mihjet sipërfaqësore më të mëdha se 0, 5 ha. Ndërrimi i përkohshëm i destinimit përcaktohet me pëlqim urbanistik të organit kompetent për planifikim hapësinor në pajtim me pëlqimin e organit kompetent për bujqësi. Pëlqimi i organit komunal për bujqësi epet në formë të vendimit.

Neni 15

Shfrytëzimi i tokës bujqësore në sistemin e ujitjes:

Tokës bujqësore në sistemin e ujitjes nuk mund t’i ndërrohet destinimi i shfrytëzimit përveç ngritjes së objekteve me rëndësi të veçantë publike. Andaj kjo zone ekonomike në bazë të vendimit të qeveris është shpallur si zone e veçantë Ekonomike “Zona e Veçantë Ekonomike Amerikane”.

Nevojat për zhvillimin e Zonës së veçantë ekonomike Amerikane

Duhet të ofrohen kushte bizneseve të vendosen në kuadër të zonës ekonomike, veçanërisht infrastrukturën fizike, se paku deri në afërsi të bizneseve, dhe ato si vijojnë:

- Kanalizim;
- Rrjet të ujësjellësit;

- Rrjet të energjisë elektrike;
- Rrjet gasi;
- Qasje në rrugë;
- Trajtim të ujërave të zeza;
- Mirëmbajtja e hapësirave publike - menaxhim i mbeturinave.

Bizneset që vendosen në kuadër të zonës ekonomike mbështetën në mënyrë që ato të përfitojnë lehtësira procedurale me qëllim të përballimit të investimeve të tyre, si psh:

- Bizneset të cilat vendosen në zonat ekonomike, mbështetën me shërbime këshilluese pa një kompensim për vitin e parë të operimit.
- Krijimi i një one-stop-shopi për secilën zone ekonomike e cila faciliton proceset e mëposhtme:
- Marrjen e lejeve të punës për punëtorët e kompanive që veprojnë në atë zonë të lirë ekonomike (procedurë e përsheptuar);
- Regjistrimin e biznesit për të gjitha aktivitetet;
- Paisjen me certifikatë të TVSH-së, numër fiskal dhe certifikatë doganore;
- Pajisjen e shtetasve të huaj me lejet e punës/qëndrimit;
- Thjeshtëzimit të procedurave të pajisjes me leje të ndërtimit dhe matjeve gjeodezike-kadastrale;
- Konsultimeve për importimin linjave të prodhimit/makinerive, dhe lëndës së parë;
- Mbejtjet në Procedurat doganore për eksport dhe import të makinerive dhe lëndëve të para;
- Lehtësirat fiskale për bizneset e vendosura në kuadër të Zonave të lira Ekonomike: Lehtësirat fiskale për bizneset e vendosura në kuadër të Zonave të lira Ekonomike bëhen në përputhje me ligjet përkatëse për tatimin në të ardhura të korporatave, tatimit në të ardhura personale edhe tatimet në vlerën e shtuar.

3.2.9. Marrëveshja për Stabilizim Asociim (MSA)

Procesi i Stabilizim Asociimit (PSA) i udhëhequr nga BE në kuadër të politikave të zgjerimit, ka tri qëllime kryesore:

- Stabilizimi dhe transformimi i shpejtë në ekonominë e tregut
- Nxitja e bashkëpunimit rajonal
- Perspektiva e anëtarësimit në BE-MSA vë theks të veçantë çështjeve në vijim:
- Të drejtat e pronësisë intelektuale dhe industriale - për të garantuar një nivel i duhur i mbrojtjes së të drejtave të pronësisë intelektuale, industriale dhe tregtare njëjtë si ato ekzistuese në BE;
- Lëvizja e lirë e të mirave dhe shërbimeve - BE dhe Kosova, gradualisht do të krijojnë një zonë të tregtisë së lire brenda një periudhe maksimale 10 vjeçare;
- Mbrojtja e konkurrencës - fuqizimi i pozitës së Autoritetit Kosovar të Konkurrencës dhe Zyra për Ndihmë Shtetërore
- Prokurimi publik - Kosova është e detyruar të heq të gjitha preferencat në aktivitetet e prokurimit publik për kompanitë e Kosovës ose kompanitë e BE-së të regjistruara në Kosovë, mbi bazën e mosdiskriminimit dhe reciprocitetit.

Sfidat

Ekziston një konsensus i përgjithshëm se nëse institucionet kryejnë detyrën e tyre në ofrimin e një ambienti pozitiv për zhvillim, atëherë kjo marrëveshje do të shërbejë si bazë për zhvillim ekonomik dhe fuqizim të sektorit privat. Disa sfida kryesore të cilat mbetet të adresohen nga qeveria përfshijnë: Qasjen në financa

Qasjen në financa

Momentalisht, kompanitë kosovare dhe poashtu në Komunën e Gjakovës, kanë qasje të kufizuar në financa, me gjithë sektorin financiar kryesisht të përbërë nga bankat dhe disa institucione mikrofinanciare. Edhe nëse qasja në financa është e mundur, atëherë kompanitë përballen me sfida në marrjen e financimit për qëllime specifike. Për shembull, sa i përket MSA-së, kompanitë që kanë nevojë të marrin standarde ose investojnë në kualitet, duhet të kenë mundësinë që të marrin kredi që shërbejnë për këtë qëllim specifik.

Infrastruktura e cilësisë

Një prej pengesave kryesore me të cilat përballen prodhuesit në Gjakovë gjatë eksportit në vendet tjera është mungesa e standardizimit dhe infrastrukturës së institucionalizuar të cilësisë. Një prej arsyeve kryesore se pse kompanitë

mbesin të paiteruesara drejt investimit në infrastrukturë të cilësisë është kostoja e lartë. Andaj, është e rëndësishme që komuna të drejtojë asistencën teknike dhe financiare në këtë aspekt. Kjo veçanërisht duke pasur parasysh se jo shumë produkte mund të plasohen në tregun e përbashkët të BE-së nëse nuk pajisen me standardet e nevojshme dhe nuk prodhohen përmes proceseve kualitative. 2 sektorë me potencial të madh për eksport e dëshmuar gjatë viteve të fundit janë sektoret e përpunimit të metalit dhe drurit, e cila ka nevojë për mbështetje të krijimit të infrastrukturës së cilësisë.

Në mënyrë që të adresohen sfidat e përmendura më lartë si dhe të përmirësohet konkurrueshmëria e bizneseve të Kosovës, qeveria në bashkëpunim me disa donatorë të huaj kanë filluar dizajnimin e disa mekanizmave mbështetës. Në këtë aspekt, një konsorcium i donatorëve ndërkombëtarë, kanë bashkuar forcat për të ofruar financim për investime në infrastrukturë të cilësisë. Programi është krijuar për t'u ndihmuar kompanive që të marrin standardet ISO dhe të sigurojnë kualitetin e duhur. Komuna e Gjakovës poashtu duhet të merr pjesë aktive në këtë mbështetje për sektorët e saja prodhuese dhe shërbimeve, cila ka potencial të shpejt për arritjen e zhvillimit të hovshëm ekonomik të komunës.

Më tutje, së bashku me rrugën e Kosovës nëpër Procesin e Stabilizim Asociimit, është edhe qasja në fondet e Instrumentit për Asistencën e Para-Anëtarësimit (IPA).

Përderisa dy runde të fondeve IPA janë ndarë në mënyrë të suksesshme tek organizatat e ndryshme dhe bizneset. Pas hyrjes në fuqi të MSA-së, Kosova sërish do të përfitojë nga ky instrument që ka për qëllim të përgatisë bizneset kosovare për tregun e përbashkët të BE-së. Komuna e Gjakovës poashtu këtu duhet të ketë rol aktiv në mbështetjen e sektorit privat në qasjen në keto fonde të cilat do të mund të shtyjnë zhvillimin ekonomik brenda komunes.

3.2.10. Eksporti

'Deficit dërmues tregtar' është një frazë që është përdorur shpeshherë për të portretizuar situatën aktuale të Kosovës sa i përket tregtisë ndërkombëtare në mallra. Sektori i prodhimit në vend ka hasur sfida të konsiderueshme për t'u ballafaquar me konkurrencën nga vendet e rajonit dhe më gjerë. Përderisa ka shenja inkurajuese për rritjen e konkurrueshmërisë së kompanive kosovare viteve të fundit, është e qartë se nevojitet një përpjekje shumë e madhe për të ndryshuar trendin e tanishëm të tregtisë. Që nga shpallja e pavarësisë në vitin 2008, deficitit tregtar mesatarisht ka arritur vlerat rreth 2 miliardë euro në baza vjetore. Për të vendosur këtë shumë në perspektivë, të hyrat e parapara buxhetore të Kosovës për vitin 2017 janë 1.7 miliardë euro.

Kjo dalje e parasë së gatshme nga tregu kosovar pjesërisht rikupërohet përmes eksportit të shërbimeve, investimeve të huaja direkte, dhe në masë të madhe falë remitencave të diasporës së Kosovës nga vende të ndryshme të botës. Bilanci i pagesave në Kosovë do të ishte tejet më shqetësues nëse këto remitenca do të largoheshin nga ekuacioni. Megjithatë, duhet të theksohet se ekzistojnë mundësi të shumta që prodhuesit kosovarë duhet të eksplorojnë për t'u qasur tregjeve të huaja dhe për të ndihmuar në uljen e këtij deficiti. Në aspekt të marrëdhënieve tregtare me Bashkimin Evropian, Kosova ka nënshkruar Marrëveshjen e Stabilizim Asociimit, që i ofron produkteve kosovare qasje pa detyrime doganore në tregjet e shteteve anëtare të BE, përderisa liberalizimi për produktet e BE do të bëhet gradualisht. Në anën tjetër, Kosova listohet në mesin e shteteve përfituese të Sistemit të Përgjithshëm të Preferencave (GSP), një program i preferencave tregtare i SHBA që ka për qëllim të ndihmojë shtetet në zhvillim.

Përkundër që Kosova është shtet përfitues i GSP, shumë lehtë mund të shihet se prodhuesit nuk kanë arritur të shfrytëzojnë më së miri këtë mundësi. Për periudhën 2012-2016, vlera totale e eksporteve të Kosovës drejtuar SHBA (përfshirë ri-eksportin) ka arritur vetëm 7.4 milionë euro, përderisa vlera korresponduese për eksportet e SHBA në Kosovë është 250.5 milionë euro. Kjo do të thotë se shkalla e mbulueshmërisë së importit me eksport për këtë periudhë në raport me SHBA është 2.9%. Si krahasim, shkalla e mbulueshmërisë në tregti ndërkombëtare të Kosovës me të gjitha vendet sillet rreth 11.5-12.5%, gjë që sugjeron se edhe brenda kornizës aktuale, mundësitë e tregtisë me SHBA nuk janë shfrytëzuar sa duhet.

Nga bizneset e tjera gjakovare që bëjnë eksportin e produkteve të tyre në vendet evropiane është edhe fabrika "INTERTEX", e cila ka filluar të eksportojë në Suedi mbulesa për veturat "Volvo". Në kontigjentin e parë janë eksportuar 2.500 copë mbulesa që janë dërguar në kompaninë "Trox", e cila është edhe investitori i kësaj fabrike në Gjakovë. Sasia e dytë e eksportuar ishte 2.750 mbulesa, ndërsa tani në muajin qershor planet janë që të dyfishohet

numri i punëtorëve edhe i mbulesave, dhe do të fillohet edhe me prodhimin e një linje tjetër të produktit që ka të bëjë me prodhimtarinë e jelekëve antiplumb për ushtrinë amerikane.

“Key one” është një fabrikë tjetër që bën prodhimin e çantave dhe i eksporton ato në Itali, me saktësisht kompanisë *“The Bridge”*. Kjo fabrikë është hapur në vitin 2013 dhe fillimisht kishte vetëm 15 punëtorë.

Fabrika *“KoBa” sh.p.k.* është themeleuar në vitin 2014 dhe sot ka rreth 20 punëtorë. Ajo i përket industrisë së drurit e cila prodhon për eksport mure ndarëse lëvizëse nga druri, alumini dhe qelqi, kryesisht për hotele dhe restorante. Kompania prodhon edhe inventar për zyra, dhoma gjumi, kuzhina, varëse për salla publike, salla publike dhe shkolla. Produktet eksportohen kryesisht në Gjermani, por edhe në shtetet e tjera evropiane.

Fabrika *“Eximtex-Jatex”* është një kompani prodhimi me specializim në rrobaqepsi. Është në funksion që nga viti 1947, por është riaktivizuar në vitin 2019. Ka rreth 60 punëtorë dhe bashkëpunon me kompani prodhuese me famë botërore, duke eksportuar edhe produktet e saj. Hapësira e punës së fabrikës përfshinë 4000m². Në vitin 2020, për shkak të pandemisë dhe rritjes së kërkesës për maska, kompania kishte prodhuar me tërë kapacitetin e saj duke prodhuar 3.000 maska në 24 orë. Kjo fabrikë prodhon linja të ndryshme veshëmbatjeje dhe maska për vendet përëndimore, kryesisht për kompani gjermane, me material shumë cilësor, 100% pambuk.

Fabrika *“Creative”* është një kompani e specializuar në prodhimin e veshjeve të punës dhe produkteve të tjera të veshjeve, me kapital 100% të brendshëm. Është themeluar në vitin 2016 dhe atëherë kishte 75 punëtorë. Kjo fabrikë paraqet një nga kompanitë më të mira të veshjeve në Kosovë. Kompania prodhon për kompanitë e njohura evropiane të uniformave të punës dhe veshjeve medicinale, si xhaketa, pantallona dhe jelekë. Shtetet ku eksportohen produktet janë Gjermania dhe Holanda, ku është partner kryesor i kompanisë *“Havep”* në Holandë.

Kompania *“Heinze” sh.p.k.* me seli në Rogovë të Gjakovës, është kompani që merret kryesisht me prodhimin e teknologjisë plastike, produkte këto që eksportohen në vende të Bashkimit Evropian. Në vitin 2019 ka pasur 25 punëtorë. Ka bashkëpunim me kompani gjermane *“Heinze GROUP”* dhe është e vetmja kompani në rajon dhe më gjerë e licensuar për prodhimin e produktit Cobiak.

3.2.10.1. Mundësitë për eksport bujqësore në SHBA

Bujqësia shpeshherë përmendet si sektor me potencial të theksuar për Kosovën, duke pasur në konsideratë disponueshmërinë e tokës bujqësore, përbërjen demografike të popullatës dhe koston e lirë të fuqisë punëtore në këtë sektor. Faktikisht, kontributi i bujqësisë në Bruto Produktin Vendor në Kosovë ka lëvizur nga 10 deri në 15 për qind në periudhën mes viteve 2008 dhe 2015, kontribut ky që rivalizohet vetëm nga sektori i shitjes me shumicë dhe pakicë.

Siç reflektohet në tabelë, lista e tanishme e pemëve dhe perimeve të lejuara për Kosovën është shumë kufizuese dhe përjashton një numër të madh të produkteve që potencialisht Kosova mund t'i prodhojë dhe eksportoje në tregun e SHBA.

Aprovuar për gjitha shtetet:	Aprovuar për Kosovën në veçanti:
• Aloe vera (pjesët mbi tokë) • Arrë "lakuriqi" (aziatike) • Frut "Cannonball" (amerikë jugore) • Gështenjë e ujit kineze • Arrë kokosi • Cyperus • Lule të ngrëshme (vetëm inforoscente) Thelbinj hudhre, e qëruar • Thelbinj hudhre • Rrënjë xhenxhefil • Lily bulb (Lilium spp.) • Fletë Maguey • Matsutake (këpurdhë aziatike) • Këpurdha • Zemra (brendësia) e palmës, e qëruar • Kikirikë • Shega • Ceratonia siliqua • Arrë "Singhara" (Trapa bispinosa) • Tamarind (arrë afrikane) • Zhardhok këpurdhash • Gështenjë e ujit (Trapa natans)	• Hudhër (vetëm ngarkesa komerciale) • Rrikë • Dredhëza • Patate e ëmbël, T101-f-3 • Cipollini (qepë e egër) • Dasheen • Ethrog, T107-a

Figure 9. Importet e aprovuar për SHBA në fushën e bujqësisë

Tregu i SHBA-së mund të apsorbojë tërë potencialin prodhues të kultivimit të kulturave të identifikuara dhe aprovuara për Kosovën në veçanti. Komuna e Gjakovës duhet të bëjë incentivizimin dhe mbështetjen e kultivimit të produkteve bujqësore për destimin eksporti për SHBA. Për këtë duhet të bëhet një studim fizibilitet për kultivimin e këtyre produkteve dhe identifikimi i produkteve bujqësore me potencial më të madhe sipas kushteve të ndryshme kultivuese në komunën e Gjakovës.

Komuna e Gjakovës i ka kushtuar rëndësi të veçantë subvencioneve në sektorin e bujqësisë dhe infrastrukturës bujqësore me qëllim të rritjes së rendimentit bujqësor, ku përparësi i ka dhënë veçanërisht subvencionimit të sistemit të ujitjes. Sipërfaqja prej 5 mijë hektarë e sistemit të ujitjes të cilën e mbulon Radoniqi jep mundësinë e dyfishimit apo trefishimit të sistemit të ujitjes, duke mundësuar kështu edhe rritjen e kulturave që mbillen gjatë vitit në bujqësi edhe rendimentet. Në këtë mënyrë rritet dhe fuqizohet eksporti, rritet industria përpunuese e këtyre produkteve dhe përmirësohet bilanci tregtar dhe punësimi, sepse mundësia që të rritet numri i të punësuarve në bujqësi ekziston.

Përveç rritjes së eksportit në Evropë, mundësitë për eksport bujqësor në SHBA ekzistojnë akoma vetëm për një numër të caktuar të pemëve dhe perimeve, megjithatë kjo nuk duhet të ndikojë në përpjekjet për rritjen e eksportit në këtë kontinent. Aktualisht, nga produktet bujqësore që mund të eksportohen në SHBA janë: hudhra (vetëm ngarkesa komerciale), rrika, dredhëza, patatja e ëmbël, T101-f-3, Cipollini (qepë e egër), Dasheen, Ethrog, T107-a. Ky aprovim është i bërë veçmas për Kosovën, dhe bujqësia e komunës së Gjakovës ka mundësi që të jetë pjesë e eksportit të përgjithshëm me produktet e veta. Këtë vit mbjelljet e kulturave të ndryshme bujqësore janë realizuar me sukses dhe sipërfaqja totale e këtyre mbjelljeve është mbi 5 mijë hektarë tokë. Kushtet klimatike kanë qenë të favorshme për realizimin e këtyre mbjelljeve. Sipas statistikave të drejtorisë prej kulturave bujqësore të mbjellura sivjet, dominojnë perimet me 950 hektarë, si dhe misri me 4500 hektarë.

Jashtë sektorit të bujqësisë, eksportin në SHBA dhe Kanada të produkteve të saj të prodhuara në Gjakovë e bën fabrika për prodhimin e shpuzës dhe dyshekëve "Comodita Home" – që është pjesë e Devolli Corporation. Kjo fabrikë është ndër më të mëdhatë në Evropë, me rreth 2000 punëtorë dhe ka linjë të rregullt eksporti në kontinentin e Amerikës. Vetëm në tremujorin e parë të vitit 2021, nga eksporti i produkteve fabrika ka arritur qarkullimin prej 40 milionë euro.

3.2.11. Ndërtimtaria

Rezultate të dukshme janë arritur në sektorin e ndërtimtarisë, ku krahas ndërtimit të ndërtesave dhe ngritjes së infrastrukturës, po zhvillohen me shpejtësi burimet njerëzore për të gjitha profilet.

3.2.12. Industria

Gjakova ka traditë shekullore në prodhimtari e veçanërisht përpunimi i lëkurës, tekstilit, përpunimi i metaleve etj. Periudha më intensive e zhvillimit ekonomik ishte periudha 1960-1990, sidomos vitet 1975-90, ku u zhvillua industria e tekstilit me fabrikat e prodhimit të pëlthurave, koagulatit, trikotazhit, konfeksionit të rëndë e të lehtë, elektromotorëve, etj.

U zhvillua, gjithashtu, industria metalike me prodhimin e tubave, produktet e telit, prodhimi i enëve të emaluara, të teflonizuara apo zinkuara; industria elektroteknike me prodhimin e elektromotorëve; industria ushqimore, industria e verës dhe pijeve, industria e përpunimit të drurit, industria e gomës, prodhimi i gazrave teknik, industria e duhanit, ndërtimtaria dhe prodhimi i materialit ndërtimor. Në këto degë të industrisë kanë qenë të punësuar rreth 16.000 punëtorë.

Momentalisht, shumica e kapaciteteve industriale nuk e kanë rifilluar prodhimin. Rreth 60 000 m² objekte sot janë të zbrazëta. Të njëjtat që janë në pronësi publike mund të jepen për shfrytëzim për sektorin privat. Të gjitha pronat e komunës janë të publikuara në faqen zyrtare të komunës. Informacione mbi ndonjë parcelë mund të sigurohen në Drejtorinë për Gjeodezi Kadastër dhe Pronë. Ndërsa pronat e ish ndërmarrjeve janë të publikuara në faqen zyrtare të Agjencisë Kosovare të Privatizimit (AKP).

Aktualisht në Komunën e Gjakovës ushtrohen veprimtari të ndryshme të prodhimtarisë si në fushën e energjisë së ripërtëritshme, riciklimit të mbeturinave, prodhimit të Tekstilit, etj. Momentalisht, vlerësohet se vetëm në konfeksionin e rrobave në Komunën e Gjakovës janë rreth 150 punëtorë dhe rreth 200 veta të punësuar.

Industria e përpunimit të drurit

Industria e përpunimit të drurit në Komunën e Gjakovës ka traditë të gjatë shumëvjeçare. Përpunuesit e drurit dhe zdrukthëtarisë në të kaluarën kanë qenë të vendosura në Çarshinë e Madhe. Një nga ato zeje që ende ekzistojnë edhe sot, dhe njihet si markë simbolizuese e Gjakovës, është punimi i djepave. Kjo industri vazhdon të jetë e zhvilluar, ku në bazë të statistikave të fundit mund të themi se sot Komuna e Gjakovës e zë vendin e tretë në vend sa i përket punës dhe angazhimit në këtë sektor. Për nga shtrirja regjionale e numrit të ndërmarrjeve në nivel vendi, në sektorin e “Prodhimit të drurit dhe të produkteve të drurit dhe të tapës” regjioni i Gjakovës përbën 12.75%, me qarkullim 12.22% të shumës së përgjithshme.

Nën aktiviteti “Prodhimi i fletëzave të rimesos dhe të paneleve bazuar në dru (furniri)” për nga numri i ndërmarrjeve 50% i takon qytetit të Gjakovës, dhe ka 10.95% të të punësuarve.

Nën aktiviteti “Prodhimi i parketit për dysheme” 50% e numrit të ndërmarrjeve janë nga komuna e qytetit të Gjakovës, e cila në të njëjtën kohë prinë në nivel vendi sa i përket punësimit në këtë kategori me 75% të punësimit dhe me 95.50% të qarkullimit. Gjithashtu, komuna e Gjakovës prinë edhe në nën aktivitetin, “Prodhimi i produkteve të tjera nga druri; prodhimi i artikujve nga tapa, kashta dhe materialeve të gërshetuara-thurje” me 32.70%.⁵⁷

Përpunimi i metalit

Industria e përpunimit të metalit në komunën e Gjakovës ka një histori të gjatë, që daton që nga periudha që njihet si periudha më intensive e zhvillimit ekonomik e qytetit gjatë viteve 1960-1990, sidomos vitet 1975-90, ku industria e përpunimit të metalit industria metalike me prodhimin e tubave, produktet e telit, prodhimi i enëve të emaluara, të teflonizuara apo zinkuara.

Edhe sot ky sektor është një aktivitet ekonomik mjaft i përhapur, me ndërmarrje të tipit mikro dhe të vogla. Në vitin 2013, komuna tek sektori i përpunimit të metalit kishte përqendrimin e dytë më të madh të kompanive në vend, me 38 ndërmarrje, dhe pjesa më e madhe e tyre ishin biznese familjare. Tani, në industrinë e përpunimit të metaleve

⁵⁷ Industria Përpunuese - Raporti 2019, MTI, 2020

ekzistojnë rreth 13.98% të ndërmarrjeve në nivel komune, me 2.36% të punësimit dhe qarkullim vjetor prej 0.47%. Llojet e bizneseve akoma vazhdojnë të jenë biznese të vogla, familjare.

Sa i përket vlerës së qarkullimit, tek nën aktiviteti “Prodhimi i konstruksioneve metalike dhe pjesëve të tyre” komuna e Gjakovës merr pjesë me 10.71%, që vjen pas Ferizajit dhe Prishtinës, dhe para Prizrenit.

Ndër ndërmarrjet më të mëdha të përpunimit të metalit është “RroniFer”, i cili është pasardhës juridik i kompanisë “FER PLAST”, e cila ishte themeluar në vitin 1989. Kjo ndërmarrje prodhon me kapacitet ditor 100 ton në ditë. Pastaj është fabrika “Shllaku Metal” e cila merret me prodhimin e furrave elektrike për amvisëri, rafta metalikë, shërbime, etj. Biznese të tjera të përpunimit të metalit në Gjakovë janë *Jakova-L*, *P&R Metal*, *Metal G%Z*, *Go Metal* e shumë të tjerë.

3.2.13. Energjia

3.2.13.1. Energjia e ripërtitshme

Si shtet nënshkruar në Komunitetin Evropian të Energjisë, Kosova ka marrë përsipër disa përgjegjësi sa i përket zbatimit të masave për efikasitet të energjisë, përdorimit të BRE dhe mbrojtjes së mjedisit.

Kosova ka potenciale të konsiderueshme për përdorimin e burimeve të ripërtitshme të energjisë, si burim sekondar i energjisë në vend. Fatkeqësisht ky sektor është jo aq i zhvilluar në vend, dhe rrjedhimisht Kosova mbështetet në import të energjisë për mbulim të nevojave gjatë intervaleve të ditës. Vendi është ballafaquar me sfida të shumta në tërheqjen dhe mundësimin e investimeve në këtë fushë, përkundër ekzistimit të infrastrukturës ligjore.

Si nënshkruar e Traktatit për Komunitet të Energjisë, Kosova obligohet që të arrijë një përqindje të caktuar të energjisë së BRE në konsumin e përgjithshëm të energjisë deri në vitin 2020. Plani Kombëtar i vendos Kosovës një cak prej 25%, ndërsa një Udhëzim i brendshëm Administrativ (UA 01/2013 i MZHE) ka vendosur një cak edhe më të lartë prej 29.47% (për momentin pjesëmarrja është rreth 20%). Kapaciteti i përgjithshëm i instaluar për energji nga BRE në Kosovë në fund të vitit 2017 parashihet të jetë 99.5 Më, shifër kjo që pritet të arrijë vlerat mes 401-470 Më deri në vitin 2026. Kapaciteti i instaluar për energji nga BRE do të thotë kapacitet prodhues/gjenerues të energjisë nga teknologjia e ndryshme në dispozicion BRE. Meqë prodhimi i energjisë varet shumë nga kushtet klimatike, është e domosdoshme që të kuptohet ky dallim dhe në mes të këtyre dy koncepteve, prodhimi i energjisë nuk është e njëjtte me kapacitetin instalues.

Duke pasur parasysh trendet në këtë sektor, ky projektim duket shumë ambicioz, meqenëse për arritjen e tyre duhet një normë mesatare e rritjes prej 20% përgjatë periudhës sa i përket energjisë së gjeneruar nga BRE.

Për të inkurajuar përdorimin e BRE, Kosova përmes Zyrës së Rregullatorit të Energjisë ka zhvilluar një skemë mbështetëse të tarifave “feed-in” për energjinë nga uji, era, energjinë fotovoltaike dhe biomasën. Këto tarifa mund të ndryshohen në baza vjetore nga ZRRE.

Tarifat “feed-in” për energji nga BRE:

Hidrocentralet e vogla: 67.47 €/MWh

Energjia e erës: 85.00 €/MWh

Energjia nga biomasa: 71.30 €/MWh

Energjia fotovoltaike: 136.40 €/MWh

Për më shumë, KOSTT dhe sistemi i shpërndarjes janë ligjërisht të obliguar t’i japin përparësi energjisë së gjeneruar nga BRE, sipas limiteve të specifikuara me Kodin e Rrjetit. Operatori i tregut poashtu është i obliguar të blejë energjinë e prodhuar nga BRE me tarifën e përcaktuar “feed-in”.

Gjatë viteve ka pasur interesim të shtuar në mesin e bizneseve për të investuar në panele solare dhe energji fotovoltaike. Megjithatë, vlerësohet se kapaciteti për gjenerim të energjisë nga ky burim në Kosovë është afërsisht 1500-1650 kw/m².

Gjakova ka potencial për të investuar në sektorin e energjisë. Në nivel të Kosovës, Gjakova ka temperaturat më të larta, e cila 278 ditë në vit është nën rrezet e diellit. Ofron kushte atmosferike pa mjegull dhe dukshmëri të theksuar. Komuna e Gjakovës posedon edhe toka jobujqësore prej 40%, të cilat mund të përdoren për potencial të investimeve në sektorin e Prodhimit të Energjisë të Ripërtitshme.

Përveq potencialeve të energjisë solare komuna e Gjakovës ka potenciale edhe të energjisë së erës në disa zona me lartësi të larta mbidetare dhe erëra të vazhdueshme.

3.2.14. Tregtia

Vendi ka vazhduar të tregojë performancë pozitive ekonomike në dekadën e fundit. Niveli i rritjes për momentin nuk është ende në nivelin e duhur për të ofruar zhvillimin ekonomik për të cilin Kosova ka nevojë. Në mes të sfidave kryesore me të cilat përballet vendi vazhdon të jetë deficit i lartë tregtar dhe varësia në importe.

Gjakova ka pasur tregti të zhvilluar. Një pjesë e madhe e prodhimeve eksportohej, duke filluar nga lëngjet e frutave, vera, mishi i pulës, frutat, duhani etj. Po kështu Gjakova eksportonte prodhime metalike (tuba, produkte teli, enë për amvisëri, produkte të zinkuara), prodhime të industrisë elektronike (motorë të rrobalarëseve, elektromotorëve për kompresorë për frigoriferë, elektromotorë industrial, etj.); prodhime të tekstilit (të gjitha llojet e veshjeve të brendshme dhe të jashtme, pëlhurave, etj.); prodhime të industrisë së drurit, materiale ndërtimore, koncentrat të kromit, si dhe produkte të gomës. Vlera e eksportit sillej në rreth 100 - 120 milion dollarë në vit.

Tregtia është degë parësore në ekonominë e Gjakovës. Tregtia vazhdon të jetë forma më e përhapur e grumbullimit të kapitalit në sektorin privat. Tregtia e brendshme është më e dominuese në krahasim me tregtinë e jashtme. Tregu i përbashkët i BE-së mbetet partneri kryesor tregtar i Kosovës. Kosova është anëtarësuar në Marrëveshjen e Evropës Qendrore për Tregti të Lirë (CEFTA) në vitin 2007, me qëllim që të hapë rrugën drejt anëtarësimit në Organizata Botërore e Tregtisë (OBT). Momentalisht, Kosova përfiton nga një regjim i tregtisë së lirë me Shqipërinë, Maqedoninë, Serbinë, Moldavinë, Malin e Zi, dhe Bosninë e Hercegovinën ku edhe i ekspozohet një tregu prej 20 milionë konsumatorëve. Përmes kësaj marrëveshjeje, bizneset e Komunës së Gjakovës përfitojnë nga një qasje më e lehtë në tregje, konsumatorët përballen me një larmi të produkteve, dhe komuniteti në përgjithësi e ka përdorur atë si vegël për shkëmbim të njohurive, informatave, dhe praktikave mes palëve të CEFTA-s. Nga dhjetori 2008, Kosova gëzon trajtim preferencial nën Sistemin e Përgjithshëm të Preferencave të Shteteve të Bashkuara – një program që mundëson plasimin e produkteve kosovare në tregun e ShBA-ve pa detyrime doganore.

Zejtaria me zejet tradicionale si: zdrukthëtaria, farkëtaria, saraçët, këpucarët, rrobaqepësit etj. Zejtaria me prodhimet dhe shërbimet e veta paraqet një segment të veçantë të zhvillimit të ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme në komunë.

Komuna e Gjakovës ende ballafaqohet me sfida të shumta që cenojnë zhvillimin e mirëfillt të tregtisë ndërkombëtare. Disa nga sfidat kryesore në tregtinë e lirë që janë hasur janë

Barrierat jotarifore të hasura nga kompanitë eksportuese

- Pamundësia e përdorimit të territorit të Serbisë si tranzit për produkte të caktuara me destinim vende tjera;
- Kërkesat e tepërta teknike për eksportimin e produkteve të caktuara në Shqipëri;
- Kërkesat e tepërta për dokumentacion;
- Verifikime të shumta të produkteve nga agjenci të ndryshme etj.

Informaliteti – në masë të madhe limiton krijimin e një fushe të barabartë të konkurrencës për të gjitha kompanitë, paraqet një dritare për cenimin e drejtave pronësore dhe intelektuale, dhe i dekurajon investimet e huaja potenciale. Përderisa duhet të theksohet progresi i deritanishëm në këtë fushë nga Dogana, duhet të thuhet se ende mbetet shumë punë për t'u bërë që të ndalohet kontrabanda dhe rrjedhimisht të kontrollohet më mirë tregu.

Rivlerësimet e mallrave dhe kostonë së transportit – Në këtë aspekt, Dogana në raste të caktuara shqyrton faturat e prezantuara duke u bazuar në çmime referenciale, dhe në shumë raste çmimet e paraqitura nga kompanitë ndryshojnë nga çmimet referenciale, qoftë për shkak të marrëveshjeve të veçanta mes partnerëve afaristë, zbritjeve të ndryshme, apo thjesht për shkak se çmimi i produkteve ka shënuar rënie. Një praktikë e ngjashme ndiqet edhe me fatura të transportit, të cilat shumëherë janë rivlerësuar bazuar në çmime referenciale.

Sektorët strategjik në komunën e Gjakovës

Mes sektorëve strategjik që paraqesin potencial për rritje të eksportit janë përpunimi i ushqimit dhe produkteve bujqësore, ndërtimtaria, dhe industria e përpunimit të drurit. Komuna e Gjakovës duhet të angazhohet me promovimin e produkteve vendore si dhe zhvillimin e brendit unik.

3.2.15. Bujqësia

Bujqësia është një ndër degët bazë të ekonomisë dhe si e tillë luan rol të rëndësishëm në zhvillimin e një regjioni apo komune. Komuna e Gjakovës gjendet në pjesën perëndimore të Kosovës. Territori i komunës së Gjakovës ka një sipërfaqe prej 586.00 km² (58,600 hektarë), Rreth 40% e territorit të komunës është tokë bujqësore, që d.m.th gati

gjysma e territorit komunal është tokë buke. Në bazë të dhënave 23,423 ha janë sipërfaqe bujqësorë, duke llogaritur tokat bujqësore, livadhet, kulloja dhe vendbanimet që shfrytëzojnë kopshtet në parcelat e tyre kadastrale.

Edhe pse bujqësia ka qenë gjithmonë degë e rëndësishme e ekonomisë së komunës së Gjakovës, vërehet një rënie e interesimit për tu angazhuar në këtë veprimtari, përkundër kushteve të favorshme natyrore dhe traditës. Shumica e prodhuesve janë ekonomi bujqësore familjare, dhe vetëm një numër i vogël i prodhuesve janë të organizuar në ndërmarrje bujqësore.

Përkundër potencialit, sektori i bujqësisë përballet me sfida dhe pengesa zhvillimore, një pjesë e të cilave janë potencuar në vazhdim. Barrierat mund të grupohen në produktivitetin e ulët, çmimet e ulëta dhe kosto të larta. Trendi i humbjes së tokës bujqësore, madhësia e kufizuar e parcelave të tokës së punësuar, papunësia e lartë, zhvillimi i pabarabartë ekonomik, si dhe mungesa e shkathtësive profesionale në shfrytëzimin e makinerisë dhe teknologjisë bujqësore paraqet një pengesë kryesore në zhvillimin e bujqësisë. Gjithashtu, edhe blegtoria ballafaqohet me kufizime zhvillimore për tu përballur me kushtet dhe konkurrencën e tregut, për shkak të ekzistimit të fermave të vogla. Me madhësinë e fermës ndërlidhet shumë edhe mundësia e shfrytëzimit të teknologjive të reja, implementimi i teknikave dhe të arriturave të reja shkencore, faktorë që ndikojnë drejtpërdrejtë në zvogëlimin e koston dhe në shtimin e prodhimit bujqësor.

Aspekt tejet kufizues i bujqësisë është mungesa e shkathtësive profesionale në përgatitjen dhe zbatimin e politikave dhe projekteve në sektor. Për këtë qëllim, Ministria e Bujqësisë ka hartuar strategjinë për këshillime, që koordinon ofrimin e këshillave me institucione dhe akterë në nivel vendi. Strategjia këshilluese ka synuar rritjen e numrit të fermerëve dhe palëve tjera me interes që marrin këshilla për bujqësi dhe zhvillim rural. Nevoja për këshillime dhe përkrahje teknike është e vazhdueshme.

Kjo gjendje e përgjithshme për pasojë ka produktivitetin e ulët meqë nuk ka parakushte për aplikimin e teknologjive të avancuara në sektor:

- Sistemet e ujitjes dhe kullimit janë të vjetërsuara dhe nuk arrijnë të sigurojnë kontroll përkatës të ujit;
- Qasja e dobët e fermerëve në tregje;
- Mungesa e magazinimit dhe ftohjes shtynë prodhuesit vendorë të shesin prodhimet e tyre gjatë, apo menjëherë pas vjeljes me çmime të ulëta;
- Munges e zinxhirit industrial prodhes i produkteve blegtorale;
- Përveç inputeve të shtrenjta, shkalla e vogël e operacioneve shkakton kosto të larta prodhimi;
- Sektori i bujqësisë nuk është rentabil sa duhet në mënyrë që të financojë rritjen e ardhshme përbrenda dhe ka qasje të kufizuar në fonde të jashtme;
- Kamata të larta - kreditë komerciale dhe mikrofinanciare nuk mund të përballohen financiarisht;
- Struktura dhe infrastruktura e dobët e fermës, që si pasojë karakterizohet me humbje të tregjeve për prodhime dhe pamjaftueshmëri të resurseve financiare të ndara për përkrahjen e bujqësisë;
- Shfrytëzimi jo adekuat i tokës dhe mungesa e konsolidimit;
- Numri i kufizuar i shoqatave të prodhuesve dhe mungesa e rregulloreve;
- Cilësia e ulët e prodhimeve bujqësore;
- Të hyrave të ulëta në dispozicion të ekonomive shtëpiake;
- Niveli i ulët i edukimit të fermerëve ndërmjet moshës madhore të fermerëve dhe popullatës që jetojnë në viset rurale;

3.2.15.1. Fuqia punëtore në sektorin e Bujqësisë

Fuqia punëtore në bujqësi është e rëndësishme për të vlerësuar se deri në çfarë mase bujqësia mund të absorbojë fuqinë punëtore rurale dhe shkallën deri në cilën punët jobujqësore kërkohen në viset rurale. Kjo e fundit tregon që politikat përtej bujqësisë, të cilat synojnë zhvillimin rural janë të domosdoshme. Gjatë analizës janë grumbulluar informata rreth punësimit të anëtarëve të familjeve në bujqësi, rreth përkushtimit të tyre në bujqësi, me orar të plotë apo të kohëpaskohshëm (sezonal).

Në sektorin e bujqësisë janë të angazhuar një numër i lartë i të punësuarve, sipas ASK-së numri i të punësuarve në këtë sektor është mbi 13,749 punëtor të rregullt si dhe një numër i madh i atyre sezonal nga e cila kuptojmë se bujqësia është një sektor shumë i rëndësishëm në sigurimin e jetesës të një numri të madh të ekonomive familjare.

Tabela 178. Numri i të punësuarve në sektorin e bujqësisë (ASK)

Të punësuarit si bartës të ekonomisë bujqësore	Numri i të punësuarve	% pjesëmarrjes
Nën 25 vjeç	125	2.29
Nga 25 deri nën 35 vjeç	390	7.13
Nga 35 deri nën 45 vjeç	1113	20.36
Nga 45 deri nën 55 vjeç	1610	29.45
Nga 55 deri nën 65 vjeç	1124	20.56
65 vjeç e më shumë	1105	20.21
Të punësuarit sipas anëtarëve të ekonomisë bujqësore		
Nën 25 vjeç	1652	19.95
Nga 25 deri nën 35 vjeç	1437	17.35
Nga 35 deri nën 45 vjeç	2099	25.34
Nga 45 deri nën 55 vjeç	1624	19.61
Nga 55 deri nën 65 vjeç	893	10.78
65 vjeç e më shumë	577	6.97

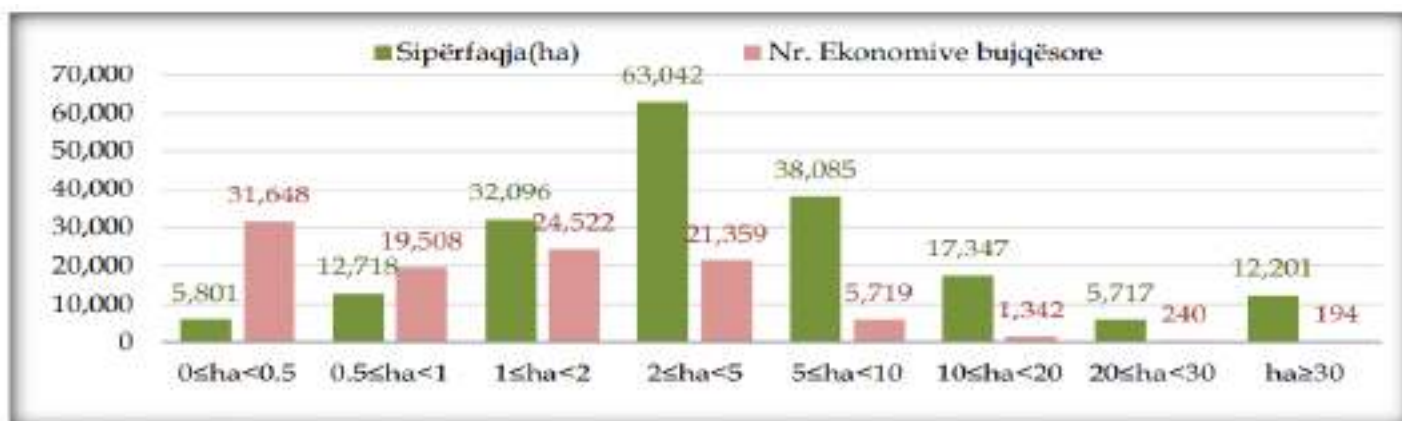
3.2.15.2. Struktura e fermës

Struktura e përdorimit të tokës dëshmon të jetë pengesa kryesore kur bëhet fjalë për përdorimin e tokës përkundrejt politikave për zhvillim bujqësor në vend. Më pas, ekziston një sektor i polarizuar bujqësor me disa prona të mëdha dhe një sektor të madh të pronave të vogla. Struktura e shpërndarjes së madhësisë ilustron me rreth 60% të numrit të fermave që janë më pak se 5 ha dhe të fragmentuara.

Vetëm 9.5% e fermave janë më shumë se 20 ha. Për këtë mund të shtohet se procesi i nënndarjes në trashëgimi po vazhdon. Madhësia mesatare e një ferme për një ekonomi familjare është 2-3 ha tokë bujqësore e punueshme, zakonisht e fragmentuar në 6-8 parcela kadastrale. Madhësia mesatare e parcelës kadastrale është 0.3 ha⁵⁸

Bazuar në madhësinë e sipërfaqes së tokës së punueshme struktura e fermave klasifikohet në katër kategori kryesore:

- Fermtat që kishin madhësi shumë të vogël, më pak se 1 ha përbëjnë 9.9% të fermave dhe kishin sipërfaqe prej 18,519 ha.
- Fermtat me madhësi nga 1 deri në më pak se 5 ha kishin pjesëmarrjen prej 50.90%, dhe përfaqësojnë rreth 95,138 ha.
- Fermtat me madhësi prej 5 deri në më pak se 20 ha, kishin një përfaqësim prej 29.70% që përfshijnë sipërfaqe prej 55,432ha, dhe
- Fermtat me madhësi prej 20 e më shumë hektarë merrnin pjesë me 9.5% që përfshijnë sipërfaqen prej 17,918 ha.

Grafiku 21. Numri i ekonomive bujqësore sipas sipërfaqes së tokës së punueshme, 2018, ASK

⁵⁸ ASK (Agjencioni i statistikave të Kosovës)

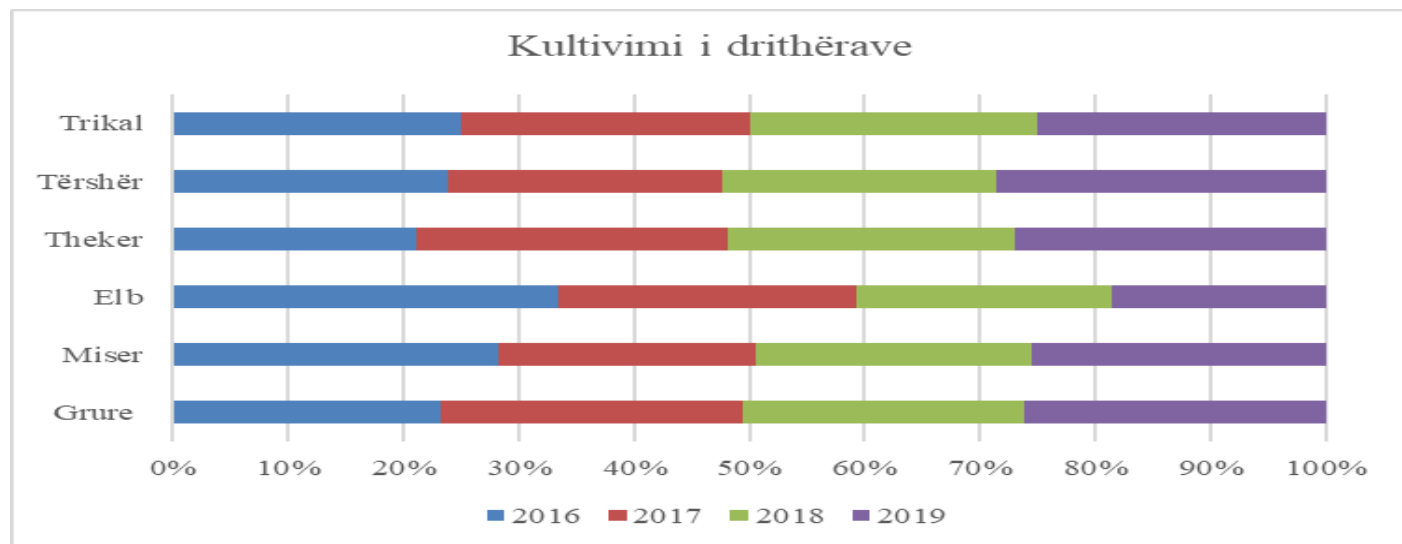
Sa i përket numrit të ekonomive bujqësore rreth 31,648 prej tyre, që paraqesin 30.30%, prej gjithsej ekonomive bujqësore, posedojnë ferma me madhësi prej 0 deri më pak se 0.5 ha sipërfaqe të tokës së punueshme. Grupim tjetër më i madh i ekonomive bujqësore paraqitet me madhësi të fermës nga 0.5 deri më pak se 1 dhe 1 deri më pak se 2 që përfshin 44,030. Sa i përket numrit të ekonomive bujqësore rreth 31,648 prej tyre, që paraqesin 30.3%, prej gjithsej ekonomive bujqësore, posedojnë ferma me madhësi prej 0 deri më pak se 0.5 ha sipërfaqe të tokës së punueshme. Grupim tjetër më i madh i ekonomive bujqësore paraqitet me madhësi të fermës nga 0.5 deri më pak se 1 dhe 1 deri më pak se 2 që përfshin 44,030.

3.2.15.3. Prodhimi dhe përpunimi i produkteve bujqësore

Bujqësia dhe industria tradicionalisht janë konsideruar si dy sektorë të ndarë, si nga karakteristikat e tyre ashtu edhe nga roli i tyre në rritjen ekonomike. Një ndër sektorët që mund të ndihmojë në nxitjen e zhvillimit socio-ekonomik në vitet e ardhshme vlerësohet të jetë bujqësia dhe industritë e lidhura me agro-përpunimin. Zhvillimit të agro-industrisë i është dhënë vëmendje e veçantë përmes Politikave Programore të zhvillimit, duke e konsideruar si një sektor të industrisë që gjeneron vende pune, ku një numër i madh njerëzish varen drejtpërdrejt ose në mënyrë indirekte për mirëqenien e tyre. Kjo vlen sidomos për vendin tonë ku në degët tjera të industrisë duhet bëhen shumë investime për revitalizimin e tyre.

Për këtë arsye janë bërë avancime të shumta në teknologjinë e industrisë agro-ushqimore, meqenëse teknologjitë e vjetra nuk kanë mundur të përdoren për shkak të shkatërrimit të tyre gjatë luftës por edhe për arsye të vjetërimit të tyre. Bazuar në të dhënat e ASK-së shohim se, duke filluar nga viti 2012 deri në vitin 2014 mesatarja e pjesëmarrjes së aktiviteteve bujqësore të regjistruara në regjistrin e biznesit ndaj aktiviteteve tjera ishte 7.6%. Filluar nga viti 2015, kemi një rritje prej 9.6%, pasuar me rritje të pjesëmarrjes në 10.4% në vitin 2016. Ndërsa në vitin 2017 kjo pjesëmarrje ishte 8.9%.

Drithërat – Drithërat një ndër veprimtarit kryesore e bujqësisë në komunë Gjakovës, rreth 9,060 ha të tokës së punueshme janë të mbjellura me drithëra apo rreth 39 % e tokës së punueshme, grurë 4500 ha (50%), misri me 4300 ha (47%), thekër 140 ha (1.5%) dhe më pak tërshërë dhe elb.⁵⁹ Prodhimtaria në përgjithësi është e kënaqshme por nuk ka pasur rritje të dukshme të rendimentit ndër vite. Prodhimtarinë më të madhe në vitin 2019 e ka pasur misri me 5.0 t/ha, dhe pas tij gruri me 3.5 t /ha

Grafiku 22. Trendët e kultivimit të drithërave

Edhe pse në nivel të vendit statistikat tregojnë një trend pozitiv sa i përket sipërfaqeve të kultivuara me drithëra, rendimenti mesatar për hektar mbetet ende i ulët në krahasim me shtetet e BE-së. Si faktor i rëndësishëm i shtimit të sipërfaqeve me këtë kulturë mund të jenë politikat mbështetëse përmes pagesave direkte për sipërfaqe të kultivuar me

⁵⁹ ASK, regjistrimi i bujqësisë 2014

DBZHR, Komuna e Gjakovës

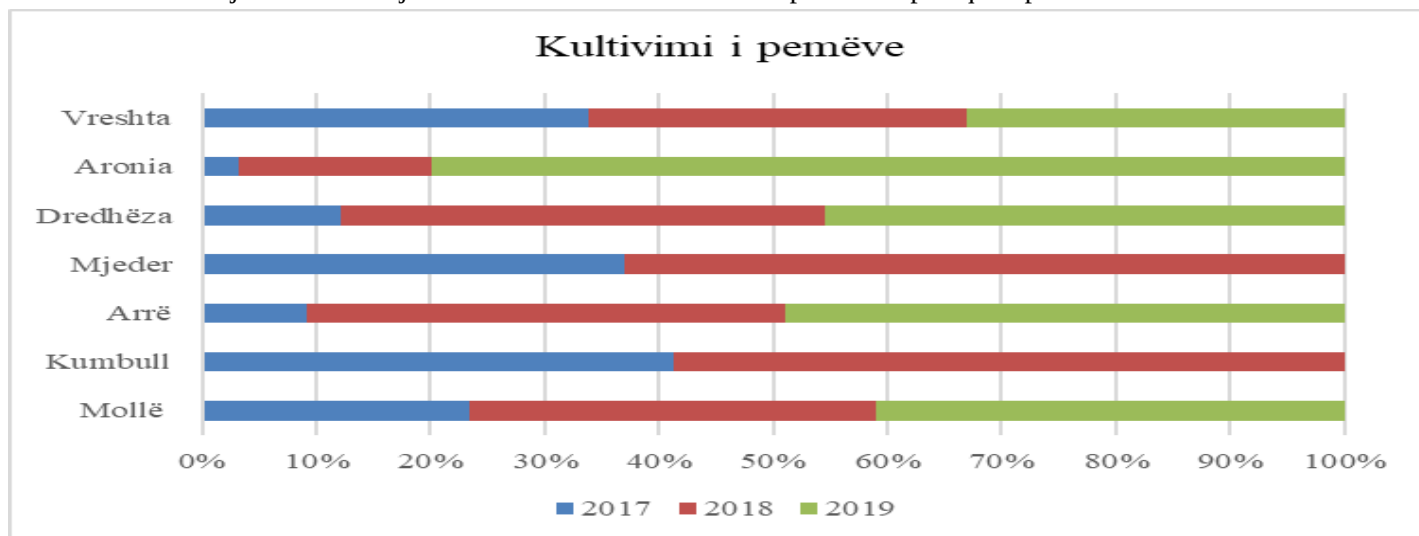

këtë kulturë (175 EUR/ha në 2019). Rendimentet ulëta mund të jenë kryesisht për shkak të mungesës së njohurive mbi teknikat moderne të prodhimit dhe trajtimit të sëmundjeve, për shkak të shërbimeve joadekuate të këshillimit dhe trajnimit si dhe për shkak të qasjes jo të mirë në inpute me cilësisë të mirë.

Ndryshueshmëria e çmimeve të tregut, sidomos për grurin dhe misrin gjatë viteve të fundit ka bërë që këto kultura të jenë të paqëndrueshme, prandaj fermerët nuk mund të planifikojnë investime të mëdha në to për shkak të ndryshimeve të çmimeve. Përveç faktorëve të sipërcekur, madhësia e fermave që kultivojnë grurë dhe misër është dukshëm më e vogël dhe shumë e fragmentuar në krahasim me vendet e BE-së, gjë që mund të ndikojë ndjeshëm në ekonominë e shkallës së efikasitetit të këtyre fermave. Prodhimit të drithërave duhet t'i jepet rëndësi më e madhe për shkak të kërkesave ekzistuese, zvogëlimit të importit (36.3 milion EUR për vitin 2016), sigurimit të ushqimit për kafshë, si dhe sigurimit të lëndës së parë për industrinë e ushqimit etj (MBPZHR, Green Report 2018, 2019).

3.2.15.4. Prodhimi dhe përpunimi i pemëve dhe perimeve

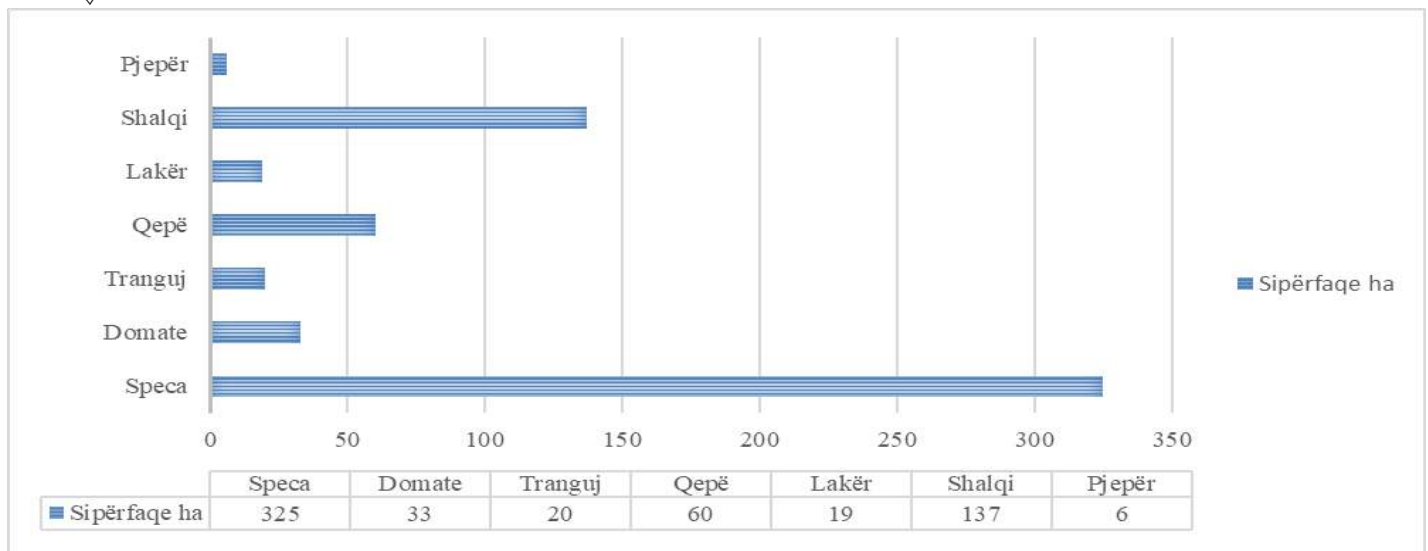
Prodhimi vendas i pemëve dhe perimeve është rritur në mënyrë të vazhdueshme ndër vite, edhe pse komuna e Gjakovës para luftës ka qenë një ndër komunat me industri të zhvilluar të prodhimit dhe përpunimit të pemëve, por gjatë periudhës së luftës kjo industri është shkatërruar tërësisht. Me fillimin e rimëkëmbjes ekonomike në përgjithësi edhe sektori i pemëve dhe perimeve ka filluar një rritje graduale ndër vite ku sipas të dhënave të DBPZHR momentalisht në Gjakovë ekzistojnë rreth 100 ha të kultivuara me pemë dhe po aq me perime.

Grafiku 23. Trendët e prodhimit të pemëve

Prodhimi i arrorëve dhe pemëve të imëta është rritur gjithashtu ndjeshëm dhe pritet të rritet ende si rezultat i mbjelljeve së fundmi, të nxitura nga skema e mbështetjes nga qeveria dhe donatorë të ndryshëm.

Shumica e prodhimeve të freskëta mblidhen nga grumbullues/shitës shumice dhe shiten në tregjet e pemëve-perimeve dhe dyqanet tradicionale të pakicës. Krijimi i një rrjeti tregjesh shumice ka përmirësuar në mënyrë të konsiderueshme kapacitetin e prodhuesve që ndodhen larg zonave kryesore urbane për të tregtuar produktet e tyre. Qarkullimi i produkteve të freskëta të vendit në zinxhirët e super-marketeve është relativisht i vogël.

Grafiku 24. Trendët e kultivimit të perimeve

Infrastruktura dhe shërbimet përkatëse të pasvjeljes (ambientet e dhomave frigoriferike, linjat e ambalazhimit/paketimit etj.), janë të kufizuara, por megjithatë ka pasur rritje të numrit të tyre si rrjedhojë e mbështetjes së ministrisë së bujqësisë dhe donator të ndryshëm. Ndërsa ambientet e kufizuara të dhomave frigoriferike dhe humbjet e mëdha të produkteve si rrjedhojë e mungesës së tyre kanë qenë për vite me radhë shkaku kryesor i deficitit të lartë në tregtinë e produkteve pemëtarë dhe perimtare, kapacitetet e ruajtjes në dhoma frigoriferike janë rritur në vitet e fundit. Skemat e subvencionit të qeverisë dhe forcimi i konsoliduesve, një kategori tregtarësh më afër fermerëve (e përfshirë si në shitjen e inputeve bujqësore fermerëve, ashtu edhe në grumbullimin e produkteve nga fermerët), po kontribuon ngadalë në përmirësimin e situatës. Aktualisht, grumbulluesit janë akteret më aktivë në zinxhirin e vlerës.

Industria e përpunimit të frutave dhe perimeve përbëhet nga disa ndërmarrje formale dhe disa punishte informale gjysmë industriale që ofrojnë një gamë të gjerë frutash dhe perimesh të përpunuara.

Sektori ka një fokus të qartë të plotësimit të kërkesës së brendshme dhe të zëvendësimit të importeve. Megjithatë, nisur nga mundësitë që ekzistojnë, prioritet duhet të marrë gjithashtu promovimi i eksporteve.

Sektori i pemëve dhe perimeve karakterizohet nga kushte të përshtatshme klimatike që mundësojnë prodhimin e hershëm të disa lloje frutash dhe perimesh, të cilat përbëjnë gjithashtu një **potencial** të rëndësishëm për sa i përket mundësive të eksportit, ky është sot një realitet i prekshëm i provuar me eksporte në rritje të pemëve dhe perimeve.

Prodhimi i pemëve dhe perimeve përballë ende me **sfida** të ndryshme, përfshi informalitetin e sektorit të materialit mbjellës, kostot e larta të inputeve të blera dhe lëndës djegëse (që prekin veçanërisht serrat me ngrohje), produktivitetin e ulët dhe humbjet e mëdha të pasvjeljes, sidomos në rastin e pemëve. Standardet e sigurisë ushqimore të pemëve dhe perimeve janë gjithashtu një sfidë për t'u adresuar që të rriten eksportet drejt tregjeve të shteteve anëtare të BE.

Zhvillimi i industrisë së përpunimit të pemëve dhe perimeve është penguar nga vështirësitë për të siguruar lëndën e parë për industrinë e përpunimit në sasi të mjaftueshme dhe cilësinë e kërkuar. Me rritjen e ofertës nga ferma, kjo vështirësi është më pak e rëndësishme se në të kaluarën, por industrinë në këtë sektor po ndeshen akoma me mjaft vështirësi; menaxhimi i dobët i zinxhirit të vlerës - kontratat formale ose joformale mes industrisë dhe fermave - nuk ka ndihmuar për sa i përket sigurimit të ofertës së lëndës së parë nga ferma për industrinë e përpunimit. Çmimet e larta të energjisë dhe lëndës djegëse dhe të ambalazhimit (kryesisht i importuar) janë një shqetësim i madh për përpunuesit. Ndërkohë që zinxhirët e shkurtër të vlerës kanë qenë një avantazh deri tani, zgjerimi i zinxhirit të supermarketeve pritë të transformojë zinxhirin e vlerës duke shkaktuar konkurrencë më të drejtpërdrejtë nga furnizuesit e huaj, çfarë nënkupton se prodhimi dhe përpunimi në komunën e Gjakovës ka nevojë për mbështetje të mëtijshme në rritjen e kapaciteteve dhe krijimin e zinxhirit zhvillimor të sektorit të bujqësisë.

3.2.15.5. Prodhimit dhe përpunimit të mishit

Prodhimtaria e mishi i gjedhit tradicionalisht është konsideruar si nënprodukt i sektorit të qumështit. Të gjithë viçat vijnë nga fermat prodhuese të qumështit, d.m.th. nuk ekziston një zinxhir i mirëfilltë i furnizimit me mish, i kompletuar dhe i specializuar. Fermat për majmëri janë kryesisht objekte të konvertuara nga objektet për prodhimin e qumështit ose objekte të ndërtuara nga vetë fermerët e vegjël. Për të shtuar profesionalizmin në mbarështimin e gjedheve për mish, është e nevojshme që të përmirësohen njohuritë teknike të prodhuesve, sidomos të fillestarëve, rreth praktikave të mbarështimit të gjedheve dhe kafshëve tjera për mish dhe prodhimin të ushqimit për kafshë, duke i përshtatur trajnimet dhe shërbimin këshillues. Mbarështuesit e gjedheve dhe kafshëve tjera për mish gjithashtu kanë më shumë nevojë për investime në stalla dhe objekte ndërtimore. Investimet në makineri të fermës për prodhim të ushqimit për kafshë dhe investimet në menaxhimin e mbetjeve dhe plehut gjithashtu kanë prioritet të lartë. Ka nevojë për ndërtimin e ndërtesave të reja dhe objekteve të fermave për mbarështim të kafshëve për mish në përputhje me standardet ekzistuese për mirëqenie të kafshëve dhe mjedis.

Potencialet për rritjen e prodhimin të mishit janë të mëdha, duke marrë parasysh që konsumi i mishit dhe nënprodukteve të tij është rritur dhe pritjet të rritet akoma më shumë si rezultat i burimeve të papërdorura tokësore që duke u përdorur favorizojnë prodhimin e mishit, si dhe si rezultat i rritjes së nivelit të të ardhurave të konsumatorëve. Komuna ka dendësi të ulët të bagëtive të imëta dhe zona të pashfrytëzuara të tokës bujqësore, të cilat mund të prodhojnë shumë më tepër foragjere të cilat do të përdoren në rritjen e numrit të kafshëve. Nga ana tjetër, preferencat e konsumatorëve për produkte mishi të vendit ofrojnë një mundësi shtesë që prodhuesit vendas të rrisin prodhimin e tyre.

Megjithatë, zhvillimi i sektorit të mishit ka disa **sfida**, përmasa e vogël e fermës rezulton në efikasitet të ulët, kostot e foragjereve janë të larta dhe mbeten një pengesë kryesore për njësitë e mbarështimit dhe majmërisë, ndërkohë që prodhuesit shpesh nuk kanë njohuritë praktike për ushqimin optimal të kafshëve për trashje, çmimi i lartë i blerjes së ushqimeve të blegtorisë ka një ndikim të rëndësishëm në çmimin e lartë të mishit, mospërdorimi i mjaftueshëm i racave cilësore për prodhimin e mishit në një pjesë të fermave, mungesa e fermave të gjedhit të specializuara për prodhimin e mishit dhe kushtet e shëndetit të kafshëve përbëjnë kufizime të rëndësishme për zhvillimin e sektorit, siguria e produkteve të freskëta që shiten në dyqane pakice nuk është gjithmonë e garantuar për shkak të moszbatimit të plotë të ligjit dhe mangësive në infrastrukturë, duke përfshirë mungesën e thertoreve që përmbushin standardet minimale kombëtare. Me gjithë përmirësimet e kohëve të fundit, thertoret kanë ende mangësi në infrastrukturë, çka mbetet një sfidë për integrim të mjaftueshëm në zinxhirin e vlerës së prodhimin vendas. Thertoret nevojitet të përmirësohen dhe të plotësojnë standardet e sigurisë ushqimore, mungesë e koordinimit të mirëfilltë i zinxhirit prodhues përpunues numër i vogël i ndërmarrjeve përpunuese të mishit të cilat përdorin teknologji të avancuar të përpunimit të mishit.

3.2.15.6. Sektori i qumështit

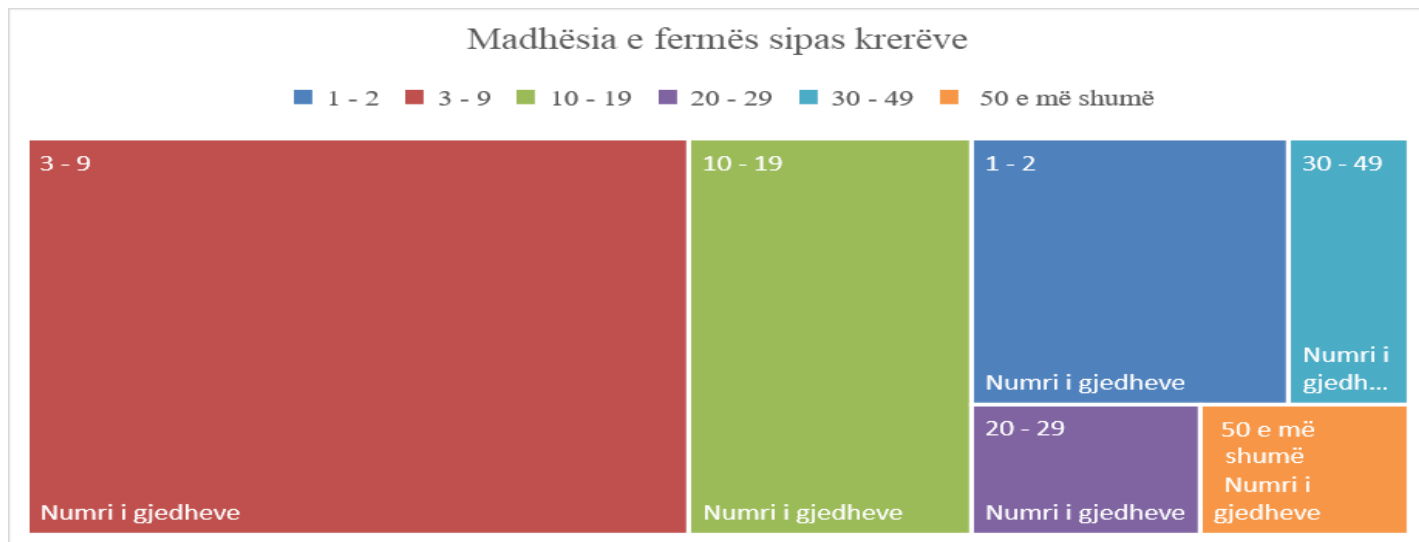
Qumështi i lopës është prodhim më i rëndësishëm blegtoral në Gjakovë. Vitet e fundit janë themeluar disa ndërmarrje tregtare të cilat veprojnë në grumbullimin dhe përpunimin e qumështit, të cilat kanë gjetur shtrirje të mirë të produkteve të tyre në nivel lokal por edhe me gjere, këto ndërmarrje në bashkëpunim me fermerët janë duke bërë përpjekje që prodhimi i qumështit të kalojë nga prodhimi për konsum familjar në prodhim për treg, që të përmirësohen kushtet e mbarështimit, të zbatohen praktikatat e mira bujqësore në fermat prodhuese të qumështit dhe të rritet kapaciteti i bujqve për prodhimin e qumështit me cilësi të lartë.

Prodhimi i qumështit nga ripërtypësit e vegjël (dele, dhi) është kryesisht një cikël i mbyllur, nga prodhimi i qumështit, te përpunimi i djathit dhe shitja (marketingu) në fermë. Vetëm disa ferma janë komerciale, ndërsa shumica e prodhuesve që mbajnë ripërtypës të vegjël janë ferma të vogla me praktika kryesisht tradicionale të mbarështimit të kafshëve. Ka nevojë të madhe për investime në modernizimin e stallave, objekteve përcjellëse infrastrukturore, për përdorimin e sistemeve të mjeljes, etj.

Shumica e qumështit prodhohet nga prodhues shumë të vegjël gjysmë të specializuar që kanë më pak se 50 dele apo dhi dhe ferma gjedhi me më pak se 10 lopë qumështore. Shumica e fermave të gjedhëve kanë 3-9 krerë gjedhë dhe

rreth 48% e tyre. Sidoqoftë, vihet re një prirje drejt konsolidimit: numri i fermave me më shumë se 5 lopë është trefishuar në krahasim me vitin paraprake, ndërkohë që numri i fermave me mbi 10 gjedhë është 38%.⁶⁰

Grafiku 25. Madhësia e fermës sipas numrit të kërërve ne Gjakovë

Industria e përpunimit të qumështit kohët e fundit është përmirësuar dhe pasuruar me disa fabrika moderne, por megjithatë një pjesë e saj mbetet akoma e fragmentuar, për kundër disa të cilat kanë filluar të përdorin teknologji të avancuar në përpunim të qumështit.

Këto kompani po zëvendësojnë gjithnjë e më shumë importin dhe po fitojnë tregun vendas. Veçori tjetër e tyre janë kapacitetet optimale të prodhimit dhe shumëllojshmëria e artikujve.

Aktorët e zinxhirit të vlerës (veçanërisht fermat dhe përpunuesit e vegjël) duhet të bëjnë më shumë për të arritur standardet mjedisore dhe ato të sigurisë ushqimore. Mbledhja dhe transporti i qumështit është një nga pikat më të dobëta në zinxhirin e vlerës. Mbledhja e qumështit të papërpunuar kryhet më së shumti direkt nga përpunues qumështi dhe nga grumbullues qumështi privatë të pavarur. Shpesh qumështi nuk ruhet në tank ftohës në fermë dhe as gjatë transportit për në fabrikën e përpunimit.

Fabrikat të përpunimit të qumështit kanë investuar për teknologji moderne dhe kanë përmirësuar ndërtesat dhe ambientet për të shmangur ndotjen. Për sa i përket kërkesës, produktet e qumështit janë pjesë e rëndësishme e shportës ushqimore për konsumatorët dhe ka një preferencë të përgjithshme për produkte qumështi të vendit.

Sektori përballlet me **sfida** të ndryshme. Në bazë të analizave sfidat kryesore në kuadër të sektorit të industrisë së përpunimit të produkteve bujqësore është decentralizimi i ndërmarrjeve përpunuese, zgjidhja me e mirë në aspektin e funksionimit të këtyre veprimtarive është centralizimi përmes krijimit të politikave dhe strategjive zhvillimore duke krijuar hapësira dhe infrastrukturë të përshtatshme për zhvillimin e këtyre veprimtarive, standardet e sigurisë ushqimore dhe të mjedisit duhet që të përmirësohen dhe të respektohen. Cilësia e qumështit të papërpunuar dhe gjendja mikrobiologjike është problematike, ndërkohë që kushtet e transportit janë të papërshtatshme, shpesh pa përdorur tanke ftohës. Në shumicën e rasteve nuk ka trajtim të ujërave të përdorura dhe të mbetjeve të përpunimit të qumështit (p.sh. laktozës). Mungesa e specialistëve të kualifikuar (teknologjia e përpunimit të qumështit, laboratorit etj.) në zonat rurale është një nga faktorët që ka penguar dhe do të vazhdojë të pengojë, përveç zbatimit të dobët të ligjit, zbatimin e standardeve të sigurisë dhe të mjedisit.

Për sa u përket aspekteve ekonomike të sektorit, ka disa kufizime, përfshirë përmasën e vogël të fermave, konkurrueshmërinë në rritje nga importet (pjesë e liberalizimit të tregtisë dhe zgjerimit të zinxhirëve të supermarketeve).

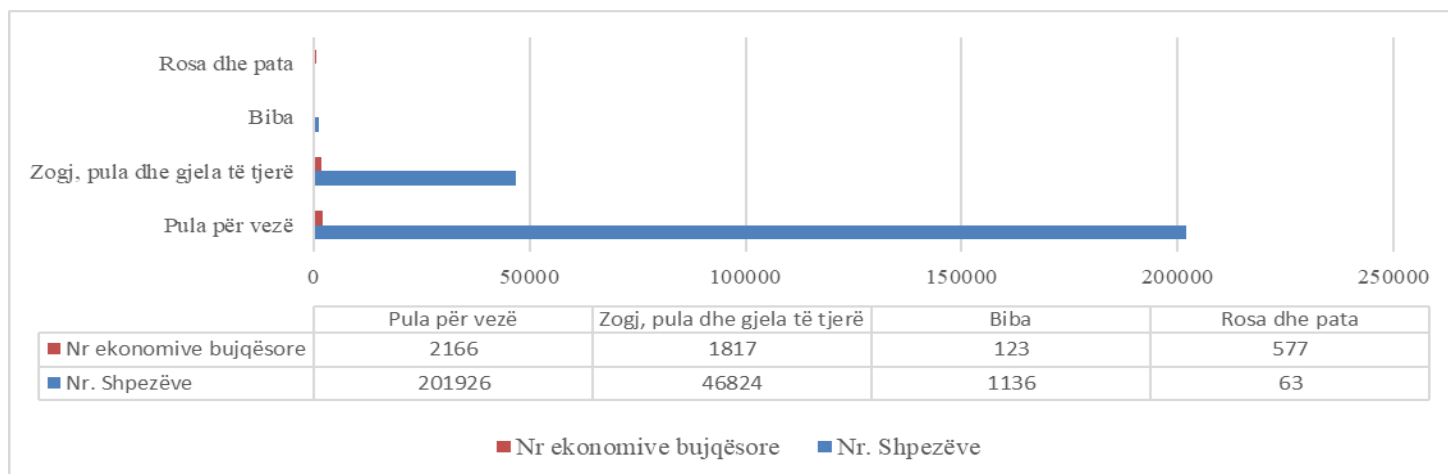
⁶⁰ ASK (Agjencioni i statistikave të Kosovës)

Prioritet për këtë sektor do të jetë krijimi i strategjisë për centralizimin e ndërmarrjeve prodhuese dhe përpunuese, rritja prodhimi për plotësimin e kërkesës së tregut të brendshëm, investime në zinxhirin e ruajtjes dhe përpunimit në fermë, **mbështetja** do të synojë edhe përmbushë standardet e sigurisë së ushqimit, edhe ato të mjedisit.

3.2.15.7. Shpendaria

Sektori i shpeztarisë në Gjakovë është relativisht i zhvilluar dhe kryesisht i orientuar në prodhimtari të vezëve, por kohëve të fundit ka filluar të zhvillohet edhe prodhimtaria e mishit të pulës apo rritjes së bojlerëve. Sipas regjistrimit të fundit të bujqësisë numri i fermave dhe fondit të shpezëve është i lartë, duke ju falënderuar traditës dhe infrastrukturës të cilën e posedon komuna e Gjakovës sa i përket këtij sektori. Në komunën e Gjakovës veprojnë disa ndërmarrje dhe ekonomive bujqësore që merren me shpeztari por me theks të veçantë të kompania "KONI" në bashkëpunim me "SONIN" të cilat kompani janë lider në Kosovë për prodhimin e vezëve dhe rritjen e zogjve për mish, po ashtu këto kompani posedon edhe thertoren ku bën therrjen përpunimin dhe paketimin e mishit me një kapacitet prej 3 mijë krerë në ditë.

Grafiku 26. Numri i ekonomive bujqësore dhe shpezëve

3.2.15.8. Konsolidimi i tokave bujqësore (Komasacioni)

Për gjatë viteve të 80-ta në Kosovë ka ndodhë komasacioni i tokave bujqësore në disa qytete dhe zona të caktuara, ky proces ka prekur edhe komunën e Gjakovës në 13 zona kadastrale, komasacioni i cili është i përfunduar dhe aprovuar në 9 zona ndërsa në 5 zona nuk janë të aprovuara.

Konsolidimi si proces është shumë i rëndësishëm dhe si rezultat i saj do të sjell efektet e veta në aspektin e mbrojtjes së tokës bujqësore nga shkatërrimi dhe efektin socio/ekonomik për zhvillim të qëndrueshëm të sektorit të bujqësisë dhe menaxhimit të drejtë të tokës. Konsolidimi i tokës ka për qëllim rregullimin e tokave me qëllim të rritjes së sipërfaqes së saj, shfrytëzim më racional dhe me këtë rritjen e konkurrencës së fermës, rregullimin pronësor juridik, planifikim të shfrytëzimit të tokës, mbrojtjen e ambientit, diversifikimin e ekonomisë rurale, rritjes së të ardhurave dhe përmirësimin e jetës së popullatës që jetojnë në zonat rurale.

Ligji për Tokën Bujqësore 02/L-26 dt. 24.06.2006 e përcakton kornizën ligjore për ndikimin publik mbi menaxhimin e tokës bujqësore. Ligji përcakton objektivat dhe parimet e përgjithshme të rregullimit të tokës bujqësore. Natyra e çdo rregullimi të tokës është e veçantë, por praktika ka treguar këto lloje: **Konsolidimi vullnetar i tokës** e inicion një grup fermerësh, të cilët e kuptojnë nevojën për rregullimin e saj, që të ndërmarrin iniciativën dhe të parashtrojnë kërkesën. **Konsolidimi i papërfunduar i tokave**, ku është bërë konsolidimi i tokës në terren në vitet e 1980-ta, por kurrë nuk është bërë regjistrimi i pronës sipas komasacionit. Projektet që kanë të bëjnë me tokën në kuadër të PZHRB mund të përfshijnë riorganizimin e tokës në shkallë të ndryshme. **Intervenimet publike**, ku iniciativa buron nga ana e agjencive publike, si autostrada e re ose penda e re e ujitjes, të cilave do t'u nevojitet konsolidimi i tokës për të ruajtur potencialin e tokës bujqësore që i është ndërruar forma dhe për t'iu siguruar pronarëve të dëmtuar një pjesë të kompensimit. **Zgjidhja e kontestit** mund të jetë element në disa rregullime të tokave. Disa konteste mund t'i kenë rrënjët në rregullimin e mëparshëm të tokave nga vitet e 1980-ta. Ka gjasa që të ketë edhe kërkesa për kthim.

Duke pasur parasysh mundësit dhe format të cilat i ka të përcaktuar ligji për tokat bujqësore komuna mund të merr

iniciativa në mundësit e konsolidimit të tokës bujqësore në zonat proritare dhe potenciale të zhvillimit të bujqësisë intensive. Konsolidimi i tokës bujqësore ka rendësin e pa zëvendësuar në zhvillimin e bujqësisë intensive, duke mundësuar zhvillim të planifikuar bujqësor duke rregulluar parcela të mira gjeometrike qasje të lehtë në pronë, mundësi të lehta në përdorimit të mekanizmit bujqësor dhe mbjellje të njëtrajtshme të kulturave bujqësore.

Analiza SWOT - BUJQËSIA	
Përparësitë	Dobësitë
- Pozita gjeografike dhe kushtet klimatike shumë të favorshme për zhvillimin të bujqësisë (agrobiznesit); - Resurset natyrore: 40,00% tokë bujqësore, 50.45% tokë pyjore, dhe resurse ujore të bollshme; - Ndërmarrje për përpunim dhe grumbullim të produkteve bujqësorë; - Potenciale të mjaftueshme njerëzore me përgatitje profesionale dhe me moshë të re; - Kapacitetet të konsiderueshme për kultivimin e prodhimeve bujqësore dhe blegtorale; - Kapacitetet e prodhimit të fidanëve të pemëve, analizimi dhe kontrolli i prodhimeve bujqësore dhe blegtorale; - Sipërfaqe e konsiderueshme e tokës bujqësore nën sistemin e ujitjes; - Potencial për zhvillim të agroturizmit; - Qasja në rrugë nacionale dhe regjionale;	- Humbje rreth 47 ha tokë bujqësore çdo vite; - Ndotje e tokave bujqësore; - Mungesa e organizimit të fermerëve (kooperativa bujqësore); - Prodhimtaria e ulët dhe cilësia jo e kënaqshme e produkteve bujqësore; - Edukimi i pamjaftueshëm i fermerëve në përputhje me trendët dhe mënyrat e reja të prodhimit; - Aplikimi i teknologjisë së vjetruar në prodhimin e produkteve bujqësore; - Pamjaftueshmëria e përkrahjes teknike për fermerë; - Menaxhimi jo i mirë i tokës bujqësore - fragmentimi i tokave bujqësore; - Ndotja e kanaleve të ujitjes; - Mungesa e qasjes në tregje – mos funksionimi i pikave grumbulluese në tërë territorin e komunës; - Pamjaftueshmëria e shërbimeve këshillimore profesionale; - Mungesa e politikave dhe përkrahjes në zhvillimin e agroturizmit; - Mungesa e kompetencave në menaxhim të resurseve pyjore;
Mundësitë	Rreziqet
- Mundësi të shumta për prodhime finale; - Futja e teknologjive të reja; - Hapja e tregjeve të reja; - Konsolidimi i tokës bujqësore; - Mundësi qasje në programe e projekte për përfitim nga fondet dhe skemat mbështetëse të qeverisë dhe donatorëve; - Mundësi e plasimit të mallrave në tregun e jashtëm; - Organizimi i fermerëve (bashkërendimi, koordinimi); - Mbrojtja e ekosistemit dhe biodiversitetit;	- Ndotja e tokës dhe resurseve të ujit; - Braktisja e fshatrave, interesimi i ulët i rinisë për veprimtari bujqësore; - Mungesa e kredive të favorshme afatgjata; - Fuqia blerëse e popullsisë është e ulët; - Shndërrimi i tokës bujqësore në tokë ndërtimore; - Qasja e kufizuar në mjete financiare për investime në Agrobiznes; - Pasiguria e efikasitetit afatgjatë të investimeve në bujqësi; - Konkurrenca e tregut nga importi; - Mungesa e mbrojtjes së prodhimeve nga fatkeqësitë natyrore dhe fatkeqësitë tjera;

Të gjeturat kyçe në kuadër të fushës së bujqësisë janë radhitur më vazhdim:

- Humbja e tokës bujqësore e kualitetit të lartë;
- Fragmentim i ekonomive bujqësore;

- Demtimi i zonave në komusacion;
- Vershime të shpeshta të tokave bujqësore dhe humbje të mëdha të produkteve bujqësore nga ky faktor;
- Sipërfaqe të vogla të kultivuara me pemë;
- Siperfaqe të vogla të kultivuar me perime për kundër potencialeve (fushë të hapur dhe serra);
- Numer i vogël i pikave për grumbullimin, ruajtjen dhe përpunimin e pemëve dhe perimeve;
- Fond i vogël blegtoral përkunder potencialeve që posedon komuna e Gjakovës.
- Numer i vogël i qumështoreve dhe përpunuesve të qumështit dhe mishit;
- Sipërfaqe të vogla të kultivuara me vreshta përkunder potencialit dhe traditës së fermerve të kësaj ane;
- Jo funksionim i duhur i sektorit të shpeztaris një numer i madh i objekteve ekzistuese jasht funksionit;
- Potenciale të mira për zhvillim të bletaris;
- Mundësi të konsolidimit të tokave bujqësore.

3.2.16. Pylltaria

Komuna e Gjakovës ka përafërsisht 26,264 ha pyje. Prej tyre 17,435 ha në sektorin publik dhe 8,829 ha në atë privat. Drurët më të përhapur në këto pyje janë pisha, ahu, dushku, shkoza, qarri dhe bingu. Sa i përket kategorizimit të pyjeve, pyje halore janë 541.12 ha dhe pyje gjeth mbajtëse 25,722.88 ha.

Gjakova ka nevojë për asistencë në pyllëzimin e tokës jopjellore dhe në mbrojtjen e pyjeve. Pyjet, po ashtu, janë akumuluesit më të mëdhenj të sasisë së CO₂ në tokë dhe furnizuesit kryesorë të atmosferës me oksigjen. Janë resurse natyrore ripërtëritëse, produktet e të cilave mund të shfrytëzohen në industri, për djegie dhe për qëllime të tjera. Pyjet janë ekosisteme në të cilat rriten një numër i madh i llojeve bimore dhe shtazore me rëndësi ushqyese dhe mjekuese për njeriun. Ato përveçse pengojnë erërat e fuqishme, ndihmojnë edhe në rekreim për njeriun.

Sipas shpërndarjes vertikale, pyjet e Gjakovës i përkasin brezit të pyjeve kodrinore-malore me këto tipa të pyjeve:

- Pyjet ksero-mezofile të Bungës dhe Shkozës;
- Pyjet mezofile të Ahut;

Këto pyje ndahen në grupe ceno-ekologjike me këto njësi:

- Pyjet e Bungës dhe Qarrit (*Quercionpetraecerris*)
- Pyjet e Shkozës (*Carpinuetumillirico-moesiacum*) dhe
- Pyjet e Ahut kodrinor (*Fagenionmoesiacesubmontanum*)

Prerja e pakontrolluar e pyjeve ndikon në shfaqjen e shumë ndryshimeve mjedisore, si ndryshimet klimatike, vërshimet etj. Pyjet në Gjakovë paraqesin një resurs shumë të rëndësishëm. Mirëpo, si pasojë e menaxhimit jo adekuat të pyjeve në të kaluarën ka ardhur deri te degradimi i tyre.

Nevojat

Komuna e Gjakovës ka nevojë për studime lidhur me reitalizimin e pyjeve brenda teritorit të komunës. Poashtu komuna duhet të punon më shumë me donatorët e ndryshëm (BE, Finlanda dhe Suedia) të cilët kanë nda fonde për projekte konkrete që kanë të bëjnë me revitalizimin e pyjeve, më specifiku: pastrimi i pyjeve nga mbeturinat (drunjtë e thatë dhe shkurret) dhe formimi dhe funksionalizimi i vendeve për gjueti, ngritja e kapaciteteve të pronarëve të pyjeve për menaxhim të pyjeve (Dhënia në menaxhim të pyjeve shoqërore banorëve të zonës), Bashkëpunimi me nivelin qendror në ripyllëzim;

3.2.17. Sektori i industrisë së përpunimit të drurit

Sektori i industrisë së përpunimit të drurit dhe mobilierisë është një ndër sektorët në të cilin është investuar në teknologji dhe ngritje të kapaciteteve prodhuese si nga vetë kompanitë ashtu edhe nga institucionet donatore, duke marrë formën e një sektori të konsoliduar. Kompanitë nga ky sektorë përveç se janë duke mbuluar kërkesat e tregut vendorë, si dhe me produkte specifike janë duke depërtuar edhe në tregjet rajonale dhe tregun e BE-së. Më rëndësi është të theksohet se ky sektor-kompanitë e drurit kanë krijuar marrëdhënie bashkëpunimi me kompanitë prestigjioze të vendeve të BE-së për dizajn të produkteve që tregojnë nivelin e arritshmërisë së kompanive vendore në konkurrencë me prodhimet e importuara nga ky sektorë.

Gjakova industrinë e përpunimit të drurit e ka mjaftë të zhvilluar, ku në bazë të statistikave të fundit mund të themi se e zë vendin e tretë në vend sa i përket punës dhe angazhimit në këtë sektor. Për nga shtrirja rajonale e numrit të

ndërmarrjeve në nivel vendi, në sektorin e “Prodhimit të drurit dhe të produkteve të drurit dhe të tapës” regjioni i Gjakovës përbën 12.75%, me qarkullim 12.22% të shumës së përgjithshme.

Nën aktiviteti “Prodhimi i fletëzave të rimesos dhe të paneleve bazuar në dru (furniri)” për nga numri i ndërmarrjeve 50% i takon qytetit të Gjakovës, dhe ka 10.95% të të punësuarve.

Nën aktiviteti “Prodhimi i parketit për dyshe” 50% e numrit të ndërmarrjeve janë nga komuna e qytetit të Gjakovës, e cila në të njëjtën kohë prinë në nivel vendi sa i përket punësimit në këtë kategori me 75% të punësimit dhe me 95.50% të qarkullimit. Gjithashtu, komuna e Gjakovës prinë edhe në nën aktivitetin, “Prodhimi i produkteve të tjera nga druri; prodhimi i artikujve nga tapa, kashta dhe materialeve të gërshetuara-thurje” me 32.70%.⁶¹

3.2.18. Tregu

Prodhimtaria evropiane e mobilie paraqet mundësi të mëdha për Kosovën. Presioni i kostos në prodhimtarinë e mobileve në Evropën Perëndimore është i lartë, ndërsa çmimi i drurit është faktor kritik. Kompanitë nga BE-ja shikojnë drejt Evropës Lindore për lëndën e parë drusore me çmim më të ulët. Prodhuesit gjerman kanë tendencë të zhvendosjes në Poloni, ndërsa shumë prodhues italian kanë zgjedhur Slloveninë. Strategjia e dytë për të zvogëluar koston është nënkontraktimi i prodhimit të komponentëve gjysmë të përfunduar apo të përfunduar të mobileve. Në këtë rast kostoja e transportit luan rol kyç, marrë në konsideratë afërsinë gjeografike të Kosovës me tregjet e BE-së. Në të dy rastet mundësitë e Kosovës për eksport në BE janë të mira. Një fushë e posaçme në të cilën bizneset kosovare do të mund të krijojnë tregje të vogla të dedikuara për prodhime të caktuara, është ajo e nënkontraktimit të pjesëve përbërëse të mobileve apo prodhimet gjysmë të përfunduara.

Sipas statistikave të tregëtisë së jashtme 2018 vlera e eksportit për këtë sektor ishte:

Vlera e eksporteve (000 Euro)	2016	2017	2018
Druri dhe artikuj druri	3,619	4,408	5,664

Në vetem këto 3 vite mund të shifet rritja e madhe në vlerën e eksportit të këtij sektori prej 22% në 2017 krahas vitit 2016, dhe 28% në vitin 2018 krahas vitit 2017. Rrjetje e tillë është tregues i fuqishëm se ky sektor po deperton në tregun BE cdo vit e më shumë.

Trendet në sektorin e përpunimit të drurit

Vlera e eksporteve (000 Euro)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Druri dhe artikuj druri	7,088	4,962	5,458	6,004	6,604	7,265	7,991	8,790	9,669	10,636

Sipas të dhënave të Doganës së Kosovës, Sektori i përpunimit të drurit në Kosovë, është një nga sektorët që është goditur më së rëndi nga pandemia e shkaktuar nga koronavirusi. Ky sektor ka zvogëluar kapacitetet prodhuese për 30 për qind, duke zvogëluar në këtë mënyrë edhe eksportin për në vendet e Bashkimit Evropian. Gjatë vitit të kaluar eksporti i këtyre produkteve ka qenë 5.8 milionë euro, derisa eksporti për shtatë muajt e këtij viti kap vlerën e 2.8 milionë eurove. Kështu në parashikimin e trendeve për vitet në vijim zvogëlim prej 30% është shënuar për vitin 2020 dhe pastaj një rritje graduale prej 10% cdo vjet ne vijim deri në vitin 2028.

Komuna e Gjakovës duhet poashtu të mbështes pikërisht këtë sektor duke fuqizuar afarizmin në këtë sektor. Mbështetja mund të jetë në arsimimin e profesionisteve të maqinave të përpunimit të drurit, mbështetjeje e bizneseve, organizimin e panairove pikëritsh për këtë sektor etj.

3.2.19. Turizmi

Turizmi është një sektor mjaft i rëndësishëm për zhvillim ekonomik. Ndikimi direkt i turizmit sjell shtim të të hyrave, zhvillim të veprimtarive ekonomike që përbëjnë ekonominë turistike përfshirë: hotelerinë/ akomodimin, transportin, tregtinë, institucionet kulturore, rritjen e punësimit, standardit jetësor, investimet, zhvillimin e viseve të pazhvilluara. Në anën tjetër, turizmi ka ndikim indirekt në ato ekonomi të cilat furnizojnë ekonominë turistike, duke përfshirë: bujqësinë, ndërtimtarinë, industrinë artizanale.

⁶¹ Industria Përpunuese - Raporti 2019, MTI, 2020

Turizmin Malor i cili po financohet nga Bashkësia Evropiane nëpërmjet projekteve të bashkëpunimit ndërkufitar Gjakovë (KS) –Tropojë (AL), Komuna duhet të jetë partnere e përhershme në zhvillimin e mirëmbajtjen e lidhjeve shpirtërore dhe turistiko-malore.

Në Gjakovë janë të zhvilluar më së shumti këto lloje të turizmit: turizmi kulturor, turizmi shpirtëror dhe gastronomia, gjegjësisht turizëm i bazuar në trashëgiminë kulturore, por që viteve të fundit i është kushtuar rëndësi të madhe edhe turizmit natyror, duke krijuar qasje në disa atraksione natyrore të cilat gjenden në Komunën e Gjakovës.

Gjakova sipas analizave ka potenciale të zhvillimit të turizmit malor me theks të disa zonave si: Parku Kombëtar, Malet e Pashtrikut, Maja e kurores, Kanioni i drinit të bardhë, Shkugëza, Shpella e Kusarve e shumë lokacione të tjera, në kuadër të këtyre zonave mungon infrastruktura e mirfillt për qasje të lehtë në këto zona, edhe për kundër investimeve viteve të fundit nga komuna për krijimin e një qasje të lehtë të qytetarëve në këto zona. Andaj, është e nevojshme vazhdimi i investimeve në këto zoon në të mirë të zhvillimit ekonomik dhe turistik të komunës.

3.2.19.1. Vizitorë dhe njësi akomodimi

Në vitin 2018 në Kosovë janë shënuar rreth 192 mijë vizitorë. Vizitorët nuk qëndrojnë gjatë në Kosovë, afër 1.5 natë në mesatare. Shumica e tyre, mbi 83%, janë ndërkombëtarë. Sipas numrit të vizitorëve, burimet kryesore të turizmit janë Shqipëria (19%), Gjermania (9%) dhe Turqia (8%), Zvicra (7%), etj.⁶²

Të dhënat gjithashtu tregojnë se regjioni Gjakovës paraqet destinacion të rëndësishëm të turizmit në Kosovë, por me ofertë jo të kënaqshme.

Sipas hulumtimit të fundit të zhvilluar nga ASK-ja (2016), në komunën e Gjakovës, tregojnë për gjithsej 15 njësi akomodimi, rreth 3% e totalit, (12 hotele, 2 motele dhe 1 bungallou), me kapacitet prej 254 dhoma dhe 330 shtretër. Për nga llojet e shërbimeve që ofrojnë, 12 hotele kanë restorant, vetëm 1 ka pishinë, kurse 9 ofrojnë sallone dasmesh dhe vetëm 4 sallone takimesh. Shfrytëzimi i këtyre njësive akomodimi nuk duket i kënaqshëm – afër 8% në mesatare gjatë vitit 2019 në rajonin e Gjakovës.

Sipas të dhënave nga Komuna e Gjakovës aktualisht në Gjakovë funksionojnë si ekonomi familjare edhe 10 njësi të tjera akomodimi-Bujtina (Guest house), kapaciteti total i të cilave është 27 dhoma me 88 shtretër. Vetëm gjatë vitit 2019 këto bujtina kanë akomoduar 928 turistë me gjithsej 2155 natë qëndrimi.

Sipas hulumtimit të fundit të zhvilluar nga ASK-ja, numri i vizitorëve dhe netëqëndrimet gjatë tre vitet e fundit ka pesuar ndryshime. Në vitin 2018 ka patur rritje prej 7% të numrit të vizitorëve në K. E Gjakovës por një rrënje prej -9% të netëqëndrimeve në krahasim me vitin 2017. Me fjalë tjera, edhe me rritje të vizitorëve në Komunë, vizitorët nuk mbesin gjatë në komunë por evizin për Komuna tjera. Në vitin 2019, gjendja është më e vështirë; ka patur rrënje prej -45% të numrit të vizitorëve në K. e Gjakovës dhe një rrënje prej -37% të netëqëndrimeve në krahasim me vitin 2018. Këto zhvillime ndikojnë negativisht në zhvillimin ekonomik të komunës sidomos për biznese të vogla dhe mesme të cilët llogarritsin në qarkullimin e vizitorëve.

Komuna e Gjakovës	2017	2018	2019
Vizitor	13,560	14,521	7,995
Netëqëndrimet	23,518	21,388	13,423

3.2.19.2. Turizmi rural

Bujqësia dhe turizmi janë ndër industritë që po zgjerohen me ritme më të shpejta në shumë vende në rajon por koheve të fundit edhe në Kosovë. Potenciali i agroturizmit për të krijuar marrëdhënie sinergjike midis këtyre dy sektorëve të rëndësishëm është pranuar gjerësisht nga planifikuesit dhe politikëbërësit. Agroturizmi është një lloj hibridizimi i sistemit bujqësor që bashkon elementët e bujqësisë dhe turizmit për të krijuar ofertë për produktet dhe shërbimet bujqësore si dhe për të ofruar eksperiencë për turistët. Agroturizmi në Gjakovë është një sektor me potencial të madh. Vendndodhja gjeografike e qytetit, peizazhet e jashtëzakonshme, tradita e kahershme e mikpritjes, kuzhina e pasur me shumë teknika tradicionale gatimi dhe produktet tradicionale e bëjnë Gjakovën vendin me potencial për zhvillim të agroturizmit.

⁶² Burimi, ASK, Numri i vizitorëve të jashtëm dhe netë qëndrimet sipas shteteve prej nga vijnë

Ky sektor momentalisht nuk gjen zhvillim të duhur edhe për kunder potencialeve hapësinore dhe pejsazhore të cilat komuna e Gjakovës i posedon, kohëve të fundit ky sektor ka filluar të shtrijë fillet e para të zhvillimit në disa zona të caktuara nga biznesmen individual. Ky sektor në të ardhmen duhet të shihet si prioritet i komunës në aspektin e zhvillimit dhe orjentimit të zhvillimit duke përcaktuar hapësira dhe hartuar strategji në aspektin e gershetimit të sektorit të bujqësis dhe turizmit rural.

Agroturizmi konsiderohet jo vetëm një sektor që mund të ndihmojë promovimin turistik dhe zhvillimin ekonomik, por edhe si një sektor që do të kontribuojë në zhvillimin e qëndrueshëm të turizmit dhe në ruajtjen dhe promovimin e identitetit kulturor dhe lokal.

3.2.19.3. Turizmi kulturor

Komuna e Gjakovës ka mjaft asete kulturore, traditë dhe histori që të ofron një eksperiencë të këndshme cdo turistit i cili viziton këtë komunë madhështore. Komuna duhet te realizoj si paketë nje sërë të produkteve kulturore brenda të cilës turistët kanë mundësi që të zgjedhin më opsioneve. Kjo nënkupton funksionalizimi i Çarshisë së Madhe sipas strategjisë për funksionalizimin e Çarshisë, realizimin e projekti “Sipërfaqe turistike Malore – Koshare” dhe “Peizazh i Mbrojtur – Shkugëza”, zhvillimi i produkteve turistike që dalin nga Strategjia e turizmit-Pakoja e Turizmit. Duke ndihmuar këtë lloj turizmi me guida dhe aktivitete audio vizuele në pika të caktuara brenda Kumunes dhe qytetit të Gjakovës, ndihmon në promocionin e komunës nëpër media dhe atrakton vizitorë lokal si dhe ndërkombëtorë.

Projeksionet

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Vizitor	5,597	6,436	6,822	7,300	7,811	8,357	8,942	9,568	10,238	11,159

Për shkak të pandemisë në Kosovë dhe masat preventive të udhëtimit në përgjithësi, ndikimi në sektorin e turizmit dhe NVM të cilat shërbejnë këtë sektorë, parashikohet të jetë ndikuar me rrënjë prej -30% në vitin 2020 në numrin e vizitorëve. Është shumë vështirë që të bëhen parashikimet me situatë të pandemisë e cila tashme ka kapluar gjithë botën, por përmirësimi parashikohet të jetë në vitin 2021 prej 15% dhe vazhdon me një rritje progresive graduale prej 6%-7% vjetore deri në fund të vitit 2028. Me masat mbrojtëse vendore dhe një vigjilencë të shtuar tendenca është që rikëmbjes ekonomisë të ipet primat në të ardhmen derisa të zgjidhet qështja e pandemisë në përgjithësi.

3.2.20. Qasja në financa/mbështetje për biznese në Komunën e Gjakovës

Qasja në financa vazhdimisht është identifikuar si një ndër sfidat kryesore me të cilën ballafaqohen ndërmarrjet mikro, të vogla dhe të mesme (NMVM) në vend, duke ngadalësuar kështu zhvillimin e sektorit privat në Kosovë. Përderisa në të kaluarën shumica e shqetësimeve mbi këtë temë kishin të bënin me kushtet jo të favorshme të financimit nga institucionet e përfshira në këtë fushë, se mund të vërehen përmirësime të medha në këtë aspekt gjatë viteve të fundit. Fillimi i punës së përmbaruesve privat dhe reformat e tjera në sistemin gjyqësor dhe zbatimin e kontratave, kanë kontribuar në uljen e rrezikut për kreditorët, gjë që ka mundësuar uljen e normave të interesit. Për më shumë, Raporti i të Bërit Biznes i Bankës Botërore, rangon Kosovën në vendin e 57 nga gjithsej 190 shtete në indikatorin përkatës për Marrjen e Kredive për vitin 2020.

Përderisa ka ende hapësirë për përmirësime që të adresohet rreziku i kreditimit në banka dhe institucione tjera financiare, trendi i përgjithshëm është inkurajues për sektorin privat, veçanërisht për ato kompani që mund të mbështesin aplikimet e tyre për kredi me asete të tyre.

Megjithatë, një numër i konsiderueshëm e NMVM-ve në të kaluarën kanë hasur në vështirësi për të pasur qasje në financa si rezultat i mungesës së aseteve për të shërbyer si kolateral në aplikimet e tyre. Një gjë e tillë ka ndodhur veçanërisht tek ndërmarrjet e reja dhe tek femrat ndërmarrëse, gjë që ka kufizuar mundësitë e tyre për rritje. Çështja e mungesës së kolateralit nuk është një dukuri vetëm në Kosovë, meqenëse një numër i madh i ekonomive në gjithë botën ballafaqohen me sfida të ngjashme. Shumica e mjeteve për biznes, janë kursimet personale dhe huazimet nga familjarët dhe miqtë janë burimi i tyre kryesor i financimit. Përderisa përdorimi i kursimeve për qëllime të financimit mund të ketë përparësitë e veta, qasja në kapital nga institucionet financiare patjetër se mund të ndikojë në rritje më të theksuar të kompanisë.

Që të adresohet kjo çështje, Qeveria me ndihmën e organizatave donatore, ka filluar procedurat për krijimin e një fondi për garantimin e kredive. Parlamenti i Republikës së Kosovës ka aprovuar Ligjin për Themelimin e Fondit Kosovar për Garanci Kreditore (FKGK) në dhjetor 2015, i cili është publikuar në gazetën zyrtare në janar 2016. Ligji themelon fondin dhe vendos dispozitat për funksionimin, kompetencat, strukturën dhe procedurat për lëshimin e garancive kreditore.

Disa synim të cilat Fondi Kosovar për Garanci Kreditore janë:

- Rritja e kredithënies për NMVM-të nga institucionet financiare vendore;
- Krijimi i vendeve të punës, rritja e prodhimtarisë lokale dhe shërbimet me vlerë të shtuar, zgjerimi i bazës tatimore;
- Mundësi më të mira për sektorët dhe kategoritë e cenueshme ekonomike dhe të popullsisë, duke përfshirë gratë, pakicat, bujqit, ndërmarrësit dhe rininë; si dhe
- Mundësimi që Institucionet mikrofinanciare dhe Institucionet Financiare Jo-bankare të zvogëlojnë riskun e tyre.

Si përfundim, FKGK lehtëson për te bërë biznes NMVM dhe në përgjithësi kanë sjellë, dhe kontribuojnë të sjellin, që normat e interesit të ulen në Kosovë. Komuna e Gjakovës duhet të ofrohen shërbimet për informim dhe konsultimeve për zhvillimin e NVNM përdorimin e këtij mjeti tek NVNM brenda teritorit të saj e cila do mund të kontribuon drejt krijimi i vendeve të punës, rritja e prodhimtarisë lokale dhe shërbimet me vlerë të shtuar.

3.2.21. Shfrytëzimi i Partneriteti Publiko Privat (PPP)

Komuna e Gjakovës ende nuk shfrytëzon potencialin e formës së financimit të projekteve përmes PPP ku dobitë më të mëdha janë qytetarët e Komunës së Gjakovës. PPP është formë e realizimit të projekteve ku operatori privat, fituesi i kontratës së koncesionit nga sektori privat, zbaton projektin sipas kërkesave të Komunës së Gjakovës. Poashtu merr përsiper shumicën e risqeve lidhur me projekt, financon dhe ofron shërbime publikut/qytetarëve të Komunës. Një partneritet i tillë mund të sjellë zbatimin e projekteve madheshtore në Komunën e Gjakovës në afate relativisht të shkurta.

Formë tjetër e partneritetit publiko privat është **Iniciativa Private e Financimit (PFI)**. Kjo formë e financimit të projekteve kapitale ne dobi të qytetareve, mund të vizualizohet sikur të blehet një produkt tani, dhe ta paguash për të me kështu. Në këtë rast produkti i “blerë” është shërbimi i ofruar i cili mund ta gëzojnë qytetarët, dhe zakonisht vjen në formë të ndërtimit të infrastrukturës cila duhet të menaxhohet në një kohë afatgjatë. Për shkak të kostos së madhe investimit dhe specializimi i kërkuar për operimin e infrastrukturës për ofrimin e shërbimit kualitativ, kjo detyrë/obligim iu vendoset sektorit privat.

Në modelin PFI, sektori privat kërkon kompenzim për shërbimin e ofruar qytetareve nga Komuna (“kështu”). Termi i cili përdoret për këtë pagesë është “Pagesa e njëanshme Komunale” i cili zakonisht fillon vetëm pas kompletimit të investimit dhe me fillimin të ofrimit të shërbimit qytetareve. Konkurenca e madhe në kohën e tenderimit në sektorin privat bëhet për kërkesën me të **vogël** të Pagesa e njëanshme Komunale (“kësti”). Ky fakt është në mirënjohje të komunës, sidomos, për këtë Komuna duhet të vlerësojë sakt sa është maksimumi i të hollave që mund të alokojë

Llojet e projekteve cilat mund të zbatohen përmes PFI

Nga shërbimet me të vogla siq janë mbjellja e luleve apo zëna e qeneve endacak në Komunë deri tek ndërtimi i infrastrukturave të mëdha inxhinierike siq janë urat apo digat, atrakcioneve turistike etj. Është spektri i gjërë i projekteve cilat kualifikojnë, por me kushte që funksioni shërbyesë është për të gjithë qytetarëve të cilët dëshirojnë/duhet ta përdorin.

Në PPP/PFI projekte sektori privat gjene financimin dhe ben tërë investimin dhe merr zakonisht këto reziqe:

- Mjedisi
- Kostoja operative
- Norma e interesit
- Përgjegjësi e dizajnit
- Prokurimi dhe Instalimi
- Programimi
- Operimi (të gjitha aspektet rreth operimit)

- Mirëmbajtja
- Transferi i infrastruktures + paisje tek Komuna

PFI eshte e mire per sektorin privat sepse:

- pagesa e njeanshme Komunale eshte **pagese fikse dhe e garantuar** per sektorin privat (vetem perderisa sherbimi ofrohet kualitativ)
- **Pagesa e njeanshme Komunale heq riskun e kerkeses se dobet per sektorin privat per ate sherbim ofruar**
- **Fitim** afatgjate
- **Te drejta** administrimi te prones

PFI e mire per Komunen sepse:

- Komuna nuk ka fonde te tilla per investim
- Komuna nuk ka personelin, kualifikimin e peronelit, eksiriencon e personelit per realizim te projekteve cilat synon ti realizoj
- Kryetari i komunes mund ti shtyej shume projekte te tilla me nje pakete cila atrakton konsorciume nderkombtare
- Me nje proces tenderues mund te aktivizohet nje game zhvillimeve/ndertimi ne Komune cila verehet ne ditën e perditshme nga qytetaret. Ndryshimet te cilat PFI projekti sjelle mund te jene shume te medha ne qytet dh vende tjera te komunes.
- Zhvillim i hovshem brenda komunes
- Infrastruktura ngel aset i Komunes zakonisht ne fund te kontrates ne gjendje te mire

Nevoja

Eshte praktike e mirë qe të behet nga një parafizibilitet të të gjitha projekteve të dëshiruara dhe identifikuar nga Komuna e Gjakovës, sado të jenë të medhaja apo të vogla, cilat mendohet të zbatohen permes modelit PPP apo PFI. Pastaj, të gjitha projektet të kalsifikohen sipas një apo disa karakterisikave (kritere financiare te vendimarrjes, benefiteve ekonomike etj.) qe te mundet me arsyeshmeri (fizibilitet) të rangohen projektet (lista). Kështu mundet Komuna e Gjakovës të fokusohet në hartimin e fizibiliteteve të plota për projektet sipas listës.

Me zbatimin e këtij lloji të partneriteti, Komuna mund të përfitoj shumë në një kohë të shkurtër në aspektin e zhvillimeve infrastrukturës, një gamë të shërbimeve cilësore për qytetarët, atraksione turistike etj. përmes të cilës sjellët një zhvillim të hovshëm ekonomik në Komunë.

3.2.22. Sektori i industrisë së përpunimit të metalit

Kosova kryesisht eksporton produkte të papërpunuara apo gjysmë të përpunuara me vlerë të vogël të shtuar. Në vitin 2017, mbi 56% e eksporteve të Kosovës drejtë vendeve tjera ishin të përbëra nga metalet, mineralet dhe produktet e ngjashme të papërpunuara. Ky sektor, edhe përkundër investimeve të shumta si në investime në teknologji prodhuese dhe objekte prodhuese, ende konsiderohet si sektor në konsolidim dhe sektor i cili duhet të përmbush kritere të cilat do ta ngritin ne nivel që të behet konkurrent për të eksportuar si në tregjet rajonale ashtu edhe në tregun e BE-së.

Sipas madhësisë, (81.9%) e kompanive të sektorit janë kompani mikro (177 kompani gjithsej) me më pak se 9 punonjës. Pastaj janë kompanitë e vogla që kanë ndërmjet 9 dhe 50 punonjës. Në anën tjetër, janë pesë kompani të mesme dhe të mëdha, që dominojnë mbi këtë sektor në kuptim të numrit total të punonjësve dhe me disa përjashtime të theksuara, sa i përket prodhimit dhe qarkullimit.

Veprimtaria tjetër kryesore më e shpeshtë është prodhimi i komponentëve të metalit përmes veprimtarisë së përpunimit metalurgjia pluhur dhe trajtimi dhe veshja e metaleve, si dhe prodhimi i produkteve të metaleve të çmuara, fijeve dhe aluminit.

Ky sektor mund të kërkon dhe punëtorë te shkathte në përpunimin e metalit. Gjate viteve ky sektor ka shenuar rritje të në vlerën e eksportit eksport dhe është i një sektor ku K. e Gjakovës mund të mbështes fuqimisht ndërmarrjet e vogla dhe të mesme përmes insentivave dhe përkrahje të ndryshme në bashkëpunim me donatorër të cilët kanë investu dhe mbështatur pikërisht këtë sektor tashmë gjatë 5 viteve të fundit, dhe prap vazhdojnë ta mbështesin.

Regjioni i Gjakovës, në industrinë e përpunimit të metaleve ka 13.98% të ndërmarrjeve në nivel vendi, 2.36% të punësuar dhe qarkullim vjetor prej 0.47%. Llojet e bizneseve kryesisht janë biznese të vogla, familjare.

Ndër ndërmarrjet më të mëdha të përpunimit të metalit është “RroniFer”, i cili është pasardhës juridik i kompanisë “FER PLAST”, e cila ishte themeluar në vitin 1989. Kjo ndërmarrje prodhon me kapacitet ditor 100 ton në ditë. Pastaj është fabrika “Shllaku Metal” e cila merret me prodhimin e furrave elektrike për amvisëri, rafta metalikë, shërbime, etj. Biznese të tjera të përpunimit të metalit në Gjakovë janë Jakova-L, P&R Metal, Metal G%Z, Go Metal e shumë të tjerë.

3.2.23. Resurset nëntokësore dhe sipërfaqësore

Kromi (Cr)

Në zona të ndryshme të rajonit të Gjakovës janë kryer hulumtime të konsiderueshme gjeologjiko-minerare për zbulimin e xeheroreve të kromit, bakrit, aluminit, qymyrit, argjilës, rërës kuarc dhe të mineralizimeve tjera. Në masivin e Gjakovës ishin zbuluar mbi 80 dalje të xeheve të kromit në sipërfaqe e që janë shfrytëzuar në plotni.

Si rajone të pasura me krom (Cr) janë masivi krombajtës i Gjakovës dhe i Rahovecit. Xeheroret e kromit kanë qenë ndër lëndët më të rëndësishme minerale për ekonominë e rajonit të Gjakovës. Shfrytëzimi i organizuar filloj për herë të parë nga një shoqëri koncensionare italiane në mbretërinë e Jugosllavisë aty nga viti 1928. Në periudhën 1936-1964 në këto vendburime me një sipërfaqe rreth 85 km² janë nxjerrë rreth 300.000t xehe të kromit të klasave I, II dhe III. Vendburime të lokalizuara të xeheroreve të kromit janë: Deva, Qafa e Prushit, Babaj Bokës, Qeret, Suka e Lekës, Qafa e Vincit, Maja 1, Maja 2, etj. Pjesa më e madhe e nxjerrjeve rrjedh nga vendburimet e Devës dhe Babaj Bokës.

Sot, rajoni i Gjakovës nuk ka me rezerva të bilansuara të xeheve të kromit. Gjithashtu, hulumtimet e gjertanishme nuk janë kryer deri në atë shkallë për tu dhënë një vlerësim të mundësisë të zbulimit të rezervave të kromit. Besohet se, në lugun Boka e Gjonit gjinden rezerva prej 100.000t të kategorive A+B me përmbajtje prej rreth 16% Cr₂O₃, ndërsa në vijën Ponashec-Morinë ndodhen vendburime të kromit me përmbajtje të Cr₂O₃ prej 20-30%. Kjo hapësirë është shpallur zonë e interesit nga ana e Qeverisë (viti 2008). Prandaj, është e domosdoshme të bëhen hulumtime sistematike të kromit në një periudhë të gjatë kohore, për të vlerësuar perspektivën ekonomike.

Zhiva (Hg), Platini (Pt) Dhe Nikeli (Ni)

Në qarkun e masivit të serpentinit të Gjakovës janë analizuar spektro-kimikisht 10 mostra të mbledhura, të cilat kanë dhënë vlera në diapazon prej 220-760 ppm¹ të përmbajtjes së zhivës. Vendburimet të pasura me zhivë kanë rezultuar Deva, Popovci, Goden; në rrezen veriore të malit Pashtrik.

Me qëllim të zgjerimit të bazës së xeheve të Ni-Co, hulumtimet kanë zbuluar një numër të madh të shfaqjeve të xeheve laterite të veçanta në vijën Junik-Morinë.

Minerale të Bakrit (Cu)

Shfaqje të shumta të pikave të mineralizimeve të bakrit janë zbuluar në disa zona të rrethinës së Gjakovës, duke filluar Pashtrik, Deve, Ponoshec-Popovc, Suka e Crmjenit - Suka e Radoniqit e deri në Hereq. Mirëpo, në asnjë vend sasia e mineralizimit dhe përmbajtja e metalit nuk ka qenë e përqendruar në formën e vendburimit në mënyrë që të hapet ndonjë minierë për shfrytëzim ekonomik.

3.2.24. Infrastruktura teknike, rrugore dhe transporti

Komuna e Gjakovës ofron infrastrukturë rrugore të shtruar rreth 90%. Kufizohet me 11 fshatra ndërkufitare me Shqipërinë dhe ka qasje shumë të shpejtë përmes tri Pikave Kufitare me Shqipërinë. Lidhja më e afërt e Gjakovës (afërsisht 30 km) me autostradën Prishtinë- Tiranë është në Prizren. Gjakova nuk ka qasje direkt në rrjet hekurudhor. Rruga magjistrale M9-1 përmes Gjakovës për në Shqipëri. Një aeroport i vogël ushtarak i cili për momentin (2006) përdoret nga KFOR-i , gjendet afër Gjakovës. Në të ardhmen, ky aeroport i vogël mundet me qenë i hapur për përdorim civil si plotësim – alternativë e Prishtinës.

3.2.25. Bashkëpunimi ndërkufitare

Afërsia natyrore mes Shqipërisë dhe Kosovës dhe traditat e shumta të tyre të përbashkëta ofrojnë mundësi të shumta për bashkëpunim të suksesshëm përtej kufijve. Prodhimet vendase nga të dyja anët e kufirit kanë pak ose aspak qasje në tregjet rajonale dhe ndërkombëtare. Mekanizmat për mbështetjen e biznesit janë të dobëta dhe të pamjaftueshme. Aktivitetet ekonomike ndryshojnë nga një zonë në tjetrën. Bujqësia, tregtia, ndërtimi dhe përpunimi i ushqimit gjenerojnë shumicën e të ardhurave vendore. Në industrinë ushqimore, mungesa e standarteve të paketimit, të marketingut, gjetja e tregjeve etj janë kufizime ende të mëdha për zhvillimin e ardhshëm.

Zona juglindore, e cila përfshin Kukësin dhe Gjakovën, është e pasur me burime nëntokësore, disa prej tyre ende të pashfrytëzuara. Shumica e produkteve bujqësore janë për vetë-konsum dhe një pjesë e mirë e prodhimit të Kosovës tregtohet në anën shqiptare të kufirit, kryesisht në rajonin e Kukësit, ku bujqësia është e dobët për shkak të kushteve të vështira natyrore dhe zonave malore.

Ka disa ushqime tipike dhe tradicionale: të qumështit dhe produkteve të mishit (djathë dele, kaskaval dhe mish qengji), fruta dhe perime të tilla si fasule, patate, qepë dhe gështenja, si dhe pije alkoolike në zonën e Kukësit dhe verërat në rajonin e Gjakovës të njohura si shumë të veçanta.

Prandaj, duhet të gjenden mekanizma bashkëpunimi për të nxitur lulëzimin e këtyre industrive dhe rrjedhimisht uljen e papunësisë, rritjen e shkëmbimeve tregtare përtej kufijve dhe të aktivitetit ekonomik për ta kthyer këtë zonë, në një zonë të rëndësishme dhe të zhvilluar.

Turizmi, për shkak të burimeve të ndryshme dhe tërheqëse natyrore, ka një potencial të fortë për rritjen dhe për nxitjen e zhvillimit ekonomik në të gjithë zonën, dhe ofron shumë mundësi për bashkëpunim ndërkufitar. Të gjitha rajonet, Kukësi, Durrësi dhe Gjakova ofrojnë një larmi karakteristikash, si: natyrën e bukur, peisazhet spektakolare, traditat dhe folklori, vendet kulturore dhe historike të përshtatshme për aktivitete turistike dhe kulturore. Malet, parqet kombëtare, zonat e mbrojtura dhe pyjet e njohur për bukurinë e tyre mund të jetë me interes të madh për turistët dhe ofrojnë mundësinë për të organizuar sporte dimërore dhe sporte në natyrë.

Përsa i përket infrastrukturës, aktualisht ka gjashtë pika kalimi kufitar mes Shqipërisë dhe Kosovës. Nga këto, tre (Shishtavec / Kukës, Orgjose / Kukësi dhe Borje / Kukës) janë vetëm për këmbësorët, ndërsa tre janë për transportin e mallrave dhe automjeteve (Morinë / Kukës, Qafa Prush / Kukës dhe Qafë Morinë / Tropoje). Investimet në një infrastrukturë moderne ndihmojnë për zhvillim ekonomik dhe rritjen ekonomike dhe afrojnë vendet dhe popujt përmes shkëmbimeve tregtare, aksesimit më të lehtë të tregjeve dhe gjithashtu nxisin zhvillimin e turizmit.

Rruga Durrës-Kukës-Morinë ka një rëndësi të vacantë sepse mundëson zhvillim më të shpejtë ekonomik, tregtar dhe turistik. Kjo rrugë lidh Kosovën dhe Shqipërinë dhe mundëson daljen në det për Kosovën. Gjithashtu ka krijuar një lirshmëri mjaft të madhe të njerezve dhe do të ndihmojë bashkëpunimin mes dy vendeve duke krijuar një tjetër infrastrukturë turizmi, tregtie dhe përfitimi ekonomik.

3.3. INFRASTRUKTURA TEKNIKE

Në territorin e komunës së Gjakovës, infrastruktura teknike e rrjedhimisht edhe shërbimet publike që lidhen me të nuk është në nivel më të mirë të mundshëm por viteve të fundit është duke u investuar në përmisimin e infrastrukturës dhe ofrimin e shërbimeve më cilësore. Kjo çështje është problem sidomos sa i përket nivelit të zhvillimit të infrastrukturës ujore dhe për këtë arsye ka nevojë për përpjekje më të mëdha të shoqërisë që ky problem të zgjidhet apo të zbutet. Problem është po ashtu furnizimi jo i mirë me energji elektrike ku rrjeti elektrik në disa pjesë është shumë i amortizuar, tensioni i dobët dhe ka reduktime të furnizimit. Nuk është në gjendje të mirë as rrjeti rrugor në këtë komunë.

3.3.1. Infrastruktura e ujësjellësi

3.3.1.1. Rrjeti i ujësjellësit, mbulueshmeria dhe materialet e rrjetit të ujësjellësi

Furnizimi me ujë për qytetarët e komunës së Gjakovës bëhet nga Liqeni i Radoniqit, i cili ka kapacitet prej 113 milion m³, dhe përmes kompanisë rajonale “Gjakova” dhe nga pusët në zonat rurale. Aktualisht KRU “Gjakova” sh.a, e cila është ofruesi i vetëm me ujë të pijshëm në komunën e Gjakovës, ofron shërbime të ujit të pijshëm për qytetin e Gjakovës dhe 88 vendbanime, ndërsa 2 vendbanime nuk ka rrjet të ujësjellësit, ky shërbim ofrohet 24 orë pa ndërprerje, me përjashtim të rasteve kur ka defekte apo probleme tjera (reduktive të energjisë) në stacionin e pompave dhe tubacionet – rrjetin shpërndarës të ujësjellësit.

Gjatësia e përgjithshme e rrjetit të sistemit për furnizim me ujë të pijshëm 228.257 m, prej të cilave 56% PE, 26% AÇ, 17% Zn dhe vetëm 1% PVC. Që do të thotë se 26% të rrjetit në zonë urbane kemi ende gypa të Asbes Cement.

3.3.1.2. Cilësia dhe furnizimi me ujë

Përkundër resurseve të saj të kufizuara qendra e ujit e IKSHPK-së aktualisht e përmbush rolin e saj parësor të pavarur për monitorimin e përputhshmërisë së cilësisë së ujit të pijshëm nga kompanitë publike rajonale të ujësjellësit në Kosovë në pajtim me standardet e mëhershme të BE-së dhe OBSH-së për cilësinë e ujit të pijshëm me qëllimin parësor të mbrojtjes së shëndetit publik.

Këto tema të propozuara si më kryesoret nuk do të shikohen si përfundimtare, por ato do vazhdojmë ti zhvillojmë deri në arritjen e qëllimit.

Sipas Raportit të Institutit Kombëtar të Shëndetësisë së Kosovës për vitin 2017, rezulton se gjatë analizave të bëra, uji është i standardit të lartë dhe i plotëson kriteret 100% me cilësi të mirë⁶³

3.3.1.3. Kërkesat për ujë/ Vlerësimi i nevojave në të ardhmen

Sipas udhëzimit Administrativ për norma dhe standarde të planifikimit hapësinor janë përcaktuar kërkesat për ujë për kokë banori, ujë për shfrytëzim për nevojat konsumuese/ ujë për pije dhe amvisëri janë radhitur sipas kategorisë:

- për vendbanime ≥ 100001 banor: ≥ 300 litra/banor;
- për vendbanime $\geq 20001 - 100000$ banor: $\geq 250 - 300$ litra/banor;
- për vendbanime $\geq 20001 - 100000$ banor: $\geq 200 - 250$ litra/banor;
- për vendbanime $\geq 5001 - 20000$ banor: $\geq 150 - 200$ litra/banor;
- për vendbanime < 5000 banor: $\geq 100 - 150$ litra/banor.

Sipas prognozave të skenarit realist demografike 2030 komuna e Gjakovës ka një numër të banorëve prej 129,626 duke përfshirë zonën urbane dhe rurale sipas këtij numri të banorëve institucionet përkatëse duhet të sigurojë një sasi të ujit prej $Q = 745.0$ l/s që realisht sipas gjendjes së KRU Gjakova ka të siguruar sasi e nevojshme të ujit për 8-10 vitet e ardhshme.

Skenari- a. 129626 (74362 banorë në zonën urbane dhe 55264 për zonën rurale për 10 vitet e ardhme deri në vitin 2030.

Bazuar në kapacitetet ekzistuese të burimeve të ujit me $Q = 1050$ l/s kapaciteteve të konservimit të rezervuarëve, kapacitetet e stacioneve të pompimit, numrit të prognozuar të banorëve për vitin 2030 të Skenari -a, përfshirë edhe banorët jo rezident apo diasporën, analizës së shpenzimeve me kërkesën mesatare prej $q = 250$ l/ për banor Komuna nuk ka nevojë për rritje të kapaciteteve të konservimit të ujit prej së paku 8-10 vitet e ardhshme.⁶⁴

Skenari-b-Bilanci i kërkesës për ujë dhe kapacitetit të furnizimit sipas Skenarit të KRU “Gjakova”

Shtimi i popullsisë meqenëse ASK nuk e ka bërë parashikimin e rritjes së popullsisë sipas komunave por vetëm në nivel të vendit, shtimi i parashikuar i popullsisë për komunat e zonës së shërbimit të KRU Gjakova është kalkuluar duke marrë për bazë trendin e njëjtë të rritjes së parashikuar nga ASK për Kosovë.

Bazuar në këtë kalkulim, është vlerësuar se gjatë periudhës 10 vjeçare (deri në vitin 2028) popullsia në zonën e shërbimit të Kompanisë do të ketë një shtim relativisht të vogël prej rreth 4,000 banorë në total krahasuar me popullsinë aktuale. Kjo rritje e popullsisë është kalkuluar për 3 komunat që janë të integruara në zonën e shërbimit.

⁶³ Plani i biznesit KRU_GJAKOVA 2019-2021

⁶⁴ Analiz profesionale

ASK parasheh që trendi i popullsisë do të jetë në rritje deri në vitin 2027, ndërsa prej vitit 2028, trendi do të jetë në rënie.

Kërkesa për ujë Në anën tjetër, kërkesa për ujë gjatë periudhës planifikuese nuk do të rritet si rezultat i shtimit të popullsisë, si dhe nuk pritet të rritet edhe për mbulueshmëri sepse që në këtë moment përqindja e mbulueshmërisë është 92% .

Për përlogaritjen e kërkesës për ujë janë bërë supozimet si vijon:

- 1) Është parashikuar ngritja e shkallës së mbulimit me shërbime të ujësjellësit prej 92% (160.667 banorë) sa është aktualisht në 100% në vitin 2022 (172,372 banorë),
- 2) Është parashikuar zvogëlimi i shkallës së ujit të pafaturuar (UPF) prej 44% sa është aktualisht në 36% për vitin 2028;
- 3) Është parashikuar rritja graduale e normës së konsumit të ujit nga 110 litra/ditë/banor (sa faturohet aktualisht) në 130 litra/ditë/banor në vitin 2028.

Kjo rritje e normës së konsumit pritet të ndodhë si rezultat i zvogëlimit të humbjeve komerciale të ujit (vjedhja e ujit, pasaktësitë e matjes dhe faturimit etj.). Alternativisht, kërkesa për ujë do të mund të vlerësohej edhe duke marrë (i) normën e konsumit prej 155 litra/ditë/banor dhe duke ia shtuar asaj (ii) sasinë e ujit të faturuar për konsumatorët komercial dhe institucional (14%) si dhe (iii) sasinë e humbjeve fizike të ujit (rreth 25%) të zvogëluar sipas planifikimit të Kompanisë për zvogëlimin e humbjeve të ujit.

Kjo nënkupton që për përmbushjen e nevojave për furnizim me ujë të popullsisë dhe ekonomisë së komunës së Gjakovë, KRUGJ dhe Komuna duhet të orjentohen në eliminimi e humbjeve teknike dhe komerciale.

3.3.1.1. Vlersimi i kapaciteteve të nevojshme teknike të infrastrukturës së zgjeruar apo të re në Rrjetin e Ujësjiellësit
Sipas **Skenarit a dhe b** parashihet që shkalla e mbulimit me shërbime gjatë 10 viteve të ardhshme për rritjen e banorë sipas skenarëve të përshkruar me lartë, nënkupton që duhet që të parashihen investime në zgjerimin e infrastrukturës së ujësjellësit që nevojitet për furnizim me ujë të këtyre banorëve. Prej këtij numri të planifikuar të shtimit të popullatës që planifikohet të përfshihen me shërbime, rreth 10,000 banorë do të përfshihen me sistemet që do të financohen gjatë 10 viteve të ardhshme nga donatorët e jashtëm, brendshëm dhe KRUGJ.

Humbjet e ujit kanë efekt negativ ekologjik, ekonomik dhe social dhe janë pjesë përbërëse e pashmangshme çdo sistemi të ujësjellësit. Shkalla e ujit të humbur është një indikator i mirë i jo-efiçencës së sistemit dhe në korrelacion me indikatorët tjerë siç janë efiçenca financiare dhe efiçenca operative. Reduktimi dhe kontrollimi i qëndrueshëm i UPF në një sistem të ujësjellësit është një problem kompleks i cili kërkon një qasje gjithëpërfshirëse dhe shumëdimensionale. Kjo për faktin se humbjet e ujit kanë tendencë natyrale të ngritjes nëse nuk ndërmerren masa adekuate për ndaljen/zvogëlimin e tyre: rrjedhjet nga gypat shtohen vazhdimisht, numri i ujëmatësve që nuk matin saktë rritet, të dhënat për konsumatorët vjetrohen etj.

Në rastin e KRUGJ, reduktimi i humbjeve të ujit (UPF) paraqet padyshim një prej sfidave më të mëdha për faktin se aktualisht më tepër se gjysma e ujit të trajtuar të cilin KRUGJ e distribuon në sistem (7.2 milion m³) nuk faturohet si pasojë qoftë e humbjeve fizike (rrjedhjet nga gypat) apo humbjeve komerciale (gabimet në matje dhe lexim, vjedhjet etj.). Shkalla kaq e lartë e humbjeve të ujit jo vetëm që shkakton humbje substanciale financiare për Kompaninë por ndikon drejtpërdrejt në cilësinë e furnizimit të konsumatorëve (ndërprerjet e rregullta në furnizim) që ka për pasojë rrezikimin e cilësisë së ujit dhe rrjedhimisht paraqet kërcënim permanent për shëndetin e popullatës.

Është e qartë se KRUGJ nuk mund ti eliminojë në tërësi humbjet e ujit, megjithatë, Kompania mundet dhe është e vendosur që ti reduktojë substancialisht ato. Rëndësia ekonomike e humbjeve të ujit dhe nevoja për një strategji të reduktimit të UPF mund të ilustron me faktin se reduktimi i UPF në shkallën prej 39.97% - që është synim i KRUGJ për periudhën deri në vitin 2022 - do të kursente sasi vjetore prej rreth 1.050.000 m³ ujë

Me qëllim të eliminimit të konfuzionit eventual lidhur me terminologjinë e cila përdoret kur bëhet fjalë për humbjet e ujit (përdorimi jo-konsistent i termave si: humbjet teknike, humbjet fizike, humbjet administrative, humbjet komerciale etj), në këtë dokument është përdorur terminologjia standarde e adaptuar në metodologjinë për llogaritjen e bilancit ujqor të Asociacionit Botëror të Ujërave (IWA), ku humbjet e ujit ndahen në:

- Humbjet aparente (komerciale), dhe
- Humbjet reale (fizike).

Megjithatë, tri janë identifikuar të jenë shkaqet kryesore për shkallën e lartë të humbjeve të ujit:

- **Mos menaxhimi i duhur** - Edhe pse humbjet e ujit janë identifikuar si prioritet i KRUGJ, deri tani nuk ka pasur strategji të zhvilluar për menaxhimin e tyre.
- **Problemet kulturore dhe sociale** - Problemet me sundimin e ligjit janë reflektuar edhe në rritjen e humbjeve të ujit në formën e kyçeve ilegale, dëmtimin e rrjetit të ujësjellësit, manipulimin me ujëmatësa etj.
- **Problemet teknike** - Për shkak të resurseve të limituara financiare, investimet në rehabilitimin dhe mirëmbajtjen e sistemit të ujësjellësit kanë qenë minimale, dhe ato kryesisht të financuara nga donatorët. Për më tepër rrjeti i shpërndarjes nuk i ka të përcaktuara zonat hidraulike gjë që e vështirëson tej mase menaxhimin efektiv të humbjeve të ujit.

Për arritjen e caqeve të përcaktuara KRUGJ, do të përqendrojë aktivitetet e veta në katër shtylla kryesore:

(i) Matja e plotë dhe e saktë e ujit të konsumuar;

(ii) Eliminimi i të gjitha parregullsive të lidhura me faturimin e saktë në bazë të konsumit real të konsumatorëve;

(iii) Identifikimi dhe legalizimi/shkyçja e të gjitha kyçjeve të paligjshme;

(iv) Detektimi dhe riparimi sistematik i të gjitha rrjedhjeve si dhe monitorimi i rrjetit distributiv në kuadër të sektorëve të përcaktuar (Zonat e Matura-DMA).

Reduktimi i këtyre humbjeve nuk kërkon investime financiare të larta por para se gjithash përkushtim maksimal të menaxhmentit, prandaj mund të arrihen rezultate të konsiderueshme përmes ndërmarrjes së masave si:

- inspektimi dhe detektimi i kyçjeve ilegale dhe vjedhjeve të ujit,
- shkyçja/legalizimi i personave të kyçur ilegalisht ose që vjedhin ujë,
- instalimi i ujëmatësve aty ku mungojnë,
- kalibrimi i ujëmatësve të dyshimtë,
- inspektimi i rregullt dhe zëvendësimi i ujëmatësve jofunksional,
- ngritja e saktësisë dhe përgjegjësisë në leximin e ujëmatësve,
- kontrollimi i leximeve nga kontrolli, etj

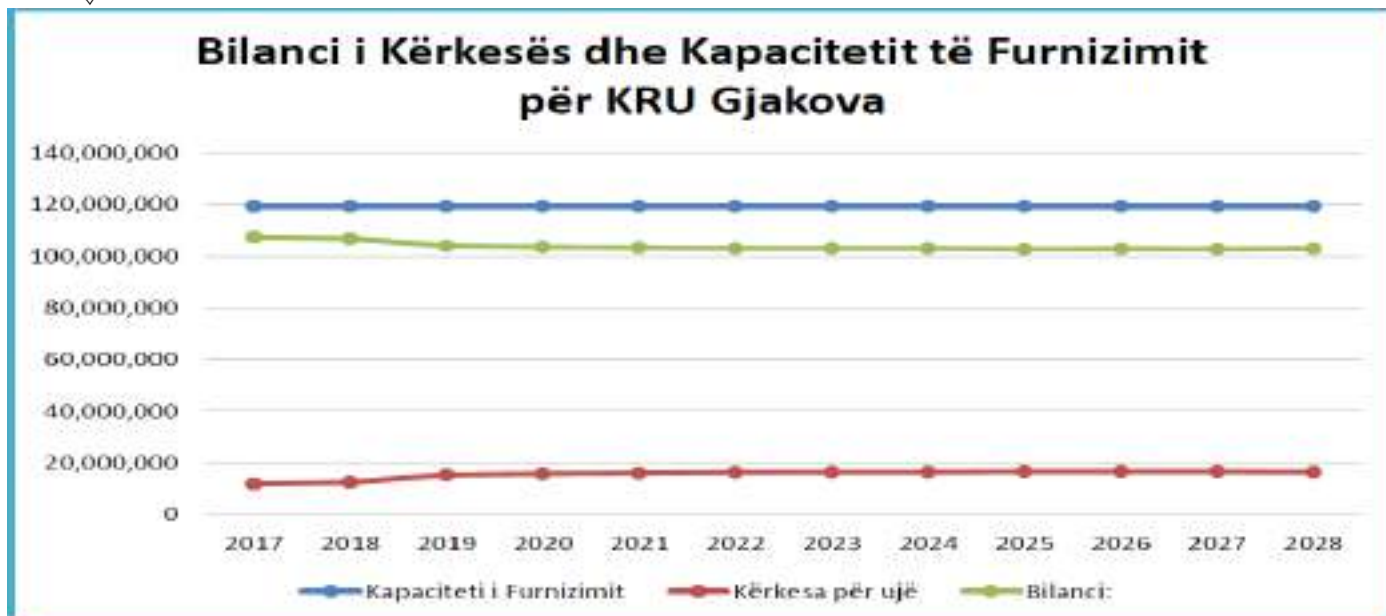
Kapacitetet furnizuese dhe kërkesa për ujë

Kapaciteti i furnizimit të KRU Gjakova, është kalkuluar sipas zonës së shërbimit të Kompanisë dhe duke u bazuar në kapacitetet aktuale të cilat Kompania i ka në dispozicion/shfrytëzim.

Tabela 179. Kapacitetet e furnizimit m^3/vit

Burimet e furnizimit	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Liçeni i Radoniqit	31,536,000	31,536,000	31,536,000	31,536,000	31,536,000	31,536,000	31,536,000	31,536,000	31,536,000
Burimi i rekës së keqe	2,210,000	2,210,000	2,210,000	2,210,000	2,210,000	2,210,000	2,210,000	2,210,000	2,210,000
Burimi në Damjan	1,200,000	1,200,000	1,200,000	1,200,000	1,200,000	1,200,000	1,200,000	1,200,000	1,200,000
Burimi në Grëqinë	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000

Bazuar në kërkesën e planifikuar për ujë në njërën anë, dhe kapacitetet aktuale të furnizimit në anën tjetër, e duke pasur parasysh rritjen e planifikuar të mbulueshmërisë me shërbime të ujësjellësit, është kalkuluar bilanci ujqor.

Grafiku 27. Bilanci i kërkesave dhe kapaciteteve të furnizimit

Sfidat kryesore në menaxhimin dhe shpërndarjen e ujit:

- Ofrimi i shërbimeve të qëndrueshme me ujë të pijes për gjithë qytetaret e komunës;
- Mbajtja e qëndrueshmërisë dhe përmirësimi permanent i furnizimit me ujë gjatë gjithë kohës;
- Zvogëlimi i DMA dhe menaxhimi i humbjeve teknike e komerciale duke rivitalizuar rrjetet ekzistuese, duke përdorur praktikën më të mirë;
- Kalimi i menaxhimit të rrjetit ujësjellës në kuadër të KRU Gjakova.

Nevojat zhvillimore për të ardhmen për furnizim me ujë

- Rritja e kapaciteteve prodhuese të ujit;
- Rritja e kapaciteteve të rezervarëve;
- Ndërtimi i rezervuarëve të rinj në zonat e reja të zhvillimit të qytetit dhe fshatrave; (Vend Lokacioni, vëllimi i nevojshëm i rezervuarit);
- Hapje e puseve të reja për rritje të kapacitetit të ujit në zonat rurale;
- Ndërtimi i stacioneve të pompave;
- Mbrojtjen e burimeve sipërfaqësore dhe nëntokësore të ujit;
- Ndërtimi dhe zgjerimi i rrjeteve të reja në qytet;
- Ndërtimi i rrjeteve të reja në gjitha fshatrat ku nuk ka rrjet të ujësjellësit;

Për Zvogëlimi dhe monitorimi i humbjeve të ujit të pijshëm në rrjetin ekzistues për 5% çdo vit:

- Krijimin e zonave dhe nënzonave për vendosjen e matësve të ujit (DMA) për menaxhimin e humbjeve teknike dhe financiare të ujit;
- Mbrojtja e zonave të burimeve të ujërave nëntokësore dhe sipërfaqësor;

Si dhe rritjen e mbulueshmërisë me shërbime të furnizimit me ujë në zonat pa shërbime:

- Ndërtimi dhe zgjerimi i rrjeteve të reja në qytet;
- Ndërtimi i rrjeteve të reja në gjitha fshatrat ku nuk ka rrjet të ujësjellësit.

Bazurë në projektet e planifikuara si dhe vlerësimin teknik si parashikime të planit të veprimit, komuna në bashkpunim me KRUGJ përmes hartimit të projekteve do të bëjnë edhe zhvillimin e të gjitha projekteve sipas planit të veprimit të komunës, planit të biznesit të KRUGJ dhe për të gjitha projektet e parapara do të zhvillojë procedurën në hartimin e projekteve detale dhe zbatimin e tyre në teritorin e komunës së Gjakovës.

Vlersimi finciar:

Për gjitha projektet e parapara komuna e Gjakovës në bashkpunim me KRU Gjakoven dhe Donatorët e ndryshëm janë specifikuar në kapitullin Prioritete e veprimt strategjik dhe Planin ne veprimi.

Investimet e Planifikuara në Sistemin e Furnizimit me Ujë

Investimet e planifikuara në sistemin e furnizimit me ujë janë ndarë në 4 nënkategori:

- (i) Investimet në burimet e reja të ujit,
- (ii) investimet në zgjerimin e sistemit të ujësjellësit,
- (iii) investimet në rehabilitimin e sistemit të ujësjellësit dhe
- (iv) investimet në matje dhe automatizim.

Vlera totale e planifikuar e këtyre investimeve është: 49,859 milion EUR. Në burime të reja është paraparë vetëm (2.3 mil euro) për fshatrat e Rekës së keqe. Investimet tjera të planifikuara në sistemin e ujësjellësit përfshijnë:

- (i) rehabilitimi i sistemit të ujësjellësit 29,543 milion EUR,
- (ii) zgjerimi i sistemit të ujësjellësit 11,800 milion EUR; dhe
- (iii) matje dhe automatizim 6.216 mil EUR.

3.3.2. Rrjeti i Kanalizimit

Shërbimi aktual ofron shërbime të kanalizimit rreth 50% të popullsisë (zona e përgjithshme e furnizimit), banorë janë të lidhur me sistemet e kanalizimeve urbane në Gjakovë. Ujërat e ndotura nga qyteti i Gjakovës rrjedhin pa u trajtuar në rrjedhat ujore përreth. Në qytetin e Gjakovës shkalla e kycjes në sistemin e kanalizimeve është në masën 85%.

Vlen të theksohet se përafërsisht 80% e banorëve që jetojnë në qytet, ujërat fekale i derdhen në rrjetin e kanalizimit fekal publik.

Gjendja e kanalizimeve ekzistuese është e dobët dhe besohet se ndodhin rrjedhje të mëdha. Njohuria e sistemit të kanalizimeve në të kaluarën kryesisht u mbajt nga operatorët e sistemit shumica e të cilëve nuk janë më në dispozicion për të ndihmuar me detajet e vendndodhjes së sistemit apo funksionimit të tij. Prandaj, informacioni është jo i plotë dhe duhet bërë shumë punë për të rimarrë atë njohuri. Sistemi i kolektorëve lokal sekondar dhe kycjeve të konsumatorëve nuk është planifikuar të rehabilitohet ose zëvendësohet në asnjë prej nismave të financuara nga donatorët aktualisht. Është planifikuar vetëm rehabilitimi dhe zëvendësimi i kolektorëve kryesor të ujërave sanitare I dhe II.

Sasia e ujerave të zeza do të rritet me shpejtësi në të ardhmen, e njëjtë sikur nevoja për ujë të pijes. Rritja e nevojës për ujë për pastrim, gjendja e pjesërisht e vjetruar e rrjetit të kanalizimit, dhe nga vet fakti se Gjakova nuk ka pajisje të punës për trajtimin e ujerave të zeza, është domosdoshmëri që sistemi për menaxhimin e ujerave të zeza duhet të riparohet.

Me zgjerimin e sistemit të kanalizimit, do të jete i nevojshëm një menaxhim me gjithëpërfshirës i ujit. Elementi kryesor i menaxhimit modern të ujit është ndarja e grumbullimit të ujerave nga reshjet dhe ujerat e zeza. Përderisa ujerat e zeza duhet të grumbullohen dhe trajtohen brenda një sistemi të mbyllur, ujerat e reshjeve duhet të trajtohen në mënyrë të njëjtë sikurse cikli i ujerave natyrore. Kjo përfshinë ruajtjen dhe infiltrimin e ujerave nga reshjet brenda zonave banuese dhe komerciale. Ruajtja dhe infiltrimi i ujerave nga reshjet e redukton shkarkimin e ujerave të zeza gjatë kohëve të rënies dhe ndihmon në reduktimin e investimeve të nevojshme. Këto masa janë shumë të nevojshme në zonat urbane siç është qyteti i Gjakovës

Masa me urgjente është impiant i ri i ujerave të zeza i cili ka filluar të ndërtohet në vitin 2019 për qytetin dhe komunën. Ujërat e ndotura të kanalizimit, të patrajuara, shkarkohen direkt në lumin Erenik dhe Krena, Llukaf, në qytetin e Gjakovës, gjithashtu në muajin shtator 2019 ka filluar ndërrimi i dy kolektorëve kryesor.

Përveq ndërtimit të impiantit kryesorë komuna posedon edhe dy mini impiante në zonat rurale të cilët mund të shërbejnë për trajtimin e ujerave të zeza për disa vendbanime rurale, por momentalisht këta impiant përkundër ndërtimit dhe përmbajtjet e teknologjive të avancuara janë jashtë përdorimit dhe domosdoshmërisht funksionalizimi i këtyre dy impianteve është i nevojshëm.

3.3.3. Drenazhimi-kanalizimi i ujërave atmosferike

Deri më tani Gjakova si qytet ka qenë i vetmi qytet në Kosovë që ka pasur sistem të ndarë të evakuimit/largimit të ujërave të zeza/fekale nga evakuimi i ujërave atmosferik por që nuk ka pasur sistem terciar të trajtimit të tyre.

Në qytetin e Gjakovës ekziston rrjeti për largimin e ujërave të shiut në kuptimin e një sistemi të dizajnuar dhe të ndërtuar në parimet dhe normat inxhinierike, por i cili nuk mirëmbahet rregullisht dhe në mënyre ilegale në shumë pjesë janë kyçur kanalizimet e ujërave fekale. Përveç në qendrën e ngushtë të qytetit ku ekziston sistemi gypor i kanalizimit të shiut, në disa pjesët të qytetit ekzistojnë kanale të hapura, ose në rastet më të shpeshta ujërat e shiut vërshojnë rrugët dhe pronat e qytetarëve pas çdo reshje. Sistemi i kanalizimit është i tipit të ndarë, me gypa që janë me dimensione dhe materiale të ndryshme siç janë betoni, azbesti dhe PVC.

Rrjeti i kanalizimit atmosferik i gjithi është i orientuar në drejtim të lumenjve dhe derdhet në shumë pika pa trajtim adekuat.

Në territorin e komunës së Gjakovës ekzistojnë një numër i kanale të hapura, të cilat bëjnë bartjen e ujit e të reshurave atmosferike duke përfshirë edhe një sasi të konsiderueshme të ujit që vjen nga disa burime. Pjesa më e madhe e tyre kanë pjerrësi mjaft të theksuar, me çka krijohen kushte për bartje të materialit të ndryshëm duke ndikuar edhe në paraqitjen e erozionit në terren. Pikërisht kjo ishte arsyeja për fillimin e rregullimit të tyre.

3.3.3.1. Vlerësimi i nevojave në të ardhmen për një infrastrukturë të tillë-Kanalizimi i ujërave të ndotura

Bazuar në gjendjen ekzistues të rrjeteve të kanalizimit të ujërave të ndotura dhe atmosferike dhe numrit të prognozuar të banorëve, në pjesë të qytetit dhe vendbanimeve (fshatrave) të cilat kanë nevojë për rrjetë të reja të ujërave të ndotura si dhe Kolektorët kryesor të cilat dërgoj ujit deri te FTUZ.

Përveç impiantit kryesor i cili është duke u ndërtuar dhe plotëson kërkesat për 130 mijë banor, por për arsye terrenit dhe mbulueshmëris për menaxhim të ujërave të zeza në gjithë territorin e komunës është e nevojshme të ndërtohen impiante me kapacitete më të vogla në zona si: Dushkajë, Reka e Mirë e Keqe dhe Rogovë.

Ndërtimi i kanalizimeve të reja në zonën urbane të Gjakovës për të unifikuar rrjetet e fragmentuara ashtu që i tërë kanalizimi të rrjedhë në një pikë të vetme.

3.3.3.1. Vlersimi kapacitetet e nevojshme teknike të infrastrukturës së zgjeruar apo të re në Rrjetin e Kanalizimit

Bazuar në vlersimin e gjendjes ekzistuese të ifrastrukturës së kanalizimit të ujërave të zeza dhe atmosferike, numrit të prognozuar të banorëve për secilin vendbanim deri në vitin 2028, përfshirë edhe banorët jo rezident, ndërtimit të hovshëm të njërive banesore si dhe ndërtimit të lagjeve me ndërtime individuale janë identifikuar disa vendbanime të cilat kanë nevojë për rrjete të reja të ujërave të ndotura.

Komuna ka nevojë për secilin vendbanim që do të rritet, do të duhej planifikuar edhe një dimensionim i ri i tërë sistemit të kanalizimit të ujërave të ndotura duke u bazuar në UA për Normat Teknike të Planifikimit.

Infrastruktura e dobët e kanalizimit ka nevojë për investime të reja kryesisht në zonën Urbane dhe në disa zona rurale:

1. Ofrimi i shërbimeve me rrjet të kanalizimit për gjithë qytetaret e komunës;
2. Eliminimi i pikave shkarkuese të ujërave të zeza;
3. Mundësia e ndërtimit të impiantit për trajtim të ujërave të zeza dhe kolektorëve;
4. Rehabilitimi i rrjetit të kanalizimit në zonat problematike;
5. Kalimi i menaxhimit të rrjetit të kanalizimit në kuadër të KRU Gjakova;
6. Mundësia e shtrirjes së rrjetit të kanalizimit atmosferik dhe ndarja e tyre nga ato fekale;

Ndarja duhet të bëhet me identifikimin dhe hartimin e një projektit kryesor i cili do të bëhet në bashkëpunim me Komunën e Gjakoves dhe KRU Gjakova.

Sfidat kryesore në menaxhimin kanalizimit:

- Ofrimi i shërbimeve me rrjet të kanalizimit për gjithë qytetaret e komunës;
- Eliminimi i pikave shkarkuese të ujërave të zeza;
- Mundësia e ndërtimit të impiantit për trajtim të ujërave të zeza dhe kolektorëve;
- Rehabilitimi i rrjetit të kanalizimit në zonat problematike;
- Kalimi i menaxhimit të rrjetit të kanalizimit në kuadër të KRU Gjakova;
- Mundësia e shtrirjes së rrjetit të kanalizimit atmosferik dhe ndarja e tyre nga ato fekale;

Nevojat zhvillimore për të ardhmen

- Përfundimi i impiantit dhe kolektorëve për trajtimin e ujërave të zeza në komunën e Gjakovës;
- Ndërtimi i kolektorëve në qytet dhe zonat përreth;
- Ndërtimi i mini impianteve në zonat rurale si: Dushkaje, Rreka e mire dhe keqe dhe Rogovë;
- Ri-funksionimi i impiantit në Skivjan dhe Marmull, dhe kycja e zonave përreth në këto impiante;
- Ndërtimi i kolektorëve në zonat rurale;
- Kycja e të gjitha rrjeteve të kanalizimit në kuadër të kolektorëve;
- Zgjerimi dhe rehabilitimi i rrjeteve të reja dhe atyre ekzistuese;
- Zgjerimi i shërbimeve me kanale për largimin e ujërave atmosferik;

Bazurë në projektet e planifikuara si dhe vlersimin teknik si parashikime të planit të veprimit, komuna në bashkpunim me KRUGJ përmes hartimit të projekteve do të bëjnë edhe zhvillimin e të gjitha projekteve sipas planit të veprimit të komunës, planit të biznesit të KRUGJ dhe për të gjitha projektet e parapara do të zhvillojë procedurën në hartimin e projekteve detale dhe zbatimin e tyre në teritorin e komunës së Gjakovës.

Vlersimi financiar:

Për gjitha projektet e parapara komuna e Gjakovës në bashkpunim me KRU Gjakoven dhe Donatorët e ndryshëm janë specifikuar në kapitullin Prioritete të veprimit strategjik dhe Planin e veprimit.

Investimet e Planifikuara në Sistemin e Kanalizimit

Investimet e planifikuara në sistemin e kanalizimit janë ndarë në 3 nënkategoritë:

- (i) investimet në zgjerimin e rrjetit të kanalizimit,
- (ii) investimet në rehabilitimin e rrjetit të kanalizimit, dhe
- (iii) investimet në trajtimin e ujërave të ndotura të kanalizimit.

Në total investimet në sistemin e kanalizimit janë planifikuar të jenë: 27,25 milion EUR, prej të cilave:

- (i) në zgjerimin e rrjetit të kanalizimit: 0,90 milion EUR,
- (ii) në rehabilitim të rrjetit: 13,53 milion EUR, dhe
- (iii) në ndërtimin e impiantit për Gjakovë: 12,81 milion EUR.

Vlera e përgjithshme e investimeve që ka planifikuar Kompania në periudhën 10-vjeçare është rreth 77,113 milion EUR, përfshirë këtu investimet në sistemin e furnizimit me ujë në vlerë 49,859,984 €, dhe investimet në sistemin e kanalizimit në vlerë prej 27.253,711 €.

Dinamika e Planifikuar e Investimeve

Investime me prioritet në sistemin e furnizimit me ujë konsiderohen zgjerimi i rrjetit të ujësjellësit në fshatrat e Rekës së Keqe në KK Gjakovë në zonën e shërbimit të Kompanisë. Me këtë edhe për dy vite zona e mbulueshmërisë do të mbërrijë në 100% me furnizim me ujë.

Dinamika e investimeve të planifikuara në sistemin e kanalizimit është ndarë në periudhën 2018-2023, dhe 2024-2028.

Përderisa në periudhën e parë planifikohet të ndërtohet impianti i trajtimit të ujërave të zeza të

Gjakovës, investimet tjera të planifikuara do të shtrihen përgjatë tërë periudhës 10-vjeçare.

Vlersimi i kapaciteteve

Burime financiare

Investimet e planifikuara nga të hyrat e Kompanisë, janë bazuar në:

- (i) trendin historik të investimeve dhe
- (ii) investimet e planifikuara dhe të miratuara me procesin tarifor 2018-2020.

Bazuar në këta parametra, planifikohet që kompania me të hyrat e veta do të investojë në total në periudhën e ardhshme 10-vjeçare, projekte në vlerë: 6,650,740 EUR. Këto investime do të përfshijnë kryesisht investime në rehabilitimin e rrjetit të ujësjellësit dhe kanalizimit. Sigurisht që realizimi i këtyre investimeve do të varet nga ecuritë e

përgjithshme të afarizmit të Kompanisë, dhe duhet që paraprakisht të shqyrtohen dhe miratohen përmes procesve të rregullta tarifore të zhvilluara dhe mbikëqyrura nga Autoriteti Rregullator për Shërbime të Ujit.

Investimet nga burimet tjera, që mund të jenë grantet e Qeverisë apo donatorët ndërkombëtarë, janë në vlerë mbi; 70.462,955 EUR, paraqesin pjesën më të madhe të investimeve të planifikuara numër dhe në vlerë financiare. KRU “GJAKOVA” SH.A

Për projektet e larcekura Komuna e Gjakovës do të jetë në përkrahje financiare, si në ITUZ, por edhe në projekte të ujësjellësi, në projektet të përbashketa që KRUGJ planifikon çdo vit në planin e prokurimit dhe plabin e biznesit si strategjine për zvoglimin e humbjeve, në projektet për krijimin e zonave DMA (Zonave matëse përmes Instalimit të matëse të ujit).

Të gjitha projektet e vlersuara janë të përfshira në planin e veprimit të Komunes së Gjakovës.

3.3.4. Ujitja dhe drenazhimi i tokave bujqësore

Sistemi i Ujitjes Radoniqi-Dukagjini mbulon dy infrastrukturë të veçantë ujitje, të cilat së bashku përfaqëson sistemin Rajonale të Ujitjes "Radoniqi-Dukagjini" si një sistem integruar të ujitjes. Të dy sistemet funksionojnë mbi baza të veçanta, si dy njësi të ndryshme pune. Sistemet janë të vendosura në komuna të ndryshme me mënyra të ndryshme të furnizimit me ujë për ujitje. Përkatësisht, sistemi i ujitjes Radoniqi ndodhet në territorin e komunave të Gjakovës dhe Rahovecit dhe struktura e marrjes së ujit është Liqeni Radoniqi ku në komunën e Gjakovës dhe Rahovecit ujitjen sipërfaqe prej 8600 ha.

Sistemi i ujitjes Radoniqi filloi ndërtimin në vitin 1977 dhe përfundoi në vitin 1986. Pavarësisht nga të gjitha sfidat me të cilat përballen sektori i ujitjes, në tërësi ky është sistemi më e mirë në nivel vend, paraqet pjesën më të madhe të zonës aktuale të ujitur. Të lashtat kryesore të ujitura me sistem ujitjes Radoniqit janë perimet (specat, domatet, kastravec), misri, të lashtat foragjere. Gruri mund të ujitet një herë në vit në maj, vetëm nëse ka ujë të pamjaftueshëm në tokë.

Për nevojat ujore të rajonit është ndërtuar diga Radonoqi, që formon Liqenin e Radoniqit. Kjo digë është ndërtuar për të përmbushur kërkesat për ujë për sistemin e ujitjes së tokave bujqësore, si dhe për të përmbushur kërkesat e furnizimit me ujë të pijes për komunën e Gjakovën dhe vendbanimeve të kësaj komune por edhe me gjer.

Nga penda, kanalet e ujitjes përhapet në fshatin Marmull që mbulon zonën rurale të vendbanimeve Skvijan, Tarkaniqi, Qerim dhe Gjakova. Nga fshati Marmull sisteme ndahet në dy drejtime, njëra duke u zgjeruar në veri të rrjedhës së lumit Drini i Bardhe që mbulon zonat e vendbanimeve Radoste, Ratkoc, Dejne dhe Qiflak. Pjesa e dytë përhapet në rrjedhën e poshtme të rrjedhës së lumit Drini i Bardhe.

Sistemi aktual përbëhet nga tetë nënsisteme: Janosh, Qerim, Ciflak, Ratkoc, Doblibare, Ura e Terezive, Anadrini dhe Rogove. Ndërsa në fazën 2 janë planifikuar gjashtë nënsisteme: Skivjan, Cermjan, Vranic, Polluzhe, Rahovec dhe Rogove II.

3.3.4.1. Nevojat dhe planifikimet për të ardhmen e sistemit të ujitjes Radoniqi

Sipas studimit të fizibilitetit të bërë nga WB në bashkëpunim me Ministrin e Bujqësisë dhe ndërmarrjen Radoniqi-Dukagjini kanë parapare zhvillimin dhe rivitalizimin e sistemit të ujitjes në komunën e Gjakovës. Ky zhvillim është ndarë në dy faza (faza 1 dhe 2), në kuadër të fazës së parë është parapare rivitalizimi i sistemit aktual duke përfshirë rregullimin e kanaleve ekzistuese atyre të hapura dhe mbyllura, rivitalizimin i sistemit pompues dhe funksionalizimi i rezervarëve sipas normave dhe standardeve të aplikueshme.

Faza 1, konsiderohet rivitalizimi i kanalit kryesor (seksione të hapura dhe të mbyllura), rivitalizimi i stacioneve të pompave dhe baseneve në të cilat janë të lidhur nën-sistemet. Kanalet kryesore janë të ndërtuara me rrjedhë të projektimit $Q=15.60 \text{ m}^3/\text{s}$. Gjithashtu të gjitha tubacionet kryesore dhe shpërndarëse janë dizajnuar për tu ndërtuar për fazën 2.

Figura 16. Sistemi i ujitjes Radoniqi Faza 1. (source: Feasibility Study for the Rehabilitation Works in the Radoniqi-Dukagjini Irrigation Scheme)

Furnizimi me ujë në kanalin kryesor është i rregulluar përmes valvulave në rrjedhën e sipërme të digës. Përgjatë kanalit kryesor ka tre pellgje (B9, B10, B11) dhe një strukturë rregulluese të cilat e ndajnë kanalin në katër seksione karakteristike: Ratkoc, Qerim, Marmull dhe Bishtrazin.

Në kuadër të fazës së 2 të zhvillimit është parapare zgjerimi i rrjetit të ujitjes me një mbulueshmeri prej 4800 ha tokë e punueshme ku do instalohen edhe 4 nënsisteme në fshatrat Skivjan, Vraniq, Cermjan dhe Rogovë II të cilat do të shërbejnë për furnizim me ujë të këtyre zonave.

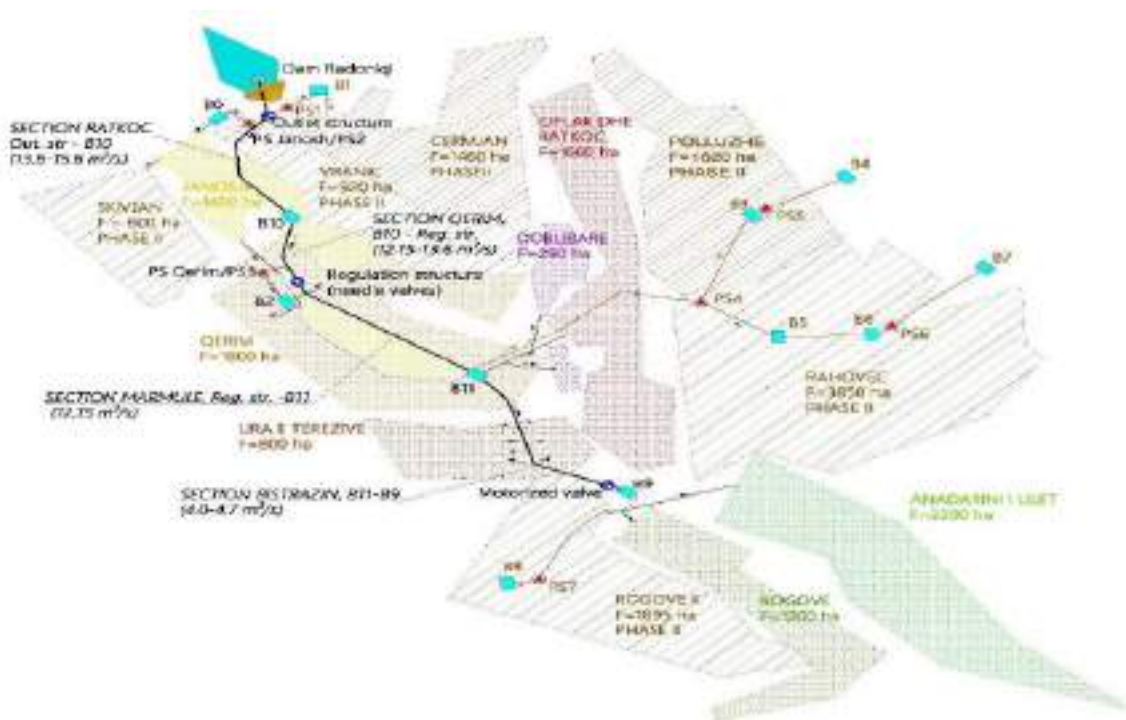

Figura 17. Sistemi i ujitjes Radoniqi Faza 2. (source: Feasibility Study for the Rehabilitation Works in the Radoniqi-Dukagjini Irrigation Scheme)

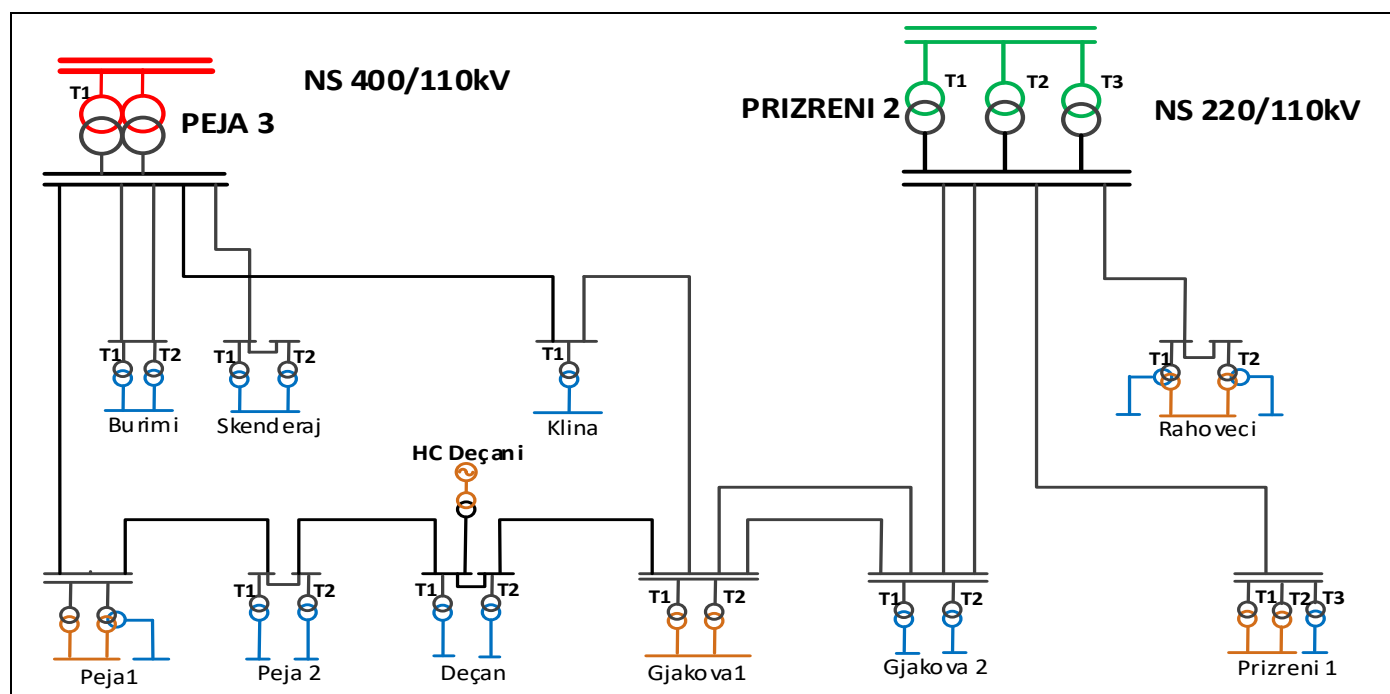
3.3.5. Energjia elektrike

Gjendja e furnizim me energji elektrike është kryesisht e mirë dhe stabil. Furnizimi i konsumatorëve të qytetit të Gjakovës dhe fshatrave të kësaj komune bëhet nëpërmjet nënstacioneve elektrike ekzistuese të rrjetit transmetues të republikës së Kosovës.

Në nivelet e tensionit 110 kV janë të instaluar dy nënstacione energjetike NS 110/35/10 kV Gjakova 1, dhe NS 110/35/10(20) Gjakova 2 të cilët së bashku kanë një fuqi të instaluar prej 103 MVA.

Këta dy nënstacione furnizohen me energji nëpërmjet rrjetit transmetues të lartpërmendur i cili përbehet nga gjashtë (6) linja transmetuese 110 kV.

Në skemën e mëposhtme është paraqitur ndërlidhja e ndërmjet nënstacioneve dhe linjave që furnizojnë Gjakovën me pjesën tjetër të SEE të R të Kosovës, dhe ku shihet se furnizimi vjen nga NS 400/110 kV Peja 3 si dhe nga NS 220/110 kV Prizreni 2 e që paraqet një rrjet të konsoliduar, nga aspekti i sigurisë së furnizimit.

Skema 1-Paraqitja skematike e ndërlidhjes së infrastrukturës energjetike të komunës së Gjakovës me rrjetin e SEE të R të Kosovës

E- 1 Rrjeti transmetues që kalon neper komunën e Gjakovës

Nëpër territorin e komunës së Gjakovës kalojnë dy linja ndër më të rëndësishmet për sistemin energjetik të R. Së Kosovës me sistemin energjetik të R të Shqipërisë.

- Linja 400 kV nr. L408 NS Kosova B-NS Koman.....91.15 (29.145) km
- Linja 220 kV nr. 2303 NS Prizreni 2-NS Fierza 45.049 (33.025) km

E- 1.1 Rrjeti i niveli të tensionit 110kV-Nenstacionet dhe Linjat

Në nivelin e tensionit 110 kV siç u cekë më lartë janë të instaluar dy nënstacione :

- ✓ NS 110/35/10(20) kV **Gjakova 1** me fuqi të instaluar prej 40 MVA.
- ✓ NS 110/35/10(20) kV **Gjakova 2** me fuqi të instaluar prej 63 MVA.
- ✓ Linja 110 kV nr. 126/1 NS Gjakova 1 - NS Deçani.
- ✓ Linja 110 kV nr. 164/1 NS Gjakova 1 - NS Gjakova 2.
- ✓ Linja 110 kV nr. 164/2 NS Prizreni 2 - NS Gjakova 1.
- ✓ Linja 110 kV nr. 1805 NS Prizreni 2 - NS Gjakova 1.
- ✓ Linja 110 kV nr. 1806/1 NS Gjakova 1 - NS Gjakova 2
- ✓ Linja 110 kV nr. 1806/2 NS Gjakova 1 - NS Klina.

E- 2 Kapacitet e nevojshme për energji elektrike**E- 2.1 Nevojat për kapacitete të reja**

Gjersa është bere analiza e cila përfshinë konsumatorët në kategorinë e amvisërive (shtëpi banesë) sa kohëzgjatja e planit me çka janë nxjerrur nevojat e distriktit për zhvillime te mëtejme te rrjetit.

Nga analiza për numrin e banoreve sipas vendbanimeve, dhe te dhënave mbi konsumatorët, daljet si dhe shënimet e trafave te instaluar neper lokalitete e komunës se Gjakovës është bere analiza e gjendjes se nevojave për instalime te reja te këtyre trafave dhe ne tabelën 2 me poshtë janë përmbledhur këto te dhëna dhe janë paraqitur ne varësi nga dalja përkatëse , pastaj nr. i banoreve ne atë lokalitet si dhe fuqia e angazhuar dhe mungesa e konstatuar.

Tabela 180. Nënstacionet, fuqitë dhe numri i konsumatorëve dhe nevojat për fuqi te instaluar ne daljet përkatëse

Nr	Vendbanimi	Banor	Konsumator	Fuqia e angazhuar	Nevojat/fuqia	Mungesa	TS të ri
1	Babaj bokës	567	136	650	571.2	78.8	
2	Duzhnjë	651	90	500	378	122	
3	Berdosanë	250	116	400	487.2	-87.2	160
4	Gjakove/Rrezinë/ Berkoc/Qerim/Qyt et	46981	18547	72570	75671.76	-3101.76	4x630, 3x400
5	Batushë	868	209	1000	877.8	122.2	
6	Bec	1194	208	920	873.6	46.4	
7	Berjah	157	44	160	184.8	-24.8	100
8	Bishtazhin	381	168	650	705.6	-55.6	100
9	Brovinë	565	143	650	600.6	49.4	
10	Morinë	131	57	360	239.4	120.6	
11	Cermjan	1019	319	1390	1339.8	50.2	
12	Damjan	6261	292	1320	1226.4	93.6	
13	Devë	448	114	640	478.8	161.2	
14	Doblibare	871	221	660	928.2	-268.2	1x250, 1x160
15	Dobrixhë	152	57	260	239.4	20.6	
16	Bitesh	184	29	250	121.8	128.2	
17	Firajë	155	45	210	189	21	
18	Dujakë	637	221	1250	928.2	321.8	
19	Plançor	565	85	320	357	-37	100
20	Firzë	478	88	460	369.6	90.4	
21	Gërçinë	1484	222	1060	932.4	127.6	
22	Gërgoc	319	60	320	252	68	
23	Goden	62	11	100	46.2	53.8	
24	Guskë	111	39	260	163.8	96.2	
25	Hereç	818	260	1160	1092	68	
26	Jabllanicë	355	143	410	617.76	-207.76	1x250, 1x160
27	Jahoc	7358	114	350	478.8	-128.8	160
28	Janosh	324	103	500	432.6	67.4	
29	Kodrali becit	117	32	160	134.4	25.6	
30	Rashkoc	250	69	260	289.8	-29.8	100
31	Korenicë	374	21	210	88.2	121.8	
32	Kralan	1107	213	820	894.6	-74.6	160

Plani Zhvillimor Komunal Gjakovë 2022-2030

33	Kushavec	165	45	260	189	71	
34	Madanaj	238	54	260	226.8	33.2	
35	Ramoc	142	50	320	210	110	
36	Rrypaj	150	22	160	92.4	67.6	
37	Lipovec	901	169	850	709.8	140.2	
38	Marmull	538	161	720	676.2	43.8	
39	Meçe	144	45	410	189	221	
40	Moglicë	413	116	610	487.2	122.8	
41	Molliq	572	157	550	659.4	-109.4	160
42	Nivokaz	641	171	970	718.2	251.8	
43	Novosellë e epërme	585	164	680	688.8	-8.8	50
44	Novosellë e poshtme	496	117	420	491.4	-71.4	160
45	Orize	75	137	880	575.4	304.6	
46	Mejë	589	116	560	487.2	72.8	
47	Osek hilë	1474	326	1390	1369.2	20.8	
48	Osek pashë	244	142	990	596.4	393.6	
49	Palabardhë	217	67	410	281.4	128.6	
50	Pjetershan	173	117	580	491.4	88.6	
51	Dol	885	171	810	718.2	91.8	
52	Kusar	155	127	660	533.4	126.6	
53	Ponoshec	525	182	650	764.4	-114.4	160
54	Popovc	350	70	250	294	-44	100
55	Lugbunar	143	145	1010	609	401	
56	Raqë	329	77	250	323.4	-73.4	160
57	Rogovë I	4204	1048	4160	4401.6	-241.6	2x160
58	Rracaj	180	89	400	373.8	26.2	
59	Dallashaj	463	44	100	184.8	-84.8	160
60	Sktivjan	2429	540	2280	2268	12	
61	Smaç	441	115	20	483	37	
62	Smolicë	511	110	410	462	-52	100
63	Nec	214	38	160	159.6	0.4	50
64	Stubëll	176	45	200	189	11	
65	Sheremet	166	44	160	184.8	-24.8	100
66	Dobrosh	548	162	720	680.4	39.6	
67	Pacaj	368	42	250	176.4	73.6	
68	Shishman i bokës	482	135	570	567	3	
69	Trakaniq	339	74	350	310.8	39.2	
70	Ujz	338	76	250	319.2	-69.2	100
71	Fshaj	387	99	580	415.8	164.2	
72	Vogovë	460	93	420	390.6	29.4	
73	Vraniq	232	57	160	239.4	-79.4	160
74	Zhabel	387	58	400	243.6	156.4	
75	Bardhaniq	511	98	410	411.6	-1.6	50
76	Zhdrellë	309	55	160	231	-71	100

77	Sopot	94	18	150	75.6	74.4	
78	Zhub	102	49	160	205.8	-45.8	100

E- 2.2 Daljet e nivelit të tensionit 10(20) kV

Nga analiza e numrit të banorëve, kërkesës për energji, dhe shpërndarjes së vendbanimeve si dhe rritjes së kërkesës në rritje (%) në bazë vjetore në mënyrë tabelore është paraqitur nevoja për ndërtimin e kapaciteteve të reja në rrjetin e energjisë elektrike në komunën e Gjakovës.

Pra për nevoja të konsumit sipas periudhës së planifikuar 2028 duhet të investohet me qëllim të shtimit të kapaciteteve në daljet përkatëse nga tabela 2, në total 25 trafostacione 10(20) kV të fuqive të ndryshme në një total fuqi të instaluar prej 5850 kVA:

- ✓ Nënstacione me fuqi 630 kVA 4 njësi.
- ✓ Nënstacione me fuqi 400 kVA 3 njësi
- ✓ Nënstacione me fuqi 250 kVA 2 njësi
- ✓ Nënstacione me fuqi 160 kVA 3 njësi.
- ✓ Nënstacione me fuqi 100 kVA 10 njësi.
- ✓ Nënstacione me fuqi 50 kVA 3 njësi.

Rritja e ngarkesës dhe konsumit duhet të përcillet edhe me investime edhe në rrjetin e tensionit të mesëm 10(20) kV, pra në daljet kabllorike dhe ato ajrore sepse gjendja e tyre paraqitet jo e mirë si në aspektin e humbjeve teknike ashtu edhe të sigurisë sepse koha e gjatë e eksploatimit ka ndikuar në përkeqësimin e gjendjes së tyre.

Ndërtimi i këtyre kapaciteteve bëhet duke ndërtuar stabilimente të reja apo edhe duke shtuar pajisjet dhe kapacitete të atyre ekzistuese, gjithnjë sipas normave teknike në fuqi dhe duke mos rrezikuar sigurinë e furnizimit dhe palëve të treta.

Për këtë qëllim në distriktin Gjakovë do të rehabilitohen daljet e tensionit 10(20) kV në periudhën kohore 2021/25 e që janë paraqitur në tabelën e më sipërme.

E- 3 Projektet e planifikuara nga kompanitë energjetike

Me qëllim të përmbushjes së misionit të tyre për furnizim sa me kualitativ të me energji elektrike të konsumatorëve kompania e Transmisionit KOSTT dhe ajo e shpërndarjes KEDS në planet e tyre kanë parapare ndërtimin dhe shtimin e kapaciteteve në Gjakovë .

Në këtë kuadër në tabelën e mëposhtme janë paraqitur të listuara këto projekt me të dhënat përkatëse si dhe planin e realizimit të tyre.

Tabela 181. Projektet e planifikuara nga kompanitë energjetike të cilat e furnizojnë komunën e Gjakovës

Nr.	Projekti	Arsyetimi	Implementimi
I. KOSTT 6 016	Zëvendësim i transformatorit 20 MVA në NS 110/10kV Gjakova 1 me një 40MVA . TR2 110/35/10(20) kV në Gjakova 1 (Me kërkesë dhe në koordinim me KEDS)	Siguria e furnizimit të konsumit të Gjakovës. Reduktim i humbjeve në shpërndarje.	Q2-2020
II. TR35 kV	Vendosja e trafos T2 me fuqi 8 MVA në NS Gjakova III	Rritja e kapacitetit Siguria e Furnizimit	2019
	Renovimi i NS Gjakova II	Rehabilitimi i tërësishëm im NS	2020
III. 10 kV	Investimi i daljeve 10 kV: ✓ Bistazhini, ✓ Raq Moglicë ✓ Shkoza. ✓ Pataqani, ✓ Dobroshi, ✓ Cërmjani ✓ Skivjani, ✓ Beci ✓ Ura Terzive. ✓ Ponosheci. ✓ Krijimi i unazës qytet	Renovimi i rrjetit për shkak të vjetërsisë. Ofrimi i shërbimeve me cilësore	2021-2025

	✓ Beci	10(20)kV,		

E-4. Shiritat mbrojtës rreth linjave elektroenergjetike

Shfrytëzimi i këtyre shiritave rregullohet me norma teknike si dhe me ligje përkatëse (UA) dhe më tutje këto konsiderohen si zona të sigurisë dhe shërbejnë për ndërtimin, shfrytëzimin dhe mirëmbajtjen e stabilimenteve energjetike dhe pjesëve të tyre në vazhdimësi.

Qasja, aktivitet e punës, përgjegjësitë dhe detyrat në këto zona janë të rregulluara me ligjin e miratuar mbi energjinë elektrike, dhe udhëzimi administrative 7/2005 mbi zonat nën dhe rreth stabilimenteve energjetike.

- ✓ Bazuar nga normat që u cekën më lartë për këtë qëllim për **linja energjetike kabllorike nëntokësore** duhet të sigurohen korridore si në vazhdim në tabelën.

Tabela 182. Korridoret që duhet të sigurohen për stabilimente energjetike –linja kabllorike ekzistuese dhe ndërtime të reja

Nr	Linja kabllorike nëntokësore	Ekzistuese	Planifikuara
1	▪ 2x110 kV	16	20
2	▪ 110 kV	12	16
3	▪ 35 kV	8	10
4	▪ 20 kV	5	5
5	▪ 10 kV	5	5

- ✓ Largpërquesi kur ndërtohet si **linjë ajrore** është e nevojshme që t'i sigurohet një shirit mbrojtës me dimensione të përcaktuara në tabelën e mëposhtme.

Tabela 183. Korridoret që duhet të sigurohen për stabilimente energjetike –linja ajrore ekzistuese dhe ndërtime të reja

Nr	Linja ajrore energjetike	Ekzistuese	Planifikuara
1	▪ 400 kV	70	80
2	▪ 220 kV	50	60
3	▪ 2x110 kV	50	60
4	▪ 110 kV	40	50
5	▪ 35 kV	30	30
6	▪ 20 kV	20	20
7	▪ 10 kV	15	15

E- 5. Rekomandimet nga Plani shtesë investues për vitet 2019-2028

Duke u bazuar në planet zhvillimore sektoriale të hartuara si pjesë e Planit Zhvillimor Komunal, të Gjakovës, si dhe rekomandimet dhe duke marrë për bazë gjendjen ekzistuese të rrjetit energjetik është analizuar në tërësi, në të njëjtin janë nxjerrë përfundimet si dhe nevojat për zgjerimin e kapaciteteve energjetike në komunën e Gjakovës.

Rekomandimet nga Plani shtesë investues për vitet 2018-2023:

- ✓ Rritja dhe përmirësimi i kapaciteteve të tensionit të mesëm në nënstacionet ekzistuese 110/35kV (zgjerimi i NS 110/10(20)kV me transformatorë të ri.
- ✓ Rehabilitimi i përgjithshëm i sistemit dhe ngritja e kapaciteteve të tensionit të mesëm për të mundësuar ndryshimin e nivelit të operimit të tensionit të rrjetit nga 10 kV në 20 kV.

- ✓ Zëvendësimi i transformatorëve 10/0.4 kV me transformatorë 20(10)/0.4 kV .
- ✓ Zëvendësimi i linjave 10kV të vjetërsuara dhe të mbingarkuara me linja të reja 20kV.
- ✓ Zëvendësimi i shtyllave të drurit me shtylla betoni duke i zëvendësuar edhe pajisjet tjera përcjellëse 20kV (izolatorë, konzolla, etj)
- ✓ Zëvendësimi i kabllave të vjetra me vaj 10kV me kablllo të reja të nivelit XLPE 20kV
- ✓ Zëvendësimi i përçueseve, shtyllave dhe transformatorëve 10/0,4 kV të dëmtuar, për të qenë në pajtueshmëri me standardet dhe për të garantuar siguri publike dhe të furnizimit.
- ✓ Zëvendësimi i linjave të vjetra 10kV (përçuesi, shtyllat, etj) me linja të reja 10(20) kV, aty ka janë të vjetërsuara dhe të cilat paraqesin rrezik për rrethin.
- ✓ Shtimi i fuqive të transformatorëve tek ata të ngarkuar mbi 70%, apo ndërrimi i këtyre transformatorëve me transformatorë më pak të ngarkuar.
- ✓ Rikonstruimi dhe rikonfigurimi i rrjetave 10(20) kV dhe 0.4 kV me prioritet në qendra të qytetit me rrjet të ri kabllor për të mundësuar furnizim unazor si siguri furnizimi.

Te gjitha investimet duhet te jene ne pajtim me rregulloret e IEC, IEEE dhe ANSI për projektet e reja, linjat urbane të furnizimit me energji elektrike dhe ato telekomunikuese duhet të ndjekin të njëjtat trase dhe të ndërtohen njëkohësisht.

E- 5.1 Forma e kanalit dhe pesetave për shtrirjen e rrjetit dhe instalimeve elektrike

Rekomandimet dhe rregulloret e lartshënuara obligojnë që SEE dhe SK të realizohen ashtu që:

Në të gjitha rrugët e asfaltuara, në njërën anë të trotuarit, të rezervuar për këtë çëllim në thellësi mbi 750mm të ndërtohet i ashtuquajti **“kanalizimi kablovik”** – fig.18.

Numri dhe dimensionet e gypave fleksibil të vendosur në kanalizimi kablovik përcaktohet në varësi nga nevoja dhe do të ishte dashur të definohet në projektin detal – zbatues.

Zakonisht një kanalizim kablovik përmban gypa të brinjëzuar me diametër prej 100mm, 160mm dhe 200mm që përforcohen me rërë.

Në këta gypa vendosen:

- ✓ Linja të tensionit 10(20)kV me kablllo XHP 49A 240mm². Me këtë bëhet furnizimi i trafostacioneve të blinduara me herës 10(20)/0.4kV dhe fuqi 400kVA, 630kVA dhe 1000kVA.
- ✓ Linja e tensionit 400/231V me kablllo PP00 4x95mm² për furnizimin e ndërtesave për banim kolektiv.
- ✓ Linja e tensionit 400/231V me kablllo PP00 4x25mm² ose 4x16mm² për furnizime të ndriçimit publik dhe banimeve individuale.
- ✓ Linja të kabllave të komunikimit (kablllo me fije optike apo STP 4x0.75mm²).

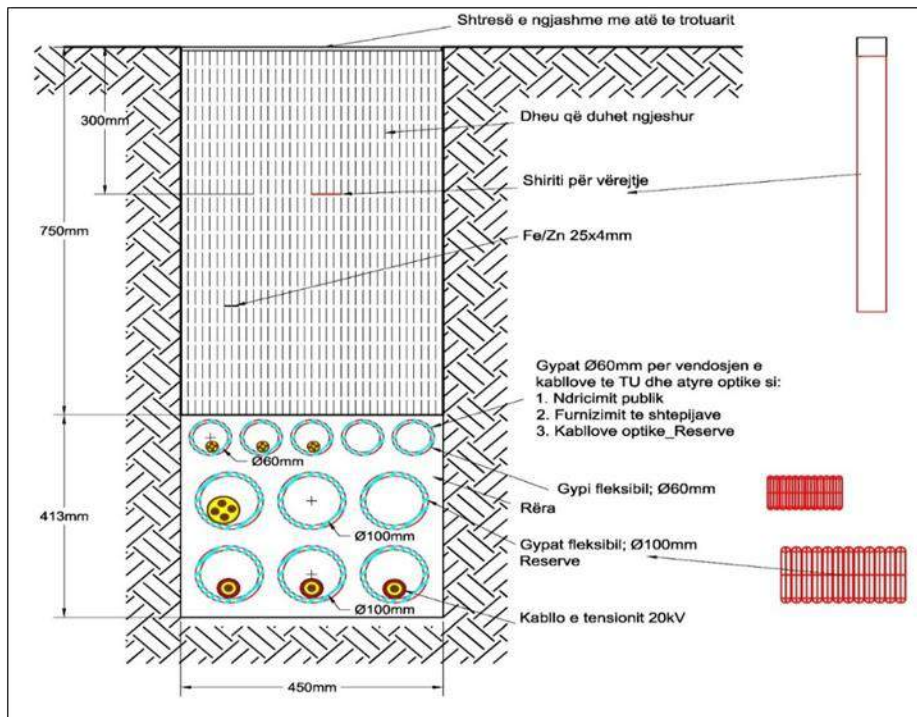

Figura 18. Kanalizimi kabllovik

Përgjatë trasesë së kanalizimit kabllovik duhet ndërtuar peseta me dimensione dhe forma të ndryshme sipas rastit.

Në trase të linjave të shumëfishta ndërtohen puseta të kombinuara – Elektrike - Telekom sipas fig.2.

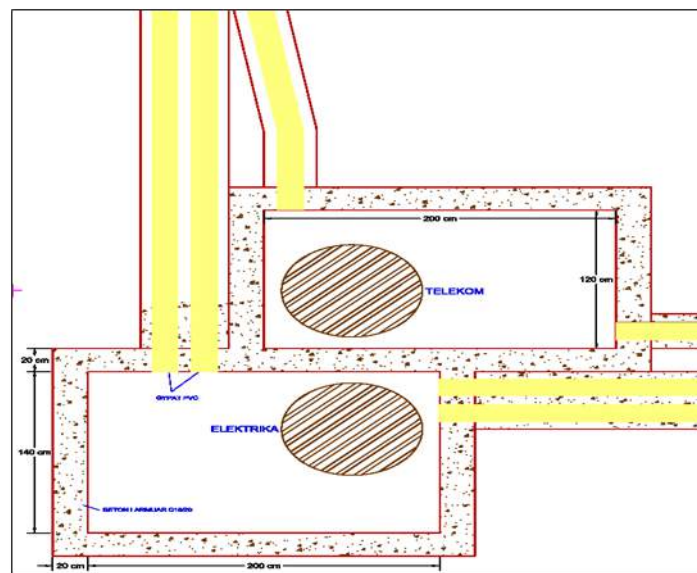

Figura 19. Pusetat e kanalizimit kabllovik

- ✓ Pusetat kanë thellësi së paku 1.8m dhe dimensione të brendëshme së paku 1.8mx 1.2m.
- ✓ Puseta e përbashkët është e ndarë me mur betoni 20cm në atë për rrymë dhe në atë për komunikim dhe kanë hyrje (vrime) të ndara.
- ✓ Pusetat për kryqëzime të linjave të tensionit të ulët dhe linjave telekomunikuese mund të ndërtohen si të ndara dhe mund të kenë edhe dimensione më të vogla (por jo më të vogla se 1.2x1.2x1.2m)
- ✓ Hyrja në Puseta bëhet nëpër vrimën me formë rrethore me diametër së paku 75cm. Në kapak duhet shkruar për puseta rryme – ELEKTRIKA, ndërsa për ato të komunikimit – TELEKOM.
- ✓ Trafostacionet 10(20)/0.4 kV duhet të kenë fuqi të mjaftueshme për të furnizuar të gjithë konsumatorët me tension 230/400 ±10%V. Në rast se transformatorët furnizoj objekte me banesa kolektive, me qëllim të ruajtjes

së ambientit përreth objekteve, atëherë kur të ka mundësi teknike, rekomandohet që transformatorët të vendosen në mbrendi të objektit të ndërtuar.

- ✓ Trafostacionet e vendosur në brendi të objektit do të duhet të plotësojnë kushtet teknike të parapara me standarde për objekte të tilla, që janë
- ✓ Vendi ku montohen trafostacionet duhet të ketë qasje për piruj karroca, të jete të mbrojtur nga vërshimet dhe të sigurohet ventilimi.

E- 6. Ndërtimi i ndriçimit publik

Realizimi i ndriçimit publik të hapësirave publike në vendbanime, në varësi të karakteristikave të përmbajtjeve të veçanta (banim, ndërtesa publike, rrugët, hapësirat për qarkullim monumentet e kulturës, hapësirat për rekreacion etj) edhe pse hapësirat sportive dhe rekreative duhet të trajtohen me projekt të veçantë për ndriçim.

Duhet planifikuar që ndriçimi të bëhet me llamba ekonomike të teknologjive më të reja LED- eficiente, të vendosura në shtylla metalike apo edhe në shtylla betoni në zonat rurale. Numri i llambave për ndriçimin e rrugëve të lagjes do të përcaktohet me projekt detal-zbatues dhe duke u bazuar në standardet ndërkombëtare për ndriçim të rrugëve.

Furnizimi i këtyre llambave do të bëhet nga nënstacionet e reja të vendosura në ato lagje, ku edhe do të vendoset grupi matës i energjisë së nevojshme për ndriçim. Pajisjet për komandim të ndriçimit të jashtëm duhet të vendosen në trafostacionet në kuadër të veçantë. Këto pajisje duhet të mundësojnë kyçje automatike në mbrëmje dhe shkyçjen në mëngjes dhe në vende ku frekuenca e qarkullimit është e vogël pas orës 24 mundet që të zvogëlohet për 50 %.

Ndërtimi i ndriçimit publik.

Realizimi i ndriçimit publik i hapësirave publike në vendbanimet, në varësi të karakteristikave të përmbajtjeve të veçanta (banim, ndërtesa publike, rrugët, hapësirat për qarkullim monumentet e kulturës hapësirat për rekreacion, etj.) edhe pse hapësirat sportive dhe rekreative duhet të trajtohen me projekt të veçantë për ndriçim.

3.3.5.1. Masat në përkujdesjen ndaj ndikimeve mjedisore

Në kohën kur nevoja për energji gjithnjë e më shumë po rritet, ndikimet reale në mjedis dhe synimet për një kualitet të mbrojtjes nga ky segment zhvillimor përfshin disa masa:

- Zvogëlimin e emisioneve në ujë, ajër dhe tokë
- Rritjen e efektivitetit energjetik
- Vënien e masave preventive me qëllim të zvogëlimit të numrit të aksidenteve
- Përkujdesja për mbetje, posaçërisht atyre të natyrës së rrezikshme
- Mundësia e riciklimit në shumë forma funksionale, qofshin ato edhe mënyra indirekte
- Zhvillimin e sistemeve për mbledhjen e të dhënave dhe baza e të dhënave (forma elektronike)
- Reduktimin e pjesëve dhe pajisjeve të vjetruara që janë të montuara,
- Përcjellja e boshllëqeve në sistemin e Linjave
- Përpilimi i dokumentacionit për këtë segment transmetues
- Ndërtimi i linjave dyfishe aty ku ka mundësi të racionalizohet shfrytëzimi i sipërfaqeve dhe korridoreve
- Në përgjithësi përmirësimi i okupimeve të korridoreve për Transmision aty ku ka mundësi të realizohet.

Të gjitha këto të realizohen në etapa kohore të planifikuara paraprakisht, si:

- Zvogëlimi i dëmeve të bëra në të kaluarën;
- Reduktimi i ndikimeve nga aktiviteti në vijim në sektorin përkatës, dhe
- Parandalimi i ndotjes nga aktivitetet në të ardhmen (p.sh. VNM - Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis real dhe masat preventive në zvogëlimin e duhur).

Sfidat kryesore në menaxhimin dhe shpërndarjen e energjisë

- Furnizimi i pa ndërprerë me energji elektrike;
- Eliminimi i kabllove ajrore të tensionit të lartë në kuadër të vendbanimeve të mëdha me potencial të rrezikut për qytetarët;
- Eliminimi i kyçjeve ilegale të konsumatorëve;
- Menaxhimi i ndërtimeve në afërsi të linjave ajrore me tension të lartë në koordinim me komunën;
- Mundësia e shfrytëzimit të potencialeve hapësinore për krijimin e energjisë alternative;

Nevojat zhvillimore për të ardhmen

- Transformimi i rrjetit shpërndarës 10kV në 20 kV;
- Zhvendosja e rrjetit ajror të tensionit të lartë 100/220/400 kV në gypa nën tokësor;
- Ndërtimi i nënstacioneve të reja për ofrim të shërbimeve më cilësore;
- Zëvendësimi i TS 10/0.4 kV me ato 20/0.4kV;

3.3.6. Energjia termike (ngrohja)

Sistemet e Ngrohjes Qendrore (NQ) në Kosovë janë relativisht të reja dhe të kufizuara në vetëm tri lokacione gjeografike (Prishtinë, Gjakovë dhe Mitrovicë). Mungesa e furnizimit edhe me ujë të ngrohtë sanitarë nga këto ngrohore kufizon tregun e mundshëm të NQ-ve.

NQ-të aktualisht mbulojnë vetëm 3% të kërkesës totale të ngrohjes. Sektori sfidohet nga teknologjia e vjetër dhe një nivel i ulët i faturimit dhe grumbullimit të pagesave të energjisë së prodhuar. Një tjetër sfidë është menaxhimi i dobët për futjen e njehsorëve të konsumit të energjisë termike në familjet individuale në ndërtesat e apartamenteve.

Impiantet ekzistuese të NQ-ve furnizojnë pjesët më të dendura të banuara të qyteteve dhe objektet publike të tilla si spitalet, shkollat dhe ndërtesat administrative. Sistemi i ngrohjes qendrore ka humbje shumë të mëdha termike. Impiantet e NQ-re si lëndë djegëse përdorin mazutin. Kjo është një lëndë djegëse shumë ndotëse dhe e shtrenjtë në krahasim me linjtin. Përdorimi i burimeve tjera përveç mazutit, si linjiti, gazi natyral, biomasa apo ngrohja e bashkëgjeneruar do të ndihmonte për ta përmirësuar gjendjen ekonomike të operatorëve të NQ-re.

“Ngrorhtorja e qytetit” në Gjakovë është ndërmarrje publike për ngrohje e cila e distribuon ngrohjen për shfrytëzuesit e këtij shërbimi. Kjo ngrohore daton që nga vitet 80-ta. Ka të instaluar dy kaldaja me kapacitet total rreth 38MËh. Lënda djegëse për prodhim të energjisë termike është Mazuti, e cila ka kosto të lartë financiare.

Prodhuësit kryesorë të energjisë së nxehtësisë në “Ngrorhtoren e Qytetit” sh.a. Gjakovë janë kaldajat për prodhimin e ujit të valë 130° C/75°C tip VKLM 18 dhe VKLM 20. Për shkak të shfrytëzimit të gjatë, këto kaldaja janë në gjendje jo të mirë.

Rrjeti i vjetër i gypave (Dega Veriore) është ndërtuar para 40 vjetëve, e ka qenë i garantuar shfrytëzimi i tij për 20 vjet. Gypat e shtruar nëpër kanale të betonit pjesërisht janë kalbur gjë që shkakton humbje të mëdha të ujit, ndërsa në shumë pjesë izolimi termik është vjetëruar gjë që shkakton humbje të mëdha të energjisë së nxehtësisë.

Ndërsa gjendja e gypave të Rrjetit të Ri (Dega Jugore) është më e mirë sepse këta gypa edhe janë shtruar para 19 vjetëve dhe kualiteti i tyre është shumë më i mirë sepse ata janë gypa modernë, gypa të paraizoluar të çelikut. Mirëpo, edhe në këtë rrjet i ekzistojnë disa vende ku ka rrjedhje të ujit të cilat kanë ardhur si pasojë e shtrirjes së gypave pa kompensimin zgjatjeve aksiale të gypave, rrjedhje këto të cilat duhet të eliminohen para se të fillojë mbushja finale e rrjetit primar me ujë. Përveç kësaj, shumë pusët janë ndërtuar jashtë standardeve çka krijon shumë vështirësi gjatë sezonit të nxehjes, e shumë puseta tjera nuk kanë kapakë të gizës apo janë të mbushura me mbeturina.

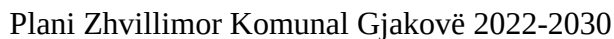
Shumë valvola, me diametër DN 300 e deri në DN 80, nuk funksionojnë, gjë që bën të pamundur mbylljen e degëve të veçanta të rrjetit, e që si pasojë ka humbjen e madhe të ujit dhe humbje të madhe të kohës me rastin e intervenimeve në rrjet gjatë sezonit të nxehjes. Prandaj, kërkohet investime në aspektin e ri-vitalizimit të rrjetit ekzistues në mënyrë të eliminimit të humbjeve dhe furnizimit stabil të konsumatorëve me energji të ngrohjes.

Tabela 184. Sipërfaqet e ngrohjes, sipas konsumatorëve

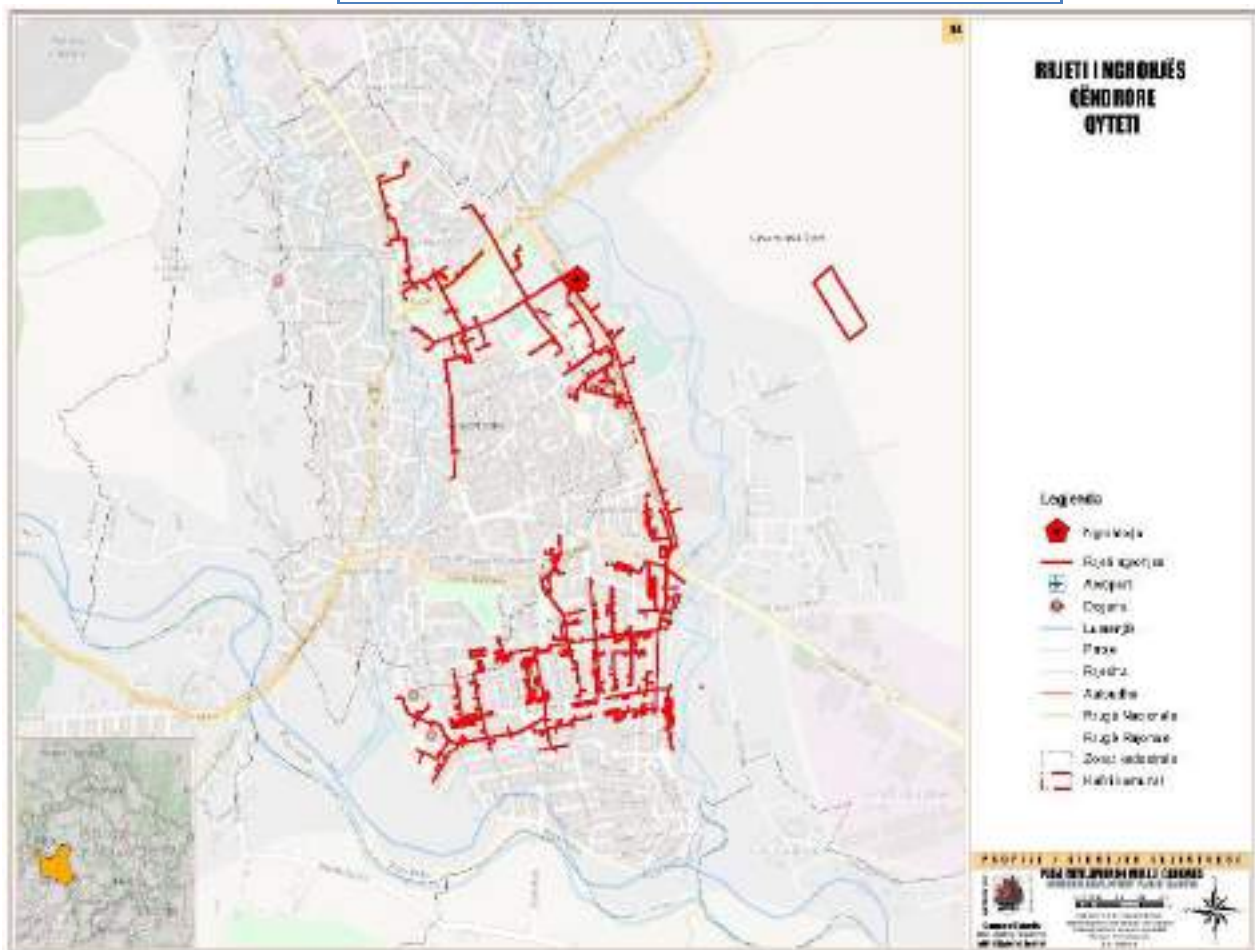
Sipërfaqja ngrohëse,	m ²
Konsumator shtëpiak	47,891
Objekte fizike	66,37
Shkolla	82,028
Totali	129,919

Tabela 185. Nënstacionet termike të kyçura në rrjet të ngrohtores

Nën stacionet termike	
Shtëpiak	247
Rezidencial	45

Biznesi	10
Totali	302

Ngrohtorja e qytetit të Gjakovës ka të instaluar në rrjet 331 nënstacione termike. Ku nga këto nënstacionit energji bartet me pompa deri te trupat ngrohës (radiatorët) te konsumatorët.

Tani është duke u ndërtuar ngrohëtorja (impianti) e re e qytetit me lokacion të ri në Rezina, impianti për prodhim të energjisë së kombinuar të energjisë elektrike dhe energjisë termike, i financuar nga fondet e BE-së. Kapaciteti i prodhimit të energjisë termike $2 \times 5.5 = 11 \text{ MWh}$, kurse $1 \times 4 = 4 \text{ MWh}$ energji elektrike.

Impianti i ri do ta këtë lëndën djegëse Biomasën për prodhim të energjisë elektrike dhe termike. Sipas planit, ky impiant do të jetë i gatshme për sezonin ngrohës 2020/2021. Kapacitetet e këtij impianti nuk janë të mjaftueshme për ofrimin e shërbimeve për të gjithë qytetaret, por në një të ardhme të afërt planifikohet ardhja e sistemit të gazifikimit përmes TAP-it dhe si rezultat i saj duhet të lejojmë mundësin e kyçje së këtij sistemi në kuadër të këtij sistemi.

Duke u bazuar në kalkulimet emperike $1 \text{ m}^2=100\text{W}$ energji termike – ngrohës. Sipërfaqja totale e cila ngrohet me ngrohëtorë të qytetit është: $129,919 \text{ m}^2$, d.m.th $129,919 \times 100=12991900\text{W}$

Kapaciteti i kërkuar për këtë sipërfaqe është afërsisht 13MWh energji termike.

Ngrohtorja e qytetit të Gjakovës duhet të shikojë mundësinë e zgjerimit të rrjetit të ngrohjes, si dhe të bëjë modernizimin e nënstacionit (SCADA-sistem) për menaxhim sa më të mirë të energjisë ngrohëse. Komuna ti rekomandojë ndërtuesve të objekteve të ndërtojnë objekte me efikasitet më të lartë (masat e nevojshme izolimit termik i objekteve të banimeve). Gypat e rrjetit ekzistues me izolim klasik duhet të zëvendësohen me gypa të paraizoluar, humbjet e energjisë në rrjetin primarë të ngrohjes të zvogëlohen, nënstacionet termike të rivitalizohen (pastrohen, ngjyrosen, bazhdarohen, izolojnë etj.) dhe të bëhen me operim qendror sistem SCADA, të jenë efikente (i parapara sipas studimit të fizibilitetit ESIA).

Sipas strategjisë së Energjisë së Republikës së Kosovës 2017-2026

Në këtë rrafsh, varësisht nga zhvillimet e projekteve rajonale të gazit në Evropën Juglindore, Qeveria e Kosovës mbetet e përkushtuar që të shfrytëzojë të gjitha mundësitë për të qenë e përfshirë në projektet e përbashkëta të Komunitetit të Energjisë për gazin natyror.

Më këtë duhet të bëhen studimet e fizibilitetit për ndërtimin e impianteve për prodhim të energjisë termike duke shfrytëzuar gazin si lende djegëse.

3.3.7. Telekomunikimi

Sfide për përmirësimin e shërbimeve telekomunikuese mobile, ne veçanti e shërbimeve “data” janë nivelet e ulëta të brezeve frekuencore të cilat autoritetet rregullatore i kanë ndarë për operatorët e lartë cekur. Në Kosovë përdoren vetëm dy breze frekuencore. Ai 900 dhe 1800MHz, dhe atë vetëm nga 10 respektivisht 25 MHz për operatorë. Kjo vështirëson tej mase punën e operatorëve për të ofruar shërbime me të mira “data” për qytetarët.

Sfidë tjetër është transporti. Operatorët e telefonisë mobile mbi 70% të transportit e bëjnë me teknologjinë ëireless, gjë e cila i limiton në kapacitete.

Duke parë që mbulueshmëria me shërbime “voice” është e kënaqshme, përmirësimet duhet të orientohen kryesisht në shërbimet “data”. Nevoja për kapacitete me të mëdha nga shfrytëzuesit gjithnjë e në rritje, tregon që edhe zonat me mbulueshmëri të mirë në ditët e sotshme, në një të ardhme jo të largët nuk do të jetë e mjaftueshme. Për këtë nevojitet përmirësim në infrastrukturë dhe teknologji.

Për të përmbushur kërkesat e qytetarëve për kapacitete të mjaftueshme, operatorët duhet që të:

- Rrisin numrin e BTS-ve në zonat me koncentrim më të madh të qytetarëve. Mënyrë me e përshtatshme për ta bërë këtë, rekomandohet që të ndërtohen BTS të përbashkët nga dy operatorët, gjë që kishte me i ulët edhe kostot e tyre të operimit, njëkohësisht kishte me e përmirësu edhe mbulueshmërinë me shërbime për qytetarët.
- Rrisin kapacitetet duke zëvendësuar transportin me ëireless, me atë me fije optike. Edhe në këtë rast mund të përorin infrastrukturë të përbashkët nëntokësore që mund të jetë pronë e operatorëve, pronë publike komunale, apo edhe ndonjë operatori të shërbimeve FIX-e, të cilët do ta ndajnë të njëjtën infrastrukturë gjithashtu.

3.3.7.1. Avansimet në teknologji

Trendi global i shërbimeve telekomunikuese mobile po shkon drejtë teknologjisë 5G. Nevojat e qytetarëve për kapacitete më të mëdha në shërbimet mobile, kryesisht në “data” edhe në Kosovë, obligon operatorët që të implementojnë edhe në Kosovë teknologjinë 5G. Për të implementuar projekte të ndryshme si: Smart Home, Internet of Things, është e domosdoshme të implementohet teknologjia 5G.

Parakushte për t’a implementuar këtë teknologji të re janë: përmirësimet në infrastrukturë, kryesisht në transport, dhe lirim i brezeve të reja frekuencore nga autoriteti rregullator, siç janë brezet 800MHz për zonat rurale, dhe brezet 2100MHz dhe 2600MHz për mbulimin e zonave me popullsi më të dendur.

3.3.7.2. Përmirësimet dhe rezultatet në shërbimet telekomunikuese mobile

Përmirësimet duhet të bëhen në:

- Infrastrukturë – mbi 80% e BTS-ve duhet që transporti të ndërrohet nga ëireless në fiber optik. Fibra optike në zonat urbane duhet të bëhet në infrastrukturë nëntokësore, dhe duhet të jetë e përbashkët për të gjithë operatorët, përfshirë edhe operatorët që ofrojnë shërbime FIX-e.
- Në zonat rurale në mungesë të infrastrukturës nëntokësore, mund të shfrytëzohen trasetë e distribucionit të energjisë elektrike, për ta shtrirë fibrin optik deri në destinacion. Edhe këtu duhet të shfrytëzohen asetet e përbashkëta për të gjithë operatorët mobil dhe FIX.
- Brezet frekuencore dhe shtimi i kapaciteteve – brezet frekuencore të lejuara për shërbime telekomunikuese 800MHz, 900MHz, 1800MHz, 2100MHz, 2600MHz duhet tu dedikohen operatorëve nga autoriteti rregullativ, dhe njëkohësisht operatorët duhet t’i rrisin kapacitetet duke filluar nga ndërtimi i transportit nga ëireless në fiber optik, me ndërtimin e BTS-ve të rinjë të përbashkët për dy operatorët, dhe planifikimi i implementimit të teknologjisë 5G.

Me këtë sigurohet kapaciteti i mjaftueshëm për të ofruar shërbime të kënaqshme “data” për qytetarët e komunës së Gjakovës.

3.3.7.3. Shërbimet dhe mbulueshmëria Tv digjital dhe Fix

Të gjithë operatorët që operojnë në komunën e Gjakovës ofrojnë shërbimet e internetit, TV digital, dhe disa prej tyre edhe telefoni FIX-e.

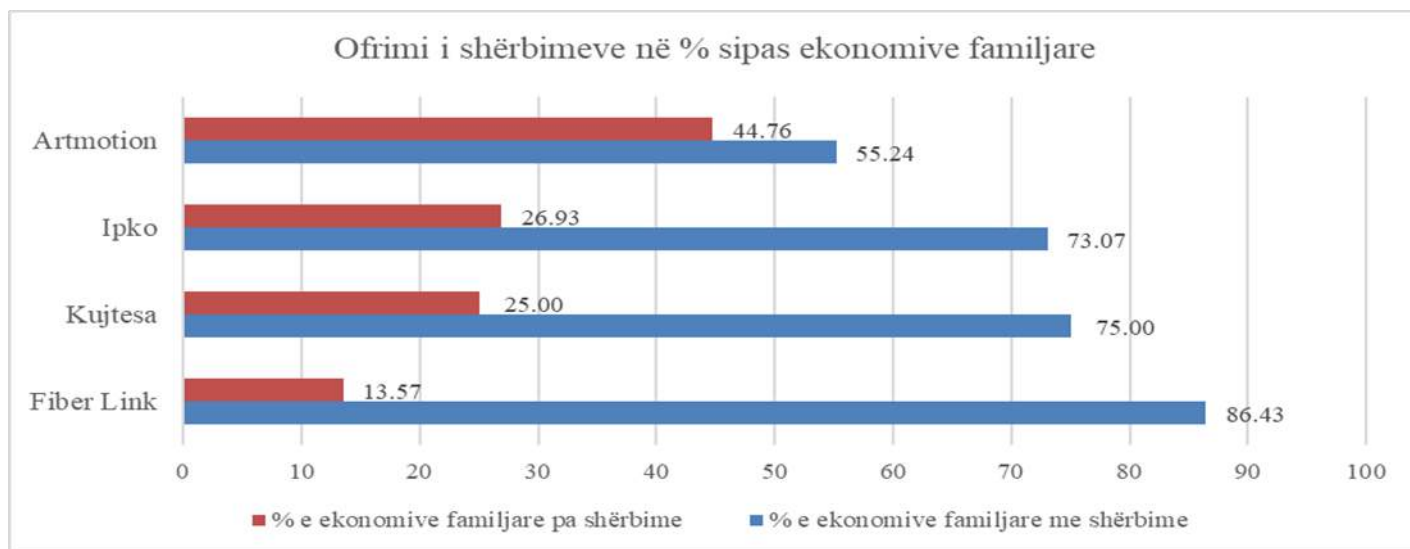
Operatorët e licensuar i ofrojnë këto shërbime kryesisht në zonat urbane dhe në disa zona rurale ku përqëndrimi i qytetarëve/banesave është më i madh. Ndërsa në zonat e largëta dhe më pak të banueshme këta operatorë nuk ofrojnë shërbime. Në këto zona shërbimet ofrohen nga operatorë lokal, shpeshherë të palicensuar dhe me kualitet jo të kënaqshëm të shërbimit.

Ofrimi i shërbimeve bëhet përmes sistemit kabllor HFC (Hybrid Fiber Coax) në mbi 70% të rasteve, dhe në 30% të rasteve përmes GPON (Fiber).

Sipas të dhënave të siguruar nga operatori Kujtesa mbulueshmëria me rrjete nga ky operator është e vogël vetëm 46.66% e cila shtrihet në zonën urbane dhe fshatrat për rreth sajë. Gjithashtu edhe nga informacionet e marruara nga operatori Ipko aspekti i mbulueshmërisë është i 28.60% të vendbanimeve ndërsa operatori Fibër Link në bazë të dhënave të ofruara ka një shtrirje me rreth 70.11% të vendbanimeve.

Në grafikun e radhës është paraqitur mbulueshmëria apo ofrimi i shërbimeve të internetit dhe IPTV sipas ekonomive familjare duke u bazuar në të dhëna zyrtare të ASK-s për ekonominë familjare si dhe të dhënat e siguruar nga operatorët mbi mbulueshmërinë me këto shërbime.

Sipas të dhënave të ofruara nga operatorët, ofrimi i shërbimeve në nivel të ekonomive familjare është relativisht i mirë duke përjashtuar disa vendbanime apo qytetar të cilët jetojnë në vise më të thella rurale ku shërbimet janë më vështirë të arritshme, ndërsa pjesa më e madhe e qytetarëve mbi 85% gëzojnë qasje në shërbime të cilat i ofrojnë operatorët e poshtë përmendur.

Grafiku 28. Ofrimi i shërbimeve sipas ekonomive familjare

Sipas të dhënave të ofruara nga operatorët, ofrimi i shërbimeve në nivel të ekonomive familjare është relativisht i mirë duke përjashtuar disa vendbanime apo qytetar të cilët jetojnë në vise më të thella rurale ku shërbimet janë më vështirë të arritshme, ndërsa pjesa më e madhe e qytetarëve mbi 85% gëzojnë qasje në shërbime të cilat i ofrojnë operatorët e poshtë përmendur.

3.3.7.4. Sfidat në përmirësimin e shërbimeve

Sfida më e madhe për përmirësimin e shërbimeve është infrastruktura. Për momentin shumica e operatorëve shfrytëzojnë shtyllat e distribucionit për shtrirjen e kabllave, qofte të rrjetit primar, apo të atij sekondar që i jep shërbim edhe qytetarit. Të pakëta janë rastet, kryesisht në zona urbane, ku operatorët kanë shfrytëzuar infrastrukturën nëntokësore për shtrirjen e kabllave të tyre.

Figura 20. Infrastruktura Telekomunikuese në Komunën e Gjakovës

Figura 21. Infrastruktura Telekomunikuese në Qytetin e Gjakoves

Sfidë tjetër të operatorët që operojnë në teknologjinë HFC, është jostabiliteti energjetik në vend. Shpesh kemi ndërprerje të energjisë elektrike, e kjo mund të shkaktojë edhe ndërprerje të shërbimeve për qytetarët. Për ta evituar këtë, operatorët duhet të sigurojnë backup të energjisë në stacionet e tyre.

Një sfidë tjetër është edhe numri i madh i operatorëve kryesisht në zonat urbane. Me raste kemi edhe deri në 5 operatorë në të njëjtën shtyllë, që paraqet problem edhe për ekipet e mirëmbajtjes, dhe gjithashtu për nga ana estetike janë shumë keq.

3.3.7.5. Përmirësimi i ofrimit të shërbimeve

Përmirësimi i shërbimeve lidhet direkt me infrastrukturën. Për të pasur shërbime të garantuara, duhet që operatorët, të kenë infrastrukturë nëntokësore të përbashkët. Infrastruktura nëntokësore mund të jetë edhe pronë komunale e dhënë në shfrytëzim për të gjithë operatorët.

Kjo ndihmon dukshëm në përmirësimin e shërbimeve, duke i eliminuar dëmtimet e shumëta që ndodhin për shkak të këputjeve të ndryshme në kabllo ajrore, ose dëmtimet e shtyllave të distribucionit të cilat janë të stervjetëruara.

Menyrë tjetër e përmirësimit të shërbimeve është edhe ndarja “share” I infrastrukturës mes operatorëve, ku në vend të 5 kabllove të 5 operatorëve të ndryshëm, vendoset një kablo me shumë fije, që lehtëson edhe punët e ekipeve të mirëmbajtjes, dhe përmirëson edhe anën estetike.

Përmirësimi dukshëm më i madh behet nëse kalohet nga teknologjia HFC në GPON, ose nga rrjeta aktive në atë pasive, e që kishte me e rrit dukshëm cilësinë e shërbimit dhe kapacitetin e shërbimit.

Përmirësimet në infrastrukturë duhet të bëhen:

- Në zonat urbane dhe lidhja primare me zonat rurale të bëhet me infrastrukturë të përbashkët nëntokësore, ku të gjithë operatorët shfrytëzojnë të njëjtën infrastrukturë
- Në zonat më të largëta, të shfrytëzohet edhe infrastruktura ajrore – shtyllat e distribucionit, por të përmirësuara. Ajo duhet të jenë prej betoni, që sigurojnë shërbime të sigurta dhe lehtësim të punës për operatorët.

3.3.7.6. Përmirësimet në shërbimet telekomunikuese Fix

Përmirësimet duhet të bëhen në:

- Infrastrukturë – Duhet të ndërtohet infrastruktura e përbashkët nëntokësore për të gjithë operatorët. Infrastruktura të përdoret edhe për operatorët që ofrojnë shërbime telekomunikuese mobile.
- Zgjidhja ideale do të ishte që infrastruktura primare të jetë pronë komunale apo një operatori, dhe të mirëmbahet nga vetëm një ekip, e cila pastaj jepet në shfrytëzim për operatorët.
- 100% e infrastrukturës në zonat urbane duhet të kalojë në infrastrukturë nëntokësore, ashtu sikurse edhe rrjetet primare, furnizimet në zonat rurale të bëhen me infrastrukturë nëntokësore, ndërsa në zonat e me banim më të ulët, të lejohet edhe infrastrukturë ajrore, por me shtylla të sigurta nga betoni.
- Të sigurohet që se paku dy operatorë që ofronë shërbime kualitative dhe content të licensuar, të ofrojnë shërbime për secilin qytetar të Gjakovës. Kjo për shkak se konkurenca rrit cilësinë dhe jep lehtësime financiare për qytetarët.
- Të bëhen lehtësimë për operatorët që kalojnë nga HFC në GPON, pasi që me këtë veprim ju mundësojnë shërbime shumë më të mira dhe kualitative qytetarëve.

3.3.8. Grumbullimi dhe menaxhimi i mbeturinave

Menaxhimi i mbeturinave në Republikën e Kosovës rregullohet përmes Kornizës Ligjore e cila është e harmonizuar me legjislacionin evropian, respektivisht direktivat dhe rregulloret e Bashkimit Evropian të cilat rregullojnë sektorin e mbeturinave. Qëllimi kryesor i kornizës ligjore për menaxhimin e mbeturinave është evitimi dhe reduktimi në masë sa më të madhe të mundshme të gjenerimit të mbeturinave, ripërdorimi i komponentëve të përdorshëm nga mbeturinat, parandalimi i ndikimeve negative të mbeturinave në mjedis dhe shëndetin e njeriut si dhe deponimi përfundimtar i mbeturinave në mënyrë të pranueshme mjedisore.

Ligji Nr. 03/L-087 për Ndërmarrjet Publike përcakton dhe rregullon pronësinë e ndërmarrjeve publike për menaxhimin e mbeturinave, udhëheqjen kooperative të tyre në përputhje me parimet dhe standardet ndërkombëtare. Neni 6 i Ligji Nr. 04/L-111 për Ndërmarrjet Publike mundëson krijimin e ndërmarrjeve publike lokale nga komunat. Ndërsa me nenet 4, 5, dhe 6 të Rregullores Nr.02/2013 përcaktohen kriteret dhe procedurat për krijimin e ndërmarrjeve publike për menaxhimin e mbeturinave. Në bazë të nenit 5.2 të këtij ligji të drejtën e komunës si aksionar e ushtron Komisioni Komunal i Aksionarëve, i cili përbëhet nga: një anëtar i emëruar nga Kryetari i Komunës dhe dy anëtarë të tjerë të emëruar nga Kuvendi Komunal. Komisioni Komunal i Aksionarëve vepron në emër të Komunës në përputhje me Ligjin për shoqëritë tregtare.

Sistemi aktual i menaxhimit të mbeturinave komunale është i paqëndrueshëm në aspektin mjedisor. Mbledhja, transportimi dhe asgjësimi i mbeturinave nuk ofrohet për të gjithë, prandaj mbeturinat e pambledhura hidhen ose digjen dhe kjo ndikon negativisht në shëndetin e njeriut si dhe në ujë, ajër, tokë dhe biodiversitet. Ngjashëm, mbeturinat e rrezikshme (në rrjedhën e mbeturinave komunale) nuk mbledhen, nuk trajtohen ndaras, përfundojnë të deponuara bashkë me mbeturinat komunale dhe paraqesin rrezik për mjedisin.

Komuna e Gjakovës do të shfuqizon sistemin aktual të grumbullimit të mbeturinave, duke bërë një planifikim që kompanitë/operatorët të bëjnë kontraktimin në bazë të zonave, në mënyrë që i gjithë territori i Komunës të mbulohet me shërbimet e grumbullimit të mbeturinave duke përfshirë edhe pastrimin e rrugëve dhe mirëmbajtjen e gjelbërimit.

Përmes investimeve kapitale private, Komuna e Gjakovës planifikon që hapësirën e stacionit transit të mbeturinave ta shndërroj në qendër për ndarje të materialeve me qëllim riciklimi.

3.3.8.1. Mbledhja, transferimi dhe deponimi i mbeturinave komunale

Sektori i menaxhimit të mbeturinave karakterizohet me nivele të ulëta të efikasitetit, investime private të kufizuara dhe përvojë joadekuate në përdorimin e teknologjisë moderne.

Sistemi në vend karakterizohet nga shkalla e ulët e mbulimit me shërbim të mbledhjes së mbeturinave (nën 60%). Shërbim të rregullt të mbledhjes së mbeturinave ka kryesisht në zonat urbane (75%), ndërsa shërbimet në zonat rurale u ofrohen vetëm 41% të popullsisë. Infrastruktura e grumbullimit të mbeturinave është e dobët dhe karakterizohet me një numër të pamjaftueshëm të kontejnerëve/shportave (kryesisht të dëmtuara) që shpesh nuk përputhen me sistemin e transportit. Pajisjet e transportimit të mbeturinave shpesh amortizohen, nuk funksionojnë mirë dhe janë kryesisht të pamjaftueshme për mbulim të plotë me shërbim. Mirëmbajtja e pajisjeve është po aq e pamjaftueshme, ndërsa autoparqet janë në gjendje të keqe.

Përveç kësaj, komuna e Gjakovës ka deponi të transferimit të përkohshëm të mbeturinave. Megjithatë, kjo deponi e transferit kanë nevojë për avancim të operimit dhe infrastrukturës. Në të ardhmen kjo pikë mund të përdoret si qendra për ndarjen e mbeturinave ose qendra për grumbullimin e mbeturinave komunale.

Momentalisht kjo pikë transferi është në gjendje jo të mirë në aspektin funksional në mungesë të infrastrukturës përkatëse dhe aplikimit të masave të nevojshme për funksionimin e kësaj deponie në mënyrë të duhur. Si e tillë kërkohet që të merren masa që kjo deponi të funksionalizohet në formën dhe kriteret e kërkuara.

3.3.8.2. Mbeturinat demolimit/inerte

Sipas Udhëzimit Administrativ (UA) Nr. 07/2015, menaxhimi i këtij lloji të mbeturinave është obligim i komunës. Sipas këtij Udhëzimi Administrativ, komuna në bashkëpunim me komunat përreth, mund ta ndërtojë një deponi për mbeturinat nga ndërtimi/demolimi me qëllim të mos degradohet edhe më tej mjedisi. Ky UA gjithashtu përcakton kriteret për përzgjedhjen e vendeve të përshtatshme për këtë lloj të mbeturinave, ku ndër më të rëndësishmet janë: Vende të përshtatshme për deponimin e këtij lloji të mbeturinave mund të jenë vendet që më parë janë shfrytëzuar për eksploitim me qëllim të mbushjes së gropave, kanaleve të ndryshme të formuara në mënyrë të natyrshme, vende të degraduara si rezultat i erozionit ose rrëshqitjeve të dheut, apo vende tjera të ngjashme.

Megjithatë, siç është përmendur edhe më lartë, është përgjegjësi e komunës t'i trajtojë mbetjet e demolimit/inerte. Mund të thuhet se të gjitha komunat në Kosovë kanë mbetur prapa në krijimin e deponive/vendeve të përshtatshme për depozitimin e këtyre mbeturinave.

Komuna e Gjakovës ka problem në aspektin e grumbullimit të mbeturinave inerte pasi që nuk ka ndonjë deponi legale në aspektin e grumbullimit dhe trajtimit të këtyre mbeturinave dhe si rezultat i kësaj, shumica e deponive ilegale në komuna përbëhen nga mbeturina të demolimit/inerte.

Gjakovës është në fazën e caktimit të lokacionit për mbeturinat nga konstruktiv/demolimi sipas kriterëve ligjore, ku planifikohet që këto mbeturina të grumbullohen, të largohen nga të gjitha hapësirat publike dhe nga shtrati i lumenjve dhe pastaj gjatë kësaj periudhe Komuna do ti trajtoi me qëllim të përfitimit të materialeve të riciklueshme.

3.3.8.3. Mbeturinat industriale

Mbeturinat industriale përfshijnë të gjitha mbeturinat që krijohen nga zhvillimi i aktiviteteve që kanë si rezultat prodhimin e ndonjë produkti industrial.

Sasia e mbeturinave industriale, ka rënë ndjeshëm që nga viti 1999. Disa deponi të mbeturinave industriale deri në një masë, janë rehabilituar. Të gjitha mbeturinat industriale të krijuara në Kosovë paraqesin një rrezik serioz për mjedisin dhe shëndetin e njeriut, nëse nuk menaxhohet dhe trajtohen në mënyrë të sigurtë.

Komuna e Gjakovës ka në territorin e saj të identifikuar disa “deponi” me mbeturina kimike-industriale me sasinë e deponuar që tejkalojnë 5 ton për deponi. Lokacionet ku ndodhen këto mbeturina përfshijnë:

- New Co Jatex (ish Ndërmarrja JATEX), mbeturina me origjinë nga prodhimi i tekstilit,
- New Co Miniera Devë, mbeturina me origjinë minerare,
- Metaliku, mbeturina me origjinë nga procesimi i metaleve, dhe
- New Co Emin Duraku -Devolli, mbeturina me origjinë nga procesimi i tekstilit.

3.3.8.4. Mbeturinat medicinale

Mbetjet spitalore prodhohen nga shume subjekte mjekësore, të cilat prodhojnë një sasi të konsiderueshme mbetjesh të rrezikshme. Trajtimi i këtyre mbetjeve në respektimin e mjedisit është detyrë profesionale dhe etike e të gjithë operatorëve mjekësorë. Ky trajtim duhet të eliminojë potencialin patogjen që këtë mbetje përmbajnë, në mënyrë që të reduktohet ndotja e ambientit, toksiteti kimik dhe radioaktiv.

Mbetjet mjekësore mund të shkaktojnë infeksione nëse vijnë në kontakt me lëkuren, sytë, ajrin, gojën ose nëse ato në formë të ndryshme depërtojnë në trupin e njeriut. Këto mbetje duhet të trajtohen vetëm në vendet e lejuara nga Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinorë dhe operatorët duhet të jenë të pajisura me leje përkatëse.

Trajtimi i mbeturinave spitalore rregullohet përmes: Udhëzimit Administrativ Nr. 12/2008 për asgjësimin e mbeturinave të produkteve medicinale dhe Udhëzimit Administrativ Nr. 05/2008 për administrimin me mbeturinat medicinale.

Në komunën e Gjakovës mbeturinat medicinale trajtohen në kuadër të impiantit i cili gjendet në hapësirat e Spitalit Regjional në Gjakovë. Kapaciteti i tij për trajtimin e mbeturinave medicinale është 250 deri në 300 kg gjatë një cikli, ndërkohë që brenda ditës mund të kryhen 5 deri në 6 cikle. Aktualisht impianti futet në funksion vetëm herë pas here. Që nga fillimi i punës së tij, brenda 8 muajve janë zhvilluar vetëm disa cikle. Sasia ditore e mbeturinave që dërgohen në impiant është shumë e vogël, vetëm rreth 10 kg në ditë.

3.3.8.5. Riciklimi

Komuna e Gjakovës ka ndërmarrë një nismë të re për ndarjen e mbeturinave në burim dhe nxitjen e riciklimit, të ndërgjegjësojë qytetarët për përfitimet nga procesi i riciklimit, dhe njëherazi të përmirësojë cilësinë e shërbimit e të krijojë një eksperiencë të suksesshme për ta përhapur atë në të gjithë territorin e komunës si dhe ka kërkuar që të përmirësojë ofrimin e shërbimit për grumbullimin në mënyrë të diferencuar të mbeturinave në pjesën e qytetit zona 1. Qendër (zona e parë). Në këtë zonë operon një rrjet aktiv mbledhësish informal të grumbullimit të mbetjeve të riciklueshme të cilët janë të organizuar ose operojnë në mënyrë joformale. GIZ dhe Komuna e Gjakovës kanë nënshkruar një Memorandum Mirëkuptimi në të cilin është parashikuar një bashkëpunim i ndërsjellë për të realizuar:

- Rishikimin e planit për grumbullimin në mënyrë të diferencuar të mbetjeve për riciklim;
- Refomën institucionale dhe administrative në lidhje me menaxhimin e mbeturinave.

Riciklimi si proces ka një indikacion të qartë dhe të vetëdijshme për dobritë ekonomike dhe potencialet e kursimeve për buxhetin nga zhvillimi i sektorit të riciklimit. Megjithatë, investimet e deritanishme në industrinë e riciklimit nga sektori privat apo publik kryesisht mbeten ashtu siç janë planifikuar, por nuk zbatohen dhe nuk janë funksionale.

Sektori joformal është shumë aktiv në mbledhjen e fraksioneve të ricikluara. Edhe pse përmes këtij aktiviteti ata e sigurojnë jetesën e tyre, kjo paraqet rreziqe të mëdha shëndetësore për komunitetin dhe fëmijët në veçanti.

Mbeturinat e mbledhura të ricikluara pastaj ngrihen në zinxhirin e vlerave tek bizneset që i përpunojnë këto materiale dhe po ashtu i eksportojnë ato. Janë disa shembuj (kompostimi i mbeturinave organike, ripërdorimi i gomave, ripërdorimi dhe ruajtja e naftës dhe derivateve të saj etj.) të bizneseve që janë renditur në listë dhe që i ripërdorin apo riciklojnë mbeturinat e mbledhura.

Sfidat kryesore në menaxhimin dhe grumbullimin e mbeturinave

- Menaxhimi i qëndrueshëm i mbeturinave;
- Mungesa e deponis për trajtimin e mbeturinave inerte/demolimit, komuna nuk ka të caktuar hapësirën e cila do të trajtonte këtë lloje të mbetjeve dhe si e tillë duhet të planifikohet një hapësirë e cila do të përmbushte kriteret si në aspektin vëllimor dhe atë natyror;
- Mungesa e deponis për trajtimin e mbetjeve shtazore, komuna nuk ka hapësirë të definuar për trajtimin e mbetjeve shtazore është e domosdoshme planifikimi i hapësirës ku do të trajtoheshin ky lloj i mbetjeve;
- Eliminimi i deponive ilegale;
- Mundësia e riciklimit të mbeturinave;

Nevojat zhvillimore për të ardhmen

- Menaxhimi efikas i deponis tranzite të mbeturinave;
- Caktimi i lokacionit për trajtim të mbeturinave inerte, inteligjente dhe shtazore.
- Eliminimi i mbeturinave industriale konformë rregullave;

- Riciklimin e mbeturinave;

Analiza SWOT – Infrastruktura teknike	
Përparësitë	Dobësitë
Ujësjellësi, Kanalizimi dhe ujitja/drenazhimi - 95% e popullatës furnizohet me ujë të pijes; - Burime të ujit të pijes; - Cilësia e mirë e ujit; - Menaxhimi dhe mirëmbajtja e kanaleve ekzistuese dhe të reja është në kompetencë të njësishë KRU Gjakova - Vazhdimësia e ndërtimit të kanaleve të reja; - 95% e vendbanimeve me rrjet të ujësjellësit; - Ofrimi i ujitjes optimale përkundër kushteve minimale; - Ujëra sipërfaqësore të mjaftueshëm për ujitje të tokave bujqësore; - Infrastruktura e trashëguar e sistemit për ujitje të tokave bujqësore; Energjia elektrike - Rezervat e mjaftueshme të linjtit për të prodhuar energji elektrike dhe termike me çmime konkurruese; - Përvoja industriale për prodhim dhe eksploitim të linjtit në Kosovë; - Kapacitete transmetuese interkonektive të mjaftueshme që mundësojnë tregti ndërkufitare - Resurset humane të mjaftueshme për të rekrutuar dhe zhvilluar staf me shkathtësi që mund t'i përgjigjen kërkesave të sektorit; - Baza ligjore në harmoni me direktivat e BE-së; - Republika e Kosovës është anëtare e Traktatit për Themelimin e Komunitetit të Energjisë të EJL Ngrohja - Ngrohoret qendrore në kuadër të qytetit; - Mekanizma adekuate institucionale për funksionimin e sektorit të ngrohjes; - Shfrytëzimi i BRE-ve dhe linjtit të thatë për ngrohje dhe për ujë të ngrohtë sanitarë; Telekomunikimi - Shërbimet eksistuese që ofrojnë mbulueshmeri; - Mbulueshmëri minimale edhe në zonat rurale; - Shfrytëzimin e granteve (kombëtare e ndërkombëtare) për Përmirësimin e infrastrukturës Menaxhimi i mbeturinave - Traditë dhe përvojë në ofrimin e shërbimeve për grumbullimin dhe bartjen e mbeturinave;	Ujësjellësi, Kanalizimi dhe ujitja/drenazhimi - Mos shfrytëzimi i kapaciteteve të ujit për nevoja të pijes; - 5% e popullsisë në nuk kanë qasje në ujësjellës - 6 vendbanime nuk kanë rrjet të ujësjellësit; - Rrjeti pjesërisht i vjetër i ujësjellësit dhe gypa nga materiali AC në disa zona; - Mungesa e ujëmatësive zonale në zona të caktuara të rrjetit ujësjellësit; - Dimensione joadekuate të gypave ekzistues; - Mungesa e sistemit të akumulimit të ujërave; - Domosdoshmëria e shfrytëzimit të pompave në disa pjesë të qytetit (lagjet në zonat e larta); - Mungesa e kycjes së disa fshatrave në rrjetin kryesor; - Shfrytëzimi jo i duhur i ujit (abuzimet); - Mungesa e koordinimit ndërmjet kompanive publike; - Mungesa e impianti për trajtimin e ujërave të zeza; - Rrjeti i vjetruar i kanalizimit; - Përzjerje e rrjetit të kanalizimit me atë atmosferik; - Mungesa e rrjetit atmosferik të ri; - Ndotja e ujit në kanalet e ujitjes; - Humbje e tokës bujqësore nën sistem të ujitjes nga ndërtimet; - Sipërfaqe e vogël e ujitur; - Mënyra primitive e ujitjes; Energjia elektrike - Rrjet i vjetërsuar si dhe shtylla nga druri; - Kabllot e tensionit të lartë kalojnë mbi shtëpi banimi; - Kapacitete gjeneruese aktuale të vjetëruara që nuk sigurojnë prodhim të qëndrueshëm të energjisë elektrike; - Nivel i lartë i humbjeve teknike dhe komerciale në sistemin e shpërndarjes; - Mundësi të kufizuara për vetë financim të investimeve; - Ngecja në ritmin e investimeve për modernizimin dhe zhvillimin e kapaciteteve prodhuese; Ngrohja - Sistemet e ngrohjes qendrore të amortizuara që

- Konsumatorët nga tri kategoritë të kënaqur me shërbimet; - Personeli/stafi ka përvojë në organizimin e punëve operative dhe mbulimin cilësor të terrenit; - Kapacitetet e nevojshme në mekanizëm dhe automjete për ofrimin e shërbimeve në regjionin e Gjakovës; - Kompani e licencuar nga Ministria e Planifikimit dhe Zhvillimit Hapsinorë deri me 2023, për grumbullimin dhe bartjen e mbeturinave; - Kontrata dhe bashkëpunim të qëndrueshëm me Kuvendin Komunal Gjakovës; - Staf profesional për përgaditjen e projekteve për kërkim të donacioneve;	rezultojnë me humbje të mëdha teknike; - Niveli i ulët i inkasimit i NQ-re; - Ndotja nga kaldajat që djegin linjit dhe dru zjarri për ngrohje të ndërtesave individuale. Telekomunikimi - Mënyra e shpërndarjes së rrjetit e pa organizuar; - Mos unifikimi i rrjetave nga operatorët që ofrojnë shërbime Telekomunikuese. - Shërbimet “fiber to home” në nivel minimal; - Mbi 80% ofrojnë shërbime me kabllo koaksiale; Menaxhimi i mbeturinave - Shërbime jo të mira në menaxhim të mbeturinave; - Mungesë e deponis për mbeturina inerte/demolimit. - Stacion të transferuese për mbledhjen dhe selektimin jo të menaxhuar mirë; - Mos ndarje e mbeturinave në burim; - Raportimet e parregullta mbi gjendjen e ofrimit të shërbimeve; - Numër i lartë i deponive ilegale; - Mungesë e trajtimit të mbeturinave industriale dhe sanitare; - Mungesë e hapësirave për trajtim të mbeturinave shtazore;
Mundësitë Ujësjellësi, Kanalizimi dhe ujitja/drenazhimi - Shfrytëzimi i investimeve të jashtme; - Garantët qeveritarë; - Aplikimi i arritjeve teknologjike; - Trajnimi i stafit; - Ekzistenca e Legjislacionit përkatës; - Ridizajnimi i sistemit të ujitjes (futja e kanaleve të hapura në tubacione); - Instalimi ujëmatësve digjital në tërë zonën e shërbimit, ashtu që do të kishte avantazhe të ndjeshme sa i përket rënies së humbjeve të ujit si dhe rritjes së faturimit në [m3] të ujit të shpenzuar; - Investime nga ËB në sistemin e ujitjes të tokave bujqësore Ngrohja - Reformat në ndërmarrjet ekzistuese të ngrohjes qendrore; - Ndërtimi i impianteve të ngrohjes me djegie të	Rreziqet Ujësjellësi dhe Kanalizimi dhe ujitja/drenazhimi - Mos ndërrimi i gypave të vjetër të ujësjellësit; - Cenimi i kualitetit/sigurisë së ujit si pasojë e rrjetit të vjetërsuar; - Humbjet e mëdha të ujit në rrjet; - Keqpërdorimi i ujit; - Mospjesëmarrja e komunitetit në vendimmarrje në procesin e ndërtimit të impiantit (çështja e eksproprijimit); - Politika joadekuate; - Mbrojtja e zonave të burimeve të ujërave nëntokësore dhe sipërfaqësore - Mbrojtja e rezervuarëve dhe Stacioneve të pompave me rrethoj dhe siguri fizike - Dëmtimi i rrjetit të ujësjellësit, kanalizimit dhe ujitjes; Ngrohja - Ndërprerje të papritura të furnizimit me karburante të lëngëta

mbeturinave dhe BRE-ve tjera; - Ndërtimi i impianteve të reja bashkëgjeneruese Telekomunikimi - Planifikimi dhe Ndërtimi i Infrastrukturaes nëntokesore nga Komuna; - Realizimi i të hyrave nga shfrytëzimi i infrastrukturës; - Te ofrohen grante për operatorët që zgjerojnë rrjetin në zonat e largëta rurale; Menaxhimi i mbeturinave - Fushata vetedijësuese; - Krijimi i Eko-taksës - Angazhimi i OJQ-ve mjedisore; - Rritjen e inkasimit dhe marrëdhënieve me konsumatorë; - Rritjen e mundësive për investime të reja kapitale dhe pajisjeve; - Inicimin e procesit të riciklimit dhe ndërtimin e vijave recikluese; - Forcimin e partneriteti dhe kooperimit me rrjetin PAMKOS dhe ndërmarrjet simotra për mbeturina në Kosovë.	- Mungesa e investitorëve në sektorin e ngrohjes si rezultat i tarifave të ulëta të energjisë elektrike; Telekomunikimi - Largimi i shtyllave nga KEDS pa shtrirjen e gypave nëntokësor për operatorët e telekomunikimeve, që mund të lerë qytetarët pa shërbim; - Vazhdimi i infrastrukturës se pa unifikuar nga operatorët; - Cilesia e shërbimit; Menaxhimi i mbeturinave - Rritja e ndotjes; - Shfaqja e sëmundjeve infektive; - Ndotje e tokave bujqësore; - Mos mirëmbajtje adekuate e rrjetit energjetik;

3.4. INFRASTRUKTURA E TRANSPORTIT DHE TRANSPORTI

3.4.1. Shtrirja dhe gjendja e rrugëve ekzistuese

Referuar ligjit mbi rrugët, rrugët publike, kategorizohen në:

- Autoudhë;
- Rrugë nacionale;
- Rrugë rajonale dhe
- Rrugë lokale.

Nëpër territorin e Komunës së Gjakovës nuk kalojnë autoudhë. Lidhja më e afërt e Gjakovës është në autoudhën “Ibrahim Rugova” (afërsisht 30 km) në Prizren.

Përveç autoudhëve të cila nuk përfshihet në kuadër të rrjetit rrugor të komunës së Gjakovës, të gjitha rrugët tjera (sipas kategorive të mësipërme) kalojnë nëpërmjet territorin e Komunës së Gjakovës

Gjakova, në kuadër të rrjetit rrugor ekzistues përmban rrugën nacionale N-9.1 e cila vjen nga Prishtina dhe kalon në pjesën lindore të qytetit. Përmes rrugës nacionale N-9.1, Gjakovës i mundësohet lidhja me pjesën veriore të Shqipërisë.

Territori i komunës së Gjakovës është i mbuluar mirë me rrjetin rrugor. Sipas kërkesave për lëvizje, infrastruktura rrugore përgjithësisht është përmirësuar në aspektin e përmbushjes së kriterëve teknike.

Nga ana tjetër, sfiduese mbetet një pjesë e rrugës nacionale N9.1 e cila kalon nëpër zonën urbane dhe nuk ofron nivel të mjaftueshëm të shërbimit në përmbushje të kërkesave të kapacitetit dhe të sigurisë për lëvizjen e mjeteve. Kjo pjesë e rrugës kalon nëpër zona atraktive në të cilën zhvillohen aktivitete të ndryshme dhe lëvizje të pamotorizuara që ndikojnë në zvogëlimin e kapacitetit të rrugës dhe sigurinë në trafik.

Por, realizimi i projektit për ndërtimin e rrugës “Bujar Roka” në pjesën jugore të qytetit, mundëson devijim e trafikut tranzit dhe orienton e fluksit të trafikut jashtë këtyre zonave të banuara dhe duke lehtësuar qasjen drejt pjesës veriore të Shqipërisë dhe anasjelltas.

Bazuar në standardet teknike të projektimit, të cilat janë paraparë për ndërtimin e rrugës “Bujar Roka”, si gjerësinë e korsive dhe numrin e tyre (dy korsi trafiku për kahe), kapaciteti potencial do të sillet rreth 2000 – 2500 aut/h/kahe, dhe

ky kapacitet do të jetë në gjendje të përballoj nevojat për qarkullimin e trafikut aktual dhe në qarkullimin në të ardhmen.

Duke vlerësuar rolin dhe karakterin e kësaj rruge, ndërtimi i kësaj rruge do të jetë sfidues në aspektin e kyçjeve dhe shkëmbimeve të lëvizjeve nga banorët dhe bizneset të cilat janë përgjatë kësaj rruge. Prandaj, në pjesët ku kryqëzohet rruga “Bujar Roka” me rrugët e rangut më të ulët duhet të analizohen dhe vlerësohen format e kontrollit të trafikut në mënyrë që të sigurohet qasje e sigurt në këtë rrugë dhe të respektohen normat sigurisë sipas standardeve të aplikueshme për rrugët e Kosovës. Gjithashtu shpejtësia e lëvizjes së mjeteve, duhet të kufizohet në harmoni me kushtet e sigurisë së trafikut dhe kërkesat për lëvizje nga përdoruesit e tjerë të rrugës (sidomos këmbësorët).

Të gjitha politikat e Komunës së Gjakovës lidhur me transportin duhet të marrin parasysh nevojat e ndryshme të këmbësorëve në mënyrë që trotualet të jenë të qasshme për të gjitha grupet e përdoruesve. Ekzistojnë një numër veprimesh kyçe që do të përmirësojnë qasjen, duke përfshirë edhe këto në vijim:

- Të sigurohet projektim i mirë i infrastrukturës së nevojshme për lëvizje të lirë dhe të sigurt dhe të përmirësohet mjedisi për këmbësorët;
- Të inkurajohet ecja dhe ngasja e biçikletës, si dhe kalimi në mënyra më të qëndrueshme të transportit;
- Të sigurohet që nevojat e këmbësorëve të merren parasysh si pjesë e projekteve të transportit dhe të prioritetizohen këto mënyra të lëvizjes në qendrën e qytetit dhe zonat periferike;
- Të përmirësohen kalimet e rrugës nga ana e këmbësorëve, si dhe lidhjet me shtigjet e transportit publik;
- Nëpërmjet zhvillimit të planeve të udhëtimit dhe fushatave, të promovohen përfitimet në aspektin shëndetësor dhe atë të transportit nga ecja dhe ngasja e biçikletës;
- Të minimizohen pengesat dhe rreziqet ndaj lëvizjes së këmbësorëve përgjatë shtigjeve prioritare duke realizuar kontrole të qasjes dhe duke zbatuar tutje të drejtat e tjera të përparësisë nëpër zona urbane dhe rurale.

Gjithashtu sa i përket lëvizjes së këmbësorëve Qenët Endacak paraqesin rrezik për lëvizjen e lirë të qytetareve andaj me këtë plan rekomandohet:

- Të krijohet një plan komunal për menaxhimin e qenve endacak;
- Ndërtimi i një qendre për trajtim të qenve endacak.

3.4.1.1. Rrugët rajonale

Katër rrugë rajonale e lidhin Gjakovën me qytetet dhe fshatrat tjera në Kosovën perëndimore. Një ndër rrugët më të rëndësishme rajonale është rruga rajonale R-107 e cila e lidhë Gjakovën me Pejën dhe Prizrenin.

Rruga tjetër, gjithashtu mjaft e rëndësishme e cila ndërlidhet me rrugën nacionale N9-1, është rruga rajonale R-203 e cila kalon nëpër neper qytetin e Gjakovës dhe mundëson lidhjen me qytetin e Kukësit në Shqipëri. Ndërsa, përmes rrugës rajonale R-109, Komuna e Gjakovës lidhet me Junikun Deçanin dhe Pejën.

Përgjithësisht rrugët rajonale ofrojnë kushte të mira për qarkullim të automjeteve motorike. Pjesa më e madhe e tyre janë të asfaltuara, por kanë nevojë për mirëmbajtje, rehabilitim dhe përmirësim të sipërfaqes qarkulluese më qëllim të përmirësimit të kualitetit të lëvizjes dhe rritjes së nivelit të sigurisë gjatë lëvizjes. Plotësimi i kërkesave për lëvizje të pa motorizuara në këto pjesë të rrjetit rrugor po ashtu kërkon trajtim dhe masa konkrete.

3.4.1.2. Rrugët lokale-urbane

Rrugët në qytetin e Gjakovës, kryesisht janë me nga dy korsi trafiku (2x1), përveç rrugës “Tirana” e cila ka nga dy korsi trafiku për kahe dhe rruga “Nënë Tereza” e cila është rrugë një kahore me dy korsi për kahe (1x2).

Rrugët lokale të cilat lidhin lokacione të ndryshme brenda qytetit të Gjakovës kanë karakter të ndryshëm. Rrugët e karakterit më të lartë janë plotësuar nga rrugë lidhëse të karakterit më të ulët. Shumica e rrugëve lokale nuk kanë gjerësinë e mjaftueshme dhe elementet gjeometrike të tyre nuk ofrojnë kushte të mira për të gjithë pjesëmarrësit në trafik, sidomos mungesa e trotuareve dhe shtigjeve për çiklist shkakton vështirësi për këmbësorë dhe çiklist.

Qyteti i Gjakovës disponon me rrjetin e rrugëve kryesore në brendi të qytetit. Në zonën më të re, “Blloku i ri”, rrugët kryesore janë të gjëra, shumica të asfaltuara, dhe pjesërisht të furnizuara me trotuare. Në pjesët tjera të qytetit, rrjeti është më pak i ngarkuar. Rrugët kryesore në pjesët tjera të qytetit janë të ngushta, dhe kanë standard të ulët. Si rezultat, pengesat e trafikut, dhe bllokimet e rrugëve janë të zakonshme. Në veçanti qyteti i vjetër ka probleme rreth të qasjes brenda tij.

Përzgjedhja e formave të kontrollit të kryqëzimeve nuk ofron funksionalitet dhe operim kualitativ të trafikut, prandaj është e nevojshme të bëhet një analizë dhe vlerësim i gjendjes në mënyrë që oferta të jetë në harmoni me kërkesën e trafikut.

Zona të caktuara në brendi të lagjeve të qytetit paraqiten vështirësi në operimin e trafikut për shkak të parametrave teknik të rrugëve të cilën rezultojnë të pamjaftueshëm për të përballuar kërkesat për qarkullim të automjeteve si dhe për shkak të kërkesave të mëdha për parkingje në afërsi të rrugës.

Modaliteti dominues i transportit është transporti rrugor. Rrjeti i rrugëve lokale është i pakategorizuar, pa funksion të qartë dhe dizajn adekuat. Për pasojë, qarkullimi është i vështirësuar dhe ka probleme me parkim, në veçanti në zonat me dendësi të madhe dhe kërkesa të shumta për lëvizje të pamotorizuara. Probleme të tilla të evidentuara janë në disa lokacione brenda qytetit, veçanërisht në pjesën e qytetit të vjetër.

Në qytetin e Gjakovës, kërkesave për lëvizje të këmbësorëve dhe çiklistëve, nuk u ofrohet hapësirë e sigurt dhe komode. Gjithashtu, edhe në kuadër të rrjetit rrugor periferik, këmbësoret dhe çiklistet nuk kanë qasje të lehtë dhe kushte të mira për lëvizje të sigurt.

▪ Ndërlidhja e vendbanimeve me zonën urbane dhe ndërmjet

Trafiku për në qytet vjen nga katër drejtime kryesore: Prishtina, Peja, Prizreni dhe Tropoja- pjesa veriore e Shqipërisë. Qytete dhe fshatrat në komunën e Gjakovës janë të lidhura me rrjetin rrugor rajonal. Njëra nga më të rëndësishmet është rruga R107 ndërmjet Pejës dhe Prizrenit përmes Gjakovës. Shumica e rrugëve rajonale janë të asfaltuar, dhe kualiteti është i ngjashëm me rrugët magjistrale.

Rrugët e nivelit më të lartë janë plotësuar nga një rrjet i rrugëve lokale. Kualiteti i këtyre rrugëve në shumicën e rasteve është i dobët, dhe shumica nuk mund të përdoren në të gjitha motet. Gjithashtu fshatrat më të mëdha, p.sh. Novosellë dhe Bec, janë të arritshme vetëm nga rrugët lokale.

Në komunën e Gjakovës, të gjitha rrugët e viseve rurale kanë lidhshmëri me zonat urbane edhe pse jo të gjitha rrugët janë të asfaltuara por janë të gjitha të kalueshme.

▪ Tipet e udhëkryqeve dhe rregullimi i trafikut në udhëkryqe

Rregullimi i qarkullimit në qytetin e Gjakovës është i organizuar me tipe të ndryshme të udhëkryqeve. Tipet e udhëkryqeve në rrjetin rrugor janë:

- me sinjalizim ndriqes-semafor (5 udhëkryqe),
- me rrethrotullime (4 rrethrotullime) dhe
- udhëkryqet tjera janë të rregulluara me rregulla të përgjithshme të qarkullimit.

Në rrugët kryesore, në hyrje të udhëkryqeve, përdoren shiritat e përbashkët për lëvizje drejt dhe majtas. Pra, nuk ekzistojnë shiritat e posaqëm për kthime majtas.

Duke pasur parasysh se lëvizjet majtas janë në konflikt me të gjitha drejtimitet e lëvizjes, në hyrje të udhëkryqeve, përpos zvogëlimit të kapacitetit ulët edhe shkalla e sigurisë në trafik.

Kjo dukuri paraqitet, në pjesët e rrugës “Tirana” në të cilën përshkak të karakterit të rrugës dhe shpejtësisë së lëvizjes, ekziston rreziku potencial për lëvizjet majtas nga rruga kryesore, e sidomos rreziku është më i madh për lëvizjet majtas nga rruga dytësore.

Udhëkryqet e rregulluara me semafor, punojnë me kohë fikse. Ndërsa, rregullimi fazor nuk i përgjigjet kërkesave për lëvizje sipas drejtimeve.

Gjithashtu, në hyrje të rrethrotullimit në kryqëzimin e rrugëve “UÇK” dhe “Tirana”, gjerësia e sipërfaqes qarkulluese në rrethrotullim nuk i përgjigjet numrit të shiritave në hyrje të rrethrotullimit. Për shkak të kësaj gjendje, në orët kulmore kur numri i automjeteve është më i madh, vjen deri te bllokimi i rrethrotullimit.

Udhëkryqet e rregulluara me semafor, punojnë me kohë fikse. Ndërsa, rregullimi fazor nuk i përgjigjet kërkesave për lëvizje sipas drejtimeve.

Në udhëkryqet në të cilat rregullimi i qarkullimit është i rregulluar me sinjalizimin përkatës dhe nga rregulla të përgjithshme të qarkullimit, mungon sinjalizimi adekuat, sidomos për kyqjet nga rruga dytësore, duke krijuar konfuzitet për nga prioriteti dhe siguria e lëvizjes.

Me qëllim të zvogëlimit të ngarkesave dhe eliminimit të pikave të konfliktit, disa rrugë janë rregulluar me qarkullim një kahësh.

Rrugët më të rëndësishme në të cilat qarkullimi zhvillohet vetëm në një kahje janë:

- Rruga “Nënë Tereza” e cila kalon nëpër qendër të qytetit me gjerësi 9.0 metra,
- Rruga “Beqir Kastrati” me gjerësi 7,0 m dhe me trotuare në të dy anët me gjerësi prej 3.5 m.
- Rruga “Mithat Frashëri” me gjerësi 5.0 m, e cila kalon në pjesën perëndimore të qytetit të vjetër dhe
- Disa pjesë të rrugëve në qytetin e vjetër.

Gjendja e rrugëve njëkahëshe në qytetin e Gjakovës, është dhënë në Fig

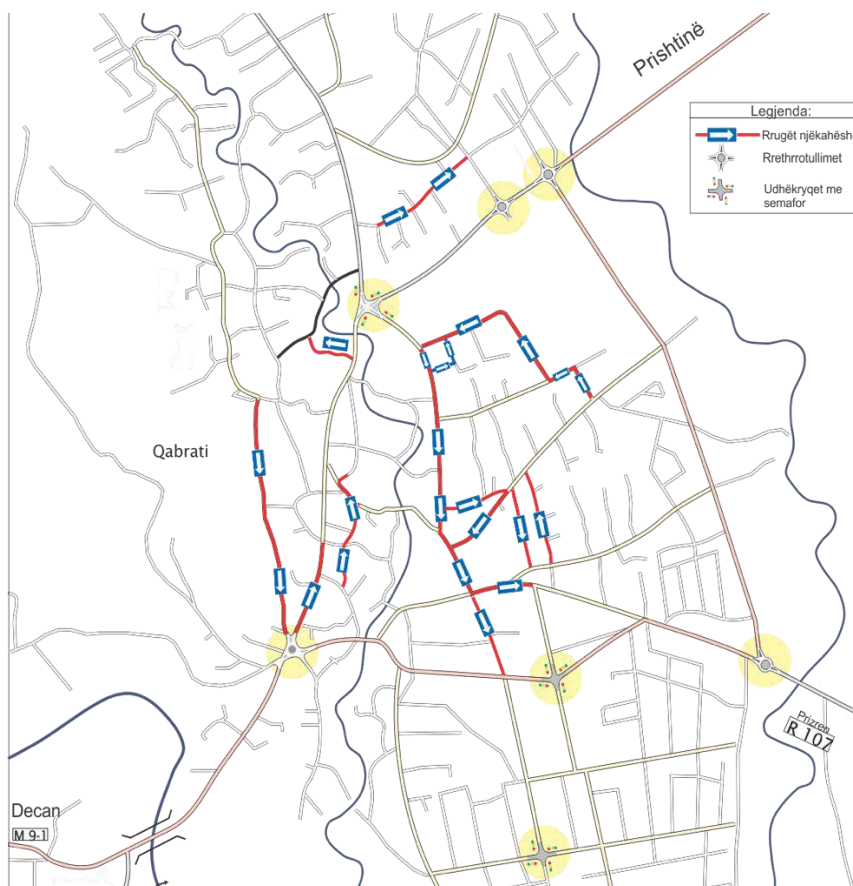

Figura 22. Rrugët njëkahëshe në qytetin e Gjakovës

3.4.2. Shtrirja dhe kategoria e rrugëve të planifikuara nga niveli qendror

Nga niveli qendror, respektivisht nga Ministria e Infrastrukturës, është planifikuar zgjerimi i rrugës nacionale N-9.1 Gjakovë - Dollc me gjatësi 30.43 km. Ndërtimi i kësaj rruge është paraparë të zgjerohet në rrugë me nga dy korsi të trafikut për kahe fizikisht të ndara dhe një pjesë e kësaj rruge kalon nëpër territorin e Komunës së Gjakovës në segmentin Gjakovë – Rakovinë me gjatësi 16.16 km. Punimet në këtë rrugë me karakter nacional janë në proces të ndërtimit.

Gjithashtu nga niveli qendror, në pjesën jugore të qytetit të Gjakovës është projektuar dhe është në realizim e sipër rruga “Bujar Roka” e cila devijon trafikun tranzit nga pjesa e qytetit në drejtim të kufirit me Shqipërinë dhe anasjelltas.

3.4.3. Vlerësimin e intensitetit dhe kapacitetit të kryqëzimeve dhe korsive kryesore

Bazuar në të dhënave nga qarkullimi i automjeteve në rrjetin rrugor të komunës së Gjakovës⁶⁵, është konstatuar se, rruga nacionale N-9.1, është segmenti rrugor më i ngarkuar me trafik të automjeteve. Qarkullimi mesatar ditor vjetor (QMDV) sillet rreth 7000 aut/ditë, ndërsa nga rrugët rajonale, rruga më e ngarkuar ka rezultuar të jetë rruga R-107 me qarkullimi mesatar ditor vjetor (QMDV) me rreth 11000 aut/ditë

⁶⁵ PMQU për qytetin e Gjakovës, MI-Drejtorja e rrugëve.

Ndërsa, në nivel të rrugëve urbane, qarkullimi më i madh i automjeteve është në rrugën kryesore “Nënë Tereza”, “Tirana” dhe “Hysni Dobruna”, të cilat rrugë kalojnë nëpër pjesën qendrore të qytetit, ku qarkullimi i automjeteve sillet nga 700-1000 automjete/h/drejt. Ndërsa, në pjesët periferike të qytetit, ngarkesa e rrugëve është më vogël.

Pas analizës së qarkullimit të trafikut dhe ngarkesës së rrjetit rrugor në Komunën e Gjakovës, është vlerësuar se, aktualisht rruga nacionale N-9.1 e cila kalon nëpër pjesën qendrore të qytetit nuk është në gjendje të sigurojë kapacitet të mjaftueshëm për kërkesën e fluksit të trafikut, që kryesisht është trafik tranzit. Qarkullimi i automjeteve në këtë pjesë të rrugës sillet rreth 1600 aut/h. Prandaj, devijimi i trafikut tranzit është i nevojshëm në mënyrë që të përballoj nevojat për qarkullimin e trafikut aktual dhe në qarkullimin në të ardhmen.

Ndërsa, në pjesën e vjetër të qytetit, për shkak edhe të rolit historik të kësaj zone, kërkesa për lëvizje të pamotorizuara është shumë e lartë, por ngarkesa e kësaj zone me trafikun motorik gjithashtu është shumë e lartë. Ngarkesa e rrugëve në pjesën e qytetit të vjetër sillet nga 500-700 aut/h. Devijimi i trafikut të motorizuar, në veçanti trafikut tranzit, është i rëndësishëm për ruajtjen e karakterit të zonës dhe mundësi për lëvizje më të lirë dhe të sigurt për këmbësorë dhe çiklist.

Ndërsa, gjendja aktuale e intenzitetit të trafikut në rrugët tjera ofron nivel mesatar të shërbimit dhe ofron kapacitet të mjaftueshëm për kërkesat e qarkullimit të trafikut.

Kapaciteti i kryqëzimeve dhe korsive

Në bazë të matjeve të fluksit të qarkullimit në hyrje të udhëkryqeve, në rrjetin rrugor të qytetit të Gjakovës është bërë analiza e kapacitetit në udhëkryqet kryesore. Pas analizës së kapacitetit për udhëkryqet në rrugët kryesore të rrjetit rrugor është konstatuar se, shumica e udhëkryqeve në rrugët kryesore, sipas gjendjes ekzistuese, i përmbushin kërkesat e fluksit të qarkullimit. Ndërsa, rrethrotullimet dhe udhëkryqet më të ngarkuara janë:

- Në rrethrotullimin ku kryqëzohen rrugët “Skenderbeu”, “Tirana” dhe rruga rajonale “R107” (Gaspër Karaqi), shkalla e ngopjes sillet nga 0,4-0.6 (kapaciteti ekzistues i shfrytëzimit sillet nga 40-60 %), ndërsa në hyrje të rrethrotullimit nga rruga “Skenderbeu” shkalla e ngopjes është mbi kapacitetin e lejuar 1,06⁶⁶.
- Në rrethrotullimin ku kryqëzohen rrugët “Hysni Dobruna”, “Mitat Frashëri” dhe rruga “Sylejman Hadum Aga”, shkalla e ngopjes sillet nga 0,65-0.85 (kapaciteti ekzistues i shfrytëzimit sillet nga 65-85 %), ndërsa në hyrje të rrethrotullimit nga rruga “Mitat Frashëri” shkalla e ngopjes është mbi kapacitetin e lejuar 1,04.
- Udhëkryqet tjera në rrjetin rrugor të qytetit të Gjakovës, janë në kuadër të kapacitetit normal dhe afrojnë nivel mesatar të shërbimit edhe gjatë orëve kulmore. Në hyrje të këtyre udhëkryqeve shkalla e ngopjes sillet nga 0,2-0.6 (kapaciteti ekzistues i shfrytëzimit sillet nga 20-60 %).

Pas analizës së kapacitetit në hyrje të udhëkryqeve në qytetin e Gjakovës, është vlerësuar se, problemi i cili ndërlidhet me kapacitetin ka të bëjë kryesisht me qarkullimin në udhëkryqe, respektivisht elementet gjeometrike të udhëkryqeve, numrin e korsive të trafikut dhe rregullimin e qarkullimit në hyrje të udhëkryqeve. Në rrethrotullimin ku kryqëzohen rrugët “Skenderbeu”, “Tirana” dhe rruga rajonale “R107” (Gaspër Karaqi) dhe rrethrotullimin ku kryqëzohen rrugët “Hysni Dobruna”, “Mitat Frashëri” dhe rruga “Sylejman Hadum Aga”, gjatë orëve kulmore kapaciteti i shfrytëzimit të rrethrotullimeve është afër shkallës së ngopjes. Prandaj, në këto udhëkryqe duhet të ndërmerren masat adekuate për rritjen e kapacitetit. Ndërsa, në udhëkryqet të cilat ndodhen në rrugët periferike, kapaciteti i shfrytëzimit të udhëkryqeve është në nivel të mirë.

3.4.4. Modelet e qarkullimit të trafikut

Rrugët e qytetit të Gjakovës në kuadër të zhvillimit të transportit (lëvizjeve) karakterizohen me përdorues të ndryshëm:

- lëvizjet e motorizuara (veturat për përdorim personal dhe autobusët urban) dhe
- të pamotorizuara (lëvizja e këmbësorëve dhe çiklisteve).

Formë tjetër të transportit- lëvizjeve në kuadër të qytetit nuk realizohet.

Duke analizuar dimensionet dhe shtrirjen e rrjetit rrugor të qytetit të Gjakovës, rezulton se në shumicën e gjatësisë së rrjetit përgjatë rrugëve primare prioriteti është dhënë lëvizjeve të motorizuara në kuptimin e akomodimit të lëvizjeve.

Të dhënat lidhur me mënyrën e udhëtimit në qytetin e Gjakovës janë dhënë në Tabelë⁶⁷.

⁶⁶ Llogaritja e kapacitetit, sipas rezultateve nga PMQU të qytetit të Gjakovës.

Mënyra e udhëtimit në brenda Komunës së Gjakovës

Ecje në këmbë	58,5%
Udhëtimi me veturë	16,0%
Udhëtimi me autobus	13,5%
Biçikletë	12,0%

Përgjatë rrugëve dytësore, pothuajse në tërë gjatësinë paraqitet mungesa e lëvizjes komode të lëvizjeve të pamotorizuara (këmbësorëve dhe çiklistëve), ku ekzistojnë trotuare me gjerësi të pamjaftueshme, si dhe në pjesët ku nuk ekzistojnë trotuaret, lëvizja realizohet në hapësira të përbashkëta të qarkullimit me automjetet. Përpos në disa pjesë të rrugëve UÇK dhe “Tiranën në shumicën e rrugëve, lëvizja e çiklistëve realizohet pa asnjë shënim përkatës përgjatë sipërfaqes qarkulluese duke shfrytëzuar skajin e djathtë të korsisë së trafikut.

Kalimi i rrugës nga këmbësorët dhe çiklistet realizohet në të njëjtin nivel, ku në pjesë të caktuara mungojnë sinjalizimet përkatëse për vendkalim të këmbësorëve.

3.4.5. Linjat transportuese ndërkomunale e brenda komunës urbane dhe rurale

Transporti i udhëtarëve në komunën e Gjakovës realizohet në tri nivele:

- Transporti ndërurban dhe ndërkombëtar (i cili lidhë Gjakovën me qytetet tjera të Kosovës dhe jashtë Kosovës),
- Transporti urbano-periferik (i cili lidhë qytetin e Gjakovës me fshatrat brenda Komunës) dhe
- Transporti urban (i cili lidhë zonat e ndryshme brenda qytetit të Gjakovës).

Aktualisht në qytetin e Gjakovës funksionon vetëm një linjë e transportit urban të udhëtarëve. Kjo linjë itinerarin e udhëtimit e fillon nga Piskota (në veri) kalon pranë objekteve kryesore të qytetit të cilat ndodhen në qendër të qytetit dhe si pikë të fundit ka stacionin pranë Spitalit Rajonal “Isa Grezda”. Ndërsa, në kthim kalon pranë shkollave të mesme dhe përfundon në stacionin fillestar të itinerarit. Kjo linjë në dy drejtime ka gjatësi rreth 17 km.

Figura 23. Linja urbane

Linja ekzistuese e transportit urban, ka një shtrirje jofunksionale, sepse rruga “Nënë Tereza” është rrugë njëkahëshe dhe gjatë kthimit ka një ndërprerje me pjesën më të rëndësishme të qendrës së qytetit. Gjithashtu, linjat ekzistuese kanë përthyerje të panevojshme të cilat zgjatin kohën e udhëtimit.

3.4.6. Mbuleshmëria në pjesën rurale

Ekzistojnë linjat e drejtpërdrejta nga Gjakova me shumicën e fshatrave të komunës, si dhe me qytetet tjera të Kosovës. Stacioni qendror i autobusëve ndodhet në pjesën veriore të qytetit, i cili arrihet lehtë nga të gjitha pjesët e qytetit. Për qarkullimin e autobusëve në trafikun ndër komunal paraprakisht janë të regjistruara linjat me orare të udhëtimit të cilat qarkullojnë në relacione të caktuara. Gjatë ditës nga qyteti bëhen 75 nisje në linjat ndër komunale.

Bazuar në të dhënat e Drejtorisë për Shërbime Publike, mbuleshmëria e transportit urbano-periferik, respektivisht lidhja me pjesët rurale të Komunës, është në nivel të kënaqshme.

3.4.7. Shfrytëzimi i rrugëve nga makinat, këmbësorët, biçikletat dhe metodat tjera të transportit

Bazuar në matjet e qarkullimit të automjeteve, të realizuara në kuadër të PMQU të Gjakovës, mbi strukturën dhe modelet e udhëtimit, vërehet se në rrugët e Gjakovës dominojnë automjetet private me rreth 89%, ndërsa rreth 10% të strukturës së qarkullimit janë biçikletat. Prania e automjeteve të rënda (mbi 3.5 t), përbënë vetëm 1% të strukturës së përgjithshme të qarkullimit.

Pas analizës së të dhënave, është vlerësuar se nga modalitetet e mundura, transporti rrugor është dominues. Nevoja për përmirësimin e infrastrukturës dhe krijimin e kushteve për akomodimin e të gjithë pjesëmarrësve në trafik është e

nevojshme. Rëndësi e veçantë duhet kushtuar kushteve infrastrukturore për lëvizje të pamotorizuara, duke vlerësuar konfiguracionin e terrenit dhe kulturën e lëvizjes në këmbë dhe me biçikleta në Gjakovë.

Shfrytëzimi i rrugëve nga këmbësorët

Këmbësorët dhe çiklistët përbëjnë aktualisht numrin më të madh të pjesëmarrësve në komunikacion. Gjendja e trotuareve për lëvizje të këmbësoreve në qytetin e Gjakovës, nuk është e kënaqshme. Në disa pjesë të rrugëve mungojnë trotuaret ose edhe nëse ekzistojnë janë të ngushtë dhe nuk i plotësojnë kriteret për lëvizje të lire dhe të sigurt.

Në zonën më të frekuentuar në qendër të qytetit, përgjatë rrugës “Nënë Tereza” trotuaret janë me gjerësi të mjaftueshme dhe mundësohen lëvizje grupe të këmbësorëve.

Nga ana tjetër, në disa zona periferike të qytetit të Gjakovës dhe ato rurale mungojnë trotuaret dhe bankinat e rrugës, ashtu që gjendja në disa pjesë të rrugës konsiderohet e rrezikshme, sidomos për lëvizje të këmbësorëve.

Pas analizës së infrastrukturës për qarkullim të këmbësorëve dhe kërkesave për lëvizje të këmbësorëve është konstatuar se:

- Gjendja e trotuareve për lëvizje të këmbësoreve në qytetin e Gjakovës, nuk është e kënaqshme. Në disa pjesë të rrugëve mungojnë trotuaret ose edhe nëse ekzistojnë janë të ngushtë dhe nuk i plotësojnë kriteret për lëvizje të lire dhe të sigurt.
- Shpejtësia jo adekuate, respektivisht mosrespektimi i shpejtësisë së lëvizjes së automjeteve kushteve urbane, gjithashtu praqet rrezik shtesë për lëvizje të lirë të këmbësorëve. Kjo vërehet në Rr. “Tirana” në të cilën koncentrimi i këmbësorëve është mjaft i madh.
- Parkimi jo i rregullt i automjeteve në trotuare dhe sipërfaqe tjera të dedikuara për lëvizje të këmbësoreve, është problem mjaft i theksuar në shumë pjesë të rrugëve, në veçanti në pjesën e vjetër të qytetit.
- Prania më e madhe e këmbësorëve është vërejtur në rrugën kryesore “Nënë Tereza” ku numri i këmbësorëve sillet rreth 900-1000 km/h.
- Trupimi i rrugës dhe lëvizja e këmbësorëve në rrugë është një problem tjetër i evidentuar në rrugët e qytetit të Gjakovës.

Shfrytëzimi i rrugëve nga biçikletat

Megjithëse, Gjakova është e vendosur në zonën malore, është një qytet relativisht i rrafshët. Përkundër distancave relativisht të shkurta, qytetaret e Gjakovës kanë krijuar traditë të ngasjes me biçikleta. Kjo paraqet potencial të rëndësishëm për jetë dhe mjedis të pastër në qytet. Me infrastrukturën adekuate të favorshme për ngasje të biçikletave, p.sh. shtigjet për çiklist, parkingu i biçikletave i ndarë në lokacione të rëndësishme, duhet të reduktohet sasia e trafikut të motorizuar në brendi të qytetit. Përdorimi i biçikletës konsiderohet si një aktivitet fizik i moderuar, i dobishëm njëherësh si për shëndetin, ashtu edhe për mjedisin, prandaj biçikleta mundet me qenë një alternativë e arsyeshme e transportit për përmbytjen e kërkesave për lëvizje brenda qytetit

Në Gjakovë ka një numër të konsiderueshëm të qytetarëve që përdorin biçikletën si mjet transporti. Sipas të dhënave nga matjet e strukturës së qarkullimit në rrjetin rrugor të qytetit të Gjakovës, është konstatuar se prania e biçiklistëve në strukturën e përgjithshme të qarkullimit sillet rreth 8-15%. Në zonat periferike ky numër sillet rreth 8%, ndërsa në zonat më atraktive (zona qendër dhe pjesa e vjetër e qytetit ky numër arrin deri në 15%).

Pas analizës së infrastrukturës për çiklist në Gjakovë është konstatuar se:

- Në mungesë të shtigjeve adekuate për çiklist, ndodhë shumë shpesh që çiklistët shfrytëzojnë sipërfaqen e njëjtte qarkulluese të rrugës së bashku me automjetet, duke rritur rrezikun e lëvizjes për çiklist.
- Përpos mungesës së shtigjeve për çikliste, në qytetin e Gjakovës ka edhe mungesë të parkingjeve për biçikleta.
- Shtigjet ekzistues për çiklist, të cilat kryesisht janë të ndërtuara dhe të shenjëzuara në zonën “Blloku i ri” dhe në pjesët e rrugëve “UÇK” dhe “Tirana” kanë ndërprerje dhe nuk lidhen me pjesët më të rëndësishme të qytetit.
- Vlerësimet e palëve të interesit kanë treguar që nevojitet përmirësimi i infrastrukturës së këmbësorëve/çiklizmit për të nxitur shtimin e aktivitetit të ecjes/çiklizmit.

3.4.8. Vlerësimi i hapësirave ekzistuese për parkim

Në Gjakovë parkingjet janë të organizuara nga sektori publik, privat dhe me partneritet publiko-privat.

Bazuar në të dhënat nga KK i Gjakovës, oferta e parkingjeve në qytetin e Gjakovës është, rreth 581 parkingje publike, 387 parkingje private dhe 120 parkingje të cilat janë dhënë me partneritet publiko-privat. Pra, oferta e përgjithshme e parkingjeve publike është rreth 1088 parkingje.

▪ Menagjimi i parkingjeve

Sipas Rregullores për menagjimin e parkingjeve⁶⁸, tarifa për parkimin e automjeteve është ndarë në tri zona. Për parkingjet në Zonën 1 (Rrugët: „Nënë Tereza“, „Skenderbeu“, „Ismail Qemali“ dhe para Spitalit „Isa Grezda“) është caktuar tarifa 0,30€/orë. Ndërsa, në të gjitha zonat tjera është caktuar tarifa 0,20€/orë. Kjo rregullore, nuk është zbatuar për menaxhimin e parkingjeve publike në qytetin e Gjakovës.

▪ Parkingjet publike

Për momentin, parkingjet publike në qytetin e Gjakovës janë në shërbim:

- pa pagesë dhe
- pa kufizime kohore gjatë qëndrimit në parkingje.

Parkingjet me Partneritet Publiko Privat

Parkingu në rrugën „UCK“ (prapa Teatrit të qytetit) është parkingu i vetëm i cili është në menagjim me Partneritet Publiko-Privat. Çmimi në këtë parking është 1 euro/dite dhe nuk ka ndonjë kufizim kohorë për shfrytëzim.

▪ Parkingjet Private

Parkingjet private menaxhohen nga sektori privat. Parkingjet private e ushtrojnë veprimtarinë e tyre në prona private dhe kjo veprimtari nuk është e regjistruar në Komunë. Prandaj, Kuvendi Komunal nuk ka ndikim në kushtet, kohëzgjatjen e veprimtarisë dhe çmimin e parkingut. Çmimi për parkim në parkingjet private sillet 1 euro/ditë.

Gjendja e mënyrës së pagesës së parkingjeve në pjesën qendrore të qytetit të Gjakovës është dhënë në Figurem e me poshtme:

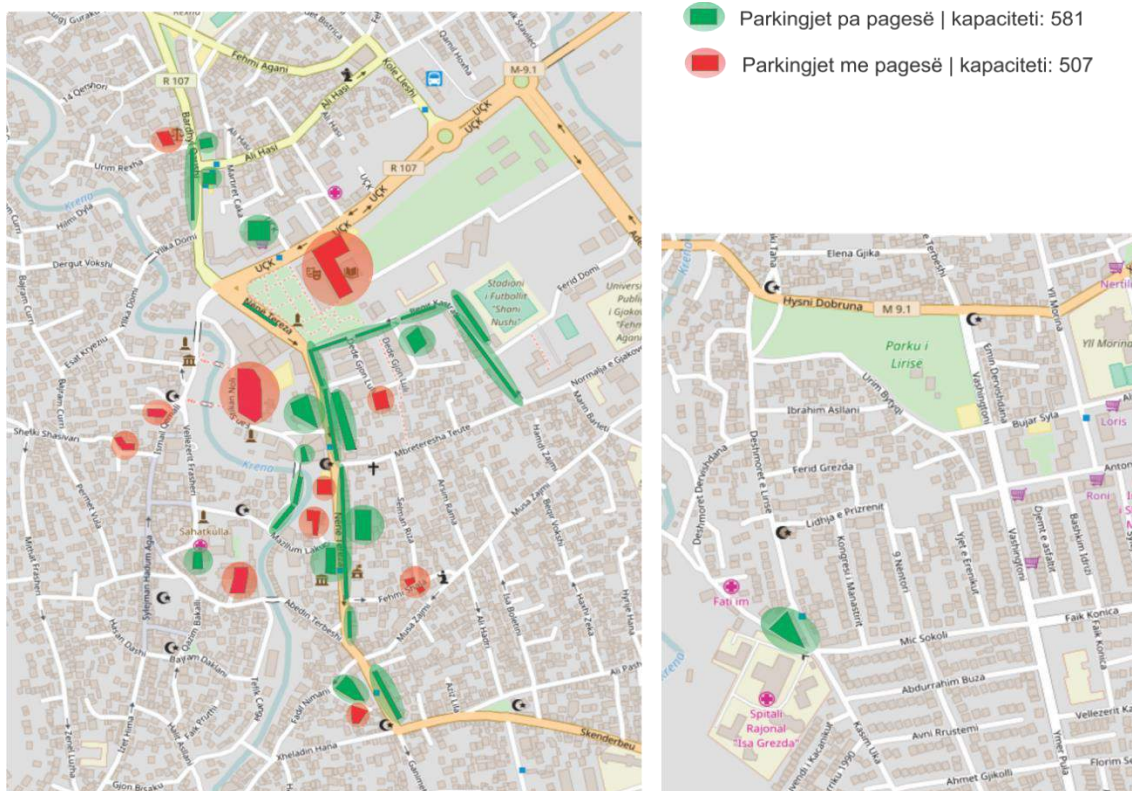

Figura 24. Menaxhimi i parkingjeve

Kërkesa për parkingje

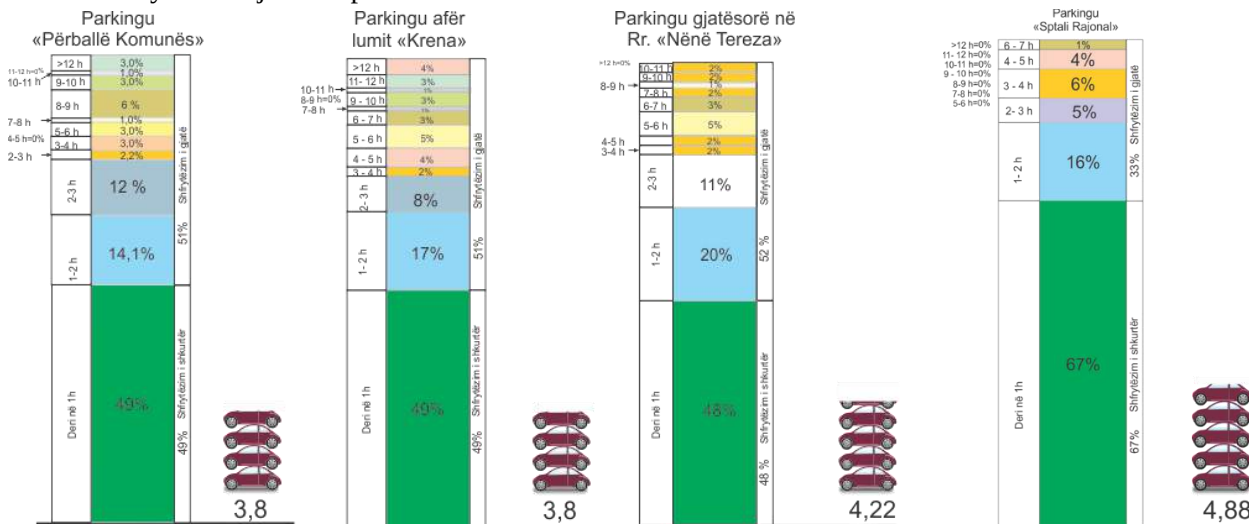
Pas analizës së kërkesës për parkingje në pjesën qendrore të qytetit është vlerësuar se parkingjet nuk shfrytëzohen në mënyrë adekuate (Fig....a):

- Në qendër të qytetit, më pak se 50% të parkingjeve shfrytëzohen për qëndrim të shkurtër (deri në një orë),

⁶⁸ Rregullore për taksë, tarifa dhe ngarkesa nga shërbime Komunale, Gjakovë 2015.

- rreth 50% e përdoruesve, shfrytëzojnë vetëm 10 deri në 15% të ofertës, ndërsa rreth 20% shfrytëzojnë më tepër se gjysmën e ofertës në dispozicion
- më tepër se 50% të parkingjeve shfrytëzohen për qëndrim të gjatë kohorë,
- rreth 20% e parkingjeve shfrytëzohen në intervale kohore mbi 4 orë,
- një numër i automjeteve qëndrojnë vazhdimisht në parking mbi 12 orë (3%).
- Koeficienti i ndërrimit në qendër të qytetit sillet rreth 3,8 – 4,2, d.m.th. përafërsisht rreth 4 automjete kanë shfrytëzuar një vend parkim.

a) Shfrytëzimi i parkingjeve në qendër b) shfrytëzimi i parkingjeve në pjesën periferike
Figura 25. Shfrytëzimi i parkingjeve në qytetin e Gjakovës

Ndërsa, jashtë pjesës qendrore, në parkingun afër Spitalit Rajonal, parkingjet më tepër shfrytëzohen për qëndrim të shkurtër (Fig.24.b).

- Rreth 70% të parkingut shfrytëzohet për qëndrim të shkurtër,
- Rreth 20% të parkingut shfrytëzohet për qëndrim nga 1-3 orë
- Ndërsa, rreth 10% nga 4-5 orë.
- Koeficienti i ndërrimit për parkingun në afërsi të Spitalit Rajonal sillet rreth 4,8.

▪ Zënia e parkingjeve në zonën qendrore të qytetit

Me qëllim të analizës së parkingjeve në qytetin e Gjakovës, janë bërë matjet e disa nga lokacionet në zonën qendër. Nga rezultatet e matjeve është konstatuar se:

- Në parkingun gjatësor në rrugën “Nënë Tereza” zënia e përgjithshme është rreth 76%. Kapaciteti maksimal i parkingjeve nuk arrihet për shkak të manovrave shtesë që kërkojnë parkingjet gjatësore dhe parkimit jo të rregullt si rezultat i mungesës së sinjalizimit adekuat horizontal.
- Në parkingun “Përballë Komunës” zënia maksimale është rreth 90%. Në shumicën e kohës ky parkim shfrytëzohet maksimalisht.
- Në parkingun “Përballë lumit Krena” zënia maksimale është rreth 93%. Gjithashtu edhe ky parkim në shumicën e kohës shfrytëzohet maksimalisht.
- Në parkingun “Te Spitali” zënia maksimale është rreth 60%. Shfrytëzimi maksimal në këtë parkim arrihet gjatë orëve 10:00-12:00.

Zënia e parkingjeve në zonën qendër, për qytetin e Gjakovës është dhënë në Figurën e më poshtme.

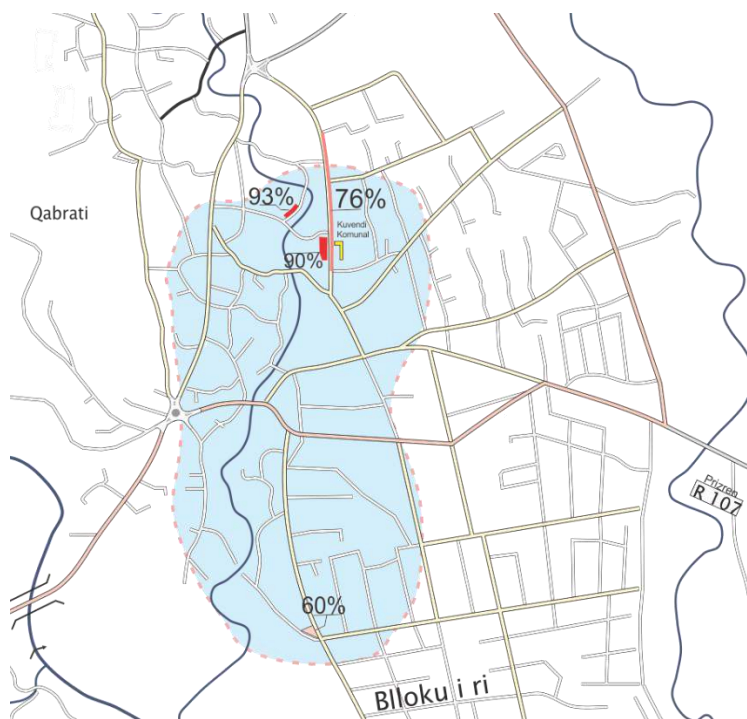

Figura 26. Zënia e parkingjeve

Është e rëndësishme të futen masa të kufizimit të kërkesave dhe të hulumtohen/iniciohen opsione të mëtejshme për zhvillim të ardhshëm, duke përfshirë rritjen e tarifave për parkimit të automjeteve në rrugë dhe jashtë rrugës (parkingje), zhvillimin e kufizimeve të qasjes në qendër të qytetit dhe zvogëlimin e vendparkimeve në dispozicion për qëndrim të gjatë në qendër të qytetit. Menaxhimi efektiv i kërkesave luan një rol kyç në këtë qasje për të ndihmuar menaxhimin e rritjes së vazhdueshme në nivelet e trafikut dhe për të inkurajuar njerëzit të marrin parasysh alternativa tjera dhe në këtë mënyrë të mbështesin opsione më të qëndrueshme të udhëtimit, duke marrë parasysh ndërkohë nevojën për qasje në qendër të banorëve dhe bizneseve lokale.

3.4.9. Rrjeti hekurudhor

Rrjeti hekurudhor në Kosovë momentalisht ka standard relativisht të ulët. Tradicionalisht ai është shfrytëzuar vetëm për transport të mallrave, me vetëm një numër të vogël të trenave për transport publik. Ekziston një linjë hekurudhore që kalon përmes Dukagjinit- deri në qytetin e Pejës, por kjo linjë nuk kalon nëpër qytetin e Gjakovës. Stacioni më i afërt hekurudhorë gjendet në Xërxë, në komunën e Rahovecit, rreth 10 km nga qyteti i Gjakovës. Megjithatë ka pasur plane të ndryshme për linjat hekurudhore. Plani Gjeneral Urban i viti 1980 ka paraparë një linjë në pjesën jugore të qytetit. Kjo linjë do të lidhte zonat më të mëdha industriale këtu, dhe do ta shkarkonte trafikun në këtë drejtim. Gjithashtu ka pasur plane që të zgjerohet kjo linjë deri në Shqipëri. Plani Hapësinor i Kosovës i vitit 2010 ka paraparë një lidhje ndërmjet pjesës veriore të qytetit të Gjakovës dhe Kromovikut në linjën Prizren-Klinë. Qasja e drejtpërdrejt në rrjetin hekurudhor, Gjakovës do t'i afronte shumë mundësi, si: transport të shpejt publik ndërmjet Gjakovës dhe qendrave tjera urbane në Kosovë, lidhje më të mirë me linjat ndërkombëtare, mundësi për t'i transportuar mallrat industriale. Zhvendosja e transporti publik dhe transportit të mallrave nga rrugët në hekurudha, gjithashtu mund t'a zvogëlojë ndotjen e ajrit dhe ta përmirësojë mjedisin. Një lidhje e tillë e rrejtë ekzistues, mund ta ndërpresë izolimin hekurudhor të Gjakovës. Kjo gjithashtu mundet me qenë alternativa më e lirë, së paku në perspektivën afat shkurtër. Trafiku në lidhjen e rrugëve pa dalje, të merr shumë kohë dhe, stacioni i fundit nëse do të ishte e mundur të shmangej nga shumica operatorëve Evropian të Hekurudhës. Alternativat tjera si pasoj duhet të analizohen.

3.4.10. Transporti ajror

Aeroporti i vetëm në Kosovë dhe i vetmi për përdorim civil është Aeroporti Ndërkombëtar i Prishtinës “Adem Jashari”. Ndërsa, një aeroport i vogël ushtarak i cili për momentin është jashtë funksionit, gjendet afër Gjakovës. Aeroporti i Gjakovës ndodhet rreth 3 km në pjesën veri-lindore të Gjakovës. Deri në vitin 1999, kur është marrë nën mbikqyrje të KFOR-it, ky aeroport ka shërbyer si aeroport bujqësor.

Deri sa ky aeroport ka qenë nën mbikqyrje të KFOR-it janë zhvilluar vetëm fluturime për nevoja ushtarake apo humanitare me kryesisht avion dhe helikopter transportues ushtarak. Pista e vetme është e asfaltuar në gjatësi prej 1800 m, e gjerësi 30 metra, si dhe heliodromi i ri, në tërësi sipas standardeve ndërkombëtare të aviacionit, ndërsa lartësitë përreth aeroportit janë kodra që nuk kalojnë 1000 m.

Në të ardhmen, për shkak të kushteve superiore atmosferike ndaj Aeroportit Ndërkombëtar “Adem Jashari” të Prishtinës, aeroporti i Gjakovës mundet me qenë i hapur edhe për qëllime tjera, për përdorim civil si plotësim – alternativë e Prishtinës. Avancimi i aeroportit të Gjakovës në aeroport civil është paraparë edhe me Planin Hapësinor të Kosovës⁶⁹.

Gjithashtu, edhe në Hartën Zonale të Kosovës⁷⁰, në kuadër të veprimeve për përmirësimin e gjendjes së infrastrukturës së transporti, është paraparë funksionalizimi dhe shndërrimi i Aeroportit të Gjakovës në aeroport civil.

3.4.11. Vlerësim i nevojave në të ardhmen për një infrastrukturë transportuese

Vlerësimi i nevojave infrastrukturore për rrugët nacionale

Nga niveli qendror, respektivisht nga Ministria e Infrastrukturës, është planifikuar zgjerimi i rrugës nacionale N-9.1 Gjakovë - Dollc me gjatësi 30.43 km.

Punimet në rrugën nacionale N9.1 Dollc- Gjakovë janë në proces të ndërtimit. Nga niveli qendror (Ministria e Infrastrukturës) është planifikuar zgjerimi i rrugës nacionale N-9.1 Gjakovë - Dollc me gjatësi 30.43 km.

Ndërtimi i rrugës Rakovinë – Gjakovë, (me gjatësi 16.16 km) i cili përfshinë territorin e Komunës së Gjakovës është paraparë të zgjerohet në rrugë me nga dy korsi për kahe dhe me kahe fizikisht të ndara. Përgjatë kësaj rruge, sidomos në afërsi të qytetit të Gjakovës zhvillohen veprimtari të ndryshme ekonomike të cilat me rastin e zgjerimit dhe ndarjes fizike të kaheve të rrugës, mund të krijoj edhe vështirësi të kycjes/shkycjes për biznese dhe banorët e këtyre zonave.

Prandaj, është e nevojshme të krijohen kushte adekuate infrastrukturore, kryesisht përmes rrugëve paralele, në mënyrë që të mundësohen shkëmbimet e lëvizjeve dhe funksionimi normal i bizneseve dhe banorëve të zonës. Duhet të planifikohen kycje të kontrolluara dhe të zbatohet Udhëzimi Administrativ për kycje në rrugët nacionale dhe rajonale, përmes së cilit do të precizohen kriteret dhe standardet teknike të kycjes në rrugë.

Planifikimi i autoudhës së Dukagjinit

Gjatë vitit 2018, Qeveria e Kosovës, kishte marrë vendim për krijimin e Komitetit Drejtues Ndërmator për zhvillimin e projektit “Autoudha Istog-Pejë-Deçan-Gjakovë-Prizren”⁷¹.

Nga ana tjetër, sipas Strategjisë Kombëtare për Zhvillim (2016 – 2021), në kuadër të prioritetëve infrastrukturore, kishin paraparë rikonstruimin e rrugës Istog-Pejë-Deçan-Gjakovë-Prizren, respektivisht opsionin e zgjerimit të rrugëve Rajonale R107, R101 dhe R103, edhe për dy shirita të trafikut për kahe.

Bazuar në të dhënat e Ministrisë së Infrastrukturës⁷², numri mesatar i automjeteve që qarkullojnë brenda ditës në rrugën rajonale R107 (Pejë – Deçan – Gjakovë – Prizren) është rreth 11. 500 automjete për 24/h.

Përmes autoudhës në fjalë dhe zgjerimit të aksit rrugor N9.1 do të përmbushen kërkesat për realizimin e rrugës alternative për dalje në bregdet (Shën Gjin) që është njëri nga projektet rajonale të parapara në PHK. Sipas këtij dokumenti Porti i Shën Gjinit është paraparë të shërbejë port për nevoja të Kosovës dhe dalje më e afërt në bregdet për pjesën veri-perëndimore të Kosovës.

Vlerësimi i nevojave infrastrukturore për rrugët lokale - urbane

Në zona të caktuara në brendi të lagjeve të qytetit të Gjakovës paraqiten vështirësi në operimin e trafikut për shkak të parametrave teknik të rrugëve të cilët rezultojnë të pamjaftueshëm për të përballuar kërkesat për qarkullim të automjeteve si dhe për shkak të kërkesave të mëdha për parkingje në afërsi të rrugëve. Probleme të tilla të evidentuara janë kryesisht në pjesët më atraktive të qytetit siç është zona historike “Qarshia e Madhe” dhe zona në pjesën qendrore të qytetit.

⁶⁹ Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor- PLANI HAPËSINOR I KOSOVËS, 2010.

⁷⁰ Harta Zonale e Kosovës 2020 – 2028+

⁷¹ Vendimi i Qeverisë së Kosovës i datës 13.02.2019

⁷² Ministria e Infrastrukturës-Drejtoria e rrugëve, KMDV në rrugët e Kosovës.

Rruga e vetme nacionale N-9.1 në Komunën e Gjakovës kalon nëpër rrugët e qytetit, duke shkaktuar ngarkesë të trafikut në zona të rëndësishme të qytetit. Problemi më i theksuar mbetet ngarkesa e qytetit të vjetër. Bazuar në matjet e fluksit të automjeteve, rreth 550 aut/h e shfrytëzojnë pjesën e vjetër të qytetit si tranzit.

Në aspektin më afatgjatë, propozohet krijimi i një lidhje të re të trafikut tranzit që do të largonte trafikun tranzit drejt qendrës së qytetit, duke siguruar një lidhje të re me kapacitete më të larta, sidomos për qarkullimin e automjeteve të rënda. Propozimet e tilla burojnë edhe nga planet paraprake (PZHU-në dhe PRRU-të e Gjakovës). Gjatë vlerësimit të gjendjes ekzistuese, disa nga udhëkryqet kryesore sipërfaqësore janë afër shkallës së ngopjes dhe kjo gjendje kërkon ndërmarrjen e veprimeve të cilat do të parandalonin bllokimin e trafikut. Nga ana tjetër duke vlerësuar se zgjerimi i rrugëve ekzistuese në zonat periferike nuk plotësojnë kërkesat e devijimit të trafikut, sepse përfshihen në zonat e banimit atëherë një lidhjeje e re e tranzitit të shpejtë do të sigurojë kapacitetet më të lartë dhe do të ndihmojë në zgjidhjen e problemeve të mbingarkesës në trafik që ndodh aktualisht në rrugët kryesore në pjesën qendrore të qytetit.

Prandaj, nevoja për devijim e trafikut motorik, sidomos trafikut tranzit nga pjesët më atraktive të qytetit, është vlerësuar si nevojë për përmirësimin e nivelit të shërbimit, rritjen e sigurisë në trafik dhe mundësinë për lëvizje aktive në qytetin e Gjakovës.

Me qëllim të përmirësimit të qarkullimit dhe devijimin e trafikut tranzit nga pjesa e qytetit, janë vlerësuar nevojat për kapacitete infrastrukturore të rrugëve qarkore, si në vijim:

1. Rruga qarkore në pjesën jugore të qytetit- Kjo rrugë, e cila është në ndërtim e sipër, do të devijoj trafikun tranzit në rrugën nacionale N-9.1 nga pjesa veriore e Shqipërisë dhe anasjelltas;
2. Rruga qarkore në pjesën lindore të qytetit - Rruga nacionale N-9.1 lidhet me rrugën rajonale R-107, duke devijuar trafikun tranzit nga Prishtina në drejtim të Prizrenit dhe anasjelltas;
3. Rruga qarkore në pjesën veriore të qytetit - Rruga nacionale N-9.1 lidhet me rrugën rajonale R-107, duke devijuar trafikun tranzit nga Prishtina në drejtim të Pejës dhe anasjelltas;
4. Rruga qarkore në pjesën perëndimore të qytetit – Rruga rajonale R-107 lidhet me rrugën nacionale N-9.1 në pjesën perëndimore dhe mundëson devijimin e trafikut tranzit në drejtim të pjesës veriore të Shqipërisë dhe anasjelltas.

Figura 27. Rrugët qarkore në qytetin e Gjakovës

Plani Zhvillimor Komunal nuk kufizon planifikimin, zgjerimin apo hapjen e rrugëve të reja, të cilat kanë për qëllim përmirësimin, funksionalizimin dhe sigurinë e rrjedhës së trafikut. Gjithashtu, për përzgjedhjen e tipit të udhëkryqit, paraprakisht duhet të bëhet analiza e lokacionit dhe fluksit të qarkullimit në hyrje. Në varësi të këtyre kushteve, duhet të caktohet tipi adekuat i udhëkryqit të trafikut (udhëkryq i rregulluar me rregulla të trafikut, udhëkryq i rregulluar me shenja të trafikut, udhëkryq i rregulluar me semafor, rrethrotullim i trafikut apo udhëkryq me disnivel).

Lidhja e Gjakovës në rrjetin hekurudhor

Aktualisht, ekziston lidhje hekurudhore nga Prizreni dhe Peja për në Prishtinë. Këto dy linja takohen me njëra tjetrën në Klinë.

Gjakova nuk është e lidhur në rrjetin hekurudhorë. Në ish Planin Gjeneral Urban të Gjakovës nga viti 1980, janë bërë plane për ndërtimin e një linje në zonën industriale në pjesën jugore të qytetit. Kjo linjë kryesisht është planifikuar për transportin e mallrave. Edhe në “Planin Hapësinor të Kosovës” është parapare ndërtimi i një linje qorre (rrugë pa dalje) nga qyteti i Gjakovës për në Prizren- linja e Klinës.

Qasja e drejtpërdrejt e rrjetit hekurudhor, Gjakova do të përfitonte shumë dhe atë: transport të shpejt publik ndërmjet Gjakovës dhe qendrave tjera urbane në Kosovë, lidhje më të mirë me linjat ndërkombëtare, mundësin për ti transportuar mallrat industriale. Zhvendosja e transporti publik dhe transportit të mallrave nga rrugët në hekurudha, gjithashtu mund ta zvogëlojë ndotjen e ajrit dhe ta përmirësojë mjedisin. Një lidhje e tillë e rejtë ekzistues, mund ta ndërpresë izolimin hekurudhor të Gjakovës. Kjo gjithashtu mundet me qenë alternativa më e lirë, së paku në perspektivën afat shkurtër. Trafiku në lidhjen e rrugëve pa dalje, të merr shumë kohë dhe, stacioni i fundit nëse do të ishte e mundur të shmangej nga shumica operatorëve Evropian të Hekurudhës. Alternativat tjera si pasoj duhet të analizohen.

Funksionalizimi i Aeroportit të Gjakovës

Aeroporti i Gjakovës ndodhet rreth 3 km në pjesën veri-lindore të Gjakovës. Deri në vitin 1999, kur është marrë nën mbikëqyrje të KFOR-it, ky aeroport ka shërbyer si aeroport bujqësor.

Nga aspekti Hapësinor kjo nyje ajrore për Kosovën, e posaçërisht për rrafshin e Dukagjinit ka një rëndësi shumë të madhe, posaçërisht në aspektin e zhvillimit ekonomik të rrafshit të Dukagjinit dhe të Kosovës.

Ndërsa, për shkak të kushteve shumë të mira atmosferike ndaj Aeroportit Ndërkombëtar “Adem Jashari” të Prishtinës, aeroporti i Gjakovës mundet me qenë i hapur edhe për qëllime tjera, për përdorim civil si plotësim – alternativë e Prishtinës. Avancimi i aeroportit të Gjakovës në aeroport civil është paraparë edhe me Planin Hapësinor të Kosovës⁷³. Gjithashtu, edhe në Hartën Zonale të Kosovës⁷⁴, në kuadër të veprimeve për përmirësimin e gjendjes së infrastrukturës së transportit, është paraparë funksionalizimi dhe shndërrimi i Aeroportit të Gjakovës në aeroport civil.

Vlerësimi i nevojave infrastrukturore për Zonën Ekonomike Amerikane

Në komunën e Gjakovës, është planifikuar operimi i Zonës Ekonomike Amerikane, e krijuara konform Ligjit për Zonat Ekonomike, që nga viti 2018.

Kjo zonë do të shtrihet, në afërsi të Aeroportit të Gjakovës, pranë rrugës nacionale Gjakovë-Prishtinë dhe afër autoudhës së ardhshme të Dukagjinit.

Lokacioni i favorshëm i Zonës Ekonomike Amerikane, i ofron bizneseve kyçe të mirë dhe direkte në rrugën nacionale N-9.1 dhe në auto rrugën e Dukagjinit e cila është planifikuar të realizohet në të ardhmen. Gjithashtu, nga ky lokacion është e mundur çasja e mirë edhe në Aeroportin e Gjakovës.

⁷³ Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor- PLANI HAPËSINOR I KOSOVËS, 2010.

⁷⁴ Harta Zonale e Kosovës 2020 – 2028+

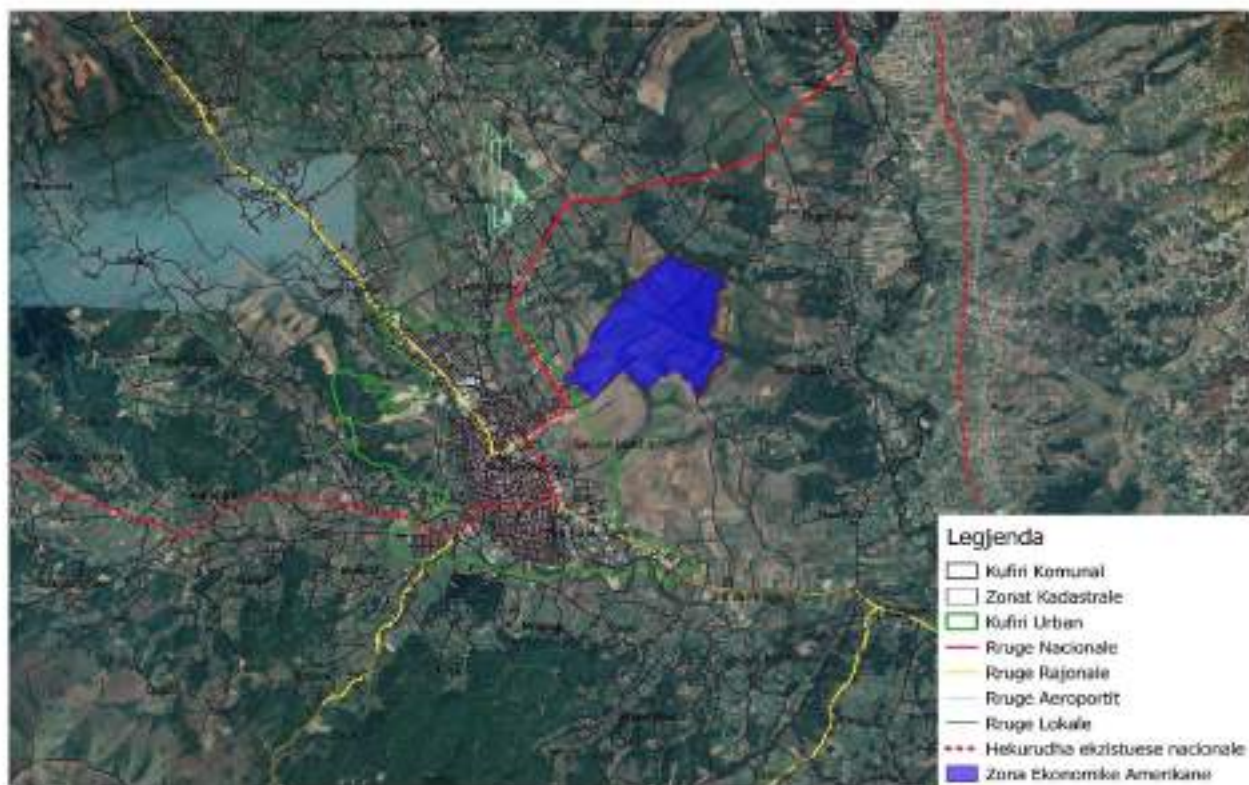

Figura 28. Lokacioni i Zonës Ekonomike Amerikane

Propozimet

Rruga tranzite (qarkorja veriore)

Verzioni 1

Përshkrimi

Rrugët qarkore janë paraparë edhe në PZHK dhe PZHU (2006-2015+). Duke vlerësuar se një pjesë e rrugës nacionale N-9.1 kalon nëpër pjesën qendrore të qytetit (përgjatë rrugëve Xhafer Lipoveci dhe Hysni Dobruna dhe lidhet me pjesën veriore të Shqipërisë. Nga ana tjetër, në pjesën veriore, rruga rajonale R-107 kalon nëpër bërthamën e qendres së qytetit, duke u shfrytëzuar edhe si qarkullim tranzit nëpër pjesën historike të Qarshisë së Madhe në drejtim të pjesës veriore të Shqipërisë. Prandaj, është e nevojshme devijimin e trafikut tranzit përmes rrugëve unazore/qarkore nga pjesa qendrore e qytetit, sidomos pjesën historike të qendres së qytetit.

Hekurudha	
Verzioni 1	Përshkrimi
	Në pjesën jugore të qytetit, nga Shkukëza, hekurudha zhvendoset në drejtim të Moglicës dhe Firëzes. Me këtë version shmanget shtrirja e linjes hekurudhore nëpër Shkukëz, në të cilën aktualisht janë krijuar vendbanime. Ndërsa, në pjesën veriore të qytetit, është dhënë mundësia e lidhjes së hekurudhes me aeroportin. Shtrirja e linjes deri në afërsi të aeroportit përcjell shtratin e lumit Lllukac dhe shmanget nga vendbanimeve.

3.4.12. Vlerësim të kapacitetit financiar dhe teknik të Komunës që të realizoj infrastrukturën e nevojshme të transportit

	2018-2020		2021-2023		2027-2029	
	Subvencionet dhe transferet	Investime kapitale	Subvencionet dhe transferet	Investime kapitale	Subvencionet dhe transferet	Investime kapitale
Gjakova						
Total	441,482	6,564,566	495,500	7,097,485	546,289	7,824,977
Grantet Qeveritare	-	3,846,105	42,500	4,403,118	46,856	4,854,438
Te Hyrat Vetanake	441,482	2,430,961	453,000	2,694,367	499,433	2,970,540
Financim i Jashtëm	-	-	-	-	-	-
Financimi nga Huamarrja	-	287,500	-	-	-	-
Administrata dhe Personeli	-	310,000	-	100,000	-	110,250
Grantet Qeveritare	-	30,000	-	50,000	-	55,125
Te Hyrat Vetanake	-	280,000	-	50,000	-	55,125
Financim i Jashtëm	-	-	-	-	-	-
Financimi nga Huamarrja	-	-	-	-	-	-
Buxhet dhe Financa	-	376,250	-	100,720	-	111,044
Grantet Qeveritare	-	88,750	-	60,000	-	66,150
Te Hyrat Vetanake	-	-	-	40,720	-	44,894
Financim i Jashtëm	-	-	-	-	-	-
Financimi nga Huamarrja	-	287,500	-	-	-	-
Shërbimet publike, mbrojtja c	-	3,824,590	20,000	4,783,765	21,000	5,022,953
Grantet Qeveritare	-	3,137,355	-	3,448,118	-	3,620,524
Te Hyrat Vetanake	-	687,235	20,000	1,335,647	21,000	1,402,429
Financim i Jashtëm	-	-	-	-	-	-
Financimi nga Huamarrja	-	-	-	-	-	-

Për fushën e infrastrukturës së transportit dhe transportin, në kuadër të PZHK të Gjakovës janë paraparë projekte të ndryshme strategjike për:

- devijimi i trafikut tranzit nga pjesa qendrore e qytetit përmes rrugëve unazore (ndërtimi i unazës në pjesët lindore, veriore, përendimore dhe jugore-vazhdimi i rrugës “Bujar Roka”),
- përmirësimin e kapacitetit dhe nivelit të shërbimit për rrugët ekzistuese (zgjerimi i rrugës Dollc - Gjakovë, zgjerimi rrugëve në drejtim të Pejës dhe Prizrenit si dhe ndërtimi dhe rehabilitimi i rrugëve në nivel lokal)
- lidhjen e Gjakovës me rrjetin hekurudhor të Kosovës dhe në zgjerimin për portet shqiptare,
- fuqizimin e rrjetit të ri të transportit publik komunal dhe urban (funksionalizimi i linjave ekzistuese dhe shtimi i linjave të reja, përmirësimi dhe shtimi i vendndaljeve për autobus, renovimi i N.P.L.”Stacioni i Autobusëve ”SH.A. Gjakovë),

- zhvillimin e rrjetit për këmbësorë dhe çiklistë (ndërtimi i shtigjeve të reja për çiklist dhe përmirësimi i atyre ekzistuese, sistemi “bike share” dhe përmirësimi dhe ndërtimi i trotuareve për këmbësorë),
- zhvillimin e politikës për parkim në Gjakovë në mbështetje të transportit të qëndrueshëm (ndërtimi i parkingjeve të reja) dhe
- përmirësimin dhe zhvillimin e një sistemi të mobilitetit të mençur (Smart mobility).

Bazuar në planifikimin e investimeve kapitale strategjike nga fusha e infrastrukturës së transportit, rrjedh se Komuna e Gjakovës do të ketë nevojë për sigurimin e kapitalit shtesë investues për realizimin e projekteve të përmendura.

Analiza SWOT për Infrastrukturën e transportit dhe transporti

Përparësitë	Dobësitë
• Lidhjet relativisht të mira me komunat përreth (Pejë, Prizren, Rahovec, Klinë dhe Deçan) • Lidhja relativisht e mirë me pjesën veriore të Shqipërisë; • Aeroporti bujqësor • Traditë në zhvillimin e Transportit urban • Konfiguracioni i terrenit dhe përdorimi i lëvizjeve të pamotorizuara si forma të lëvizjes brenda zones urbane.	• Rrugët kryesore hyrëse- dalësetë qytetit nuk janë trajtuar për më tepër se 3 dekada • Rruga e vetme nacionale në Komunën e Gjakovës kalon nëpër rrugët e qytetit • Katër rrugë rajonale komunale janë me akses të ngushtë dhe segmente të papërshtatshme, veçanërisht në fushat kur kalon qyteti. • Mungesa e rrugëve rrethore urbane • Numri i madh i automjeteve kalon nëpër pjesën qendrore të qytetit, sidomos në zonën historike të qytetit; • Transport joadekuat dhe i pamjaftueshëm publik; • Mungesa e shtigjeve për biçikleta • Menaxhimi i dobët i trafikut brenda pjesës urbane.
Mundësitë	Rreziqet
• Avansimi i sistemit të transportit urban • Projektet e reja të infrastrukturës siç janë: Ndërtimi i autostradës së Dukagjinit dhe zgjerimi i rrugës nacionale dhe atyre rajonale; • Lidhja në rrjetin hekurudhor të Kosovës dhe koridore panevropiane përmes rrjetit hekurudhor (korridori i X-të); • Funksionalizimi i aeroportit dhe shndërrimi në aeroport civil; • Afërsia me Shqipërinë si dhe linja e drejtpërdrejt me portin e Shëngjinit janë parakushte të mira për lulëzimin e tregtisë; • Realizimi i shtigjeve të çiklistëve • Realizimi i pikave të parkingjeve publike • Aktivizimi i semaforëve në udhëkryqet kryesore të cilët kanë probleme me kapacitet dhe siguri të trafikut	• Hapësirat e pamjaftueshme të parkingjeve publike, shtigjeve për çiklistëve • Investimet në infrastrukturën e transportit nuk janë integruar siç duhet në projektet e zhvillimit. Mungesa e ose pamjaftueshmëria e buxhetit komunal dhe granteve për realizimin e projekteve të parapara.

3.5. INFRASTRUKTURA PUBLIKE DHE SOCIALE

Trendët, nevojat, projeksionet dhe prognozot

Trendët e zhvillimit të investimeve dhe krijimit të hapësirave të reja të infrastrukturës publike dhe sociale janë pozitive. Sa i përket nevojave hapësinore të Komunës për ofrimin e infrastrukturës publike dhe sociale, bazuar në

shtrirjen e infrastrukturës ekzistuese numrin e parashikuar të banorëve për vitin 2020, Komuna ka identifikuar nevojat vijuese për zhvillimin e infrastrukturës publike dhe sociale:

- Mungesa e së paku 4 institucioneve parashkollore publike në zonë urbane;
- Mungesa e 1 ShFMU në lagje urbane;
- Mungesa e 1 ShML në lagje urbane;
- Mungesa e strehimores së përkohshme për persona të pastrehë;
- Mungesa e qendrës për mbrojtjen e grave dhe fëmijëve nga dhuna familjare;
- Mungesa e një qendre të mbuluar sportive për shfrytëzim nga banorët e Komunës;
- Mungesa e qendrës për qëndrim ditor për fëmijë me nevoja të veçanta;
- Mungesa e fushave hapura sportive/rekreative të mjaftueshme; dhe
- Mungesa e sipërfaqeve të mjaftueshme për varreza publike.

SWOT analiza e infrastrukturës publike dhe sociale

Përparësitë	Dobësitë
• 1 Spital Regjional; • 1 Qendër kryesore e mjekësisë familjare (QKMF); • 11 Qendra Mjekësore Familjare; • 15 Ambulante Mjekësore Familjare; • 5 Institucione parashkollore - publike; • 1 Institucion parashkollor me partneritet publiko-privat; • 35 Shkolla fillore dhe të mesme të ulëta publike në zonë rurale dhe 9 paralele të ndara shtrihen në zonë rurale; • 5 Shkolla të mesme të larta dhe 3 paralele të ndara; • 1 Shkollë fillore, të mesme të ulët dhe të lartë publike të muzikë; • 2 Shkolla të mesme të larta private; • Ndërtesa e re Kuvendit Komunal (në rindërtim e sipër); • 12 Zyre të gjendjes civile; • 1 Bibliotekë Komunale; • 1 Teatër; • 1 Galeri e Arteve; • 4 Muze; • 1 Kinema; • 1 Shtëpi kulture në zonë urbane dhe 2 shtëpi kulture në zonë rurale; • 1 Palestër sportive • 2 Stadione futbollit; • 14 Hapësira të hapura publike; • 48 Institucione fetare; • 2 Fusha të mbyllura sportive; • 4 Fusha loje të hapura; • 1 Hapësirë sportive; • 6 Hapësira të gjelbërta publike, • 61 Varreza publike; • 4 Varreza të martirëve.	• Hapësira e pamjaftueshme në disa prej shkollave të mesme të larta; • Siguria pamjaftueshme e nxënësve në shkolla. • Mungesa e shtëpisë për të moshuar që plotëson nevojat aktuale; • Mungesa e së paku 4 institucioneve parashkollore publike në zonë urbane; • Mungesa e 1 ShFMU në lagje urbane; • Mungesa e ShML në 1 lagje urbane; • Mungesa e strehimores së përkohshme për persona të pastrehë; • Mungesa e qendrës për mbrojtjen e grave dhe fëmijëve nga dhuna familjare; • Mungesa e qendrës për qëndrim ditor për fëmijë me nevoja të veçanta; • Mungesa e një qendre të mbuluar sportive për shfrytëzim nga banorët e Komunës • Mungesa e fushave hapura sportive/rekreative të mjaftueshme.
Mundësitë	Kërcënimet

• Ndërtimi i së paku 4 institucioneve parashkollore publike në Brekoc dhe lagjet Blloku i Ri, opcionale në Rezinë, Çarshia e Madhe dhe Dardania; • Ndërtimi i 1 SHFMU në lagjen pjesën veriore të Brekocit, opcionale në Rezinë; • Ndërtimi i 1 SHML në lagjen Dardania, opcionale Gjakovë; • Ndërtimi i strehimores së përkohshme për persona të pastrehë; • Ndërtimi i qendrës për mbrojtjen e grave dhe fëmijëve nga dhuna familjare; • Ndërtimi i qendrës për qëndrim ditë për fëmijë me nevoja të veçanta; • Ndërtimi i fushave hapura sportive/rekreative të mjaftueshme.	• Ndërlidhja e pamjaftueshme të kurrikulave mësimore me kërkesat e tregut të punës; • Mungesa e të rinjve të interesuar për t'u regjistruar në programet e përpunimit të metaleve dhe përpunimit të drurit; • Buxheti i kufizuar zhvillimin e infrastrukturës publike dhe sociale. • Largimi i kuadrit profesional nga institucionet dhe komuna • Kërcënimet ekonomike (kriza globale financiare) kostot në rritje të kujdesit shëndetësor • Rritja e numrit të shfrytëzuesve të asistencës sociale për shkak të zhvillimit të ulët ekonomik dhe rritjes së papunësisë; • Rritja e shkallës së varfërisë; • Rritja e numrit e të moshuarve në kategorinë e rasteve sociale. • Mungesa e fondeve të nivelit qendror për të paguar punëtorë shtesë në institucionet publike dhe sociale. • Mungesa e partneriteteve publiko private si alternative e qëndrueshme për aktivitete dhe infrastrukturë sportive, kulturë por edhe shkencë në komunë • Rritja e delikuencës dhe ekstremizmit tek të rinjtë si pasojë e mungesë e hapësirave të mjaftueshme kulturore dhe rekreative. • Shtimi i dukuritë devijante ,me theks te popullata e re, sidomos ne zonën urbane • Dalja jashtë kontrole e rasteve në gjendje sociale dhe varfëri të skajshme për shkak të thellimit të mëtejme i krizës ekonomike • Ndërrimi i strukturës së popullsisë, për shkak të ikjes së popullatës së re jashtë vendit. • Ikja e popullsisë së aftë për punë dhe ekspertëve jashtë vendit

3.5.1. Shëndetësia

Vlerësimi i gjendjes ekzistuese të institucioneve shëndetësore në raport me kërkesat ligjore

Bazuar në Udhëzimin Administrativ Nr. 08/2017 - Organizmi, struktura, përcaktimi i shërbimeve dhe veprimtarisë së KPSH-së si dhe praktikave të kaluara në Republikën e Kosovës, Komuna ka kompetencë të ofrojë shërbimet e Kujdesit Parësor Shëndetësor (KShP) sipas kritereve vijuese:

- 1 AMF për 2,000 banorë;
- 1 QMF për 10,000 banorë;
- 1 QKMF për 100,000 banorë;
- 1 mjek familjar dhe dy infermierë për 2,000 banorë;
- 1 stomatolog për 6,000 banorë.

Rrjedhimisht, bazuar në numrin aktual vijues të numrit të banorëve në Komunë:

- Për 46,085 banorë rezidentë që jetojnë në zonë urbane duhet të ketë së paku 6 QMF;
- Për 55,392 banorë rezidentë që jetojnë në zonë rurale duhet të ketë së paku 22 AMF;

Për 96,169 banorë rezidentë që vlerësohet të jetojnë në Komunë duhet të ketë së paku:

- 48 mjekë familjar;
- 96 infermierë; dhe
- 16 stomatologë.

Bazuar në gjendjen aktuale dhe kërkesat ligjore, rezulton që:

- Në Komunë aktualisht ka gjithsejtë 8 QMF në zonë urbane, kështu që nuk ka nevojë për QMF të reja;
- Në Komunë aktualisht ka gjithsejtë 15 AMF, mirëpo duke marrë parasysh që në zonë rurale ofrohen shërbimet e Kujdesit Parësor Shëndetësor përmes 3 QMF-ve, kështu që nuk ka nevojë për AMF të reja;

Në Komunë aktualisht ka gjithsejtë 73 mjekë, 207 infermierë dhe 52 stomatolog dhe numri i punonjësve mjekësor plotëson kriterin ligjor.

Vlerësimi i gjendjes fizike së institucioneve të Kujdesit Parësor Shëndetësor

Sa i përket gjendjes fizike të ndërtesave të Qendrave të Mjekësisë Familjare:

- QMF Nr 1 në Qabrati dhe QMF Nr 2 në Emin Duraku, QMF Nr 3 në Brekoc, QMF Nr 5 në Erenik, QMF Nr 6 në Ponoshec, QMF Nr 7 në Cermjan, QMF Nr 8 në Skivjan, QMF Nr 9 në Rugovë dhe QMF Nr 10 në Dardani janë gjendje të mirë fizike.
- Qendra Kryesore e Mjekësisë Familjare dhe QMF nr 4 në Orizë janë gjendje mesatare fizike.
- Asnjë nga Qendrat e Mjekësisë Familjare nuk është në gjendje të dobët fizike.

Duke marrë parasysh gjendjen fizike të Qendrave Mjekësore Familjare dhe vizitave të shpeshta të banorëve në këto ndërtesa, vlerësohet se nuk është e nevojshme të mbyllet asnjë nga këto institucione.

Sa i përket gjendjes fizike të ndërtesave të Ambulantave të Mjekësisë Familjare:

- AMF në Dol, AMF në Koronicë, AMF në Novoselle dhe AMF në Damjan janë në gjendje të mirë fizike;
- AMF në Doblibare, AMF në Krelan, AMF në Gergoc, AMF në Bec, AMF në Sheremet, AMF në Babaj të Bokes, AMF në Shqiponje dhe AMF në Lipovec janë gjendje mesatare fizike; dhe
- AMF në Molliq, AMF në Bishtazhin dhe AMF në Guskë janë në gjendje të dobët fizike.

Duke marrë parasysh shtrirjen e mirë të QMF-ve në zonën e urbane dhe zonën rurale poashtu, numri i vizitave AMF – të ekzistuese nga banorët e Komunës ka pësuar rënie të madhe. Ambulantat e Mjekësisë Familjare të cilat kanë numër shumë të ultë vizitorëve janë AMF-të në Dol, Krelan, Gergoc, Bec, Sheremet, Molliq, Bishtazhin dhe Guskë.

Vlerësimi i gjendjes ekzistuese të institucioneve shëndetësore në raport me kërkesat e NTPH për sipërfaqe të parcelave kadastrale

Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor kanë përcaktuar normën minimale prej 0.20 m²/banor për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së institucioneve shëndetësore të nivelit parësor. Duke marrë parasysh supozimin që në Komunë aktualisht banojnë 96,159 banorë rezidentë dhe normën minimale prej 0.20 m²/banor për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së institucioneve shëndetësore të nivelit Komuna nuk ka nevojë të përcaktojë sipërfaqe shtesë për institucione të tilla, pasi që sipërfaqet ekzistuese tejkalojnë kërkesat minimale +19,968m².

Tabela 186. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së institucioneve shëndetësore të nivelit parësor për numrin aktual të banorëve rezidentë

	Numri aktual i banorëve rezidentë	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m ²)	Sipërfaqja e kërkuar për kokë banori (m ²)	Sipërfaqja e përgjithshme që kërkohet (m ²)	Bilanci i sipërfaqes së nevojshme (m ²)
Gjithsejtë	96,159	39,200	0.2	19,232	+19,968

Vlerësimi i gjendjes ekzistuese të institucioneve shëndetësore në raport me kërkesat e NTPH për rreze të mbulueshmërisë

Bazuar në Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor, distanca optimale shërbyese, respektivisht rrezja optimale shërbyese në vijë ajrore, për Ndërtesat e Punteve të Mjekësisë Familjare është 3 km nga njësia e banimit. Sa i përket shtrirjes së Punteve të Mjekësisë Familjare, në Osek të Hilës, Rugovë dhe Cërmjan ka mungesë të Punteve të Mjekësisë Familjare. Mirëpo, duke marrë parasysh që në Osek të Hilës, Rugovë dhe Cërmjan ekzistojnë Qendrat e

Mjekësisë Familjare, vlerësohet që të gjitha vendbanimet plotësojnë kriterin rrezes së mbulueshmërisë për Punte të Mjekësisë Familjare.

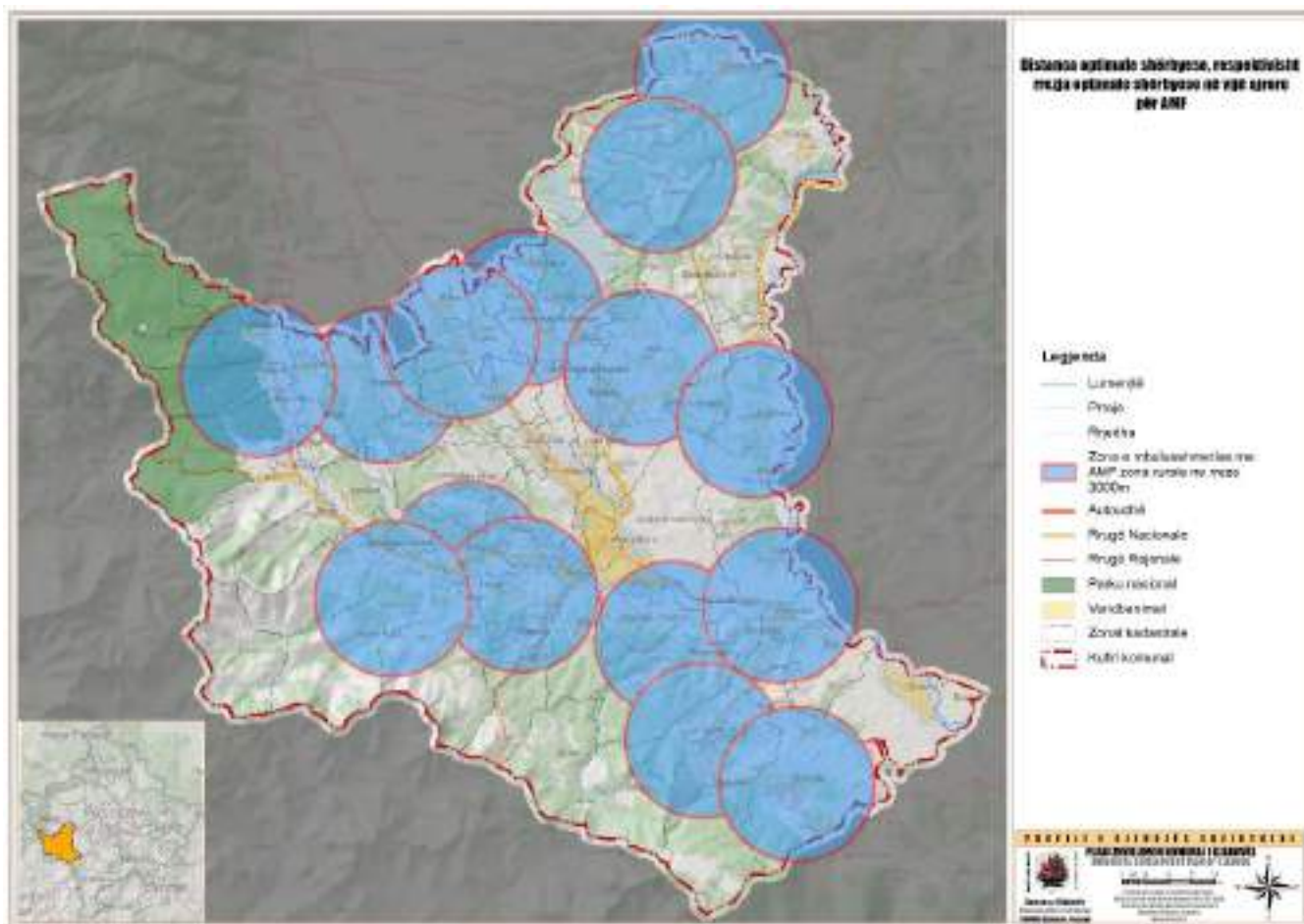

Figura 29. Rrezet e mbulueshmërisë së institucioneve shëndetësore të nivelit parësor

Bazuar në Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor, distanca optimale shërbyese, respektivisht rreza optimale shërbyese në vijë ajrore, për ndërtesat e qendrave të mjekësisë familjare është 10 km nga njëësia e banimit. Sa i përket shtrirjes së Qendrave të Mjekësisë Familjare, vendosja e tyre plotëson kriterin e rrezes së mbulueshmërisë.

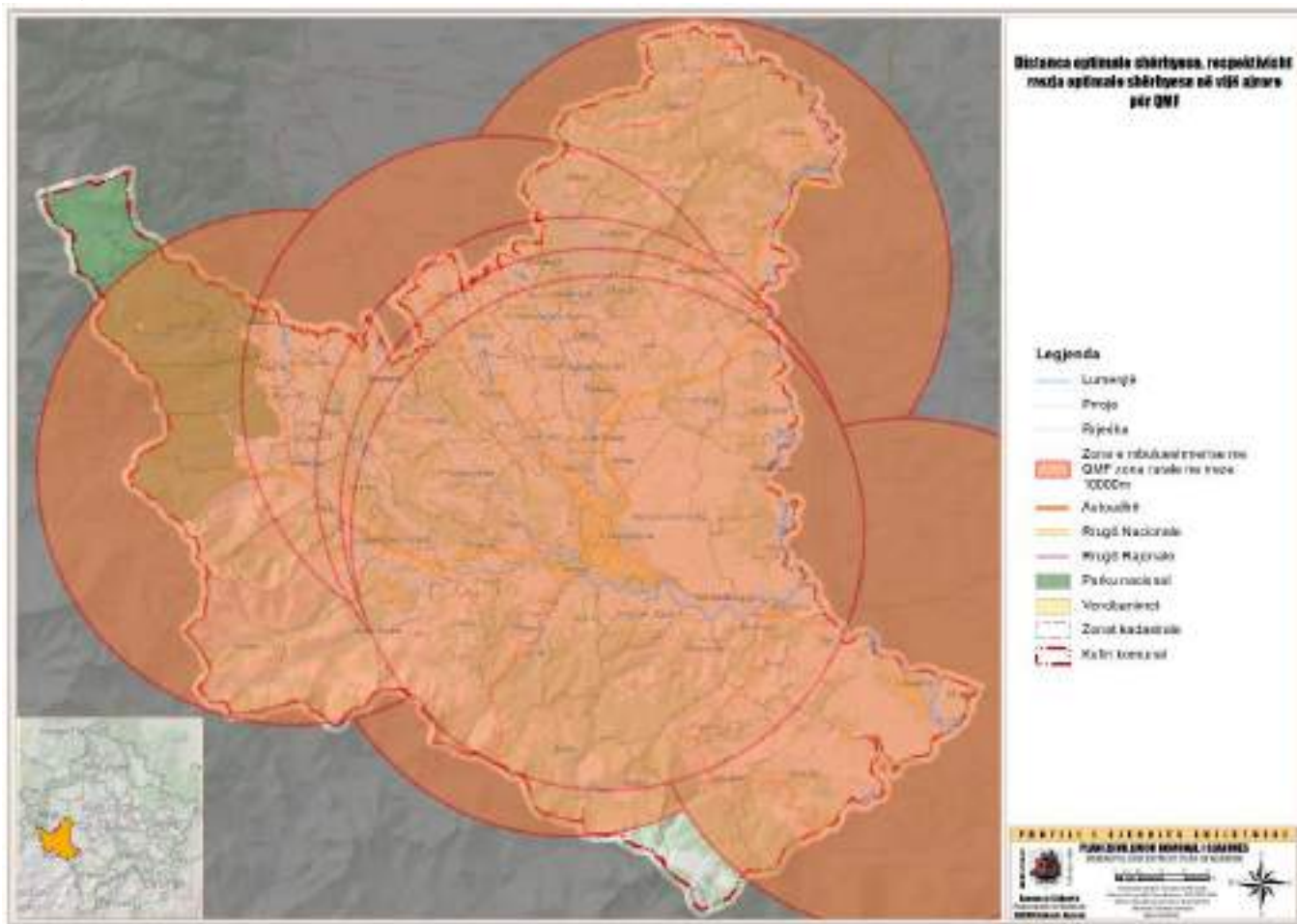

Figura 30. Rrezet e mbulueshmërisë së institucioneve shëndetësore të nivelit parësor

Vlerësimi i nevojave të institucioneve shëndetësore në të ardhmen në raport me kërkesat e NTPH për sipërfaqe të parcelave kadastrale

Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor kanë përcaktuar normën minimale prej 0.20 m²/banor për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së institucioneve shëndetësore të nivelit parësor. Duke marrë parasysh supozimin që në vitin 2030 në Komunë të Gjakovës do të banojnë 103,700 banorë rezidentë dhe normën minimale prej 0.20 m²/banor për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së institucioneve shëndetësore të nivelit parësor nuk ka mungesë të sipërfaqeve të parcelave të infrastrukturës të destinuara, madje ato tej kalojnë për +13,275m².

Tabela 187. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së institucioneve shëndetësore të nivelit parësor për numrin e prognozuar të banorëve rezidentë në vitin 2030

	Nr. i prognozuar banorëve rezidentë 2030	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m ²)	Sipërfaqja kërkuar për kokë banori (m ²)	Sipërfaqja e përgjithshme që kërkohet (m ²)	Bilanci i sipërfaqes së nevojshme (m ²)
Zone Urbane	51,799	12,700	0.2	10,360	+2,340
Zone Rurale	51,903	26,500	0.2	10,381	+16,119
Gjithsejtë	103,700	39,200	0.2	20,740	+18,460

Vlerësimi i kapaciteteve investive

Bazuar në trendin e investimeve kapitale për institucione shëndetësore të nivelit parësor rezulton që brenda 8 viteve të ardhme parashihet që Komuna do të ketë në dispozicion rreth €670,000 për zhvillimin e institucioneve të reja.

Tabela 188. Vlerësimi i kapaciteteve investive për institucione të kujdesit parësor shëndetësor deri në vitin 2030

	2018-2021	2021-2024	2024-2027	2027-2030	2021-2030
Grantet Qeveritare	-	280,000	€140,000	€140,000	€560,000
Të Hyrat Vetanake	110,000		55,000	55,000	€110,000
Financim i Jashtëm	-	-	€	€-	-
Financimi nga Huamarrja					
Gjithsejtë	€110,000	€280,000	€195,000	€195,000	€670,000

3.5.2. Institucionet arsimore

Vlerësimi i gjendjes ekzistuese

Bazuar në Planin Strategjik të Arsimit në Kosovë 2017-2021, synohet që 1/3 e nxënësve të mësojnë në një ndërrim.

Në komunë aktualisht nga 62 institucione të arsimit fillor, të mesëm të ultë dhe të lartë, në 25 institucione të arsimit fillor dhe të mesëm të ultë mësimi zhvillohet në një ndërrim, kështu infrastruktura ekzistuese e arsimit fillor plotëson kriterin e strategjisë të nivelit qendror.

Gjersa sipas Strategjisë Zhvillimore Socio-Ekonomike Lokale (SZHSEL) 2016-2018 të miratuar nga Komuna e Gjakovës është paraparë organizimi i mësimit gjatë tërë ditës, kështu nevojitet vlerësim i kapaciteteve ekzistuese hapësinore në raport me Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor dhe trendit të numrit të nxënësve.

Bazuar në Planin Zhvillimor Komunal paraprak në vitin arsimor 2005/2006 kishte gjithsejtë 19,241 nxënës, gjersa në vitin arsimor 2019/2020 kishte gjithsejtë 17,999 nxënës. Bazuar në këto të dhëna rezultojnë që brenda një periudhe 14 vjeçare numri i nxënësve të regjistruar në Shkollë Filllore të Mesme të Ulëta ka -1,242 apo -6.45% më pak nxënës.

Tabela 189. Trendi i numrit të nxënësve të regjistruar në Shkollë Filllore të Mesme të Ulëta në vitet arsimore 2005/2006 dhe 2019/2020

Nr. i nxënësve 2005/2006	Nr. i nxënësve 2019/2020	Bilanci i numrit të nxënësve	Bilanci i përqindjes së nxënësve
19,241	17,999	-1,242	-6.45%

Bazuar në Planin Zhvillimor Komunal paraprak në vitin arsimor 2005/2006 kishte gjithsejtë 4,178 nxënës, gjersa në vitin arsimor 2019/2020 kishte gjithsejtë 4,269 nxënës. Bazuar në këto të dhëna rezultojnë që brenda një periudhe 14 vjeçare numri i nxënësve të regjistruar në Shkollë Mesme të Larta ka +91 apo +2.13% më shumë nxënës.

Tabela 190. Trendi i numrit të nxënësve të regjistruar në Shkollë Mesme të Larta në vitet arsimore 2005/2006 dhe 2019/2020

Nr. i nxënësve 2005/2006	Nr. i nxënësve 2019/2020	Bilanci i numrit të nxënësve	Bilanci i përqindjes së nxënësve
4,178	4,269	+91	+2.13%

Vlerësimi i gjendjes fizike të institucioneve të Arsimit parauniversitar

Sa i përket gjendjes fizike të ndërtesave të institucioneve parashkollore:

- Institucioni parashkollor "Deve" në rrugën "Nena Tereze" është në gjendje të mirë fizike.
- Institucionet parashkollore "Orize" në rrugën "Anton Çetta" dhe "Multietnike" janë në gjendje mesatare fizike.
- Institucionet parashkollore "Kosovatrans" në rrugën "Anton Çetta" dhe "Komon" në rrugën "Mithat Frashëri" dhe janë në gjendje të dobët fizike.

Sa i përket gjendjes fizike të ndërtesave të Arsimit Themelor-Bazik:

- Ndërtesat e Arsimit Themelor-Bazik "Bajram Sadriu" në Berjahë, "Pjetër Bogdani" në Demjan 2, "Kongresi Manastirit" në Demjan 3, "Anton Çeta" në Dol, "Dëshmorët e Hereqit" në Hereq, "Luigj Gurakuqi" në Korenicë, "Isa Boletini" në Osek Hylë, "Dëshmorët e Kombit" në Shqiponjë janë në gjendje të mirë fizike;

- Ndërtesat e Arsimit Themelor-Bazik "Zenel Sadiku" në Baba I Bokës, "Dëshmorët Dushkajës" në Bardhaniq, "Ahmet Rustemi" në Bec, "Gjergj Fishta" në Bishtazhin, "Ali Hasi" në Cërmjan 1, "Ali Hasi" në Cërmjan 2, "Dëshmorët Lleshi" në Doblibare, "Rilindja" në Dobrigje, "Fan Noli" në Dujakë, "7 Shtatori" në Gerqinë, "8 Dëshmorët" në Kralan, "Shaban Golaj" në Lipovec, "Jahë Salihu" në Molliq, "Shtjefën Kurti" në Novosellë e Epërme, "Engjëll Gjoni" në Novosellë e Ulët, "Ardhmëria" në Ramoc, "Haxhi Hoti" në Rogovë, "Dy Dëshmorët" në Sheremet, "Ukshin Miftari" në Skivjan dhe "Sylejmon Vokshi" në Smolicë janë në gjendje mesatare fizike; dhe
- Ndërtesat e Arsimit Themelor-Bazik "Ganimete Tërbeshi" në Ponohe, "Zef Lush Marku" në Brekoc, "Durak Ahmeti" në Demjan 1, "Malush Stavileci" në Goden, "Pjetër Muqaj" në Guskë janë në gjendje të dobët fizike.

Sa i përket gjendjes fizike paralelev të ndara të Arsimit Themelor-Bazik:

- Paralelet e ndara "Sylejmon Vokshi" në Nec, "Gjergj Fishta" në Ujzë janë në gjendje të mirë fizike;
- Vetëm paralelja e ndarë dhe "Zef Lush Marku" në Vogove është në gjendje mesatare fizike; dhe
- Paralelet e ndara "Dëshmorët Dushkajës" në Gërgoc, "Sylejmon Vokshi" në Shishmon, "Dëshmorët Lleshi" në Vraniq, "Ahmet Rustemi" në Zhdrellë, "Ahmet Rustemi", "Zef Lush Marku" në Mejë, "Ali Hasi" në Meqë dhe "Ganimete Tërbeshi" në Morinë janë në gjendje të dobët fizike.

Sa i përket gjendjes fizike të Shkollave të Mesme të Larta:

- Ndërtesa e Shkollës së Muzikës "Prek Jakova" në Gjakovë është në gjendje të mirë fizike;
- Ndërtesat e Shkollave të Mesme të Larta "Hysni Zajmi", "Kadri Kusari" në Gjakovë dhe Gjinnazi "Asllan Berisha" në Rogovë janë në gjendje mesatare fizike; dhe
- Ndërtesa e Shkollës së Mesme të Lartë "Nexhmedin Nixha" në Gjakovë është në gjendje të dobët fizike.

Sa i përket gjendjes fizike paralelev të ndara të Shkollave të Mesme të Larta, të gjitha ndërtesat janë në gjendje mesatare fizike.

Sa përket shfrytëzueshmërisë së hapësirave arsimore në zona rurale 17 Shkolla Filllore dhe të Mesme të Ulëta and 4 paralele të ndara kanë një numër të vogël të nxënësve për klasë, mesatarisht nën 14 nxënës për klasë. Ministria përgjegjëse për arsim ka përcaktuar synimin që në të ardhmen të ketë 24 nxënës për klasë gjersa 17 Shkolla Filllore dhe të Mesme të Ulëta and 4 paralele të ndara nuk kanë asnjë klasë që tejkalon numrin prej 20 nxënësve për në klasë.

Tabela 191. Shkollat Filllore dhe të Mesme të Ulëta në zona rurale me numër të ultë të nxënësve të regjistruar, klasat 1 – 9

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	Numri mesatar i nxënësve për klasë
Dujakë	Fan Noli	13	11	14	12	15	10	17	18	19	14
Novosellë e Ulët	Engjëll Gjoni	8	14	6	12	22	11	14	12	16	13
Smolicë	Sylejman Vokshi	9	7	14	14	8	17	20	21	11	13
Shqiponjë	Dëshmorët e Kombit	15	14	12	13	12	12	11	9	10	12
Hereq	Dëshmorët e Hereqit	16	12	12	13	10	13	13	12	10	12
Korenicë	Luigj Gurakuqi	7	11	13	9	15	7	8	15	10	11
Baba I Bokës	Zenel Sadiku	10	8	8	11	9	10	13	11	16	11
Berjahë	Bajram Sadriu	9	10	8	11	2	15	15	14	10	10
Ramoc	Ardhmëria	10	7	11	5	10	9	8	10	10	9
Novosellë e Epërme	Shtjefën Kurti	7	8	6	8	6	5	7	8	8	7
Dobrigje	Rilindja	6	6	5	9	6	4	5	6	9	6
Guskë	Pjetër Muqaj	8	11	4	7	7	6	6	6	3	6
Meje p. e ndare	Zef Lush Marku 2	11	5	6	3	4	0	0	0	0	6
Rogovë	Gjergj Fishta 1	4	7	8	7	0	0	0	0	0	3
Vogove p. e ndare	Zef Lush Marku 1	0	4	5	0	7	0	0	0	0	2

Zhdrell p. e ndare	Ahmet Rustemi 2	4	3	2	7	0	0	0	0	0	2
Lugbunar p. e ndare	Ahmet Rustemi 1	0	3	2	2	0	0	0	0	0	1
Nec p.ndare	Sylejman Vokshi 3	1	1	1	1	2	0	0	0	0	1
Goden	Malush Stavileci	1	1	1	1	0	2	0	0	0	1
Shishmon p.e ndare	Sylejman Vokshi 1	3	2	0	0	4	0	0	0	0	1
Rogovë	Gjergj Fishta 2	0	0	3	0	0	0	0	0	0	1

Vlerësimi i gjendjes ekzistuese të institucioneve arsimore parauniversitare në raport me kërkesat e NTPH për sipërfaqe të parcelave kadastrale

Normat minimale për sipërfaqen e parcelës së infrastrukturës së institucioneve të arsimit parashkollor janë si në vijim:

- Ndërtesat e çerdheve: 0.30 m²/banor; dhe
- Ndërtesat e kopshteve: 1.00 m²/banor.

Normat teknike për planifikim hapësinor kanë përcaktuar 1.30 m² sipërfaqe minimale për parcela kadastrale të destinuara për institucione parashkollore për kokë banori. Duke marrë parasysh supozimin që në Komunë të Gjakovës aktualisht banojnë 96,159 banorë rezidentë dhe normën minimale prej 1.30 m²/banor për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së institucioneve parashkollore, mungojnë gjithsejtë -110,407 m² sipërfaqe të destinuar për institucione parashkollore, përkatësisht -49,213 m² sipërfaqe të destinuar për institucione parashkollore vetëm në zonë urbane.

Tabela 192. Vlerësimi i sipërfaqeve aktuale krahas kërkesave hapësinore për institucione parashkollore sipas NTPH bazuar në numrin aktual të banorëve

Vendbanimi	Numri aktual i banorëve rezidentë	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m ²)	Sipërfaqja e kërkuar për kokë banori (m ²)	Sipërfaqja e përgjithshme që kërkohet (m ²)	Bilanci i sipërfaqes së nevojshme (m ²)
Zonë urbane	49,087	14,600	1.30	53,462	-49,213
Zonë rurale	47,072	0	1.30	77,267	-61,194
Gjithsejtë	96,159	14,600	1.30	130,729	-110,407

Normat minimale për sipërfaqen e parcelës së infrastrukturës së institucioneve të arsimit fillor dhe të mesëm të ultë janë si në vijim:

- Ndërtesat e shkollave fillore: 1.60 m²/banor; dhe
- Ndërtesat e shkollave të mesme të ulëta: 1.20 m²/banor.

Normat teknike për planifikim hapësinor kanë përcaktuar 2.80m² sipërfaqe minimale për parcela kadastrale të destinuara për institucione të arsimit fillor dhe të mesëm të ultë për kokë banori.

Duke marrë parasysh supozimin që në Komunë të Gjakovës aktualisht banojnë 96,159 banor rezidentë dhe normën minimale prej 2.80 m²/banor për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së institucioneve të arsimit fillor dhe të mesëm të ultë, nuk nevojë për zhvillimin parcelave kadastrale shtesë sepse ato tejkalojnë sipërfaqet e kërkuara për 319,055 m².

Tabela 193. Vlerësimi i sipërfaqeve aktuale krahas kërkesave hapësinore për institucione të arsimit fillor dhe të mesëm të ultë sipas NTPH bazuar në numrin aktual të banorëve rezidentë

Vendbanimi	Numri aktual i banorëve rezidentë	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m ²)	Sipërfaqja e kërkuar për kokë banori (m ²)	Sipërfaqja e përgjithshme që kërkohet (m ²)	Bilanci i sipërfaqes së nevojshme (m ²)
Zonë urbane	49,087	150,500	2.80	137,444	+13,056
Zonë rurale	47,072	437,800	2.80	131,802	+305,998
Gjithsejtë	96,159	588,300	2.80	269,245	+319,055

Normat minimale për sipërfaqen e parcelës së infrastrukturës së institucioneve të arsimit të mesëm të lartë janë si në vijim:

- Ndërtesat e shkollave të mesme larta: 1.00 m²/banor.

Duke marrë parasysh supozimin që në Komunë të Gjakovës aktualisht banojnë 96,159 banor rezidentë dhe normën minimale prej 1.00 m²/banor për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së institucioneve të arsimit të mesëm të lartë, mungojnë gjithsejtë -29,859 m² sipërfaqe të destinuar për institucione të arsimit të mesëm të lartë.

Tabela 194. Vlerësimi i sipërfaqeve aktuale krahas kërkesave hapësinore për institucione të arsimit të mesëm të lartë sipas NTPH bazuar në numrin e prognozuar të banorëve rezidentë

Vendbanimi	Numri aktual i banorëve rezidentë	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m ²)	Sipërfaqja e kërkuar për kokë banori (m ²)	Sipërfaqja e përgjithshme që kërkohej (m ²)	Bilanci i sipërfaqes së nevojshme (m ²)
Zonë urbane	49,087	41,500	1.00	49,087	-7,587
Zonë rurale	47,072	24,800	1.00	47,072	-22,272
Gjithsejtë	96,159	66,300	1.00	96,159	-29,859

Vlerësimi i gjendjes ekzistuese të institucioneve arsimore parauniversitare në raport me kërkesat e NTPH për rreze të mbulueshmërisë

Bazuar në Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor, distanca optimale shërbyese, respektivisht rrezja optimale shërbyese në vijë ajrore, në vendbanime urbane për ndërtesat e çerdheve është 300 m dhe ndërtesat e kopshteve është 500 m nga njësia e banimit. Sa i përket vlerësimit të rrezes së mbulueshmërisë zonës urbane, vërehet mungesa e çerdheve/kopshteve të fëmijëve në Brekoc, Bllokun e Ri, Zonën e Çarshisë së Madhe dhe Dardani.

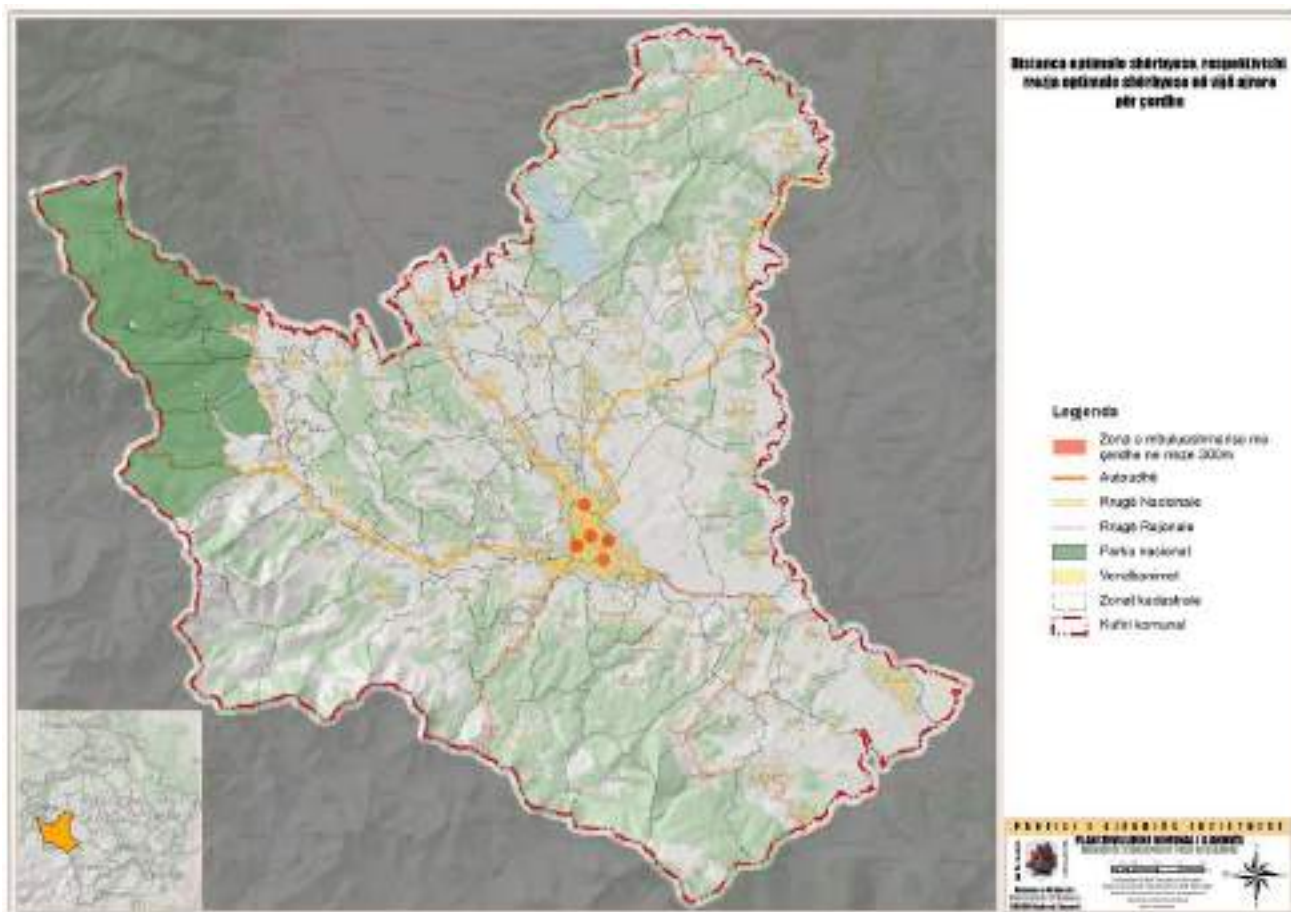

Figura 31. Rrezet e mbulueshmërisë së institucioneve parashkollore

Bazuar në Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor, distanca optimale shërbyese, respektivisht rrezja optimale shërbyese në vijë ajrore, për Shkolla Filllore dhe të Mesme të Ulëta për zonë urbane është 600m nga njësia e banimit.

Sa i përket shtrirjes së Shkollave Filllore dhe të Mesme të Ulëta, vendosja e tyre kryesisht plotëson kriterin e rrezes së mbulueshmërisë, dhe institucione të tilla mungojnë vetëm në pjesën veriore të Brekocit.

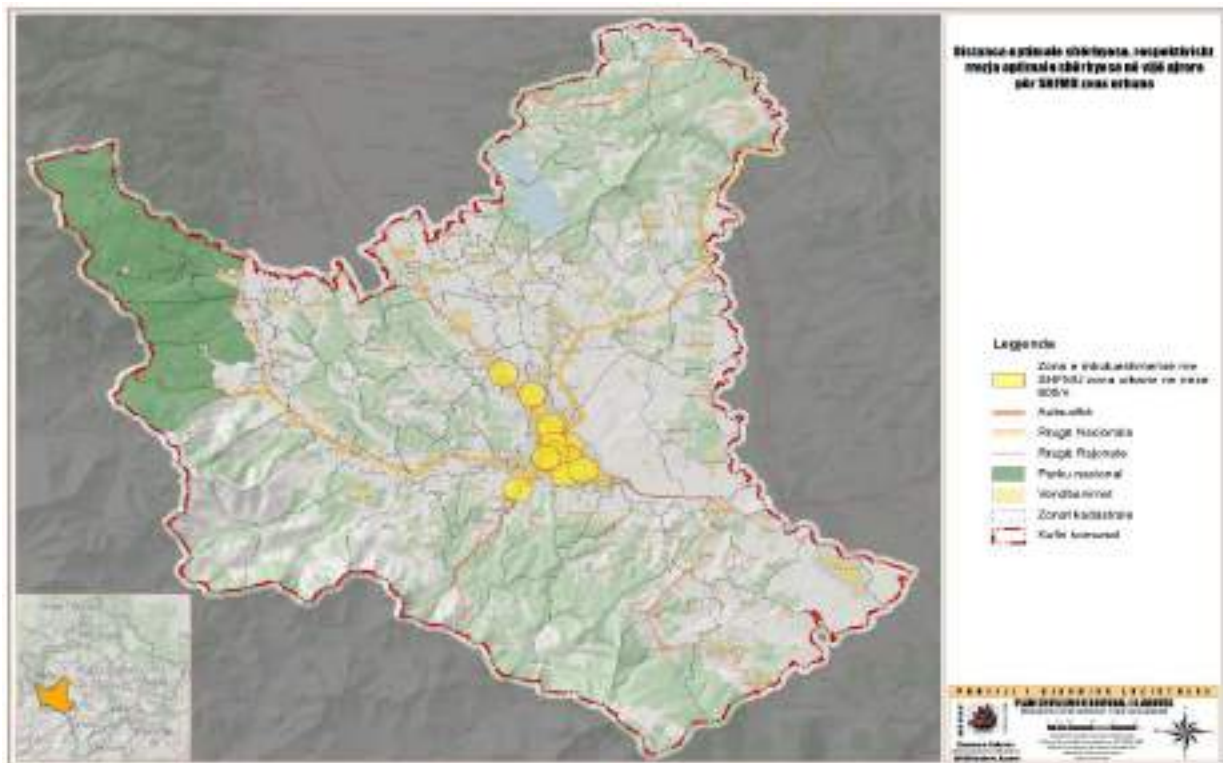
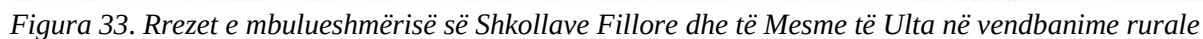
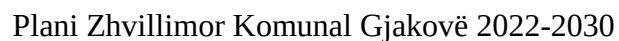

Figura 32. Rrezet e mbulueshmërisë së Shkollave Filllore dhe të Mesme të Ulëta në vendbanime urbane

Bazuar në Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor, distanca optimale shërbyese, respektivisht rrezja optimale shërbyese në vijë ajrore, për Shkolla Filllore të Mesme të Ulëta në zonë rurale është 1,900m nga njësia e banimit. Sa i përket shtrirjes së Shkollave Filllore të Mesme të Ulëta, vendosja e tyre kryesisht plotësojnë kriterin e rrezes së mbulueshmërisë.

Bazuar në Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor, distanca optimale shërbyese, respektivisht rrezja optimale shërbyese në vijë ajrore, për Shkolla të Mesme të Larta për zonë urbane është 1,500m nga njësia e banimit. Bazuar në shtrirjen ekzistuese të Shkollave të Mesme të Larta, vlerësohet që mungon një institucion i tillë në lagjen Dardania, nxënësit e të cilës lagje duhet të udhëtojnë më larg se 1,500m për të vijuar mësimin në këtë nivel arsimor.

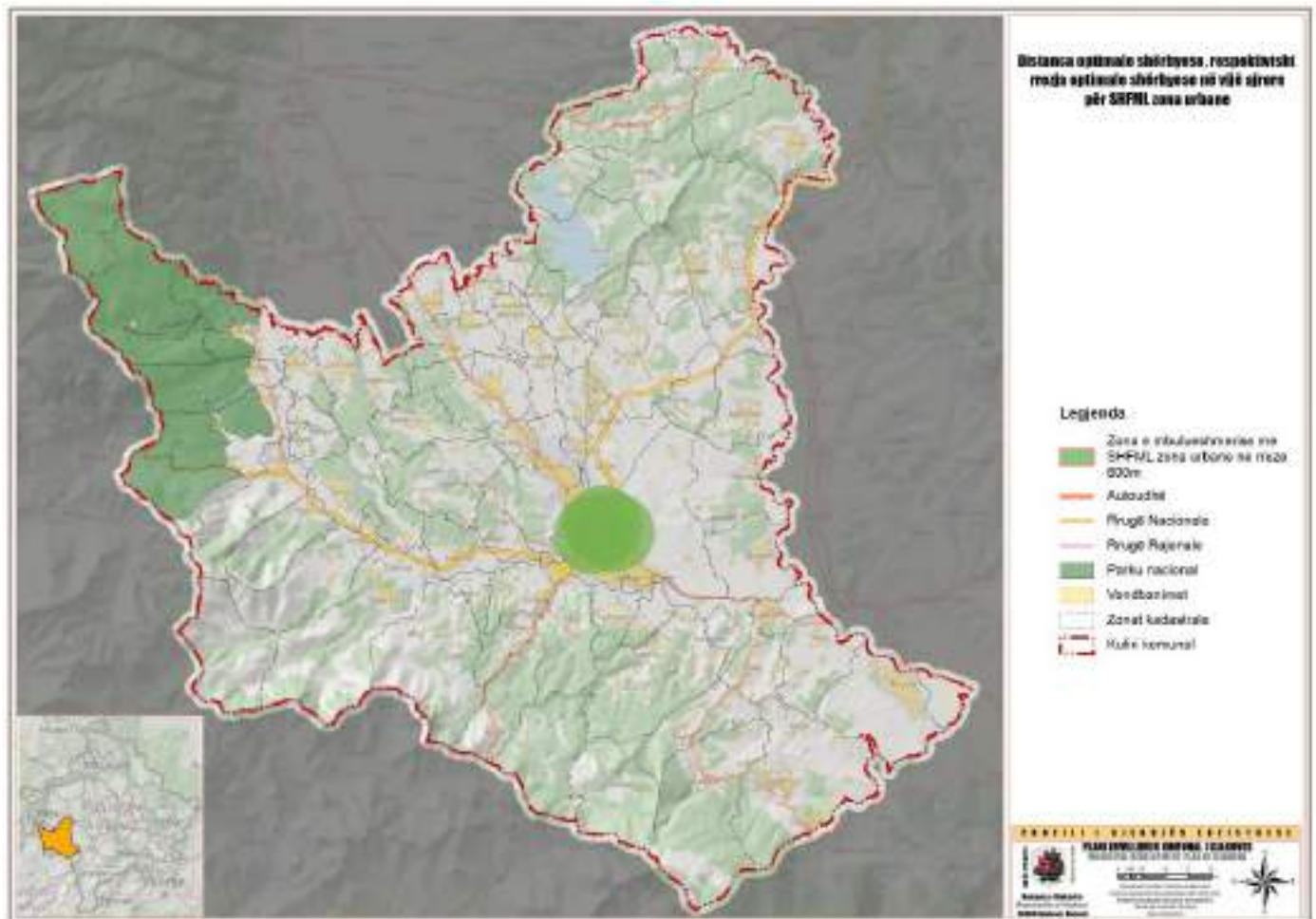

Figura 34. Rrezet e mbulueshmërisë së Shkollave të Mesme të Larta në vendbanime urbane

Bazuar në Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor, distanca optimale shërbyese, respektivisht rrezja optimale shërbyese në vijë ajrore, për Shkollat të Mesme të Larta për zonë rurale është 4,700m nga njësi e banimit. Bazuar në shtrirjen ekzistuese të Shkollave të Mesme të Larta, vlerësohet që mungon një institucion i tillë në Skivjan për mbuluar pjesën veriore, nxënësit e të cilës lagje duhet të udhëtojnë më larg se 4,700m për të vijuar mësimin në këtë nivel arsimor.

Duke marrë parasysh supozimin që në vitin 2030 në Komunë të Gjakovës do të banojnë 103,700 banor rezidentë dhe normën minimale prej 1.30 m²/banor për sipërfaqe parcelave të destinuara për institucione parashkollore, Komuna duhet të përcaktojë së paku -120,210 m² sipërfaqe shtesë të destinuar për institucione parashkollore, përkatësisht - 57,271 m² vetëm në zonën urbane.

Vendbanimi	Nr. i prognozuar i banorëve rezidentë 2030	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m²)	Sipërfaqja e kërkuar për kokë banori (m²)	Sipërfaqja e përgjithshme që kërkohet (m²)	Bilanci i sipërfaqes së nevojshme (m²)
Zonë urbane	55,285	14,600	1.3	71,871	-57,271
Zonë rurale	48,415	0	1.3	62,940	-62,940
Gjithsejtë	103,700	14,600	1.3	134,810	-120,210

303

Tabela 196. Vlerësimi i sipërfaqeve aktuale krahas kërkesave hapësinore për institucione të arsimit fillor dhe të mesëm të ultë sipas NTPH bazuar në numrin e prognozuar të banorëve rezident për vitin 2030

Vendbanimi	Nr. i prognozuar i banorëve rezidentë 2030	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m ²)	Sipërfaqja e kërkuar për kokë banori (m ²)	Sipërfaqja e përgjithshme që kërkoet (m ²)	Bilanci i sipërfaqes së nevojshme (m ²)
Zonë urbane	55,285	150,500	2.8	154,798	-4,298
Zonë rurale	48,415	437,800	2.8	135,562	302,238
Gjithsejtë	103,700	588,300	2.8	290,360	297,940

Ndonëse Komuna nuk ka nevojë të përcaktojë sipërfaqe shtesë të destinuar për institucione të arsimit fillor dhe të mesëm të ultë sa i përket vendbanimeve dhe numrit të prognozuar të banorëve për vitin 2030, nevoja më e lartë për sipërfaqe shtesë të parcelave kadastrale të destinuara për institucione të arsimit fillor dhe të mesëm të ultë është në lagjen urbane Dardania.

Duke marrë parasysh supozimin që në vitin 2030 në Komunë të Gjakovës do të banojnë 103,700 banor rezidentë dhe normën minimale prej 1.00 m²/banor për sipërfaqe të parcelave të destinuara për institucione të arsimit të mesëm të lartë, Komunës i nevojiten së paku -37,400 m² sipërfaqe shtesë të destinuar për institucione të arsimit të mesëm të lartë.

Tabela 197. Vlerësimi i sipërfaqeve aktuale krahas kërkesave hapësinore për institucione të mesëm të lartë sipas NTPH bazuar në numrin e prognozuar të banorëve rezident për vitin 2030

Vendbanimi	Nr. i prognozuar i banorëve rezidentë 2030	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m ²)	Sipërfaqja e kërkuar për kokë banori (m ²)	Sipërfaqja e përgjithshme që kërkoet (m ²)	Bilanci i sipërfaqes së nevojshme (m ²)
Zonë urbane	55,285	41,500	1	55,285	-13,785
Zonë rurale	48,415	24,800	1	48,415	-23,615
Gjithsejtë	103,700	66,300	1	103,700	-37,400

Sa i përket trendit të numrit të nxënësve, bazuar në numrin e nxënësve të regjistruar në klasë të parë dhe në klasë të nëntë, vërehet që nuk ka rënie apo rritje të numrit të nxënësve, pasi që numri i nxënësve të regjistruar në klasën e parë prej 1,271 është i njëjtë me numrin e nxënësve të regjistruar në klasën e nëntë.

Tabela 198. Numri i nxënësve të regjistruar në shkollat fillore dhe të mesme të ulëta, klasat 1 – 9

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1,271	1,214	1,276	1,212	1,214	1,307	1,363	1,257	1,271

Numri mesatar i nxënësve të regjistruar në Shkollat Fillore dhe të Mesme të Ulëta për klasë është 1,265 dhe krahasuar me 1,271 nxënës të regjistruar në vitin e parë vërehet një rritje simbolike vjetore prej +0.47%.

Bazuar në trendin e numrit të nxënësve të regjistruar sipas klasave me +0.47% rritje vjetore, rezulton që gjatë 8 viteve të ardhme do të jenë gjithsejtë 11,712 nxënës të regjistruar në Shkollat Fillore të Mesme të Ulëta, me +327 nxënës shtesë.

Tabela 199. Projeksioni i numrit të nxënësve në shkollat fillore dhe të mesme ulëta, për klasat 1 – 9 gjatë 8 viteve të ardhme

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1,277	1,283	1,289	1,295	1,301	1,307	1,314	1,320	1,326

Numri mesatar i nxënësve të regjistruar në Shkollat të Mesme të Larta për klasë është 1,447 dhe krahasuar me 1,254 me mesataren e nxënësve të regjistruar në vitin e parë, të dytë dhe të tretë të Shkollave Fillore dhe të Mesme të Ulëta

të cilët pritet pas tetë viteve të regjistruhen në Shkolla të Mesme të Larta vërehet një rënie e konsiderueshme prej -15.39%.

Tabela 200. Numri i nxënësve të regjistruar në shkollat e mesme të larta, klasat 10 - 12

10	11	12
1532	1374	1435

Bazuar në nxënësve të regjistruar në vitin e parë, të dytë dhe të tretë të Shkollave Filllore dhe të Mesme të Ulëta, rezulton që pas 8 viteve do të jenë gjithsejtë 3,761 nxënës të regjistruar në Shkolla Filllore të Mesme të Ulëta, 579 nxënës më pak se sa numri aktual.

Tabela 201. Projektioni i numri të nxënësve në shkollat e mesme të larta për klasat 10 - 12 gjatë 8 viteve të ardhme

10	11	12
1,283	1,289	1,295

Sa përket trendëve të numrit të regjistruar të nxënësve të ciklit arsinor fillor dhe të mesmë të ultë në zonë urbane në raport me zona rurale:

- Në zonë urbane ka trend pozitiv vjetor prej +0.95%; gjersa
- Në zona ka trend negativ vjetor prej -0.27%.

Sa përket trendëve të numrit të regjistruar të nxënësve për secilën Shkollë Filllore dhe të Mesme të Ulëta në zonën urbane, “Emin Duraku”, “Mazllum Këpuska”, “Fehmi Agani” dhe “Zekiria Rexha” kanë trend negativ të numrit të nxënësve të regjistruar.

Tabela 202. Shkollat Filllore dhe të Mesme të Ulëta në zonën urbane me trend negativ të nxënësve të regjistruar në shkollat filllore dhe të mesme të ulëta, klasat 1 – 9

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	% e trendit
Emin Duraku	42	54	56	50	58	51	62	64	60	-4.76%
Mazllum Këpuska	0	0	0	0	0	100	125	97	107	-0.81%
Fehmi Agani	55	59	63	52	46	59	67	61	64	-0.70%
Zekiria Rexha	168	157	177	153	150	178	208	183	162	-0.18%

Sa përket trendëve të numrit të regjistruar të nxënësve për secilën Shkollë Filllore dhe të Mesme të Ulëta në zonën urbane, “Yll Morina”, “Selman Riza”, “Kelmend Rizvanolli”, “Mustafa Bakija 1” dhe “Prenk Jakova” kanë trend pozitiv të numrit të nxënësve të regjistruar.

Tabela 203. Shkollat Filllore dhe të Mesme të Ulëta në zonën urbane me trend pozitiv të nxënësve të regjistruar në shkollat filllore dhe të mesme të ulëta, klasat 1 – 9

	1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	% e trendit
Yll Morina	0	0	0	0	0	0	205	197	201	187	+0.41%
Selman Riza	68	68	66	57	71	61	67	63	57	55	+0.85%
Kelmend Rizvanolli	108	108	90	103	83	100	0	0	0	0	+1.15%
Mustafa Bakija 1	198	198	158	181	190	178	0	0	0	0	+5.47%
Prenk Jakova	61	61	29	28	13	24	24	7	10	0	+7.14%

Sa përket trendëve të numrit të regjistruar të nxënësve për secilën Shkollë Filllore dhe të Mesme të Ulëta në zona rurale, “Pjetër Bogdani”, “Engjëll Gjoni”, “Luigj Gurakuqi”, “Sylejman Vokshi”, “Ahmet Rrustemi”, “Isa Boletini”, “Dëshmorët Lleshi”, “Gjergj Fishta”, “Haxhi Hoti”, “Bajram Sadriu”, “Jahë Salihu”, “Ganimete Tërbeshi”, “Fan Noli”, “Dëshmorët e Dushkajës”, “Ukshin Miftari”, “Zenel Sadiku”, “Durak Ahmeti”, “Zef Lush Marku”, “Rilindja dhe Kongresi i Manastirit” kanë trend negativ të numrit të nxënësve të regjistruar.

Tabela 204. Shkollat Filllore dhe të Mesme të Ulëta në zona rurale me trend negativ të nxënësve të regjistruar në shkollat fillore dhe të mesme të ulëta, klasat 1 – 9

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	% e trendit
Demjan 2	Pjetër Bogdani	17	28	26	26	26	28	34	27	40	-7.19%
Novosellë e Ulët	Engjëll Gjoni	8	14	6	12	22	11	14	12	16	-6.64%
Korenicë	Luigj Gurakuqi	7	11	13	9	15	7	8	15	10	-5.64%
Smolicë	Sylejman Vokshi	9	7	14	14	8	17	20	21	11	-5.49%
Bec	Ahmet Rrustemi	12	12	17	11	14	26	25	19	20	-4.94%
Osek Hylë	Isa Boletini	13	26	25	19	17	21	11	16	18	-4.65%
Doblibare	Dëshmorët Lleshi	12	12	14	18	14	20	14	11	22	-2.98%
Bishtazhin	Gjergj Fishta	14	7	8	13	19	25	20	25	26	-2.73%
Rogovë	Haxhi Hoti	45	45	65	58	43	47	55	50	64	-1.84%
Berjahë	Bajram Sadriu	9	10	8	11	2	15	15	14	10	-1.78%
Molliq	Jahë Salihu	21	21	30	23	37	20	33	19	15	-1.76%
Ponoshec	Ganimete Tërbeshi	14	15	17	15	17	17	18	15	12	-1.23%
Dujakë	Fan Noli	13	11	14	12	15	10	17	18	19	-1.14%
Bardhaniq	Dëshmorët e Dushkajës	15	24	11	11	18	18	18	14	18	-0.99%
Skivjan	Ukshin Miftari	22	25	24	20	25	29	22	22	23	-0.79%
Baba I Bokes	Zenel Sadiku	10	8	8	11	9	10	13	11	16	-0.74%
Demjan 1	Durak Ahmeti	42	59	39	46	36	47	45	42	42	-0.59%
Brekoc	Zef Lush Marku	40	39	38	37	31	48	57	44	40	-0.43%
Dobrigje	Rilindja	6	6	5	9	6	4	5	6	9	-0.41%
Demjan 3	Kongresi i Manastirit	23	12	25	25	24	28	19	37	17	-0.16%

Sa përket trendëve të numrit të regjistruar të nxënësve për secilën Shkollë Filllore dhe të Mesme të Ulëta në zona rurale, “Pjetër Bogdani”, “Engjëll Gjoni”, “Luigj Gurakuqi”, “Sylejman Vokshi”, “Ahmet Rrustemi”, “Isa Boletini”, “Dëshmorët Lleshi”, “Gjergj Fishta”, “Haxhi Hoti”, “Bajram Sadriu”, “Jahë Salihu”, “Ganimete Tërbeshi”, “Fan Noli”, “Dëshmorët e Dushkajës”, “Ukshin Miftari”, “Zenel Sadiku”, “Durak Ahmeti”, “Zef Lush Marku”, “Rilindja dhe Kongresi i Manastirit” kanë trend negativ të numrit të nxënësve të regjistruar.

Tabela 205. Shkollat Filllore dhe të Mesme të Ulëta në zona rurale me trend negativ të nxënësve të regjistruar në shkollat fillore dhe të mesme të ulëta, klasat 1 – 9

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	% e trendit
Demjan 2	Pjetër Bogdani	17	28	26	26	26	28	34	27	40	-7.19%
Novosellë e Ulët	Engjëll Gjoni	8	14	6	12	22	11	14	12	16	-6.64%
Korenicë	Luigj Gurakuqi	7	11	13	9	15	7	8	15	10	-5.64%
Smolicë	Sylejman Vokshi	9	7	14	14	8	17	20	21	11	-5.49%
Bec	Ahmet Rrustemi	12	12	17	11	14	26	25	19	20	-4.94%
Osek Hylë	Isa Boletini	13	26	25	19	17	21	11	16	18	-4.65%
Doblibare	Dëshmorët Lleshi	12	12	14	18	14	20	14	11	22	-2.98%
Bishtazhin	Gjergj Fishta	14	7	8	13	19	25	20	25	26	-2.73%
Rogovë	Haxhi Hoti	45	45	65	58	43	47	55	50	64	-1.84%
Berjahë	Bajram Sadriu	9	10	8	11	2	15	15	14	10	-1.78%
Molliq	Jahë Salihu	21	21	30	23	37	20	33	19	15	-1.76%
Ponoshec	Ganimete Tërbeshi	14	15	17	15	17	17	18	15	12	-1.23%
Dujakë	Fan Noli	13	11	14	12	15	10	17	18	19	-1.14%
Bardhaniq	Dëshmorët e Dushkajës	15	24	11	11	18	18	18	14	18	-0.99%

Skivjan	Ukshin Miftari	22	25	24	20	25	29	22	22	23	-0.79%
Baba I Bokes	Zenel Sadiku	10	8	8	11	9	10	13	11	16	-0.74%
Demjan 1	Durak Ahmeti	42	59	39	46	36	47	45	42	42	-0.59%
Brekoc	Zef Lush Marku	40	39	38	37	31	48	57	44	40	-0.43%
Dobrigje	Rilindja	6	6	5	9	6	4	5	6	9	-0.41%
Demjan 3	Kongresi i Manastirit	23	12	25	25	24	28	19	37	17	-0.16%

Sa përket trendëve të numrit të regjistruar të nxënësve për secilën Shkollë Fillore dhe të Mesme të Ulëta në zona rurale, “Anton Çetta”, “7 Shtatori”, “8 Dëshmorët”, “Dy dëshmorët”, “Ali M.Hasi”, “Ardhmëria”, “Shaban Gola”, “Pjetër Muqaj”, “Dëshmorët e Kombit” dhe “Dëshmorët e Hereqit” kanë trend pozitiv të numrit të nxënësve të regjistruar.

Tabela 206. Shkollat Fillore dhe të Mesme të Ulëta në zona rurale me trend pozitiv të nxënësve të regjistruar në shkollat fillore dhe të mesme të ulëta, klasat 1 – 9

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	% e trendit
Dol	Anton Çetta	18	18	19	21	15	18	16	15	21	+0.07%
Gerqinë	7 Shtatori	22	21	21	25	28	19	19	17	24	+0.11%
Kralan	8 Dëshmorët	20	13	16	15	22	22	24	20	23	+0.31%
Sheremet	Dy dëshmorët	25	28	14	23	28	23	25	19	21	+0.94%
Cërmjan 1	Ali M.Hasi	33	35	43	30	25	27	27	20	32	+0.94%
Ramoc	Ardhmëria	10	7	11	5	10	9	8	10	10	+1.23%
Lipovec	Shaban Gola	21	16	18	19	19	19	15	10	26	+1.53%
Guskë	Pjetër Muqaj	8	11	4	7	7	6	6	6	3	+2.16%
Shqiponjë	Dëshmorët e Kombit	15	14	12	13	12	12	11	9	10	+2.22%
Hereq	Dëshmorët e Hereqit	16	12	12	13	10	13	13	12	10	+2.55%

Shkollat tjera nuk kanë as trend pozitiv as negativ.

Vlerësimi i kapaciteteve investive

Bazuar në trendin e investimeve kapitale për institucione publike arsimore rezulton që brenda 8 viteve të ardhme parashihet që Komuna do të ketë në dispozicion rreth €3,733,000 për zhvillimin e institucioneve të reja.

Tabela 207. Vlerësimi i kapaciteteve investive për institucione publike arsimore deri në vitin 2030

	2018-2021	2021-2024	2024-2027	2027-2030	2021-2030
Grantet Qeveritare	€ 713,000	€ 1,510,000	€ 1,111,500	€ 1,111,500	€ 3,733,000
Te Hyrat Vetanake	€ 155,726	€ 130,000	€ 142,863	€ 142,863	€ 415,726
Financim i Jashtëm			€ 0	€ 0	€ 0
Financimi nga Huamarrja			€ 0	€ 0	€ 0
Gjithsejtë	€ 713,000	€ 1,510,000	€ 1,111,500	€ 1,111,500	€ 3,733,000

3.5.3. Institucionet administrative

Vlerësimi i gjendjes ekzistuese të institucioneve të administratës publike në raport me kërkesat e NTPH për sipërfaqe të parcelave kadastrale

Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor kanë përcaktuar normën minimale prej 0.62 m²/banor për sipërfaqe të parcelave të destinuara për institucione të administratës publike. Duke marrë parasysh supozimin që në Komunë të Gjakovës aktualisht banojnë 96,159 banorë rezidentë dhe normën minimale prej 0.62 m²/banor për sipërfaqe të parcelave të destinuara për institucione të administratës publike, Komunës i mungojnë gjithsejtë 40,019 m² sipërfaqe të parcelave kadastrale për shfrytëzim nga institucionet të administratës publike.

Tabela 208. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së institucioneve të administratës publike për numrin aktual të banorëve rezidentë

	Numri aktual i banorëve rezidentë	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m ²)	Sipërfaqja e kërkuar për kokë banori (m ²)	Sipërfaqja e përgjithshme që kërkohej (m ²)	Bilanci i sipërfaqes së nevojshme (m ²)
Zone Urbane	49,087	11,500	0.62	30,434	-18,934
Zone Rurale	47,072	8,100	0.62	29,185	-21,085
Gjithsejtë	96,159	19,600	0.62	59,619	-40,019

Vlerësimi i nevojave të institucioneve të administratës publike në të ardhmen në raport me kërkesat e NTPH për sipërfaqe të parcelave kadastrale

Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor kanë përcaktuar normën minimale prej 0.62 m²/banor për sipërfaqe të parcelave të destinuara për institucione të administratës publike. Duke marrë parasysh supozimin që në vitin 2030 në Komunë të Gjakovës do të banojnë 103,700 banorë rezidentë dhe normën minimale prej 0.62 m²/banor parcelave të destinuara për institucione të administratës publike, Komuna do të duhej të përcaktojë së i mungojnë gjithsejtë -44,694 m² sipërfaqe të destinuara për institucione të administratës publike.

Tabela 209. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së institucioneve të administratës publike për numrin e prognozuar të banorëve rezidentë në vitin 2030

	Nr. i prognozuar i banorëve rezidentë 2030	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m ²)	Sipërfaqja e kërkuar për kokë banori (m ²)	Sipërfaqja e përgjithshme që kërkohej (m ²)	Bilanci i sipërfaqes së nevojshme (m ²)
Zone Urbane	51,799	11,500	0.62	32,115	-20,615
Zone Rurale	51,903	8,100	0.62	32,180	-24,080
Gjithsejtë	103,700	19,600	0.62	64,294	-44,694

Vlerësimi i kapaciteteve investive

Bazuar në trendin e investimeve kapitale për institucione të administratës publike rezulton që brenda 8 viteve të ardhme parashihet që Komuna do të ketë në dispozicion rreth € 560,000 për zhvillimin e institucioneve të reja.

Tabela 210. Vlerësimi i kapaciteteve investive për institucione të administratës publike deri në vitin 2030

	2018-2021	2021-2024	2024-2027	2027-2030	2021-2030
Grantet Qeveritare	€ 30,000	€ 105,000	€ 67,500	€ 67,500	€ 240,000
Të Hyrat Vetanake	€ 280,000	€ 20,000	€ 150,000	€ 150,000	€ 320,000
Financim i Jashtëm	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Financimi nga Huamarrja	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Gjithsejtë	€ 310,000	€ 125,000	€ 217,500	€ 217,500	€ 560,000

3.5.4. Ndërtesa të institucioneve të mirëqenies sociale dhe komunitetit

Vlerësimi i gjendjes ekzistuese të institucioneve të mirëqenies sociale dhe komunitetit në raport me kërkesat e NTPH për sipërfaqe të parcelave kadastrale

Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor kanë përcaktuar normën minimale prej 0.45 m²/banor për sipërfaqe të parcelave të destinuara për ndërtesa të komunitetit. Duke marrë parasysh supozimin që në Komunë të Gjakovës aktualisht banojnë 96,159 banorë rezidentë dhe normën minimale prej 0.45 m²/banor për ndërtesa të komunitetit, Komunës i mungojnë gjithsejtë -36,018 m² sipërfaqe të destinuara për ndërtesa të komunitetit.

Tabela 211. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelës së ndërtesave të komunitetit për numrin aktual të banorëve

	Numri aktual i banorëve rezidentë	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m ²)	Sipërfaqja e kërkuar për kokë banori (m ²)	Sipërfaqja e përgjithshme që kërkohet (m ²)	Bilanci i sipërfaqes së nevojshme (m ²)
Zone Urbane	49,087	7,254	0.45	22,089	-14,835
Zone Rurale	47,072	0	0.45	21,182	-21,182
Gjithsejtë	96,159	7,254	0.45	43,272	-36,018

Vlerësimi i nevojave për institucione të mirëqenies sociale dhe komunitetit në të ardhmen në raport me kërkesat e NTPH për sipërfaqe të parcelave kadastrale

Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor kanë përcaktuar normën minimale për sipërfaqe të parcelës kadastrale prej:

- 0.25 m²/banor për sipërfaqe të parcelave të destinuara për ndërtesat e institucioneve për shërbime sociale dhe familjare; dhe
- 0.20 m²/banor ndërtesat e institucioneve të komunitetit.

Duke marrë parasysh supozimin që në vitin 2030 në Komunë të Gjakovës do të banojnë 103,700 banorë rezidentë dhe normën minimale prej 0.45 m²/banor parcelave të destinuara për ndërtesa të komunitetit, Komunës i mungojnë gjithsejtë -39,411 m² sipërfaqe të destinuara për ndërtesa të komunitetit.

Tabela 212. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelave për ndërtesa të komunitetit për numrin e prognozuar të banorëve rezidentë në vitin 2030

	Nr. i prognozuar i banorëve rezidentë 2030	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m ²)	Sipërfaqja e kërkuar për kokë banori (m ²)	Sipërfaqja e përgjithshme që kërkohet (m ²)	Bilanci i sipërfaqes së nevojshme (m ²)
Zone Urbane	51,799	7,254	0.45	23,310	-16,056
Zone Rurale	51,903	0	0.45	23,356	-23,356
Gjithsejtë	103,700	7,254	0.45	46,665	-39,411

Vlerësimi i kapaciteteve investive

Bazuar në trendin e investimeve kapitale për institucione të mirëqenies sociale rezulton që brenda 8 viteve të ardhme parashihet që Komuna do të ketë në dispozicion rreth € 480,000 për zhvillimin e institucioneve të reja.

Tabela 213. Vlerësimi i kapaciteteve investive për institucione të mirëqenies sociale deri në vitin 2030

	2018-2021	2021-2024	2024-2027	2027-2030	2021-2030
Grantet Qeveritare	€ 0	€ 240,000	€ 120,000	€ 120,000	€ 480,000
Të Hyrat Vetanake	€ 0		€ 0	€ 0	€ 0
Financim i Jashtëm	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Financimi nga Huamarrja	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Gjithsejtë	€ 0	€ 240,000	€ 120,000	€ 120,000	€ 480,000

3.5.5. Kultura

Vlerësimi i gjendjes fizike së institucioneve kulturore

Të gjitha institucionet kulturore, Muzeu Etnografik, Muzeu I Historisë, Muzeu I Muzikës, Muzeu I martireve Qerkezi, Pallati i Kulturës Asim Vokshi, Teatri I qytetit "Hadi Shehu", Kinema e Qytetit në Pallatin e Kulturës "Asim Vokshi", Biblioteka e Qytetit "Ibrahim Rugova", Galeria e Artit, Shtëpia e Kulturës Bishtazhin dhe Shtëpia e Kulturës Cermjan kanë në gjendje të mirë fizike.

Vlerësimi i gjendjes ekzistuese të institucioneve kulturore në raport me kërkesat e NTPH për sipërfaqe të parcelave kadastrale

Normat minimale për sipërfaqen e parcelës të infrastrukturës të institucioneve kulturore janë 0.25 m²/banor për ndërtesa të bibliotekave dhe 0.20 m²/banor për ndërtesat e teatrove. Duke marrë parasysh supozimin që në Komunë të Gjakovës aktualisht banojnë 96,159 banorë rezidentë dhe normën minimale prej 0.45 m²/banor për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së institucioneve kulturore, komunës i mungojnë gjithsejtë -17,872 m² sipërfaqe të destinuara për institucione kulturore.

Tabela 214. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së institucioneve kulturore për numrin aktual të banorëve rezidentë

	Numri aktual i banorëve rezidentë	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m ²)	Sipërfaqja e kërkuar për kokë banori (m ²)	Sipërfaqja e përgjithshme që kërkohet (m ²)	Bilanci i sipërfaqes së nevojshme (m ²)
Zone Urbane	49,087	12,900	0.45	22,089	-9,189
Zone Rurale	47,072	12,500	0.45	21,182	-8,682
Gjithsejtë	96,159	25,400	0.45	43,272	-17,872

Vlerësimi i nevojave hapësinore për të ardhmen

Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor kanë përcaktuar normën minimale prej 0.45 m²/banor për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së institucioneve kulturore. Duke marrë parasysh supozimin që në vitin 2030 në Komunë të Gjakovës do të banojnë 103,700 banorë rezidentë dhe normën minimale prej 0.45 m²/banor për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së institucioneve kulturore, Komunës i mungojnë gjithsejtë -21,265 m² sipërfaqe të destinuar për institucione kulturore në zonën urbane.

Tabela 215. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së institucioneve kulturore për numrin e prognozuar të banorëve në vitin 2030

	Nr. i prognozuar i banorëve rezidentë 2030	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m ²)	Sipërfaqja e kërkuar për kokë banori (m ²)	Sipërfaqja e përgjithshme që kërkohet (m ²)	Bilanci i sipërfaqes së nevojshme (m ²)
Zone Urbane	51,799	12,900	0.45	23,310	-10,410
Zone Rurale	51,903	12,500	0.45	23,356	-10,856
Gjithsejtë	103,700	25,400	0.45	46,665	-21,265

Vlerësimi i kapaciteteve investive

Bazuar në trendin e investimeve kapitale për institucione kulturore rezulton që brenda 8 viteve të ardhme parashihet që Komuna do të ketë në dispozicion rreth € 2,251,379 për zhvillimin e institucioneve të reja.

Tabela 216. Vlerësimi i kapaciteteve investive për institucione kulturore deri në vitin 2030

	2018-2021	2021-2024	2024-2027	2027-2030	2021-2030
Grantet Qeveritare	€ 297,555	€ 976,912	€ 637,234	€ 637,234	€ 2,251,379
Të Hyrat Vetanake			€ 0	€ 0	€ 0
Financim i Jashtëm			€ 0	€ 0	€ 0
Financimi nga Huamarrja			€ 0	€ 0	€ 0
Gjithsejtë	€ 297,555	€ 976,912	€ 637,234	€ 637,234	€ 2,251,379

3.5.6. Objektet e rinisë, sportit dhe rekreacionit

Vlerësimi i gjendjes fizike së institucioneve sportive

Të gjitha institucionet sportive, Pallati i sporteve Shani Nushi, Stadiumi i Qytetit Gjakove, Fusha e futbollit Shkugzës, Fusha e futbollit Rugovë, Fusha e futbollit Skivjan dhe Fusha e futbollit Pallati i sporteve Shani Nushi janë në gjendje të mirë fizike.

Vlerësimi i gjendjes ekzistuese

Normat minimale për sipërfaqen e parcelës së infrastrukturës së institucioneve sportive dhe fushave rekreative janë si në vijim:

1. Numri i banorëve në vendbanim:

1.1. ≤ 5000 banor: $2.50 \text{ m}^2/\text{banor}$;

1.2. $\geq 5001 - 20,000$ banor: $4.50 \text{ m}^2/\text{banor}$; dhe

1.3. $> 20,001$ banor: $5.00 \text{ m}^2/\text{banor}$.

Duke marrë parasysh supozimin që në Komunë të Gjakovës aktualisht banojnë 96,159 banorë rezidentë dhe normën minimale prej $2.5 - 5.0 \text{ m}^2/\text{banor}$ për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së rinisë, sportit dhe rekreacionit, Komunës i mungojnë gjithsejtë $-279,063 \text{ m}^2$ sipërfaqe të destinuar për institucione të rinisë, sportit dhe rekreacionit.

Tabela 217. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së institucioneve të rinisë, sportit dhe rekreacionit për numrin aktual të banorëve rezidentë

	Numri aktual i banorëve rezidentë	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m^2)	Sipërfaqja e kërkuar për banori (m^2)	Sipërfaqja e përgjithshme që kërkohet (m^2)	Bilanci i sipërfaqes së nevojshme (m^2)
≤ 5000 banorë	33,748	49,700	2.5	84,370	-34,670
5000-20000 banorë	13,324	20,000	4.5	59,958	-39,958
> 20000 banorë	49,087	41,000	5	245,435	-204,435
Gjithsejtë	96,159	110,700	2.50 – 5.00	389,763	-279,063

Vlerësimi i nevojave hapësinore për të ardhmen

Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor kanë përcaktuar normën minimale prej $2.50 \text{ m}^2/\text{banor}$ për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së institucioneve rinisë, sportit dhe rekreacionit. Duke marrë parasysh supozimin që në vitin 2030 në Komunë të Gjakovës do të banojnë 103,700 banorë rezidentë dhe normën minimale prej $2.50 - 5.00 \text{ m}^2/\text{banor}$ për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së institucioneve rinisë, sportit dhe rekreacionit, Komunës i mungojnë gjithsejtë $-310,322 \text{ m}^2$ sipërfaqe të destinuar për institucione të rinisë, sportit dhe rekreacionit.

Tabela 218. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së rinisë, sportit dhe rekreacionit për numrin e prognozuar të banorëve rezidentë në vitin 2030

	Nr. i prognozuar i banorëve rezidentë 2030	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m^2)	Sipërfaqja e kërkuar për banori (m^2)	Sipërfaqja e përgjithshme që kërkohet (m^2)	Bilanci i sipërfaqes së nevojshme (m^2)
Vendbanimet ≤ 5000 banorë	35,764	49,700	2.5	89,410	-39,710
Vendbanimet 5001- 20000 banorë	16,137	20,000	4.5	72,617	-52,617
Vendbanim ≥ 20001 banorë	51,799	41,000	5	258,995	-217,995
Gjithsejtë	103,700	110,700	2.50 – 5.00	421,022	-310,322

Vlerësimi i kapaciteteve investive

Bazuar në trendin e investimeve kapitale për institucione dhe hapësira sportive rezultojnë që brenda 8 viteve të ardhme parashihet që Komuna do të ketë në dispozicion rreth € 1,230,828 për zhvillimin e institucioneve të reja.

Tabela 219. Vlerësimi i kapaciteteve investive për institucione dhe hapësira sportive deri në vitin 2030

	2018-2021	2021-2024	2024-2027	2027-2030	2021-2030
Grantet Qeveritare	€ 150,000	€ 0	€ 75,000	€ 75,000	€ 150,000
Të Hyrat Vetanake		€ 540,414	€ 270,207	€ 270,207	€ 1,080,828
Financim i Jashtëm			€ 0	€ 0	€ 0
Financimi nga Huamarrja			€ 0	€ 0	€ 0
Gjithsejtë	€ 150,000	€ 540,414	€ 345,207	€ 345,207	€ 1,230,828

3.5.7. Hapësirat e hapura publike

Vlerësimi i gjendjes ekzistuese

Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor kanë përcaktuar normën minimale prej 2.00 m²/banor për sipërfaqe të parcelave të destinuara për hapësira të hapura publike.

Duke marrë parasysh supozimin që në Komunë të Gjakovës aktualisht banojnë 96,159 banorë rezidentë dhe normën minimale prej 2.00 m²/banor të destinuara për hapësira të hapura publike, Komuna nuk ka nevojë të përcaktojë sipërfaqe shtesë për institucione të tilla, pasi që sipërfaqet ekzistuese tejkalojnë kërkesat minimale +1,763,028m².

Tabela 220. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së hapësirave të hapura publike për numrin aktual të banorëve rezidentë

	Numri aktual i banorëve rezidentë	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m ²)	Sipërfaqja e kërkuar për kokë banori (m ²)	Sipërfaqja e përgjithshme që kërkohet (m ²)	Bilanci i sipërfaqes së nevojshme (m ²)
Zone Urbane	49,087	604,500	2	98,174	+506,326
Zone Rurale	47,072	1,350,846	2	94,144	+1,256,702
Gjithsejtë	96,159	1,955,346	2	192,318	+1,763,028

Vlerësimi i nevojave hapësinore për të ardhmen

Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor kanë përcaktuar normën minimale prej 2.00 m²/banor për sipërfaqe të parcelave të destinuara për hapësira të hapura publike. Duke marrë parasysh supozimin që në vitin 2030 në Komunë të Gjakovës do të banojnë 103,700 banorë rezidentë dhe normën minimale prej 2.00 m²/banor për sipërfaqe për hapësira të hapura publike, Komuna nuk ka nevojë të përcaktojë sipërfaqe shtesë për institucione të tilla, pasi që sipërfaqet ekzistuese tejkalojnë kërkesat minimale për +1,747,946m².

Tabela 221. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së hapësirave të hapura publike për numrin e prognozuar të banorëve rezidentë në vitin 2030

	Nr. i prognozuar i banorëve rezidentë 2030	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m ²)	Sipërfaqja e kërkuar për kokë banori (m ²)	Sipërfaqja e përgjithshme që kërkohet (m ²)	Bilanci i sipërfaqes së nevojshme (m ²)
Zone Urbane	51,799	604,500	2	103,598	+500,902
Zone Rurale	51,903	1,350,846	2	103,806	+1,247,040
Gjithsejtë	103,700	1,955,346	2	207,400	+1,747,946

3.5.8. Objektet e religjionit dhe varrezat

Vlerësimi i gjendjes ekzistuese

Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor kanë përcaktuar normën minimale prej 1.50 m²/banor për sipërfaqe të parcelave të destinuara për varreza. Duke marrë parasysh supozimin që në Komunë të Gjakovës aktualisht banojnë 96,159 banorë rezidentë dhe normën minimale prej 1.50 m²/banor të destinuara për varreza, Komuna nuk ka nevojë të përcaktojë sipërfaqe shtesë për institucione të tilla, pasi që sipërfaqet ekzistuese tejkalojnë kërkesat minimale për +844,159 m² sipërfaqe.

Tabela 222. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së varrezave për numrin aktual të banorëve rezidentë

	Numri aktual i banorëve rezidentë	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m ²)	Sipërfaqja e kërkuar për kokë banori (m ²)	Sipërfaqja e përgjithshme që kërkohet (m ²)	Bilanci i sipërfaqes së nevojshme (m ²)
Zone Urbane	49,087	163,543	1.5	73,631	+89,913
Zone Rurale	47,072	824,854	1.5	70,608	+754,246
Gjithsejtë	96,159	988,397	1.5	144,239	+844,159

Përderisa sipërfaqet ekzistuese që shfrytëzohen për varreza publike plotësojnë kriterin minimal të Normave Teknike për Planifikim Hapësinor, 14 prej tyre, në Varrezat e Qytetit, Moglicë, Plançor, Novosellë e Poshtme, Osek Pashë, Mejë, Doblibare/Vraniq, Dol, Kushavec, Osek Hilë, Dujakë, Berdosanë, Nivokaz dhe Guskë tani më kanë tejkaluar 50% të shfrytëzueshmërisë të sipërfaqeve ekzistuese.

Tabela 223. Përqindja e shfrytëzuar e varrezave publike ekzistuese të cilat tejkalojnë 50% të sipërfaqeve ekzistuese

	Varrezat e Qytetit	Moglicë	Plançor	Novosellë e Poshtme	Osek Pashë	Mejë	Doblibare/Vraniq	Dol	Kushavec	Osek Hilë	Dujakë	Berdosanë	Nivokaz	Guskë
Sipërfaqja (ha)	16.4	1.25	0.69	0.6	0.94	0.2	0.92	0.67	0.65	1.5	0.78	0.7	0.25	0.17
% e shfrytëzuar	90%	80%	80%	80%	70%	70%	60%	60%	60%	50%	50%	50%	50%	50%

Vlerësimi i nevojave hapësinore për të ardhmen

Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor kanë përcaktuar normën minimale prej 1.50 m²/banor për sipërfaqe të parcelave të destinuara për varreza. Duke marrë parasysh supozimin që në vitin 2030 në Komunë të Gjakovës do të banojnë 103,700 banorë rezidentë dhe normën minimale prej 1.50 m²/banor për sipërfaqe për varreza Komuna tejkalon sipërfaqet e kërkuara për +832,847 m² sipërfaqe të destinuar për varreza.

Tabela 224. Vlerësimi i kërkesave hapësinore për sipërfaqe të parcelës së infrastrukturës së varrezave për numrin e prognozuar të banorëve rezidentë në vitin 2030

	Nr. i prognozuar i banorëve rezidentë 2030	Sipërfaqja aktuale e parcelave kadastrale (m ²)	Sipërfaqja e kërkuar për kokë banori (m ²)	Sipërfaqja e përgjithshme që kërkohet (m ²)	Bilanci i sipërfaqes së nevojshme (m ²)
Zone Urbane	51,799	163,543	1.5	77,699	+85,845
Zone Rurale	51,903	824,854	1.5	77,855	+747,000
Gjithsejtë	103,700	988,397	1.5	155,550	+832,847

Sfidat kryesore të infrastrukturës publike dhe sociale

Gjatë vlerësimit të gjendjes ekzistuese të infrastrukturës sociale janë identifikuar sfidat vijuese:

- Mirëmbajtja e standardit të shërbimeve në objektet shëndetësore;
- Shkalla e ulët e përfshirjes së fëmijëve në edukimin parashkollor;
- Ndërlidhje jo e volitshme e Arsimit për Aftësimin Profesional me kërkesat e tregut të punës;
- Mungesa e kushteve për kryerjen e punës praktike nëpër shkolla (punëtoritë, laboratorët, rrjeti i teknologjisë informative);
- Buxheti i kufizuar për mirëmbajtjen dhe përmirësimin e infrastrukturës shkollore.
- Sigurimi i hapësirave / kushteve për punë për funksionimin e bashkësive lokale;

- Grumbullimi i objekteve administrative ne një vend,
- Akomodimi i kërkesave për strehim për persona të riatdhesuar;
- Buxheti i pamjaftueshëm për të përmbushur kërkesat për asistencë sociale;
- Ofrimi i politikave lokale për programe të banimit social të integruar;
- Zbutja e varfërisë dhe papunësisë;
- Ndërtimi i objekteve të reja të kulturës, artit, sportit e rekreacionit dhe përmirësimi i qasjes në këto objekte për të gjithë banorët e komunës së Gjakovës;
- Mirëmbajtja adekuate e objekteve të artit, sportit, kulturës, rekreacionit, komunitetit në qendra të rendit të mesëm;
- Sigurimi i hapësirave të reja publike për qendra të rendit të mesëm dhe për zonën urbane dhe standardizimi i mirëmbajtjes;
- Mirëmbajtja e objekteve fetare dhe objekteve përcjellëse;
- Sigurimi i hapësirave të reja për varrezat dhe mirëmbajtjen adekuate të tyre.

Gjetje kyçe dhe supozime të pranuar

Sa përket zhvillimeve hapësinore dhe vlerësimit të tyre me Normat Teknike të Planifikimit Hapësinor rezultojnë infrastruktura publike dhe sociale plotëson kriterin minimal në raport me numrin e prognozuar të banorëve rezidentë për vitin 2030 rezultojnë me përjashtim të institucioneve publike vijuese:

- Mungesë prej -120,210 m² të sipërfaqeve të parcelave kadastrale të destinuara për zhvillimin e institucioneve publike parashkollë, respektivisht -57,271 m² vetëm në zonën urbane;
- Mungesë prej -37,400m² të sipërfaqeve të parcelave kadastrale të destinuara për zhvillimin e institucioneve ShFMU për zhvillimin e mësimdhënies tërëditore, gjersa për zhvillimin e mësimdhënies në dy ndërrime, Komuna nuk ka nevojë të përcaktojë sipërfaqe shtesë të parcelave kadastrale;
- Mungesë prej -44,694m² sipërfaqe të parcelave kadastrale të destinuara për zhvillimin e institucioneve të administratës publike në zonën rurale, gjersa në zonën urbane mungojnë -30,486m² sipërfaqe të parcelave kadastrale të destinuara për zhvillimin e institucioneve të administratës publike;
- Mungesë prej -39,411 m² sipërfaqe të parcelave kadastrale të destinuara për zhvillimin e institucioneve të mirëqenies sociale dhe komunitetit;
- Mungesë prej -10,410m² sipërfaqe të parcelave kadastrale të destinuara për zhvillimin e institucioneve kulturore në zonën urbane dhe -10,856m² sipërfaqe të parcelave kadastrale të destinuara për zhvillimin e institucioneve kulturore në zonën rurale;
- Mungesë prej -217,995m² sipërfaqe të parcelave kadastrale të destinuara për zhvillimin e hapësirave rekreative/sportive në zonë urbane, -52,617m² në vendbanimet me 5,000-20,000 banorë dhe -39,170m² në vendbanimet me më pak se 5,000 banorë; dhe
- Komuna plotëson kriterin e sipërfaqeve për varreza publike, mirëpo që sipërfaqet ekzistuese të destinuara për 16 varreza publike tejkalojnë 50% të shfrytëzueshmërisë së tyre dhe nevojiten sipërfaqe të reja.

Identifikimi i problemeve dhe konstatimet kryesore

Sa i përket nevojave hapësinore të Komunës për ofrimin e infrastrukturës publike dhe sociale, bazuar në vlerësimin e rrezeve të mbulueshmërisë, numrit të prognozuar të banorëve dhe kërkesave minimale të Normave Teknike të Planifikimit Hapësinor, janë identifikuar problemet dhe konstatimet kryesore vijuese:

- Nuk ka nevojë për hapësira shtesë për institucione të kujdesit parësor shëndetësor;
- Mungojnë institucione publike parashkollë në lagjet urbane Brekoc, Blloku i Ri, Dardani dhe Rezinë;
- Mungojnë institucione publike të arsimit fillor dhe të mesëm të ultë në lagjen urbane Brekoc;
- Mungojnë institucione publike të arsimit të mesëm të lartë në lagjen urbane Dardani;
- Mungojnë fushave të hapura sportive dhe rekreative në zonën urbane dhe në vendbanimet me më shumë 1,000 banorë si: Jahoc, Damjan, Brekoc, Gërçinë, Osek Hilë, Bec, Kralan, Cermjan dhe Qerim;
- Mungojnë institucione të mirëqenies dhe përkujdesjes sociale si strehimore e përkohshme për persona të pastrehë, shtëpi e pleqve për qëndrim të përhershëm, shtëpi e së pleqve për qëndrim të përkohshëm ditor për fëmijë me nevoja të veçanta, qendër për mbrojtjen e grave dhe fëmijëve nga dhuna, qendër për qëndrim të përkohshëm ditor për fëmijë me nevoja të veçanta.

- Nuk ka nevojë për hapësira shtesë për hapësira të hapura publike;
- Ka nevojë për hapësira shtesë për varreza publike për banorë të qytetit, Moglicës, Plançorit, Novosellës së Poshtme, Osek Pashës, Mejës, Doblibares/Vraniqit, Dolit, Kushavecit, Osek Hilës, Dujakës, Berdosanëit, Nivokazit dhe Guskës.

3.6. MJEDISI DHE SIPËRFAQET NË RREZIKSHMËRI

Gjendja e përgjithshme mjedisore e Gjakovës nuk dallon shumë nga gjendja e përgjithshme e mjedisit në gjithë Republikën e Kosovës, qoftë në pjesët urbane, rurale apo afër zonave industriale. Qasja ende jo e plotë në furnizim me ujë të pijshëm dhe shërbime sanitare, mostrajtimi i ujërave sanitare urbane apo industrial (edhe pse Gjakova është në proces të ndërtimit të kolektorëve kryesorë të ri dhe Impiantit të trajtimit të ujërave të zeza), problemet me menaxhimin e mbeturinave, ndotja ajrit, zhurma, prezenca e antenave të telefonisë mobile, gjelbërimit i pamjaftueshëm në qytet dhe e vende të limituara për pushim e rekreacion, janë disa indikator që tregojnë cilësinë e mjedisit dhe që kërkojnë veprime konkrete për përmirësimin e tyre.

3.6.1. Ndotja e ajrit

Normativat e cilësisë së ajrit në Kosovë janë të rregulluara me Udhëzimin administrative për Vlerat Kufitare- Normat e cilësisë së Ajrit, Nr.02/2011 dhe Direktivën 2008/50/EC për Cilësinë e ajrit mjedisor dhe ajrit të pastër për Evropë.

Qytetin e Gjakovës e karakterizon një trafik mjaftë i dendur, me numër të madh makinash, që brenda ditës që qarkullojnë nëpër qytet. Mungesa e vendeve të mjaftueshme për parkim, makina të vjetra dhe dendësia e qarkullimit drejtpërdrejt ndikojnë në ndotjen e madhe të ajrit dhe ndikim në shëndetin e popullatës.

Një burim tjetër i ndotjes së ajrit është edhe ngrohja e shtëpive apo banesave kolektive gjatë sezonit të dimrit të cilat nuk janë të lidhura me ngrohjen e qytetit e sidomos përdorimi i thëngjillit apo lendeve tjera djegëse cilësia e të cilave nuk është e kontrolluar. Gjithashtu edhe ngrohja e qytetit të Gjakovës si lëndë djegëse përdor naftën që gjithashtu ndikon në ndotjen e ajrit. Mos mbulshmeria e plotë me ngrohje qendrore të qytetit ka shtuar përdorimin e rrymës elektrike dhe lendeve tjera për ngrohje që rëndojnë situatën mjedisore në qytet. Përdorimi i gazit natyral në amvisëri është ende i kufizuar. Trendi i ndërhyrjeve për përmirësim të izolimeve të objekteve ekzistuese apo objektet e reja të banimit pritet të japin efektet pozitive në zvogëlimin e përdorimit të energjisë për ngrohje.

Në territorin e Komunës së Gjakovës nuk ka pika monitoruese të cilësisë së ajrit andaj në një të ardhme të afërt do duhej të vendosen instrumente monitoruese në disa pika në qytet. Mungesa e të dhënave nga monitorimi i cilësisë së ajrit si pasqyrim i plot i nivelit të vërtetë të ndotjes së ajrit pamundëson edhe marrjen e veprimeve për zvogëlimin apo parandalimin e ndotjes.

Burimet kryesore të ndotjes janë:

- Niveli i lartë i përqendrimit të emetimeve të pluhurit, pluhurit fluturues, thërmija të pluhurit, bloza, SO₂ dhe NO_x, si rezultat i trafikut dhe ngrohjes sezonale ndikojnë drejtpërsëdrejti në ndotjen e ajrit në qytet por edhe në gjithë hapësirën e Komunës së Gjakovës;
- Lirimi i gazrave serë (CO₂, SO₂, NO_x) nga djegia e mbeturinave nëpër kontejner apo jashtë tyre dhe aktivitete të operatorëve ekonomik brenda dhe jashtë qytetit,⁷⁵
- Cilësia e rrugëve dhe problemet që lidhen me shfrytëzimin, mirëmbajtjen e pamjaftueshme e tyre dhe të parkingjeve që kontribuojnë në rritjen e sasisë së pluhurit, dhe të shkarkimeve në ajër nga automjetet.

3.6.2. Ndotja e ujit

Resurset ujore janë faktor i rëndësishëm i zhvillimit ekonomik dhe shoqëror të një vendi. Vlerësohet se territori i Komunës së Gjakovës ka rezerva të kufizuara burimeve ujore dhe të njëjtat janë goxha të ndotura. Ndotja e ujërave në territorin e Komunës reflektohet kryesisht nga ndotja prej shkarkimeve të ujërave të zeza sanitare dhe ujërave industriale të cilat shkarkohen drejtpërdrejtë në lumenjtë e lartpërmendur apo trupa tjerë ujor pa ndonjë trajtim paraprak. Mungesa e infrastrukturës për trajtimin ujërave sanitare apo industriale të shkarkuara në trupa ujor edhe në të ardhmen do të jete burim i ndotjes së ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore si burime të përdorura për nevoja të qytetarëve.

⁷⁵ PLVM, PLVM

▪ Ndjeshmëria e ujërave nëntokësore

Për të vlerësuar ndjeshmërinë e ujit nëntokësor (ndjeshmëria e brendshme) ndaj ndotja e pesticideve, dhe ndotësve tjerë nga zhvillimet tjera ne kemi mbledhur disa attribute të GIS shtresat si hapa të ndërmjetëm. Shtresat e attributeve përfshijnë përçueshmëria hidraulike e tokave dhe thellësia dhe përbërja e shkëmbinjve për nga poroziteti i tyre dhe zonat dhe shkalla e ndjeshmërisë së ujërave. Të dhënat nga këto shtresa atributi ishin përdoret për të prodhuar një hartë të ndjeshmërisë ndaj ujit nëntokësor duke përdorur Metodën e analizës së GIS siç vërehen në hartë hartat janë krijuar duke u bazuar nga të dhënat e programit EULUP.

Hartat ofrojnë një vlerësim të cënueshmërisë së ujërave nëntokësore ndaj një ndotësi të shkarkuar në nivelin e tokës bazuar në vetitë hidrologjike, gjeologjike, hidrogeologjike dhe tokës brenda një rrjeti katror.

Për herë të parë, hartat ofrojnë një vlerësim të veçantë të cënueshmërisë së ujërave nëntokësore në shkëmbinjtë sipërfaqësorë dhe ato që përbëjnë themelin themelor. Hartat gjithashtu pasqyrojnë përmirësime në hartëzimin e të dhënave dhe kuptimin e faktorëve që ndikojnë në cënueshmërinë dhe do të zëvendësojnë hartën e vjetër për qëllime të mbrojtjes së ujërave nëntokësore.

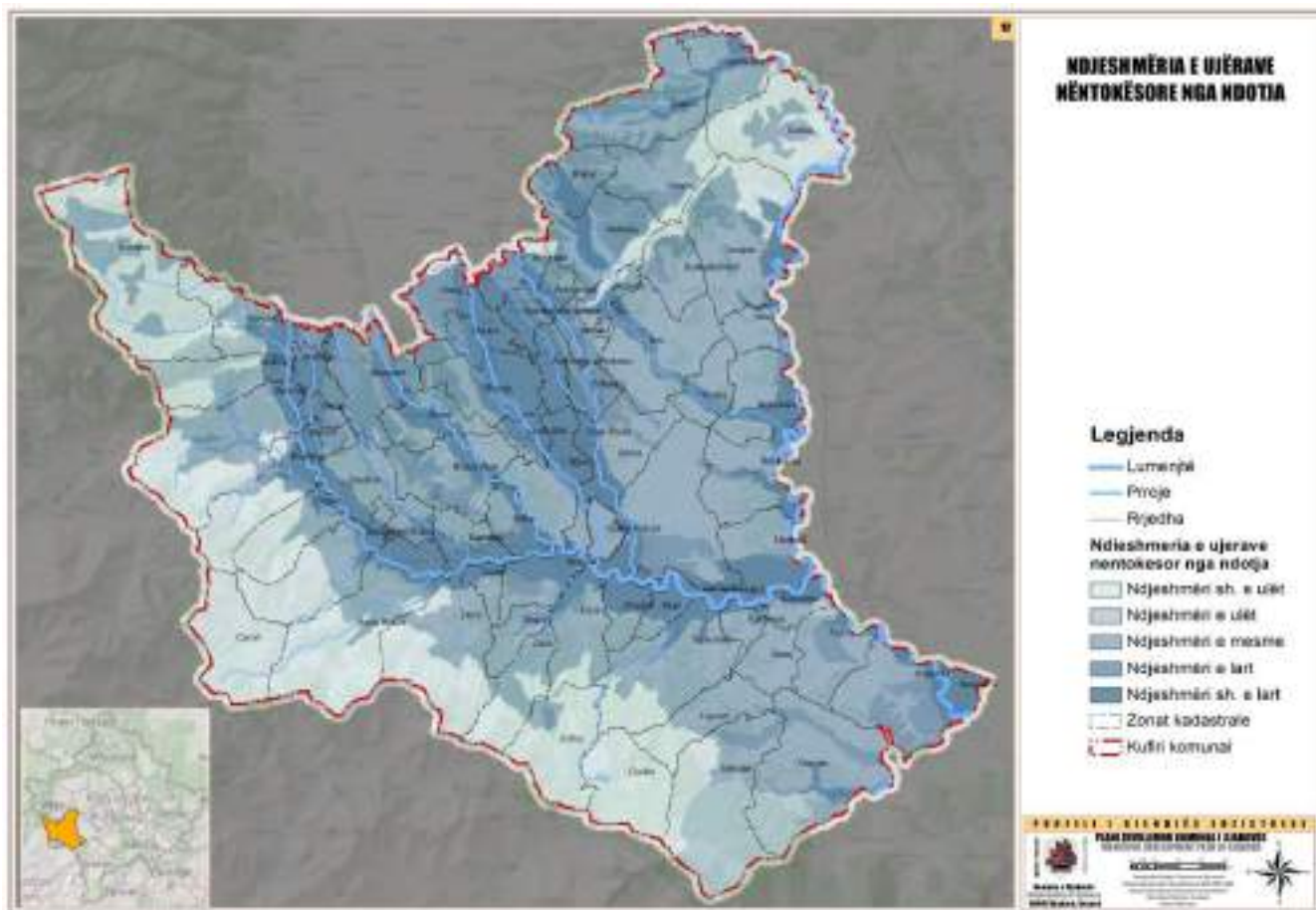
Ndjeshmëria e ujërave nëntokësore për secilin lloj të ujëmbajtësit shprehet si më poshtë.

E lartë: zonat në gjendje të transmetojnë lehtësisht ndotjen në ujërat nëntokësore. Karakterizohen nga toka me rrjedhje të lartë dhe mungesë depozitimesh sipërfaqësore me depërtueshmëri të ulët.

Mesatare: zonat që ofrojnë disa mbrojtje të ujërave nëntokësore. E ndërmjetme midis ndjeshmërisë së lartë dhe të ulët.

E ulët: zonat që sigurojnë mbrojtjen më të madhe të ujërave nëntokësore nga ndotja. Ata ka të ngjarë të karakterizohen nga toka me prani të depozitimeve sipërfaqësore me depërtueshmëri të ulët.

Vlen të theksohet se pjesa më e madhe e zhvillimeve të vendbanimeve, ekonomike dhe industriale janë të zhvilluara në zonat me ndjeshmëri të lartë të ujërave për të cilat duhet në të ardhmen të parashihen masa adekuate për ruajtjen dhe mbrojtjen e ujërave nëntokësore.

Harta 44. Ndjeshmëria e ujërave nëntokësore

3.6.3. Ndotja e tokës

Administrimi efikas i tokës, rritja e madhësisë së fermës përmes rregullimit të tokës, mbrojtja e tokës bujqësore nga degradimi i mëtejshëm, mbrojtja e mjedisit dhe arritja e zhvillimit të qëndrueshëm është një sfidë e madhe jo vetëm për Gjakovën. Gjatë viteve të fundit, është arritur një përparim i madh, megjithatë degradimi i tokës në zonat rurale dhe përreth zonave urbane si rrjedhojë e zgjerimit të pa kontrolluar urban, ndotja mjedisore dhe dëmtimet në burimet natyrore janë vetëm disa nga problemet që duhet trajtuar për një menaxhim të mirë të këtij resursi jetik të ardhmen. Si çdo resurs tjetër natyror edhe toka duhet trajtuar seriozisht dhe në mënyrë të integruar për një zhvillim të qëndrueshëm. Trajtimi i integruar, kërkon zbatimin e politikave ekonomike, sociale dhe mjedisore në një mënyrë të përforcuar reciprokisht.

Megjithatë, duhet gjetur një ekuilibër midis nivelit të shfrytëzimit të tokës dhe mbrojtjes së mjedisit. Vonesat në përshtatjen e këtij trajtimi të integruar dhe vazhdimësia me veprimtari, të cilat e dëmtojnë se tepërmi mjedisin, rrezikojnë shëndetin publik dhe pakësojnë cilësinë e jetës, dhe qojnë në një rritje të madhe të kostos së përgjithshme të zhvillimit ekonomik.

Tokat sikur në shumicën e Komunave të Kosovës kryesisht në pjesët urbane dhe zonave për rreth shfrytëzohen kryesisht për aktivitete jo bujqësore siç janë ndërtimet për qëllime banimi apo objekte afariste dhe industri, ndërsa në zonat rurale toka kryesisht shfrytëzohet për aktivitete bujqësore.

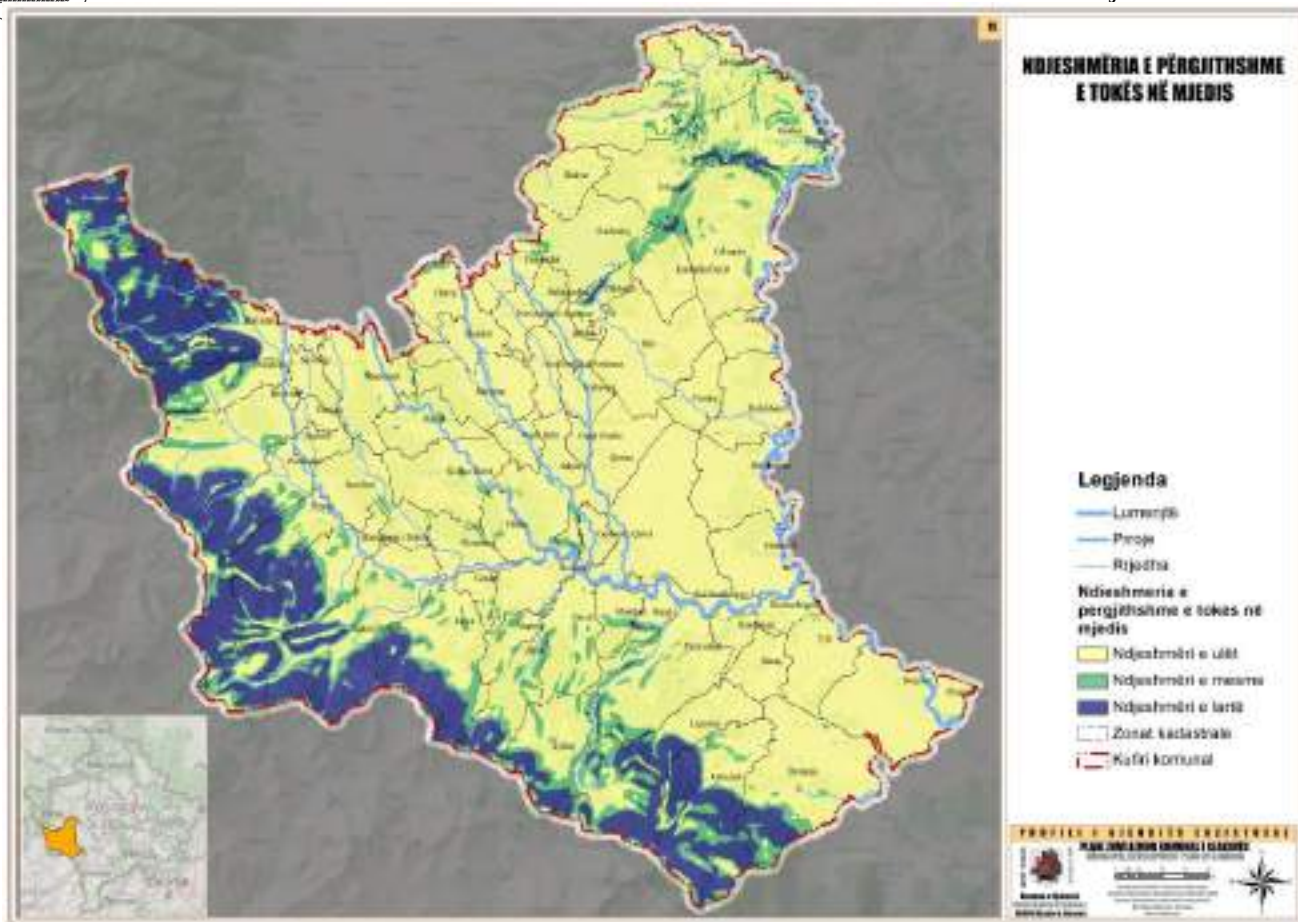
Nga aspekti i ndotjes degradimi nënkupton futjen e përbërësve negativë kimik të cilët shkaktojnë jo vetëm uljen e kapacitetit prodhues por edhe efektet negative në shëndetin e njeriut ndërsa nga aspekti i peisazhit degradimi i tokës nënkupton edhe pamjen e keqe të sipërfaqes së tokës dhe erozionin.

Llojet e degradimit të tokave janë:

- **Erozioni** i shkaktuar nga uji apo era;
- **Ulja e pjellorisë** si pasojë e zvogëlimit të materies organike, degradimit të vetive fizike, zvogëlimit të materieve ushqyese, ndotjeve (plehera, pesticide, me ujë të ndotur);
- **Sedimentimi** i shkaktuar nga vërshimet përmes bartjes së materieve të ndryshme nga uji;
- **Ulja e nivelit të ujit nëntokësorë** si pasojë e shfrytëzimit të madh të ujërave nëntokësorë;
- **Gjveshja nga vegjetacioni** i tokave si pasojë e prejeve të pyjeve, ndërrimit të destinimit të tokës me çka shkaktohet erozioni;

▪ Ndjeshmëria e Tokës në Mjedis

Në Gjakovë, zonat më të ndjeshme ndaj degradimit të tokës gjenden në zonat ku kemi ndërtime dhe zonat me erozion dhe vërshime. Zonat me ndjeshmëri të lartë janë pjesët e zonave malore ku hynë Parkun Kombëtar “Bjeshkët e Nemuna” dhe zona e mbrojtur e “Mali i Pashtrikut”. Duke shfrytëzuar aplikacionin GIS kemi krijuar disa hartë të ndjeshmërisë mjedisore të përgjithshme të tokës, Të dhënat nga këto shtresa atributi ishin përdoret për të prodhuar këtë hartë, duke përdorur metodat e analizës së GIS siç vërehen në hartë hartat janë krijuar duke u bazuar nga të dhënat e programit EULUP, ku vërehen ndjeshmëria e ulët, e mesme dhe ndjeshmëria e lartë.

Harta 45. Ndjeshmëria e tokës në mjedis

3.6.4. Ndotjen nga zhurma

Tani për tani në komunën e Gjakovës burim kryesor i zhurmës është komunikacioni, pastaj Industria e cila zhvillohet në mënyrë të shpërndarë brenda vendbanimeve, gurëthyesit të cilët zhvillojnë një bezdisje të vazhdueshme. Ndërsa si zhurma tjera të cilat zhvillohen nga pakujdesia e të cilat janë akute zhvillohen në gjitha pjesët e komunës duke e prishur rendin dhe qetësinë publike.

Në Planin Zhvillimor të Komunës janë planifikuar zonat e mbrojtura nga zhurma. Në këto zona nuk do të lejohet ndërtimi dhe lejimi i aktiviteteve të subjekteve afariste që shkaktojnë zhurmë mbi nivelet e lejuara me ligj.

- Nevojat e zhvillimit;
- Kompletimi i kuadrit ligjor dhe harmonizimi i tij me normat ndërkombëtare,
- Rehabilitim i zonave ekzistuese nga zhurma,
- Zvogëlimi i zhurmës në zonat urbane
- Zvogëlimi i zhurmës nga automjetet dhe gjeneratorët
- Zhvillimi i sistemeve për monitorimin, ndërtimi i hartave të zhurmës zhvillimi i normave efikase dhe ekologjiksht normale.

3.6.5. Biodiversiteti

Sa i përket ekosistemeve Gjakova si rajon është e pasur me ekosisteme të gjitha llojeve si ato ujore dhe ato tokësore. Fitodiversiteti dhe zoodiversiteti në territorin e komunës së Gjakovës është i përhapur në ekosisteme të ndryshme, si në lumenjë e përgjatë tyre (Drini i Bardhë, Ereniku, Krena, Llukaci dhe disa lumenjë të vegjël por të rëndësishëm), në liqen (Liqeni i Radoniqit), në toka pjellore, livadhe e kullosa, male e bjeshkë të larta. Ky Biodiversitet zhvillohet si rezultat i kësaj larmie territoriale me gjeologji, respektivisht me pedologji të ndryshme, duke filluar nga luginat fushat aluviale rreth lumenjëve, fushëgropa e Gjakovës, hapësirat kodrinore si ajo e Hasit, Dushkajës etj., masivin malor në relacionin Qafë e Morinës-Qafë e Prushit, pjesët malore rrëzë Pashtrikut dhe deri te pjesët malore të Bjeshkëve të Namuna apo thënë ndryshe Alpeve Shqiptare - pjesa e Kosovës.

Për shkak të vlerave të trashëgimisë natyrore rreth 5% (afro 3000 ha) (sipas PLVB Gjakovë 2019) të Parkut Nacional “Bjeshkët e Namuna” shtrihen në territorin e komunës së Gjakovës. Poashtu në kuadër të territorit të KK të Gjakovës, në kuadër të diversitetit biologjik ka vlera të trashëgimisë natyrore të cilat janë të mbrojtura me ligj por edhe të

propozuara për mbrojtje me ligj (AKMM – IKMN 2008, 2010). Nga numri i gjithmbarshëm prej 3 Zona të Mbrojtura me Ligj (“Çabrat”, “Kanioni i Drinit të Bardhë te Ura e Fshajtë” dhe “Shkugëza”), respektivisht 28 zona të propozuara për marrje nën mbrojtje ligjore të propozuara në vitin 2003; në mënyrë direkte apo indirekte është fjala edhe për vlera të biodiversitetit.

Sipas shpërndarjes vertikale, pyjet e Gjakovës i përkasin brezit të pyjeve kodrinore-malore me këto tipa te pyjeve:

- Pyjet ksero-mezofile të Bungës dhe Shkozës;
- Pyjet mezofile të Ahut;

Këto pyje ndahen në grupe ceno-ekologjike me këto njësi:

- Pyjet e Bungës dhe Qarrit (*Quercus petraeae*)
- Pyjet e shkozës (*Carpinus betulus*–*moesiaca*) dhe
- Pyjet e Ahut kodrinor (*Fagus sylvatica*–*submontana*).

Për menaxhimin të biodiversitetit në komuna e Gjakovës mungon një bazë ligjore për menaxhimin e Parkut Kombëtar “Bjeshkët e Nemuna” i cili vien edhe nga niveli qendror; mungon një plan menaxhues për Parkun Kombëtar “Bjeshkët e Nemuna” (Plani hapësinor dhe Plani menaxhues); mungon një plan për vetëdijësi i qytetarëve për mbrojtjen dhe ruajtjen e vlerave natyrore (përmes fushatave në mediat elektronike e të shkruara, edukimi ekologjik, etj.) Pashtu mungon një plan për zhvillimi i turizmit në përputhje me kriteret mjedisore (ligjet vendore dhe konventat ndërkombëtare);

Për zonat të cilat janë të shpallura si zona të mbrojtura dhe si monumente të natyrës duhet që të shënjohen me shenja përkatës sipas legjislacionit në fuqi si dhe mungon programi për ruajtjen dhe zhvillimin e tyre.

▪ Ndjeshmëria e biodiversitetit

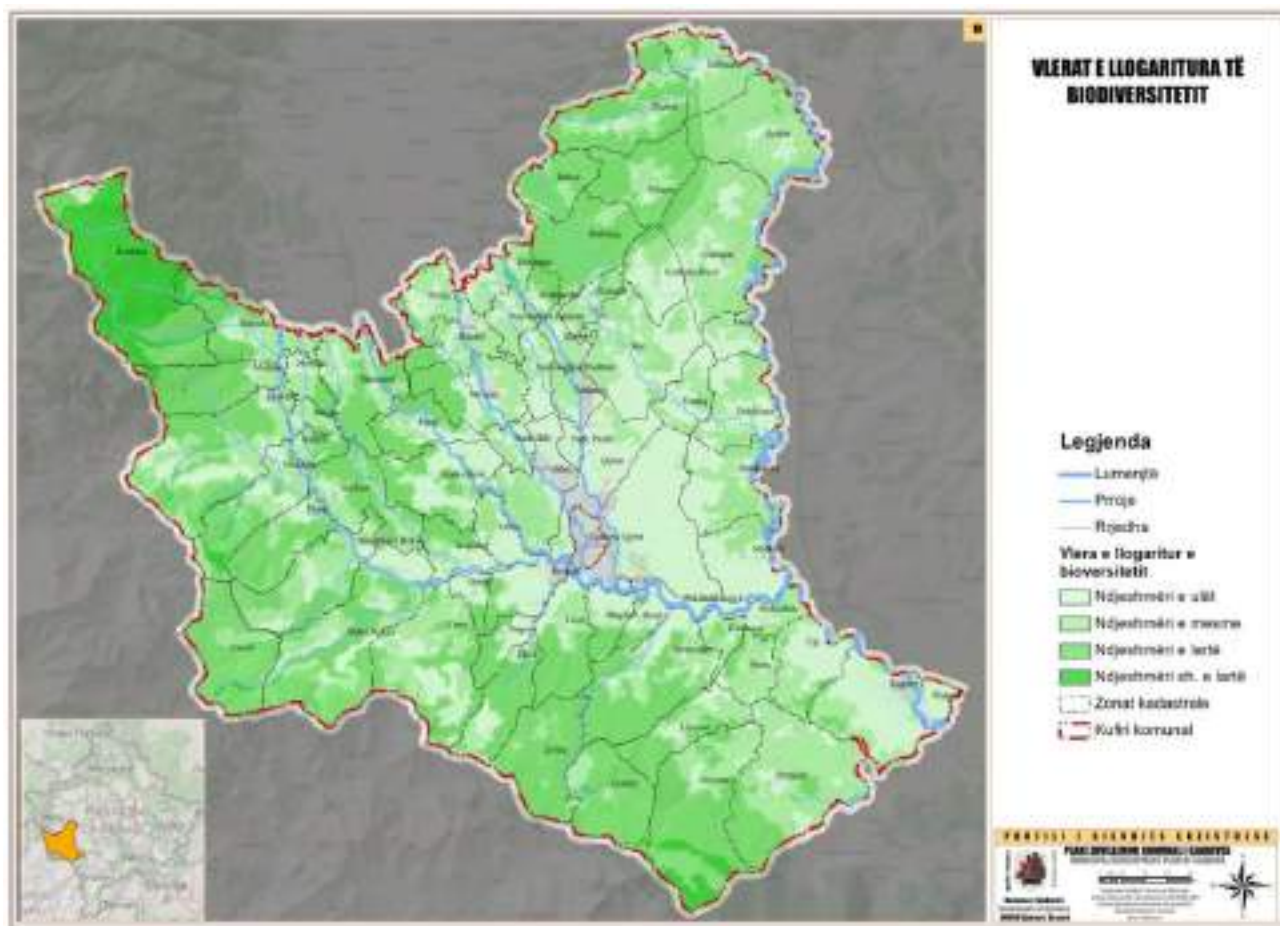
Rënia masive e popullsisë dhe zhdukja e specieve kanë karakterizuar shekullit 20 dhe fillimin e shekullit 21. Këto fenomene lokale dhe globale nuk përfshijnë vetëm humbjen e specieve, habitateve dhe shërbimeve të ekosistemit të veçantë; ato gjithashtu rezultojnë në një reduktim të përgjithshëm të diversitetit biologjik. Kërkimet ekologjike kanë treguar prej kohësh rëndësinë e biodiversitetit brenda dhe nëpër ekosisteme. Sidoqoftë, kapja e vlerës ekonomike të biodiversitetit mbetet një sfidë.

Biodiversiteti është një e mirë publike shumëdimensionale; ai përfshin larminë e gjeneve, specieve, grupeve funksionale, habitateve dhe ekosistemeve. Literatura në biologji dhe ekologji tregon se biodiversiteti ka një efekt stabilizues në ekosistemet - sa më i lartë të jetë biodiversiteti brenda një lloji të caktuar ekosistemi, aq më mirë funksionues (prodhues, i qëndrueshëm dhe i qëndrueshëm) është ekosistemi. Sidoqoftë, rëndësia ekonomike e biodiversitetit shkon përtej këtij efekti stabilizues.

Multidimensionaliteti dhe kompleksiteti i konceptit të biodiversitetit ka rezultuar në një mori qasjesh për vlerësimin e tij ekonomik.

Vlerësimi i biodiversitetit është një temë e diskutueshme dhe qasja ekonomike, kryesisht antropocentrike është kritikuar shpesh. Sidoqoftë, llogaritë jo-antropocentrike me vlerë të biodiversitetit janë problematike për arsyet e tyre; një pyetje e rëndësishme është nëse biodiversiteti ka vlerë të brendshme dhe, nëse po, nëse kjo mund të kapet brenda perspektivës ekonomike. Vlerësimi i biodiversitetit mbetet një temë e gjallë në kryqëzimet e disiplinave të tilla si ekologjia, etika mjedisore dhe ekonomia.

Duke u bazuar në shtresat me attribute dhe analizat në GIS në komunën e Gjakovës vërehet se ndjeshmëria më e lartë e biodiversitetit është në zonat malore kryesisht në Alpet shqiptare dhe në pjesët e Pashtrikut. Komuna ka një përparsi pasi që ka një Plan të Veprimit Lokal në Biodiversitet në të cilin parashihen disa projekte që të realizohen në mbrojtje dhe funksion të mjedisit. Në pjesën e planifikuar të këtij Plani duhet që të parashihen edhe masa tjera dhe projekte për rregullimin e vijave të komunikimit të shtazëve dhe bimëve nga një ekosistem në tjetrin. Gjatë realizimit të projekteve të ndryshme infrastrukturore duhet që të parashihen edhe gjelbrimi me lloje bimore të përshtatshme dhe stabile për ekosistemin në mënyrë që të mos dëmtohet balanci ekologjik.

Harta 46. Vlerat e biodeversitetit

Analiza SWOT për Mjedisin

Përparësitë	Dobësitë
• Pozita e favorshme gjeografike-kufitare me (Shqipërin), që mund të nxisë projekte të donatorëve të huaj në fushën e mjedisit • Peizazh atraktiv rural • Ka Lumenj dhe Liqeni i Radoniqit që kalojnë në territorin e Komunës së Gjakovës • Tokë pjellore dhe kushte të mira për bujqësi • Trashëgimia e pasur (kulturore historike dhe natyrore); • Male të pasura me pasuri natyrore dhe nëntokësore • Planin Lokal të Veprimt në Mjedis • Mungesa e industrive ndotëse në zonat rurale • Parku Kombëtar dhe zonat tjera të mbrojtura me ligj • Resurse të mjaftueshme të ujit • Territori i komunës së Gjakovës me diversitet të pasur biologjik; • Hapësirat e lira përgjatë lumenjve	• Mbeturinat dhe kanalizimi derdhen direkt në lumenj • Ndotje e lartë e mjedisit; • Uzurpimi i tokës pjellore për ndërtim • Toka bujqësore është e papunuar • Shfrytëzimi jo racional i burimeve natyrore; • Pyjet të rrezikuara nga shpyllëzimi; • Ndotja e lumenjëve, ajrit, ujërave; • Gjuetia e pakontrolluar e kafshëve të egra; • Peshkimi ilegal; • Prerjet e drunjëve edhe në Zonat e Mbrojtura me ligj; • Pajisje të amortizuara dhe të pafavorshme të grumbullimit të Mbeturinave • Mungesa e impiantit për trajtimin e ujërave të zeza; • Nuk ka sensor për matjen e cilesit të Ajrit • Përdorimi i thëngjillit për ngrohje nga shtëpitë private • Varësi e vazhduar ndaj pushtetit qendror • Ndotja e vazhdueshme e mjedisit, shfrytëzimit të egër dhe të pakontrolluar të resurseve natyrore; • Mungesa e përpunimit të ujërave të zeza dhe

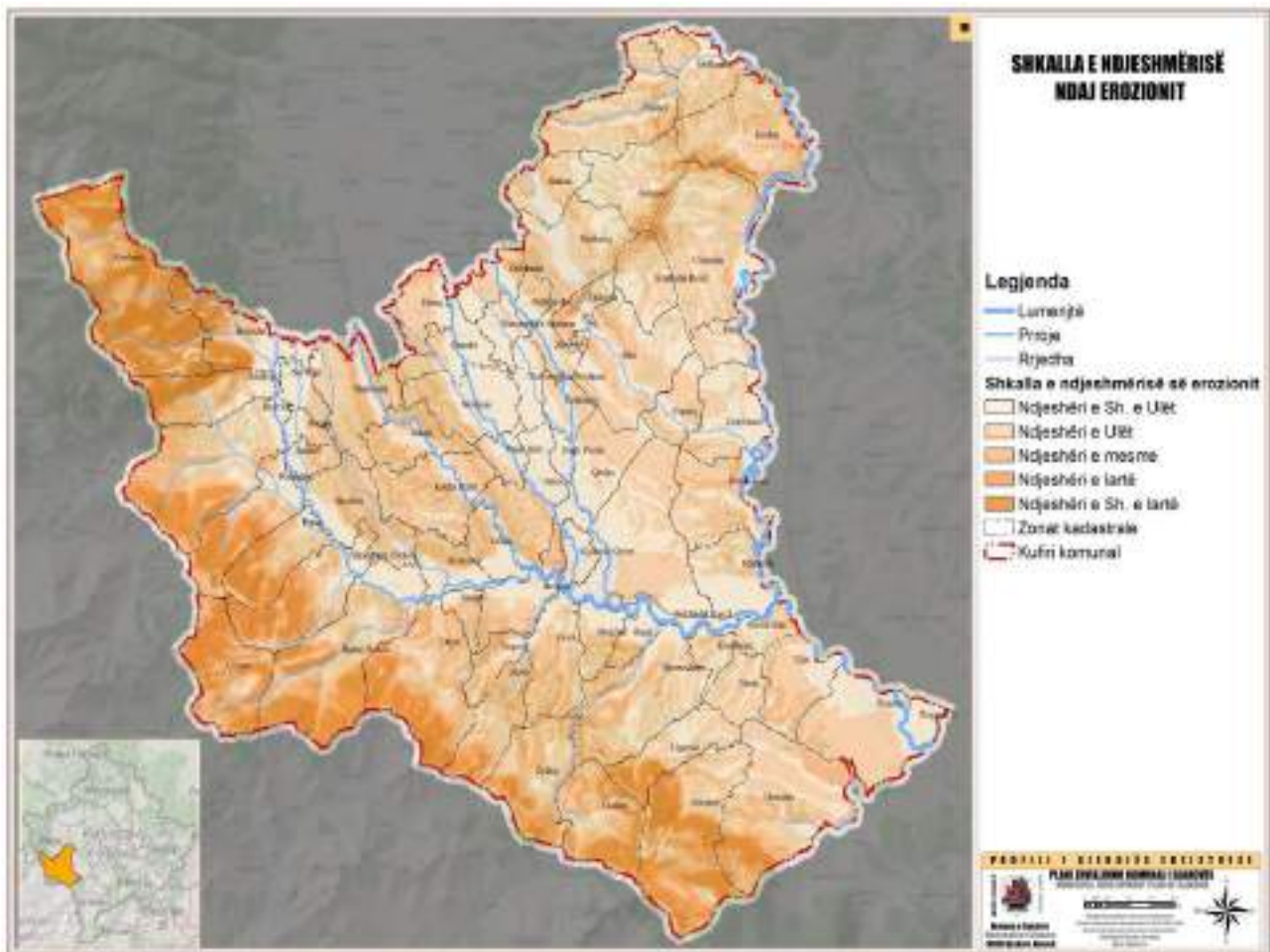

	pjesërisht largimi i pakoordinuar i mbeturinave, paraqesin rrezik për shëndetin dhe ambientin • Zjarrvëniet.
Mundësitë	Rreziqet
• Peizazhi atraktiv, bazë për zhvillimin e industrisë së turizmit • Politika kombëtare të favorshme për zhvillimin e turizmit rural rekreativ • Projektet ndërkufitare janë prioritet i donatorëve • Shfrytëzimi më i madh i tokës bujqësore • Organizimi i fushatave për vetëdijesimin e popullatës për mjedisin. • Rritja e buxhetit nga komuna për fushën e mjedisit • Përmirësimi i gjendjes në mjedis dhe mbrojtja e shëndetit të popullatës përmes rritjes së sipërfaqeve të gjelbëruara. • Fillimi i aksioneve për largimin e deponive të mbeturinave. • Vendosja e pikës së matësit të ndotjes së ajrit të NO₂ NO CO SO₂ O₃ PM10, PM2.5 • Largimi i deponive industriale • Fabrika për riciklimin e mbeturinave.	• Përhapja e sëmundjeve të ndryshme si rezultat i ndotjes së mjedisit • Zvogëlimi i faunës në lumenj si rezultat i ndotjes së lumenjve nga derdhja e kanalizimeve • Degradim i pa kthyeshëm i tokës. • Nëse vazhdohet trend i tillë i trajtimit të lumenjve dhe shtratit të tyre rrezikohet që të degradohen në mënyra të thellë lumenjtë; • Vazhdimi i prerjeve të pyjeve natyrore rrezikon humbjen e habitateve pyjore si ekosisteme natyrore; • Humbja e pa kthyeshme e peizazheve natyrore; • Humbja e llojeve bimore dhe shtazore në mënyrë të pa kthyeshme në ekosistemet e rajonit të Gjakovës

3.6.6. Erozion dhe sendimentimi

Në territorin e komunës, erozionet si dukuri natyrore, në kuptimin e saj klasik, nuk prezantojnë ndonjë rrezik që do të reflektohej negativisht në funksionimin normal të komunitetit. Disa trajta më të buta erozionit shfaqen si pasojë e ndikimit negativ të faktorit njeri, sidomos në degradimin e shtretërve të lumenjve si pasojë e eksploatimit të ilegal dhe të pakontrolluar të zhavorrit. Kjo është reflektuar në gërryerjen dhe dëmtimin e shputave të urave duke ndikuar në ndalimin e përkohshëm të qarkullimit në urën e Rakovinës, Rogovës dhe në fsh. Shishman.

Duke përdorur metodën e analizës me GIS dhe duke u bazuar nga të dhënat dhe shtresat me atribut nga programi EULUP dhe vlerësimi analitik i bërë për nga shkalla e erozionit është analizuar harta e ndjeshmërisë së tokës ndaj erozionit. Nga këto të dhëna vërehet se ndjeshmëria e shumë e lartë vërehet në zonën e Alpeve Shqiptare dhe pjesët e maleve të Pashtrikut kurse sensitiviteti më i ulët i erozionit vërehet në zonat e rrafshëta të Gjakovës.

Harta 47. Ndjeshmëria ndaj erozionit

3.6.7. Rrëshqitjet e dheut dhe ortekët e dëborës

Këto janë karakteristike për shkëmbinjtë e fortë dhe relativisht të fortë. Ato karakterizohen nga rënie copash dhe blloqesh me rrokullisje në rrëzë të shpatit duke formuar një konsus të materialit. Ato lindin kryesisht si rezultat i procesit të tjetërsimit në shpate me pjerrtësi të madhe ose nën ndikimin e shpërthimeve të ndryshme sidomos në shkëmbinjtë me çarje.

Rrëshqitjet e tokës- Ky fenomen natyror në pjesën urbane reflektohet në rrëshqitjen e bregut të lumit “Krena”, rr. “Bajram Curri”, segmenti Ura e Zajmit - sh.a. “Jatex” dhe në lumin “Erenik” krahu i majte i rrjedhës së lumit të ish-seperacionit në afërsi të urës së Tabakut.

Derisa në zonat rurale, gjatë viteve të fundit jemi ballafaquar me rrëshqitje të tokë në fsh. Kushavec, Moglicë, Cermjan, Pjetërshan dhe zonën e Koshares.

Orteqet janë dukuri e cila paraqitet në terrenet e thepisura $> 45^\circ$, mirëpo, në këtë lokalitet përveç mundësisë së ç’faqjes së orteqeve në zonën e Koshares, për pjesët tjera të territorit të komunës kjo dukuri nuk është prezente dhe nuk ndikon në funksionimin normal të jetesës.

Në qoftë se merret në konsideratë edhe mundësia formimit të akullit, atëherë është evidente bllokimi dhe vështirësimi i qarkullimit rrugor i njerëzve dhe mallrave e në mënyrë edhe me të theksuar nëpër fshatrat e zonave të thella siç është zona kufitare rreth fshatrave Prush e Goden në anën e Hasit, apo fsh. Palabardhe, Shqiponje, etj, në zonën e Dushkajës.

Bora, përveç se krijon vështirësi në qarkullimin rrugor, ajo në masë të madhe ndikon edhe në dëmtimin e shtyllave dhe largpërçuesëve të rrjetit elektrik që si dukuri për komunën e Gjakovës për shkak të reshurave të shumta, është shumë prezente me mundësi që ato të ndodhin kudo, dmth pa një identifikim të qartë të lokacionit.

3.6.8. Diellosja

Djelloja ose insolacion i është e rëndësishme për botën e gjallë (bimët, kafshët, njerëzit), për bujqësi, turizëm, shëndetësi etj. Në diellosje ndikon gjerësia gjeografike (këndi i rënies së rrezeve të diellit), relievi (lartësia, ekspozicioni), vranësia, erërat. Në gjerësitë tona gjeografike (42-43 shkallë) diellosja vjetore do të duhej të zgjaste 4450-4460 orë në vit ose 12,2 orë në ditë 9 mesatarisht).

Në të vërtetë diellosja në Kosovë zgjatë 2079 orë ose 5,7 orë në ditë, që është 47% nga diellorja e mundshme. Diellosja më e vogël është në viset malore dhe afër tyre dhe gjatë muajve të dimrit. Diellosja në muajin dhjetor është mesatarisht 54 orë gjithsej ose 1,7 orë në ditë, kurse gjatë muajve të verës (mbi 250 orë në muaj ose 8,3 orë në ditë). Diellosja është diçka më e lartë në Rrafshin e Kosovës se të Dukagjinit, sepse malet në Rrafshin e Kosovës janë me të ulëta se në Rrafshin e Dukagjinit.

Të mbuluarit e qiellit me re në Kosovë sillet në mes 52-58 % dhe është diçka më e vogël në rrafshin e Kosovës se në Rrafshin e Dukagjinit. Të mbuluarit e qiellit me re ndryshon sipas muajve. Më e lartë është në muajt e dimrit, kah fundi i vjeshtës dhe fillimin e pranverës, kur ka më shumë reshje dhe mjegulla. Më shumë ditë të vërëta ka në viset pran maleve të larta (në alpet shqiptare dhe malet e Sharrit e më pak në Rrafshin e Kosovës, Anamoravë dhe Drenicë).

3.6.9. Erërat

Në lokalitetin e Gjakovës, erërat me shpejtësi më të madhe vjetore është ajo e drejtimit jug-përendimor (SË) me vlerë 3,8 m/sec. Shpejtësia maksimale e erërave për këtë lokalitet janë të drejtimit jug-përnedimorë me vlerë 18,9 m/sec. Më së tepërmi paraqiten në periudhën pranverore (mars-prill) dhe në vjeshtë sidomos në muajin nëntor.

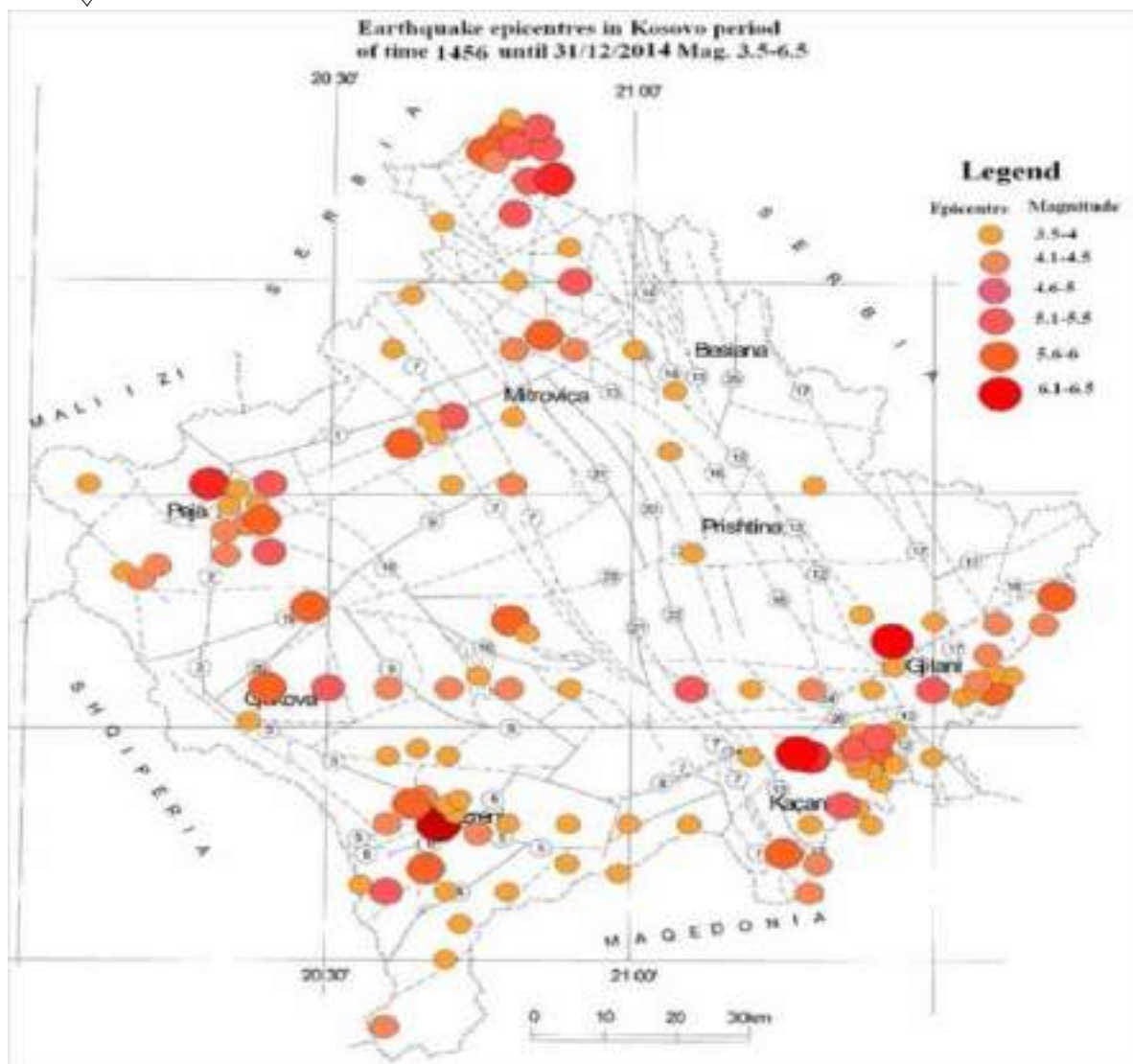
Erërat në teritorin tonë më tepër janë të kushtëzuara nga konfiguracioni i relievit, gjegjësisht afërsia e masivëve malore të përbëra prej shumë Qafave malore (Qafa e Prushit, Qafa Stobercit, Qafa e Dobrunës, Qafa e Morinës si dhe lugina e Drinit të Bardhë me grykën të fshatit Vermicë. Erërat e forta dhe tufanet me përmasa shkatërruese për Komunën e Gjakovës janë dukuri e rrallë.

3.6.10. Tërmetet

Territori i Kosovës në aspektin sizmotekonik përfaqëson një terren mjaft aktiv, në të cilin mund të priten tërmete katastrofike me karakter autokton. Në periudhën më të re, respektivisht 1978, 1985, 2002 në Gjilan dhe ky i fundit në nëntor/2019, dëshmon se territori i komunës së Gjakovës është i ekspozuar ndaj fenomenit natyror të tërmeteve, me origjinë autoktone sizmologjike nga Kopaoniku dhe Adriatiku, dridhjet e të cilave kanë qenë evidente edhe në komunën e Gjakovës, por fatmirësisht pa pasoja në njerëz dhe me dëme relativisht të ulëta. Si pasojë e tërmetit të fundit në Durrës me epiqendër në detin Adriatik, Komuna e Gjakovës ka evidentuar 7 raste të dëmtimeve të objekteve të banimit me gjithsej 100,500.00 € dëme materiale, dhe 0 viktima në njerëz.

Nga tri zona seizmogenetike, komuna e Gjakovës bie në zonën: Prizren – Pejë X magnitud maksimale $M = 6.6$ shkallë Rihter.

Komuna e Gjakovës, sikur edhe komunat tjera në Kosovë, nuk posedonë me harta të mikrozonimit sizmik, dhe është detyrë urgjente që ato harta sizmike të përpilohen dhe konformë kësaj të hartohen kushte të reja teknike që ofrojnë qëndrueshmëri optimale në rast të tërmeteve.

Harta 48. Epiqendrat e tërmetejeve në Kosovë

3.6.11. Sipërfaqet me ndotje të lartë (hot-spotet)

Komuna e Gjakovës ka në territorin e saj të identifikuar disa “deponi” me mbeturina kimike-industriale me sasinë e deponuar që tejkalojnë 5 ton për deponi. Lokacionet ku ndodhen këto mbeturina përfshijnë:

- New Co Jatex (ish Ndërmarrja JATEX), mbeturina me origjinë nga prodhimi i tekstilit,
- New Co Miniera Devë, mbeturina me origjinë minerare,
- Metaliku, mbeturina me origjinë nga procesimi i metaleve, dhe
- New Co Emin Duraku -Devolli, mbeturina me origjinë nga procesimi i tekstilit.

Po ashtu si pik e nxet në komunën e Gjakovës llogaritet të jetë edhe deponia kryesore e mbeturinave apo stacioni transferues. Mbeturinat e mbledhura nga konsumatorët grumbullohen në Stacionin transferues ku nga aty ringarkohen në kontejnerë të mëdhenj (25-28 ton) dhe përfundimisht shkarkohen në deponinë sanitare në Landovicë që menaxhohet nga Kompania për Menaxhimin e Mbeturinave të Kosovës (KMDK) – Prishtinë.

3.6.12. Sipërfaqet e rrezikuara nga zjarri

Komuna është përgjegjëse për marrjen dhe avansimin e masave për mbrojtje nga zjarri në territorin e saj, si dhe për zbatimin e diapozitive ligjore që rregullojnë fushën e mbrojtjes nga zjarri në përputhje me Planin Zhvillimor Komunal dhe Hartën Zonale Komunale.

Në kuadër të planifikimit hapësinor, me qëllim të zbatimit të masave të mbrojtjes nga zjarri, kërkohen kushte të veçanta ndërtimi, sidomos me rastin e ndërtimit të objekteve të banimit kolektiv, objekteve publike, tregtare, hoteleve,

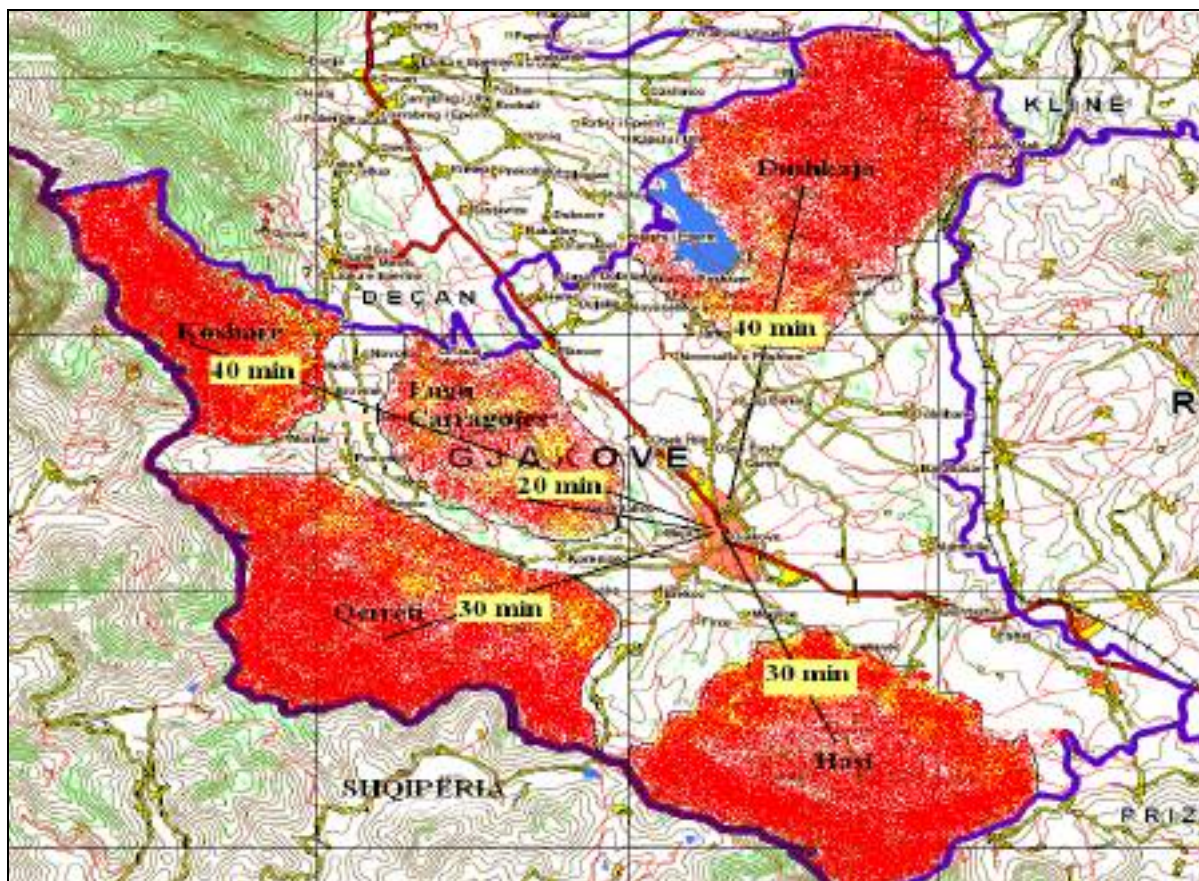

kinemave, teatrove, bibliotekave, posteekomit, spitaleve, pallateve koncerteve e sportive si dhe objekteve tjera publike, duhet të sigurohen kushtet për:

- Evakuim të njerëzve në rast të shpërthimit të zjarrit me ndërtimin e shkallëve për evakuim (daljet emergjente),
- Pajisje përkatëse për alarm dhe fikje të zjarrit (hidrantët, aparatura kundër zjarrit, rrufepritisit etj.)
- Qasje të pa penguar të njësive reaguese për mbrojtje zjarri.

Sipërfaqet pyjore përbëjnë 43% të territorit të komunës së Gjakovës, pjesa më e madhe e tyre shtrihet në jug-perëndim të komunës dhe vazhdon përgjatë kufirit me Shqipërinë.

Territori i komunës së Gjakovës përfshinë gjithsej 28.150,27ha sipërfaqe pyjore, prej të cilave 10.120 ha, janë në pronësi private dhe 18.038,27 ha, janë pronë publike. Masa drunore në pyjet ekzistuese në territorin e komunës për nga përbërja është kryesisht fletore gjetherënëse e përdorshme për ngrohje, dhe masa tjetër drunore më e vogël përbën drunjtë halor për qëllime tekniko - industriale (Pisha).

Harta 49. Zonat e rrezikuara nga zjarri dhe largësia e tyre me qytetin e Gjakovës

3.6.13. Vërshimet

Territori i komunës së Gjakovës ka një shtrirje të bollshme në kuptimin e sasisë së ujërave të cilat përmbledhen në pellgun e Drinit të Bardhë, në kuadër të së cilit ekzistojnë një rrjet i tërë i lumenjve (dhe liqeni hidroakumules), që këtë komunë nga aspekti hidrografik e dallon shumë nga komunat tjera të Kosovës e më gjerë.

Territori i komunës së Gjakovës i nënshtrohet zonës me të reshura intensive të shiut me një mesatare vjetore 300-400 lit/m², ndërsa kur kësaj i shtohet edhe masa relativisht e madhe e shkrirjes së borës, atëherë, është evidente se vërshimet janë dukuri mjaft e pranishme në territorin e komunës që reflektohen me pasojat e theksuara, sidomos gjatë sezonës Vjeshtë-Dimër

Indeksi i vërshimeve është i **nivelet të ulët dhe mesatar**.

Vërshimet në territorin e komunës shfaqen si pasojë e ngritjes së nivelit të ujërave në lumenjtë Krena dhe Llukac të cilët përshkojnë zonat urbane të komunës (pjesërisht edhe lumi Erernik), dhe lumenjtë Ereniku dhe Drini Bardhë që rrezikojnë viset rurale të komunës sidomos duke shkaktuar dëme në infrastrukturë (ura e Rakovinës, ura e fsh Rogovë,

ura e Musë Imerit Smolicë dhe ura në fsh. Shishman) sidhe përmbytje të tokave bujqësore në segmentin fsh Dobilbarte-fsh. Rogovë, si dhe në regjionin e Rekës së Keqe, segmenti Smolicë – Brovinë.

Analiza SWOT për sipërfaqet me rrezikshmëri

Përparësitë	Dobësitë
• Pozita e favorshme fizike gjeografike. • Gjakova nuk ka qenë e goditur asnjëherë nga ndonjë termat apo ortek që ka pas dëme në njerëz apo dëme materiale. • Një pjesë e madhe e territorit të komunës është e mbuluar me pyje. • Nuk gjendet në zonën e pllakave tektonike që e rrezikohet nga tërmetet me shkallë të lartë të Rihterit. • Komuna ka pajisje për matjen zhurmës. • Komuna e ka Vlerësimin e rrezikshmërisë në nivel lokal • Ka planin e evakuimit • Ka planin operativ për reagim emergjent	• Shtretër të ngushtë të lumenj në qe shkaktojnë dëme ne infrastruktura dhe sipërfaqet bujqësore përgjatë fshatrave Dobilbarte-Rogovë, si dhe në regjionin e Rekës së Keqe, segmenti Smolicë – Brovinë • Humbja e tokës bujqësore si rezultat i erozionit • Mungesa e rezervave të ujit ne fshatra që janë rrezikuara nga zjarret • Sipërfaqe te shpyllëzuara • Rrjeti i vjetër i përçuesve elektrik që mund të shkaktojë zjarre. • Kontrolli mbi kompanitë që bëjnë nxjerrjen e zhavorrit. • Mungesa e Analizës mikro-seizmike për territorin e komunës së Gjakovës • Të dhënat për tërmetet merren nga niveli qendror • Rugët e ngushta për intervenimin e zjarrfikësve • Buxheti i limituar • Zjarrvënia e qëllimshme nga faktori njeri.
Mundësitë	Rreziqet
• Pastrimi i shtretërve të Lumenjve. • Organizimi i trajnimeve, mbi vetëdijesimin e popullatës për rrezikun dhe pasojat që mund të vijnë nga veprimtaria e erozionit, ortekut, rrëshqitjet e dheut zjarret etj. • Ndërtimi i bazenit të ujit për zonat ku janë të rrezikuara nga zjarret. • Pyllëzimi i hapësirave ku janë të afektuar nga erozioni, rrëshqitjet e dheut • Ndërtimi i mureve mbrojtëse në lokacionet me rrezikshmëri nga rrëshqitjet e dheut. • Zbatimin e Ligjit për zhurmën për zvogëlimin e zhurmës në zonat urbane. • Komuna të përkrah përdorimin e lëndëve djegëse me cilësore. • Të pajisen dhe mbështeten zjarrfikësit me pajisje adekuate për menaxhim të zjarreve. • Sigurimi i brezave mbrojtës për largpërçuesit elektrik në fshatrat malore për zvogëlimin e mundësisë së zjarreve. • Zgjerimi i rrugëve qytet dhe në vendet tjera për mundësin e lëvizjes së lirë të makinerive të zjarrfikësve në raste të zjarrit.	• Humbja e tokës bujqësore nga veprimtaria e erozionit, vërshimet. • Prerja dhe dëmtimi i pa kontrolluar pyjeve paraqet rrezik për paraqitjen e orteqeve dhe erozionit të thellë. • Bllokimi i rrugëve nga rrëshqitjet e dheut • Rritja e zonave të vërshuar, humbje e elementeve ushqimore të tokës • Rrezikimi i florës dhe faunës nga djegia e pyjeve • Rritja e dëmeve materiale nga vërshimet në • Rritje e pakënaqësisë te qytetarët;

IDENTIFIKIMI I SFIDAVE

Gjatë analizës së gjendjes ekzistues në fushën e Mjedisit dhe sipërfaqeve me rrezikshmëri janë identifikuar disa sfida të cilat vijnë si rezultat i problemeve administrative, ekspertizës dhe mungesës së investimeve në lëmin e mbrojtjes së mjedisit.

Sfidat e identifikuar në gjitha komponentët mjedisore janë:

- Sigurimi i fondeve për projektet mjedisore;
- Menaxhimi i mbeturinave është ndër sfidat më të mëdha mjedisore në Gjakovë;
- Edukimi mjedisor;
- Parandalimi i humbjes së tokës bujqësore nga ndërtimet dhe nga ndotja, deponit e mbeturinave te egra dhe deponit e mbeturinave inerte;
- Trajtimi i ujërave të zeza;
- Ruajtja e cilësisë së ujit në Lumenjtë: Drini Bardh, Krena, Erenik, Trakaniq.
- Parandalimi nga degradimi i tokave nga ndotja e tyre përmes masave dhe politikave specifike për mbrojtjen e tokave;
- Parandalimi i ndotjes nga zhurma;
- Parandalimi Erozionit;
- Vetëdijesimi i faktorit njeri për ruajtjen pyjeve nga zjarret;

GJETJET KYÇE

Gjatë analizës së gjendjes ekzistues në fushën e Mjedisit dhe sipërfaqeve me rrezikshmëri janë identifikuar Gjetjet kyçe të cilat vijnë si rezultat i problemeve administrative, ekspertizës dhe mungesës së investimeve në lëmin e mbrojtjes së mjedisit

- Ndotje e Ajrit, Ujit dhe Tokës
- Humbja e tokës bujqësore nga Erozioni nga ndërtimet
- Nuk ka sensor për matjen e ajrit

IDENTIFIKIMI I PROBLEMEVE

Gjatë analizës së gjendjes ekzistues në fushën e Mjedisit dhe sipërfaqeve me rrezikshmëri janë identifikuar Problemet të cilat vijnë si rezultat i problemeve administrative, ekspertizës dhe mungesës së investimeve në lëmin e mbrojtjes së mjedisit

Ndotja e Ajrit

- Ndotja e ajrit ;
- Nuk ka sensor për matjen e cilësisë së ajrit;
- Menaxhim i kufizuar i mbeturinave;
- Ndotja enorme e ajrit, zhurma e lartë, antena të telefonisë mobile, kujdesi jo i duhur ndaj gjelbërimit në qendër të qytetit dhe mungesa e vendeve për pushim e rekreacion, janë indikator kyç që alarmojnë për veprime të ngutshme në financim dhe përmirësim të mjedisit në Qytetin e Gjakovës;
- Një trafik shumë i dendur, me numër të madh makinash, vende të pakta për parkim dhe cilësi Jo e duhur e karburanteve, që drejtpërdrejt ndikojnë në ndotjen ajrit dhe rrezikimin e shëndetit të popullatës.

Ndotja Ujit

- Shkarkimi i ujërave të zeza në lumenjve;
- Mungesa e Impiantit për trajtimin e ujërave të zeza;
- Deponit e mbeturinave përgjatë shtratit të lumenjve;
- Shkarkimi i ujërave industriale në lumenjë pa trajtim adekuat.

Ndotja e Tokës

- Humbja tokës bujqësore nga mihjet sipërfaqësore, eksploatimi i rrëës, zhavorrit dhe argjilës, deponitë e automjeteve, procesi i erozionit, degradimit, gërryerjet e lumenjve, etj;
- Humbja e Tokës Bujqësore me bonitet të Lartë nga ndërtimet;
- Mos Mbulesa e gjithë hapësirës ku ka tokë bujqësore me kanale të ujitjes.

Ndotja nga zhurma

- Niveli i lartë i zhurmës nga automjetet, gurthyesit dhe veprimtarin industriale;
- Mungesa e dokumenteve për parandalimin e ndotjes nga zhurma.

Biodiverziteti

- Humbja e sipërfaqeve Pyjore;
- Rrezikimi i specieve të rralla nga zhdukja;
- Gjuetia e pa kontrolluar në zonën kufitare me Shqipërinë.

Erozioni

- Humbja e tokës bujqësore
- Shtretër të ngushtë të lumenjëve bregut të lumit “Krena”, segmenti Ura e Zajmit - sh.a. “Jatex”, dhe në lumin “Erenik” krahu i majt i rrjedhës së lumit të ishseparacionit në afërsi të urës së Tabakut;
- Rrezikimi infrastrukturës, ura në fsh. Rakovinë, Rogovës dhe në fsh. Shishman;
- Zonat e rrezikuara nga vërshimet kryesisht pranë lumenjëve Drini i Bardhë, Ereniku, Krena dhe Trakaniqi, dhe pjesët rurale dhe paralagjet e qytetit.

Rrëshqitja e Tokës

- Shpyllëzimi i hapësirave;
- Nxirra e rërës dhe zhavorrit;
- Rrëshqitjet e dheut në fsh. Moglicë, Pjetërshan, Kushavec, Cërmjan, dhe zonën e Koshares;
- Ndërtimet pa kriter dhe ne shpërputhje me planet e Komunës.

Tërmetet

- Mungesa e Analizave Mikro-sizmike për Komunën e Gjakovës;
- Cilësi jo e duhur e ndërtimeve.

Rrokullisja e masave shkëmbore dhe ortekët e Dëborës

- Mungesa e mureve mbrojtëse në vendet ku ka orteqe të dëbores në zonën e Koshares;

Erërat

- Mungesa e një plani për gjelbërim mbrojtës dhe plan për peisazhe natyrore brenda qytetit;
- Mos shfrytëzimi i erës për përfitimin e energjisë elektrike.

Sipërfaqet me ndotëje të lartë (HOT-SPOTET)

- Prania e mbeturinave limike
- Mungesa e lokacionit për mbeturinat e ngurta
- Mos reciklimi i mbeturinave

Sipërfaqet e Rrezikuara nga zjarri

- Zona e majës së lartë, e cila përfshinë territorin Koshare – Popovc;
- Zona e Qerretit, përfshinë territorin Popovc-Qafë Prush;
- Zona e Pashtrikut, përfshinë territorin Qafë Prush- Damjan;
- Zona e Dushkajës, përfshinë Lugun e Carragojës dhe sipërfaqet pyjore Bec-Jabllanicë;
- Rrugët e ngushta në zonën urbane (kryesisht pjesa e vjetër e qytetit) po ashtu edhe në zonat e thella malore, si ajo e Koshares si dhe disa fshatra të zonës së Pashtrikut të rrezikuara nga zjarri;
- Zjarrvënjet e shkaktuara nga faktori njeri (të qëllimshme apo nga pakujdesi);
- Rrjeti dhe instalimet e vjetruara elektrike.

Përmbytjet

- Shtretërit e ngushtë të Lumenjëve;
- Mungesa e rehabilitimit të brigjeve të Lumin Erenik dhe Krena dhe ngritjes së argjinaturave mbrojtëse.

KONSTATIMET DHE MASAT KRYESORE

Ndotja e Ajrit Konstatimet

- Menaxhimi i rrjetit rrugor;
- Promovimi i teknologjive të pastërta;
- Rritja e sipërfaqeve të gjelbra;
- Bizneset të cilat përdorin lëndë djegëse të kontrollohen dhe të obligohen të paise me LMK (përmirësimi i ventilimit dhe cilësisë së lëndës djegëse);
- Vendosja e brezave dhe shiritave të gjelbër me kapacitete për absorbim të aerosolëve, gazrave azotike, të sulfurit dhe karbonike, metaleve të rënda për gjatë rrugëve kryesore të Gjakovës dhe për rrethë deponive të mbetjeve kimike dhe deponive të Mbeturinave;
- Rivitalizimin e parqeve ekzistuese dhe ngritjen e parqeve të reja në hapësirat e identifikuar si të lira dhe të mundshme për ngritjen e këtyre parqeve;

- Mbrojtja, zhvillimi e sidomos kultivimi i pyjeve të reja edhe me kapacitete për thithje të Gazrave që e Ndotin Ajrin;
- Përcaktimin e kriterëve për sipërfaqet e gjelbra të detyrueshme në lejet e reja të ndërtimit; me prioritet në qytetin e Gjakovës dhe nën – qendrat;
- Pengimi i shkarkimeve të ndotësve në ajër nga Industria dhe makinat lëvizëse me vendosjen e katalizatorëve;
- Shfrytëzimin e energjive alternative (kryesisht energjia diellore, rrjedhat e ujit, e erës dhe energjia gjeotermale);
- Promovimin e lëvizjeve jo të motorizuara duke planifikuar edhe stazat për çiklist dhe ecje në Këmb;
- Rikonstruktimi rrugëve (çarkoreve dhe bajpaseve në qendrën urbane, kanalizimeve dhe mënjanimi i deponive të mbeturinave që janë burim i ndotjes së ajrit nga djegiet dhe oksidimet e mbeturinave etj.

Ndotja e Ujit Konstatimet

- Ndërtimi i Kolektorëve dhe impiantit për Trajtimin e ujërave të zeza;
- Të gjitha burimet e ujërave natyrale, dhe ujërave tjerë nëntokësorë dhe sipërfaqësor sidomos në pjesën e Çabratit të mbrohen, bashkë me caktimin e zonës së mbrojtjes së obligueshme rreth burimeve, kaptazheve, rrjedhave të lumenjve dhe akumulacioneve, me regjim të caktuar të mbrojtjes, varësisht nga destinimi i objektit. Në këto zona nuk mund të ndërtohen objekte e të zhvillohen punime tjera, as të shfrytëzohet toka në mënyrën e cila rrezikon sasinë dhe kualitetin e ujit;
- Merren masat për mos lejimin e ndotjes së lumenjve, ujërave nëntokësore dhe sipërfaqësore nga ujërave të përdorura dhe ndyta prej vendbanimeve duke rekomanduar trajtim në dalje me gropa septike dhe forma tjera vendosja e aparateve për pastrim deri te impianti;
- Në të ardhmen është e domosdoshme të merren masa afatshkurtra dhe afatgjatë që ujërat e përdorura, të ndyta (urbane, industriale) para se të lëshohen, të pastrohen në pikëpamje fizike biologjike dhe kimike;
- Nevojat e popullsisë për ujë do të rriten vazhdimisht. Në periudhën e ardhshme Sigurimi i sasisë së nevojshme të ujit të shëndosh të pijes për popullsinë e Gjakovës do të jetë edhe në të ardhmen probleme serioze. Disa zgjidhje për qendrën komunale dhe vendbanimet për rreth janë paraparë edhe në këtë dokument, për sigurimin e sasive të parapara të ujit dhe të sasive plotësuese rezervë është edomosdoshme mbrojtja e disa burimeve, rrjedhave të lumenjve dhe akumulacioneve. Për këtë shfrytëzimi racional i ujërave në këtë komunë është detyrë me rëndësi e të gjithë faktorëve të planifikimit dhe të shfrytëzimit të ujit dhe hapësirës;
- Mbrojtje e veçantë e ujërave duhet ti kushtohet edhe nga përdorimi i pa kontrolluar i plehrave artificiale për bujqësi (nitratat, nitritet, fosfatet dhe nutrient tjerë.);
- Mbrojtje tjetër parashikohet edhe nga mbeturina (të gjitha tipat e mbeturinave) duke planifikuar deponi që janë të organizuara dhe të cilat kanë marr parasysh këtë faktor deri te planifikimi i varrezave kolektive të kafshëve në raste emergjente;

Ndotja e Tokës Konstatimet

- Parashikohet mbrojtja në kuptimin e hapësirës së tokës dhe resurseve tokësore nga tjetërsimi për qëllime jobujqësore me kufizim të shtrirjes së ndërtimeve vetëm brenda kufijve ndërtimor të planifikua;
- Planifikohet të bëhen në mënyra të vazhdueshme monitorimi dhe kontrolla e plleshmërisë së tokës bujqësore.
- Me këtë plan parashihet të bëhet edhe Largimi ose eliminimi i mbetjeve kimike që gjenden të ish kombinatit Emin Duraku dhe ndërmarjen JATEXp
- Parashikohen ujitje e tokës bujqësore dhe masa tjera për të ngritur shkallën e bonitetit të toka e cila ka bonitet më të ulët;
- Parashikohet në zonat të cilat janë destinime (për pos banimit) tjera dhe ndërtime të përkohshme të hartohen projekte rikultivimi të tokës bujqësore;
- Parashikohet mbrojtja nga degradimi dhe ndikimi i njeriut;
- Parashikohet mbrojtja e pjellorisë natyrore të tokës, përmes qarkullimit bimorë në tokat bujqësore dhe kthimit të materieve organike (të mos digjen sërish ose mbetjet bimorë);
- Parashikohet ri-zhvillimi i tokës në zonat e mbuluara nga deponitë;

Ndotja nga Zhurma Konstatimet

Andaj për zvoglimin e zhurmës në Gjakovës Parashikohet.

- Planifikimi i nivelit të tolerueshëm të ndotjes dhe zhurmës sidomos në zonat me veprimtari të ndjeshme (afër shkollave, në qendër etj);
- Të Hartohet Harta Strategjike e zhurmës dhe Plani i Veprimit për mbrojtje nga zhurma.

Biodiverziteti Konstatimet

- Zhvillimi ekonomik i një vendi mund të sigurohet përmes ruajtjes dhe përdorimit të qëndrueshëm të pasurive natyrore e biologjike;
- Dhe mbi të gjitha, vetë jeta e njerëzimit në tokë është e varur nga biodiversiteti- shfrytëzimit të bimëve dhe kafshëve;
- Parashihet pasurimi i florës dhe faunës në të gjithë territorin e komunës, duke specifikuar çka duhet të mbrohet dhe çka mund shfrytëzohet;
- Parashikohet rivitalizimi i ekosistemeve pyjore për parandalimin e shkatërrimit të habitateve të shumë llojeve bimore dhe shtazore në territorin e komunës Gjakovës , duke e konsideruar të rëndësishme edhe ruajtjen e habitateve të fluturave, shpezëve mishngrënës etj.

Erozioni

- Reduktimi i shkallës së erozionit përmes pyllëzimit në zonat e identifikuar me erozion të lartë dhe ndërjegjësimi i qytetarëve për mbrojtjen e pyjeve nga shpyllëzimet e mëtejshme dhe kontrolli i duhur i zhvillimeve të reja;
- Parashikohet mbrojtja nga erozionet nga në shpërlarja e elementeve përbërëse të tokës; me anë të pyllëzimit dhe melorimit të zonave të degraduara.

Rrëshqitja e Tokës

- Rregullimi i shtratit të lumit “Krena” dhe ndërtimi i mureve mbrojtse në segmentin ura e Zajmit - sh.a. “Jatex”, dhe në lumin “Erenik” krahu i majt i rrjedhës së lumit të ish-seperacionit në afërsi të urës së Tabakut;
- Ndërtimi i mureve mbrojtse në disa segmente të rrugëve locale që përshkojnë rrugët locale të fshatrave Moglicë, Kushavec, Pjetërshan, Cërmjan dhe zonën e Koshares.

Tërmetet

- Analizat Mikrozonike për qytetin e Gjakovës;
- Kujdes të veçantë duhet kushtuar ndërtimeve të larta >P+4, objekteve industriale dhe infrastrukturës rrugore, e sidomos urave.

Rrokullisja e masave shkëmbore dhe ortekët e Dëborës

- Ndërtimi i mureve mbrojtse në vendet ku ka orteqe të Dëbores Psh në zonën e koshares.

Erërat

- Komuna duhet pasur në konsideratë në procedurat e dhënies së kushteve të ndërtimit për objektet të etazhitetit të lartë si dhe objekteve të infrastrukturës teknike, të transportit dhe objekteve energjetike;
- Hartimi i Planit për gjelbërim Mbrojtës.

Sipërfaqet me ndotje të lartë (HOT-SPOTET)

- Trajtimi i vendeve ku janë goditur me uranium në territorin e komunës së Gjakovës me shtrirje në drejtim të Deçanit dhe Prizrenit, rrethë brezit kufitar me Shqipërinë;
- Caktimi i lokacionit për mbeturina të ngurta;
- Riciklimin e mbeturinave;
- Trajtimi i mbeturinave duhet të bëhet me metoda që mundësojnë ripërdorimin e plotë ose të pjesshëm të mbeturinave;
- Gjithashtu duhet parë mundësinë e shfrytëzimit të vlerave të dobishme të mbeturinave (përfshirë kompostim, shfrytëzimin e mbeturinave si burim energjie etj);
- Masat e zbatuara nga ndërmarrja, me qëllim të pakësimit të mbeturinave në procesin punës, në veçanti pakësimin e mbeturinave të rrezikshme;
- Ndarjen e mbeturinave, në veçanti mbeturinave të rrezikshme dhe mbeturinave që përsëri mund të përdorën, me qëllim të pakësimit të mbeturinave të cilat duhet deponuar;
- Largimi i mbeturinave kimike të ish kombinatit Emin Duraku dhe ndërmarrjen JATEX.

Sipërfaqet e rrezikuara nga zjarri

- Zgjerimi i Rugëve në qytet dhe fshatrat ku janë të rrezikuara nga zjarri;
- Ndërtimi i rezervarëve të ujit në zonat rurale për zjarrfikësit;
- Edukimi dhe sensibilizimi i faktorit njeri për rendësin e mbrojtjes së pyjeve nga zjarret.

Përmbajtjet

- Parashikohet mbrojtja nga vërshimet përmes rregullimit të shtretërve të lumenjve dhe përroskave të toka e cila ka bonitet të lartë dhe masa tjera për të mbrojtur dhe ngritur shkallën e bonitetit;
- Rregullimi dhe rehabilitimi i shtretërve të lumenjve dhe përroskave;
- Mirëmbajtja cilësore e rrjetit të kanalizimit dhe rrjetit të ujërave atmosferik në përballimin me qëllim të përballimit të reshjeve intensive dhe shmangies së përmbajtjeve dhe dëmtimeve në zonat e urbanizuara;
- Ndërtimi i argjinaturave mbrojtëse në pikat potenciale për vërshime.

3.7. ASETET E TRASHËGIMISË NATYRORE, KULTURORE DHE TURISTIKE

3.7.1. Asetet e trashëgimisë natyrore

Përpos vlerave të larta të kulturës së trashëguar materiale e shpirtërore dhe trashëgimisë arkitektonike, komuna e Gjakovës karakterizohet me një trashëgimi natyrore shumë të pasur, disa prej të cilat janë inventarizuar.

Në Komunën e Gjakovës janë të mbrojtura 37 asete të kategorizuara sipas kategorive të listuara në tabelën e më poshtme.

- Monument i Natyrës – 1 Kanioni i Drinit të Bardhë;
- Pejsazh Natyror – 1 Shkugëz;
- Park Kombëtar – 1 Bjeshkët e Nemuna;

Asetet natyrore të përmbledhura:

- Asetet me karakter botanik, 27 asete;
- Asetet me karakter hidrologjik, 6 asete;
- Asetet me speologjik, 4 asete.

Përveç listës së monumenteve natyrore të mbrojtura komuna e Gjakovës ka edhe disa lokalitete tjera të cilat kanë potencial që të trajtohen si zona të mbrojtura në nivel komunale dhe në të ardhmen të shiqohet mundësia e vendosjes së këtyre lokaliteteve në liste të mbrojtur të trashëgimisë natyrore.

1. Shpella e Kukës;
2. Gurra e Thatë;
3. Gurra e Kusarit;
4. Ujëvara e Currelit

Tabela 225. Asetet e trashëgimisë natyrore të mbrojtur

Vendbanimi	Objekti	Kategoria	Statuti
Gjakovë	Çabrat	Monument i Natyrës - botanik	I mbrojtur
Gërgoc	Kompleks i trungjeve	Monument i Natyrës - botanik	I mbrojtur
Zhabel	Kompleks i trungjeve	Monument i Natyrës - botanik	I mbrojtur
Molliq	Kompleks i trungjeve	Monument i Natyrës - botanik	I mbrojtur
Koshare	Maja e Gllavës	Monument i Natyrës - botanik	I mbrojtur
Firzë	Parku i Shkugëzës	Monument i Natyrës - botanik	Pejsazh i mbrojtur
Koshare	Parkut Nacional Bjeshkët e Namuna	Monument i Natyrës - botanik	Park kombëtar
Goden, Greçin	Park i Mbrojtur i Natyrës (Malet e Pashtrikut)	Monument i Natyrës - botanik	Park i Natyrës
Gërçinë	Mali Pashtrik dhe Liqeni Vermicës	Monument i Natyrës - botanik	I mbrojtur
Dobrosh	Trungjet e blirit	Monument i Natyrës - botanik	I mbrojtur
Berjah	Trungjet e blirit	Monument i Natyrës - botanik	I mbrojtur
Vogove	Trungjet e qarrit	Monument i Natyrës - botanik	I mbrojtur
Dobrosh	Trungu i blirit	Monument i Natyrës - botanik	I mbrojtur

Stubëll	Trungu i blirit	Monument i Natyrës - botanik	I mbrojtur
Rracaj	Trungu i blirit dhe qarrit	Monument i Natyrës - botanik	I mbrojtur
Bec	Trungu i bungut	Monument i Natyrës - botanik	I mbrojtur
Bec	Trungu i bungut	Monument i Natyrës - botanik	I mbrojtur
Qerim	Trungu i qarrit	Monument i Natyrës - botanik	I mbrojtur
Zhdredhe	Trungu i qarrit	Monument i Natyrës - botanik	I mbrojtur
Palabardh	Trungu i qarrit	Monument i Natyrës - botanik	I mbrojtur
Hereq	Trungu i qarrit	Monument i Natyrës - botanik	I mbrojtur
Dobrosh	Trungu i qarrit	Monument i Natyrës - botanik	I mbrojtur
Madanaj	Trungu i qarrit	Monument i Natyrës - botanik	I mbrojtur
Gërçinë	Trungu i qarrit	Monument i Natyrës - botanik	I mbrojtur
Vogovë	Trungu i qarrit	Monument i Natyrës - botanik	I mbrojtur
Madanaj	Trungu i shkozës	Monument i Natyrës - botanik	I mbrojtur
Shqiponjë	Zabeli i Gojanit	Monument i Natyrës - botanik	I mbrojtur
Molliq	Burim i ujit	Monument i Natyrës - hidrologjik	I mbrojtur
Kusar	Burimi i ujit	Monument i Natyrës - hidrologjik	I mbrojtur
Potok (Morinë)	Burimi i ujit	Monument i Natyrës - hidrologjik	I mbrojtur
Potok (Morinë)	Burimi i ujit	Monument i Natyrës - hidrologjik	I mbrojtur
Demjan	Gurra e Demjanit	Monument i Natyrës - hidrologjik	I mbrojtur
Fshaj	Kanioni i Drinit të Bardhë	Monument i Natyrës - hidrologjik	Monument Natyror
Molliq	Shpella e Arushës	Monument i Natyrës - speologjik	I mbrojtur
Kusar	Shpella e Kusarit	Monument i Natyrës - speologjik	I mbrojtur
Kusar	Shpella e Qirave	Monument i Natyrës - speologjik	I mbrojtur
Gërçinë	Shpella e Xhytezes	Monument i Natyrës - speologjik	I mbrojtur
Marmull	Bashkësia e Brukës		I mbrojtur

Vlerësimi i gjendjes

Analiza SWOT - Trashëgimia natyrore

Përparësitë	Dobësitë

- Diversiteti i monumenteve natyrore (botanik, hidrologjik speologjik, gjeomorfologjik); - Potencial i zhvillimit të turizmit në Maja e Kurorës; - Gjendja në përgjithësi e mire e monumenteve natyrore; - Zonë e pasur me ujë dhe lumenjë - Qasja e lehtë për tu vizituar; - Qytetar aktiv në shfrytëzimin e trashëgimisë natyrore; - Numri i madh i mjaftueshëm i objekteve hoteliere; - Institucionet edukative të mjaftueshme dhe ato universitare; - Nivel i mjaftueshëm i informimit;	- Mungesa e një plani për mbrojtje dhe zhvillim të zonave ku ndodhen monumentet; - Centralizimi i vendimmarrjes; - Mungesa e definimit të zonës së mbrojtur; - Mos hulumtimi i zonave; - Vetëdija e ulët e popullatës; - Mungesa e traditës për ruajtje të trashëgimisë natyrore - Menaxhimi jo i mire i mbeturinave; - Moszbatimi i PLVM; - Mos implementimi i rregulloreve komunale; - Buxhet i limituar;
Mundësitë	Rreziqet
- Shfrytëzimi i monumenteve të trashëgimisë natyrore për zhvillim të turizmit; - Resurset njerëzore; - Mundësia e promovimit dhe ngritjes së imazhit të Gjakovës; - Shfrytëzimi i monumenteve të trashëgimisë natyrore për organizimin e ngjarjeve ekspeditave shkencore; - Hartimi i politikave për zhvillim të qëndrueshëm; - Zhvillimi i ofertës turistike dhe promovimi në nivel regional/ndërkombëtar;	- Fatkeqësitë natyrore dhe fatkeqësitë tjera: Vërshimet; Kanalet e hapura në qytet; Erozioni; Djegia e pyjeve; - Zhdukja e trashëgimisë në mënyrë të pakthyeshme;

Sfidat e identifikuar

Si sfida të identifikuar në lëmin e Aseteve të trashëgimisë natyrore janë:

- Konzervimi i monumenteve të trashëgimisë natyrore;
- Menaxhimi i zhvillimeve brenda dhe rreth perimetrit të zonës mbrojtëse të monumenteve TN;
- Mbrojtja dhe shfrytëzimi i qëndrueshëm i aseteve TN në funksion të turizmit dhe zhvillimit ekonomik;
- Mbrojtja dhe shfrytëzimi i qëndrueshëm i vlerave të TN në funksion të turizmit dhe zhvillimit ekonomik.

Identifikimi i problemeve dhe konstatimet kryesore

- Nuk ka kufinj të përcaktuar të zonave ku shtrihen asetet e trashëgimisë natyrore;
- Mungesa e politikave në nivel lokal për mbrojtjen e TN;
- Menaxhim efikas i TN;
- Mungon infrastruktura për qasje në Asete të TN (florës, faunës, etj.);
- Nuk ka një bazë të mirë të të dhënave për menaxhim më të lehtë;
- Mungon edhe bashkëpunimi ndërmjet institucioneve të qeverisë lokale dhe asaj qendrore.

3.7.2. Asetet e trashëgimis kulturore

3.7.2.1. Gjendja faktike

Komuna e Gjakovës ruan pasuri të madhe të trashëgimisë kulturore të krijuar gjatë shekujve të kaluar, nga parahistoria deri me sot. Kjo pasuri kulturore mijëvjeçare e trashëguar në variacione me tipologji të shumëllojshme të kulturës materiale dhe jomateriale, është dëshmi autentike për identitetin, historinë, kulturën dhe civilizimin mijëvjeçar të vendit dhe popullatës së tij. Njëherazi, kjo pasuri kulturore mijëvjeçar cilësohet kapital i cmuar nacional me vlera dhe rëndësi për zhvillime të qëndrueshme shumdimensionale, përfshirë aspektin ekonomik, politik, kulturor dhe të

mirëqenies shoqërore. Zhvillimi dhe ruajtja e duhur e trashëgmisë kulturore për brezat pasardhës, është detyrim dhe përgjegjësi kolektive e shoqërisë bashkëkohore.⁷⁶

Foto 1,2. Pamje nga rrënimi i Carshisë së Vjetër, Bërthama e Qendrës Historike Gjakovë, qershor 1999. Foto 3. Rikonstrukcioni i dycananeve në Carshinë e Vjetër Gjakovë.

Në të kaluarën e afërt, pasuria e cmuar kulturore e Gjakovës nuk është trajtuar në nivelin meritore dhe padrejtësisht është vandalizuar përgjatë luftës së fundit nga forcat serbe, të cilët në mënyrë të qëllimëshme dhe të palejuar djegen asetet e trashëgmië kulturore në mbrojtje, përfshirë tempuj të besimit Islam, teqe, ansamble të banimit tradicional, kompleksi historik urban Carshia e Vjetër shumëshekullore në qendër të qytetit dhe një ndër më karakteristiket në Ballkan, etj. Në këtë kuadër vlenë të theksohet djegja e ansamblit të Xhamisë së Hadumit me ndërtesën e bibliotekës dhe gjithë fondin e librave dhe dokumentacionit historik të saj.⁷⁷ (Foto 1,2)

Në periudhë pasluftës, kompleksi historik urban Carshia e Vjetër në Gjakovë, pjesërisht është ringritur me përkujdesje të popullatës dhe mbështetje nga fonde ndërkombëtare. (Foto 3)

Përgjatë dy dekadave të fundit dhe me qëllim të mbrojtjes meritorie të trashëgimisë kulturore, institucionet përgjegjëse kanë zhvilluar aktivitete sistematike në identifikimin, dokumentimin, vlerësim, përzgjedhje dhe përcaktimin e aseteve të trashëgmisë kulturore në mbrojtje të shtetit. Në këtë relacion, në vitin 2011, Ministria e Kulturës ka krijuar Listën e aseteve të Trashëgmisë Kulturore të RKS. Kjo listë është zgjeruar për çdo vit. Ndërsa, në nivelin e Kosovës dhe për momentin në fuqi janë:

- 1) Lista e trashëgmisë kulturore në mbrojtje të përhershme, përfshirë 23 asete të përcaktuara me Vendimin nr. 69/2016 të MKRS/dt.10.10.2016, sipas vendimeve të Këshillit të Kosovës për Trashëgmi Kulturore (KKTK); dhe
- 2) Lista e trashëgmisë kulturore në mbrojtje të përkohshme, përfshirë 1595 asete të përcaktuar me Vendim nr. 110/2018 të MKRS/dt.03.10.2018;

Listat e aseteve të trashëgmisë kulturore në mbrojtje të prkohëshme dhe të përhershme janë krijuar nga institucionet e trashëgmisë kulturore. Vendorsja e aseteve të trashëgmisë kulturore në mbrojtje të përkohshme dhe të përhershme është bërë në suaza të vlerësimit, përzgjedhjes dhe propozimeve me dokumentacion të hartuar nga institucionet e trashëgmisë kulturore, Qendrat Rajonale të Trashëgmisë Kulturore (QRTK), Instituti Arkeologjik i Kosovës (IAK) dhe Muzeu i Kosovës (MK), të shqyrtuar nga Komisioni i Ministrisë të Kulturës (MKRS) Departamenti i Trashëgmisë Kulturore (DTK) dhe Këshilli i Kosovës për Trashëgmi Kulturore (KKTK). Ky i fundit, në vitin 2016,

⁷⁶ Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions, UNESCO 2015.

⁷⁷ The destruction of cultural heritage in Kosovo 1998-1999: A Post-war Survey Principal Investigators: Andrew Herscher and Andras Riedlmayer Technical production: Donna Viscuglia © 2001 Kosovo Cultural Heritage Project, Cambridge, Massachusetts USA.

në nivel vendi ka përcaktuar vetëm 23 asete në mbrojtje të përhershme, nga mija asete të vendosur në listen e mbrojtjes së përkohshme. Ndërkaq, me status të mbrojtjes së përkohshme, asetet mund të qëndrojnë në afat prej një viti. Por, këto afate zgjaten ndër vite nga MKRS.

Në suaza të Listave të trashëgmisë kulturore në mbrojtje të përkohshme dhe të përhershme të RKS, nga potenciali kulturor mijëvjeçar i Komunës së Gjakovës janë vendosur në mbrojtje 192 asete të trashëgmisë kulturore, duke përfshirë 35 asete të trashëgmisë arkeologjike, 145 asete të trashëgmisë arkitekturore, 10 asete të trashëgmisë së luajtshme dhe vetëm 2 asete të trashëgmisë shpirtërore/jomateriale. Në këtë listë ende nuk janë përfshirë asnjë peizazh kulturor.⁷⁸

Nga sfondi prej 192 asete të trashëgmisë kulturore të Gjakovës, me status të mbrojtjes së përkohshme janë të përcaktuar 191 asete. Ndërsa, me status të mbrojtjes së përhershme është vetëm 1 aset i trashëgmisë arkitekturore. Sipas numrit të aseteve në mbrojtje, 98 prej tyre janë në zone urbane dhe 94 në zonat ruarale. Asetet e trashëgmisë arkitekturore, në masën prej 70% janë të koncentruar në zonën urbane, qendër të qytetit. Asetet arkeologjike dhe të luajtshme janë të koncentruar në zonë rurale. Përderisa, dy asetet e trashëgmisë shpirtërore/jomateriale janë nga zona urbane. (Fig. 1)

Nisur nga kërkesat ligjore të mbrojtjes së trashëgmisë kulturore, përvec mospërfshirjes në Listë të asnjë aseti të trashëgmisë kulturore të arkitekturës bashkëkohore dhe peizazhi kulturor, asetet në mbrojtje nuk kanë të përcaktuar vlerat atribuese të tyre dhe as parametrat themelore të mbrojtjes. Në këtë kuadër mungon përcaktimi i autenticitetit apo vecorive të dallueshme të aseteve, konturat e kufirit të perimetrit të bërthamës/hapësirës së asetit dhe zona e mbrojtjes rreth tij, pronësia e ndërtesave dhe parcelave, përdërimi/funksioni dhe gjendja aktuale me kërkesat për mirëmbajtje apo mundësitë e rigjenerimit për përdorim dhe riparim/restaurim, si dhe kushtet dhe limitet/ndalesat ndaj zhvillimeve bashkëkohore. Njeherazi, nuk janë vlerësuar dhe trajtuar ndertimet tradicionale të shumenumerta të shkatërruar përgjatë luftës së fundit nga forcat serbe.

Në mungesën evidente të parametrave themelor të mbrojtjes së aseteve të trashëgmisë kulturore arkitekturore dhe arkeologjike, hapësirat e 99.9% të aseteve me status të mbrojtjes ende nuk janë regjistruar në planet kadastrale, as përcaktuar sipërfaqe të mbrojtura apo dhe cilësuar zona të vecanta në Hartë Zonale dhe Planin Hapësinor të Kosovës dhe Planin Zhvillimor të Komunës.

Tabela 226. Përmbledhja e parametrave kryesor ligjor të mbrojtjes së aseteve të trashëgmisë kulturore, sipas të dhënave zyrtare.

Kategoria	Asete	Zona		Perimetri Zona mbrojtur		Sipërfaqja e mbrojtur		Statusi ligjor i mbrojtjes		Autenticiteti Kushtet e mbrojtjes & konservimit
		urbane	rurale	përcaktuar	pa përcaktuar	përcaktuar	pa përcaktuar	përhershme	përkohshme	
T. arkeologjike	35	0	35	0	35	0	35	0	35	35
T. Arkitekturore	145	96	49	1	144	1	144	1	144	145
T. Luajtshme	10	0	10	0	0	0	0	0	10	10
T. Shpirtërore	2	2	0	0	0	0	0	0	0	2
Peiz. kulturore	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ZV	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Total	192	98	94	1	179	1	179	1	189	192

⁷⁸ Lista e trashëgmisë kulturore të RKS në mbrojtje të përhershme, Vendimin nr. 69/2016 të dt. 10.10.2016, MKRS.

Lista e trashëgmisë kulturore në mbrojtje të përkohshme, Vendimin nr. 129/2020 të dt.10.10.2020, MKRS.

Si rrjedhojë e mungesave të parametrave të mbrojtjes dhe kushteve të konservimit, hapësirat e qindra asete të trashëgmisë kulturore arkitekturore dhe arkeologjike në mbrojtje (me të gjitha elementet e tyre përbërëse) janë largë përkujdesjes së duhur ligjore, profesionale dhe institucionale. Në zona urbane dhe rurale, asetet e trashëgmisë arkitekturore dhe arkeologjike paraqiten në gjendje jo të mirë teknike apo me pamje restaurimi jocilësor, shumica jo funksionale dhe pa përkujdese e mirëmbajtje.

Në hapësirat/sipërfaqet e aseteve të trashëgmisë kulturore arkitekturore dhe arkeologjike, zhvillimet bëhen pa kushte dhe kritere të përcaktuar sipas kërkesave ligjore. Prandaj, hapësirat e aseteve të trashëgmisë kulturore janë të nënshtruar zhvillimeve dhe transformimeve degraduese sistematike, me cenim të autenticitetit dhe integritetit të tyre hapësinor, fizik, historik, kulturor, estetik, mjedisor dhe ekonomik.⁷⁹ (Foto 4,5,6)

Foto 4,5,6 Ura e Taliqit, shek. XVIII, Lokacioni qendra e qytetit Gjakovë

Në arealin e Komunës e Gjakovës, potenciali i trashëgmisë kulturore është përtej aseteve të vendosur në Listën e trashëgmisë kulturore. Sipas studimeve preliminare të publikuara, Gjakova është e njohur me zanate dhe artizanate tradicionale të përpunimit të tekstit, drurit, ushqimit, etj. Por, këto zanate nuk janë të regjistruar dhe të përzgjedhur për mbrojtje, prandaj janë të rrezikuara nga humbja. Gjetjet arkeologjike të luajtshme nga germimet arkeologjike, kryesisht nuk janë të ekspozuara për publikun.

Ana e Gjakovës vecohet me peizazhe kulturore karakteristike, të cilat gjithashtu nuk janë identifikuar, regjistruar dhe përzgjedhur për mbrojtjen dhe ruajtjen e tyre në nivelin meritior.

Sfondi i aseteve të trashëgmisë arkitekturore në mbrojtje, në masë prej 50% ndodhen në qytet, të cilat, në aspektin historik, topografik dhe hapësinor janë të ndërlidhur me Carshinë e Vjetër, bërthama historike e qytetit, që përfshinë mbi 500 njësi ndërtimore. Ky sfond tradicional ndërtimor i krijuar ndër shekuj përfshinë ndërtesa dhe ansamble të karakterit profan, utilitar, banimi tradicional, kulture, administratë, arsim, komercial, religjioz, etj. Ndërkaq, kjo bashkësi e sfondit të ndërtimeve tradicionale formësojnë peizazhin historik urban të qytetit me vlerë dhe rëndësi shumëdimensionale për zhvillime të qëndrueshme lokale, nacionale dhe më gjërë. (Fig.2)

⁷⁹ Hulumtim Parlamentar-Zbatimi i Ligjit Nr. 02/L-88. për trashëgmi kulturore, Kuvendi i RKS, qershor 2009.

Megjithatë, në hapësirën historike të Gjakovës, planifikimi dhe zhvillimet ndërtimore apo resturuese rrjedhin me dinamikë në trende përplotë tensione, pa Strategji apo Studim dhe Plan Konservimi e Menaxhimi për ruajtjen dhe rigjenerimin apo konservimin aktiv të duhur të aseteve të trashëgimisë kulturore në mbrojtje.⁸⁰ Ndërsa, Strategjia dhe Studimi me Plan Konservimi/Zhvillimi dhe Menaxhimi janë platformat themelore publike që përcakton vlerat atribuese dhe kriteret për ruajtjen e autenticitetit dhe integritetit të aseteve të trashëgimisë kulturore, duke harmonizuar kërkesat e mbrojtjes dhe mundësitë e zhvillimeve bashkëkohore të qendrave historike apo qyteteve të vjetra në funksion të mirëqenies shoqërore dhe zhvillimit ekonomik e mjedisor. Në këtë kuadër përcaktohen kushtet dhe kriteret e përdorimit dhe zhvillimit të hapësirave/sipërfaqeve kulturore, përfshirë restaurimin e monumenteve, mbushjet e hapësirave të zbrazëta me ndërtime të reja në formë, volume, materializime dhe përmbajtje funksionale të përshatshme, rregullimin e trafikut motoristik dhe pedestrian, sipërfaqet e gjelbërimit, sheshet, etj.⁸¹

Në përfundim të viteve 70 të, duke konsideruar vlerat atribuese të trashëgimisë kulturore që posedon Carshia e Vjetër e Gjakovës, autoritetet e planifikimit dhe të trashëgimisë kulturore kanë ndermarr Studimin dhe Planin e Rigjenerimit/Revitalizimit të saj.

Studimi dhe Plani i Rigjenerimit të Carshisë së Vjetër me kufirin e përcaktuar të sipërfaqes ishte bazë për hartimin e Planit Rregullues të saj, i cili është miratuar nga autoritetet e Komunës në vitet e 80 të. Ndërsa, nga ajo kohë, ky studim dhe planet nuk janë rishikuar dhe adaptuar në raport me kërkesat reale të kohës. Prandaj, hapësira e Carshisë me gjithë potencialin e saj atraktiv në qendër të qytetit nuk është në funksion të përdorimit bashkëkohor dhe të nevojave për zhvillime të qëndrueshme shoqërore, ekonomike dhe mjedisore.

Në fillim të vitit 2015, me qëllim funksionalizimi të hapësirës së Carshisë të Vjetër të Gjakovës, zyra e CHëB në Kosovë në bashkëpunim me institucionet lokale dhe qendrore kanë hartuar strategjinë e funksionalizimit të Çarshisë së Gjakovës të titulluar me emrin "Hapësira Historike Urbane - Korniza e funksionalizimit për Çarshinë e Madhe në Gjakovë". Komuna, përkatësisht Drejtoria e Urbanizmit ka inicuar procedurat për hartimin e Planit Rregullues të Hollësishëm për Zonën e Çarshisë së Vjetër, në të cilin duhet të caktohen saktë zonat funksionale përbrenda sipërfaqes së Çarshisë së Madhe, si: Bërthama e Çarshisë; Zona rreth bërthamës së Çarshisë dhe Zona Mbrojtëse e Çarshisë. Pas hartimit, ky plan pritet të miratohet nga Këshilli Komunal.⁸²

Studimet, Stategjia dhe planet e sipërcekur, nuk kanë përfshirë apo ndërlidhur vleresimin dhe përcaktimin e kushteve dhe kriterëve të konservimit të aseteve të trashëgimisë kulturore në mbrojtje që ndodhen në zonën urbane dhe rurale të Komunës Gjakovë. Prandaj, këto asete konosderohen të rrezikuar nga zhvillimet bashkëkohore.

Ruajtja dhe zhvillimi i vlerave atribuese të trashëgimisë kulturore të Gjakovës, është detyrim i shoqërisë bashkëkohore për sot dhe brezat pasardhës. Ky detyrim duhet realizuar sipas parimeve dhe praktikave të suksesshme bashkëkohore, gjithëherë në funksion zhvillimi të qëndrueshëm të mirëqenies shoqërore, kulturore, ekonomike dhe mjedisore.⁸³

3.7.2.2. Detyrimet e mbrojtjes

Në Republikën e Kosovës, ruajtja e aseteve të trashëgimisë kulturore për brezat pasardhës është përcaktuar si detyrim Kushtetues i shoqërisë bashkëkohore.⁸⁴ Në këtë relacion, Kushtetuta siguron ruajtjen dhe mbrojtjen e trashëgimisë kulturore si pasuri e çmuar me interes vital nacional të Kosovës.⁸⁵ Drejtë përmbushjes së detyrimit kolektiv kushtetues të përcaktuara për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore, Autoritetet shtetërore kanë vendosur sistemin publik me kornizë të duhur ligjore dhe institucionale, duke përcaktuara definicionet, masat e mbrojtjes juridike dhe të konservimit, kriteret e vlerësimit dhe të përzgjedhjes për mbrojtje, procedurat, përgjegjësitë, detyrimet, të drejtat dhe obligimet institucionale dhe individuale.

⁸⁰ Raport Hulumtimi, Zhdukja e gjurmëve - Qendrat historike të Kosovës, EC MA NDRYSHE, Prizren, shtator 2015.

⁸¹ Charter for the Conservation of Historic Towns and Urban Areas, ICOMOS, 1987.

⁸² Hapësira historike urbane-Korniza e funksionalizimit për Carshinë e Madhe në Gjakovë, CHWB, korrik 2015.

⁸³ Recommendation on the Historic Urban Landscape, UNESCO 2011.

⁸⁴ Kushtetuta e Republikës së Kosovës, (Neni 9, 122) 2008.

⁸⁵ Kushtetuta e Republikës së Kosovës, (Neni 81, Pika 5) 2008.

Aktet ligjore kryesore për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore janë: 1) Ligji Nr. 02/L-88 për trashëgimi kulturore (2006) me 9 Rregulloret ndërlidhëse të Ministrisë së Kulturës (MKRS) (2008/2017); 2) Ligji Nr. 04/L-174 për Planifikim Hapësinor (akti paraprak i shfuqizuar Ligji Nr. 2003/ 14 për Planifikim Hapësinor) me rregullore dhe udhëzues ndërlidhës; 3) Ligji Nr. 03/L-039 për zonat e veçanta të mbrojtura; 4) Ligji Nr. 04/L – 110 për ndërtim. Ky kuadër ligjor është i konceptuar në përputhje me parimet, praktika dhe standarde ndërkombëtare të përcaktuar nga UNESCO dhe Këshilli i Evropës.⁸⁶

Legjislacioni i trashëgimisë kulturore është i ndërlidhur me legjislacion të planifikimit hapësinor dhe atë të ndërtimit, që siguron zhvillimin e qëndrueshëm dhe të baraspeshuar të planifikimit zhvillimor të territorit të Kosovës si vlerë e përgjithshme kombëtare, përmes qeverisjes së mirë, shfrytëzimit të përshtatshëm të tokës, mbrojtjes së mjedisit dhe trashëgimisë kulturore dhe natyrore. Në këtë relacion, kuadri ligjor përcakton rregullat dhe detyrimet për ndërmarrjen e masave juridike të mbrojtjes dhe konservimit të aseteve të trashëgimisë kulturore, duke konsideruar harmonizimin e kërkesave të zhvillimeve bashkëkohore dhe rregullat e ruajtjes së autenticitetit dhe integritetit të tyre hapësinor, fizik, historik dhe kulturor.

Sipas detyrimeve dhe përgjegjësiave ligjore, ruajtja dhe mbrojtja e trashëgimisë kulturore radhitet ndër objektivat kryesore në Planin Hapësinor të Kosovës dhe Planin Zhvillimor të Komunave.

Në kuptimin e dispozitave ligjore, potenciali i trashëgimisë kulturore përfshinë të gjitha dëshmitë materiale dhe jomateriale njerëzore të krijuar nga parahistoria dhe deri me sot, të cilat përmbajnë veçori të dallueshme dhe me rëndësi në aspektin e zhvillimit historik, shoqëror, kulturor, shkencor, teknologjik, arkeologjik, ekonomik, mjedisor, etj. Përzgjedhja dhe vlerësimi i potencialit për mbrojtje bëhet sipas kriterëve ligjore dhe me objektivitet profesional e shkencor, pa dallim të gjendjes teknike, periudhës historike, të krijuesit, të religjionit, të përkatësisë etnike apo relacionit pronësor, posedues, shfrytëzues dhe të funksionit.

Potenciali i trashëgimisë kulturore për mbrojtje, identifikohet dhe regjistrohet me dokumentim relevant sipas standardeve profesionale në Inventarin e Trashëgimisë Kulturore. Ky potencial klasifikohet në 5 kategori: trashëgimi arkeologjike, arkitekturore, e luajtshme, shpirtërore/jomateriale dhe peizazhe kulturore. Në kuadër të këtyre kategorive dhe në vartësi të përmbajtjes së karakteristikave, asetet klasifikohen në nënkategori. P.sh. Asetit të trashëgimisë kulturore arkitekturore, klasifikohet në a) Monument (një ndërtesë apo strukture ndërtimore); b) Grup ndërtesa (ansambël); dhe 3) Fushat e konservuara arkitekturore/lokalitet.⁸⁷

Përzgjedhja e aseteve të trashëgimisë kulturore për mbrojtje bëhet nga Inventari Trashëgimisë Kulturore, të cilat përcaktohen me status fillimisht në mbrojtje të përkohshme dhe pastaj në mbrojtje të përhershme. Statusi i aseteve në mbrojtje të përkohshme zgjatë në afat prej një viti. Ndërsa, asetet në mbrojtje të përkohshme mbajnë të njëjtin status sikurse asetet në mbrojtje të përhershme. (Skema 1)

Asetet e përcaktuar në mbrojtje të përkohshme dhe të përhershme vendosen në Listën e Trashëgimisë Kulturore të Republikës së Kosovës. Vendimet e përcaktimit të aseteve në mbrojtje, duke përfshirë të dhënat e parcelave katastrale të lokacionit, shpallen në Gazetën Zyrtare të RKS. Pronarët e aseteve të trashëgimisë kulturore Njoftohen me shkrim nga autoriteti i trashëgimisë kulturore, duke specifikuar të drejtat dhe obligimet, limitet e përdorimit dhe të ndërhyrjeve transformuese.⁸⁸

Inventari i aseteve të trashëgimisë kulturore kompletohet me dokumentacion relevant në përmbajtje sipas standardeve profesionale dhe kriterëve ligjore, duke përfshirë të dhënat: lokacioni me adresë dhe koordinata gjeografike; përshkrimi i atributëve të vlerave që përmban, përcaktimi i autenticitetit dhe rëndësisë; përshkrimi i gjendjes teknike, funksionit, pronësisë dhe shfrytëzuesit; kushtet e mirëmbajtjes, të mbrojtjes dhe mundësitë e rigjenerimit/restaurimit me limite të përdorimit.

Asetet e trashëgimisë arkeologjike, arkitekturore dhe peizazhet kulturore përcaktohen me kontura të kufirit të perimetrit të hapësirës së asetit në mbrojtje dhe të zonës së mbrojtjes përreth tij, si dhe me kushtet dhe kriteret specifike të përdorimit dhe ndalesat me mundësitë ndaj zhvillimeve bashkëkohore.

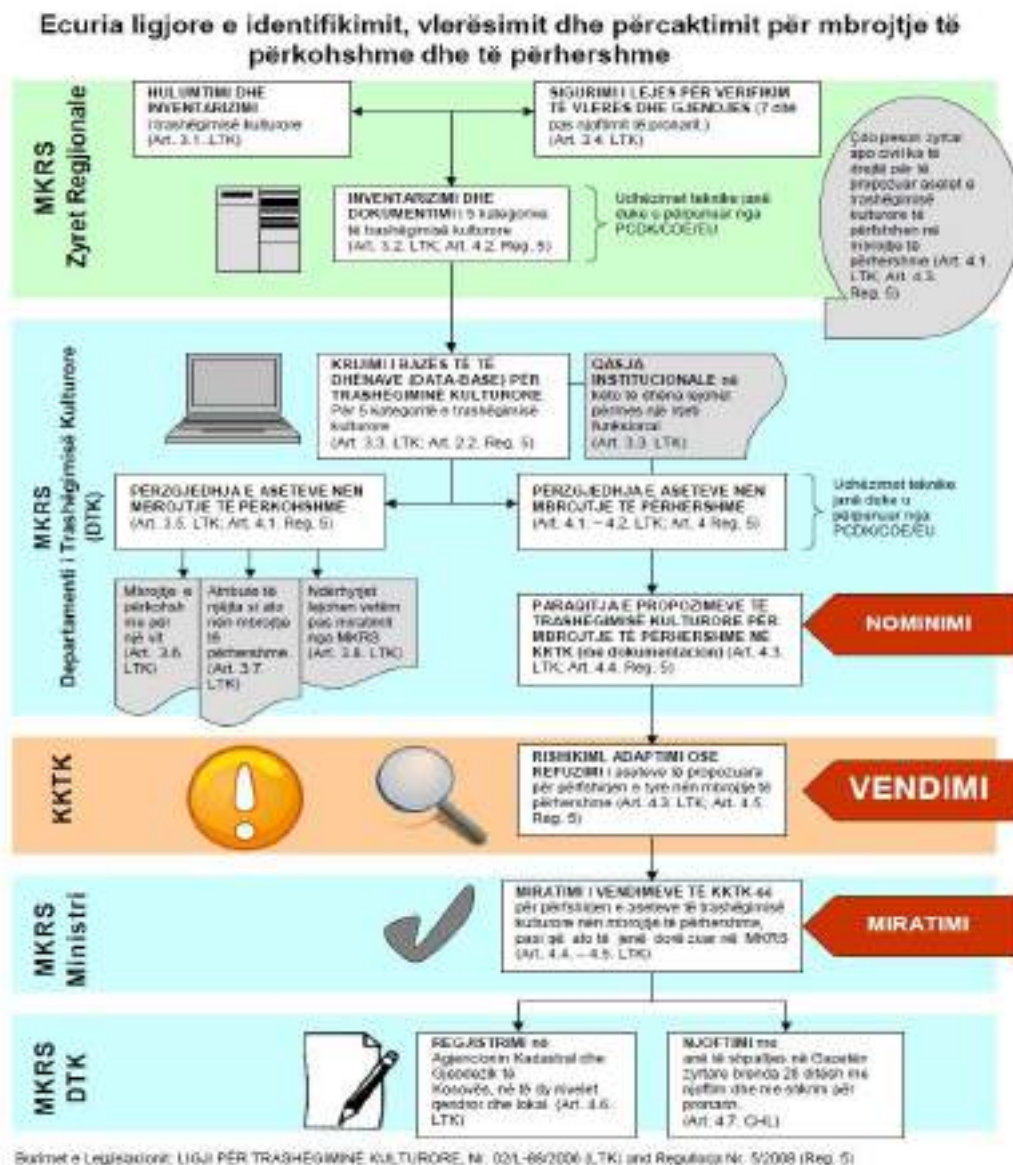
⁸⁶ Ligji Nr. 02/L-88 për trashëgimi kulturore; Ligji nr. 04/L-174 për planifikim hapësinor (Nenin 1 dhe 18).

⁸⁷ Ligji Nr. 02/L-88 për trashëgimisë kulturore, Neni 2, 3.

⁸⁸ Ligji Nr. 02/L-88 për trashëgimisë kulturore, Neni 3.

Konturat e perimetrit të hapësirës/berthames së asetit në mbrojtje dhe kufiri i zones së mbrojtjes përreth perimetrit paraqiten me plane grafike. Këto kontura të hapësirës së perimetrit dhe zones së mbrojtjes rreth tij vendosen në distanca të arsyeshme që siguron ruajtjen e autenticitetit dhe të integritetit historik, fizik dhe hapësinor të aseteve të trashëgimisë kulturore nga zhvillimet bashkëkohore. Ndërsa, këto përcaktime kërkojnë analiza dhe arsyetime me dokumentim relevant, të bazuar në kriteret ligjore dhe standarde profesionale të ruajtjes së autenticitetit dhe integritetit hapësinor, fizik, historik, kulturore dhe estetik të asetit në mbrojtje.⁸⁹

Skema1. Proceset e masave për përcaktimin e statusit të aseteve të trashëgimisë kulturore në mbrojtje të përkohshme dhe të përhershme

Lokacionet e hapësirave të aseteve të trashëgimisë kulturore arkitekturore, arkeologjike dhe peizazhet kulturore të përcaktuar në mbrojtje (të përkohshme dhe të përhershme), me kontura të qarta të perimetrit dhe zonës së mbrojtjes përreth asetit në mbrojtje, vendosen sipërfaqe të mbrojtur në Planin Hapësinor të Kosovës, Harta Zonale Qendrore dhe

⁸⁹ Ligji Nr. 02/L-88 për trashëgimisë kulturore, Neni 2, 3, 4, 6, 7; Rregulloren nr.05/2008 mbi regjistrimin, dokumentimin, vlerësimin dhe përzgjedhjen e trashëgimisë kulturore për mbrojtje/MKRS.

të komunave, Plane Zhvillimore të Komunave dhe planet kadastrale. Këto sipërfaqe të mbrojtura krijohen me qëllim kufizimi të ndërtimeve apo aktiviteteve të cilat mund të dëmtojnë veçoritë natyrore dhe të trashëgimisë kulturore.⁹⁰ (Skema 2)

Sipërfaqet e mbrojtura të trashëgimisë kulturore zhvillohen sipas kritereve të përcaktuar në nenin 18 të Ligjit nr. 04/L-174 për planifikim hapësinor, në të cilin paragrafi 4 përcakton: 'Në sipërfaqe të mbrojtur nuk lejohet ndërtimi i godinave më të larta dhe atyre që nuk janë në harmoni me ndërtesat ekzistuese fqinje dhe as planifikimi hapësinor urban dhe rural nga niveli lokal.' Në vijim, neni 9 (paragrafi 1.11) specifikon: 'Përcaktimi i kushteve ndërtimore dhe dhënia e lejes së ndërtimit për ndërtime brenda sipërfaqes së mbrojtur është në përgjegjësi dhe kompetencë të Ministrisë së Planifikimit Hapësinor (MMPH).⁹¹

Në vartësi të nevojave të mbrojtjes apo për zhvillim ekonomik dhe të turizmit nga sektorët e Qeverisë apo të Komunës, një sipërfaqe e mbrojtur do të shpallet Zonë e Veçantë nga Qeveria përmes Hartës Zonale të Kosovës. Përderisa, rezervati arkeologjik dhe peizazhi kulturor, në mënyrë automatike klasifikohen zona të veçanta në pajtim me Ligjin Nr. 02/L-88 për trashëgimi kulturore. nenin 18 të Ligji Nr. 04/L-174 për planifikim hapësinor. Menaxhimi i zhvillimeve në zonat e veçanta kërkon Planin Hapësinor të Veçanta, hartimi i të cilit është në kompetencë të autoriteteve për planifikim hapësinor në bashkëpunim me institucionet e trashëgimisë kulturore dhe të komunave.⁹²

Në sipërfaqet e aseteve të trashëgimisë kulturore në mbrojtje, përfshirë hapësirën brenda perimetrit dhe zonës të mbrojtjes rreth perimetrit, ndërhyrjet restauruese dhe ndërtimore duhet zhvilluar sipas studimeve dhe planeve të miratuar dhe të lejuar nga institucionet përgjegjëse për trashëgimi kulturore dhe të planifikimit hapësinor. Studimi, hartimi dhe miratimi i planeve dhe zbatimi i punimeve të restaurimit apo konservimit dhe ato ndërtimore, duhet të realizohen sipas standardeve profesionale, kritereve dhe procedurave ligjore, gjithëherë me angazhim të specialistëve dhe organizatave profesionale të licencuar.⁹³

Asetet që janë në gjendje të keqe teknike, duhet shpëtuar nga shembja apo avaritë e mundëshme përmes ndërmarrjes së masave të domosdoshme riparimi urgjent, në përputhje me procedurat dhe kriteret ligjore.

Politikat për ruajtjen, menaxhimin dhe zhvillimin e fushave të konservuara arkitektuale përcaktohen së bashku nga Institucioni kompetent i trashëgimisë kulturore dhe autoritetet qendrore dhe lokale për planifikim hapësinor.⁹⁴ Finacimi i veprimtarisë së mbrojtjes, të aktiviteteve të konservimit, hulumitimit, gërmimeve shpëtimi dhe të restaurimit, bëhet nga buxheti i shtetit dhe të komunave, fonde ndërkombëtare, grante, sponsorime, investime private si dhe përmes lehtësirave fiskale, përveç të tjera, lirimi i pronarëve nga tatimi në pronë dhe trashëgimi.⁹⁵

⁹⁰ Po këtu, Neni 3.

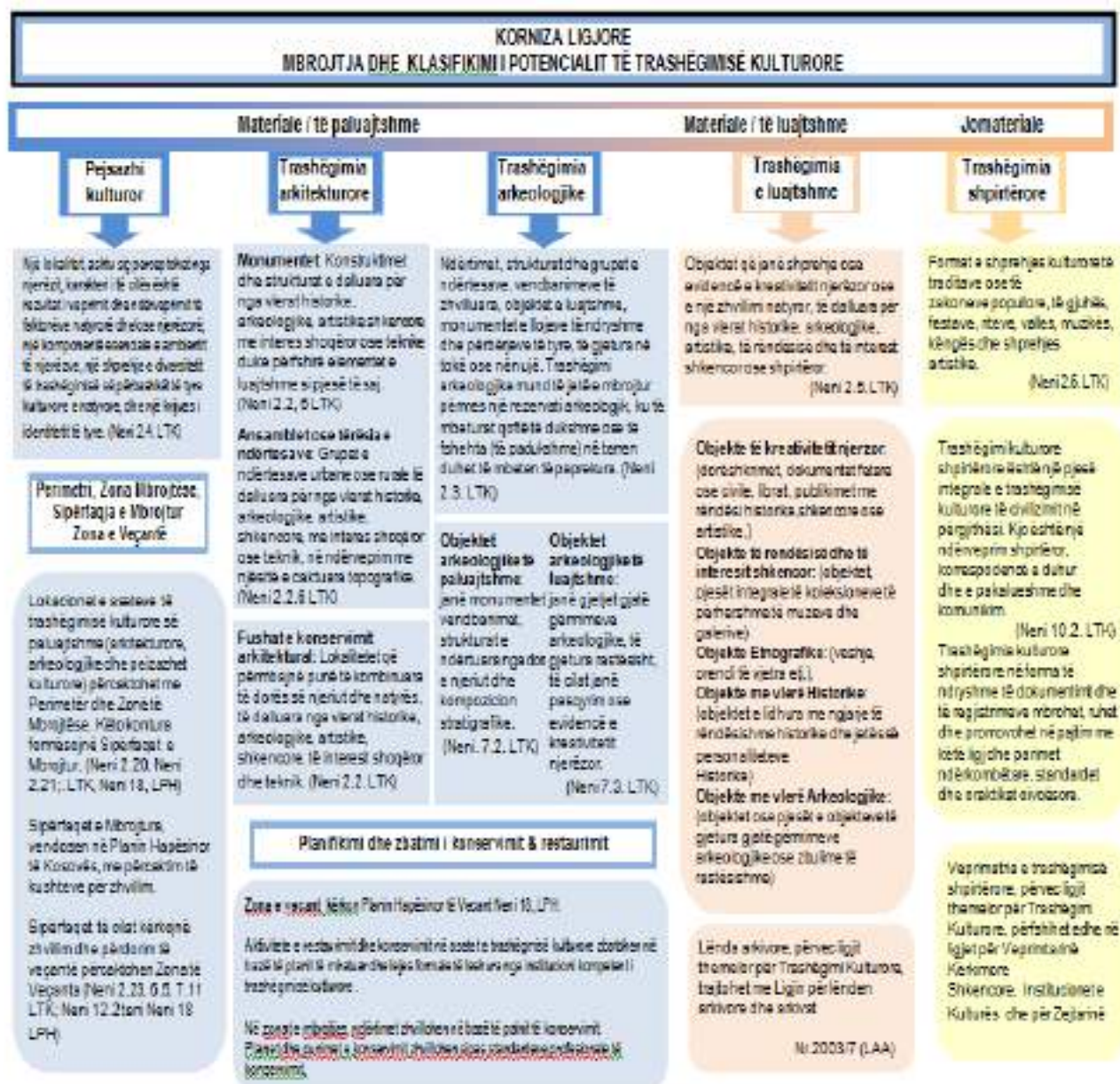
⁹¹ Po këtu, Neni 2,6,7,8; Ligji nr. 04/L-174 për planifikim hapësinor, Neni 18.

⁹² Po këtu, Neni 2,6,7, 8; Ligji nr. 04/L-174 për planifikim hapësinor, Neni 18, 9.

⁹³ Po këtu. Neni 3,4,5, 6, 7,8; Rregullore nr. 03/2008 mbi aktivitetet konservuese dhe restauruese të trashëgimisë kulturore MKRS.

⁹⁴ Po këtu, Nenei 6.

⁹⁵ Po këtu, Nenei 5.

Referencat: Ligji për Trashëgiminë Kulturore, Nr. 02/L-83/2006 (LTK); Ligji për Planifikimin Hapësinor të Shkencës nga Ligji Nr. 04/L-17 për Planifikimin Hapësinor; Ligji Nr. 03/L-009 për zonat e veçantë të mbrojtjes; Ligji Nr. 2003/14 (LPH); Ligji për Lëndën Arkivore dhe Arkivat, Nr. 2003/7 (LAA).

Skema 2. Klasifikimi i aseteve të trashëgimisë kulturore për mbrojtje dhe konservim në PHK dhe PZH

3.7.2.3. Problematika

Sipas analizës së hollësishme të gjendjes aktuale, potenciali i trashëgimisë kulturore, kryesisht paraqitet në situatë të pafavorëshme, largë përkujdesjes së duhur ligjore, institucionale dhe profesionale. Monumentet dhe lokalitetet me vlerat atribuese të tyre janë të nënshkruar proceseve degraduese nga vjetërsia e ndërtimeve, përdorime të papërshtatshme, braktisja, ndërhyrjet restauruese me adaptime jocilësore, si dhe ngulfatja e mjediseve përreth tyre nga ndërtimet e reja të pa harmonizuara me kriteret dhe kërkesat e mbrojtjes së aseteve të trashëgimisë kulturore. Kjo gjendje shqetësuese e potencialit të trashëgimisë kulturore përfshinë game të gjërë të problemeve të ndërlidhura me shumë faktor dhe akter. Bazuar në faktet evidente, si kryesore theksohen çështjet sipas radhës së parashtruar.

ÇESHTJET DHE SFIDAT

1

Komuna e Gjakovës posedon potencial të trashëgimisë kulturore përfshijë 192 asete të vendosur në Listën e Trashëgimisë Kulturore. Në Listë nuk janë përfshirë asnjë aset i zanateve dhe artizanatve të shquara dhe

peizazhe kulturore.

2 Komuna, krahas posedimit të potencialit të madhë të trashëgmisë kulturore, nuk ka strategjinë, studimin e konservimit apo të rigjenerimit dhe institucion përgjegjës për menaxhimin e zhvillimit dhe të mirëmbajtjes së këtij kapitali si potencial për zhvillimin e turizmit kulturor dhe të punesimit. Mungon politika e lehtësirave fiskale që përcaktohet si e drejtë ligjore për pronarët e trashëgmisë kulturore.

3 Asetet e trashëgmisë arkeologjike shumëshiresore të përcaktuar në mbrojtje, janë pa mbikqyrje dhe mirëmbajtje dhe pa kushte për visitor. Gjetjet eluajtshme nga gërmimet arkeologjike nuk janë të ekspozuara për vizitor.

4 Asetet e trashëgmisë arkitekturore në mbrojtje, kryesisht janë të amortizuara dhe pa mirëmbajtje sistematike. Përreth tyre zhvillohen ndërtime të reja në trende të paharmonizuar sipas kushteve dhe kriteret ligjore të përcaktuar për ruajtjen e integritetit të tyre hapësinor, fizik, historik, estetik dhe mjedisor. Planifikimi dhe zhvillimi i Carshisë së Vjetër vazhdon pa studim konservimi, kushte dhe kriteret të përcaktuar nga autoriteti i planifikimit hapësinor dhe të trashëgmisë kulturore.

5 Ndërtesat publike të arkitekturës moderne nuk janë të cilësuar për ruajtje si asete të trashëgmisë arkitekturore dhe janë të rrezikuara nga transformimet e papërshtatshme të autenticitetit/integritetit të tyre.

6 Asetet e trashëgmisë arkeologjike dhe arkitekturore në mbrojtje nuk kanë të përcaktuar qartë atributet e vlerave që përmbajnë, kushtet me kriteret e mbrojtjes së autenticitetit dhe integritetit të tyre, as përshkrimin e gjendjes me nevojat e ndërhyrjeve riparuese emergjente. si dhe as kufizimet/ndalesat ndaj zhvillimeve dhe shfrytëzimit bashkëkohor apo planet e menaxhimit me akterët përgjegjës.

7 Asetet e trashëgmisë arkeologjike dhe arkitekturore me status në mbrojtje të përkohshme, nuk kanë të përcaktuar kufirin e perimetrit të hapësirës/bërthamës së asetit në mbrojtje dhe zonën e mbrojtjes përreth perimetrit, si dhe nuk janë të paraqitur/regjistruar në planet kadastrale. Identifikimi i tyre për mbrojtje ndaj planifikimit të zhvillimeve bashkëkohore është i vështirë.

8 Lokacionet e aseteve të trashëgmisë arkeologjike dhe arkitekturore, nuk janë të vendosur si sipërfaqe të mbrojtura në Hartën Zonale dhe Planin Hapësinor të Kosovës apo PZHK, dhe as nuk kanë të përcaktuar kushtet dhe kriteret për zhvillim dhe përdorim, me limitet të ndërtimeve të reja.

9 Asete të trashëgmisë arkeologjike dhe arkitekturore me status në mbrojtje të përkohshme qëndrojnë shumëfishë përtej afatit ligjor, me pasoja detyrimi të shtetit për kompenzimin e humbjeve të pronarëve.

Infrastruktura mbrenda dhe jashtë aseteve të trashëgmisë kulturore në mbrojtje është e vjetërsuar rrezik për avari.

Çështjet problematike të identifikuar janë të natyrës komplekse që, kryesisht ndërlidhen me ngecjet evidente të institucioneve përgjegjëse për trashëgimi kulturore dhe ato të planifikim hapësinor në përmbushjen e detyrimeve kryesore ligjore dhe objektivave strategjike të qeverisë të përcaktuar për masat e mbrojtjes efektive dhe të konservimit të qëndrueshëm të trashëgimisë kulturore. Ndërsa, Strategjia Kombëtare për Trashëgim Kulturore e MKRS synon vendosjen e kornizave afatgjata për vizonin dhe ofrimin e zgjidhjeve të bazuar në parimin e qëndrueshmërisë, duke përfshirë avancimin e sistemit dhe mekanizmave për mbrojtjen dhe ruajtjen e trashëgimisë kulturore të Kosovës në përputhje me kornizën ligjore, parimet dhe standardet ndërkombëtare, si dhe mbi bazën e zhvillimit të qëndrueshëm ekonomik, shoqëror dhe kulturor.⁹⁶

Si rrjedhojë e ngecjeve të apostrofuar, në veçanti të mungesës së përcaktimit të sipërfaqeve të mbrojtur të trashëgimisë kulturore në Planin Hapësinor të Kosovës dhe të kushteve me kriteret për zhvillimin e tyre, në mënyrë të paevitueshme janë paraqitur pengesat në realizmin e objektivave dhe aktiviteteve të përcaktuar për trashëgimi kulturore në PZHK, PZHU të Komunës. (Foto 7,8,9,10)

Këto mangësi në sistemin e vlerësimit dhe të mbrojtjes së trashëgimisë kulturore, vazhdojnë të sjellin degradime sistematike të vlerave atribuese shumë të çmuar të lokacioneve të trashëgimisë kulturore në zona urbane dhe rurale, me efekte negative në transformimin e peizazhit historik të Gjakovës në vecanti dhe të Kosovës në përgjithësi.

Foto 1,2,3,4 Kulla Sylejman Vokshi, shek VIII, Lokacioni qendra e qytetit

Degradimi i potencialit të trashëgimisë kulturore është i palejuar, meqenëse përbën humbjen e identitetit historik mijëvjeçar të vendit dhe kapitalin e përbashkët me vlerë shumë të çmuar për zhvillimin qëndrueshëm shumëdimensional. Në proceset e zhvillimeve dhe transformimeve për nevojat e interesave individuale, nuk lejohet degradimi apo humbja e asnjë elementi të trashëgimisë kulturore. Kjo pasuri kulturore e trashëguar ndër breza dhe mileniume, detyrimisht duhet ruajtur dhe rigjeneruar si pasuri me interes nacional në dobi shoqërore, ekonomike, kulturore, punësimi dhe ekologjike.⁹⁷

⁹⁶ Strategjia Kombëtare për Trashëgim Kulturore 2017-2027.

⁹⁷ Ligji Nr.04/L-174 për Planifikim Hapësinor, Neni 1.

Ruajtja e potencialit të trashëgimisë kulturore është detyrim i shoqërisë bashkëkohore për brezat pasardhës që realizohet përmes vlerësimit, mbrojtjes dhe konservimit sipas parimeve dhe standardeve profesionale bashkëkohore. Në kuadër të tërësisë së trashëgimisë kulturore, duhet të përfshihen edhe trashëgimia jomateriale dhe peizazhet kulturore. Monumentet dhe lokalitetet e trashëgimisë kulturore duhet ruajtur me të gjitha elementet ndërlidhëse që përbëjnë autenticitetin dhe integritetin e tyre hapësinor, fizik, historik dhe kulturor. Ndërsa, konservimi dhe restaurimi si qëllim kryesor përcakton ruajtjen e autenticitetit dhe integritetit të monumenteve dhe lokaliteteve të trashëgimisë kulturore. Proceset e vlerësimit dhe konservimit të duhur të potencila të trashëgimisë kulturore në dobi dhe interes të përbashkët kolektiv, janë në vartësi të përmbytjes së sakt të detyrimeve dhe përgjegjësi institucionale dhe individuale të përcaktuara në legjislacionin e trashëgimisë kulturore dhe të planifikimit hapësinor.

3.7.2.4. Autoriteti i menaxhimit

Pëmbushja e detyrimeve ligjore të mbrojtjes së trashëgimisë kulturore, ushtrohet nga institucione me përgjegjësi të ndarë në spektër të gjërë, duke përfshirë: Ministria e Kulturës (MKRS), Departamenti i Trashëgimisë Kulturore (DTK), Instituti i Kosovës për Mbrojtjen e Monumenteve (IKMM), Instituti Arkeologjik i Kosovës (IAK), Muzeu i Kosovës (MK), Qendrat Rajonale për Trashëgmi Kulturore (QRTK), Inspektorati i Trashëgimisë Kulturore (ITK), Këshilli i Kosovës për Trashëgmi Kulturore (KKTK). Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor (MMPH), Instituti i Planifikimit Hapësinor dhe Komunat.

MKRS dhe DTK janë përgjegjëse për krijimin e kushteve në zbatimin e detyrimeve dhe përgjegjësi të përcaktuar në legjislacion dhe Strategji Kombëtare për Trashëgmi Kulturore, përmes hartimit të rregulloreve me udhëzues të standardeve profesionale, si dhe politikave dhe programeve ndërsektoriale në linjë integruese me planifikim hapësinor, plane kadastrale dhe planet zhvillimore të komunave. Në këtë drejtim, një ndër detyrat më të rëndësishme është politika, programi dhe standardet profesionale për krijimin e Inventarit të trashëgimisë kulturore për vlerësim, studim, mbrojtje dhe konservim, me të dhëna dhe dokumentacion në përmbytje sipas kriterëve ligjore, si dhe ndërlidhjen e këtij inventari me Planin Hapësinor të Kosovës, plane kadastrale në nivel qendror dhe lokal dhe Planet Zhvillimore të Komunave.⁹⁸

IKMM, IAK dhe MK me QRTK-të, janë përgjegjës për inventarizim, dokumentim, regjistrim, vlerësim, përzgjedhje dhe propozimin e aseteve të trashëgimisë kulturore për mbrojtje. Inventarizimi, dokumentimi, përzgjedhja e aseteve në mbrojtje të përkohëshme dhe të përhershme duhet zhvilluar sipas kriterëve dhe procedurave të përcaktuara në legjislacion të trashëgimisë kulturore, si dhe standarde profesionale. Në këtë relacion, ndër detyrat më të rëndësishme janë përcaktimi i vlerave atribuese të aseteve të trashëgimisë kulturore/autenticiteti që duhet ruajtur në perimetërin e përcaktuar të hapësirës së asetit dhe zonës së mbrojtjes përreth tij, si dhe masat e mbrojtjes dhe konservimit, me limitet e përdorimit dhe zhvillimeve bashkëkohore. Asetet e trashëgimisë kulturore për mbrojtje të përkohëshme i përcakton MKRS, të cilat me dokumentim përkatës paraqiten për vendosje në mbrojtje të përhershme në Këshillin e Kosovës për Trashëgmi Kulturore.⁹⁹

MPH është përgjegjëse për vendosjen e sipërfaqeve të mbrojtura të trashëgimisë kulturore dhe klasifikimin e zonave të veçanta në Planin Hapësinor dhe Hartën Zonale të Kosovës si dhe përcaktimin e kushteve dhe kriterëve me limitet për përdorimin, planifikimin dhe zhvillimin e tyre. Sipërfaqja e mbrojtur përcaktohet në bazë të dokumentacionit dhe planeve grafike të hartuar nga institucionet e trashëgimisë kulturore, duke përfshirë kufirin e hapësirës së asetit të trashëgimisë kulturore në mbrojtje dhe kufirin e zonës së mbrojtjes përreth tij, me kushte dhe kriterë të konservimit/zhvillimit. Në Planet Zhvillimore dhe ndërtimore, Komunat janë përgjegjëse për zbatimin e kushteve të përcaktuara për ruajtjen, përdorimin dhe konservimin e aseteve të trashëgimisë kulturore në mbrojtje. IKMM dhe IAK miraton planet, lëshon lejet dhe mbikqyrë punët e konservimit dhe restaurimit. Ndërsa, me qëllim sigurimi të mbrojtjes

⁹⁸ Ligji Nr.02/L-88 për trashëgimi kulturore, Neni 3, 4; Rregullore nr.05/2008 mbi regjistrimin, dokumentimin, vlerësimin dhe përzgjedhjen e trashëgimis kulturore për Mbrojtje, MKRS.

⁹⁹ Po këtu, Neni 3, 4; Rregullore Nr.06/2017 për caktimin e institucioneve publike të trashëgimisë kulturore, vartëse të Ministrisë së Kulturës, Rinisë, Sportit, në cilësinë e institucioneve kompetente.

së duhur ligjore të trashëgimisë kulturore, mbikqyrja e veprimtarisë së mbrojtjes të trashëgimisë kulturore bëhet nga ITK në kuadër të MKRS.¹⁰⁰

Të gjitha institucionet janë përgjegjëse për ndërmarrjen e masave të domosdoshme emergjente në rastet kur asetet janë në shkallë rreziku nga dëmtimi apo rënimi dhe braktisja e monumentit.

3.7.2.5. Mundësitë e rigjenerimit

Në vendet më të zhvilluara në Evropë, mjediset jetësore më atraktive janë ato që përmbajnë attribute me vlera të trashëgimisë kulturore. Ndërsa, këto attribute mjedisore tradicionale zhvillohen përmes mirëmbajtjes dhe rigjenerimit shumë të vëmendshëm të lokacioneve të trashëgimisë kulturore, meqenëse cilësohen potencial i rëndësishme për mirëqenien shoqërore dhe shtyllë kryesore e zhvillimit ekonomik të tyre.¹⁰¹

Komuna e Gjakovës, në zona urbane dhe rurale të saj posedon sfond të pasur me asete të trashëgimisë kulturore materiale dhe jomateriale të krijuar në kontinuitet nga parahistoria deri me sot. Në këtë kuadër përfshihen qindra monumente dhe lokalitete të trashëgimisë kulturore arkitekturore dhe arkeologjike, gjuha, ushqimi, traditat, rituallet, besimet, peizazhet, muzika tradicionale, artefaktet popullore, lojerat, ngjarjet dhe performancat, folklori, gojëdhënat dhe historia e vendit.

Sfondi i aseteve të trashëgimisë kulturore të Komunës Gjakovë, paraqet identitetin dhe civilizimin mijëvjeçar të vendit dhe popullatës së saj. Këto asete të tarshëguara ndër breza e mileniume, cilësohen kapital i cmuar me vlera shumëdimensionale për zhvillime të qëndrueshme. Ruajtja dhe rigjenerimi i këtyre aseteve është detyrim kolektiv në interes të shoqërisë bashkëkohore për brezat pasardhës. Natyra e trashëgimisë kulturore është e ndjeshme, kërkon përkujdesje të vecant kolektive dhe institucionale në procese të planifikimit të zhvillimeve bashkëkohore.¹⁰²

Veprimtaria e mbrojtjes dhe konservimit të qëndrueshëm përfshinë shumë rregulla, akter dhe interesa. Asetet të trashëgimisë kulturore duhet vlerësuar dhe konservuar me të gjitha elementet dhe vlerat atribuese të tyre që përbëjnë autenticitetin dhe integritetin hapësinor, kulturor, historik, fizik, estetik, mjedisor dhe ekonomik. Krahas aktiviteteve të cilësimit të aseteve në lista të mbrojtjes apo restaurimit të izoluar të monumenteve dhe gërmime arkeologjike, parashtrihen nevojat për ndërmarrjen e masave të mbrojtjes efektive dhe konservimit aktiv apo rigjenerimit të aseteve në funksion zhvillimi të mjedisit jetësor atraktiv dhe të qëndrueshëm, drejtë turizmit kulturor.

Rigjenerimi i aseteve të trashëgimisë kulturore për nevojat e zhvillimeve bashkëkohore, realizohet përmes vlerësimit dhe planifikimit gjithpërfshirës ndërmjet institucioneve përgjegjëse të trashëgimisë kulturore, të planifikimit hapësinor dhe zhvillimor, si dhe popullatës. Mbrojtja efektive dhe konservimi aktiv i aseteve të trashëgimisë kulturore duhet të pozicionohet si objektiv parësor në politikat e zhvillimit dhe planifikimit urban, në funksion krijimi të mjediseve jetësore kualitative dhe me perspektivë zhvillimi të qëndrueshëm shoqëror, kulturor, arkitekturor, ekologjik, turizmi, ekonomik, politik dhe punësimi. Në këtë mënyrë sigurohemi që "nevojat aktuale të individëve nuk komprometojnë atributet e pasurisë së cmuar kulturore me vlera thelbësore të rëndësishme për interesin jetik të shoqërisë bashkëkohore dhe brezave pasardhës".¹⁰³

Si rezultat i vlerësimit gjithëpërfshirës të bazuar në legjislacion dhe standarde profesionale, lokacionet e aseteve të përzgjedhura për mbrojtje përfshihen në të gjitha planet e zhvillimit hapësinor. Në këtë kuadër, lokacionet e trashëgimisë kulturore duhet përcaktuar me kontura legjitime si sipërfaqe të mbrojtura në dimensione hapësinore dhe kushte të arsyeshme që siguron ruajtjen e qëndrueshme të attributeve të vlerave përbërse të autenticitetit dhe integritetit të tyre fizik, kulturor, estetik, mjedisor dhe historik.¹⁰⁴

Sipërfaqet e mbrojtura të trashëgimisë kulturore duhet konservuar dhe përdorur sipas kushtetve specifike të mbrojtjes. Zhvillimi dhe menaxhimi i tyre bëhet sipas studimit dhe planit të konservimit dhe zhvillimit apo plane hapësinore të

¹⁰⁰ Po këtu, Neni 4; Rregullore nr.03/2008 mbi aktivitete konservuese dhe restauruese të trashëgimisë kulturore, MKRS. Rregullore nr.04/2008 mbi autorizimet dhe kompetencat e inspektionit për trashëgimi kulturore, MKRS.

¹⁰¹ The Social and Economic Value of Cultural Heritage: literature review by Cornelia Dümcke and Mikhail Gnedovsky, EENC Paper, July 2013.

¹⁰² Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage, UNESCO 1972.

¹⁰³ Heritage as a driver for development-Its contribution to sustainable tourism in contemporary society, ICOMOS, Paris 2011.

¹⁰⁴ Ligji Nr.04/L-174 për Planifikim Hapësinor, Neni 1,9,18.

veçanta. Plani i konservimit është platforma zyrtare e cila ofron konceptin dhe zgjidhjet e zhvillimit të harmonizuar ndërmjet nevojave të jetesës bashkëkohore dhe kërkesave të ruajtjes së vlerave atribuese të aseteve të trashëgimisë kulturore, këtu përfshirë edhe mundësitë e ndërtimeve të reja me volume, forma dhe materializime të përshtatshme në raport me veçoritë e asetit të trashëgimisë kulturore në mbrojtje. Qasja e planifikimit të integruar të konservimit të qëndrueshëm, mundëson ri-krijimin e identitetit urban atraktiv, formësimin e mjediseve jetësore të dinjitetshme me perspektivë zhvillimi ekonomik, të punësimit dhe zhdukjes së varfërisë të popullatës si çështje me rëndësi thelbësore në vendin tonë dhe në Botë, qëllimi i Mileniumit. Në këtë mënyrë, me mendje të hapur dhe punë të dëshmuar me përgjegjshmëri të lartë profesionale, padyshim do t'i përafrohemi integritetit të vendit në programe, plane, organizma dhe institucione të specializuara për trashëgmi kulturore sic janë UNESCO, ICCROM, ICOMOS, ICOM, etj.

Nisur nga rëndësia dhe detyrimet ligjore të përcaktuara për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore, në politikat e zhvillimit dhe planifikimit urban të Komunës si objektivi prioritar përcaktohet: ruajtja dhe rigjenerimi i aseteve të trashëgimisë kulturore me të gjitha atributet e vlerave ndërlidhëse të tyre në funksion përmirësimi të mirëqenies shoqërore në aspektin e zhvillimit ekonomik, kulturor, arkitekturor, mjedisor, turizmi dhe punësimi. Realizimi i objektivit të specifikuar përfshinë ndërmarrjen e masave kryesore paralele sipas përmbajtjes së parashtruar në vijim.

MASAT PRIORITARE	
1	Hartimi i Startegjisë dhe Programit për studim dhe konservim/rigjenerimin e aseteve dhe sipërfaqeve të trashëgimisë kulturore në mbrojtje, në funksion zhvillimi të qëndrueshëm shoqëror, ekonomik, mjedisor dhe të punësimit.
2	Themelimi dhe funksionalizimi i Zyrës së Komunës për Rigjenerimin e Aseteve dhe sipërfaqeve të trashëgimisë Kulturore/trajnimi i personelit.
3	Hartimi i Studimit dhe Planit të Konservimit dhe Menaxhimit të Carshisë së Vjetër.
4	Krijimi i inventarit të aseteve të trashëgimisë kulturore të Komunës së Gjakovës, në ndërlidhje me Inventarin apo DB të MKRS, duke përfshirë dokumentacionin me planet e demarkacionit të perimetrit dhe zonave të mbrojtjes rreth tyre, si dhe kriteret e mbrojtjes.
5	Vendosja e lokacioneve të aseteve të trashëgimisë kulturore në planet kadastrale, Planin Hapësinor dhe Hartë Zonale të Kosovës dhe të Komunës, me qëllim definimi të sipërfaqeve të mbrojtura të trashëgimisë kulturore dhe përcaktimit të kushteve për përdorim dhe zhvillimin e tyre, si dhe për klasifikim të zonave të vecanta.
6	Identifikimi dhe regjistrimi i trashëgimisë arkitekturore të shek XX/ ndërtesat publike/ dhe peizazhet kulturore për mbrojtje dhe konservim/rigjenerim.
7	Identifikimi dhe ndërmarrja e masave të shpëtimit të aseteve të trashëgimisë kulturore në rrezik.
8	Identifikimi dhe dokumentimi i trashëgimisë kulturore jomateriale/shpirtërore;
9	Identifikimi dhe dokumentimi i trashëgimisë kulturore të luajtshme e ndërlidhur me territorin e Komunës së Gjakovës, me qëllim krijimi të koleksionit public të trashëgimisë së luajtshme dhe ekspozimi i tyre në Muzeun e Qytetit.
10	Krijimi politikave dhe programeve të investimeve dhe finacimit për konservimin/rigjenerimin e hapësirave të trashëgimisë kulturore përmes partneritetit publiko privat dhe lehtësirave fiskale.
11	Organizimi i kampanjave sistematike për vetëdijësimin publik rreth rolit dhe rëndësisë së trashëgimisë kulturore dhe, krijimi i bashkëpunimit me institucione të specializuara ndërkombëtare për konservim/rigjenerim të trashëgimisë kulturore.

Analiza SWOT: Lidhur me mbrojtjen e trashëgimisë kulturore dhe të zhvillimit ekonomiko-shoqëror dhe mjedisor, analiza paraqet aspektin fizik; kulturor; ligjor dhe institucional; të ekonomisë, turizmit, tregëtisë dhe marketingut.

PËRPARSITË	DOBËSITË
- Peizazhi urban dhe rurala i pasur me asete të trashëgimisë kulturore materiale dhe jomateriale, në variacione të shumëllojshme të arkitekturës së banimit tradicional dhe mikëpritje të sipkatur. - Monumente të periudhave të ndryshme historike në qendër të qytetit. - Carshia tradicionale aktive në qendër të qytetit. - Popullsia ku dominon mosha e re dhe të interesuar për kultivimin e trashëgimisë kulturore si pjesë e identitetit të tyre - Në traditën popullore kultivohen shumë artizanate kuzhina tradicionale dhe muzikë popullore të adhuruar nga shoqëria bashkëkohore vendore, rajoni dhe më gjërë. - Kornizë ligjore dhe strategji nacionale sipas standardeve ndërkombëtare për ruajtjen dhe rigjenerimin e trashëgimisë kulturore në funksion të mirëqenies shoqërore dhe ekonomike. - Studime, restaurime, kërkime arkeologjike dhe botime atraktive të financuar nga shteti, grante dhe fonde ndërkombëtare. - Hotelieri me kafiteri dhe restorante të shumëllojshme në zone urbane dhe rurale, me ofertë të ushqimit të pasur tradicional. - Banesa tradicionale atraktive për akomodim të vizitorëve, me mundësi të përfitimeve ekonomike dhe të punësimit. - Investitorë privat dhe public të interesuar për investime në qendër të qytetit dhe lokacione të trashëgimisë kulturore.	- Monumentet dhe lokalitete të amortizuara për përdorim bashkëkohor dhe infrastrukturë të pazhvilluar për vizitor. - Zhvillime ndërtimore dhe resturime të paharmonizuar me kriteret dhe parkitkat profesionale të mbrojtjes/konservimit të aseteve të trashëgimisë kulturore, si dhe mungesa e mirëmbajtjes sistematike të tyre. - Mungesa e programeve të arsimit profesional për teknikat e ruajtjes dhe promovimit të trashëgimisë kulturore, si perspektivë e punësimit të tyre dhe në të mirën e avancimit të sistemit të mirëmbajtjes së aseteve të trashëgimisë kulturore. - Migrimi i të rinjve jashtë vendit, në mungesën e mundësive të profilizimit dhe punësimit. - Mungesa e përcaktimit të sipërfaqeve të mbrojtura të trashëgimisë kulturore në Planin Hapësinor dhe zhvillimore si dhe të planeve të konservimit dhe rigjenerimit përkatës për nevojat bashkëkohore, në dobi të zhvillimit shoqëror, ekonomike kulturor, arkitekturor, mjedisor, turizmi, punësimi, etj. - Interpretimi joprofesional për turist, me cicerron të palicencuar. - Mungesa e politikave dhe programeve të investimeve për zhvillim ekonomi dhe punësimit, të bazuar në potencialin e trashëgimisë kulturore dhe partneritetin publiko privat, me mundësi të lehtësirave fiskale. - Mungesa e promovimit dhe stimulimit të artizanateve tradicionale. - Mungesa e festivale të destinuar për trashëgmi kulturore.
MUNDËSITË	RREZIQET
- Mbrojtja dhe rigjenerimi i krijimtarisë kulturore mijëvjeçare, si pasuri me attribute të vlerave universal dhe të rëndësishme nacionale për identitetin dhe zhvillime të qëndrueshme në dobi shumëdimensionale të vendit dhe të popullatës. - Performancë pozitive për shoqërinë Gjakovës dhe të Kosovës, në përmbushjen e detyrimeve kolektive të përcaktuara për ruajtjen dhe mbrojtjen e trashëgimisë kulturore. - Përfitim të fondeve investive ndërkombëtare për rigjenerimin e aseteve të trashëgimisë kulturore në funksion të mirëqenies shoqërore dhe zhvillimit qëndrueshëm. - Avancimi i kapaciteteve institucionale dhe njohurive profesionale sipas trendeve dhe praktikave të suksesshme ndërkombëtare në domenin e rigjenerimit të aseteve të trashëgimisë kulturore. - Politika të lehtësirave fiskale, investime nga partneriteti publiko privat dhe nga fonde zhvillimore	- Asetet e trashëgimisë kulturore në mbrojtje janë të nënshtruar rrezikut të degradimit dhe demolimit për t'u zëvendësuar apo ngulfatur me ndërtesa të reja. - Monumentet në mbrojtje dhe ndërtesat publike të trashëgimisë arkitekture të shek.XX, janë të nënshtruara transformimeve të papërshtatshme. - Humbja e identitetit mijëvjeçar të shoqërisë së Kosovës, me pasoja të pariparueshme për brezat pasardhës. - Performancë negative për shoqërinë dhe shtetin. - Aplikimi i sanksioneve ndaj autoriteteve shtetërore nga institucione ndërkombëtare të drejtësisë për shkatërrim dhe dëmtim të palejuar të trashëgimisë kulturore si e drejtë themelore universale e njeriut. - Humbja e kapitalit atraktiv për krijimin e mjedisve jetësore të këndshme, me perspektivë të sigurtë për

ndërkombëtare.

zhvillim të turizmit kulturore dhe benefite ekonomiko shoqërore e të punësimit të rinjëve.

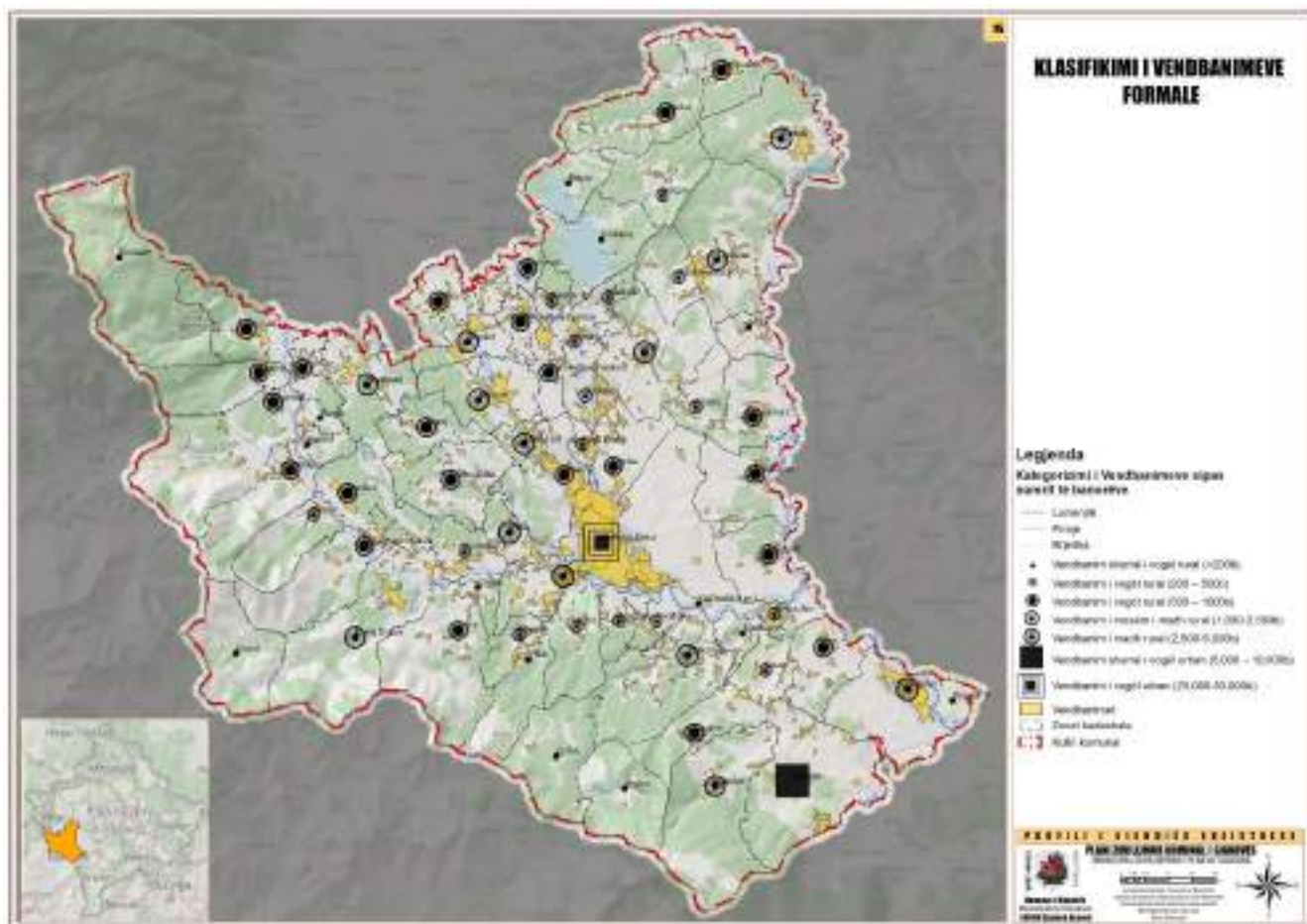
3.8. VENDBANIMET

Lashtësia, llojllojshmëria me tipologjinë gjenetike, fizionomike-morfologjike, funksionale dhe demografike e vendbanimeve, e bëjnë komunën e Gjakovës rast për hulumtim. Komuna e Gjakovës ka një spektër të gjerë tipash të vendbanimeve rurale. Ekzistimin e lokaliteteve të banuara e kanë kushtëzuar kushtet e përshtatshme natyrore (relievi, klima, hidrografia dhe kushtet tjera shoqërore), që kanë mundësuar dhe kanë lehtësuar komunikimet nëpërmjet popullsisë dhe civilizimeve. Kjo dëshmon për një vazhdimësi të një hapësire të banuar shekuj me radhë, si dhe ndërtim e zgjerim vendbanimesh të reja, me tipologji dhe cilësi që i përgjigjen kohës, kushteve dhe rrethanave të reja.

Si pasojë e shkatërrimeve nga luftërat dhe si rrjedhojë të emigrimeve të herëpashershme, rrjedhimisht një numër i konsiderueshëm vendbanimesh kanë pasur stagnime dhe rënie të numrit të popullsisë. Duhet theksuar veçmas se ditë më ditë, disa nga vendbanimet, në aspektin fizionomik dhe morfologjik, janë duke u larguar nga tiparet e fshatit të dikurshëm patriarkal dhe duke marrë pamje që i përgjigjet kohës dhe kushteve të reja. Sot vërehen gërshetime ndërmjet asaj që ka trashëguar popullsia dhe së resë që ndjek trendët e kohës.

3.8.1. Vendbanimet sipas karakterit Urban/ Rural

Rrjeti i vendbanimeve në Komunën e Gjakovës përbëhet nga gjithsej 91 vendbanime të përfshira në 69 zona kadastrale. Prej tyre, 88 vendbanime janë me karakter rural – fshatra, dhe tre vendbanime të përfshira në zonë urbane – Gjakova qytet, Gjakova jashtë qytetit dhe Zidi i Sadik Agës.

Harta 50. Ndarja e vendbanimeve sipas karakterit urban/rural

3.8.2. Vendbanimet sipas madhësisë dhe numrit të banorëve

Qyteti i Gjakovës është qendra më e madhe sipas numrit të banorëve dhe dendësisë (1420.56 banorë/km²), pasuar nga vendbanimet për-rreth qytetit. Megjithatë, mbi 60% e të gjitha vendbanimeve në komunën e Gjakovës bëjnë pjesë në vendbanime të vogla më numër të banorëve nën 500, dhe pjesa tjetër bëjnë pjesë si vendbanime rurale dhe urbane.

Tabela 227. Klasifikimi i vendbanimeve sipas madhësisë

Klasifikimi i vendbanimeve sipas normave të planifikimit	Përshkrimi	Vendbanimet	Numri i vendbanimeve	% në raport me vendbanimet në tërësi
25,000-50,000 banorë	Vendbanim i mesëm i vogël urban	Gjakovë, Gjakovë jashtë qytetit, Zid sadik age	1*	1.12%
5,000-10,000 banorë	Vendbanim shumë i vogël urban	Damjan	1	1.12%
2,500 – 5,000 banorë	Vendbanim rural i madh	Jahoc, Rogovë I, Brekoc	3	3.37%
1,000-2,500 banorë	Vendbanim i mesëm i madh rural	Skivjan, Gërçinë, Bec, Kralan, Osek hilë, Cermjan	6	6.74%
500-1,000 banorë	Vendbanim i mesëm rural	Batushë, Doblibare, Dol, Lipovec, Hereç, Qerim, Dujakë, Novosellë e epërme, Nivokaz, Marmull, Molliq, Plançor, Babaj bokës, Ponoshec, Dobrosh, Brovinë, Rakovinë, Meje, Devë, Novosellë e poshtme, Shishman i bokës	21	23.60%
200-500 banorë	Vendbanim i vogël rural	Bardhaniq, Smolicë, Duzhnjë, Korenicë, Vogovë, Firzë, Jabllanicë, Smaç, Bishtazhin, Llugaxhi, Ujz, Fshaj, Zhabel, Raqë, Trakaniq, Moglicë, Dallashaj, Gërgoc, Janosh, Berdosanë, Popovc, Zhdrellë, Vraniq, Pacaj, Rashkoc, Osek pashë, Palabardhë, Nec, Madanaj, Bitesh, Pjetërshan,	31	34.83%
<200 banorë	Vendbanim shumë i vogël rural	Kusar, Rracaj, Rrezinë, Kushavec, Ramoc, Luginar, Morinë, Stubëll, Meçe, Sheremet, Dobrixhë, Firajë, Rrypaj, Berjah, Kodrali becit, Guskë, Zhub, Sopot, Orize, Goden, Zylfaj, Rakoc, Çerret, Koshare, Radoniq, Rugove II	26	29.21%

*Këto tre vendbanime janë të paraqitura si një tërësi pasi që numri i banorëve i dhënë nga ASK i përfshinë të tre vendbanimet.

Zonat Kadastrale që në vitin 2011 kanë pasur më shumë se 1000 banorë renditen sipas tabelës:

Tabela 228. Kategorizimi i vendbanimeve sipas numrit të popullsisë (kolona e parë), sipas sipërfaqes totale (kolona e dytë) dhe sipas dendësisë së popullsisë (kolona e tretë).

Zona Kadastrale	Nr. i popullsisë	Zona Kadastrale	Sipërfaqe (km ²)	Zona Kadastrale	Dendësi (nr./km ²)
Gjakovë *	40827	Gjakovë*	28.74	Gjakovë*	1420.56
Damjan	5133	Koshare	24.57	Orize	1247.74
Orize	4966	Babaj bokës	21.94	Brekoc	547.96
Rogovë I	4115	Damjan	20.89	Osek hilë	402.45

Brekoc	2948	Gërçinë	20.43	Rogovë I	267.38
Skivjan	2254	Brovinë	20.32	Damjan	245.72
Cermjan	1702	Cermjan	19.61	Skivjan	241.33
Dujakë	1328	Devë	17.57	Nivokaz	227.87
Pjetërshan	1276	Pjetërshan	16.76	Dujakë	225.85
Gërçinë	1255	Rogovë I	15.39	Novosellë e Epërme	224.35
Bec	1223	Bec	15.35	Osek pashë	194.89
Kralan	1153	Kralan	14.93	Hereç	161.80
Osek hilë	1151	Zhabel	12.98	Raqë	151.15
Babaj bokës	1062	Shishman i bokës	12.72	Novosellë e Poshtme	148.19
Sheremet	1015	Çerret	11.76	Bishtazhin	136.62

Gjakovë përfshin zona kadastrale Gjakovë, Gjakovë jashtë qytet, Zid sadik agës, pasi që numri i banorëve i dhënë nga ASK i përfshinë të tre zonat kadastrale.

3.8.3. Vendbanimet sipas funksionalitetit dhe rrjetit ndërlidhës

Neni 8, pika 8.7.3 të UA 11/2015 - ‘Mbi Elementet dhe Kërkesat Themelore për Hartimin Zbatimin dhe Monitorimin e Planit Zhvillimor Komunal’, parasheh trajtimin e Vendbanimeve sipas funksionit dhe rrjetit ndërlidhës. Komuna e Gjakovës, konsiderohet ndër qendrat kryesore të Republikës së Kosovës. Qyteti i Gjakovës është qendra urbane e Komunës, ku edhe janë të përqendruara zhvillimet kryesore komunale dhe paraqet zonën urbane me karakteristika të densitetit më të lartë të popullsisë në Komunë, me hapësira të konsiderueshme të punës, transportit, hapësirave rekreative etj. Për më tepër, aty janë përqendruar edhe funksionet kryesore të arsimit dhe shëndetësisë.

Komuna e Gjakovës, përbëhet prej 91 vendbanimeve, pjesë e 69 zonave kadastrale (sipas të dhënave të Agjencionit Kadastral të Kosovës) dhe 70 zona kadastrale (sipas ndarjeve praktike të ZKK Gjakovë) të cilat shtrihen në një territor prej 586 km², prej të cilave 2.5 km² i takojnë qytetit të Gjakovës brenda në qytet, 23 km² Gjakovës jashtë qytetit dhe 3.2 km² Zidit të Sadik Agës, duke bërë kështu 28.7 km² të zonës urbane. Në bazë të kufirit të PZHK-PZHU - 2006-2015+, Vendbanimet në përgjithësi shtrihen në një sipërfaqe prej 589,54 km², me popullësi rreth 100,000 banorë, me dendësi prej 169,63 banorë/km².

Funksionaliteti i rrjeteve ndërlidhëse të infrastrukturës rrugore urbane dhe rurale, infrastrukturës së ujësjellësit dhe kanalizimit, energjetikës dhe telekomunikacionit për vendbanimet urbane dhe rurale, prezantohen si më poshtë.

Sipas analizave të gjendjes faktike, Komuna e Gjakovës ofron infrastrukturë rrugore të shtruar rreth 90%. Kufizohet me 11 fshatra ndërkufitare me Shqipërinë dhe ka qasje shumë të shpejtë përmes tri Pikave Kufitare me Shqipërinë. Lidhja më e afërt e Gjakovës (afërsisht 35 km) me autostradën Prishtinë- Tiranë është në Prizren. Pra, modaliteti dominues i transportit për Komunë të Gjakovës, është transporti rrugor. Rrjeti i rrugëve lokale është i pakategorizuar, pa funksion të qartë dhe dizajn adekuat. Për pasojë, qarkullimi është i vështirësuar dhe ka probleme me parkim, në veçanti në zonat me dendësi të madhe dhe kërkesa të shumta për lëvizje të pamotorizuara. Probleme të tilla të evidentuara janë në disa lokacione brenda qytetit të Gjakovës, veçanërisht në pjesën e qytetit të vjetër.

Gjithashtu, në zona të caktuara në brendi të lagjeve të qytetit të Gjakovës, paraqiten vështirësi në operimin e trafikut për shkak të parametrave teknik të rrugëve të cilët rezultojnë të pamjaftueshme për ti përballuar kërkesat për qarkullim të automjeteve, si dhe për shkak të kërkesave të mëdha për parkingje në afërsi të rrugëve. Probleme të tilla të evidentuara janë kryesisht në pjesët më atraktive të qytetit siç është zona historike “Qarshia e Madhe” dhe zona në pjesën qendrore të qytetit. Prandaj, nevoja për devijim e trafikut motorik, sidomos trafikut tranzit nga pjesët më atraktive të qytetit, është vlerësuar si nevojë për përmirësimin e nivelit të shërbimit, rritjen e sigurisë në trafik, mundësinë për lëvizje aktive në qytetin e Gjakovës, si dhe funksionalitet të rrjetit ndërlidhës të vendbanimeve.

Nga ajo që u tha më lartë, mobiliteti brenda qytetit të Gjakovës është shumë i hendikepuar në mungesë të një sistemi të mirëfillt të transportit urban. Rrjedhimisht, banorët e qytetit janë të varur nga transporti individual. Një vështirësi

shtesë këtu paraqet edhe mungesa e shtigjeve për biçiklistë dhe këmbësorë. Prandaj, është i mirëseardhur ndërtimi i shtigjeve të reja, përmirësimi i atyre ekzistuese dhe ndërlidhja funksionale e shtigjeve për këmbësorë çiklistë për një funksionalitet të rrjetit ndërlidhës të vendbanimeve. Për një pjesë të vendbanimeve rurale, mungon infrastruktura e mirëfilltë rrugore dhe si rezultat i kësaj mungese, disa fshatra rezultojnë të mos kenë lidhje të mira me pjesën Urbane, kryesisht bëhet fjalë për lokacionet me rrugë të paasfaltuara, e sidomos në zona pa banorë. Ky fakt e vështëron rrjetin ndërlidhës dhe funksionalitetin e vendbanimeve si tërësi.

Në dispozicion janë disa linja të transportit publik, të cilat u ofrojnë shërbime transporti qytetarëve. Problem i theksuar në transportin e udhëtarëve është edhe operimi joformal i kombi-busëve në linjat ndër-urbane dhe taksive. Në këtë drejtim, për funksionalizim sa më të mirë të linjave të transportit publik si ndërlidhje e vendbanimeve, kërkohet funksionalizimi i linjave ekzistuese dhe shtimi i linjave të reja për mbulueshmërinë e gjithë territorit të Komunës me transport publik.

Furnizimi me ujë për qytetarët e Komunës së Gjakovës bëhet nga Liqeni i Radoniqit dhe nga pusët në zonat rurale. Aktualisht KRU “Gjakova” sh.a, e cila është ofruesi i vetëm me ujë të pijshëm në komunën e Gjakovës, ofron shërbime të ujit të pijshëm për qytetin e Gjakovës dhe për 88 vendbanime, ndërsa për 3 vendbanime, nuk ka rrjet të ujësjellësit. Ky shërbim ofrohet 24 orë pa ndërprerje, me përjashtim të rasteve kur ka defekte apo probleme të natyrës teknike. Në komunën e Gjakovës, nuk kanë qasje në rrjetin e ujësjellësit 3 vendbanime (Zylfaj, Goden dhe Qerret), ndërsa lagjja e Jetishëve në Brekoc pritet të furnizohet me qasje në rrjetin e ujësjellësit.

Sa i përket lidhjes me rrjetin e kanalizimit, shërbimi aktual ofron shërbime të kanalizimit për rreth 50% të popullsisë. Ujërat e ndotura nga qyteti i Gjakovës rrjedhin pa u trajtuar në rrjedhat ujore përreth. Në qytetin e Gjakovës, shkalla e kycjes në sistemin e kanalizimeve është në masën 85%.

Vlen të theksohet se përafërsisht 80% e banorëve që jetojnë në qytet, ujërat fekale i derdhin në rrjetin e kanalizimit fekal publik. Gjendja e kanalizimeve ekzistuese, është e dobët dhe besohet se ndodhin rrjedhje të mëdha. Bazuar në gjendjen ekzistuese të rrjeteve të kanalizimit të ujërave të ndotura dhe atmosferike si dhe numrit të prognozuar të banorëve, në pjesë të qytetit dhe vendbanimeve rurale, kanë nevojë për rrjete të reja të ujërave të ndotura, Kolektorët kryesor si dhe ndërtimi i kanalizimeve të reja në zonën urbane të Gjakovës, për të unifikuar rrjetet e fragmentuara ashtu që i tërë kanalizimi të rrjedhë në një pikë të vetme.

Gjendja e furnizim me energji elektrike është kryesisht e mirë dhe stabile. Furnizimi i konsumatorëve të qytetit të Gjakovës dhe fshatrave të kësaj komune, bëhet nëpërmjet nënstacioneve elektrike ekzistuese të rrjetit transmetues të Republikës së Kosovës.

Të gjithë operatorët e telekomunikacionit të cilët operojnë në Komunën e Gjakovës, ofrojnë shërbimet e internetit, TV digital, dhe disa prej tyre edhe telefoni FIX-e. Operatorët e licensuar, i ofrojnë këto shërbime kryesisht në zonat urbane dhe në disa zona rurale ku përqëndrimi i qytetarëve/banesave është më i madh. Ndërsa, në zonat e largëta dhe më pak të banueshme, këta operatorë nuk ofrojnë shërbime.

3.8.4. Vendbanimet sipas llojit dhe lartësisë mbidetare

Zhvillimi i vendbanimeve në komunën e Gjakovës është i lidhur me karakteristikat gjeomorfologjike të terrenit, ku vërehet se numri më i madh i vendbanimeve, 33 zona kadastrale (rreth 55%), gjenden në zonën kryesisht të rrafshët, me lartësi mbidetare nga 250-500m.

Këto vendbanime gjenden në pjesën qendrore të komunës, dhe janë vendbanimet e vetme me tokë të klasit I-IV, të përshtatshme për bujqësi. Në këtë zonë shtrihet edhe qyteti i Gjakovës.

Në pjesën e rrafshët, gjejmë vendbanime të llojeve të ndryshme, disa prej tyre të koncentruar, por edhe ato të zhvilluara në mënyrë gjatësore përgjatë rrugëve lokale dhe magjistrale, duke formuar kështu korridore të dendura ndërtimesh.

Afër 25%, gjegjësisht 17 zona kadastrale shtrihen në zonën e përzier në lartësi të ndryshueshme, prej 300-800m. Këto vendbanime kryesisht janë të shpërndara, kjo për shkak të ndryshimeve në konfiguracion të terrenit, dhe zhvillimit të pa planifikuar të zgjerimit të tyre.

Ndërsa, 14 zona kadastrale (afër 20 %) shtrihen në zonë malore, në lartësi mbidetare duke filluar prej 350-2200m. Këto vendbanime gjenden në pjesën perëndimore të komunës, të cilat janë vendbanime me numër të vogël të banorëve. Në përgjithësi kanë formën e vendbanimeve të shpërndara, për shkak të konfiguracionit të terrenit, si dhe me zhvillim mjaft të ulët demografik, ekonomik e social.

3.8.5. Raporti në mes të sipërfaqeve të ndërtuara dhe të pa ndërtuara

Në Komunë shtrihen 11 zona kadastrale, sipërfaqja ndërtimore e të cilave është e ndërtuar mbi 15%.

Tabela 229. Zonat Kadastrale me sipërfaqe të ndërtuar mbi 15%

	Gjakovë qytet	Rogovë II	Koshare	Palabardhë	Kushavec	Osek pashë	Batushë	Zhdrellë	Guskë	Gjakovë jashtë qytet	Trakaniq
Sipërfaqja ndërtimore e ZK (ha)	249.4	7.94	1.06	14.86	12.92	22.75	36.9	24.17	10.84	567.4	32.5
Sipërfaqja e ndërtuar(ha)	68.16	1.51	0.20	2.66	2.14	3.54	5.71	3.72	1.66	86.37	4.93
Përqindja e sipërfaqja së ndërtuar (%)	27.33	19.05	18.87	17.87	16.57	15.55	15.47	15.41	15.32	15.22	15.18

Në Komunë shtrihen 28 zona kadastrale, sipërfaqja ndërtimore e të cilave është e ndërtuar 10- 15%.

Tabela 230. Zonat Kadastrale me sipërfaqe të ndërtuar 10-15%.

	Skivjan	Dobrixhë	Moglicë	Meçe	Dujakë	Novosellë e Fërrme	Janosh	Rracaj	Jahoc	Sheremet	Novosellë e Poshtme	Gërgoc	Jabllanicë	Dobilbare
Sipërfaqja ndërtimore e ZK (ha)	109.77	31.25	42.31	10.2	76.5	40.5	23.6	28.6	182.7	60.09	47.21	17.28	33.12	58.2
Sipërfaqja e ndërtuar(ha)	16.10	4.55	6.11	1.47	10.9	5.76	3.31	3.90	24.74	7.80	5.87	2.13	4.05	7.07
Përqindja e sipërfaqja së ndërtuar (%)	14.67	14.56	14.43	14.33	14.3	14.2	14.0	13.5	13.54	12.98	12.44	12.34	12.22	12.14
	Nivokaz	Zylfaj	Brekoc	Vraniq	Smolicë	Firzë	Bec	Zhabel	Kodra e hutit	Bishtazhin	Rogovë I	Qerim	Cermjan	Osek hilë
Sipërfaqja ndërtimore e ZK (ha)	35.09	5.35	125.7	20.5	40.0	39.4	91.8	43.0	37.29	46.59	227.3	118.0	96.26	75.19
Sipërfaqja e ndërtuar(ha)	4.10	0.62	14.40	2.35	4.52	4.40	9.63	4.51	3.89	4.85	23.24	11.92	9.68	7.54
Përqindja e sipërfaqja së ndërtuar (%)	11.67	11.51	11.45	11.4	11.3	11.1	10.4	10.4	10.43	10.42	10.22	10.09	10.06	10.03

Në Komunë shtrihen 19 zona kadastrale, sipërfaqja ndërtimore e të cilave është e ndërtuar 5 - 10% të territorit.

Tabela 231. Zonat Kadastrale me sipërfaqe të ndërtuar 5-10%

	Goden	Ujz	Hereç	Kralan	Babaj bokës	Marmull	Lipovec	Kodralia becit	Zhub	Smaç
Sipërfaqja ndërtimore e ZK (ha)	4.11	61	80.94	58.12	55.12	59.76	55.69	27.64	9.33	32.79
Sipërfaqja e ndërtuar(ha)	0.41	5.80	7.17	5.13	4.78	4.98	4.63	2.22	0.75	2.49
Përqindja e sipërfaqja së ndërtuar (%)	9.86	9.51	8.86	8.83	8.67	8.33	8.31	8.03	8.02	7.61
	Damjan	Berdosanë	Molliq	Devë	Gërçinë	Zid sadik age	Brovinë	Raqë	Korenicë	
Sipërfaqja ndërtimore e ZK (ha)	261.55	59.95	30.48	31.99	87.54	52.71	33.16	17.48	38.12	
Sipërfaqja e ndërtuar(ha)	19.61	4.48	2.18	2.23	6.08	3.25	1.85	0.92	2.00	
Përqindja e sipërfaqja së ndërtuar (%)	7.50	7.47	7.16	6.97	6.95	6.16	5.58	5.27	5.24	

Në Komunë shtrihen 11 zona kadastrale sipërfaqja ndërtimore e të cilave është e ndërtuar nën 5% të territorit.

Tabela 232. Zonat Kadastrale me sipërfaqe të ndërtuar nën 5%

	Stubell	Orize	Ponoshec	Vogovë	Popovc	Shishmon i bokës	Pjetershan	Berjah	Qerret	Radoniq	Ratkoc
Sipërfaqja ndërtimore e ZK (ha)	8.26	41.86	35.29	32.67	11.69	29.6	94.46	9.48	0	0	0
Sipërfaqja e ndërtuar(ha)	0.40	1.98	1.54	1.42	0.50	1.27	3.79	0.36	0	0	0
Përqindja e sipërfaqja së ndërtuar (%)	4.81	4.74	4.38	4.34	4.31	4.28	4.01	3.79	0	0	0

* Tabelat paraqesin raportin mes sipërfaqes së ndërtuar dhe të pa ndërtuar brenda Kufirit Ndërtimor. Këtu përjashtohet toka bujqësore.

3.8.6. Vendbanimi urban

Vendbanimi urban/ zona urbane- është zona e cilat fizikisht formon pjesën e një qyteti dhe karakterizohet me pjesë të rëndësishme të sipërfaqeve të ndërtuara, densitetit të lartë të popullsisë dhe banimit, punësim dhe transport të konsiderueshëm dhe infrastrukturë tjetër.¹⁰⁵ Qyteti i Gjakovës paraqet zonën urbane me karakteristika të densitetit më të lartë të popullsisë në komunë, me hapësira të konsiderueshme të punës, transportit, hapësirave rekreative, etj.

3.8.6.1. Zhvillimi historik i zonës urbane

Zhvillimi historik i zonës urbane ka kaluar në pesë faza të rëndësishme, 1) atë të zhvillimit gjatë kohës së sundimit të Turqisë; 2) zhvillimi deri më vitin 1941; 3) zhvillimi pas vitit 1941, 4) zhvillimi pas miratimit të PGJU 1988, dhe faza e fundit 5) zhvillimi i pas luftës deri më sot.

¹⁰⁵ Nënkapitulli 2.1. 1. Vendbanimet formale, Kapitulli 2. Vendbanimet. Shtojca Normat teknike të Planifikimit Hapësinor. MMPH 2017.

Faza e parë është periudha e zhvillimit nga fundi i shekullit të 16-të dhe fillimi i shekullit të 17-të, kur Gjakova u zhvillua në një qytet. Qyteti u shtri pranë brigjeve të lumit Krena, nën malësinë e Çabratit, duke u organizuar rreth objekteve fetare, hamameve dhe çarshisë. Kjo strukturë urbane është me territor të vogël mirëpo vendos bazat e zhvillimit të qytetit të Gjakovës.

Qendra e qytetit të vjetër me Çarshinë e Madhe janë karakteristikat më e fortë e qytetit të Gjakovës që u shtri në drejtim të veri-jugut në anën perëndimore të lumit Krena.

Faza e dytë për nga tipologjia zhvillimore i përngjan fazës së parë, mirëpo në fazën e dytë qyteti i Gjakovës kalon nëpër një zhvillim më të hovshëm banimor dhe tregtar. Në këtë fazë qyteti kryesisht u zgjerua në pjesën lindore, përgjatë bregut lindor të lumit Krena. Pas Luftës së Parë Botërore, qyteti është shtrirë në drejtim të pjesës verilindore. Zona e qytetit zgjerohet në mënyrë të njëtrajtshme në drejtim të jugut, lindjes dhe veriut, ndërsa në drejtim të perëndimit "ndalohej nga mali i Çabratit".

Zhvillimi në të dy fazat karakterizohet me strukturë organike urbane, i dominuar nga struktura e vogël dhe e dendur e ndërtesave dhe rrugicave të ngushta të shtruara me kalldërme. Gjatë kësaj kohe qyteti u popullua me funksione publike si xhami, hamame, tyrbe, sahat kullë, hane, etj.

Zhvillimi vazhdon në fazën e tretë, në një periudhë kohore karakteristike gjatë regjimit politik nën Jugosllavinë. Në këtë periudhë u krijua qyteti modern i Gjakovës, që u shtri ndërmjet lumenjve Krena dhe Trakaniq. Ky zhvillim karakterizohet me një strukturë zhvillimore më të urbanizuar, rrugë më të drejta, parcelim më të rregullt dhe lagje të reja me shtëpi me një njësi dhe në varg. Ndërtesa të mëdha me apartamente të ndryshme dhe hoteli i madh Pashtriku janë dominuese në qendrën moderne të qytetit. Rrugët e gjera që të qojnë në drejtim të qendrës, janë të kufizuara nga blloqet e mëdha dhe ndërtesat publike.

Qendra e madhe shkollore dhe një zonë ushtarake e boshatisur janë zhvillim dominues i pjesës qendrore të qytetit modern. Ndërtesat banuese prapa rrugëve të gjera janë kryesisht ndërtime të vogla dhe të shpeshta.

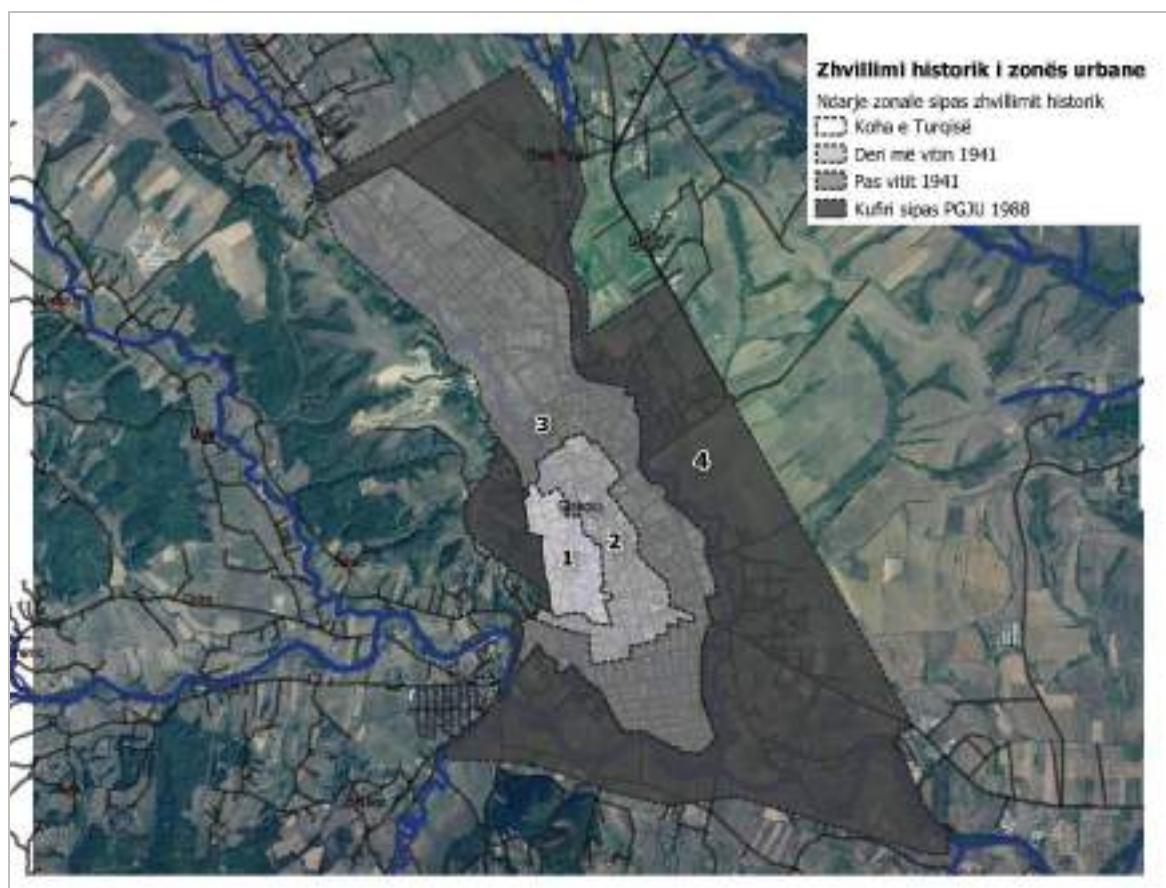

Figura 36. Zhvillimi urban në faza historike i qytetit të Gjakovës, Burimi: Plani Zhvillimor Komunal 2006- 2015+

Ky zhvillim me tipologji të njëjtë, vazhdon edhe deri dhe pas vitit 1988, kur dhe miratohet Plani Gjeneral Urban (PGJU) për qytetin e Gjakovës. Plani mund të ndahet në tri pjesë. Zhvillimi pas miratimit të PGJU 1988 ende vazhdon me strukturë të njëjtë urbane, me shtesa si zona industriale në jug, zgjerim të kufiri urban në drejtim të tokave bujqësore në perëndim, etj.

Pjesa jugore, Blloku i Ri, është zona e fundit e planifikuar. Rrjeti koordinativ i rrugëve të gjera janë karakteristike e kësaj zone. Blloqet e mëdha të banesave i rrethojnë rrugët kryesore në pjesën verilindore dhe në qendër. Pjesa tjetër e mbetur e këtyre zonave kryesisht të banuara, është ndërtuar me shtëpi të mëdha III-IV katesh.

Ekzistojnë dy zona të mëdha industriale në qytetin e Gjakovës. Më e madhja është e vendosur në hyrje të pjesës juglindore të qytetit, në rrugën për Prizren. Fshati Zidi i Sadik Agës si dhe një numër i vendbanimeve joformale, janë vendosur afër kësaj zone industriale. Shumica e kësaj industrie në këtë zonë nuk është në funksion- jashtë përdorimit.

3.8.6.2. Trendi i zhvillimit të zonës urbane

Zhvillimi (rritja) e Zonës urbane të Gjakovës:

- Në vitin 2000 ZU e Gjakovës ka pas një sipërfaqe prej 762ha;
- Në vitin 2012 ZU e Gjakovës ka rreth 833ha ose afërsisht për 9.3% më e madhe;
- Në vitin 2018 ZU e Gjakovës ka një sipërfaqe prej 984ha, ose 18% më e madhe nga matja paraprake;
- Sipas hartës konstatohet se kahja e rritjes është bërë në të gjitha anët, me një rritje relativisht të vogël;
- Toka bujqësore është toka më e preferuar për zhvillim;
- Ndërtimi kryesisht është me shtëpi banimi me një njësi, me etazhitet të ulët, i shtrirë përgjatë rrugëve ekzistuese dhe rrjedhave lumore që kalojnë në ZU.¹⁰⁶

Zgjerimi i pakontrolluar urban është shtrirja e paplanifikuar dhe e pakontrolluar e zhvillimit urban në zonat përreth kufirit të qytetit. Ky term gjithashtu përdoret për të treguar rritjen gjeografike ekspansive, të shpejtë dhe nganjëherë të papërgjegjshme të një zone përkatëse urbane.

Fatmirësisht, në qytetin e Gjakovës nuk ka paraqitje të nivelit të lartë të zhvillimeve jashtë kufirit urban. Kjo falë, strukturës gjeografike, ku pjesa malore Çabratit nuk ka lejuar zgjerime në drejtim të pjesës perëndimore, ndërsa në zonën lindore zhvillimi është ndaluar, ndonëse rrafsh, nga legjislacioni nën mbrojtje të tokës bujqësore. Faktikisht, zgjerimet e pakta të pakontrolluara të kufirit ndërtimor kanë ndodhur në shkallë më të ulët se në komuna tjera dhe atë në drejtim jugor dhe verior, duke krijuar morfologji urbano- rurale, që d.m.th. zhvillim por me karakteristika rurale (parcela të çrregullta, parcela më të mëdha, objekte përcjellëse bujqësore) apo zhvillim me karakteristika urbane por në mungesë të infrastrukturës adekuate përcjellëse, si rrugë qorre të ngushta, mungesë parqesh dhe parkingjesh, etj.

Zonat peri-urbane janë zona të cilat janë në një formë të tranzicionit nga zonat strikt rurale në ato urbane. Këto zona shpesh përfaqësojnë puthitjen direkt ndërmjet urbanes dhe rurales dhe përfundimisht mund të evoluojnë në zona plotësisht urbane. Zonat peri-urbane janë vende komponenti kryesor i të cilave janë njerëzit : ato janë mjedise të banuara. Komuna e Gjakovës në mënyrë të vazhdueshme ka bërë përmirësimin e kufirit urban, duke nxjerr vendime të KK për zgjerim të kufirit të zonës ndërtimore, dhe në këtë mënyrë është bërë një kontroll artificial i zhvillimeve peri-urbane të pakontrolluara siç janë në drejtim të vendbanimit Brekoc dhe Jahoc, në drejtim të Qerim, Osek Pasha dhe Osek Hil, dhe zhvillimet në jug në drejtim të Moglicës. Ndonëse jashtë kufiri të zonës urbane sipas PGJU 1988; të gjitha këto zhvillime janë në kuadër të kufirit urban sipas ndryshimeve të fundit për kufirin ndërtimor të zonës së qytetit sipas vendimit të KK 01 nr. 011- 606/ 2013.

3.8.6.3. Morfologjia urbane

Qyteti i Gjakovës i takon tipit të grumbulluar të dendur të vendbanimeve. Nëse e analizojmë formën, dhe madhësinë e parcelave, rrjetin e rrugëve në zonën urbane, atëherë del se kemi të bëjmë më një territor mjaft të urbanizuar të

¹⁰⁶ Kapitulli 3. Rritja e zonave urbane në komunat e Kosovës 2000-2018. Instituti për Planifikim Hapësinor. Nëntor 2018.

tipologjisë së dendur, mirëpo me intensitet të ulët zhvillimor dhe banesor. Shumica e strukturës së ndërtuar në Gjakovë është e tipologjisë shtëpi më vete dhe shtëpi në varg.

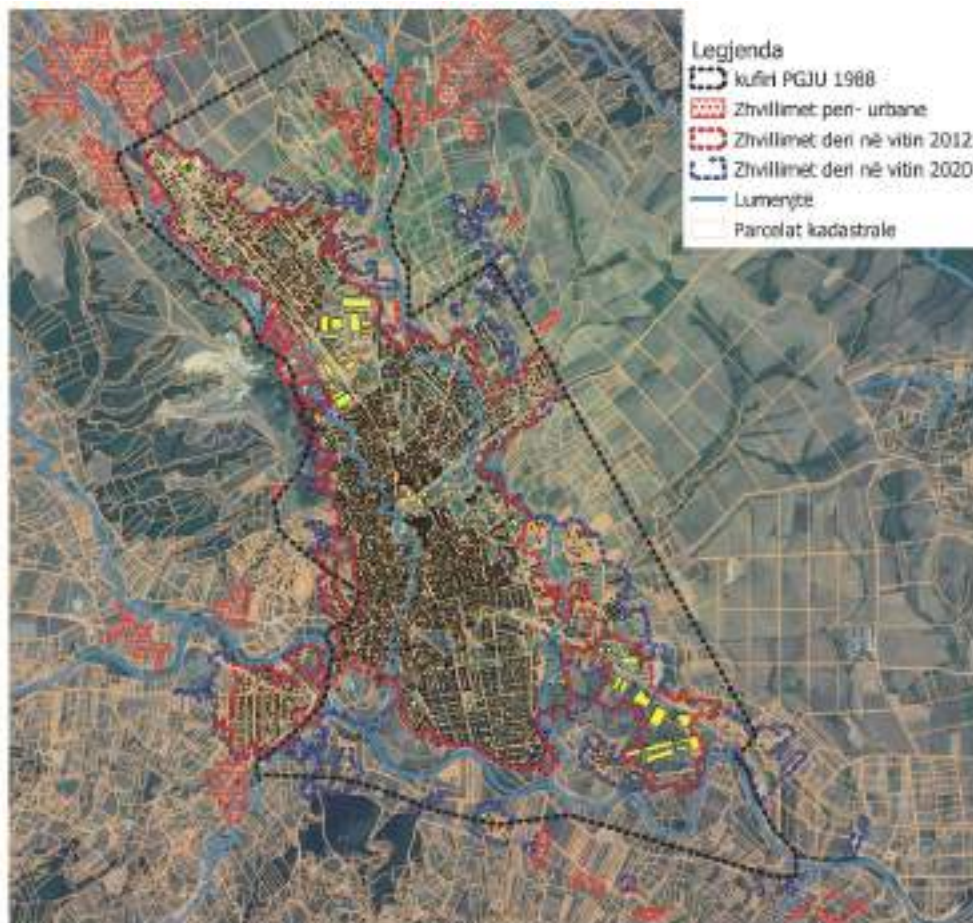

Figura 37. Zhvillimet ndër vite në zonën urbane

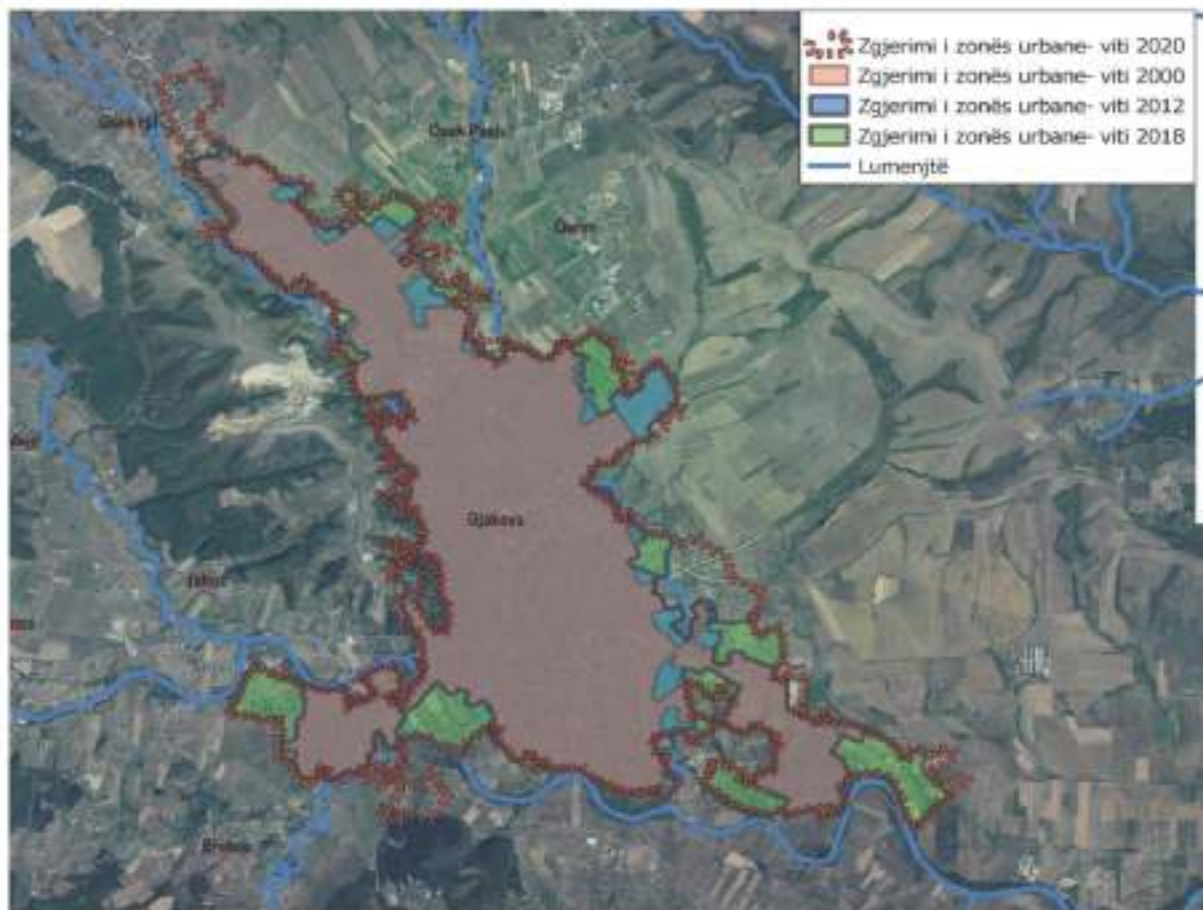

Figura 38. Zhvillimet e zonës urbane ndër vite

3.8.7. Strukturat e ndërtuara

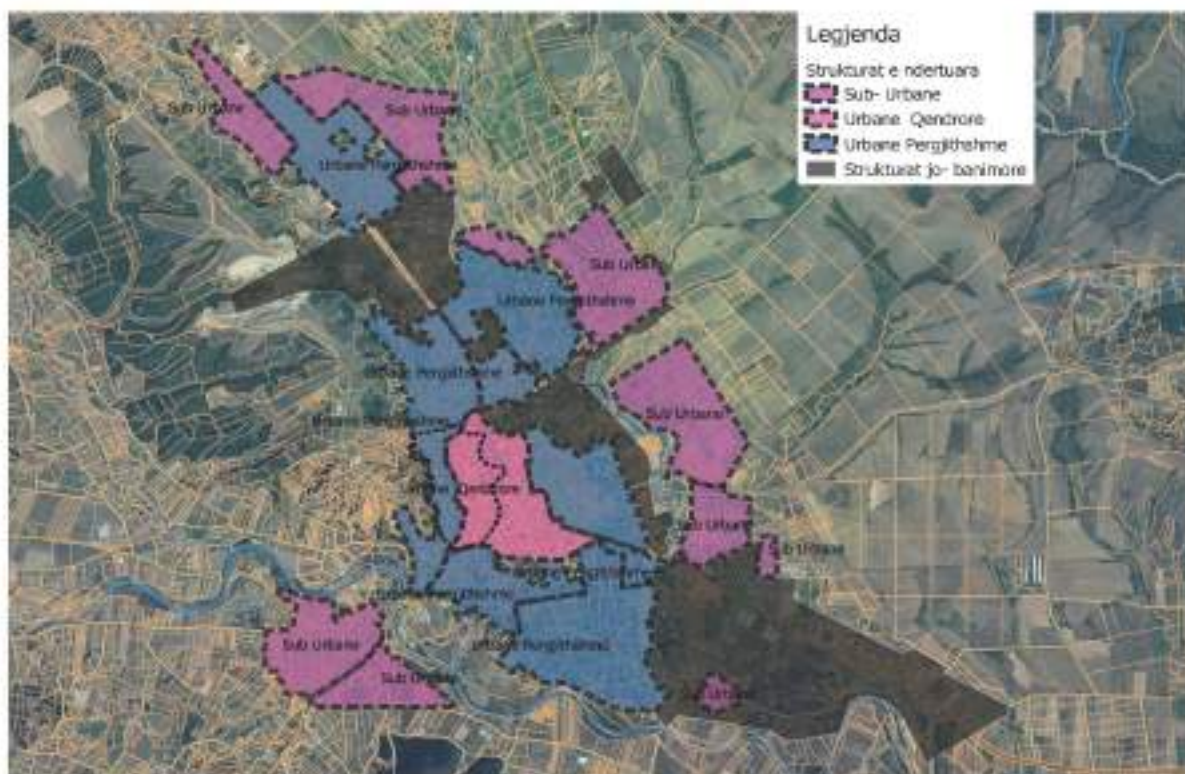

Figura 39. Strukturat e ndërtuara të zonës urbane

3.8.8. Vendbanimet rurale - shtrirja, struktura dhe madhësia

Rrjeti i vendbanimeve rurale në komunën e Gjakovës paraqet një heterogjenitet të shtrirjeve dhe një mozaik interesant të përhapjes hapësinore. Qasja e analizës së rrjetit, sistemit dhe e strukturës së vendbanimeve rurale në komunën e Gjakovës, sipas shumë karakteristikave fizionomiko-morfologjike, funksionale dhe demografike, paraqet specifikë të rrallë, që kërkon hulumtime të hollësishme, dhe ndërdisiplinore. Territori i komunës së Gjakovës karakterizohet me numër të madh vendbanimesh për njësi sipërfaqesh. Komuna e Gjakovës përbëhet nga 91 vendbanime, pjesë e 69 zonave kadastrale, të cilat shtrihen në një territor prej 586 km², prej të cilave 2.5 km² i takojnë qytetit të Gjakovës brenda në qytet, 23 km² Gjakovës jashtë qytetit dhe 3.2 km² Zidit të Sadik Agës, duke bërë kështu 28.7 km² të zonës urbane.

3.8.9. Trendët, nevojat, projeksionet dhe prognozat

Trendi i zhvillimeve dëshmon se një pjesë e komunës së Gjakovës është zhvilluar në mënyrë të pa kontrolluar. Zona urbane ka pasur koncentrim më të madh të ndërtimeve, ndërkohë që në zonat rurale zhvillimi ka qenë i shpërndarë në të gjithë territorin dhe rrjedhimisht i pa balancuar. Intensitet më të madh zhvillimi dhe më të shpërndarur ka pësuar pjesa qendrore e komunës, në veçanti vendbanimet përreth zonës urbane.

Tabela më poshtë jep në detaje për secilën zonë kadastrale karakteristikat kryesore të tyre, ku dhe do të bazohen gjetjet kyqe.

Tabela 233. Kategorizimet e vendbanimeve

Zona Kadastrale	Kategori e rendit hapësinor	Strukturë e vendbanimit	Morfologjia hapësinore	Relievi (m)	Identiteti ekonomik
Gjakovë	Hapësirë Urbane	Qendër e rendit të lartë	I koncentruar	I rrafshët 350-400	Përzier
Gjakovë jashtë qytet	Hapësirë Urbane	Qendër e rendit të mesëm	I koncentruar	I rrafshët 350-400	Përzier
Zid sadik age	Hapësirë Sub-urbane	Qendër e rendit të mesëm	Linear	I rrafshët 300-350	Industriale
Damjan	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	Malor 400-800	Bujqësor
Rogovë I	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I koncentruar	I rrafshët 300-400	Bujqësor
Rogovë II	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	Linear	I rrafshët 300-350	Bujqësor
Brekoc	Hapësirë Sub-urbane	Qendër e rendit të mesëm	I shpërndarë	I rrafshët 350-400	Përzier
Skivjan	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I rrafshët 400-450	Bujqësor
Gërçinë	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I koncentruar	Malor 500-1500	Bujqësor
Bec	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I rrafshët 250-400	Bujqësor
Kralan	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I përzier 350-500	Bujqësor
Osek hilë	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I rrafshët 350-400	Përzier
Cermjan	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I përzier 350-500	Bujqësor
Batushë	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I rrafshët 450-1050	Bujqësor
Doblibare	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I rrafshët 350-400	Bujqësor
Lipovec	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I përzier 400-800	Bujqësor
Hereç	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I përzier 450-500	Përzier
Qerim	Hapësirë Sub-urbane	Qendër e rendit të mesëm	I shpërndarë	I rrafshët 350-400	Përzier
Dujakë	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I rrafshët 400-450	Përzier
Novosellë e Epërme	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I rrafshët 400-450	Bujqësor
Nivokaz	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I koncentruar	I përzier 500-550	Përzier

Marmull	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I koncentruar	I rrafshët 300-350	Bujqësor
Molliq	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I koncentruar	Malor 500-1000	Përzier
Babaj bokës	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	Malor 350-100	Përzier
Ponoshec	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	Malor 500-1100	Përzier
Brovinë	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	Malor 500-900	Përzier
Jahoc	Hapësirë Sub-urbane	Qendër e rendit të mesëm	I koncentruar/ I shpërndarë	I rrafshët 350-400	Përzier
Devë	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	Malor 400-900	Bujqësor
Novosellë e Poshtme	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I rrafshët 400-450	Bujqësor
Shishman i bokës	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	Malor 450-1000	Përzier
Smolicë	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I rrafshët 450-500	Përzier
Korenice	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I rrafshët 350-400	Përzier
Vogovë	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I rrafshët 400-450	Bujqësor
Firzë	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I përzier 350-400	Bujqësor
Jabllanicë	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I koncentruar	I rrafshët 400-500	Bujqësor
Smaç	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I rrafshët 350-400	Bujqësor
Bishtazhin	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I koncentruar	I rrafshët 300-350	Bujqësor
Ujz	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I rrafshët 300-400	Bujqësor
Zhabel	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	Linear	I përzier 400-500	Bujqësor
Raqë	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I përzier 300-400	Bujqësor
Trakaniq	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I rrafshët 350-400	Përzier
Moglicë	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I përzier 300-350	Turistik
Gërgoc	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I përzier 450-500	Bujqësor
Janosh	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I koncentruar	I rrafshët 400-450	Bujqësor
Berdosanë	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I rrafshët 300-400	Bujqësor
Popovc	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	Malor 450-1000	Bujqësor
Zhdrellë	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I rrafshët 350-500	Bujqësor
Vraniq	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I rrafshët 250-350	Bujqësor
Osek pashë	Hapësirë Sub-urbane	Qendër e rendit të mesëm	I shpërndarë	I rrafshët 350-400	Bujqësor
Palabardhë	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I rrafshët 400-450	Bujqësor
Pjetërshan	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I përzier 400-600	Bujqësor
Kodra hutit	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I rrafshët 350-450	Bujqësor
Rracaj	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I rrafshët 400-500	Bujqësor
Kushavec	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I rrafshët 350-400	Bujqësor
Stubëll	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I përzier 450-500	Bujqësor
Meçe	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I rrafshët 250-300	Bujqësor
Sheremet	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I përzier 400-500	Përzier
Dobrixhë	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I rrafshët 450-500	Përzier
Dol	Hapësirë Rurale	Qendër e rendit të ultë	I shpërndarë	I përzier 400-600	Bujqësor
Berjah	Hapësirë Rurale	Qendër bazike	I shpërndarë	I përzier 450-500	Përzier
Kodrallë becit	Hapësirë Rurale	Qendër bazike	I shpërndarë	I përzier 450-550	Përzier
Guskë	Hapësirë Rurale	Qendër bazike	I shpërndarë	I rrafshët 350-400	Përzier
Zhub	Hapësirë Rurale	Qendër bazike	I shpërndarë	Malor 400-750	Përzier
Orize	Hapësirë Rurale	Qendër bazike	I shpërndarë	I rrafshët 350-400	Përzier

Goden	Hapësirë Rurale	Qendër bazike	I shpërndarë	Malor 600-1000	Bujqësor
Zylfaj	Hapësirë Rurale	Qendër bazike	I shpërndarë	Malor 500-800	Bujqësor
Rakoc	Hapësirë Rurale	Qendër bazike	-	I përzier 450-500	Bujqësor
Çerret	Hapësirë Rurale	Qendër bazike	-	Malor 650-1100	Bujqësor
Koshare	Hapësirë Rurale	Qendër bazike	-	Malor 900-2200	Turistik
Radoniq	Hapësirë Rurale	Qendër bazike	-	I përzier 450-500	Përzier

Zhvillimi i shpërqendruar ka ndodhë për shkak të presionit të madh për ndërtim në qytetin e Gjakovës, gjë që ka ndikuar që ndërtimet të kalojnë përtej kufirit aktual të zonës urbane në vendbanimet përreth. Në këtë mënyrë, vendbanimet rurale pothuajse janë bashkëngjitur me zonë urbane duke marr parasysh shkallën e zhvillimit. Zhvillimet me intensitet më të lartë vërehen sidomos në jug-perëndim të zonës urbane, Brekoc dhe Veriore, Jahoc. Si të tilla, këto vendbanime sot funksionojnë si qendra sub-urbane si rezultat i afërsisë së tyre me qytetin dhe kërkesës së lartë për zhvillim dhe shërbime.

Vendbanimet të cilat janë të përfshira në komusacion dhe rrjet te ujitjes: Gjakovë jasht qytet, Zidi sadik age, Rogovë I, Rogovë II, Bec, Doblibare, Marmull, Novosell e Poshtme, Ujz, Trakaniq, Berdosanë, Vraniq dhe Osek Pashë.

Vendbanimet me tendencë të rritjes kundrejt tokës bujqësore: Rogovë; Novosellë e Poshtme; Osek Pashë; Kralan; etj. Me rastin e hulumtimit të gjendjes ekzistuese gjatë hartimit të Profilit komunal janë evidentuar vendbanimet me potencial të zgjerimit dhe në hartimin e vizionit për zhvillimin e komunës është trajtuar edhe tema e zgjerimit të vendbanimeve. Vendbanimet ku nuk parashihet zgjerim të hapësirës banuese në shtrirjen e tyre territoriale sugjerohet që zhvillimet eventuale të orientohen drejt densifikimit, kompaktësimit të strukturës fizike.

Zgjerimi i vendbanimeve para së gjithash duhet të bazohet mbi parimet e densifikimit, shfrytëzimit racional të tokës dhe mbrojtjes së tokës bujqësore.

Sfidat, gjetjet kyçe dhe supozime të pranuar, identifikimi i problemeve dhe konstatimet kryesore

Sfidat, identifikimi i problemeve dhe konstatimet kryesore të vendbanimeve

Gjatë vlerësimit të gjendjes ekzistuese të vendbanimeve janë identifikuar sfidat vijuese:

- Mungesa e lidhjes së mire mes zonës urbane me vendbanimet rurale malore;
- Qasja e dobët nga vendbanimet sub- urbane në zonë urbane;
- Shuarja e vendbanimeve malore dhe dyndja e tyre ne zonë urbane;
- Mungesa e qasjes në infrastrukturë teknike-ujësjellës e kanalizim për disa nga vendbanimet;
- Mungesa e infrastrukturës përkatëse si dhe shpërndarja jo e balancuar e infrastrukturës publike dhe sociale;
- Mobiliteti brenda qytetit është shumë i hendiëkuar në mungesë të një sistemi të transportit urban;
- Numër i lartë I ndërtimeve pa leje, që duhet integruar dhe urbanizuar;
- Zhvillime të paplanifikuara me mungesën konsekuente të shërbimeve dhe hapësirave të gjelbër publike ;
- Morfologji dhe strukturë urbane jo konsistente në pjesët sub- urbane të qytetit;
- Mungesë e infrastrukturës dhe shërbimeve publike në lagjet sub- urbane;
- Zgjerime të mëdha me densitet të ulët të cilat konsumojnë dhe copëtojnë kualitetin e tokës bujqësore më shumë se që është e arsyeshme me të njëjtën popullsi të caktuar;

Gjetjet kyçe dhe supozime të pranuar

- Qyteti i Gjakovës paraqet qendrën administrative, ekonomike e kulturore për gjithë territorin e komunës, por edhe për komunat fqinje, si qytet i madh në rajon.
- Qyteti i Gjakovës i takon tipit të koncentruar të vendbanimeve. Nëse e analizojmë madhësinë e parcelave në zonën urbane, atëherë del se kemi të bëjmë më një territor mjaft të fragmentuar ku shumica e parcelave, nuk janë më të mëdha se 3 ari.
- Shumica e vendbanimeve janë të tipit të shpërndarë (52) me dendësi të ulët të banimit, dhe mungesë të infrastrukturës, pastaj ato të tipit të koncentruara (9), e që tregon drejtë për drejtë mungesën e një planifikimi të

mirëfilltë para zhvillimit të vendbanimeve, dhe në fund në një numër shumë të vogël vendbanimet lineare (3), që janë vendbanime të zhvilluara për-rreth rrugëve kryesore të komunës.

- Kjo shpërndarje e banimit brenda vendbanimeve ka rezultuar edhe me një dendësi të ulët apo mesatare tek shumica e vendbanimeve, me përjashtim të zonës urbane dhe vendbanimeve rreth saj, që vjen si rezultat i kërkesave të shumta për banim për shkak të zbrazjeve të vendbanimeve rurale drejt zonës urbane.
- Gjakova karakterizohet me tri lloje të relievit, pjesa qendrore e saj si zonë e rrafshët, unaza rreth saj duke shkuar kah veriu si zonë e përzier, dhe pjesa jug-perëndimore zonë malore.
- Edhe karakteri ekonomik në komunë mund të themi se në një masë dirixhohet nga relievi dhe afërsia me qendër. Zona qendrore që përfshinë zonën urbane me vendbanimet për-rreth zhvillojnë aktivitete të ndryshme ekonomike; zona jug-lindore zhvillon bujqësi...
- Duke parë trendët e numrit të popullsisë sipas regjistrimeve të ASK-së deri na vitin 2011, por edhe projeksione të popullsisë, del se popullsia e Gjakovës është kryesisht më rritje.

Përparësitë, dobësitë, mundësitë rreziqet - Analiza SWOT

Përparësitë	Dobësitë
• Zonë kompakte urbane; • Qendra e fuqishme e qytetit • Infrastruktura teknike bazike relativisht e mirë e vendbanimeve në përgjithësi; • Qasja e mirë e vendbanimeve në shërbime komunale; • Zonat për zhvillim në lokacione atraktive • Ndërprerja e ndërtimeve në zonat bujqësore • Përcaktimi i zonave urbane të reja • Densifikimi i fondit ndërtimor në zonat urbane si masë për ruajtjen e tokës bujqësore	• Vendbanime me shtrirje të shpërndarë • Vendbanime të zhvilluara në formë lineare; • Zhvillime të shpërqendruara jashtë zonës urbane • Parcelimi i madh i pronave në zonën urbane dhe rurale; • Lidhja jo e mirë e vendbanimeve me qendrën e Gjakovës • Humbja e tokës bujqësore për shkak të zgjerimit të vendbanimeve; • Ndërtimet ilegale në tokë bujqësore • Fragmentimi i tokës bujqësore në parcela të vogla • Krijimi i hapësirave për zhvillim komercial në mënyrë të pa kontrolluar
Mundësitë	Kërcënimet
• Hartimi Ligjit për Rregullim të tokës urbane (ku lehtëson miratimin dhe zhvillimin e planifikimit urban në kadastrë). • Miratimi i Ligjit për Pronën Publike. • Dendësimi i planifikuar i vendbanimeve ekzistuese në bazë të planeve hapësinore-veçanërisht në fshatra dhe në zonat sub-urbane; • Ndërprerja e ndërtimeve në zonat bujqësore • Përcaktimi i zonave urbane dhe për ndërtim të reja në sipërfaqe të përshtatshme për urbanizim • Densifikimi i fondit ndërtimor në zonat urbane si masë për ruajtjen e tokës bujqësore.	• Migrimi i popullsisë fshat – qytet. • Mungesa e dokumentacionit kadastral. • Pronësia e paqartë mund të pengojë zhvillimin e duhur. • Ndërtimet pa leje përgjatë rrugës mund ta bllokojnë zhvillimin e ardhshëm • Krijimi i vendbanimeve të shpërndara

3.9. Vendbanimet joformale

Në komunën e Gjakovës nga PZHK dhe PZHU e kaluar kanë qenë të identifikuar 3 lagje si vendbanime joformale e të cilat janë :

- Lagjja “Kolonia”,
- Lagjja “Brekoci” dhe
- Lagjja “Piskota (Dardania)”.

Që të tri këto vendbanime joformale janë trajtuar me plane rregulluese përveq një pjese të Lagjës Brekoc i cili mbetet i pazgjidhur në aspektin pronësor.

Shtrirja hapësinore

Figura 40. Vendbanimi joformal

3.9.1. Karakteristikat dhe numri i banorëve

Vendbanimet joformale karakterizohen me :

- Zotërimi joformal ose jo i sigurt i pronësisë,
- Shërbimet joadekuate të infrastrukturës teknike dhe sociale, si dhe
- Pjesëmarrje joadekuate ose mospjesëmarrje në qeverisje.

Gjendja e ndërtesave të banimit nuk është shumë e mirë dhe kjo tregohet nga gjendja ekzistuese e objekteve që janë marrë sa i përket kësaj çështje.

Në total ka rreth 45 objekte dhe 100 banorë.

Tabela 234. Klasifikimi i vendbanimeve joformale

Klasifikimi	Statusi juridik		Pronësia		Kushtet		Infrastrukturë	
Vendbanimet joformale	Formal	Joformal	E sigurt mbi tokën	E pasigurt mbi tokën	E mira fizike	E këqija fizike	Qasjes në infrastrukturë	Mungesë e qasjes në infrastrukturë
Brekoci		X		X	X		X	

3.9.2. Gjendjen ekonomike, sociale dhe mjedisore të vendbanimeve joformale të identifikuara

Sipas dokumentit të hartuar nga Ministria e Mjedisit dhe Planifikim Hapsinor 'Strategjia dhe Plani i Veprimit për Parandalimin dhe Rregullimin e Vendbanimeve Joformale në Kosovë 2011-2015', përcaktohet kategorizimi i VBJ-ve dhe atë si vijon:

1. Vendbanimi Joformal në kuadër të zonës urbane apo zonës rurale;
2. Vendbanimi Joformal në afërsi të ambienteve të rrezikshme për banorët;
3. Vendbanimi Joformal në tokën me pronësi të parregulluar;
4. Vendbanimi Joformal në afërsi të zonave të mbrojtura me rëndësi për shtetin;
5. Vendbanimi Joformal me mungesë të infrastrukturës fizike dhe sociale, ndikim negativ në mjedis.

Konform kategorizimit si më lartë, vendbanim joformal i përket kategorisë së parë, të zotërimit joformal ose jo i sigurtë i pronësisë, gjersa të gjithë banorët e këtij vendbanimi gëzojnë qasja adekuate në shërbime elementare, pjesëmarrje adekuate në qeverisje, si dhe nuk janë rrezikuar nga diskriminimi. Sa i përket gjendjes ekonomike ky vendbaim cilësohet të ketë gjendje jo të kënaqeshme ekonomike, duke pasur parasysh se shumica e ekonomive familjare i takojnë listës së familjeve me asistencë sociale.

Për të rregulluar çështjen pronësore të këtyre vendbanimeve joformale nevojitet koordinim në mes banorëve të VJF-së, autoriteteve dhe përfaqësuesve të pronës, bazuar në ligjet në fuqi deri në trajtimin përfundimtar dhe njohjen e pronësisë për banorët e VJF-së.

Sfidat, gjetjet kyçe dhe supozime të pranuar, identifikimi i problemeve dhe konstatimet kryesore.

Sfidat, identifikimi i problemeve dhe konstatimet kryesore të vendbanimeve

- Kostoja dhe kohëzgjatja e formalizimit dhe rregullimit të vendbanimeve joformale që do të duhej të jetë komponentë e obligueshme e strategjisë afatmesme dhe afatgjate të rregullimit të vendbanimeve joformale.
- Mungesa e detyrimeve ligjore për institucionet përgjegjëse të niveleve të ndryshme
- Mungesa e legjislacionit që do të i obligonte banorët e vendbanimeve joformale që të iniciojnë rregullimin e statusit pronësorë të tyre.
- Vendbanimi Joformal shtrihet në trekëndëshin e adresave/rrugëve: Pren Gjinaj, Martirët e Kombit dhe Minatori, duke e përfshirë një sipërfaqe prej 4.50 ha, me afërsisht 45 shtëpi me një njësi dhe 100 banorë¹⁰⁷;
- Mungesa e legjislacionit, pjesa e cila do të i obligonte banorët e vendbanimeve joformale, që ta iniciojnë dhe vazhdojnë deri në përfundim rregullimin e statusit të tyre pronësorë.

Gjetjet kyçe dhe supozime të pranuar

- Drejtoria e Urbanizmit të qytetit të Gjakovës ka vendosur që për hulumtimin e vendbanimeve joformale të marrë vetëm një lagje;
- Vendbanimi Joformal shtrihet në trekëndëshin e adresave/rrugëve: Pren Gjinaj, Martirët e Kombit, ky vendbanim joformal përfshinë një sipërfaqe prej 4.50 ha, një numër të shtëpive prej 45 si dhe numër të banorëve 100¹⁰⁸;
- Qështja e pronës është pronë komunale;
- Ky vendbanim joformal karakterizohet përmes çështjeve të pazgjedhura pronësore;
- Gjendja e ndërtesave të banimit nuk është shumë e mirë dhe kjo tregohet nga gjendja ekzistuese e objekteve që janë marrë sa i përket kësaj çështje;
- Gjendja sociale – ekonomike ky vendbanim cilësohet të ketë gjendje jo të kënaqeshme ekonomike, duke pasur parasysh se shumica e ekonomive familjare i takojnë listës së familjeve me asistencë sociale;
- Vendbanimi Joformal, posedon me objekt shëndetësor, shkolla me çerdhe (përmbajtje të arsimit fillor dhe parashkollor) janë në vendbanimin Brekoc.

¹⁰⁷ Numri i shtëpive individuale, është përcaktuar, përmes inqizimeve nga Gjeoportali-<http://geoportal.rks-gov.net/search>

¹⁰⁸ Numri i shtëpive individuale, është përcaktuar, përmes inqizimeve nga Gjeoportali-<http://geoportal.rks-gov.net/search>

- Destinimi i sipërfaqeve në këtë lagje, është kryesisht banim me një njësi, duke shfrytëzuar hapësira për afarizëm (tregti, prodhim, deponi, servise etj) dhe hapësirat dhe sipërfaqet e dedikuara për rrugë.
- Mungojnë hapësirat e gjelbërta dhe ato për rekreacion.
- Lagja 'Brekoci' - vendbanim joformal, pjesërisht pa plan rregullues, më tutje do të trajtohet me hartë Zonale.

Pronësia mbi tokën - Në kuadër të lagjes ka pronësi të kombinuar - Komunale dhe private. Dokumentacioni kadastral ekziston në Drejtorinë për Kadastër dhe disa prej pronarëve i kanë fletat poseduese, kanë fletëpagesa tatimi në pronë, kontrata mbi shit-blerjen e pronës.

Vlerësimi i përparësive, dobësive, mundësive dhe rreziqeve – Analiza SWOT

Analiza SWOT për vendbanimet joformale

Përparësitë	Dobësitë
- Identifikimi i VBJ - Ekziston dokumentacion kadastral për VBJ; - Sipërfaqja e territorit të identifikuar, 4.50 ha, rreth 45 shtëpi dhe 100 banorë, - Teren i përshtatshëm për ndërtim - Identifikimi i ndërtimeve pa leje 2004-2018, posedimi i tyre në data-bazë - Infrastruktura teknike bazike relativisht e mirë e vendbanimeve në përgjithësi; - Qasja e mirë e vendbanimit në shërbime komunale	- Çështja pronësore e pa zgjidhur, për të gjitha rastet e identifikuar; - Jo të gjithë banorët, kanë tituj të regjistruar të pronës; - Zotërimi joformal ose jo i sigurtë i pronësisë, në më se 40 %; - Mungesë e menaxhimit efektiv të planifikimit hapësinor dhe kontrollit të zhvillimeve urbane; - Mosrespektimi i planeve ekzistuese urbane, si dhe mungesa e planit rregullativ, ka bërë që shërbimet themelore të mos jenë në nivelin e kënaqshëm;
Mundësitë	Kërcënimet
- Prona komunale, mundësi kthimi në vendbanim formal - Ofrimi dhe përmirësimi i infrastrukturës rrugore. - Zgjidhja e transportit publik - Krijimi i këshilleve nga pjestarët e komuniteteve në kuadër të VBJ-ve; - Fuqizimi i rolit të përfaqësuesve, të komuniteteve në vendimmarrje duke përfshirë edhe rolin e gruas; - Inkurajimi i komuniteteve të VBJ, në kryerjen e punëve në përmirësimin e kushteve në VBJ; - Avancimi të kontrollit inspektiv të VBJ - Mundësia e zhvendosjes eventuale e VBJ, në një lokacion më adekuat dhe më të përshtatshëm;	- Implikime pronësore - Implikime buxhetore - Tej zgjatja e procedurave ligjore në raport të ndërtimeve pa leje - Mungesa e një zgjidhjeje adekuate konkrete; - Mosdefinim i qartë i kompetencave institucionale;

3.9.3. Ndërtimet pa Leje

Në Komunën e Gjakovës janë të regjistruara në regjistrin Kombëtar të ndërtimeve pa leje mbi 8500 raste të ndërtimeve pa leje me ish Ligjin për Trajtimin e Ndërtimeve pa Leje Nr.04/L-188 të vitit 2014. Ky numër i ndërtimeve pa leje pritet të trajtohet me Ligjin e ri në fuqi Ligji Nr. 06/L-024¹⁰⁹.

Nga 8501 raste, të regjistruara në Regjistrin Shtetëror të ndërtimëve pa leje, 144 objekte/ndërtesa janë të regjistruara në vendbanimin në Brekoc.

Ligji për trajtimin e ndërtimeve pa leje, Autoriteti zyrtar përkatës do ti trajtoj dhe legalizoj shumicën e ndërtimeve të kategorisë I-rë dhe II-të, mirëpo, përsëri do të mbetet një numër i konsiderueshëm i objekteve/ndërtesave, të cilat janë

¹⁰⁹ MMPH / DPHBN, Numri i ndërtimeve pa leje sipas Komunave nga Regjistri Shtetëror I Ndërtimeve Pa Leje, Prishtinë 09.09.2015

ndërtuar pas 30 Gushtit të vitit 2013 dhe vazhdojnë të ndërtohen akoma, e të cilat tutje do të trajtohen me Ligjin për Ndërtim;

Për ndërtimet pa leje, të idnetifikuara në pronat me pronësi komunale, Komuna e Gjakovës, gjatë trajtimit të VBJ, duhet të bashkëpunojnë me Kuvendin Komunal Gjakovë, në lidhje me pronat që eventalisht gjinden në pronat me pronësi komunale, si dhe ti bashkërendojnë aktivitetet me rastin e rregullimit të VBJ.

Për ndërtimet pa leje të idnetifikuara në pronat me pronësi shoqërore (nëse eventalisht ekzistojnë), Komuna e Gjakovës, gjatë trajtimit të VBJ duhet të bashkëpunojnë me AKP-në (në nivel regjional dhe qendror), në lidhje me pronat që eventalisht gjinden në pronat me pronësi shoqërore, si dhe ti bashkërendojnë aktivitetet me rastin e rregullimit të VBJ.

Ndërtimet pa leje të identifikuar në pronat me pronësi shoqërore, sipas legjislacionit në fuqi, Ligji Nr. 04/L-034 për Agjencinë Kosovare të Privatizimit, menaxhohen dhe trajtohen nën mandatin e AKP-së.

3.10. BANIMI

Bazuar në vlerësimin e Planit Hapësinor të Kosovës (PHK) 2010-2020+, ekziston sipërfaqe banimi prej 18,65 m² për kokë banori ndërsa madhësia mesatare e familjes është 6.5 anëtare për familje. Plani raporton se 93,7% e sipërfaqes ekzistuese të banimit është i zënë me banim me një njësi dhe 6,23% nga banimi me shumë njësi. Sigurimi i sipërfaqes së mjaftueshme të banimit është një nga sfidat kryesore të identifikuar nga PZHK-ja.

Në Komunën e Gjakovës nga sipërfaqja ekzistuese për banim, gjejmë 18.74% banim me shumë njësi dhe 81.16% me një njësi (sipas listës së tatimpaguesve, 2019). Me një zgjerim shumë pasiv të fondit publik të banimit, fondi i banimit është duke u zgjeruar kryesisht nga sektori privat; dhe shpesh karakterizohet me parregullsi dhe mungesë të kriterëve. Andaj, janë identifikuar problemet dhe potencialet në sektorin e banimit.

Tabela 235. Të dhënat për numër dhe sipërfaqe të banimit

Zona Kadastrale	Kategoria e shfrytëzimit	Numri	Sipërfaqja (m ²)	Përqindja
Zona Urbane	Apartament	4796	388644	32.02%
	Shtëpi	10179	1434709	67.97%
Zona Rurale	Apartament	9	1107	0.01%
	Shtëpi	10526	1641449	99.91%
Total		25510	3465909	

Burimi: Lista e tatimpaguesve të TP VITI 2020

3.10.1. Fondi i banimit

Për të analizuar sipërfaqen e shfrytëzuar për banim në kuadër të sipërfaqes së ndërtuar në komunën e Gjakovës, janë marrë për bazë vetëm objektet, pa infrastrukturën rrugore dhe kjo ka rezultuar se 72% e strukturave të ndërtuara në Gjakovë janë të destinuara për banim.

Tabela 236. Numri i ndërtesave të banimit në zonë urbane dhe rurale

Tipi i vendbanimit	Shtëpi e veçuar, e ndarë në vete	Shtëpi gjysmë e ndarë	Rresht apo varg shtëpish	Ndërtesë ose blloqe apartamentesh	Tjetër
Urban	4,546	754	259	121	5
Rural	6,685	539	56	8	7
Gjithsejtë	11,231	1,293	315	129	12

Burimi: Banesat dhe ndërtesat sipas komunave, ASK 2013

Në bazë të analizës së shfrytëzueshmërisë së tokës, por edhe të vetë ndërtimeve në komunën e Gjakovës, është evidente se banimi i ulët përbën pjesën më të madhe të të gjithë sektorit të banimit. Kjo tendencë është në rënie viteve të fundit, ku kërkesa për banim është më shumë e orientuar në banim me shumë njësi. Mirëpo sa i përket numrit të njësisë të banimit, si i vetmi burim zyrtar, profili komunal i referohet regjistrimit të popullsisë së vitit 2011.

Bazuar në të dhënat e ASK-së¹¹⁰, del se komuna e Gjakovës në vitin 2011 ka 94,556 banorë të cilët jetojnë në 16,303 ekonomi familjare, 68,702 prej të cilave janë në zonën urbane ndërsa 25,859 në zonën rurale.

Sipas ASK 2013 “*Banesat dhe Ndërtesat Sipas Komunave*”, numri i përgjithshëm i njësive të banimit në Kosovë është 412.884, prej të cilave 175.942 (43%) janë në zonën urbane, ndërsa 236.942 (57%) në zonë rurale. Në komunën e Gjakovës, numri i gjithmbarshëm i njësive të banimit është 25,510 që përbën 5.81% të numrit të përgjithshëm të njësive të banimit në Kosovë.

Tabela 237. *Fondi i banimit në raport me njësitë e banimit dhe tipologjinë e ndërtesave të banimit*

Numri i banorëve	Ekonomitë familjare		Njësitë e banimit	Ndërtesat e banimit			
	Nr.	Nr.		Tipologjia	Nr.	%	
Komuna e Gjakovës	94,556	16,303	25510 (100%)	ndërtesa banimi me një njësi	20705	81.16%	
				ndërtesa banimi me shumë njësi	4805	18.74%	
Zona urbane	68,702	11507	14975 (58,70%)	ndërtesa banimi me një njësi	10179	67.98%	
				ndërtesa banimi me shumë njësi	4796	32.02%	
Zona rurale	25,859	4796	10535 (41.30%)	ndërtesa banimi me një njësi	10526	99.91%	
				ndërtesa banimi me shumë njësi	9	0.09%	

Burimi: ASK

Banimit në ndërtesa banimi me shumë njësi, natyrisht se është më i koncentruar në zonën urbane, ku edhe gjenden afro 99.56% e ndërtesave të tilla në komunën e Gjakovës.

Bazuar në parashikimet për rritje të popullsisë (kapitulli për demografi- trendet dhe prognozat demografike), deri në vitin 2028, në krahasim me prognozat e vitit 2020, parashikohet kemi rritje të popullsisë në zonën urbane 5,832 banorë dhe zonën rurale 1,709 banorë. Ndërsa numri i ekonomive familjare në qytet parashikohet të rritet përafërsisht për 663 ekonomi familjare, ndërsa në fshatra për 524 ekonomi familjare.

3.10.1.1. Nevojat për banim

Varësisht prej skenarëve potencialë për zhvillimin e Gjakovës jepen edhe projeksionet e mundshme të fondit të nevojshëm për strehim të popullsisë së Gjakovës.

Projeksionet e duhura për banim, janë ndërtuar mbi skenarin më realist që është edhe skenari më i mundshëm për të ndodhur. Gjithashtu, pas parasysh se nevoja për banim dhe ndërtimi i banesës lidhet me numrin e banorëve resident por edhe atyre që jetojnë jashtë shtetit, apo në qytete tjera, projeksionet e banimit përdorin numrin e banorëve të përgjithshëm. Sipas kësaj Gjakova në vitin 2030 presupozohet të shkojë në një popullësi rreth 129,626 banorë të përgjithshëm, ndërkohë që zona urbane në 66,171 banorë të përgjithshëm.

Ajo që vlen të theksohet është që projeksionet duhet të bazohen edhe në një gabarit të vetin, bazuar në tipologjinë ndërtimore historike si dhe në tipologjinë që është tendenciale në tregun e strehimit në Gjakovë.

Presupozohet që rreth 70% e sipërfaqeve ndërtimore të jetë banim me një njësi, ku sipërfaqja e banimit për banor është tendencialisht më e madhe sesa sipërfaqja ndërtimore në një banim me shumë njësi, i cili presupozohet të përbëjë rreth 30% e fondit ndërtimor. Bazuar në këtë arsyetim është simuluar shpërndarja e sipërfaqeve ndërtimore aktualisht në Komunën e Gjakovës, sipas të cilës mesatarja e banimit për frymë (bruto) vendoset diku mes 45-50 m² për frymë.

¹¹⁰ ASK, vjetari statistikor i Republikës së Kosovës 2020

Tabela 238. Simulimi dhe shpërndarja e sipërfaqeve të banimit ekzistues

	Popullësia (banorë)	Banim me një njësi (m ²)	Banim me shumë njësi (m ²)	TOTAL
Urbane	65 319	411509,7	960189,3	1371699
Rurale	62 637	1 565 925		1 565 925
TOTAL	127 956	1 977 435	960 189	2 937 624

Bazuar në skenarin realist projekttohet që Gjakova të ketë nevojë rreth 40,000 m² në 10 vitet që vijnë për të akomoduar nevojën e projektuar për banim.

Tabela 239. Shpërndarja e projektuar e sipërfaqeve banimore 2028

	Popullësia (banorë)	Banim me një njësi (m ²)	Banim me shumë njësi (m ²)	TOTAL
Urbane	66 171	416 877	972 714	1389591
Rurale	63 455	1 586 375		1 586 375
TOTAL	129 626	2 003 252	972 714	2 975 966

Tabela e mësipërme jep projektimin e këtij fondi banimor nga pikpamja e tipologjisë dhe shpërndarjes mes zonave rurale dhe urbane.

3.10.2. Kushtet e banimit

Ndërtesat e banimit më shumë njësi që nga ndërtimi i tyre në vitet 1970 janë mirëmbajtur fare pak. Posaçërisht fasadat janë në një gjendje të keqe. Në vende ku ka rënë suvaja krijohen vrima në mbështjellësin e ndërtesës dhe krijojnë dëme në strukturën e objektit. Pos kësaj duhet që instalimet elektrike dhe të ngrohjes, ashensorët, etj. të rinovohen.

Rrethina e këtyre blloqeve të banimit ofron shumë pak kualitete rekreimi, veçanërisht vendet për lojëra të fëmijëve mungojnë. Në mënyrë që të gjitha këto të mund të bihen në nivelin e kënaqshëm, përgjegjësia nuk do të duhej të mbetej vetëm te qeveria. Pikërisht banorët, që edhe posedojnë këto banesa, duhet të luajnë një rol qendrorë në procesin e rinovimit të tyre.

Nëse analizohet vjetërsia e ndërtesave të banimit në komunën e Gjakovës, atëherë del se fondi i banimit në Gjakovë është relativisht i ri. Rreth 45% prej tyre janë ndërtuar pas luftës së fundit në Kosovë dhe vetëm 26% e të gjitha ndërtesave të banimit të Gjakovës janë ndërtuar para vitit 1980.

Si rezultat i aplikimit të materialeve termoizoluese dhe atyre për mbrojtje nga zhurma në objektet e reja, konsiderohet se në këto ndërtesa ofrohet banim më cilësor dhe më i rehatshëm. Gjithsesi, komuna duhet të ketë një qasje proaktive sa i përket trajtimit të ndërtesave të vjetra të banimit marrë parasysh nevojën e për masa shtesë të sigurisë, pajtueshmërinë me kërkesat e kodit të ndërtimit apo edhe përmes regjenerimit urban të këtyre zonave.

Mbi 58% e ndërtesave të banimit janë të lidhura në rrjetin publik të kanalizimit, 16% të lidhura me gropa septike private dhe 26% në mënyra tjera të shkarkimit. Ndërsa sa i përket furnizimit me ujë rreth 80% e objekteve janë të kyçur në sistemin publik të ujësjellësit, ndërsa rreth 20% e objekteve furnizohet nga burimet e tjera.

Sa i përket furnizimit me ngrohje, në komunën e Gjakovës 5.8% të banesave si burim për ngrohje kanë lidhjen në ngrohje qendrore nga sistemi i ngrohjes publike ndërsa më pak se 1% njësi të banimit kanë të instaluar sistem të ngrohjes qendrore brenda banesave ose ndërtesës. Mënyra që kreson e ngrohjes së objekteve të banimit është më stufë 84.12% ndërsa në përqindje të vogla përdoren edhe metoda si oxhakë, ngrohës elektrik të lëvizshëm apo tjetër. Lënda e parë e përdorur për ngrohje është druri 88%, por ka edhe banesa që përdorin qymyr, naftë energji elektrike apo tjetër.

Në mungesë të legjislacionit përkatës, objektet e banimit rrallë here janë të ndërtuara duke u bazuar në parimin e energjisë eficiente. Ndërtesat nuk kanë izohime të duhura që ta ruajnë energjinë, si dhe nuk përdorin elemente shtesë për prodhim të energjisë si panele solare apo të ngjajshme.

3.10.3. Shfrytëzimi i fondit të banimit

Analiza e fondit të njësive të banimit në dispozicion, tregon se 73.37% prej tyre në komunë të Gjakovës janë të shfrytëzuara, përderisa 20.73% mbetin të pa-shfrytëzuara. Ndërsa, në bazë të analizës demografike ndër vite dhe trendeve të përgjithshme në Kosovë, del se ekonomitë familjare në komunën e Gjakovës janë duke u zvogëluar sa i përket numrit të anëtarëve. Nga totali i ekonomive familjare, më shumë se 60% banojnë në zonën urbane. E gjithë kjo jep indikacion që planifikimi i njësive të reja të banimit në Komunën e Gjakovës në të ardhmen duhet të bëhet me kujdes duke u bazuar në parashikimet demografike por duke e përcjellë trendin e ekonomive familjare. Në veçanti kjo është me rëndësi për zonën urbane.

Tabela 240. Shfrytëzueshmëria e fondit të banimit

	Gjithsej njësi të banimit		Të pabanuara		Gjithsej të pabanuara
Kosova	412,884	Zona urbane	175,942	42,340 (42%)	99.808 (24,17%)
		Zona rurale	236,942	57,468 (58%)	
Gjakova	21,803	Zona urbane	10,926	2,428 (53%)	4,520 (20,73%)
		Zona rurale	10,877	2,092 (47%)	

Burimi: Banesat dhe ndërtesat sipas komunave, ASK 2013

Megjithëse ka një numër të konsiderueshëm të banesave të pabanuara, këto banesa mund të jenë në shfrytëzim për banim me qira apo shitje, sipas kategorizimit të burimit të këtyre të dhënave. Pas parasysh parregullsitë në fushën e qiradhënies dhe mos deklarimin e banesës së lëshuar me qira në gjithë Kosovë, nuk mund të dilet në përfundim se këto banesa janë apo jo të banuara. Kjo na pamundëson të marrim si fond të zbrazët fondin e banesa të pabanuara në llogaritjet e nevojave të reja për banim. Gjithashtu, në llogaritjen dhe planifikimin e përdorjes së fondit të banimit të pabanuar për planifikime të reja, duhet pasur parasysh edhe vjetërsinë e banesave të pashfrytëzuara, dhe se a mund të inkuadrohen ato në këtë planifikim.

3.10.4. Trendet e ndërtimit të ndërtesave për banim dhe çmimet mesatare të ndërtesave për banim;

Rritja e popullsisë dhe të amvisërive si dhe ndryshimet në strukturat e tyre si ngritja e fuqisë ekonomike e Gjakovës kushtëzon nevojën e ndërtimit të një numri të madh të banesave, si dhe ndryshimin e mënyrës dhe standardit jetësor. Kjo nga ana tjetër kushtëzon nevojën e organizimit të hapësirës adekuate e cila kërkohet nga planet urbane, përparimi i strukturës së hapësirës si dhe zgjedhja më e mirë e terreneve të parapara për ndërtim banesor.

Pavarësisht dryshimeve në numër të popullsisë në Komunën e Gjakovës, kërkesa për banim është relativisht e lartë, sidomos në zonën urbane. Rritja e popullsisë nuk është faktori i vetëm që ndikon në kërkesën për njësi të reja banimi. Migrimi i brendshëm (fshat – qytet), ndryshimi i numrit të anëtarëve të familjes i cili është në zbritje, krijimi i çifteve të reja dhe diaspora janë faktorët tjerë kryesor që ndikojnë në rritjen e kërkesës për njësi të reja të banimit.

Numri i lejeve ndërtimore të dhëna që nga viti 2013 deri në vitin 2018, për ndërtim të objekteve banimi individual janë 214 leje. Në krahasim me komunat tjera, ky numër është i ulët. Kurse, leje ndërtimore për ndërtesa banimi me shumë njësi, prej vitit 2013 deri në vitin 2018, janë dhënë 82 leje ndërtimore.

	Me një njësi	Me shumë njësi
2013	22	10
2014	18	5
2015	26	10
2016	49	18
2017	45	11

2018	54	28

Çmimet mesatare të një njësie banimi në objektet me shumë njësi rezultojnë të jetë nga 450€ deri në 600€ për m². Sigurisht që çmimet ndryshojnë varësisht nga lokacioni i njësive të banimit. Qendra e qytetit është pjesa më e kërkuar për banim, dhe rrjedhimisht çmimet janë më të larta.

3.10.5. Identifikimin e tokës së mjaftueshme për banim

3.10.5.1. Banimi për kategoritë e veçanta

Nevojat për banim janë më tepër se sa të rasteve sociale, duke marrë parasysh se çmimi mesatar i një njësie banimi është rreth **500euro/m²**. Ngase edhe shumë familje të cilat kanë ndonjë anëtar të punësuar, janë në pamundësi që të ndërtojnë shtëpi apo të blejnë banesë dhe kanë nevojë për një mundësi më të përballueshme të sigurimit të banesës me një qira të përballueshme.

3.10.5.2. Banimi Social

Kërkesat zyrtare aktuale për banim social në Komunën e Gjakovës gjithsej janë 24, duke mos përfshirë kërkesat jo zyrtare të cilat janë të shumta. Ndërsa kërkesat për pagës të qeras së banimit gjithsej janë 18.

Me programin Tre-Vjeçar për Banim, komuna planifikon që në fund të vitit 2022 të ketë të siguruar strehim 113 familje, përmes ndërtesave për banim social dhe përmes skemës së bonus banimit.

Këto do të arrihen përmes dy objektet ekzistuese në kompleksin Tirana – 48 Familje, ndërtimi i dy objekteve të reja në lagjen “Tirana” – 60 njësi banimin dhe ndërtimi i dy objekteve në lagjen “Ali Ibra”, me 28 njësi banesore

Sa i përket bonus banimit, Komuna e Gjakovës për momentin është duke i ndihmuar 5 familje me Bonus Banim, ndërsa për tre vitet në vijim planifikohen që të ndihmohen edhe 25 familje.

3.10.5.3. Banimi i përballueshëm:

Në identifikim e tokës së mjaftueshme për banim duhet të futen së paku edhe kategoritë e më poshtme të banimit të përballueshëm:

- Banimin për familjet me të ardhura të ulëta;
- Të moshuarit;
- Personat me aftësi të kufizuara;
- Çifte të reja.

3.10.6. Sfidat, gjetjet kyçe dhe supozime të pranuar, identifikimi i problemeve dhe konstatimet kryesore

3.10.6.1. Sfidat, identifikimi i problemeve dhe konstatimet kryesore të fushës së banimit

Sfidat:

- Zhvillimi i pa balancuar i shfrytëzimeve brenda vendbanimeve;
- Ruajtja e zonave të banimit brenda vendbanimeve përkitazi me planet hapësinore;
- Mungesa e politikave lokale fiskale për rregullimin e banimit të përballueshëm;
- Mos balancimi i kërkesës për banim me ndërtimet e reja në dispozicion (fondi aktual banesor);
- Menaxhimi i presionit në zona të caktuara për ri-zhvillim - Kërkesat e mëdha të qytetarëve dhe ndërtuesve/investitorëve për objekte shumë banesore në zonën urbane;
- Moszbatimi i politikave dhe strategjive për banim në nivel qendror dhe lokal;
- Mungesa e harmonizimit të nevojave për banim në raport me kërkesën;
- Menaxhimi dhe mirëmbajtja e dobët e ndërtesave të banimit në bashkëpronësi;
- Nevoja për formimin e Divizionit për Banim, në kuadër të Drejtorisë për Planifikim dhe Urbanizëm;
- Sigurimi i banimit të përshtatshëm (social dhe i përballueshëm) për familjet me të ardhura të ulëta dhe familjet tjera;
- Mungesa e Fondit të Banimin në nivel qendror;
- Vendbanime joformale, brenda dhe jashtë zonave urbane;
- Rritja e banimit përgjatë rrugëve; shfrytëzimi jo racional i hapësirës;

Potencialet:

- Hartimi i Ligjit për Banim.
- Politikat për banim dhe zhvillim urban.
- Rritja e banimit për t'i përmbushur kërkesat.
- Interesi i sektorit privat për investime.
- Krijimi dhe menaxhimi i politikave të qerasë për banesa, lokale dhe tokë ndërtimore (prona komunale).

3.10.6.2. Gjetjet kyçe dhe supozime të pranuar

Sa i përket banimit, duke ju referuar të dhënave për strukturat e ndërtuara, 72% janë të destinuara për banim. Ndërsa në aspektin e shfrytëzimit të tokës është evidente se banimi me një njësi përbën 81.16% e të gjithë sektorit të banimit. Sa i përket njërive të banimit në dispozicion, del se 20.73% e tyre janë të pa-shfrytëzuara, prandaj është e domosdoshme që në të ardhmen planifikimi i njërive të reja të banimit të bëhet në bazë të parashikimeve demografike, por edhe duke përcjellë trendin e zvogëlimit të ekonomive familjare.

Në Komunën e Gjakovës, në aspektin e banimit social, përveç faktit që kemi 24 kërkesa të reja për strehim, situata është relativisht e mirë. Kjo është arritur edhe për faktin që janë siguruar banesa sociale për më shumë se 48 familje dhe planifikohet të ndërtohen edhe mbi 100 banesa të tilla. Gjithashtu, planifikohet që të ndihmohen 25 familje me programin lokal të bonuseve të banimi.

Sa i përket dendësisë së banorëve për vendbanim vërehet se dendësia më e lartë e popullsisë është në qytetin e Gjakovës, ku mesatarisht jetojnë rreth 1420 banorë në një km². Kjo ka bërë që ndikimi i zonës urbane të jetë më së shumti në vendbanimin e Brekocit, i cili edhe i është bashkangjitur kurfirit të zonës urbane në një pjesë të tij.

3.10.7. Vlerësimi i përparësive, dobësive, mundësive dhe rreziqeve – Analiza SWOT për fushën e banimit

Përparësitë	Dobësitë
• Ndërtimi i banesave të reja; • Përkushtimi i fuqishëm nga administrata për zgjidhjen e çështjeve të banimit; • Iniciativat për investim në banim përmes PPP-ve, fond i konsiderueshëm i njërive të banimit, të mundësuar/ofruara nga sektori privat; • Banim relativisht i ri - vetëm 25% të njërive të banimit më të vjetra se 40 vjet; • 95% e banimit në pronë private, pa konteste pronësore; • Programi 3 vjeçar i banimit; • Trendi i remitencave për fushën e banimit; • Ligji për financimin e Programeve të Veçanta të Banimit	• Një numër i njërive të banimit nuk i plotësojnë standardet hapësinore të banimit; • Shkalla e madhe e ndërtimeve pa leje; • Niveli i ulët i regjistrimit të pronës; • Sektori i banimit me qira i pazhvilluar; • Mungesa e themelimit të Shoqatave të Pronarëve për ndërtesat e banimit në bashkëpronësi; • Mungesa e sektorit të Banimit; • Mjetet e pa mjaftueshme buxhetore për ndarjen e banimit social; • Prona e kufizuar komunale për banim social; • Mungesa e dokumenteve të mëhershme të banimit; • Mos përkrahja e donatoreve për ndërtimin e objekteve për banim social;
Mundësitë	Kërcënimet
• Planifikimi kompakt i zonave të banimit; • Dëshirë e madhe për pronësinë e shtëpisë, pothuajse 95% në pronësi private; • Rritja e kërkesës për banim, përfshirë numrin në rritje të personave të ri-atdhesuar dhe ekonomive familjare që janë në ndarje; • Hartimi i politikave nga niveli qendror për banim të përballueshëm; • Potenciali i sektorit privat për banim; • Mundësia e aplikimit të PPP-së me qëllim të rritjes së numrit të banesave me çmim të përballueshëm.	• Supozohet se modelet tradicionale të banimit, me shumë gjenerata- familje të mëdha, do zvogëlohen e me këtë do të rriten kërkesat shtesë për banim me një njësi; • Tendenca për ndërtimin e banimit pa planifikim përkatës dhe pa leje ndërtimore; • Përqindje e madhe e kërkesave të hipotekës të refuzuara për shkak të mungesës së dokumentacionit; • Migrimi i popullsisë fshat – qytet; • Mos respektimi i legjislacionit .

3.11. SHFRYTËZIMI I TOKËS

Territori i Komunës së Gjakovës është i dominuar me pjesë kodrinore-malore që mundëson zhvillimin e ekonomisë pyjore, turizmit dhe blegtorisë, ndërsa sipërfaqet e rrafshëta shfrytëzohen për aktivitete tjera bujqësore dhe për ngritjen e vendbanimeve. Prej rreth 586 km² sa ka Komuna e Gjakovës, vlerësohet se 50.46% e kësaj sipërfaqeje është tokë pyjore dhe 39.92% e këtyre sipërfaqeve janë tokë bujqësore.

Në vazhdim është paraqitur një tabelë, në të cilën janë të rreshtuara shfrytëzimet dhe sipërfaqet e tyre sipas shfrytëzimit aktual të tokës, si dhe sipas shfrytëzimit të tokës të vitit 2012.

Në tabelë janë nxjerrë edhe diferencat në hektar dhe në përqindje, në mes shfrytëzimit të tokës të vitit 2012 dhe shfrytëzimit aktual të tokës.

Tabela 241. Diferenca në mes të shfrytëzimit aktual të tokës bazuar në të dhënat e përpunuara në GIS nga ortofotot e vitit 2012 dhe shfrytëzimit aktual të tokës në vitin 2020.

Kategoria e shfrytëzimit	Shfrytëzimi ekzistues i tokës bazuar në të dhënat e përpunuara në GIS nga ortofotot e vitit 2012, sip/ha	Shfrytëzimi Aktual sip/ha	Diferenca në ha	Diferenca në %
Banim/Banim i përhershëm	2970.73	3310.45	339.72	11.44%
Shfrytëzimtjetër/Hapësirë në të cilën të gjitha shfrytëzimet janë të lejuara	86.82	108.31	21.49	24.75%
Prodhim Parësor /Bujqësi	23796.43	23423.31	-373.12	-1.57%
Prodhim Tretësor / Shërbim i komunitetit	200.79	213.37	12.58	6.27%
Prodhim Tretësor /Shërbim tregtar	67.88	69.63	1.75	2.58%
Rrjetet e transportit, logjistikës] dhe Infrastrukturës publike / Rrjetet e transportit /	666.74	668.72	1.98	0.30%
Prodhim Tretësor / Shërbim kulturor, argëtues dhe rekreativ / Shërbim kulturor	4.364	4.364	0.00	0.00%
Prodhim Parësor / Pylltari / Pylltari e bazuar në rotacion të mesëm apo të gjatë	22900.58	22902.37	1.79	0.01%
Zonë e mbrojtur	6706.78	112.246	- 0.24	-0.004%
ProdhimTretësor/ Shërbim kulturor, argëtues dhe rekreativ / Hapësire e hapur rekreative	109.93	111.67	1.741	1.58%
Sipërfaqe Ujore	932.96	933.11	0.15	0.02%
Prodhim Parësor /	92.25	92.26	0.01	0.01%

**Minierë dhe Gurorë /
Minierë e materialeve për
prodhimin e energjisë**

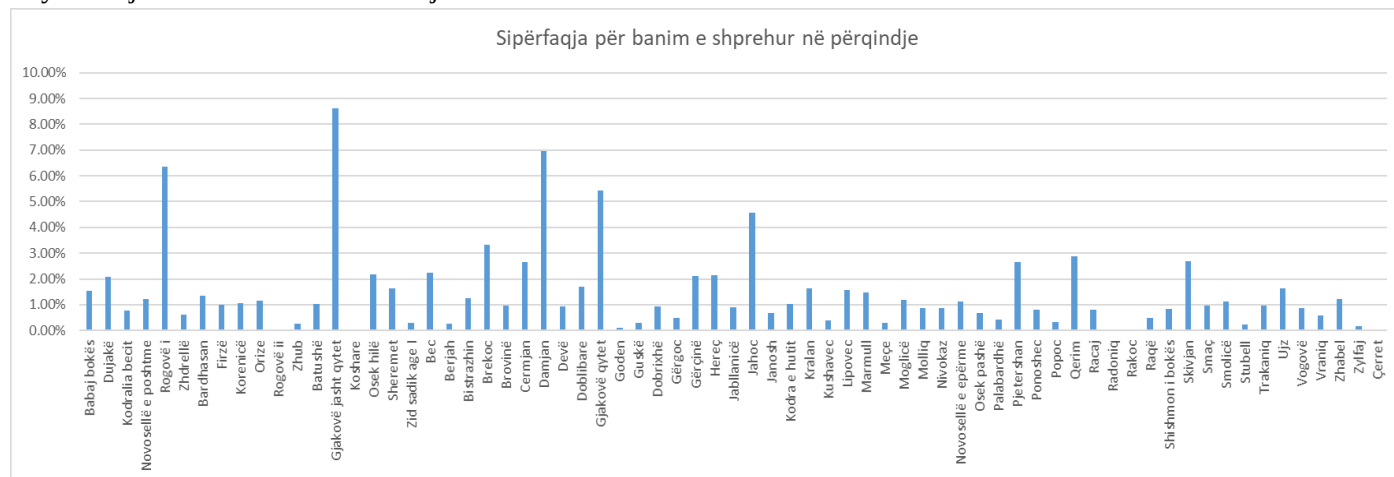
Prodhim dytësor/ industri e prodhimeve të lehta	117.34	117.34	0.00	0.01%

Në bazë të tabelës tek e cila janë bërë diferencat e shfrytëzimit të tokës në mes të shfrytëzimit të tokës sipas vitit 2012 dhe shfrytëzimit aktual të tokës, vërejmë rritje të territorit me shfrytëzim banimi për 339.72ha.

3.11.1. Banim / Banim i përhershëm

Në vazhdim është paraqitur sipërfaqja e banimit në përqindje, ku vërehet qe në disa vendbanime kemi përqindje më të madhe të hapësirës ndërtimore për banim.

Kryesisht janë vendbanimet të cilat janë më afër zonës urbane si dhe zona urbane.

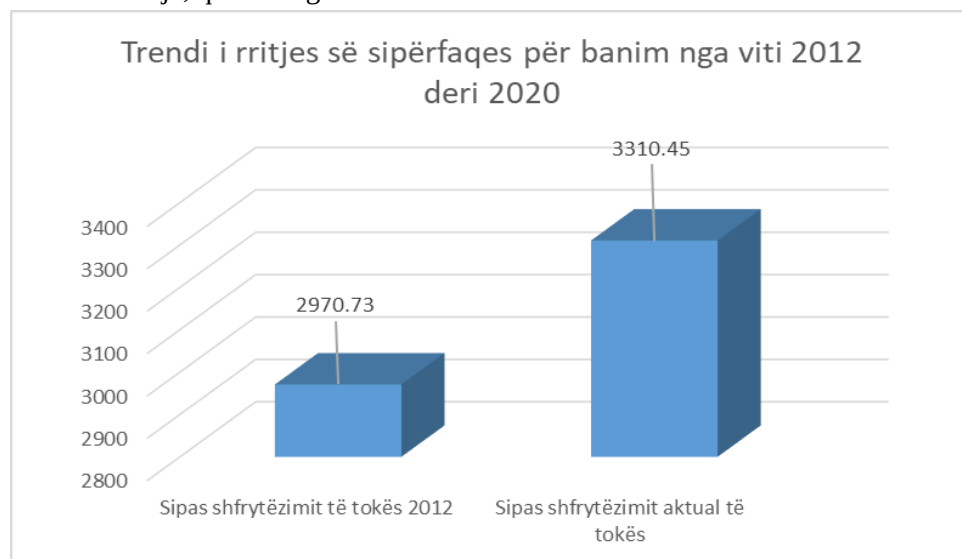

Grafiku 29. Shfrytëzimi i Tokës për banim i shprehur në përqindje në kuadër të territorit të komunës

Në bazë të tabelës tek e cila janë bërë diferencat e shfrytëzimit të tokës në mes të shfrytëzimit të tokës sipas vitit 2012 dhe shfrytëzimit aktual të tokës vërejmë rritje të territorit me shfrytëzim banimi për 339.72 ha.

Trendet

Ndërsa nëse e shohim trendin e rritjes së sipërfaqeve të banimit nga 2012 deri 2020 për tetë vite kemi arriturtë kemi 339.72ha rritje, që i bie nga 42.46ha në vit.

Grafiku 30. Trendi i rritjes së sipërfaqes për banim në kuadër të komunës i shprehur në hektar nga viti 2012 deri 2020

Prognozat

Bazuar në trendin e zhvillimit të banimit në vendbanimet e komunës së Gjakovës, prognozojmë që nëse vazhdohet ky trend i rritjes edhe për tetë vite të ardhshme, komuna e Gjakovës do të ketë plus 339.72ha për banim dhe njëkohësisht kaq humbje në kuadër të sipërfaqeve të tjera, kryesisht tokës bujqësore.

Nevojat

1. Duke analizuar trendët dhe prognozat vlerësojmë që në komunën e Gjakovës duhet të merren masa në fushën e banimit, ku në vendbanimet si Pjetershan, Ujz, Damjan, Brekoc, Korenicë, Guskë, Babaj Bokës, Kodra e Hutit, Devë, Vogovë, Korenicë, Smolicë, duhet të tentohet të konceptohen në atë mënyrë që territori për banim të jetë sa më kompakt dhe me densifikim më të madh të territorit të sipërfaqes së banimit.
2. Nevoja për banim më cilësor dhe të qëndrueshëm.
3. Nevoja për banim më cilësor në aspektin e efijencës energjetike, promovimi i ndërtesave të gjelbërta.
4. Nevoja e banimit në zona urbane për gjelbërim, hapësira të lira dhe terrene sportive dhe të rekreimit.
5. Nevoja për trajtimin e ndërtesave të banimit në tokat bujqësore nën komasacion.

3.11.2. Shfrytëzim tjetër/ Hapësirë në të cilën të gjitha shfrytëzimet janë të lejuara

Në vazhdim është paraqitur sipërfaqja e zonave me shfrytëzim të përzier në përqindje, ku vërehet që në disa vendbanime kemi përqindje më të madhe të hapësirës ndërtimore me këto shfrytëzime.

Kryesisht janë vendbanimet të cilat janë më afër zonës urbane si dhe zona urbane, ku këto vendbanime janë të paraqitura në grafikonin në vazhdim.

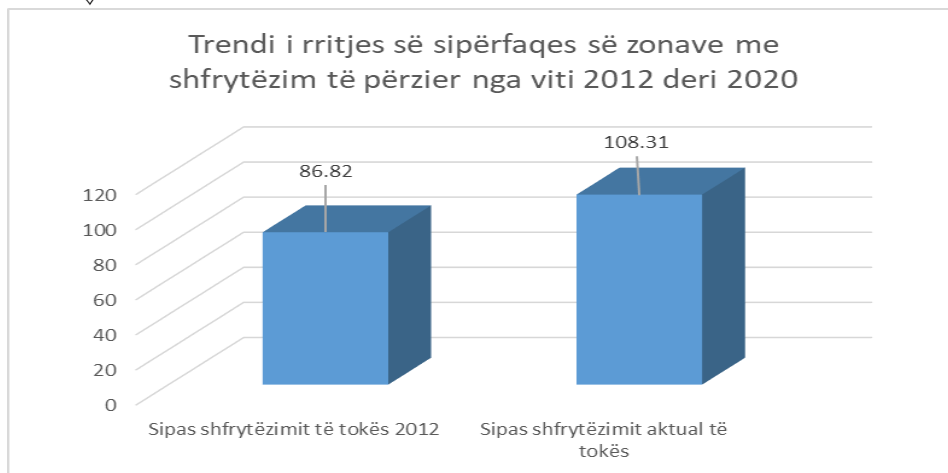

Grafiku 31. Shfrytëzimi i Tokës për zona me shfrytëzim të përzier të shprehur në përqindje në kuadër të territorit të komunës

Në bazë të tabelës tek e cila janë bërë diferencat e shfrytëzimit të tokës në mes të shfrytëzimit të tokës sipas vitit 2012 dhe shfrytëzimit aktual të tokës, vërejmë rritje të territorit me shfrytëzim të përzier për 21.49 ha.

Trendet

Ndërsa nëse e shohim trendin e rritjes së sipërfaqeve me shfrytëzim të përzier nga 2012 deri 2020 për tetë vite kemi arritur të kemi 21.49ha rritje, që i bie nga 2.68 ha në vit.

Grafiku 32. Trendi i rritjes së sipërfaqes për banim në kuadër të komunës i shprehur në hektar nga viti 2012 deri 2020

Prognozat

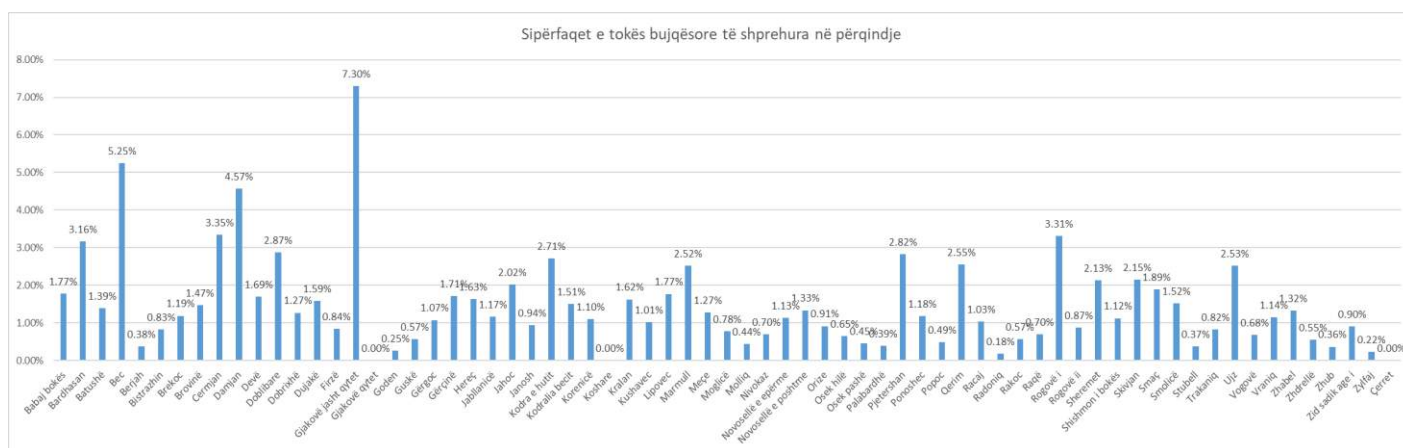
Bazuar në trendin e zhvillimit zonave me shfrytëzim të përzier në vendbanimet e komunës së Gjakovës, prognozojmë që nëse vazhdohet ky trend i rritjes edhe për tetë vite të ardhshme, komuna e Gjakovës do të ketë plus 21.49ha rritje për zona me shfrytëzim të përzier dhe njëkohësisht kaq humbje në kuadër të sipërfaqeve të tjera, kryesisht tokës bujqësore.

Nevojat

Duke analizuar trendët dhe prognozat vlerësojmë që në komunën e Gjakovës duhet të merren masa në fushën e zonave me shfrytëzim të përzier, ku në vendbanimet si Gjakova Jasht Qytet, Qerim, Jahoc, Zidi Sadik Age duhet të tentohet të konceptohen në atë mënyrë që territori për zona me shfrytëzim të përzier, të jetë sa ma kompakt dhe me densifikim më të madh të territorit, për arsye që aktualisht këto zona janë të zhvilluara në formë lineare, përgjatë rrugore.

3.11.3. Prodhim Parësor / Bujqësi

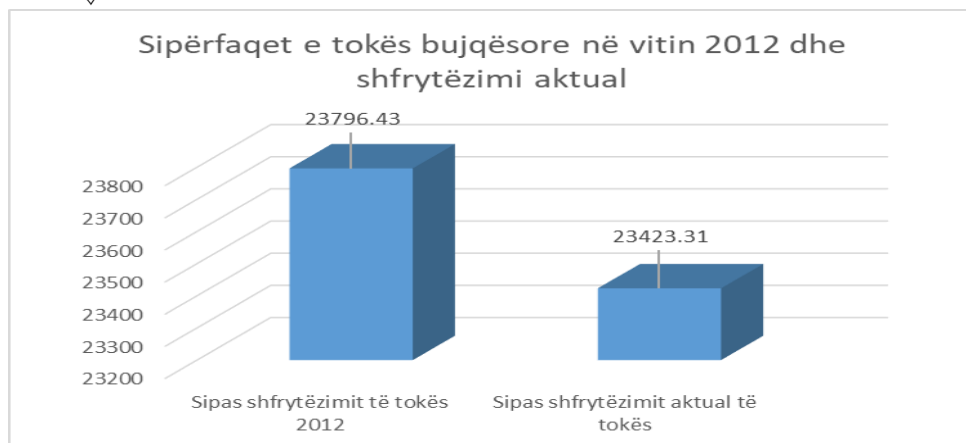
Në vazhdim është paraqitur sipërfaqja e tokave bujqësore e shprehur në përqindje, ku vërehet se në disa vendbanime kemi përqindje më të madhe të hapësirës ndërtimore dhe zvogëlim të asaj bujqësore.

Grafiku 33. Shfrytëzimi i Tokës për tokë bujqësore i shprehur në përqindje në kuadër të territorit të komunës

Trendet

Bazuar në trendin e tokës bujqësore, vërejmë që në kuadër të tokës bujqësore kemi një humbje të konsiderueshme ku nga viti 2012 e deri në vitin 2020 kemi -373.12ha, ku i bie që për tetë vite kemi nga -46.64 ha në vit.

Grafiku 34. Trendi i humbjes së sipërfaqes për tokë bujqësore në kuadër të komunës i shprehur në hektar nga viti 2012 deri 2020

Prognozat

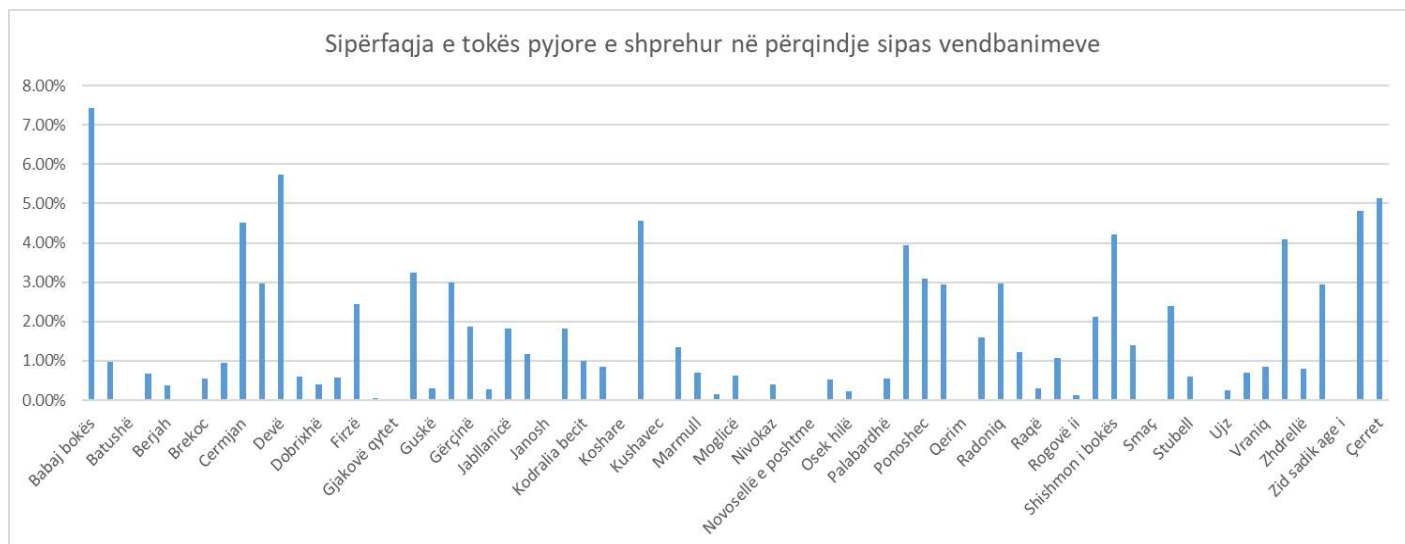
1. Bazuar në trendin e tokës bujqësore, prognozojmë që nëse vazhdohet me një trend të tillë edhe për tetë vite të ardhshme komuna e Gjakovës do të ketë -373.12ha, të humbura nga toka bujqësore dhe kështu do të rritet degradimi i bujqësisë në vend, si një ndër fushat e rëndësishme të ekonomisë.
2. Bazuar në sipërfaqet e vendbanimeve, trendët e zhvillimit të ndërtimit, vërehet që në fshatrat me humbje më të madhe të tokës bujqësore dhe shtrirje më të madhe të ndërtimit në toka bujqësore, nuk janë kontrolluar ndërtimet dhe kufiri ndërtimor.
3. Dëmtimi i tokave të cilat janë nën sistemin e ujitjes dhe nën komasacion, janë të ndërtuara në një sipërfaqe shqetësuese dhe kjo rrjedhë si rezultat i një zhvillimi i pa kontrolluar të territorit.

Nevojat

1. Mbrojtja e tokës bujqësore e cila është ende e lirë dhe mundë të shfrytëzohet për kultivim të kulturave bujqësore.
2. Mbrojtja e tokave nën sistemin e ujitjes dhe nën komasacion.
3. Komasacioni i tokave bujqësore, si mënyrë më efikase për shfrytëzimin e tyre.

3.11.4. Prodhim Parësor / Pylltari / Pylltari e bazuar në rotacion të mesëm apo të gjatë

Në vazhdim është paraqitur sipërfaqja e tokave pyjore e shprehur në përqindje, ku vërehet se në disa vendbanime kemi përqindje më të madhe të hapësirës së tokës pyjore në kuadër të territorit të komunës. Vendbanimet të cilat kanë më shumë sipërfaqe të tokës pyjore janë: Babaj bokës, Cermjan, Devë, Kralan, Pjetershan, Shishman i bokës, Çerret, Zhabel, Zylfaj, Zhub.

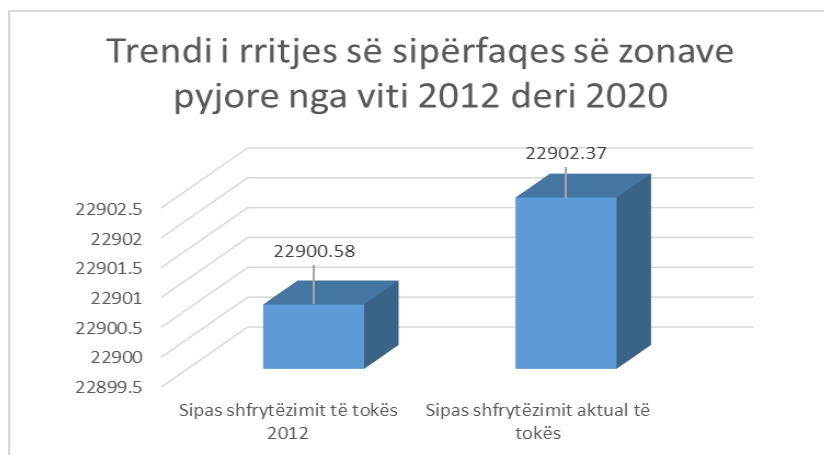

Grafiku 35. Shfrytëzimi i Tokës për tokë pyjore i shprehur në përqindje në kuadër të vendbanimeve

Trendet

Bazuar në trendin e zhvillimit të tokës pyjore, vërejmë që në kuadër të tokës pyjore kemi një rritje të sipërfaqes ku nga viti 2012 e deri në vitin 2020 kemi 1.79 ha rritje, ku i bie që për tetë vite kemi nga 0.22ha në vit.

Grafiku 36. Trendi i rritjes së sipërfaqes për tokë pyjore në kuadër të komunës i shprehur në hektar nga viti 2012 deri 2020

Prognozat

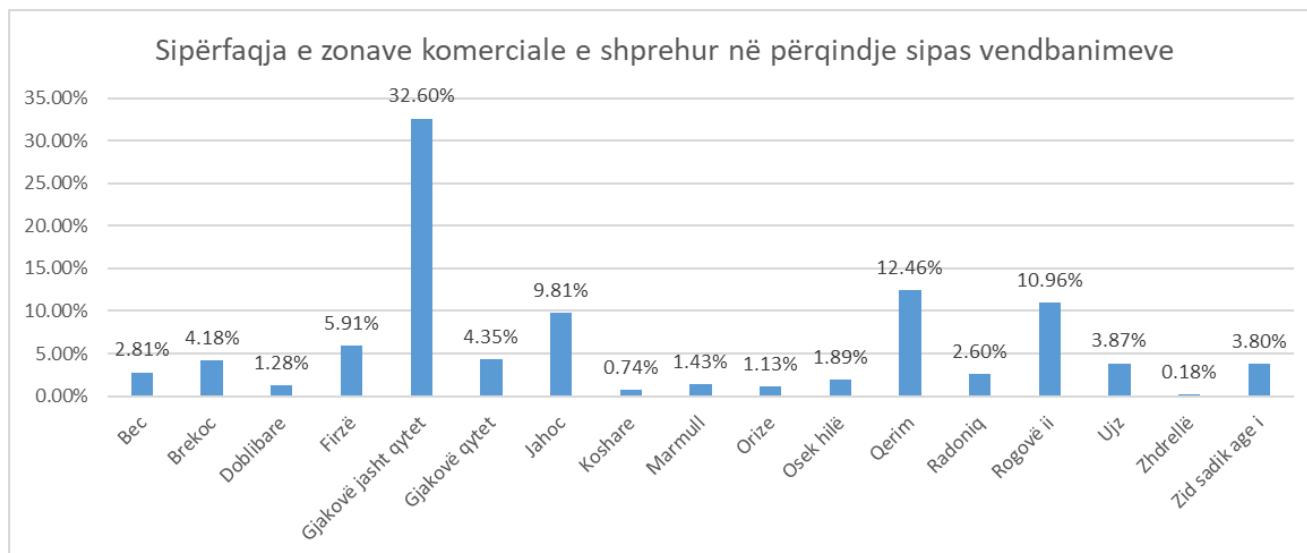
1. Bazuar në trendin e zhvillimit të tokave pyjore, prognozojmë që nëse vazhdohet me një trend të tillë edhe për tetë vite të ardhshme, komuna e Gjakovës do të ketë 1.79ha, nga toka pyjore.
2. Duke pasur parasysh rritjet e tokës pyjore rreth 1.79ha, theksojmë që komuna e Gjakovës ka nevojë për vazhdimësi të rritjes së tokës pyjore si dhe rigjenerimin e tokave pyjore të dëmtuara.

Nevojat

1. Mbrojtja e sipërfaqes ekzistuese pyjore nga prerja ilegale.
2. Mbrojtja e sipërfaqeve pyjore nga zjarret masive.
3. Ripyllëzimi dhe rigjenerimi i tokave pyjore të dëmtuara

3.11.5. Prodhim Tretësor / Shërbim tregtar

Në vazhdim është paraqitur sipërfaqja e zonave komerciale e shprehur në përqindje, ku vërehet se në disa vendbanime kemi përqindje më të madhe të hapësirës së zonave komerciale në kuadër të territorit të Komunës. Vendbanimet të cilat kanë më shumë sipërfaqe të zonave komerciale janë : Gjakovë jashtë qytet, Qerim, Rogovë II dhe Jahoc.

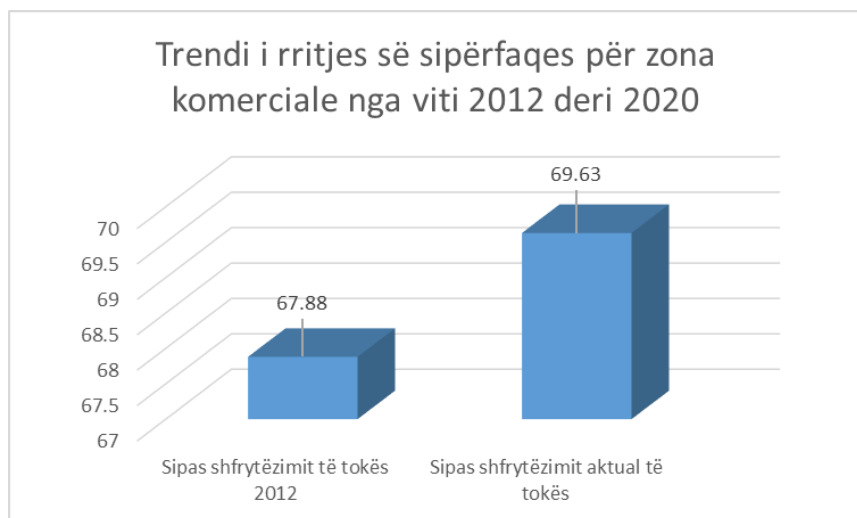

Grafiku 37. Shfrytëzimi i Tokës për zona komerciale i shprehur në përqindje në kuadër të territorit të komunës

Trendet

Duke u bazuar në shfrytëzimin e tokës së vitit 2012 tek sipërfaqet me shfrytëzim zona komerciale kemi një sipërfaqe prej 67.88ha, ndërsa nga shfrytëzimi aktual i tokës kemi 69.63ha.

Grafiku 38. Trendi i rritjes së sipërfaqes për zona komerciale në kuadër të komunës i shprehur në hektar nga viti 2012 deri 2020

Nga ky trend vërejmë që në kuadër të zonave komerciale kemi një rritje të ulët të territorit ku nga viti 2012 e deri në vitin 2020 kemi 1.75 ha, ku i bie që për tetë vite kemi nga 0.21 ha në vit.

Prognozat

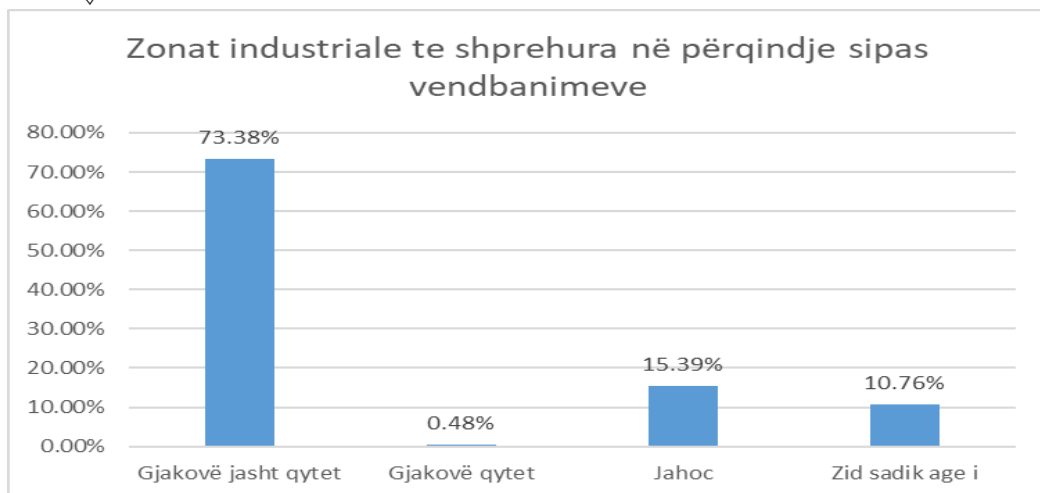
1. Nga kjo prognozojmë që nëse vazhdohet me një trend të tillë edhe për tetë vite të ardhshme komuna e Gjakovës do të ketë 1.75 ha plus, sipërfaqe kjo e ulët dhe jo e kënaqshme.
2. Duke u bazuar në të dhënat nga profili vijmë në përfundim që hapësirat për zhvillim komerciale janë të shtrira në formë lineare përgjatë rrugëve nacionale dhe rajonale, ku koncentrim më i madh është në fshatin Jahoc, Qerim, Gjakovë jashtë qytet dhe rruga zonën urbane Gjakovë qytet.

Nevojat

1. Përcaktimi i hapësirave të reja për zhvillim komercial, në formë të hapësirave për zhvillim komercial për zhvillim ekonomik.
2. Përkrahje e bizneseve në komunën e Gjakovës për një zhvillim më të qëndrueshëm të zonave komerciale.

3.11.6. Prodhim dytësor/ industri e prodhimeve të lehta

Në vazhdim është paraqitur sipërfaqja e zonave industriale e shprehur në përqindje, ku vërehet se në disa vendbanime kemi përqindje më të madhe të hapësirës së zonave industriale në kuadër të territorit të komunës. Vendbanimet të cilat kanë më shumë sipërfaqe të zonave industriale janë Gjakovë jashtë qytet, Jahoc dhe Zid sadik age I.

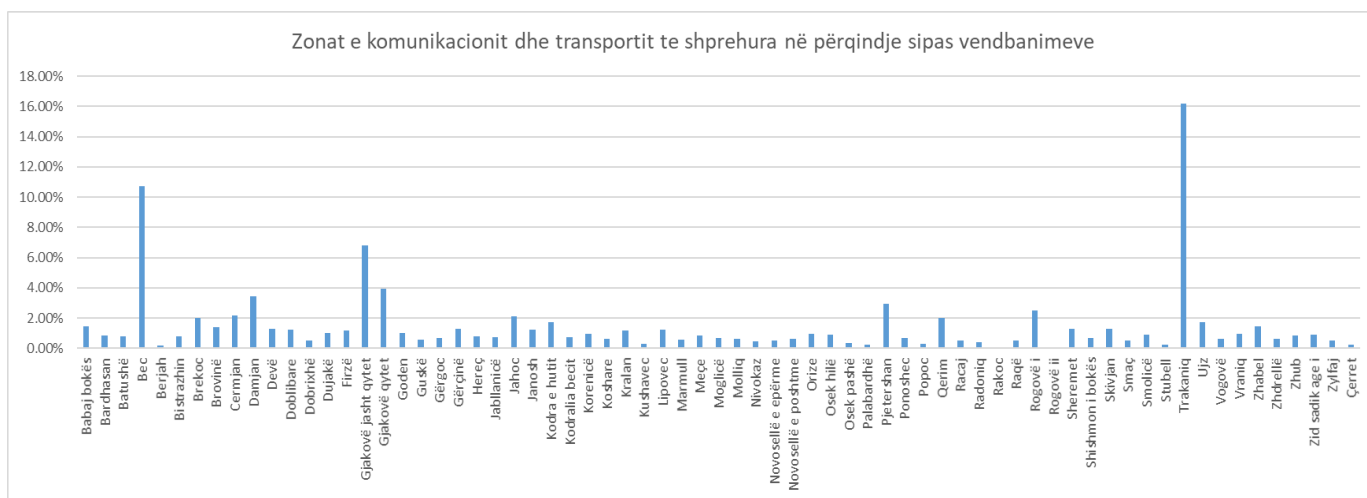

Grafiku 39. Shfrytëzimi i Tokës për zona industriale i shprehur në përqindje në kuadër të vendbanimeve të komunës Nevojat

- 1) Përkrahje e veprimtarive industriale në vendbanimet si Gjakovë jashtë qytet, Jahoc dhe Zid sadik age I, për një industri të zhvilluar dhe të qëndrueshme.
- 2) Ofrimi i shërbimeve të infrastrukturës përcjellëse për zhvillim më të madh të zonave industriale.

3.11.7. Rrjetet e transportit, logjistikës] dhe Infrastrukturës publike / Rrjetet e transportit

Në vazhdim është paraqitur sipërfaqja e zonave të transportit e shprehur në përqindje, ku vërehet se në disa vendbanime kemi përqindje më të madhe të hapësirës të zonave të transportit në kuadër të territorit të komunës. Vendbanimet të cilat kanë më shumë sipërfaqe të zonave të transportit janë : Trakaniq, Bec dhe Gjakovë jashtë qytet.

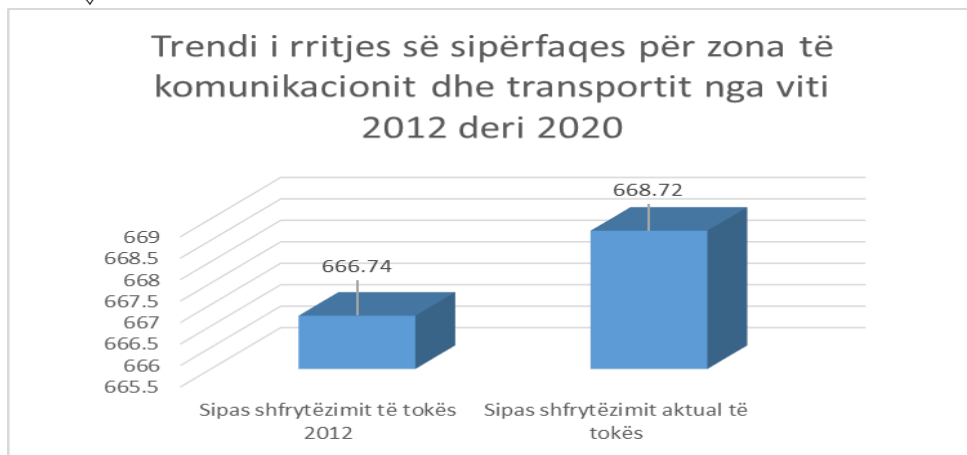

Grafiku 40. Shfrytëzimi i Tokës për zona të transportit i shprehur në përqindje në kuadër të vendbanimeve

Trendet

Bazuar në shfrytëzimin e tokës nga 2012 dhe në shfrytëzimin aktual të tokës vërejmë që kemi një diferencë në mes sipërfaqeve, ku rezulton që kemi 1.98 ha më shumë në shfrytëzimin aktual të tokës.

Nga ky trend i zhvillimit vërejmë që në kuadër të infrastrukturës rrugore kemi një rritje të territorit ku nga viti 2012 deri në vitin 2020 kemi 1.98 ha rritje, ku i bie që për tetë vite kemi nga 0.24 ha në vit.

Grafiku 41. Trendi i sipërfaqes së infrastrukturës rrugore në kuadër të komunës i shprehur në hektar nga viti 2012 deri 2020

Prognozat

Bazuar në trendin e zhvillimit të infrastrukturës rrugore në vendbanimet si : Trakaniq, Bec dhe Gjakovë jashtë qytet, arrijmë në një prognozë që ndikimi në këto zhvillime ka qenë zona urbane, ku edhe nëse i shikojmë në aspektin hapësinorë këto vendbanime janë më afër zonës urbane edhe ndërtimi ka pasur një fluks më të madh. Me zhvillimin e ndërtimit të lartë, sidomos në fshatrat e shpërndara, automatikisht është paraqitur edhe nevoja për infrastrukturën rrugore për këto ndërtesa.

Nevojat

- 1) Përmirësimi i infrastrukturës rrugore në fshatrat me zhvillim më të vogël si : Batushë, Molliq, Brovinë, Berjah, Goden, Guskë, Kushavec, Moglicë, Palabardhë, Vogovë.
- 2) Zhvillim i transportit të qëndrueshëm.

3.11.8. Prodhim Tretësor / Shërbim i komunitetit

Bazuar në të dhënat e profilit të komunës së Gjakovës vërejmë që zonat kadastrale me më së shumti zona të shërbimeve janë : Gjakovë jashtë qytet, Gjakovë qytet, Brekoc dhe Kodra e Hutit.

Këto zona përbëjnë numrin më të madh të zonave të shërbimeve, në diagramin më poshtë i kemi të paraqitura në grafikun këto zona dhe sipërfaqet e tyre në përqindje.

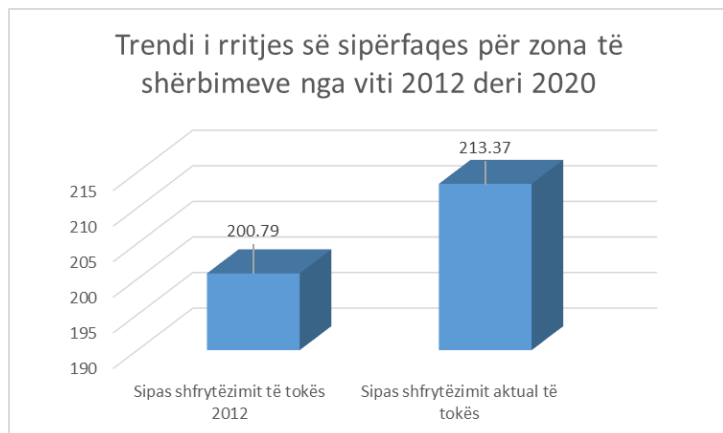
Grafiku 42. Shfrytëzimi i Tokës për zona të shërbimeve

Trendet

Bazuar në shfrytëzimin e tokës nga 2012 dhe në shfrytëzimin aktual të tokës vërejmë që kemi një diferencë në mes sipërfaqeve, ku rezulton që kemi 12.58 ha më shumë në shfrytëzimin aktual të tokës.

Nga ky trend i zhvillimit vërejmë që në kuadër të zonave të shërbimeve kemi një rritje të territorit ku nga viti 2012 e deri në vitin 2020 kemi 12.58 ha rritje, ku i bie që për tetë vite kemi nga 1.57 ha në vit.

Grafiku 43. Trendi i sipërfaqes së zonave për shërbime në kuadër të komunës i shprehur në hektar nga viti 2012 deri 2020

Nevojat

1. Shtrirja e shërbimeve në zonat rurale në të cilat kemi migrim më të madh të popullsisë për në zonën urbane dhe zona tjera.
2. Orientimi i zhvillimit të komunës në formë policentrike, pra formimi i disa zonave kadastrale si qendra të rendit të mesëm komunale, të cilat do të ofrojnë shërbimet për qytetarët në zona kadastrale më larg zonës urbane.

3.11.9. Prodhim Tretësor / Shërbim kulturor, argëtues dhe rekreativ / Hapësire e hapur rekreative

Në vazhdim është paraqitur sipërfaqja e zonave të rekreative-turistike e shprehur në përqindje, ku vërehet se në disa vendbanime kemi përqindje më të madhe të hapësirës të zonave rekreative-turistike në kuadër të territorit të komunës. Vendbanimet të cilat kanë më shumë sipërfaqe të zonave rekreative-turistike: Firzë, Gjakovë jashtë qytet, Gjakovë qytet.

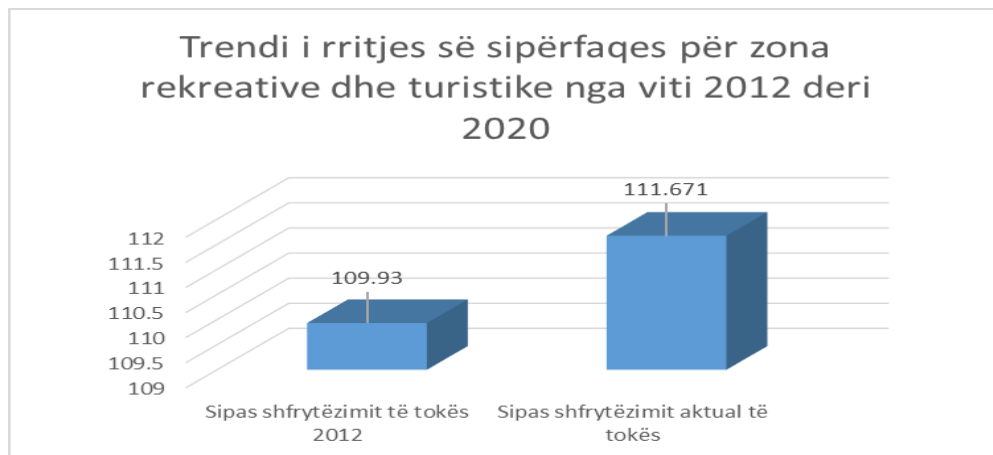
Grafiku 44. Shfrytëzimi i Tokës për zona rekreative dhe turistike i shprehur në përqindje në kuadër të vendbanimeve

Trendet

Bazuar në shfrytëzimin e tokës nga 2012 dhe në shfrytëzimin aktual të tokës vërejmë që kemi një diferencë në mes sipërfaqeve, ku rezulton që kemi 1.74 ha më shumë në shfrytëzimin aktual të tokës.

Nga ky trend i zhvillimit vërejmë që në kuadër të infrastrukturës rrugore kemi një rritje të territorit ku nga viti 2012 e deri në vitin 2020 kemi 1.74ha rritje, ku i bie që për tetë vite kemi nga 0.21 ha në vit.

Grafiku 45. Trendi i sipërfaqes së infrastrukturës rrugore në kuadër të komunës i shprehur në hektar nga viti 2012 deri 2020

Prognozat

Duke pasur parasysh të dhënat e profilit vërejmë që sipërfaqe më të madhe të hapësirave rekreative – turistike kemi në Firzë dhe në zonën urbane dhe vendbanimet të cilat janë shumë afër zonës urbane dhe pothuajse janë të integruara në zonën urbane.

Nga kjo prognozojmë që dendësia më e madhe e popullatës në këto zona dhe nevoja për hapësira rekreative - turistike ka ndikuar edhe në krijimin e këtyre zonave.

Nevojat

1. Zhvillimi i zonave rekreative e turistike në zonat kadastrale me kapacitete për këto zhvillime.
2. Promovimi i zonave rekreative-turistike në nivelin kombëtar e ndërkombëtar
3. Zhvillimi i një turizmi të qëndrueshëm
4. Promovimi dhe zhvillimi i turizmit rural me theks të veçantë agro – turizmit në fshatrat malore dhe me kapacitete për këtë lloj turizmi.

▪ Modelet e shfrytëzimit të tokës

Modeli i shfrytëzimit të banimit në komunën e Gjakovës:

Sa i përket numrit të strukturave të ndërtuara, në Komunë pjesa më e madhe e ndërtimeve prej 66.61% janë ndërtesa banimi me një njësi, pastaj banimi me shumë njësi prej 15.46%, ndërtesa dyqane prej 12.99%, dhe zyre prej 1.22%. Karakteristikë e ndërtimeve në komunë është shtrirja e tyre përgjatë rrugëve kryesore, ku vendbanimet marrin një formë lineare si dhe shtrirja e tyre në forma të shpërndarë, ku këto vendbanime janë vështirë të menagjueshme dhe marrin një sipërfaqe të madhe të territorit me shfrytëzime të tjera, në rastin më të shpeshtë të tokave bujqësore.

Modeli i shfrytëzimit të sipërfaqeve ujore:

Në komunën e Gjakovës kemi një sipërfaqe ujore prej 933.118ha apo 1.59% e sipërfaqes, kjo sipërfaqe përbëhet nga katër lumenj dhe një liqe.

Lumenjtë kryesor janë: Lumi Ereniku, Lumi Krena, Lumi Llukac dhe Lumi Drin ndërsa sipërfaqe ujore tjetër përbëhen nga Liqeni i Radoniqit.

Modelet e shfrytëzimit të këtyre sipërfaqeve janë duke filluar nga ujitja e tokave bujqësore që realizohet përmes lumenjve, zhvillimin e sporteve dhe atraksioneve të cilat realizohen në sipërfaqe ujore si dhe për ujë të pijes shfrytëzohet liqeni akumulues i Radoniqit.

Modeli i shfrytëzimit të sipërfaqeve bujqësore:

Toka bujqësore në komunën e Gjakovës shfrytëzohet në mënyrë racionale, pjesa më e madhe e tokës bujqësore përdoret për prodhim bujqësor intensive.

Kultura më të shpeshta të cilat mbillen dhe mbulojnë sipërfaqet bujqësore janë drithërat, Perimekultura, Pemëtaria, Blegtoria, Bletaria.

Modeli i shfrytëzimit të sipërfaqeve pyjore:

Komuna e Gjakovës ka përafërsisht 26,264 ha pyje. Prej tyre 17,435 ha në sektorin publik dhe 8,829 ha në atë privat. Drurët më të përhapur në këto pyje janë pisha, ahu, dushku, shkoza, qarri dhe bingu. Sa i përket kategorizimit të pyjeve, pyje halore janë 541.12 ha dhe pyje gjeth mbajtëse 25,722.88 ha.

Pyjet e Gjakovës i përkasin brezit të pyjeve kodrinore-malore me këto tipa të pyjeve :

- Pyjet ksero - mezofile të Bungës dhe Shkozës ;
- Pyjet mezofile të Ahut ;

Këto pyje ndahen në grupe ceno-ekologjike me këto njësi :

- Pyjet e Bungës dhe Qarrit (*Quercionpetraecerris*)
- Pyjet e Shkozës (*Carpinuionbetulliillirico-moesiacum*) dhe
- Pyjet e Ahut kodrinor (*Fagenionmoesiacesubmontanum*).

Përparësitë, dobësitë, mundësitë dhe rreziqet / Analiza Swot
SWOT analiza e shfrytëzimit aktual të tokës

Përparësitë	Dobësitë
• Struktura urbane është kompakte, • Qendra e qytetit është e fuqishme, • Rritje e territorit të zonave komerciale për 1.75 ha. • Rritje e territorit të zonave Industriale • Rritje e territorit të sipërfaqeve të infrastrukturës rrugore për 1.98 ha. • Rritje e territorit të sipërfaqeve të zonave të shërbimeve për 12.58ha. • Zgjerim i zonave rekreative turistike për 1.74ha. • Përcaktimi dhe mbrojtja e zonave bujqësore.	• Shpërndarja urbane dhe shfrytëzimi joefikas në periferi. • Buxheti i ulët për shpronësime, duke marrë parasysh rritjen e vlerës së tokës. • Ndërtimet ilegale në tokë' bujqësore • Fragmentimi i tokës bujqësore në parcela të vogla • Mungesa e konsolidimit të tokës (komasacionit) • Vendbanime me shtrirje të shpërndarë • Krijimi i hapësirave për zhvillim komercial në mënyrë të pa kontrolluar • Mungesa e sistemit të ujitjes dhe infrastrukturës rrugore për tokën bujqësore • Humbje e tokës bujqësore me sipërfaqe -373.12ha brenda viteve 2012 – 2020 • Zonat industriale pranë zonave të banimit – konflikti i shfrytëzimit të tokës,
Mundësitë	Rreziqet
• Hartimi Ligjit për Rregullim të tokës urbane (ku lehtëson miratimin dhe zhvillimin e planifikimit urban në kadastrë). • Miratimi i Ligjit për Pronën Publike. • Kthimi sa më i shpejtë i dokumentacionit kadastral nga Serbia. • Ndërpërja e ndërtimeve në zonat bujqësore • Përcaktimi i zonave urbane dhe për ndërtim të reja në sipërfaqe të përshtatshme për urbanizim • Densifikimi i fondit ndërtimor në zonat urbane si masë për ruajtjen e tokës bujqësore Përcaktimi i zonave për ndërtim të pendëve dhe akumulim të ujit • Përcaktimi dhe mbrojtja e zonave bujqësore • Përcaktimi i zonave për konsolidim të tokave bujqësore • Caktimi i zonave turistike verore dhe dimërore	• Pronësia e paqartë mund të pengojë zhvillimin e duhur. • Ndërtimet pa leje përgjatë rrugës mund ta bllokojnë në zhvillimin e ardhshëm • Humbja e tokës bujqësore • Krijimi i vendbanimeve të shpërndara • Ndërtimet mbi zonat arkeologjike dhe dëmtimi i zonave arkeologjike • Humbje e Tokës pyjore. • Vështirësim deri në pamundësim të aplikimit të masave komasative në tokën bujqësore • Rritje e pakënaqësisë qytetare

Identifikimi i Sfidave

Gjatë analizës së profilin të komunës së Gjakovës kemi identifikuar disa sfida .

Tabela 242. Identifikimi i sfidave gjatë vlerësimit të shfrytëzimit të tokës

Nr	Përshkrimi
1	Shtrirja e vazhdueshme e ndërtimit në toka bujqësore, në forma të shpërndara, kjo paraqet një sfidë të veçantë në kompaktësimin e vendbanimeve si dhe në dendësimin e tyre. Këtu bëjnë pjesë vendbanimet si : Pjetershan, Ujz, Damjan, Brekoc, Korenicë, Guskë, Babaj Bokës, Kodra e Hutit, Devë, Vogovë, Korenicë, Smolicë.
2	Rënia e intensitetit të banimit në disa vendbanime si : Rogovë II, Goden, Zhub, Guskë, Kushavec, Meqë, Rakoc.
3	Ruajtja e tokave bujqësore në vendbanimet e shpërndara tek të cilat në mes ndërtimeve kemi sipërfaqe të mëdha të tokës bujqësore.
4	Mundësi e zbrazjes së vendbanimeve me karakter rural, në mungesë të ofrimit të shërbimeve.
5	Dëmtimi i vazhdueshëm i shtretërve të lumenjve dhe ndotja e tyre.

Gjetjet kyçe

Gjatë analizës së profilit për komunën e Gjakovës kemi disa gjetje kyçe në të gjitha fushat e shfrytëzimit të Tokës. Në tabelën më poshtë kemi të përshkruara së cilën gjetje për secilën fushë të shfrytëzimit të tokës.

Tabela 243. Gjetjet kyçe gjatë vlerësimit të profilit të shfrytëzimit të tokës

Nr	Përshkrimi
1	Shfrytëzimi i Tokës për banim: Duke analizuar trendin e rritjes së sipërfaqeve të banimit nga 2012 deri 2020, për shtatë vite kemi 339.72ha rritje.
2	Shfrytëzimi i Tokës si tokë bujqësore: Në komunën e Gjakovës kemi një humbje të konsiderueshme të tokës bujqësore, ku nga viti 2012 e deri në vitin 2020 kemi 373.12ha të humbura.
3	Shfrytëzimi i Tokës si tokë pyjore: Në komunën e Gjakovës kemi një rritje të tokës pyjore ku nga viti 2012 e deri në vitin 2020 kemi 1.79 ha.
4	Shfrytëzimi i Tokës si zona komerciale: Në komunën e Gjakovës kemi një rritje të zonave komerciale ku nga viti 2012 e deri në vitin 2020 kemi 1.75 ha rritje.
5	Shfrytëzimi i Tokës si zona industriale: Në kuadër të zonave industriale kemi një rritje të territorit ku nga viti 2012 e deri në vitin 2020 kemi 0.01 ha rritje.

4. KORNIZA E ZHVILLIMIT HAPËSINOR

Korniza e zhvillimit hapësinor është pjesa kryesore e PZHK-së. Korniza e zhvillimit hapësinor paraqet zhvillimin hapësinor për tërë territorin e Komunës së Gjakovës për periudhën **8 vite** (për tetë e më shumë vite), gjegjësisht formulon strukturën dhe organizimin hapësinor për zhvillim të ardhshëm.

Gjatë hartimit të PZHK-së është bërë një mobilizim i të gjitha resurseve njerëzore dhe intelektuale nga komuna dhe jashtë komunës, si konsultime me ekipin bazë dhe ekipin komunal të planifikimit për hartim të PZHK-së dhe duke organizuar aktivitete të pandërprera të grupeve punuese, institucioneve, sektorëve dhe të gjithë qytetarëve me qëllim të hulumtimit, analizimit dhe trajtimit të çështjeve të ndryshme në mënyrë gjithëpërfshirëse.

4.1. VIZIONI

Territori i Gjakovës 15 vitet e fundit është zhvilluar duke u bazuar në përcaktimet hapësinore në PZHK 2006-2015+ për komunën e Gjakovës, vizioni i të cilit është mbështetur edhe në vizionin e dhënë për këtë region sipas Planit Hapësinor të Kosovës (PHK), që identifikon regionin, si:

“Urë e Kosovës”- Urë e zhvillimit të lidhjeve të Kosovës me rajonin, rrjet funksional i qyteteve të fuqishme dhe fshatrave dinamike, atraktive për të jetuar dhe punuar në to. Duke shfrytëzuar kapacitetet e infrastrukturës, pozitën gjeografike dhe pasuritë e shumta natyrore, kulturore dhe humane, të zhvillohet në një hapësirë të qëndrueshme ekonomike agro-industriale, tregtare, shërbyese dhe turistike.

sipas Planit Hapësinor të Kosovës (PHK)

Të gjitha analizat, vlerësimet, trendet, projeksionet, prognozat dhe konkludimet, rezultuan se Gjakova duhet të zhvillohet në mënyrë të qëndrueshme, duke planifikuar zhvillim të zonave të banimit, industriale, rekreative turistike që të jenë pozitive për mjedisin, ekonominë dhe mirëqenien e popullsisë, sot dhe në të ardhmen. PZHK duhet të siguroj zhvillim të balancuar ashtu që zhvillimet ekonomike të mos jenë në konflikt (kanë efekte negative por më së paku efekt minimal) me fushat tjera siç janë: mjedisi, shëndeti dhe siguria e popullatës.

Duke u bazuar në atë se çka parasheh niveli qendror për Gjakovën, por edhe idetë dhe potencialet e nivelit komunal, lehtësisht mundë të konstatojmë se **deklarata për VIZIONIN e Gjakovës është:**

SHTYLLAT STRATEGJIKE

Gjakova- Qendër Regjionale

Gjakova si qendër regjionale në rrafshin e Dukagjinit për zhvillim të ekonomisë, arsimit, kulturës e sportit, dhe nyje e rëndësishme e transportit dhe komunikacionit, në funksion të lëvizjes së njerëzve e mallrave për të fuqizuar tregtinë, logjistikën dhe shërbimet.

Gjakova- Ekonomi e Qëndrueshme

Gjakova ishte dhe duhet të paraqesë qendrën regjionale ekonomike dhe të merr rolin udhëheqës në agro-industri e tregëti. Sa i përket vetë nivelit lokal, zonat ekonomike, ndërtimtaria, bujqësia, tregtia dhe turizmi paraqesin potencialet në të cilat duhet mbështetet komuna dhe ky dokument, dhe të cilat duhet të zërthehen në koncepte, qëllime, objektiva dhe prioritete. Strategjitë komunale mbështesin zhvillimin e qëndrueshëm të ekonomisë përmes eko-inovacioneve dhe sistemeve të mençura, të cilat mundësojnë që kompanitë ta rrisin performancën ekologjike dhe t'i zvogëlojnë shpenzimet duke pasur në tregjet e gjelbra.

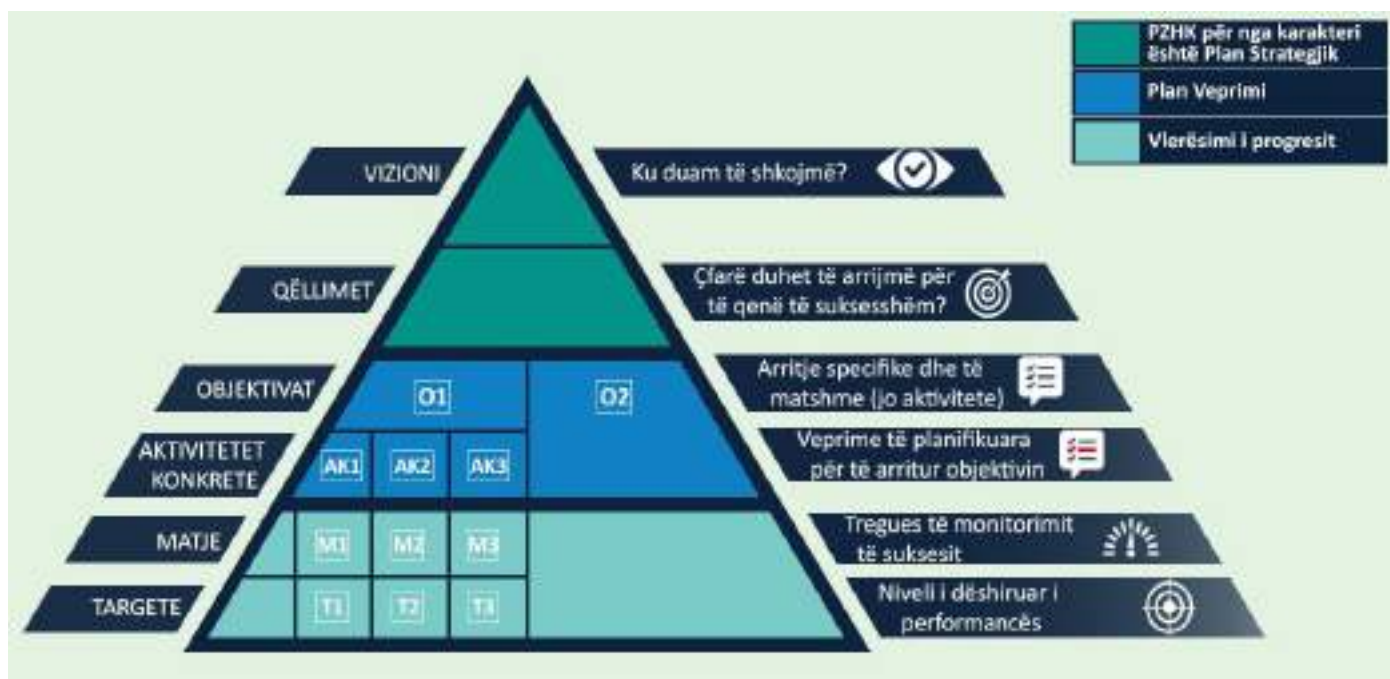
Gjakova- Cilësi Jetese

Cilësia e jetës ka të bëjë me mirëqenien e njerëzve. Këtu përfshihen komponente si standardi i jetesës, cilësia e banimit, shëndeti, arsimi, ambienti jetësor, jeta shoqërore etj. Për të arritur një cilësi dhe kualitet të jetesës, Gjakova ofron infrastrukturë publike e sociale bashkëkohore, shërbime profesionale e transparente, duke përdorur forma inovative e teknologji të mençur. Bazuar në vlerat, nevojat por edhe përparësitë e mundësitë që ka, Gjakova paraqet një qendër me ndikim regjional, por, edhe ndërkombëtar falë potencialit njerëzor, trashëgimisë dhe infrastrukturës. Specifikë e këtij vizioni duhet të jetë një cilësi e avancuar për punë, jetë dhe vlera tjera sociale.

Gjakova- Mjesidi i Pastër

Gjakova me një mjedis të pastër, atraktiv për rini, kulturë e sport, për të ngritur kualitetin e jetës, duke mbrojtur vlerat e trashëgimisë kulturore e natyrore. Arritja e kualitetit mjedisor bëhet duke ndërmarrë masa dhe parime përkatëse për pengimin e ndotjes, sigurimin e një mjedisi të shëndetshëm dhe të sigurt për njerëzit, duke i mbështetë politikat dhe programet që parashikojnë shfrytëzim efikas të resurseve njerëzore dhe u bën thirrje entiteteve të tjera dhe subjekteve për nxitjen e iniciativave dhe ndërmarrjen e masave të mbrojtjes nga ndotja.

Përvec shtyllave strategjike, Gjakova deklaratën e vizionit e mbështetë dhe e arrinë përmes shumë elementeve tjera përforcuese dhe që zhvillimet i bëjnë të matshme dhe të monitorueshme. Kjo në mënyrë skematike paraqitet në këtë format:

4.2. QËLLIMET DHE OBJEKTIVAT ZHVILLIMORE

Për përcaktimin e qëllimeve dhe objektivave zhvillimore të Komunës së Gjakovës, ky dokument për bazë dhe harmonizim merr zhvillimet me dispozitat e “Planit Hapësinor të Kosovës-Strategjia e Zhvillimit Hapësinor 2010-2020+”, me Qëllimet e përgjithshme:

- *Zhvillimi i rrjetit të vendbanimeve, me qeverisje e shërbime publike në favor të qytetarit, me rritje të kualitetit të jetesës së qytetarëve, punësimit, barazisë sociale.*
- *Mbështetje ZHEL për ZHEK – shfrytëzimi i përparësive konkurruese,*
- *Zhvillimi i lidhjeve efikase brenda urbane, ndë-rurbane me hapësirat e tjera dhe më gjerë në rajon përmes rrjetit të zhvilluar të infrastrukturës (rrugore, hekurudhore, ajrore dhe TIK).*
- *Përkrahja zhvillimeve për arsim bashkëkohor e përkrahës të kërkesave të tregut Ruajtja dhe zhvillimi i trashëgimisë kulturore, turizmit kulturor e rekreativ,*
- *Zhvillim të lidhjeve tregtare e shërbyese ndërkufitare me Shqipërinë,*
- *Aeroporti civil i Gjakovës si mundësi për zhvillim ekonomik*
- *Zhvillimi i shërbimeve tregtare, agro-industriale dhe turistike, me intensifikim të politikave për mbrojtje dhe rimëkëmbje të mjedisit.*

Për më shumë, në vitin 2015 është miratuar Agjenda për Zhvillimin e Qëndrueshëm që përfshin 17 Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm (OZHQ). Duke u bazuar në parimin e "le askend prapa", agjenda e re thekson një qasje holistike për arritjen e zhvillimit të qëndrueshëm për të gjithë.

Më poshtë, gjeni grafikën ku janë listuar të gjitha OZHQ- të, të cilat janë përvetësuar si qëllime të përgjithshme të zhvillimit të Gjakovës nëpërmjet PZHK-së, dhe do të zbatohen sipas mundësive si një hap drejt krijimit të mundësive për bashkëpunim ndërkombëtar dhe koordinim të donacioneve.

1. • Zhdukja e varfërisë së të gjitha formave në të gjithë botën.
2. • Zhdukja e urisë, arritja e sigurisë ushqimore dhe përmirësimi i ushqyerjes, si dhe nxitja e bujqësisë së qëndrueshme.
3. • Sigurimi i jetës së shëndetshme dhe promovimi i mirëqenies për të gjithë në të gjitha moshat.
4. • Sigurimi i arsimit cilësor gjithëpërfshirës dhe të barabartë dhe nxitja e mundësive për edukim gjatë jetës për të gjithë.
5. • Arritja e barazisë gjinore dhe fuqizimi i grave dhe vajzave.
6. • Sigurimi i furnizimit dhe i menaxhimit të qëndrueshëm të ujit dhe kanalizimeve për të gjithë.
7. • Sigurimi i energjisë së përbalueshme, të sigurt, të qëndrueshme dhe moderne për të gjithë.
8. • Nxitja e rritjes ekonomike të vazhdueshme, gjithëpërfshirëse dhe të qëndrueshme, punësim të plotë dhe produktiv dhe punë të denjë për të gjithë.
9. • Ndërtimi i infrastrukturës rezistente, nxitja e industrializimit gjithëpërfshirës dhe të qëndrueshëm dhe nxitja e Inovacionit.
10. • Zvogëlimi i pabarazisë ndërmjet vendeve dhe mes tyre.
11. • Ndërtimi i qyteteve dhe i vendbanimeve gjithëpërfshirëse, të sigurta, vet-ripërtëritëse dhe të qëndrueshme.
12. • Sigurimi i modeleve të qëndrueshme të konsumit dhe të prodhimit.
13. • Lufta kundër ndryshimit klimatik dhe efekteve të saj.
14. • Ruajtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i lumenjve, liqeneve dhe burimeve ujore sipërfaqësore dhe nëntokësore.
15. • Mbrojtja, rehabilitimi dhe promovimi i përdorimit të qëndrueshëm të ekosistemeve tokësore, menaxhimi i qëndrueshëm i pyjeve, lufta kundër shkretëtirizimit, ndalimi e kthimi mbresa i procesit të degradimit të tokës dhe ndalimi i humbjes së biodiversitetit.
16. • Nxitja e shoqërive paqësore dhe gjithëpërfshirëse për zhvillim të qëndrueshëm duke ofruar drejtësi për të gjithë, përmes ngritjes së institucioneve të efektshme, llogaridhënëse dhe gjithëpërfshirëse, në të gjitha nivelet.
17. • Fuqizimi i mënyrave të vënies në zbatim dhe rigjallërim të partneritetit botëror për zhvillim të qëndrueshëm.

Figura 41. Agjenda 2030 për Zhvillimin e Qëndrueshëm që përfshin 17 Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm

4.2.1. Axhenda e BE

Parlamenti European vlerëson që Bashkimi Evropian ka një pozicion të vendosur prej kohësh për zonat rurale. Një pjesë e madhe e buxhetit të BE-së është e rezervuar për politikën e saj të përbashkët bujqësore. Sidoqoftë, shumica e popullsisë së BE-së jeton në zona urbane. Çështjet urbane janë të rëndësishme jo vetëm në rajone ekonomikisht të pafavorshme të adresuara nga politika rajonale e BE-së, por edhe në rajone më të pasura. Kjo është për shkak të pabarazive hapësinore midis vendbanimeve, komuniteteve, qyteteve dhe fshatrave brenda rajoneve. Prandaj,

pabarazitë midis rajoneve, por edhe pabarazitë brenda rajoneve janë çështje të kohezionit ekonomik, social dhe territorial. Këto pabarazi brenda-rajonale nuk zhduken duke adresuar pabarazitë ndër-rajonale, siç bën politika rajonale e BE kur adreson rajonet më të pafavorizuara, por mund të vazhdojnë ose edhe të rriten në përgjigje të zhvillimit ekonomik.

Bashkimi Evropian ka qene pjesë aktive e axhendave golbale të zhvillimit dhe në sinkron me axhendat e Kombeve të bashkuara ka zbërthyer në objektiva të ngjashëm për tematika të lidhura me zhvillimin urban.

Harmonizimi i objektivave globalë me ato të vëndeve anëtare është bërë përmes një rrjetëzimi dhe lidhjeje konkrete dhe të drejtpërdrejtë të objektivave globalë të përcaktuara në axhendën e UN dhe atyre rajonale të përcaktuar nga vëndet anëtare të BE.

Figura 42. Lidhja e Objektivave të Axhendës 2030 me ato e BE

Përgjatë një periudhe 20 vjeçare Ministrat përgjegjës për zhvillimin dhe kohezionin e territorit apo të çështjeve urbane të vëndeve anëtare të BE janë takuar rregullisht për të vendosur mbi politika dhe objektiva të zhvillimit të mjedisit.

Në këtë udhëtim ky grupim ka gjeneruar një seri dokumentash referenciale si;

- Perspektiva Evropiane e Zhvillimit Hapësinor - Drejt Zhvillimit të Balancuar dhe të Qëndrueshëm të Territorit të Bashkimit Evropian marëveshje në Këshillin Informal të Ministrave përgjegjës për Planifikimin Hapësinor në Potsdam, maj 1999.
- Programi i veprimit i Lille miratuar në Këshillin Informal të Ministrave përgjegjës për çështjet urbane të mbajtur në Lille në 3 nëntor 2000.
- “Acquis Urban” miratuar në Këshillin Informal të Ministrave përgjegjës për kohezionin territorial, të mbajtur në Rotterdam në 29 nëntor 2004.
- “Marrëveshja e Bristolit” e miratuar në Këshillin Informal të Ministrave për komunitetet e qëndrueshme të mbajtur në Bristol më 6-7 dhjetor 2005.
- Axhenda territoriale e BE - Drejt një Europe më Konkurruese dhe të Qëndrueshme të Rajoneve të Ndryshme miratuar në Këshillin Informal të Ministrave përgjegjës për planifikimin hapësinor dhe zhvillimin urban mbajtur në Leipzig më 24-25 maj 2007.
- Karta e Leipzig mbi qytetet e qëndrueshme evropiane, miratuar në Takimin Informal të Ministrave për zhvillimin urban të datës 24-25 maj 2007 në Leipzig.
- Deklarata e Marsejës e miratuar në Takimin Ministror Informal të Ministrave përgjegjës për zhvillimin urban në 25 nëntor 2008.
- Deklarata e Toledos, miratuar në Takimin Informal të Këshillit të Ministrave për zhvillimin urban të 22 qershorit 2010 në Toledo.
- Axhenda territoriale e BE 2020, e rënë dakord në Takimin Ministror Informal të Ministrave përgjegjës për Planifikimin Hapësinor dhe Zhvillimin e Territorit, më 19 maj 2011 në Gödöllő.
- Road Map – Kalendar i Veprimeve për zbatimin e Agjendës së re Territoriale të miratuar gjatë presidencës polake në nëntor 2011.

- Deklarata e Ministrave drejt Agjendës Urbane të BE-së, miratuar në takimin jozyrtar të ministrave të BE-së përgjegjës për kohezionin territorial dhe çështjet urbane, Riga, 10 qershor 2015.

(Akhenda Urbane për BE, Pakti i Amsterdam, BE 2016), Axhenda Urbane ka përcaktuar 12 tema në të cilat përqendrohet aksioni i koordinuar mes vëndeve anëtare.

12 TEMAT PRIORITARE

- Punësimi në ekonomi lokale
- Varfëria Urbane
- Strehimi
- Përfshirja migrantëve dhe refugjatëve
- Shfrytëzimi i qëndrueshëm i tokës me zgjidhje që bazohen në natyrë
- Ekonomia qarkulluese
- Përshtatja klimaterike
- Tranzicioni energjitik
- Mobiliteti Urban
- Cilësia e Ajrit
- Tranzicioni dixhital
- Prokurimi publik i përgjegjshëm dhe inovativ

Figura 43. Axhenda Urbane e BE

(Akhenda Urbane për BE, Pakti i Amsterdam, BE 2016)

Tema e Punësimit në ekonomi lokale ka të bëjë me performancën ekonomike dhe zhvillimin e biznesit në nivelin lokal, komponentët thelbësorë të zhvillimit të qëndrueshëm dhe kohezionit shoqëror.

Tema e adresimit të varfërisë Urbane është të kontribuojë në krijimin e politikave më të mira me një ndikim në përfshirjen e grupeve të cënueshme dhe rigjenerimin e lagjeve dhe komunitete të privuara nga shërbimet.

Meqenëse strehimi i përballueshëm është një e drejtë themelore e njeriut dhe nxit kohezionin social, axhenda synon të kontribuojë në politika dhe korniza më të mira duke krijuar qasje në strehimin e duhur.

Objektivi i axhendës është të propozojë dhe zbatojë mënyra për menaxhimin më të mirë të integritetit të migrantëve dhe refugjatëve duke marrë parasysh sfidat dhe nevojat e qyteteve të veçanta.

Tema Shfrytëzimit të qëndrueshëm i tokës me zgjidhje që bazohen në natyrë ka të bëjë me angazhimin për planifikim të shfrytëzimit të tokës të balancuar midis nevojës për zhvillim dhe mbrojtjes së natyrës

Tema e Ekonomisë qarkulluese kërkon të identifikojë zgjidhje inovative, të realizueshme që promovojnë ripërdorimin, ndarjen, riparimin, rikonstruksionin, rindërtimin dhe riciklimin për të krijuar një sistem të mbyllur, duke minimizuar përdorimin e inputeve të burimeve dhe krijimin e mbetjeve, ndotjes dhe emetimeve të karbonit

Përshtatja klimaterike u referohet ndryshimeve në procese, praktika dhe struktura për të moderuar dëmet e mundshme ose për të përfituar nga mundësitë që lidhen me ndryshimin e klimës.

Tranzicioni energjitik i referohet ndryshimeve të rëndësishme strukturore në sistemin energjetik të nxitur nga kërkesa dhe disponueshmëria e burimeve alternative të energjisë apo shterimi i burimeve konvencionale të energjisë

Mobiliteti Urban i referohet sfidave me të cilat përballen sistemet e transportit lokal me rritjen e numrit të popullatës që jeton në zonat urbane dhe objektivit për të identifikuar masat për të përmirësuar transportin në zonat urbane.

Cilësia e Ajrit i referohet propozimeve për rregullim, financim dhe njohuri më të mirë në këtë fushë duke qenë se ajrit është një faktor kryesor përcaktues për cilësinë e jetës në qytete

Tranzicioni dixhital i referohet adoptimit të teknologjisë dixhitale për të transformuar shërbimet ose bizneset, përmes zëvendësimit të proceseve manuale me procese dixhitale ose zëvendësimit të teknologjisë më të vjetër me teknologji më të re

Prokurimi publik i përgjegjshëm dhe inovativ i referohet tërësisë së politikave që kanë për qëllim promovimin e transparencës në vendimarrje

4.2.2. Karta e Leipzig

Një nga dokumentat më relevante në arritjen e objektivave globale dhe rajonale ka qenë edhe marrëveshja e arritur në Leipzig në Maj të 2007 mes Ministrave që mbulojnë çështje të planifikimit urban të vendeve anëtare të BE, apo siç quhet ndryshe Karta e Leipzig.

Kjo marrëveshje përcakton objektivat:

1. Përdorimi më i madh i qasjeve të integruara të politikës së zhvillimit urban, duke përdorur strategji si
 - Sigurimi i hapsiravë publike cilësore
 - Modernizimi i rrjetit të infrastrukturës dhe përmirësimi i efikasitetit energjetic
 - Politika arsimore dhe inovative proaktive
2. Vëmendje e veçantë t'i kushtohet lagjeve të privuara brenda kontekstit të qytetit në tërësi, duke përdorur strategji si:
 - Përmirësimi i vazhdueshëm i mjedisit fizik
 - Përforsimi i ekonomisë vendore dhe politikave të tregut vendor të punës
 - Politika të arsimit dhe trajnimit proaktiv për fëmijët dhe moshat e reja
 - Promovimi i transportit urban efikas dhe të përbalueshëm.

4.2.3. Qëllimet dhe objektivat e veçanta

Qëllimet e veçanta të cilat do prezantohen në fushat tematike të PZHK-së, të mbështetura në hulumtimin e gjerë dhe vlerësimin e gjendjes ekzistuese, paraqesin sintetizim të qëllimeve të prezantuara nga drejtoritë komunale, institucionet tjera publike lokale dhe qendrore, shoqërisë civile, si dhe “Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm të Agjendës 2030”. Objektivat e propozuara janë specifike, të matshme, të arritshme, reale dhe të lidhura për afatet kohore që synohet për tu arritur brenda një periudhë kohore specifike.

Figura 44. Konceptit SMART për zbërthim të Objektivave

4.2.4. Qëllimet dhe objektivat sipas fushave tematike

4.2.4.1. Zhvillim Ekonomik

Q1: Rritja, zhvillimi dhe diversifikimi i sektorit të bujqësisë dhe agro industrisë në komunën e Gjakovës;

O1: Rritja e aftësisë konkurruese në sektorin agro-ushqimor dhe arritja e standardëve të BE-së deri në vitin 2030;

O2: Nxitja e konkurrueshmërisë dhe qëndrueshmërisë të zingjirit agro-ushqimor;

O3: Investime në infrastrukturën publike në të mirën e zhvillimit të zonave rurale, në aspektin ekonomik dhe social;

O4: Diversifikimi i fermave dhe zhvillimi i bizneseve bujqësore si dhe hapja e vendeve të reja të punës në zonat rurale;

O5: Zhvillim i qëndrueshëm i sektorit të shpeztaris;

O6: Konsolidimi i tokave bujqësore;

Q2: Fuqizimi i zhvillimit industrial dhe TI shërbimeve;

O1: Ngritja e kapaciteteve prodhuese dhe përpunuese të drurit deri në vitin 2025;

O2: Ngritja e kapaciteteve prodhuese dhe përpunuese të metaleve deri në vitin 2025;

O3: Nxitja e NVM të fushës TI shërbimeve deri në vitin 2024;

O4: Mbështetja e bizneseve përmes subvencioneve komunale të fushave përpunuese të drurit, metalit dhe Shërbimeve TI;

Q3: Funkcionalizimi dhe plotësimi me infrastrukturës të zonave për zhvillim ekonomik;

O1: Zhvillimi dhe funksionimi i zonave ekonomike industriale dhe komerciale, deri në vitin 2026;

O2: Themelimi i Parkut industrial (si zonë e lirë - varësisht nga specifikat e sektorit ekonomik) deri në vitin 2025;

Q4: Zhvillimi i qëndrueshëm i turizmit;

O1: Zhvillimi i zonës turistike “Maja Kunores” dhe “Shpella e Qirave dhe Kusarit”, deri në vitin 2027;

O2: Zhvillimi i turizmit rekreativ, deri 2025;

Q5: Fuqizimi i tregtisë;

O1: Zhvillimi i HUB-it rajonal (aeroport, hekurudha, zona e lire);

O2: Mbështetja e industrisë së ndërtimit;

O3: Nxitja e zhvillimit të sektorit të prodhimit të BRE-së të përshtatshme për sektorin privat dhe publik deri në vitin 2023 (studimi i potencialit për teknologji të ndryshme BRE në Komunën e Gjakovës);

Q6: Fuqizimi i Partneritetit Publiko Privat (PPP)/Iniciativa Private të Financimit (IPF) dhe Investime direkte;

O1: Përdorimi i modelit PPP/IPF për shërbimet publike me experience dhe financim nga sektori privat sipas nevojave Komunës Gjakovës (Studimi i fizibilitetit);

4.2.4.2. Infrastruktura teknike

Q1: Furnizimi me ujë të sigurt të shëndetshëm dhe konstant të qytetarëve për një mirëqenie më të mirë;

O1: Furnizim i vazhdueshëm me ujë duke aplikuar standarde për cilësi dhe siguri të ujit, në vazhdimësi;

O2: Zvogëlimi dhe monitorimi i humbjeve të ujit të pijshëm në 36% deri në vitin 2030;

O3: Ofrimi i shërbimeve me ujë në shkallën 100% deri vitin 2022;

Q2: Zhvillimi dhe menaxhimi i qëndrueshëm i infrastrukturës së ujërave të zeza;

- O1: Parandalimi i ndotjes së ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore nga ujërat e zeza deri në vitin 2030;
- O2: Përmirësimi i vazhdueshëm i infrastrukturës ekzistuese të kanalizimit deri 2030;
- O3: Mbulueshmëria me rrjet të kanalizimit deri në 90% të vendbanimeve deri në vitin 2035;
- O4: Zgjerimi dhe ri-vitalizimi i rrjetit të kanalizimit atmosferik dhe ndarja nga ujërat fekale;

Q3: Zgjerimi i kapaciteteve të sistemit të ujit për toka bujqësore dhe përmirësimi i rrjetit ekzistues të ujitjes;

- O1: Rehabilitimi i rrjetit ekzistues të ujitjes dhe pajisjeve përcjellëse deri 2022;
- O2: Zgjerimi i rrjetit të ujitjes së tokave bujqësore për 4800 ha deri 2025;

Q4: Furnizimi i qëndrueshëm dhe përballueshëm i qytetareve me energji elektrike;

- O1: Sigurimi i furnizimit me energji të pandërprerë për të gjitha kategoritë e konsumatorëve dhe sigurimin e cilësisë në furnizimin me energji elektrike, deri 2030;
- O2: Prodhim i energjisë së ripërtrishme elektrike dhe mbrojtje të mjedisit deri në vitin 2030;
- O3: Shfrytëzimi maksimal i kapaciteteve ekzistuese të sistemit të ngrohjes qendrore që mbulon 40% të qytetit (energjisë termike) me sistem të biomases 2021;

Q5: Ofrime të shërbimeve të qëndrueshme dhe cilësore me furnizim me ngrohje të konsumatorëve nga ngrohja e qytetit;

- O1: Shfrytëzimi maksimal i kapaciteteve ekzistuese të sistemit të ngrohjes qendrore që mbulon 40% të qytetit (energjisë termike) me sistem të biomases 2021
- O2: Zgjerimi i rrjetit ekzistues të ngrohjes me qëllim të ofrimit të shërbimeve me gjithëpërfshirës deri 2030;
- O3: Prodhimi i energjisë ripërtrishme (solare) për shfrytëzim të energjisë për ngrohje 2030;

Q6: Infrastrukturë e telekomunikimit modern me shërbim efektive, integruara të besueshme dhe në kohë për të gjithë qytetarët e komunës;

- O1: Zhvillimi dhe avancimi i metodologjive moderne të nevojshme për infrastrukturë të telekomunikimit, në vazhdimësi 2030;
- O2: Dizajnimi dhe centralizimi i infrastrukturës së telekomunikimit sipas praktikave efikase 2030;
- O3: Ofrimi i shërbimeve efikase dhe qëndrueshme për të gjithë qytetarët në përmbushjen e kapaciteteve, deri 2028;

Q7: Menaxhimi i qëndrueshëm dhe i integruar i grumbullimit dhe trajtimit të mbeturinave duke përfshirë infrastrukturën përkatëse;

- O1: Zgjerimi i aktiviteteve për rritjen e mbulueshmërisë në grumbullimin e mbeturinave në teritorin komunal 2024;
- O2: Aplikimi i teknologjive të reja në menaxhimin dhe grumbullimin e mbeturinave 2024;
- O3: Avancimi i procesit të riciklimit të mbeturinave (impiant i riciklimit);
- O4: Trajtimi i mbeturinave inerte/shtazore dhe atyre inteligjente sipas standardeve efikase të trajtimit;

4.2.4.3. Infrastruktura transportit dhe transportit

Q1: Zhvillimi i infrastrukturës moderne të transportit dhe shërbime publike cilësore;

- O1: Devijimi i trafikut tranzit nga pjesa qendrore e qytetit përmes rrugëve unazore;
- O2: Përmirësimi i kapacitetit dhe nivelit të shërbimit për rrugët ekzistuese deri në vitin 2023;
- O3: Kycja e Gjakovës në rrjetin e infrastrukturës hekurudhore;
- O2: Lidhja e Gjakovës me Shqipërinë dhe në zgjerimin për portet shqiptare;
- O4: Lidhja e Gjakovës me Shqipërinë dhe në zgjerimin për portet shqiptare.

Q3: Zhvillimi i transportit publik;

- O1: Fuqizimi i rrjetit të ri të transportit publik në nivel komunal dhe regional deri në 2023;
- O2: Fuqizimi dhe rivitalizimi i transportit publik urban deri në vitin 2024;
- O3: Intermodaliteti ndërmjet transportit rrugor, hekurudhor dhe ajror;

Q4: Përmirësimi i mobilitetit urban;

- O1: Zhvillimi i rrjetit për këmbësorë dhe çiklistë deri në vitin 2030;
- O2: Zhvillimi i politikës për parkim në Gjakovë në mbështetje të transportit të qëndrueshëm;

Q5: Zhvillimi i aeroportit për shërbime ekonomike, civile dhe shërbime tjera;

O1: Krijimi i kushteve dhe kriterëve teknike për plotësimin e standardeve ndërkombëtare të aviacionit;

Q6: Zhvillimi i një sistemi të mobilitetit të mençur (Smart mobility);

O1: Menaxhimi i trafikut të automjeteve dhe këmbësorëve në mënyrë efektive;

4.2.4.4. Infrastruktura publike dhe sociale

Q1: Shërbime qasshme shëndetësore si dhe cilësore dhe te përgjigjen nevojave te komunitetit;

O1: Përmirësimi dhe kompletimi i infrastrukturës së Kujdesit Parësor Shëndetësor deri në vitin 2030;

Q2: Sigurimi i arsimit cilësor gjithëpërfshirës, të barabartë dhe tërëditor në të gjitha institucionet e arsimit parauniversitar;

O1: Krijimi i institucioneve parashkollore në lagje urbane me rreze të mbulueshmërisë 500m në zonë urbane në vitin 2029;

O2: Krijimi i institucioneve të Arsimit Themelor-Bazik në lagje urbane me rreze të mbulueshmërisë 600m dhe 1,900m në zonë rurale deri në vitin 2030;

O3: Krijimi i institucioneve të Arsimit të Mesëm të Lartë me rreze të mbulueshmërisë 1,500m në lagje urbane dhe 4,700m në zonë rurale deri në vitin 2030;

O4: Kompletimi i të gjitha institucioneve të arsimit parauniversitar me hapësira rekreative deri në vitin 2030;

Q3: Ofrimi i shërbimeve të efektshme dhe gjithëpërfshirëse institucionale;

O1: Ngritja e efikasitetit të shërbimeve administrative për 25% deri në vitin 2030;

Q4: Ofrimi i shërbimeve përkrahëse për shtresat në nevojë;

O1: Ngritja e ofrimit të shërbimeve sociale për 50% deri në vitin 2030;

Q5: Zhvillimi i aktiviteteve kulturore për të gjithë banorët dhe të gjitha moshat;

O1: Ngritja e aktiviteteve kulturore për 25% deri në vitin 2030;

Q6: Zhvillimi i aktiviteteve sportive dhe rekreative për të gjithë banorët dhe të gjitha moshat;

O1: Krijimi i fushat sportive dhe rekreative në lagje urbane me rreze të mbulueshmërisë 800m në zonë urbane dhe zonën rurale deri në vitin 2030;

Q7: Sigurimi i sipërfaqes së mjaftueshme për varreza publike;

O1: Rritja e sipërfaqeve të varrezave publik për 40% deri në vitin 2030;

4.2.4.5. Mjedisi dhe sipërfaqet me rrezikshmëri

Q1: Programet remediate në hapësirat publike dhe private (Në hapësirat publike shkollat institucionet dhe tokat bujqësore);

O1: Menaxhimi i integruar i sistemit të mbeturinave 2023;

O2: Përmirësim i cilësisë së ajrit 2022;

O3: Trajtimi i qenve endacak deri ne vitin 2022;

Q2: Mbështetja e zhvillimit të qëndrueshëm dhe integritetit mjedisor për Gjakovën;

O1: Parandalimi i ndotjes së ajrit në vazhdimësi deri në vitin 2030;

O2: Mbrojtja dhe shfrytëzimi i qëndrueshëm i resurseve ujore 2024;

O3: Parandalimi i ndotjes së tokës 2023;

O4: Përcaktimi dhe monitorimi i zonave të zhurmës në zonat e banimit dhe zonat rekreative turistike deri në vitin 2022;

O5: Mbrojtja e biodiversitetit dhe llojeve organike me rendësi në vazhdimësi deri në 2030;

Q3: Mbrojtja dhe menaxhimi i situatave që mund të ndodhin nga Fatkeqësitë Natyrore;

O1: Parandalimi i rreziqeve nga fatkeqësitë natyrore dhe fatkeqësive tjera 2030;

4.2.4.6. Asetet e trashëgimisë natyrore, kulturore dhe turistike

Q1: Përcaktimi i masave mbrojtëse për asetet e trashëgimisë natyrore;

O1: Përcaktimi i kufijve të perimetrit dhe zonës mbrojtëse për asetet e trashëgimisë natyrore (divizioni për mbrojtjen e natyrës) në bashkëpunim me Komunën deri në vitin 2022;

Q2: Ruajtja dhe konservimi aktiv apo rigjenerimi i aseteve të trashëgimisë kulturore dhe natyrore si pasuri e çmuar territoriale dhe vlerë e përgjithshme kombëtare për identitetin dhe zhvillimin e qëndrueshëm të vendit;

- O1: Ruajtja, rigjenerimi/konservimi aktiv i hapësirave të trashëgmisë kulturore dhe natyrore në funksion zhvillimi shoqëror, kulturor dhe ekonomik;
- O2: Përcaktimi i kufijve të perimetrit dhe zonës mbrojtëse për asetet e trashëgmisë kulturore nga MKRS në bashkëpunim me Komunën deri në vitin 2023;
- O3: Sistemi i menaxhimit dhe finacimi për përkujdesje dhe rigjenerim të trashëgmisë kulturore, natyrore të ndërlidhur me turizëm, sport dhe rekreacion;
- O4: Sistemi i dokumentimit, informimi dhe promovimi i ruajtjes së trashëgmisë kulturore dhe natyrore;

4.2.4.7. Vendbanimet, Zona Urbane dhe Vendbanimet joformale

Vendbanimet, Zona Urbane

Q1: Planifikim për një zhvillim kompakt dhe të qëndrueshëm dhe fuqizim të zhvillimit të qendrës urbane të Gjakovës;

- O1: Planifikimi për një zhvillim kompakt duke adoptuar konceptin e mbushjes urbane në vendbanime dhe qytet, gjate vitit 2022;
- O2: Fuqizimi i zonës urbane qendrore bazuar në intensifikimin e dendësive për të mbështetur zhvillimin ekzistues dhe ato të së ardhmes, gjate vitit 2022;
- O3: Ridestinimi dhe rizhvillimi i hapësirave/ ndërtesave vakante dhe jashtë përdorimit (ngrohtorja) në kuadër të qendrës urbane dhe qendrave rurale, deri në vitin 2030;
- O4: Intensifikimi i zhvillimeve përgjatë hapësirave për zhvillim komercial ekzistues (Nënë Tereza, dhe Krena) dhe fuqizimi i hapësirave për zhvillim komercial në rrugën (Tirana), deri në vitin 2030;

Q2: Sigurimi i zhvillimit të kompakt dhe të baraspeshuar në vendbanimet për kualitet të jetesës në komunën e Gjakovës;

- O1: Fuqizimi i vendbanimeve (Rogove, Demjan, Ponoshec, Korenice, Skivjan, Crmjan, Novoselle e Eperme dhe Doblibare) me potencial të zhvillimit në qendra rurale të shërbimeve publike dhe zhvillimit social, në vazhdimësi;
- O2: Sigurimi i hapësirave të reja në fshatra (fshatrat në rritje) bazuar në principet e menaxhimit të qëndrueshëm, deri në vitin 2022;
- O3: Fuqizimi i fshatrave me potencial turistik (Koshare, Kusar, Zylfaj, Gërqine), në vazhdimësi;
- O4: Planifikim për zhvillim të ekuilibruar ndërmjet qendrave rurale, deri në vitin 2022;
- O5: Adoptimi i mbushjes urbane dhe densifikimit në fshatra (fshatra të pasur me tokë bujqësore dhe pasuri tjetër natyrore) të Gjakovës për një zhvillim kompakt, deri në vitin 2022;
- O6: Sigurimi i rrjetit të transportit, ndërmjet qytetit dhe qendrave sekondare, në vazhdimësi;

Vendbanimet joformale dhe ndërtimet pa leje

Q1: Trajtimi i vendbanimit joformal ekzistues në lagjen Brekoc dhe parandalimi i paraqitjes së vendbanimeve joformale tjera;

- O1: Trajtimi dhe rregullimi i çështjes pronësore në këtë vendbanim joformal, deri në vitin 2023;
- O2: Sigurimi i tokës ndërtimore, për rastet kur eventualisht parashihet zhvendosja e VBJ, për shkak të rrezikshmërisë eventuale.
- O3: Parandalimi i krijimit të VBJ, përmes avancimit të kontrollit inspektiv të VBJ;

Q2: Trajtimi i ndërtimeve pa leje;

- O1: Zhvillimi i fushatës informuese dhe vetëdijësuese për regjistrim dhe trajtim të ndërtimeve pa leje, deri në vitin 2022;
- O2: Trajtimi i të gjitha ndërtimeve pa leje konform legjislacionit në fuqi.
- O3: Plotësimi i legjislacionit në fuqi, me të cilin do të obligoheshin palët e përfshira në proces të trajtimit të ndërtimeve pa leje, të iniciojnë procedurat për legalizimin e ndërtimeve pa leje.

4.2.4.8. Banimi

Q1: Sigurimi i banimit të qëndrueshëm dhe cilësor për të plotësuar nevojat e tanishme dhe të ardhme;

- O1: Rritja e fondit banimor në zonën urbane deri në vitin 2030;
- O2: Minimizimi i konfliktit të mundshëm midis shfrytëzimeve të tokës për banim dhe shfrytëzimeve tjera, deri në vitin 2028;

O3: Rritja e densitetit të përgjithshëm të banesave në zonat ekzistuese urbane për të zvogëluar kërkesë për mirëmbajtje shtesë të infrastrukturës, deri në vitin 2030;

O4: Aplikimi i masave për efikasitet të energjisë për përmirësimin e performancës energjetike të ndërtesave deri më 2030+;

Q2: Sigurimi i banimit të përballueshëm dhe gjithëpërfshirës;

O1: Zgjidhja e problemit të strehimit për së paku 113 familje të identifikuara si raste të pastreha, deri në vitin 2023;

O2: Zgjidhja e problemit të strehimit për së paku 100 familje të kategorive të dala nga lufta e UÇK-së: Familjet e Dëshmorëve, Invalidëve dhe Veteranëve të Luftës së UÇK-së të cilët jetojnë në kushte tejet të vështira dhe të pa përshtatshme banimi, deri në vitin 2023;

O3: Krijimi i një Trusti të Banimit të Komunitetit, për të ofruar dhe siguruar çmime të përballueshme banimi

4.2.4.9. Shfrytëzimi i tokës

Q1: Shfrytëzimi i tokës për projekte të interesit Nacional;

O1: Sigurimi i sipërfaqeve për interesa të projekteve nacionale;

Q2: Shfrytëzimi efikas i tokës për një zhvillim të qëndrueshëm socio-ekonomik dhe mjedisor;

O1: Ruajtja e harmonisë mes shfrytëzimit të tokës për banim dhe shfrytëzimeve të përziera, industrisë, rekreimit dhe infrastrukturës publike dhe sociale deri në vitin 2030;

O2: Zhvillimi i qëndrueshëm i shfrytëzimit të tokës deri në vitin 2030;

Q3: Gjakova komunë me vendbanime kompakte;

O1: Kompaktësimi i vendbanimeve dhe mbajtja nën kontroll të rritjes së vendbanimeve lineare deri në vitin 2030;

O2: Mbajtja nën kontroll të zhvillimeve të ndërtimit në vendbanimet e shpërndara deri në vitin 2030;

Q4: Zhvillimi i banimit të qëndrueshëm në komunën e Gjakovës;

O1: Promovimi i arkitekturës së gjelbër në sipërfaqet e destinuar për banim;

O3: Ndërtesa të banimit efikase në shfrytëzim të energjisë së ripërtitshme;

Q5: Qasja e integruar në zhvillimit të sipërfaqeve të infrastrukturës publike dhe sociale;

O1: Alokimi dhe zhvillimi i sipërfaqeve të planifikuara për infrastrukturë publike dhe sociale;

Q6: Qasje e integruar në mbrojtje të mjedisit dhe të sipërfaqeve me rrezikshmëri;

O1: Mbrojtja e vazhdueshme e mjedisit dhe rehabilitimi i sipërfaqeve të ndotura deri në vitin 2030 dhe në vazhdimësi;

Q7: Qasja e integruar në mbrojtje të sipërfaqeve të trashëgimisë kulturore në kuadër të shfrytëzimit të tokës drejt zhvillimit të qëndrueshëm;

O1: Promovimi i trashëgimisë kulturore si dhe aftësimi, ngritja e vetëdijes në mbrojtjen e trashëgimisë kulturore në funksion të shfrytëzimit të tokës dhe zhvillimit të turizmit;

O2: Ruajtja e zonave ekzistuese të mbrojtura deri në vitin 2029;

O3: Promovimi i zonave të mbrojtura arkeologjike dhe historike dhe aftësimi, ngritja e vetëdijes në mbrojtjen e zonave të mbrojtura arkeologjike dhe historike, në funksion të shfrytëzimit të tokës;

Q8: Qasja e integruar në mbrojtje të sipërfaqeve për trashëgimi natyrore drejt zhvillimit të qëndrueshëm;

O1: Mbrojtja e peizazheve të llojllojshme natyrore në komunën e Gjakovës deri në vitin 2030;

O2: Menaxhimi dhe ruajtja e sipërfaqeve të trashëgimisë natyrore deri në vitin 2028 dhe në vazhdimësi;

O3: Konservimi i resurseve natyrore dhe përmirësimi i komoditetit vizual në funksion të zhvillimit të turizmit deri në vitin 2030;

O4: Promovimi dhe ngritja e vetëdijes në mbrojtjen e trashëgimisë natyrore në funksion të zhvillimit të turizmit në vitin 2030;

Q9: Qasje e integruar dhe e qëndrueshme e sipërfaqeve të tokës bujqësore;

O1: Identifikimi, mbrojtja dhe zhvillimi i tokës bujqësore deri në vitin 2030;

O2: Ruajtja dhe zhvillimi i Tokës bujqësore ekzistuese deri në vitin 2030;

O3: Ruajtja dhe zhvillimi i Tokës bujqësore ekzistuese deri në vitin 2030;

Q10: Qasje e integruar dhe mbrojtja e sipërfaqeve të tokës pyjore;

O1: Ruajtja dhe menaxhimi efikas i sipërfaqeve ekzistuese të tokës pyjore deri në vitin 2030 dhe në vazhdimësi;

O2: Ripyllëzimi i sipërfaqeve të reja dhe rehabilitimi i atyre të dëmtuara të tokës pyjore deri në vitin 2030;

O3: Promovimi dhe zhvillimi i pyjeve halore dhe gjetherënëse, sipërfaqet pyjore të komunës së Gjakovës;

O4: Promovimi dhe zhvillimi i kultivimit të drunjëve industrial në sipërfaqet pyjore të komunës së Gjakovës;

Q11: Zhvillim i sipërfaqeve të reja për zona komerciale dhe krijimi i kushteve për hapësira të qëndrueshme komerciale;

O1: Zhvillimi i sipërfaqeve për hapësira të zhvillimit komercial, ekonomike zhvillimore përgjatë rrugës Rajonale R107 dhe rrugës “Tirana” deri në vitin 2030;

O2: Funksionalizimi dhe mirëmbajtja e zonave ekzistuese ekonomike e komerciale deri në vitin 2030;

O3: Funksionalizimi i zonës ekonomike amerikane;

Q12: Turizëm i qëndrueshëm në funksion të zhvillimit ekonomik;

O1: Ndërlidhja e zhvillimit të turizmit në mes të komunës së Gjakovës dhe Malësisë së Gjakovës;

O2: Zhvillim i qëndrueshëm i turizmit rural në zonat me potenciale për zhvillime të tilla, deri në vitin 2030;

Q13: Krijimi i hapësirave për zgjerim dhe fuqizim të infrastrukturës së rrugore;

O1: Krijimi i sipërfaqeve për rrugë të planifikuara në shërbim të një infrastrukture rrugore dhe hekurudhore të qëndrueshme, deri në vitin 2025;

O2: Alokimi i hapësirave për rrugë bujqësore dhe pyjore;

O3: Ndërlidhja e plotë e infrastrukturës tokësore me aeroportin e Gjakovës;

Q14: Shfrytëzimi i sipërfaqes për qëllime ushtarake;

O1: Ruajtje dhe menaxhimi i sipërfaqes për poligon ushtarak në vendbanimet Ponoshec, Shishmon i Bokës, Çerret, Babaj Bokës dhe Devë deri në vitin 2030 dhe në vazhdimësi;

4.2.5. KONCEPTI I ZHVILLIMIT HAPËSINOR

Koncepti i Zhvillimit Hapësinor i komunës së Gjakovës është bazuar në profilin e komunës, vlerësimin e gjendjes, analizave, Vizionit, Qëllimeve dhe Objektivave për çdo tematikë, si dhe ka marrë parasysh dhe ka reflektuar dokumente dhe strategji planifikimi të nivelit komunal dhe qendror.

Komuna e Gjakovës gjatë strukturimit të Konceptit të Zhvillimit Hapësinor ka pas për qëllim që ai të jetë i strukturuar mirë, dhe të përmbajë të dhëna të mjaftueshme që të mund të kuptohet si i vetëm. Andaj, ekipi i angazhuar nga komuna dhe ekipet tjera të angazhuara jashtë komunës, kanë punuar bazuar në kërkesat e parapara me ligj, udhëzimet administrative, normat teknike, si dhe kanë zbatuar përmbajtjet si nyejt, korridoret, zonat e rritjes dhe përmbajtje tjera që e bëjnë konceptin lehtë të kuptueshëm.

Koncepti i Zhvillimit Hapësinor krijon bazën e zhvillimit dhe të shfrytëzimit të tokës që shfrytëzohet gjatë vendimmarrjes të përcaktimit të kushteve zhvillimore të Hartës Zonale të Komunës.

Gjakova, duhet të rritet në mënyrë të qëndrueshme, duke planifikuar zhvillim të banimit, industrisë, aktiviteteve rekreative dhe turistike, ashtu që të mos jenë në konflikt (kenë efekte negative) me fushat tjera, siç janë: mjedisi, shëndeti dhe siguria e popullatës. Rrjedhimisht, komunës së Gjakovës i nevojitet rritje dhe zhvillim mirë i planifikuar, duke krijuar kushte për zhvillim të qëndrueshëm, që zbërthehet në:

- Administratë efikase dhe e decentralizuar;
- Mbrojtje efikase e tokës bujqësore dhe zhvillim i bujqësisë;
- Rritja dhe shfrytëzimi racional i pyjeve dhe kullosave;
- Infrastrukturë adekuate me qasje të mirë;
- Vendbanime kompakte dhe funksionale;
- Ekonomi të zhvilluar dhe të balancuar dhe;
- Mjedis të pastër dhe atraktiv.

4.2.6. Skenarët e propozuar hapësinor

Përgatitja e skenarëve hapësinor është një metodë e planifikimit strategjik, me qëllim të analizimit të zhvillimeve të mundshme në të ardhmen. Këtu përfshihen situatat e ardhshme alternative dhe drejtimet që mund të ndihmojnë në realizim. Skenarët bazohen në pasojat hipotetike të vendimeve dhe veprimeve të mundshme për vetëdijesimin lidhur me proceset kauzale.

Në kuadër të skenarëve të propozuar, janë marrë parasysh aspektet pozitive dhe negative për zhvillim si dhe janë analizuar faktorët relevantë me ndikim kryesor në zhvillim.

Urbanizimi është një formë e rritjes si një përgjigje ndaj forcave ekonomike, shoqërore dhe politike me implikim gjeografik dhe mjedisor. Disa nga shkaqet e shtrirjes urbane janë: rritja e popullsisë, ekonomia, zhvillimi i infrastrukturës, si ndërtimi i rrugëve dhe siguri i infrastrukturës me investime publike që inkurajojnë zhvillimin. Implikimi hapësinor i drejtpërdrejtë i shtrirjes së tillë urbane është ndryshimi në shfrytëzim të tokës dhe mbulueshmërisë së tokës.

Ekipi komunal i planifikimit dhe ekipet tjera të angazhuara në hartimin e Planit Zhvillimor Komunal të Gjakovës e kanë analizuar nga aspekti ekonomik, social dhe mjedisor edhe integrimin e konceptit të PZHK-së 2006- 2015+ përmes Skenarit të 1-të, si pikënisje e mundshme e zhvillimit hapësinor të komunës.

Ndërsa, skenari 2 dhe 3 kanë dalë duke tentuar të adaptohen zhvillimet aktuale, si dhe të planifikohet për projeksionet e dala nga analizat e këtij plani. Në parim, këto dy skenarë dallojnë për kah tipologjia e zhvillimit dhe disa elementeve funksionale e hierarkike.

Të trija skenarët kanë një parim të përgjithshëm të zhvillimit hapësinor të Gjakovës, një komunë me territor rrafshinor dhe kodrinor, që kërkon të ndërtohet mbi një model të rritjes kompakte, ku për dallim nga skenari 1 dhe 3 që promovojnë shpërndarje hapësinore të zhvillimeve, skenari 2 mbështetë një zhvillim monocentrik.

4.2.6.1. SKENARI I: STRUKTURA POLI-CENTRIKE

Zhvillimi i fshatrave dhe qytetit- Gjakovë si hyrje në Shqipëri

Zhvillimi i zonës urbane dhe asaj rurale janë në përputhshmëri dhe shfrytëzojnë përparësitë dhe potencialet që ofron komuna. Qyteti dhe fshatrave më të mëdha paraqiten më shumë si një plotësim i njëra-tjetrës se sa një konkurrencë. Qyteti shfrytëzon potencialet që ka përbrenda ndërsa zona rurale, duke iu falënderuar qendrave të rendit të mesëm dhe shfrytëzimit racional të resurseve natyrore me një përparim paralel të potencialeve ekonomike, fiton një perspektivë të vërtetë për zhvillim. Qyteti i Gjakovës në këtë skenar mbetet një qendër ekonomike e komunës, ndërsa Rogovë, Damjan, Ponoshec, Skivjan, Novosellë e Epërme dhe Cërmjan zhvillohen si qendra të rendit të mesëm. Në to do të ofrohet infrastrukturë të shumëllojshme sociale dhe teknike. Migrimi fshat-qytet do të frenohet ose ndalet fare.

Për **NYJET** si pjesë të kërkesave nga udhëzimi administrativ ky skenar bazohet në zhvillimin e disa njejeve që i konsideron të rëndësishme. Ky skenar propozon zhvillimin e qendrës urbane të Gjakovës si njeje kryesore. Njeje tjera të rëndësishme Rogovë, Damjan, Ponoshec, Skivjan, Novosellë e Epërme dhe Cërmjan, të cilat zhvillohen si qendra të rendit të mesëm, ndërsa njejt tjera ekzistues do trajtohen mjaftueshëm brenda kufijve aktual.

KORRIDORET, në kuadër këtij skenari trajtojnë vijat më të rëndësishme të zhvillimit dhe transportit e telekomunikacionit. Korridoret zhvillimore ekzistuese monitorohen dhe rehabilitohen aq sa të jetë e mundur, kurse zhvillimi përreth korridoreve të reja planifikohet me kujdes. Fuqizohet zhvillimi i rrugës by-pass në formë gjysë rreth në lindje të qytetit, linja e re hekurudhore në luginiën e Erenikut, që lidhë rrjetin ekzistues me Shqipërinë, dhe stacioni i trenit që planifikohet të jetë në jug të qytetit.

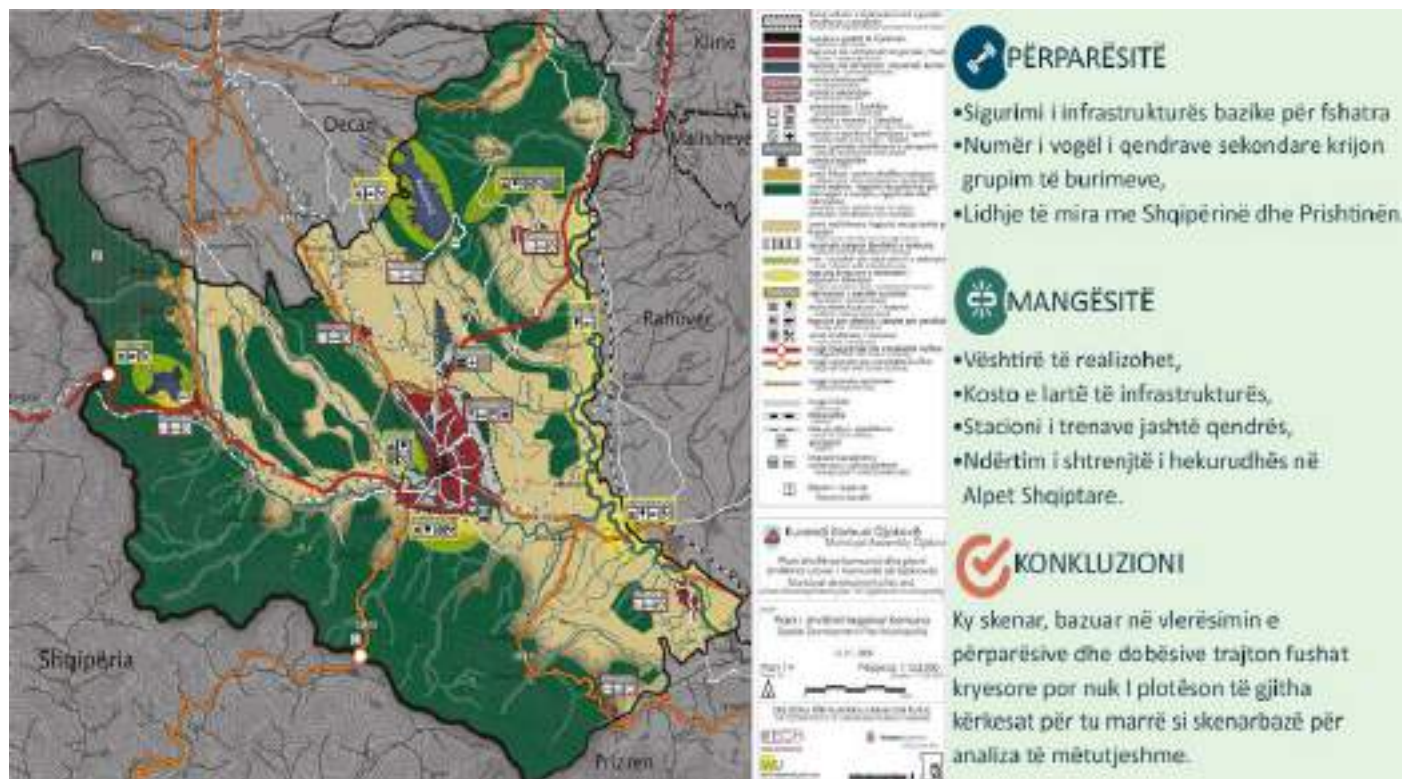
Në lidhje me **PLOTËSIMIN DHE DENDËSIMIN**, Skenari 1 ofron plotësim dhe dendësim në zonën urbane të definuar si pjesë e konceptit ku synohet zhvillimi kompakt, por njëkohësisht plotësim dhe dendësim do të ketë edhe në zonat tjera rurale.

Në lidhje me **MBAJTJEN NËN KONTROLL**, synohet mbajtje nën kontroll i të gjithë kufijve të definuar ndërtimor qoftë të zonës urbane, qoftë të vendbanimeve rurale, e sidomos në zonat rurale ku jetojnë një përqindje më e vogël e banorëve, duke mos lejuar **shtrirje** të reja, dhe intensitet të ndërtimeve jashtë zonave të definuara për ndërtim.

Në lidhje me **MBROJTJEN**, mbrohet toka bujqësore, dhe gjithashtu synohet mbrojtja e pasurive të tjera qoftë nëntokësore, qoftë sipërfaqësore, për tu shfrytëzuar ose marrë masat e duhura sipas planit në funksion të qëndrueshmërisë afatgjate.

Në lidhje me **ZONAT E RRITJES**, ofrohet ri-zhvillimi i zonave ekzistuese në intensitet më të lartë. **Zonat e rritjes** përcaktohen me kujdes, me mundësi drejt tokës së zbrazët të përshtatshme për plotësim për të siguruar shfrytëzim efektiv të tokës.

4.2.6.2. SKENARI II: ZHVILLIM MONOCENTRIK

Zhvillimi i përqendruar në qytetin e Gjakovës, si qendër komunale dhe regionale

Skenari i dytë është adaptim dhe rishikim i konceptit hapësinor të PZHK-së 2006- 2015+ të Gjakovës, koncept mbi të cilin komuna veç më është zhvilluar vitet e fundit. Mirëpo për dallim, ky skenar teston mundësin e zhvillimit hapësinor të komunës në mënyrë monocentrike.

Skenari monocentrik ka për qëllim kryesor zhvillimin hapësirës urbane, bazuar në shfrytëzimin racional të të gjitha mundësive dhe resurseve lokale, duke shtuar mundësinë për ruajtjen e vlerave mjedisore për gjenerata të ardhshme, gjë që është shumë e nevojshme për të ardhmen e Gjakovës.

Zhvillimi monocentrik bazohet në koncentrim të zhvillimit në nyje të paracaktuar. Ky skenar propozon krijimin e **nyjes kryesore, zona urbane e Gjakovës**, si qendër kryesore për zhvillimet e ardhshme, e cila i furnizojnë fshatrat tjera me shërbime publike, infrastrukturë teknike dhe sociale. Vendbanimet tjera ekzistuese do trajtohen mjaftueshëm brenda kufijve aktual.

Nyja kryesore do të siguroj mënyrën urbane të jetesës, me të gjitha funksionet dhe përmbajtjet që i përgjigjen urbanizimit të qëndrueshëm. Në këtë kohë, në nivel global më shumë se gjysma e botës jeton në zonën urbane, prandaj është shumë normale zhvillimi i një skenari të tillë edhe për komunën e Gjakovës.

Për sa i përket zonës urbane, ky koncept parasheh zhvillimin e lidhjeve efikase brenda- urbane, ndër- urbane me qendra të rendit të mesëm tjera dhe më gjerë si lidhjet e fuqishme rajonale përmes zhvillimit të rrjetit të infrastrukturës (rrugore, hekurudhore, infrastrukturës dhe shërbimeve).

Për **NYJET** si pjesë të kërkesave nga udhëzimi administrativ ky skenar bazohet në zhvillimin e nje nyjeje të rëndësishme. Ky skenar propozon zhvillimin e zonës urbane të Gjakovës si nyje kryesore, ndërsa vendbanimet tjera ekzistues do trajtohen mjaftueshëm brenda kufijve aktual.

KORRIDORET. Korridoret e rëndësishme të këtijë skenari përfshijnë linjat e transportit që bëjnë ndërlidhjen e vendbanimeve në mes veti por edhe janë nyje kryesore për gjithë regjionin e Dukagjinit.

Korridor i rëndësishëm i këtijë skenari është vecanarisht korridori hekurudhor që lidhë Gjakovën me portin e Durrësit kah Bajram Curri, si dhe linja në veri që lidhë Gjakovën me Pejën, ky korridor quhet Korridori "Adriatik Alpe" që e lidhë Kosovën (përmes Gjakovës) me portin e Shën Gjinit në Shqipëri. Sipas politikës së atëhershme Porti i Shën Gjinit është ofruar si port në shërbim të Kosovës. Ky korridor është llogaritur edhe si alternativë e autoudhës së kombit që e shkurton rrugën për bregdet për pjesën veri-perëndimore të Kosovës.

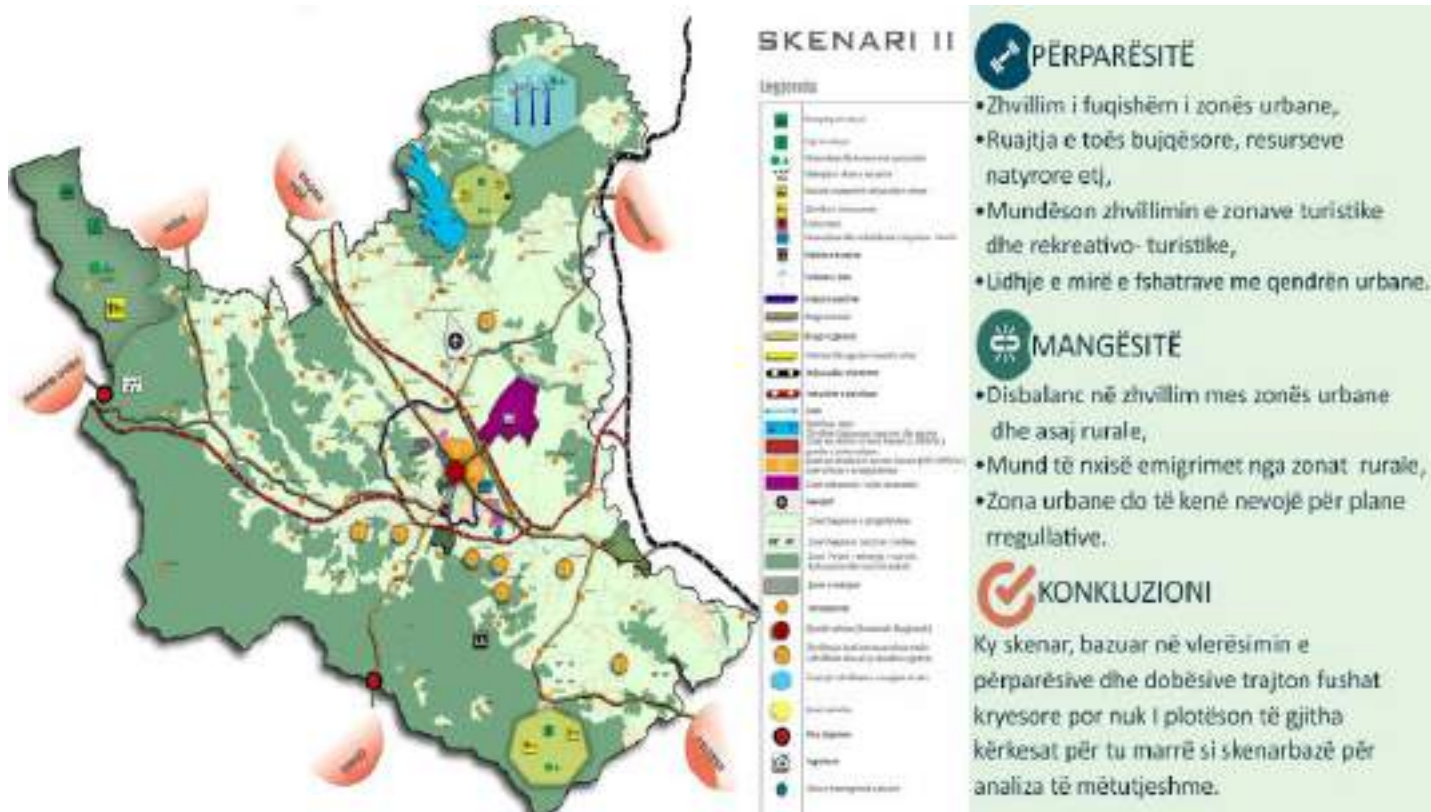
Sa i përket hapësirave (korridoreve) të zhvillimit ekonomik, ky skenar nuk tenton të fuqizojë ndonjë vijë të vecantë, mirëpo zhvillimet ekzistuese i ruan dhe tenton ti kufizojë që të mos zgjerohen. Ato monitorohen dhe rehabilitohen aq sa të jetë e mundur, kurse zhvillimi përreth korridoreve të reja planifikohet me kujdes. Korridoret, kryesisht shërbejnë për të lidhur nyjet e përcaktuara.

Në lidhje me **PLOTËSIMIN DHE DENDËSIMIN**, Skenari 2 ofron plotësim dhe dendësim në zonën urbane, duke u zgjeruar lah linjda e qytetit. Sipas nevojave plotësim dhe dendësim planifikohet edhe në vendbanime tjera, mirëpo gjithmonë të monitoruara dhe duke ruajtur zonat bujqësore.

Në lidhje me **MBAJTJEN NËN KONTROLL**, synohet mbajtja nën kontroll e të gjithë kufijve të definuar ndërtimor, qoftë të zonës urbane, qoftë të vendbanimeve rurale, e sidomos në zonat rurale ku jetojnë një përqindje më e vogël e banorëve, duke mos lejuar **shtrirje** të reja, dhe intensitet të ndërtimeve jashtë zonave të definuara për ndërtim.

Në lidhje me **MBROJTJEN**, mbrohet toka bujqësore, dhe gjithashtu synohet mbrojtja e pasurive të tjera qoftë nëntokësore, qoftë sipërfaqësore, për tu shfrytëzuar ose marrë masat e duhura sipas planit në funksion të qëndrueshmërisë afatgjate.

Në lidhje me **ZONAT E RRITJES**, ofrohet ri-zhvillimi i zonave ekzistuese në intensitet më të lartë. **Zonat e rritjes** përcaktohen me kujdes, me mundësi drejt tokës së zbrazët të përshtatshme për plotësim për të siguruar shfrytëzim efektiv të tokës.

4.2.6.3. SKENARI III: ZHVILLIM KOMPAKT DHE I BARASPESHUAR

Skenari 3 është adaptim dhe plotësim i konceptit hapësinor të PZHK-së 2006- 2015+ të Gjakovës, koncept mbi të cilin komuna veç më është zhvilluar vitet e fundit. Ka për qëllim kryesor zhvillimin e tërë hapësirës komunale bazuar në shfrytëzimin racional të të gjitha mundësive dhe resurseve lokale si dhe ruajtjen e vlerave mjedisore për gjenerata të ardhshme, gjë që është shumë e nevojshme për të ardhmen e Gjakovës.

Me qëllim të zhvillimit të mëtejshëm të komunës, mospengimin e disa aktiviteteve ekonomike dhe drejtimin e zhvillimeve në të ardhmen drejt arritjes së qëndrueshmërisë së tyre, janë kombinuar konceptet aktuale të zhvillimeve, vizioni dhe objektivat e komunës. Si rrjedhojë e këtij kombinimi përfundohet që koncepti i zhvillimit të ardhshëm të komunës së Gjakovës është koncept hibrid, gjegjësisht kompakt dhe i baraspeshuar.

Ky skenar propozon **formimin e dy niveleve të njeje kryesore, qytetin e Gjakovës, gjegjësisht zonën urbane dhe qendrat e rendit të mesëm**, të cilat i furnizojnë fshatrat tjera me shërbime publike, infrastrukturë teknike dhe sociale. Nyejt tjera ekzistuese do trajtohen mjaftueshëm brenda kufijve aktual. Ndërkaq, zhvillimet lineare nuk do të favorizohen, ndërsa ato ekzistuese duhet të monitorohen dhe rehabilitohen aq sa të jetë e mundur.

Skenari propozon zhvillimin e qendrës urbane të Gjakovës, e cila duhet të orientohet e ndërtohet fuqishëm me të gjitha elementet e strukturës urbane komplete. Ajo do të siguroj mënyrën urbane të jetesës, me të gjitha funksionet dhe përmbajtjet që i përgjigjen urbanizimit të qëndrueshëm. Ky skenar ofron edhe zhvillimin e qendrave të rendit të mesëm që synon sado pak një qëndrueshmëri hapësinore dhe funksionale. Zhvillimi i tillë ka për qëllim shpërndarjen e aktiviteteve brenda vendbanimit ose disa vendbanimeve, ndërtimin, rehabilitimin dhe pajisjen me infrastrukturë të nevojshme, qasje në transport, qasje të mirë në shërbime sociale dhe krijimin e kushteve të favorshme për punë dhe rekreacion në të gjitha vendbanimet. Gjithashtu ka për qëllim që stagnimi i zhvillimeve në vendbanimet malore të ndërpritet përmes ofrimit të infrastrukturës elementare dhe shfrytëzimit të resurseve lokale për zhvillim të mëtutjeshëm.

Zhvillimi i qëndrueshëm është model përmes së cilit arrihet që shfrytëzimi i resurseve të bëhet jo vetëm për plotësimin e nevojave të tanishme por edhe për gjeneratat e ardhshme. Me fjalë të tjera, zhvillimi i qëndrueshëm tenton ti kënaq nevojat apo kërkesat e tanishme duke mos rrezikuar mundësitë dhe perspektivën e gjeneratave që vijnë.

Për sa i përket zonës urbane, ky koncept parasheh zhvillimin e lidhjeve efikase brenda- urbane, ndër- urbane me qendra të rendit të mesëm tjera dhe më gjerë si lidhjet e fuqishme rajonale përmes zhvillimit të rrjetit të infrastrukturës (rrugore, hekurudhore, transportit, infrastrukturës dhe shërbimeve).

Efektet konkrete të këtij skenari janë:

- Zhvillim i balancuar në mes zonës urbane dhe zonave rurale të komunës.
- Qendrat e rendit të mesëm; Rogovë, Damjan, Ponoshec, Skivjan, Novosellë e Epërme, Cermjan, Doblibare dhe Korenicë zhvillohen, ku vendosen shërbimet kryesore publike; administrata publike, shkollat dhe qendrat shëndetësore.
- Qendrat e rendit të mesëm ofrojnë të gjitha vendbanimeve tjera shërbime publike, infrastrukturë teknike dhe sociale.
- Qendrat e rendit të mesëm sigurojnë tokë të mjaftueshme për banim, industri dhe tregti.
- Qendrat e rendit të mesëm; nje të rrjetit të infrastrukturës rrugore lokale.
- Qendra dhe Qendrat e rendit të mesëm ofrojnë shërbime dhe produkte të nevojshme për përdorim afatshkurtër dhe afatmesëm.
- Zonat rurale fitojnë perspektiva zhvillimore në bazë të qendrave të rendit të mesëm dhe resurseve natyrore që disponojnë.
- Zonat e vendbanimeve përkufizohen qartë, ndërsa vendbanimet ndahen mes veti me gjelbërim.
- Fluksi i largimit të banorëve nga fshatrat zvogëlohet ose edhe ndërpritet.
- Zonat e rrafshëta zhvillojnë bujqësi moderne, ndërsa në viset kodrinore-malore zhvillohet blegtoaria dhe turizmi.

Për **NYJET** si pjesë të kërkesave nga udhëzimi administrativ ky skenar bazohet në zhvillimin e disa njejeve që i konsideron të rëndësishme. Ky skenar propozon zhvillimin e qendrës urbane të Gjakovës si nje kryesore.

Nyjet e tjera të rëndësishme Rogovë, Damjan, Ponoshec, Skivjan, Novosellë e Epërme, Cermjan, Doblibare dhe Korenicë zhvillohen si qendra të rendit të mesëm, ndërsa njejt tjera ekzistues do trajtohen mjaftueshëm brenda kufijve aktual.

KORRIDORET, në kuadër këtij skenari trajtojnë vijat më të rëndësishme të zhvillimit dhe transportit e telekomunikacionit. Përfshijnë linjat e transportit që bëjnë ndërlidhjen e vendbanimeve në mes veti por edhe janë nje kryesore për gjithë regjionin e Dukagjinit.

Korridor i rëndësishëm i këtij skenari është vecanarisht korridori hekurudhor që lidhë Gjakovën me portin e Durrësit kah Bajram Curri, ndërsa linja kah veriu në këtë skenar parasheh lidhjen e Gjakovës me aeroportin.

Sa i përket korridoreve të zhvillimit ekonomik, ky skenar propozon fuqizimin e korridorit që kalon kah rruga Tirana, që lidhë segmentin Prizeren-Pejë. Korridoret zhvillimore ekzistuese monitorohen dhe rehabilitohen, kurse zhvillimi përreth korridoreve të reja planifikohet me kujdes.

Në lidhje me **PLOTËSIMIN DHE DENDËSIMIN**, Skenari 2 ofron plotësim dhe dendësim në zonën urbane, duke u zgjeruar lah linja e qytetit. Sipas nevojave plotësim dhe dendësim planifikohet edhe në vendbanime tjera, mirëpo gjithmonë të monitoruara dhe duke ruajtur zonat bujqësore.

Në lidhje me **PLOTËSIMIN DHE DENDËSIMIN**, Skenari 3 ofron plotësim dhe dendësim të kapacitetit maksimal në zonën urbane, duke u zgjeruar në lindje të qytetit deri në fund të kufirit urban. Plotësim dhe dendësim sipas nevojave përkatëse do të ketë edhe në qendra e rendit të mesëm. Njëkohësisht, dendësim sipas nevojës mund të ketë edhe në zonat tjera rurale, gjithmonë të monitoruara dhe duke ruajtur zonat bujqësore.

Në lidhje me **MBAJTJEN NËN KONTROLLË**, synohet mbajtja nën kontrollë e të gjithë kufijve të ri ndërtimor qoftë të zonës urbane, qoftë të vendbanimeve rurale, e sidomos në zonat rurale ku jetojnë një përqindje më e vogël e banorëve, duke mos lejuar **shtrirje** të reja, dhe intensitetet të ndërtimeve jashtë zonave të definuara për ndërtim.

Në lidhje me **MBROJTJEN**, mbrohet toka bujqësore, dhe gjithashtu synohet mbrojtja e pasurive të tjera qoftë nëntokësore, qoftë sipërfaqësore, për tu shfrytëzuar ose marrë masat e duhura sipas planit në funksion të qëndrueshmërisë afatgjate.

Në lidhje me **ZONAT E RITJES**, ofrohet ri-zhvillimi i zonave ekzistuese në intensitetet më të lartë. **Zonat e rritjes** përcaktohen duke u bazur në resurse dhe potencial për zhvillim, me mundësi drejt tokës së zbrazët të përshtatshme për plotësim për të siguruar shfrytëzim efektiv të tokës.

4.2.7. Koncepti i zhvillimit hapësinor të skenarit të përzgjedhur

Strukturimi i konceptit kryesor të Zhvillimit Hapësinor është bazuar në reflektimin e gjendjes aktuale dhe integritetit të zhvillimeve të planifikuara. Logjika hapësinore dhe integrimi i kërkesave të planifikimit hapësinor rrjedhin drejtpërsëdrejti nga vizioni i komunës së Gjakovës, qëllimeve dhe objektivave, përmes tërësive të zgjidhjeve të planifikuara, të prezantuara në mënyrë të përgjithshme përmes përshkrimit tekstual dhe hartave konceptuale hapësinore për të gjitha strategjitë sektoriale dhe propozimet zhvillimore për komunën Gjakovës.

Koncepti i Zhvillimit Hapësinor përcakton bazën kryesore të zhvillimit dhe shfrytëzimit të tokës të paraqitur në hartat tematike të PZHK-së, kushteve dhe masave të HZK-së. Si përmbajtje dhe elemente të trajtuara gjatë analizës së skenarëve dhe të përvetësuar në konceptin kryesor janë: korridoret; plotësimi dhe dendësimi; mbajtja nën kontroll; mbrojtja; zonat e rritjes të cilat përpos aspektit hapësinor gjatë strukturimit të skenarëve është trajtuar implikimi financiar i zbatimit të secilit element.

Koncepti në nivelin e hapësirave mbështet modelin e zhvillimit **kompakt dhe të baraspeshuar** duke promovuar intensitetet të lartë zhvillimor dhe të shfrytëzimit të tokës, duke kontrolluar zgjerimet dhe rritjet e mëtutjeshme përmes përcaktimit të zgjerimeve të Zonës Urbane dhe kufijve ndërtimor të Zonës Rurale, dhe përcaktimit të Zonave të

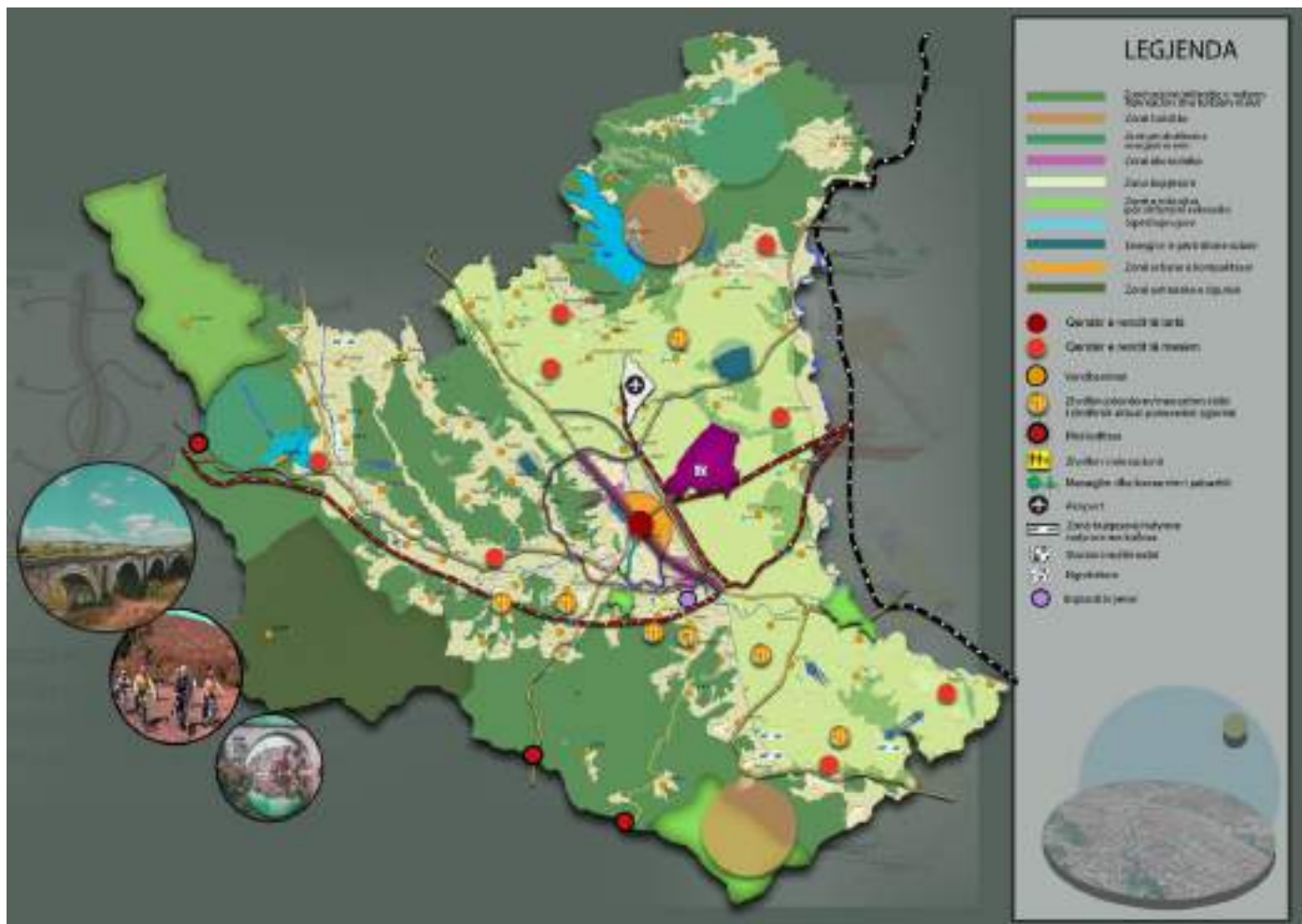

Mbrojtura në nivel komunal. Më saktësisht, në nivel të zonës urbane mbështet modelin e zhvillimit hapësinor-funksional dhe modelin hapësinor- zhvillimor kompakt dhe të baraspeshuar, si dhe në nivelin e zonave rurale ashtu edhe në vendbanimet tjera, kurse në aspektin funksional qendrat e rendit të mesëm trajtohen si nyje shërbyese të shërbimeve publike dhe sociale ku gravitojnë banorët e vendbanimeve përreth.

Infrastruktura e transportit hekurudhor definohet nëpërmjet sigurimit të trasesë hekurudhore, si përmbajtje që reflekton projektin e planifikuar në kuadër të vizionit për regionin e Dukagjinit, me zbatimin e të cilës do të mundësohej zhvillim ekonomik regional dhe ndërkufitar.

Me qëllim të mbrojtjes së mjedisit, gjegjësisht ujërave sipërfaqësorë dhe nëntokësor, dhe trupave ujqor, etj, të domosdoshëm janë trajtimi i shtretërve të lumenjve dhe përfundimi i impiantit për trajtimin e ujërave të ndotura.

Sistemimi hierarkik dhe trajtimi i morfologjisë hapësinore të vendbanimeve zhvillohet me fuqizimin e qytetit të Gjakovës si qendër regjionale/komunale dhe qendrave të rendit të mesëm, si dhe ndërlidhja funksionale ndërmjet tyre.

Harta 51. Koncepti i zhvillimit hapësinor

4.2.7.1. Elementet e konceptit të zhvillimit hapësinor

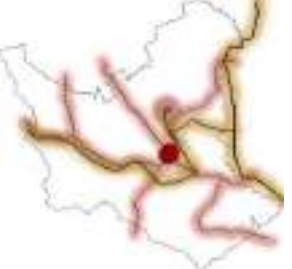
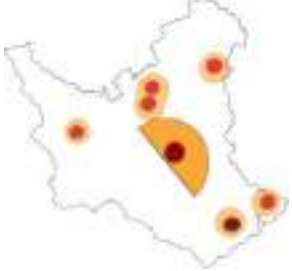
Koncepti i Zhvillimit Hapësinor për komunën e Gjakovës u zhvillua duke përdor konceptet hapësinore vijuese për të arritur qëllimet dhe objektivat hapësinore.

Në konceptin kryesor të Zhvillimit Hapësinor janë marr parasysh dhe është reflektuar në gjendjen aktuale dhe zhvillimet e planifikuara. Është caktuar logjika hapësinore dhe është bërë integrimi i kërkesave të planifikimit

hapësinor që rrjedhin prej vizionit të komunës së Gjakovës, qëllimeve dhe objektivave përmes tërësive të zgjidhjeve të planifikuara, dhe në mënyrë të përgjithshme më poshtë janë prezantuar nëpërmjet përshkrimit tekstual dhe hartave konceptuale hapësinore për të gjitha strategjitë sektoriale dhe propozimet për zhvillim për komunën.

Koncepti i Zhvillimit Hapësinor është baza kryesore e zhvillimit dhe shfrytëzimit të tokës për hartat tematike të PZHK-ja, kushteve dhe masave të HZK-ja. Si përmbajtje dhe elemente të trajtuara në skenare dhe të përvetësuara në konceptin kryesor janë **Nyejt, Korridoret, Plotësimi dhe Dendësimi, Mbajtja nën kontroll, Mbrojtja dhe Zonat e rritjes**, të cilat të skenaret janë analizuar edhe me implikime financiare përveç si përmbajtje dhe elemente hapësinore.

NYJET 	<i>Përcaktimi i disa Nyejeve dhe trajtimi i tyre si pika hapësinore të përqendruara ku promovohet densifikimi i banimit, intensifikimi i funksioneve dhe aktiviteteve</i>	Për NYJET si pjesë të kërkesave nga udhëzimi administrativ ky skenar bazohet në zhvillimin e disa nyejve që i konsideron të rëndësishme. Ky skenar propozon zhvillimin e qendrës urbane të Gjakovës si qendër e rendit të parë. Nyjet e tjera të rëndësishme Rogovë, Damjan, Ponoshec, Skivjan, Novosellë e Epërme, Cermjan, Doblibare dhe Korenicë zhvillohen si qendra të rendit të dytë, ndërsa nyejt tjera ekzistues do trajtohen mjaftueshëm brenda kufijve aktual si qendra bazike.
KORRIDORET 	<i>Trajtimi i disa lidhjeve/korridoreve ndërmjet nyejeve, përgjatë të cilave natyrshëm mund të nxitet dhe inkurajohet një intensitet i rritur i zhvillimit</i>	KORRIDORET, në kuadër këtijë skenari trajtojnë vijat më të rëndësishme të zhvillimit dhe transportit e telekomunikacionit. Përfshijnë linjat e transportit që bëjnë ndërlidhjen e vendbanimeve në mes veti por edhe janë nyje kryesore për gjithë regjionin e Dukagjinit. Korridor i rëndësishëm i këtijë skenari është korridori hekurudhor që lidhë Gjakovën me portin e Durrësit, ndërsa linja kah veriu parasheh lidhjen e Gjakovës me aeroportin. Sa i përket hapësirave zhvillimore komerciale (korridoreve) të zhvillimit ekonomik, ky skenar propozon fuqizimin e korridorit që kalon kah rruga Tirana, që lidhë segmentin Prizeren-Pejë. Korridoret zhvillimore ekzistuese monitorohen dhe rehabilitohen, kurse zhvillimi përreth korridoreve të reja planifikohet me kujdes.
PLOTËSIM DHE DENDËSIM 	<i>Paraqet mundësi dhe potencial të mbushjes dhe densifikimit të hapësirave me zhvillime të caktuara, për të arritur zhvillim hapësinor kompakt dhe për të rritur prapun e popullsisë</i>	Në lidhje me PLOTËSIMIN DHE DENDËSIMIN, Skenari ofron plotësim dhe dendësim në zonën urbane, duke u zgjeruar lah linjda e qytetit. Sipas nevojave plotësim dhe dendësim planifikohet edhe në vendbanime tjera, mirëpo gjithmonë të monitoruara dhe duke ruajtur zonat bujqësore.

MBAJTJA NËN KONTROLL 	<i>Koncepti i Mbajtjes nën Kontroll i referohet nevojës për të kufizuar zhvillimin joefikas me dendësi të ulët, përmes përdorimit të kufirit për zhvillim urban për një periudhë të përkufizuar kohore</i>	Në lidhje me MBAJTJEN NËN KONTROLLË, synohet mbajtja nën kontrollë e të gjithë kufijve të ri ndërtimor, qoftë të zonës urbane, qoftë të vendbanimeve rurale, e sidomos në zonat rurale ku jetojnë një përqindje më e vogël e banorëve, duke mos lejuar shtrirje të reja, dhe intensitet të ndërtimeve jashtë zonave të definuara për ndërtim.
MBROJTJA 	<i>Koncepti i mbrojtjes i referohet nevojës për mbrojtjen e resurseve të vlefshme natyrore, kulturore, ekonomike dhe të trashëgimisë</i>	Në lidhje me MBROJTJEN, mbrohet toka bujqësore, dhe gjithashtu synohet mbrojtja e pasurive të tjera qoftë nëntokësore, qoftë sipërfaqësore, për t'u shfrytëzuar ose marr masat e duhura sipas planit në funksion të qëndrueshmërisë afatgjate.
ZONAT E RRYTJES 	<i>Koncepti me Zona të Rritjes paraqet zhvillim të zonave ekzistuese me intensitet më të lartë dhe zhvillim të tokës së zbrazët të përshtatshme për plotësim, në mënyrë që të sigurohet shfrytëzimi i tokës</i>	Në lidhje me ZONAT E RRYTJES, ofrohet ri-zhvillimi i zonave ekzistuese në intensitet më të lartë. Zonat e rritjes përcaktohen duke u bazur në resurse dhe potencial për zhvillim, me mundësi drejt tokës së zbrazët të përshtatshme për plotësim për të siguruar shfrytëzim efektiv të tokës.

4.2.8. Zhvillimet e planifikuara sipas fushave

Zhvillimi i mëtutjeshëm duhet të sigurojë jetesë të mirë në mbarë Komunën e Gjakovës, duke e trajtuar skenarin e përzgjedhur (skenari i 3-të) për zhvillimin hapësinor. Kushtet e barabarta të jetesës dhe punës duhet të arrihen dhe të ruhen në çdo pjesë të komunës së. Ruajtja dhe arritja e efikasitetit në gjithë territorin, sigurimi i aktivizimit dhe promovimit të zhvillimit të vazhdueshëm të potencialit ekzistues endogjen është thelbësore. Prandaj një menaxhim efikas i hapësirës është i duhur për vëzhgimin dhe rritjen e sigurisë së hapësirave të ndryshme të strukturuar.

4.2.8.1. Zhvillimi ekonomik

Zhvillimi ekonomik në Komunën e Gjakovës ka parasysh zhvillimin dhe mbështetjen e qëndrueshme të të gjithë sektoreve ekonomik. Edhe pse secili sektor ekonomik e ka rëndësinë e tij, vizioni i Komunës së Gjakovës ka prioritete

të identifikuar tek disa sektorët me rëndësi më të veçantë që në 8 vite të ardhshme të zhvillohen dhe të sjellin benefite në zhvillim të përgjithshëm të Komunës dhe qytetarëve të saj.

Sektorë të ekonomisë me rëndësi të veçantë për 8 vitet e ardhshme janë:

1. Bujqësia me fokus të veçantë në agro-industri (industria e përpunimit);
2. Fuqizimi i zhvillimit industrial dhe TI shërbimeve;
3. Funksionalizimi dhe plotësimi me infrastrukturë në zonat për zhvillim ekonomik;
4. Zhvillimi i qëndrueshëm i turizmit;
5. Fuqizimi i tregëtisë;
6. Fuqizimi i Partneritetit Publiko Privat (PPP)/Iniciativa Private të Financimit (IPF) dhe Investimeve direkte.

Elaborim i shkurtë:

1. Me fokus të veçantë Komuna e Gjakovës do ta ketë zhvillimin e bujqësisë. Kjo do të arrihet me ngritje të aftësisë konkurruese në sektorin agro-ushqimor dhe adaptim të standarteve të BE-së (industria e agro-përpunimit), nxitje të prodhimit organik, ruajtja e bonitetit të tokës, rritje të sipërfaqeve të ujitura bujqësore, investime në infrastrukturën publike në të mirën e zhvillimit të zonave rurale etj. Mbështetja e zhvillimit të bujqësisë dhe agro-industriës është prioriteti primar i Komunës së Gjakovës.
2. Komuna e Gjakovës ka priorizuar disa sektore me rëndësi të veçantë si: fusha e përpunimit të drurit, metalit dhe shërbimeve TI. Industria e përpunimit të drurit dhe metalit ka shënuar rritje të konsiderueshme gjatë 4 viteve të fundit dhe shifet si potencial i pashfrytëzuar nga Komuna e Gjakovës, duke marrë parasysh që në Komunën e Gjakovës ka ekzistuar industri dhe aftësi (know-how) e tillë në të kaluarën. Shërbimet e Teknologjisë Informatike (TI), të cilat kapërthen një gamë të madhe të shërbimeve të ndryshme në formë të “outsourcing”-ut (shërbim për shtete tjera në botë) mund të ofrohen edhe në Komunën e Gjakovës. Ky sektor ka patur rritje të jashtëzakonshme gjatë viteve të fundit me kërkesë të madhe në tregun e Kosovës për pesona të profileve të ndryshme dhe Komuna e Gjakovës mund të mbështet dhe jap insentiva të zhvillimit të këtij sektori.
3. Komuna e Gjakovës do të shfrytëzojë pozicionin e vet qendror në rrafshin e Dukagjinit dhe afërsisë me Shqipërinë për shëndrrimin e Gjakovës në nyje të transportit dhe komunikacionit, dhe do të zhvillojë funksionimin e zonës ekonomike Amerikane, zonës industriale Jugu dhe zonës industriale Veriu. Për këto zhvillime do të ketë edhe mbështetje nga niveli qendror të cilat do të sjellin benefite afatgjata në ekonomi komunale.

Komuna e Gjakovës planifikon projekte të cilat kërkojnë investime kapitale për t'u realizuar, e të cilat sjellin shërbime për qytetarët e Gjakovës. Një zgjidhje propozohet të jetë partneriteti komunal me sektorin privat (Partneritet Publiko Privat) përmes të cilës përdoret ekspertiza dhe financimi i sektorit privat për të realizuar projekte të tilla sipas standarteve të kërkuara nga Komuna e Gjakovës. Në partneritet të tillë shumica e risqeve mbesin te sektori privat i cili fiton kontratën e koncesionit për shërbimin e kërkuar nga Komuna. Poashtu, një zgjidhje tjetër mund të jetë financimi i formave të ndryshme kontraktuale përmes të cilave Komuna mund të realizoj projekte të tilla në dobi të qytetarëve të komunës. Poashtu është identifikuar edhe sektori i turizmit me potencial të zhvillimit, i cili sjellë benefite ekonomike brenda Komunës. Të tilla janë “Maja e Kunorës”, “Shpella e Qirave” si dhe zhvillimi i turizmit rekreativ në përgjithësi.

Korniza e zhvillimit të qëndrueshëm bujqësor në Gjakovë

Prodhimi i qëndrueshëm bujqësor është shfaqur si një nevojë për të gjetur mënyra të prodhimit bujqësor që nuk degradojnë resurset natyrore dhe që në të njëjtën kohë sjellin prodhime bujqësore dhe të ardhura të larta. Meqenëse bujqësia varet kryesisht nga shërbimet e ofruara nga ekosistemet, bujqësia e qëndrueshme synon të zvogëlojë ndikimet negative mjedisore antropogjene përmes përdorimit, ruajtjes dhe përmirësimit të cilësisë së burimeve natyrore. Burimet

natyrore të ruajtura dhe përmirësimi i cilësisë së mjedisit në sistemet e prodhimit të qëndrueshëm janë në shërbim jo vetëm për gjeneratat e pranishme, por edhe për gjeneratat e ardhshme.

Prodhimi bujqësor i qëndrueshëm do të thotë se fermerët janë të përfshirë në mënyrë aktive në procesin e vendimmarrjes dhe kanë përfitime specifike nga zhvillimi ekonomik, kushtet e mira të punës dhe çmimet e mira për prodhimet e tyre bujqësore.

Koncepti i bujqësisë së qëndrueshme mund të përkufizohet si një sistem i integruar i praktikave të prodhimit të bimëve dhe kafshëve që në një afat të gjatë të plotësojnë nevojat e njerëzve për ushqim, të ruajnë cilësinë e mjedisit dhe burimeve natyrore, të kenë vlerë të lartë ekonomike dhe të përmirësojnë cilësinë e fermerëve, bashkësive lokale dhe shoqërisë në tërësi.

Bujqësia është një nga sektorët më të rëndësishëm në ekonominë e Gjakovës, e cila do mbështetet edhe më tej në këtë koncept, që me kushtet e planifikuara do ofroj një kontribut të konsiderueshëm në ekonomi dhe stabilitetin social.

Në tokat bujqësore janë përcaktuar shfrytëzimet edhe aktivitetet e lejuara të cilat janë radhitur si më poshtë: Kultivimi i drithërave, Bimët bishtajore dhe i farërave vajore, Kultivimi i perimeve, Pjepja dhe Shalqin, Bimë rrënjore, Tuberoze, Kultivimi i kallamsheqerit, Kultivimi i duhanit, Kultivimi i hardhive, Kultivimi në serë, Kultivimi i frutave me bërthamë dhe frutave me farë, Kultivimi i frutave të tjera pëmore, Arra dhe Lajthi, Shumimi i bimëve, Kultivimi i bimëve të tjera njëvjeçare, Kultivimi i bimëve të tjera shumëvjeçare, Bletaria, Shërbimet tregtare në të mirën e bujqësisë, Kultivimi i erëzave, Bimëve aromatike, Farmaceutike dhe Mjekësore, Veprimtaritë ndihmëse për prodhimet bimë, Veprimtaritë e pas korrijës së bimëve, pas vjeljes së pemëve.

Sa i përket infrastrukturës të objekteve bujqësore ato mund të zhvillohen në zona bujqësore duke i respektuar kushtet zhvillimore të cilat përcaktohen me Hartë Zonale të komunës dhe Ligjin për tokat bujqësore nr. 02/L-26, këto aktivitete janë të radhitura si më poshtë: Infrastruktura bujqësore (fermat), ndërtesat mbështetëse të fermave dhe objektet për grumbullimin dhe trajtimin e produkteve bujqësore, ndërtesat për përpunim, ruajtje dhe konservim të mishit, aktivitetet për nxjerrjen e pasurive nëntokësore dhe sipërfaqësore, kampingu dhe bujtina.

Ndërsa aktivitetet të cilat nuk mund të zhvillohen në zona bujqësore janë të radhitura si më poshtë: Banim i përhershëm, banim me funksione të tjera në pajtueshmëri, banim tjetër, prodhim i produkteve të tekstilit, prodhim i produkteve të letrës, prodhim i produkteve kimike dhe fibrave, prodhim i produkteve të metaleve bazike dhe metaleve të fabrikua, prodhim i produkteve jo metalike minerale, prodhim i produkteve prej gomës dhe plastikës, prodhim i lëndëve tjera të para, prodhim i automjeteve dhe pajisjeve të transportit, prodhim i produkteve tjera të rënda, prodhim i pijeve, ushqimeve dhe produkteve të duhanit, prodhim i rrobave dhe lëkurës, prodhim i pajisjeve elektrike dhe optike, prodhim i produkteve tjera të lehta, prodhim i energjisë së bazuar në fosile, prodhim i energjisë së bazuar në biomasë, prodhim i energjisë së ripërtëritshme, shërbim tregtar me shumicë dhe pakicë dhe riparimi i automjeteve dhe mallrave personale dhe shtëpiake, shërbim i patundshmërisë, shërbim i akomodimit dhe ushqimit, shërbim tregtar, shërbim financiar dhe i sigurimit, shërbim administrative dhe mbështetës, shërbim tjetër profesional financiar dhe i informacionit, shërbim i administratës publike, mbrojtjes dhe sigurisë sociale, shërbim arsimor, shërbim shëndetësor dhe shoqëror, shërbim fetar, shërbim tjetër i komunitetit.

Prodhimtaria bujqësor intensive (drithërat, produkte lavërtarë dhe pemëtari)

Bujqësia intensive, me prodhim të lartë mund të jetë mënyra më e mirë për të plotësuar kërkesën në rritje për ushqim duke ruajtur biodiversitetin. Në anën tjetër, tokat bujqësore në pjesën qendrore të komunës si fshatrat Dujakë, Novosellë, Plançor, Skivjan, dhe duke vazhduar në pjesën jug-lindore Marmull, Bishtazhin, Ujz, Rogovë janë fshatra me kualitet të lartë të tokës bujqësore shumë të përshtatshme për kultivimin e drithërave e perimeve, mirëpo për arsye klimatike janë të varura nga ujtitja e tyre edhe pse një pjese e konsiderueshme e këtyre tokave janë nën sistem të ujitjes. Aktivizimi i sistemeve të ujitjes si dhe zgjerimi i tyre do të paraqet një sfidë për një zhvillim të qëndrueshëm të sektorit të bujqësisë për këto anë. Brenda tokave bujqësore parashihet edhe mbrojtja e tokave bujqësore si resurs nacional, dhe

si aset ekonomik e mjedisor. Planifikohet mbrojtja nga degradimi, nga erozioni, fragmentimi dhe ndërtimet, për çka edhe janë definuar kufijtë ndërtimor dhe kufijtë e tokave bujqësore që planifikohet të mbrohen dhe zhvillohen.

Për arsye të llojllojshmërisë së tokës mund të zhvillohen disa kultura bujqësore duke filluar nga ato lavërtare deri të ato pemtare. Duke pasur parasysh llojet e ndryshme të tokave në këto zonë bujqësore, para se të fillohet zhvillimi i kulturave duhet të analizohen dhe të merren parasysh përshtatshmëria e tokave bujqësore si dhe kushtet agro-teknike të tokës.

Pemëtaria

Pemëtaria, është një nga veprimtaritë bujqësore më fitimprurëse dhe më e rëndësishme në vendin tonë. Të ardhurat nga pemëtaria, janë mjaft të larta krahasuar me shumë kultura të tjera bujqësore. Për këtë arsye kultivimi i pemëve konsiderohet pasuri e madhe jo vetëm për fermerin, por për gjithë zonën dhe vendin ku ato kultivohen.

Gjakova ka një traditë në kultivimin e kulturave pemtare si molla, dardha, kumbulla, qershia, vishnja, lajthia, dredhëza, mjedra, manaferra etj. Në të kaluarën, prodhimtaria pemtare në Gjakovë u karakterizua nga shumëllojshmëria e kultivarëve të vjetërsuar dhe jo shumë produktiv, mbjelljeve të pemishteve ekstensive e gjysmë-intensive me material fidanor jo kualitativ, niveli i ulët i aplikimit të masave agro-teknike, praktika jo adekuate të menaxhimit shkencor bujqësor dhe mungesa e objekteve adekuate për ruajtjen e frutave. Edhe pse pemëtaria si veprimtari bujqësor është mjaft fitim prurëse, në komunën e Gjakovës nuk ka një shtrirje shumë të madhe por ka një trend të rritjes çdo vit duke ditur rëndësinë e kësaj veprimtarie në zhvillimin e bujqësisë dhe gjenerimin e të ardhurave për ekonomi familjare.

Blegtoria

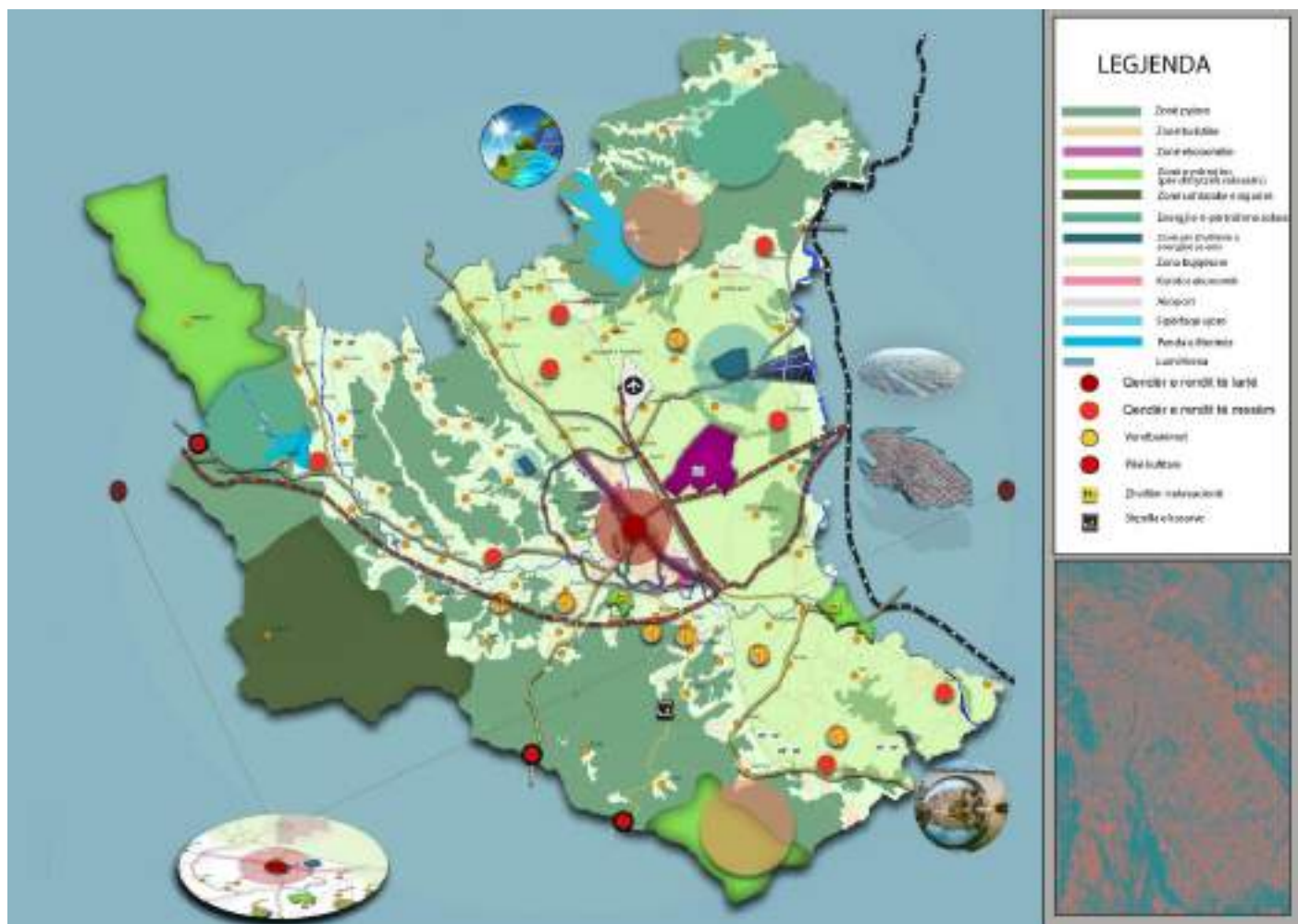
Në komunën e Gjakovës veprojnë një numër i fermave të cilat merren me mbarështimin e kafshëve si atyre të mëdha dhe kafshëve të imta. Por sa i përket potencialeve të cilat ka kjo zonë numri i fermerëve dhe fondit blegtoral është i vogël, e si rezultat i saj drejtoria për bujqësi dhe zhvillim rural ka paraparë disa projekte në zhvillimin dhe përkrahjen e fermerëve në këtë zonë me potenciale të larta për zhvillimin e blegtorisë. Në aspektin e zhvillimit blegtoral është hartuar një koncept hapësinor i përcaktimit të zonave më të përshtatshme për mbarështimin e kafshëve.

Për të realizuar konceptit hapësinor Komuna (DBZHR) ka paraparë disa objektiva dhe projekte në aspektin e zhvillimit të blegtorisë.

Agro-industria

Agro-industria është sektorë i rëndësishëm për zhvillimin ekonomik dhe krijimin e vendeve të punës në Komunën e Gjakovës. Globalisht, bujqësia dhe agrobiznesi po zhvillohen me shpejtësi. Tregjet ndërkombëtare po liberalizohen, sjellja e konsumatorëve po ndryshon dhe tregjet e reja si bio-energji dhe bio-karburantet po evoluojnë. Duke marrë parasysh sipërfaqen e kufizuar të tokës për një familje, si dhe dendësinë e popullsisë, është e qartë se në kushtet aktuale vetëm bujqësia nuk mund të sigurojë zhvillim të suksesshëm rural.

Zhvillimi i sektorit të agro-bujqësisë në zonat rurale mund të ndikojë dukshëm në ngritjen e nivelit të të ardhurave dhe uljen e papunësisë. Për të nxitur zhvillimin e bizneseve rurale, qeveria qendrore, komunale dhe agjencionet kosovare e ndërkombëtare që mbështesin bizneset e vogla dhe të mesme do të duhej të fokusohen gjithashtu në krijimin e kushteve për zhvillimin e bizneseve familjare që do të krijonte një ambient të favorshëm për biznesin rural.

Harta 52. Koncepti i zhvillimit ekonomik

4.2.8.2. Infrastruktura teknike

Koncepti për zhvillimin dhe përmisimin e infrastrukturës teknike mbështet plotësimin e nevojave të së ardhmes për një infrastrukturë teknike cilësore dhe me kapacitetet e planifikuara sipas normave teknike të planifikimit. Infrastruktura e planifikuar do jetë në funksion të plotësimin të nevojave për nivelin qendror, regjional dhe lokal, duke planifikuar shtrirjen, lokacionet dhe kapacitetet e kësaj infrastrukture, dhe identifikimin e hapësirave zhvillimore që kanë nevojë për infrastrukturë të zgjeruar dhe të re. Infrastruktura teknike përfshin pjesën vitale të jetës së qytetarëve për mirëqenie më të lartë duke ofruar shërbime si ujë, largim të ujërave të zeza, energji elektrike, ngrohje, telekomunikim dhe menaxhim të mbeturinave, prandaj, është shumë i nevojshëm dhe domosdoshëm përmirësimi dhe zhvillimi i kësaj infrastrukture në të mirën e një jetese më të sigurtë.

Qëllimi i konceptit është të siguroj që investimet dhe veprimet komunale mbi infrastrukturën teknike të jenë efikase dhe të qëndrueshme, për të ndihmuar qytetarët në zhvillimin e lagjeve në kushte sa më të përballueshme. Koncepti i infrastrukturës teknike thekson nevojat për projekte për zhvillim të infrastrukturës së qëndrueshme dhe gjithëpërfshirëse me përputhje me burimet dhe kërkesat e qytetarëve.

Ky koncepti do të zhvillojë sisteme të qëndrueshme me praktika efikase, teknike dhe administrative për nevojat afatgjata. Planifikimi efektiv është thelbësor për t'u siguruar qytetarëve shërbime efikase dhe të vazhdueshme me kosto efikase dhe të përballueshme për komunën. Nevojat për infrastrukturë teknike janë të vazhdueshme dhe si të tilla një plan financiar është i domosdoshëm që shpenzimet të jenë të përballueshme dhe manxhueshme për komunën.

UJËSJELLËSI - Për të përmirësuar gjendjen e furnizimit me ujë të pijshëm në Komunën e Gjakovës, viteve në vijim duhet të investohet në zgjerimin e rrjetit të ujësjellësit në zonat të cilat ende nuk kanë furnizim me ujë të pijës dhe shërbimeve teknike për gjithë territorin e komunës. Disa fshatrat që nuk kanë rrjet të ujësjellësit funksional janë me prioritet të lartë që t'u ofrohen këto shërbime; si vendbanimet Goden, Zylfaj . Përveç fshatrave të cilët nuk posedojnë fare rrjet të ujësjellësit, disa vendbanime posedojnë rrjetin e ujësjellësit por furnizimi me ujë në kuadër të këtyre vendbanimeve përcjellet me vështërsi të shumta teknike dhe si rezultat i saj investimet në infrastrukturën e ujësjellësit do të jenë në vazhdimësi.

KANALIZIMI - Për të përmirësuar mirëmbajtjen dhe funksionalizimin e rrjetit ekzistues të kanalizimit fekal në Komunën e Gjakovës, komuna në bashkëpunim me K.R.U Gjakovën kanë paraparë disa projekte në aspektin e rivitalizimit të rrjeteve ekzistuese dhe shtrirjen e rrjeteve të reja në vendbanimet të cilat nuk kanë shërbime mbi grumbullimin dhe trajtimin e ujërave të zeza. Komuna e Gjakovës nuk ka një impiant për trajtimin e ujërave të zeza dhe si e tillë të gjitha shkarkimet ndodhin në trupa ujqorë si lumin Krena, Llukac dhe Erenik. Pra, duke parë problemet të cilat sjellin aspekti i shkarkimeve të tilla dhe vështërsitë e menaxhimit të rrjeteve ekzistuese, komuna e Gjakovës është duke ndërtuar impiantin dhe kolektorët për trajtimin e ujërave të zeza në kuadër të Komunës dhe vendbanimeve përreth, i cili do të mundësonte mbledhjen e të gjitha ujërat e zeza dhe trajtimi e tyre.

ENERGJIA ELEKTRIKE DHE NGROHJA - Nga analiza e gjendjes ekzistuese të rrjetit të elektro- energjetik rezulton se rrjeti shpërndarës është i vjetruar dhe se është shkaktari kryesor i problemeve të furnizimit me energji elektrike në komunë. Prandaj, është e nevojshme të planifikohet përmirësimi i rrjetit ekzistues për të rritur cilësinë dhe sigurinë e furnizimit, si dhe për të reduktuar humbjet teknike në zona të caktuara të komunës, dhe në fshatrat ku këto humbje janë me te theksuara. Kjo nënkupton kalimin nga rrjeti shpërndarës ajror 10kV në rrjetin shpërndarës kabllorik 20kV si dhe zëvendësimin e linjave ajrore 230/400 me kablllo gërrshetë apo edhe kablllo nëntokësore domosdoshmërisht në qytet por edhe në lokacionet me numër të konsiderueshëm të konsumatorëve.

Burimet e Ripërtërishme të Energjisë paraqesin një burim të rëndësishëm energjetik, me një potencial ende të pashfrytëzuar sa duhet. Shfrytëzimi i këtyre burimeve për prodhimin e energjisë përbën objektin afatgjatë për realizimin e qëllimeve të politikës energjetike të vendit siç janë: mbështetja e zhvillimit të përgjithshëm ekonomik; rritja e sigurisë së furnizimit me energji dhe mbrojtja e mjedisit. Në funksion të këtyre qëllimeve shtrohet nevoja për aplikimin e masave stimuluese fiskale dhe financiare për të gjitha llojet, duke përfshirë zbatimin e skemës mbështetëse bazuar në sistemin e certifikatës së origjinës.

Arsyetimi për nevojat për planifikim të energjisë alternative dhe mbështetja ligjore e profesionale.

Arsyetimi Gjatë procesit të hartimit të Projekt PZHK, Komuna e Gjakovës ka paraparë zhvillimin e sipërfaqes prej rreth 300 ha për energji të ripërtrishme përkatësisht panele solare.

Ky propozim është diskutuar dhe trajtuar qysh në analizën e gjendjes, kornizën e zhvillimit hapësinor dhe në të gjithë hapat deri në përmbyllje të këtij projekt – PZHK.

Argumentet profesionale dhe legale të cilat i ka përdorur komuna e Gjakovës për këtë propozim janë të bazuara në:

1. Agjendat dhe kampanjat globale të cilat promovojnë energjinë e ripërtritëshme në funksion të ndryshimeve klimatike.
2. Politikat e Bashkimit Evropian për energjinë e ripërtritëshme.
3. Ligjin dhe strategjitë e nivelit të Kosovës për energji të ripërtritëshme.
4. Ligjin për tokat bujqësore 02/L-26.
5. Ligjin për rregullimin e tokës Nr. 04/L-040 P.

Pra, komuna e Gjakovës gjatë hartimit dhe propozimit të kësaj zone mbështetet në nenin 13 të ligjit për tokat bujqësorë ku potencon:

Ndërrimi i përhershëm dhe i përkohshëm i destinimit, mbi bazën e këtij neni toka bujqësore e kategorisë 1-4 mund të përdoret për shfrytëzim të përkohshëm, kur pas përfundimit të aktivitetit operatori apo personi duhet të kthejë tokën në gjendjen e mëparshme.

Gjithashtu edhe **ligji për rregullimin e tokës neni 5 paragrafi 1** mundëson që Ministria në harmoni me Planin Zhvillimor Komunal propozon zonat kadastrale apo pjesët e zonave kadastrale të cilat do të rregullohen me projektin e rregullimit të tokës.

Burimet e ripërtëritshme të energjisë kontribuojnë edhe për ngrohje, përkatësisht për prodhimin e energjisë termike. Si të tilla ato janë bërë pjesë edhe e Strategjisë për Ngrrohje. Meqenëse shtrohet nevoja për minimizimin e shfrytëzimit të linjitet të lagësht dhe shfrytëzimi i paqëndrueshëm i drurit për qëllime të ngrohjes, përdorimi i energjisë diellore, mbeturinave komunale dhe mbetjeve drusore shihet si burime më premtuese për ngrohjen e hapësirave dhe të ujit sanitar. Komuna e Gjakovës në bashkëpunim me SECO është duke ndërtuar ngrohoren e re të qytetit duke përdorur si lende djegëse biomasën e cila përmbush kriteret e nevojshme mjedisore. Por në strategjinë e nivelit nacional dhe atyre lokale është parapaë edhe mundësia që në të ardhmen ngrohja të bëhet përmes gazit. Duke pasur parasysh që ngrohëtorja që për lëndë të parë do të ketë biomasën planifikohet të mbulojë vetëm një pjesë të territorit të komunës, lihet mundësia që pjesa tjetër në vazhdimësi të planifikohet të bëhet sipas strategjisë qëndrore, përmesë gazit.

TELEKOMUNIKACIONI - Në Kosovë janë dy operator të licensuar për ofrimin e shërbimeve telekomunikuese mobile, Telekom i Kosovës si operator publik shtetëror dhe IPKO telecommunication si operatori i vetëm privat.

Për përmirësimin e shërbimeve telekomunikuese mobile, në veçanti të shërbimeve “data” janë nivelet e ulëta të brezave frekuencore të cilat autoritetet rregullatorë i kane ndarë për operatorët e lartcekur. Në Kosovë përdoren vetëm dy breza frekuencore. Ai 900 dhe 1800MHz, dhe atë vetëm nga 10 respektivisht 25 MHz për operatorë. Kjo vështirëson tej mase punën e operatorëve për të ofruar shërbime më të mira “data” për qytetarët.

Operatorët e telefonisë mobile mbi 70% të transportit e bëjnë me teknologjinë ëireless, gjë e cila i limiton në kapacitete.

Duke parë që mbulueshmëria me shërbime “voice” është e kënaqshme, përmirësimet duhet të orientohen kryesisht në shërbimet “data”. Nevoja për kapacitete më të mëdha nga shfrytëzuesit gjithnjë e në rritje, tregon që edhe zonat me mbulueshmëri të mirë në ditët e sotshme, në një të ardhme jo të largët nuk do të jenë të mjaftueshme. Për këtë nevojitet përmirësim në infrastrukturë dhe teknologji.

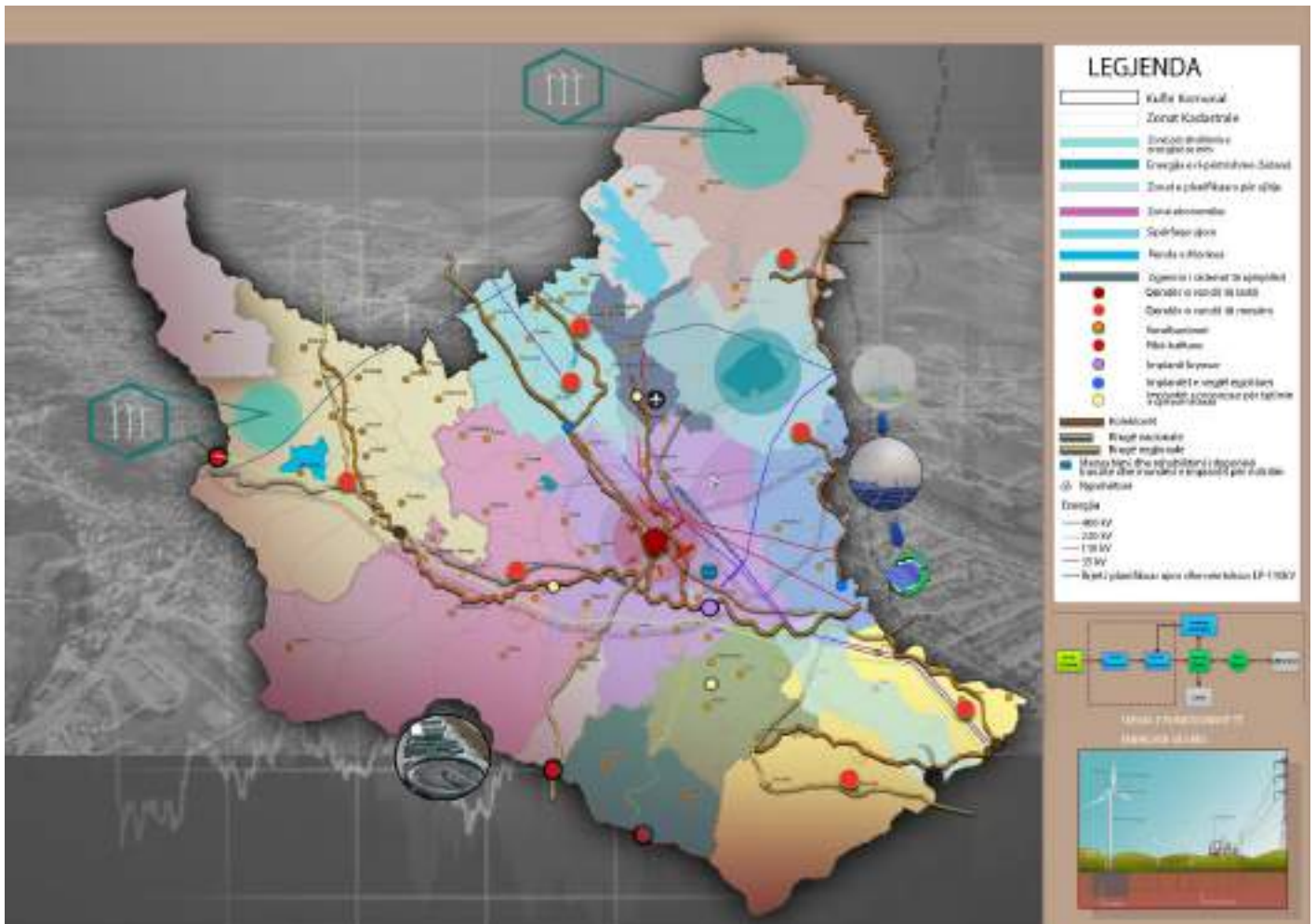
Për të përmbushur kërkesat e qytetarëve për kapacitete të mjaftueshme, operatorët duhet që të:

- Rrisin numrin e BTS-ve në zonat me koncentrim më të madh të qytetarëve. Mënyrë më e përshtatshme për ta bërë këtë, rekomandohet që të ndërtohen BTS të përbashkët nga dy operatorët, cka edhe do të ulte kostot e tyre të operimit, njëkohësisht do të përmirësonte edhe mbulueshmërinë me shërbime për qytetarët.
- Rrisin kapacitetet duke zëvendësuar transportin me ëireless, me atë të fijeve optike. Edhe në këtë rast mund të përdoret infrastrukturë e përbashkët nëntokësore që mund të jetë pronë e operatorëve, pronë publike komunale, apo edhe ndonjë operatori të shërbimeve FIX-e, të cilët do ta ndajnë të njëjtën infrastrukturë.

MENAXHIMI DHE GRUMBULLIMI I MBETURINAVE - Ofrimi i këtij shërbimi do të vazhdojë të realizohet bazuar në “Planin lokal për menaxhim të mbeturinave” me synim të mbulimit të vendbanimeve të cilat janë jashtë sistemit të grumbullimit të mbeturinave. Përveç kësaj, planifikohet eliminimi e të gjitha deponive ilegale dhe trajtim i deponisë ekzistuese rajonale me qëllim edhe të shtimit të kapaciteteve dhe eliminimit të ndotjeve të ujërave sipërfaqësor dhe nëntokësor nëpërmjet shtrirjes së shtresës mbrojtëse – gjeo-membranë adekuate. Gjithashtu komuna planifikon menaxhimin e mbeturinave inerte dhe ato shtazore sipas praktikave adekuate duke krijuar deponi të posaçme për trajtimin e këtyre llojeve të mbeturinave.

Përveç shtrirjes së mbulueshmërisë në grumbullimin e mbeturinave në gjithë territorin e komunës, planifikohet investime në riciklimin e mbeturinave. Kohët e fundit ky proces ka një zhvillim të gjerë në shumë fusha industriale: të hekurit, drurit, plastikës, të qelqit. Për të bërë sa më të thjeshtë këtë proces dhe ripërfitimin e materialeve të riciklueshme është vënë në funksion grumbullimi i diferencuar i mbeturinave në kontenitoret përkatës, ndarja në burim: letër, qelq, plastikë apo mbetjet organike (që janë mbetjet ushqimore).

Harta 53. Koncepti i Infrastrukturës teknike

4.2.8.3. Infrastruktura e transportit dhe transporti

Rritja e vullshme e shkallës së motorizimit dhe gjendja aktuale e rrugëve kryesore kanë krijuar ngarkesë dhe tollovi të trafikut në pjesët qendrore të qytetit të Gjakovës. Një pjesë e konsiderueshme e trafikut transit nga rruga nacionale M9.1 dhe nga rrugët rajonale R-107 dhe R-203 kalon nëpër pjesën qendrore të qytetit. Për zhgjidhjen e këtyre problemeve është e nevojshme ndërtimi i rrugëve qarkore dhe rrugëve tjera tranzite, përmes së cilave do të devijohet trafiku transit nga pjesa qendrore e qytetit të Gjakovës.

Ndërtimi i rrugëve unazore është paraparë edhe nga planet paraprke strategjike si, PZHU dhe PZHK 2006-2015+, si dhe në Planin Urban Gjeneral të vitit 1980. Të gjitha variantet dhe skenarët janë analizuar dhe vlerësuar krahas zhvillimeve dhe nevojave aktuale dhe të së ardhmes.

Përpos infrastrukturës rrugore, është paraparë lidhja e Gjakovës në rrjetin hekurudhor të Kosovës. Gjithashtu edhe Plani Hapësinor i Kosovës i vitit 2010-2020+ ka paraparë një lidhje të qytetit të Gjakovës në linjën Prizren-Klinë. Rruga në fjalë sipas PHK është pjesë e korridorit me emër Korridori "Adriatik Alpe" që e lidhë Kosovën (përmes

Gjakovës) me Portin e Shën Gjinit në Shqipëri. Sipas politikës së atëhershme Porti i Shën Gjinit është ofruar si port në shërbim të Kosovës. Ky korridor është llogaritur edhe si alternativë e autoudhës së kombit që e shkurton rrugën për bregdet për pjesën veri-perëndimore të Kosovës.

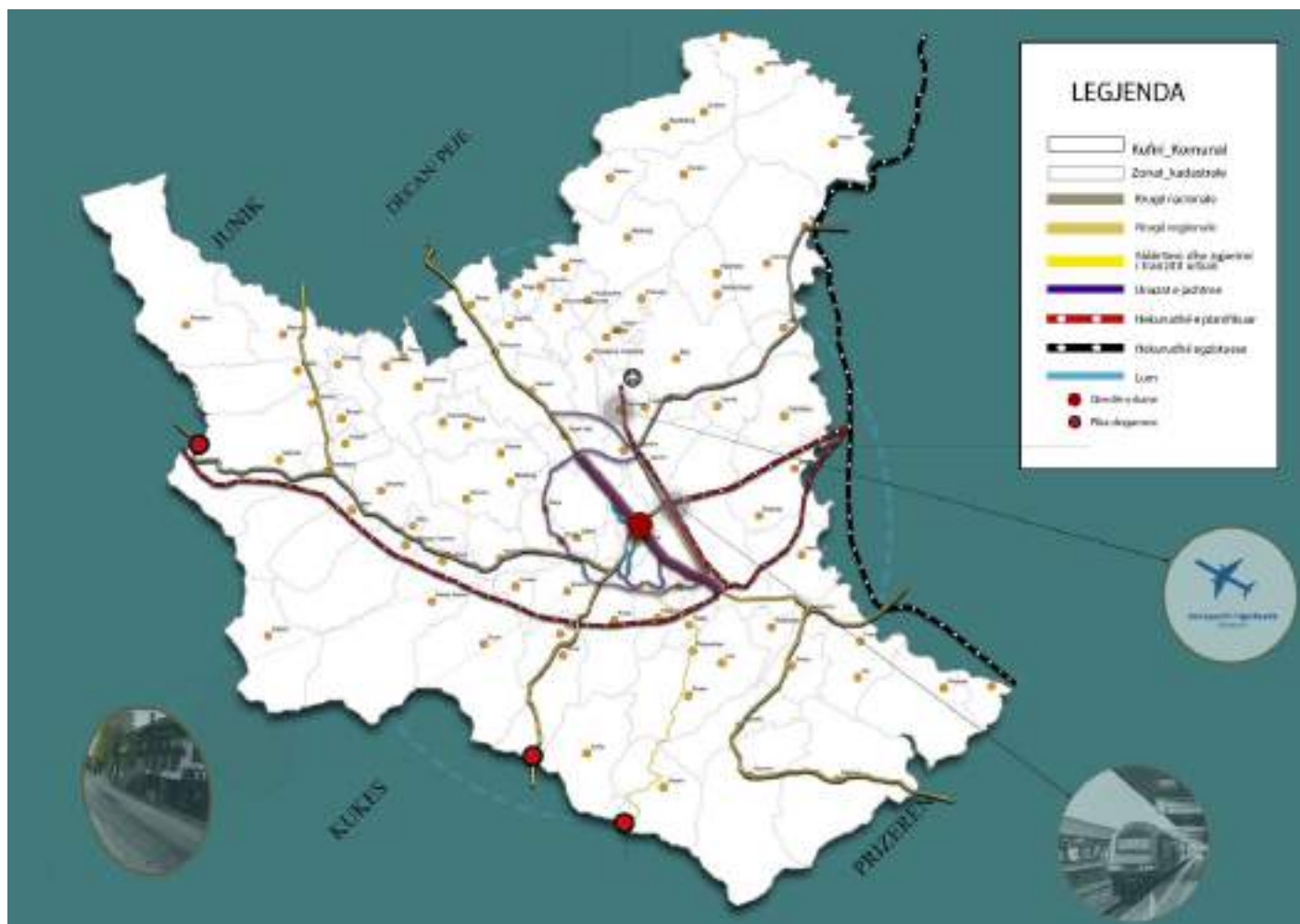
Trafiku për në qytet vjen nga katër drejtime kryesore: Prishtina, Peja, Prizreni dhe Tropoja- pjesa veriore e Shqipërisë. Rruga më e afërt nga drejtimet Pejë dhe Deçan në drejtim të pjesës veriore të Shqipërisë -Tropojë, mundësohet përmes rrugës rajonale R-109, ndërsa të gjitha lëvizjet tjera të trafikut, kalojnë përmes qytetit të Gjakovës. Për këtë qëllim, në kuadër të skenarit të përzgjedhur janë propozuar zgjidhje si në vijim.

Për trafikun rrugor:

- A. Rruga tranzite në pjesën lindore të qytetit - Kjo rrugë tranzite nga rruga nacionale M-9.1, kalon nëpër pjesën rrugore të qytetit dhe kyçet në rrugën rajonale R-107 në drejtim të Priznit, respektivisht në zonën industriale. Përmes kësaj rruge tranzite do të mundësohej devijimi i trafikut tranzit nga drejtimi i Prishtinës në drejtim të Prizrenit dhe anasjelltas.
- B. Rruga tranzite në pjesën veriore të qytetit - Kjo rrugë tranzite nga rruga nacionale M-9.1, respektivisht nga fshati Qerim kalon nëpër pjesën veriore të qytetit dhe kyçet në rrugën rajonale R-107 në mes të fshatrave Osek Hilë dhe Skivjan. Përmes kësaj rruge tranzite do të mundësohej devijimi i trafikut tranzit nga drejtimi i Prishtinës në drejtim të Pejës dhe anasjelltas.
- C. Rruga qarkore në pjesën veriore të qytetit - Një rrugë qarkore në pjesën veriore të qytetit e cila nga rruga nacionale M-9.1, respektivisht nga fshati Qerim kalon nëpër pjesën veriore të qytetit dhe kyçet në rrugën rajonale R-107 në mes Piskotes dhe fshatit Osek Hilë. Gjithashtu, edhe përmes qarkores veriore synohet devijimi i trafikut tranzit nga drejtimi i Prishtinës në drejtim të Pejës dhe anasjelltas.
- D. Rruga qarkore në pjesën perëndimore të qytetit - Një rrugë qarkore që drejton trafikun përmes luginave në pjesën perëndimore të qytetit dhe kalon nga rruga rajonale R-107, dhe kyçet në rrugën nacionale M-9.1 e cila lidhë pjesën veriore të Shqipërisë dhe anasjelltas. Kjo rrugë qarkore gjithashtu mund të përdoret nga vizitorët për në parkun e Çabratit.
- E. Rruga qarkore në pjesën jugore të qytetit - Një rrugë qarkore në pjesën jugore të qytetit e cila nga rruga rajonale R-107, kalon nëpër pjesën jugore të qytetit dhe kyçet në rrugën nacionale M-9.1 në drejtim të pjesës veriore të Shqipërisë dhe anasjelltas.

Për trafikun hekurudhor:

- A. Kyçja e Gjakovës në rrjetin hekurudhor- Kyçja në fshatin Ratkoc në rrjetin ekzistues hekurudhor të Kosovës.
- B. Shtrirja e linjes hekurudhore në drejtim të pjesës veriore të Shqipërisë duke kaluar ndërmjet Rezinës dhe Mramullit, e duke vazhduar në pjesën jugore të qytetit. Nga Shkukëza, hekurudha zhvendoset në drejtim të Moglicës dhe Firzës. Me këtë version shmanget shtrirja e linjes hekurudhore nëpër Shkukëz, në të cilën aktualisht janë krijuar vendbanime.
- C. Ndërsa, në pjesën veriore të qytetit, është dhënë mundësia e lidhjes së hekurudhes me aeroportin. Shtrirja e linjës deri në afërsi të aeroportit përcjell shtratin e lumit Lllukac deri në Trakaniq.
- D. Segmenti hekurudhor lidhë stacionin hekurudhor multimodal të planifikuar me Ratkocin. Ndërsa, përmes segmentit tjetër të linjes hekurudhore është planifikuar lidhja me Aeroportin e Gjakovës.

Harta 54. Koncepti i Infrastrukturës së transportit dhe transportit

4.2.8.4. Infrastruktura publike dhe sociale Institucionet publike parashkollore

Bazuar në vlerësimin e gjendjes ekzistuese që ka identifikuar mungesë të institucioneve parashkollore publike, me qëllim të përgatitjes së fëmijëve për shkollim të rregullt dhe për të siguruar kujdes të fëmijëve përgjatë kohës kur prindërit e tyre janë në punë, Komuna synon ofrimin e institucioneve parashkollore si vijon:

- institucion publik të Arsimit Bazik Themelor me sipërfaqe minimale të parcelës kadastrale prej 1.30m² të parcelës kadastrale për kokë banori, që mbulon një territor urban me rreze të mbulushmërisë 400m distancë shërbyese, respektivisht rreze optimale shërbyese në vijë ajrore në të cilin jetojnë së paku 3,000 banorë;
- institucion publik të Arsimit Bazik Themelor me sipërfaqe minimale të parcelës kadastrale prej 1.30m², që mbulon një territor rural me rreze të mbulushmërisë 900m distancë shërbyese, respektivisht rreze optimale shërbyese në vijë ajrore në të cilin jetojnë së paku 4,500 banorë.

Për të përmbushur konceptin e zhvillimit hapësinor, Komuna ka planifikuar ndërtimin e institucioneve publike parashkollore në:

- Lagjen urbane Blloku i Ri, Dardani, Rezinë dhe zgjerimin e kapaciteteve të çerdhes ekzistuese në Qendër të Qytetit, dhe
- Fshatrat Novosellë, Skivjan, Demjan, Rogovë, Bishtazhin (Objekti i paraleles së ndarë të gjimnazit adaptohet në institucion parashkollor), Cermjan, (Objekti i paraleles së ndarë të gjimnazit adaptohet në institucion parashkollor), Lugbunar, Ponoshec, Brekoc dhe Moglicë.

Institucionet publike të Arsimit Bazik Themelor

Bazuar në vlerësimin e gjendjes ekzistuese që ka identifikuar mungesë të hapësirave adekuate të institucioneve publike të Arsimit të Mesëm të Lartë, me qëllim të ofrimit të arsimit të rregullt tërë-ditor në hapësira adekuate me pajisje adekuate, Komuna synon ofrimin e institucioneve publike të Arsimit Bazik Themelor si vijon:

- institucion publik të Arsimit Bazik Themelor me sipërfaqe minimale të parcelës kadastrale prej 2.80m² për kokë banori, që mbulon një territor urban me rreze të mbulushmërisë 600m distancë shërbyese; respektivisht rreze optimale shërbyese në të cilin jetojnë së paku 6,000 banorë;
- institucion publik të Arsimit Bazik Themelor me sipërfaqe minimale të parcelës kadastrale prej 2.80m² për kokë banori, që mbulon një territor rural me rreze të mbulushmërisë 1,900m distancë shërbyese, respektivisht rreze optimale shërbyese në vijë ajrore në të cilin jetojnë së paku 10,000 banorë.

Për të përmbushur konceptin e zhvillimit hapësinor, Komuna ka planifikuar ndërtimin e institucioneve publike të Arsimit Bazik Themelor në:

- Lagjen urbane Qabrat, Rezinë, dhe zgjerimi i kapaciteteve të institucionit ekzistues në Dardani; dhe
- Fshatrat Demjan, Ponoshec, dhe zgjerimi i kapaciteteve të institucioneve ekzistuese në Shqiponjë dhe Kralan.

Institucionet publike të Arsimit të Mesëm të Ultë

Bazuar në vlerësimin e gjendjes ekzistuese që ka identifikuar mungesë të hapësirave adekuate të institucioneve publike të Arsimit të Mesëm të Lartë, me qëllim të ofrimit të arsimit të rregullt tërë-ditor në hapësira adekuate me pajisje adekuate, Komuna synon ofrimin e institucioneve publike të Arsimit të Mesëm të Lartë si vijon:

- institucion publik të Arsimit të Mesëm të Lartë me sipërfaqe minimale të parcelës kadastrale prej 1.00m² për kokë banori, që mbulon një territor urban me rreze të mbulushmërisë 1,500m distancë shërbyese, respektivisht rreze optimale shërbyese në vijë ajrore në të cilin jetojnë së paku 10,000 banorë;
- institucion publik të Arsimit të Mesëm të Lartë me sipërfaqe minimale të parcelës kadastrale prej 1.00m² për kokë banori, që mbulon një territor rural me rreze të mbulushmërisë 4,700m distancë shërbyese, respektivisht rreze optimale shërbyese në vijë ajrore në të cilin jetojnë së paku 12,500 banorë.

Për të përmbushur konceptin e zhvillimit hapësinor, Komuna ka planifikuar ndërtimin e institucionit publik të Arsimit të Mesëm të Lartë në lagjen urbane Dardani.

Institucionet publike shëndetësore

Bazuar në vlerësimin e gjendjes ekzistuese, Komuna nuk ka nevojë për institucione shtesë të Kujdesit Parësor Shëndetësor. Në të ardhmen Komuna synon të ofroj shërbimet e Kujdesit Parësor Shëndetësor, si vijon:

- Qendër të Mjekësisë Familjare me sipërfaqe minimale të parcelës kadastrale prej 0.20m² për kokë banori, që mbulon një territor urban me rreze të mbulushmërisë 1,000m distancë shërbyese, respektivisht rreze optimale shërbyese në vijë ajrore në të cilin jetojnë së paku 10,000 banorë;
- Ambulancë të Mjekësisë Familjare me sipërfaqe minimale të parcelës kadastrale prej 0.20m² për kokë banori, që mbulon një territor rural me rreze të mbulushmërisë 3,000m distancë shërbyese, respektivisht rreze optimale shërbyese në vijë ajrore në të cilin jetojnë së paku 6,000 banorë.

Për të përmbushur konceptin e zhvillimit hapësinor, Komuna ka planifikuar funksionalizimin e Qendrës Kryesore të Mjekësisë familjare të re.

Institucionet e shërbimeve publike administrative

Bazuar në vlerësimin e gjendjes ekzistuese, Komuna ka nevojë për institucionet e shërbimeve publike administrative shtesë. Në të ardhmen Komuna synon të zhvillojë të ofroj shërbimet Kujdesit Parësor Shëndetësor, si vijon:

- Zyre të Gjendjes Civile me sipërfaqe minimale të parcelës kadastrale prej 0.62m², që mbulon një territor urban me rreze të mbulushmërisë 1,000m distancë shërbyese, respektivisht rreze optimale shërbyese në vijë ajrore në të cilin jetojnë së paku 10,000 banorë.
- Zyre të Gjendjes Civile me sipërfaqe minimale të parcelës kadastrale prej 0.62m², që mbulon një territor rural me rreze të mbulushmërisë 3,000m distancë shërbyese, respektivisht rreze optimale shërbyese në vijë ajrore në të cilin jetojnë së paku 10,000 banorë.

Për të përmbushur konceptin e zhvillimit hapësinor, Komuna ka planifikuar ndërtimin e:

- Ndërtesës së re të Komunës;
- Zyres së Gjendjes Civile në Demjan.

Institucionet publike sociale dhe të komunitetit

Bazuar në vlerësimin e gjendjes ekzistuese, Komuna ka nevojë për institucione institucionet publike sociale dhe të komunitetit shtesë. Në të ardhmen Komuna synon të zhvillojë të ofroj shërbimet përmes institucioneve publike sociale dhe të komunitetit, si vijon:

- Qendër të Komunitetit me sipërfaqe minimale të parcelës kadastrale prej 0.20 m² për kokë banori, që mbulon një territor urban me rreze të mbulushmërisë 800m distancë shërbyese, respektivisht rreze optimale shërbyese në vijë ajrore në të cilin jetojnë së paku 5,000 banorë;
- Qendër për Shërbime Sociale dhe Familjare me sipërfaqe minimale të parcelës kadastrale prej 0.25m² për kokë banori, që mbulon një territor urban me rreze të mbulushmërisë 1,000m distancë shërbyese, respektivisht rreze optimale shërbyese në vijë ajrore në të cilin jetojnë së paku 8,000 banorë.

Për të përmbushur konceptin e zhvillimit hapësinor, Komuna ka planifikuar:

- Ndërtimin e shtëpisë së re të pleqve për qëndrim të përhershëm;
- Ndërtimin e qendres rekreative të pleqve për qëndrim ditor;
- Adaptimin e AMF "Emin Duraku" në qendër për te verbër dhe shurdhmemec.

Institucionet kulturore

Bazuar në vlerësimin e gjendjes ekzistuese, Komuna ka nevojë për institucionet kulturore shtesë. Në të ardhmen Komuna synon të zhvillojë të ofroj shërbimet përmes institucioneve kulturore, si vijon:

- bibliotekë publike me sipërfaqe minimale të parcelës kadastrale prej 0.25m² për kokë banori, që mbulon një territor urban me rreze të mbulushmërisë 1,500m distancë shërbyese, respektivisht rreze optimale shërbyese në vijë ajrore në të cilin jetojnë së paku 50,000 banorë.
- teatër publik me sipërfaqe minimale të parcelës kadastrale prej 0.20m² për kokë banori.

Për të përmbushur konceptin e zhvillimit hapësinor, Komuna ka planifikuar:

- Ndërtimin e Qendrës së Kulturës në Rogovë të Hasit;
- Ndërtimin e Muzeut të Natyrës në Shkugëz;
- Ndërtimin e Komplekseve Memoriale, "Shtabi dhe Varrezat e Dëshmorëve të i UÇK-se" Shqiponjë, Përfundimi i Kompleksit Memorialë "27 Prilli" Meje, në Nivokaz dhe Varrezat e dëshmoreve në Çabrat;
- Adaptimin e Drejtorisë së Arsimit në Muze Bashkohorë;
- Adaptimin e QKMF ekzistuese në Qender Rinore;
- Revitalizimi i Eshtnores, Çabrat.

Hapësirat rekreative dhe sportive

Bazuar në vlerësimin e gjendjes ekzistuese, Komuna ka nevojë për institucione institucionet publike sociale dhe të komunitetit shtesë. Në të ardhmen Komuna synon të ofroj hapësirat rekreative dhe sportive, si vijon:

- hapësirë rekreative dhe sportive me sipërfaqe minimale të parcelës kadastrale prej 5.00m² për kokë banori, që mbulon një territor urban me rreze të mbulushmërisë 800m distancë shërbyese, respektivisht rreze optimale shërbyese në vijë ajrore në të cilin jetojnë së paku 5,000 banorë.
- hapësirë rekreative dhe sportive me sipërfaqe minimale të parcelës kadastrale prej 2.50m² për kokë banori, që mbulon një territor rural me rreze të mbulushmërisë 800m distancë shërbyese, respektivisht rreze optimale shërbyese në vijë ajrore në të cilin jetojnë më pak se 5,000 banorë.

Për të përmbushur konceptin e zhvillimit hapësinor, Komuna ka planifikuar:

- Renovimi i sallës së sportit;
- Ndërtimin e kompleksit të tenisit në Shkugëz;
- Ndërtimin e stadiumit të tenisit në Shkugëz;
- Ndërtimin e shtigjeve të atletikës në Jahoc;
- Ndërtimin e dy fushave të voley beach në qytet në afërsi të konvikteve;
- Ndërtimin e fushës streetball dhe kend të lodrave në Brekoc;
- Ndërtimin e këndit të lodrave rruga e Çabratit;
- Ndërimi i kompleksit olimpiq në Jahoc.

Hapësirat e gjelbërta

Bazuar në vlerësimin e gjendjes ekzistuese, Komuna ka nevojë për institucione institucionet publike sociale dhe të komunitetit shtesë. Në të ardhmen Komuna synon të ofroj hapësirat e gjelbërta publike, si vijon:

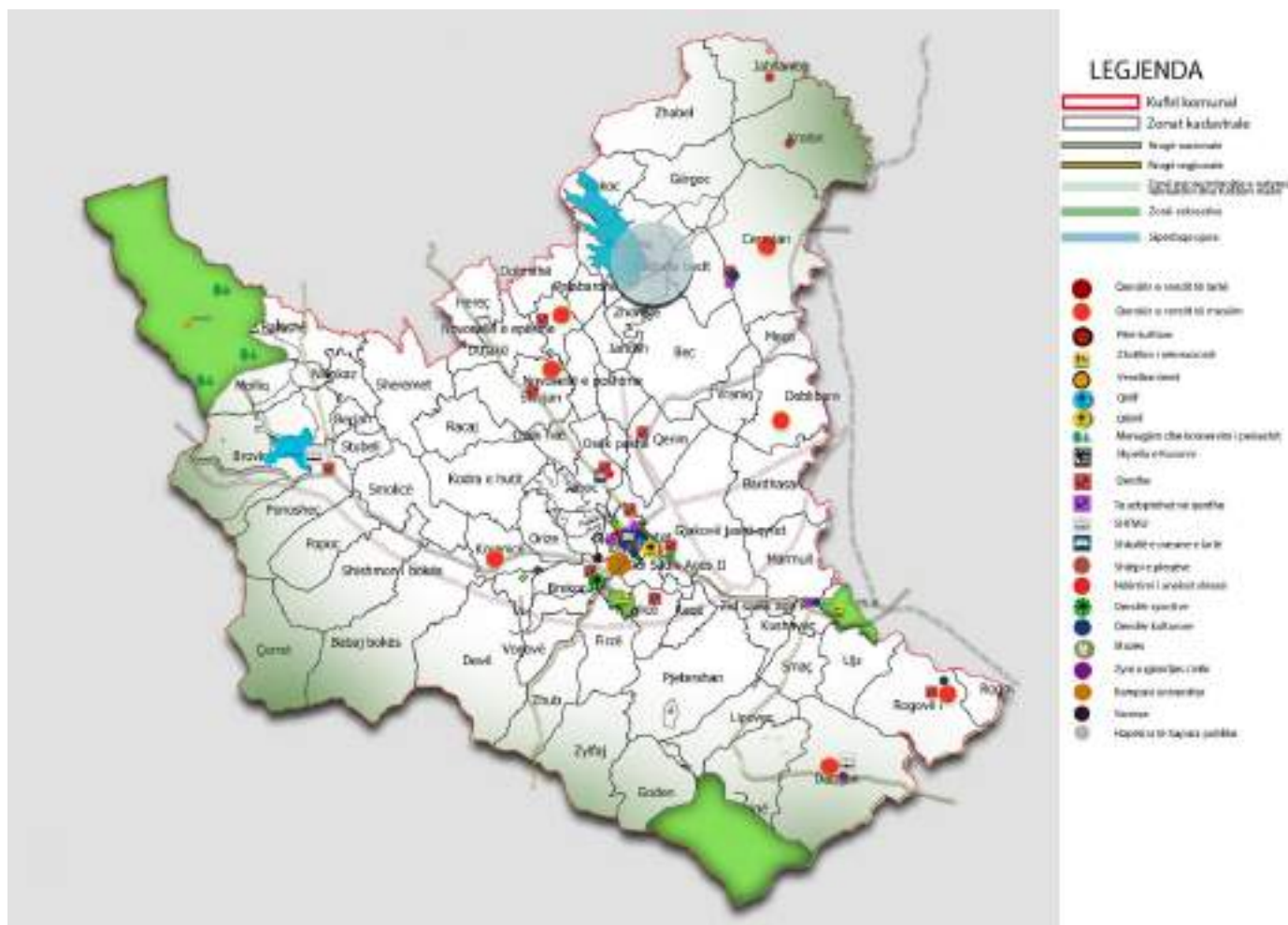
- park të gjelbëruar me sipërfaqe minimale të parcelës kadastrale prej 1.00m² për kokë banori, që mbulon një territor urban me rreze të mbulushmërisë 800m distancë shërbyese në kuadër të lagjes urbane, respektivisht rreze optimale shërbyese në vijë ajrore në të cilin jetojnë së paku 8,000 banorë;
- park të gjelbëruar me sipërfaqe minimale të parcelës kadastrale prej 2.00m² për kokë banori, që mbulon një territor urban me rreze të mbulushmërisë 800m distancë shërbyese në kuadër të vendbanimit, respektivisht rreze optimale shërbyese në vijë ajrore në të cilin jetojnë së paku 10,000 banorë.

Varrezat publike

Bazuar në vlerësimin e gjendjes ekzistuese, Komuna ka nevojë për institucione institucionet publike sociale dhe të komunitetit shtesë. Në të ardhmen Komuna synon të zhvillojë varrezat publike me sipërfaqe minimale të parcelës kadastrale prej 1.50 m² për kokë banori.

Për të përmbushur konceptin e zhvillimit hapësinor, Komuna ka planifikuar:

- Zgjerimin e varrezave të qytetit;
- Destinimi i sipërfaqes për varreza në Jahoc;
- Destinimi i sipërfaqes për varreza në Brekoc;

Harta 55. Koncepti i Infrastrukturës publike dhe sociale

4.2.8.5. Mbrojtja e mjedisit dhe sipërfaqeve me rrezikshmëri

Mbrojtja e mjedisit dhe sipërfaqeve me rrezikshmëri

Mbrojtja e mjedisit në komunën e Gjakovës është mision i veçantë marrë parasysh vlerat e saja natyrore siç janë ato pyjore, ujore dhe tokën bujqësore. E gjithë kjo krijon një natyrë që është potencial për zhvillim të turizmit. Për të luajtur rolin që i përshkruhet duhet të mbrohet ajri, uji dhe toka. Territori i komunës së Gjakovës, vazhdimisht është ballafaquar me fatkeqësi natyrore dhe aksidente të ndryshme, ku në masë të madhe shkaktohen dëme materiale si në pjesën urbane ashtu edhe në atë rurale.

Komuna ka paraparë si të domosdoshme ndërtimin e impiantit kryesor për ujërat e zeza dhe impiante tjera në fshatrat të cilat për shkak të konfiguracionit të terrenit nuk mund të lidhen me atë kryesor. Për më tepër edhe çdo operator industrial duhet të parashihet masa për trajtimin e ujërave të zeza (ndërtimin e sistemeve të brendshme të filtrimit të ujërave industrial - impianteve vetanake), e gjithë kjo me qëllim të mbrojtjes së lumenjve dhe tokës nga degradimi që mund të shkaktojnë mbetjet industriale. Zgjerimi i kapaciteteve të deponis së rajonale dhe eliminimi i deponive ilegale është hapi tjetër në funksion të mbrojtjes së mjedisit.

Mbrojtja e Ujit, Ajrit, Tokës dhe Biodiversitetit

Mbrojtja e ujit - Në Komunën e Gjakovës, lumenjtë dhe derdhjet e tyre që kalojnë përgjatë qytetit dhe disa fshatra janë të ndotura në shkallë të madhe. Komuna duhet të ndërmerr masa për mbrojtjen e zonave ujore, burimeve të ujërave nëntokësor, ujërat sipërfaqësorë dhe ujë rrjedhat e hapura, të bëjë mirëmbajtjen e ujërave, kontrollimin e

zhvillimeve dhe ndërtimeve etj. Përveç masave të cekura më lartë, për mbrojtjen e ujërave bëhet eliminimi i deponive ilegale dhe menaxhimi efektiv i mbeturinave, si dhe trajtimi i problemit të derdhjes së ujërave të ndotura të cilat derdhet te pa trajtuara në përroje, dhe në lumenjtë si Drini i Bardhë Lumi Ereniku Lumi Krena Lumi Trakaniq si dhe në Liqenin e Radoniqit- Një kërcënim tjetër i kualitet të ujit është vendosja e zonës industriale afër lumenjve. Rreziku qëndron nga vajrat dhe substancat tjera kontaminuese, që depërtojnë përmes ujit.

Mbrojtja e ajrit

Mungesa e Përfshirjes së gjithë Komunës në rrjetin e ngrohjes qendrore, Paraqet ndotje shtesë në të gjitha njësitë e banimit që ngrohen përmes burimeve alternative me dru, Pelet dhe thëngjill

Mirëpo, bazuar në ligjin mbi mbrojtjen e ajrit, komuna në bashkëpunim me Institutin Hidrometrologjik të Kosovës duhet të bëjë kontrollimin e vazhdueshëm të emetimeve të pluhurit dhe tymit përmes matësve të cilësisë së ajrit. Gjakova nuk ka stacione për matjen e parametrave të ajrit që monitorohen nga instituti hidrometrologjik i Kosovës. Në mënyrë që të zvogëlohen pasojat nga ndotësit e ajrit, komuna e Gjakovës ka **Plan Lokal të Veprimit në Mjedis**, përcaktohen masat për veprime 4 vjeçare për menaxhimin e cilësisë së ajrit për tërë territorin e komunës në pajtim me strategjinë e cilësisë së Ajrit.

Sa i përket zvogëlimit të ndotjes së ajrit nga përdorimi i drurit, Peletit dhe Thëngjillit për ngrohje, koncepti propozon të bëhet studim i mundësive për zgjerimin e sistemit të ngrohjes qendrore, ku si hap i parë parashihet studim i fizibilitetit të cilin Komuna e Gjakovës për ngrohje të ndërtesave të institucioneve publike në Komunë e ka p e ka përfunduar. Ndërsa në proces të planifikimit përmes përcaktimit të shfrytëzimit të tokës plani parasheh një zhvillim më kompakt dhe përdorim më të vogël të automjeteve me qëllim të zvogëlimit të dyoksidit të karbonit. Ndërtimi i unazës në zonën urbane do të devijonte trafikun e automjeteve që kalojnë nëpër qytet, dhe më këtë do të minimizohet ndotja nga trafiku.

Parashihet edhe përfitimi i energjisë së ripërtitshme si masë për zvogëlimin e ndotjes së ajrit.

Mbrojtja e tokës nga **586 km²** sa ka Komuna e Gjakovës, vlerësohet se **23423.317ha** ose **39.92%** e kësaj sipërfaqeje është tokë bujqësore me kualitet të mirë të boni tetit dhe **39.03%** e këtyre sipërfaqeve janë pyje. si aset nacional, ekonomik dhe mjedisor duhet të mbrohet parimisht nga degradimi dhe ndërtimi i shpërqendruar, bazuar në udhëzimin administrativ për normat teknike të planifikimit Përveç kësaj, koncepti parasheh mbrojtjen e tokës bujqësore nga:

- Gazrat e shkarkuara, pesticidet dhe plehrat kimikë apo përdorimi i tepruar i tyre në bujqësi;
- Grumbullimi në tokë i Plumbit dhe metaleve të rënda, gazrat dhe mbetjet e tjera;
- Përzierja me tokën nëpërmjet reshjeve të gazrave të dëmshme që ndotin ajrin;
- Erozionet që vijnë nga shkatërrimi i pyjeve;
- Ndërtimet e shpërndara;
- Fragmentimet e shpeshta dhe të paplanifikuara të tokës bujqësore.

Për secilin tyre aplikohen masa të veçanta për mbrojtje. Sa i përket ndjeshmërisë së tokës në komunën e Gjakovës në hartën e ndjeshmërisë së tokës vërehet se toka përgjatë rrjedhave të lumenjve dhe me bonitet më të lartë ka një sensitivitet më të lartë. Në komunën e Gjakovës, ruajtja e shtretërve të lumenjve nga erozioni dhe nga hedhja e mbeturinave të ngurta dhe të lëngshme, mbron tokën bujqësor edhe bonitetin e lartë përreth trupave ujqor. .

Mbrojtja e pyjeve - Komuna e Gjakovës nga sipërfaqja e tërësishme ka **586 km** ku vetëm tokë pyjore. **22902.376ha** ose **39.03%** e sipërfaqes së tërësishme. Pylltaria gjithashtu vlerësohet të jetë njëri ndër sektorët me potencial për zhvillim ekonomik. Erozionet që vijnë nga shkatërrimi i pyjeve sidomos në pjesën Jugore, Perëndimorë dhe Veriore të Gjakovës.

Mbrojtja dhe rehabilitimi i pyjeve do të ketë ndikim pozitiv edhe në parandalimin e erozionit. Toka pyjore mbrohet duke ndërmarrë masa për parandalimin e shpyllëzimit, mbrojtjes dhe rregullimit përmes pyllëzimit dhe ripyllëzimit. Pyllëzimi duhet të bëhet përmes mbjelljeve të bimëve apo farës. Gjithashtu edhe për mbrojtje të biodiversitetit duhen të ndermirren masa të veçanta sidomos për speciet endemike të florës dhe faunës si dhe mbrojtjes së peizazhit.

Parandalimi dhe mbrojtja nga fatkeqësitë natyrore

Bazuar në Ligjin Për mbrojtje nga fatkeqësitë natyrore dhe fatkeqësitë tjera” Komuna e Gjakovës , përkatësisht sektori për Mbrojtje dhe menaxhimin e fatkeqësive duhet të ketë "Planin për Reagim Emergjent Komunal", i cili përcakton procedurat, përgjegjësitë dhe detyrat e strukturave komunale dhe tjera në ballafaqimin me fatkeqësitë natyrore, bën evidentimi i mjeteve për reagim emergjent në komunë dhe vlerëson nevojën për ngritje të kapaciteteve teknike dhe njerëzore. Për më tepër komuna për të parandaluar rreziqet dhe fatkeqësitë natyrore duhet të krijoj dhe funksionali oj Qendrën Operative Emergjente Komunale (QOEK).

Analiza e rreziqeve paraqet dukuritë kryesore që ndodhin në Qytet/Komunë që janë vërshimet, zjarret, erërat e forta, erozionet dhe incidentet me materie të rrezikshme, etj.

Mbrojtja nga erozioni - Komuna e Gjakovës karakterizohet me shkallë të lartë të erozionit. Në komunën e Gjakovës janë identifikuar zonat me shkallë të lartë të erozionit që gjenden në pjesën për rreth lumenjve dhe këto zona erozive të intensitetit të lartë janë të paraqitura në hartën e erozionit. Shfrytëzimi i tokës në komunën e Gjakovës, shpyllëzimi dhe shtrirja urbane kanë ndikuar në ngritjen e shkallës së erozionit. Koncepti me përcaktim të shfrytëzimit të tokës për tërë territorin e komunës, shtrirjen e pakontrolluar të vendbanimeve me ndërtime, me veprime për pyllëzim promovon praktika të qëndrueshme të shfrytëzimit të tokës, që ndikon në parandalim të erozionit.

Zonat në të cilat erozioni është me intensitet më të madh sipas Ligjit të ujërave duhen të shpallen “zona erozive”. Për të parandaluar aktivitetin eroziv në këto zona duhen të ndërmerren veprime antierozive si hidroteknike, bujqësore, si dhe biologjike varësisht nga rasti. Shpesh këto masa duhet të kombinohen për të arritur rezultate më të mira antierozive.

Masat bujqësore:

- Mirëmbajtja e tokave bujqësore me mekanizma modern.
- Zhvillimi i një sistemit të ujitjes dhe kullimit.

Masat biologjike:

- Mbrojtja e pyjeve ekzistuese nga prerjet e pa kontrolluara dhe nga zjarri;
- Mbajlljen e drunjtëve që do të mbulonin brezin prej 10 m largësi nga lumi për të kufizuar erozionin në lumenjtë kryesor;
- Pyllëzimi i viseve të zhveshura dhe atyre të degraduara;
- Krijimi i brezave të gjelbër në ato rajone ku shkalla e erozionit është e lartë;

Të gjitha veprimet dhe masat antierozive duhet ti nënshtrohen Udhëzimit Administrativ mbi Normat teknike të Planifikimit MMPH Nr.08/2017 (shtojcë kapitulli 2 paragrafi 2 dhe 1.2.1.)

Biodiverziteti

Komuna e Gjakovës e ka të hartuar planin lokal të veprimit në biodiverzitet masat të cilat parashihen në at plan janë masa që parashihen edhe në Pzhk .

Masat për mbrojtje nga zjarri - Bazuar në Ligjin Për Mbrojtje nga Zjarri” komuna është përgjegjëse për hartimin e Planit për mbrojtje nga zjarri në nivel komunal që në bazë të vlerësimit të rrezikut nga zjarri dhe praktikave të deritashme si dhe në pajtim me Planin shtetëror për mbrojtje nga zjarri. Komuna e Gjakovës e ka të hartuar planin e vlerësimit të rrezikut që ka të përcaktuara përgjegjësitë për fatkeqësi përkatëse si dhe mjetet teknike për ballafaqim me fatkeqësitë në këtë rast për njësinë e zjarrfikësve dhe automjetet.

Në Gjakovë janë prezentë zjarret të shkaktuara kryesisht nga temperaturat e larta, nga lartpërquesit të vjetër elektrik zjarr vëniet dhe veprimtaritë e pakujdesshme njerëzore. Sipërfaqet pyjore në shtrihen në disa zona kompakte të cilat njihen si zona të rrezikuara nga zjarret: Zona e majës së lartë, e cila përfshinë territorin Koshare – Popovc, Zona e Qerretit, përfshinë territorin Popovc-Qafë Prush, Zona e Pashtrikut, përfshinë territorin Qafë Prush- Damja Zona e Dushkajës, përfshinë Lugun e Carragojës dhe sipërfaqet pyjore Bec-Jabllanicë dhe në disa vendbanime tjera. Në këtë aspekt duhet të ndërmerren masa për parandalimin e përhapjes së zjarreve eventuale.

Masat mbrojtëse parashihen konform situatave, ku qeveria komunale bazuar në Planin emergjent formon shtabet e krizave në përkrashje të shërbimit të zjarrfikësve. Në këtë kontekst masat që duhet ndërmarrë janë:

- Inspektimi për parandalim të zjarr vëniet të qëllimshme në zonat pyjore dhe tokat bujqësore;
- Respektimi i kushteve të ndërtimit të përcaktuara me kornizën ligjore për mbrojtje nga zjarri;
- Sigurimi i elaborateve për siguri nga fatkeqësitë natyrore dhe fatkeqësitë tjera për të gjitha projektet e ndërtimit për të gjitha kategoritë konform ligjeve përkatëse.
- Planifikimi i tampon zonave në mes të zonave pyjore dhe të tjera të cilat janë të ndjeshme nga zjarri si dhe një tampon zonë në brezin kufitar për të penguar përçimin eventuale të zjarrit.
- Vendorsjen e hidrantët në vende të caktuara në qytet dhe vendbanime në komunë.
- Sigurim i qasjes së automjeteve të zjarrfikësve deri të çdo njësi banimi në Komunë.

Masat për mbrojtje nga vërshimet - Në kuadër të veprimeve për mbrojtje të mjedisit dhe parandalimit të fatkeqësive natyrore komuna duhet të ndërmerr masa për mbrojtje nga vërshimet dhe atë:

- Mirëmbajtjen e shtretërve të rrjedhave ujore, përmirësimin e argjinaturave mbrojtëse.
- Pastrimin e kanaleve të ujitjes dhe të kanalizimit atmosferik të cilat bëhen pengesë e rrjedhjes së ujërave në rastet e reshjeve më të mëdha.
- Hapjen dhe rregullimin e shtretërve të lumenjve si Drini i Bardhë Lumi Ereniku Lumi Krena Lumi Trakaniq, për të evituar vërshimet në rast të reshjeve të mëdha dhe shkrirjes së borës.
- Ndërtimin e pendave për mbrojtje nga erozioni që shkaktajnë përrrenjtë nga malet.
- Ndërtimi i rezervuarëve ose trupave uJOR artificial në ujë mbledhësit për të qetësuar rrjedhat e përmytjeve;
- Ndërtimi i skelave dhe brigjeve kundër përmytjes rreth pronave të rëndësishme për të parandaluar përmytjen;
- Ndërtimi i kanaleve anësore për shmangie artificiale të përmytjeve;
- Nxitja e zonimit të fushave lymore me masat përcjellës të planifikimit;
- Zbatimi i masave inxhinierive për kullim, gjegjësisht ruajtja e ujërave dhe objektet e pompimit
- Praktika e ruajtjes së tokës dhe masat përforcuese për brigje të lumenjve;
- Organizimi i planifikimit të emergjencës, masave dhe mobilizimit të mjeteve dhe materialeve;
- Përmirësimi i parashikimit të përmytjes me sistemin e paralajmërimit.

Për të gjitha masat që ndërmirën duhet të vlerësohet ndikimit i tyre në mjedis, në mbrojtjen e biodiversitetit dhe peizazhit gjithnjë duke pasur parasysh udhëzimin administrativ për normat teknike të planifikimit MMPH Nr.08/2017 (shtojcë kapitulli 1).

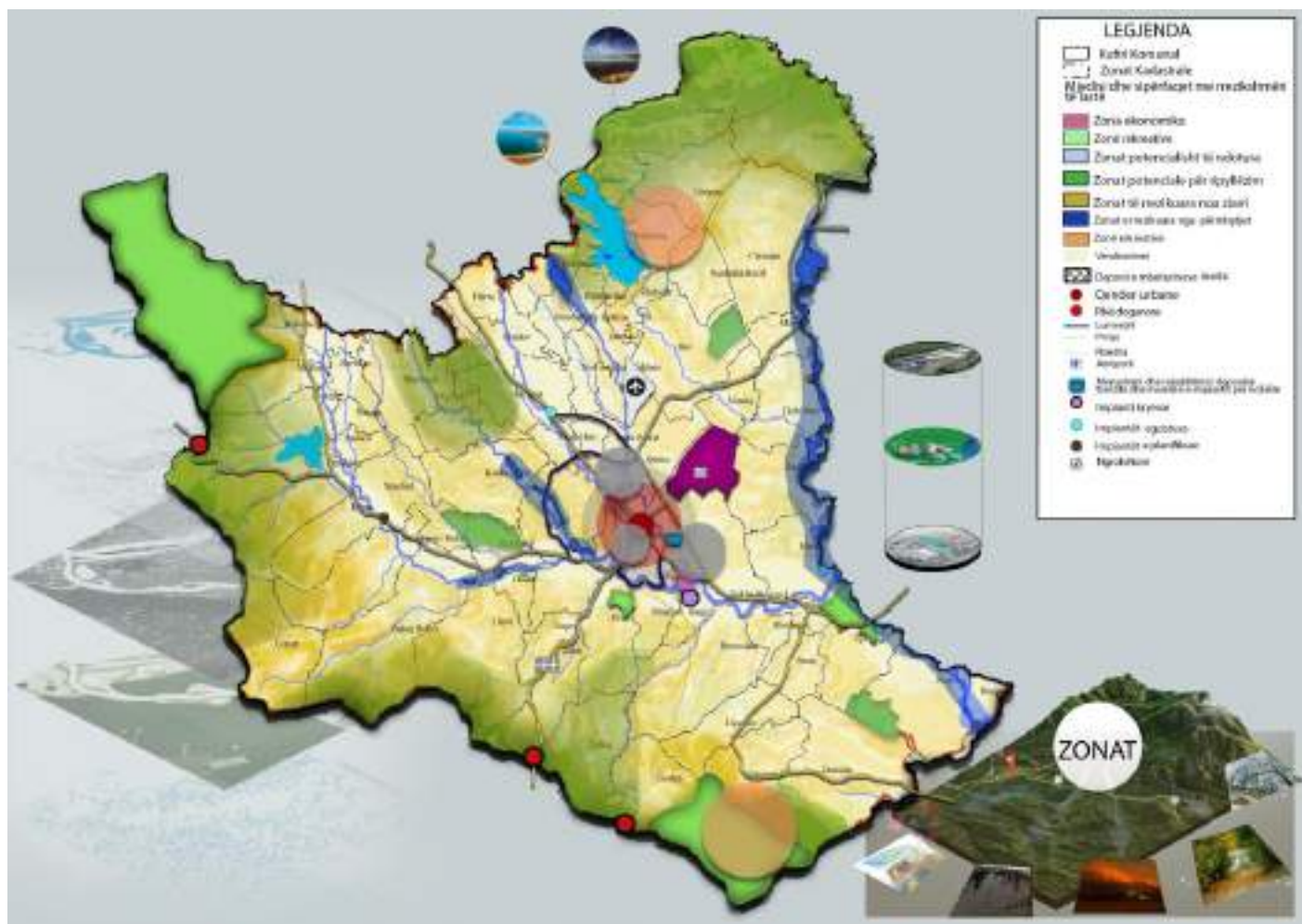
Masat për mbrojtje nga stuhitë e erës - Komuna duhet t'i ketë të identifikuar lokacionet të cilat mund t'i nënshtrohen erërave të forta për të paraparë masa mbrojtëse kundër stuhive eventuale.

Këtë duhet pasur në konsiderate në procedurat e dhënies së kushteve të ndërtimit të etazhitit të lartë si dhe objekteve të infrastrukturës teknike, të transportit dhe energjetike.

Mbrojtja nga tërmetet - Në kuadër të vlerësimit janë identifikuar zona me rrezikshmëri sizmike të shkallës 6.6 Rihter, ku për secilën zonë do të ndërmerren masa adekuate. Në tërë komunën e Gjakovës duhet aplikuar Euro kodin 8 në

ndërtimet e infrastrukturës dhe objekteve të banimit për t'i përballuar intensitetit të dridhjeve dhe për minimizimin e pasojave në raste rreziku. Kujdes të veçantë duhet kushtuar ndërtimeve të larta >P+4, objekteve industriale dhe infrastrukturës rrugore, e sidomos urave.

Harta 56. Koncepti i mjedisit dhe sipërfaqeve me rrezikshmëri

4.2.8.6. Mbrojtja e trashëgimisë kulturore dhe natyrore

Mbrojtja e trashëgimisë kulturore dhe natyrore në komunën e Gjakovës është mision i veçantë marrë parasysh vlerat e tyre. Ajo paraqet një potencial për zhvillim ekonomik përmes turizmit dhe formave tjera. Territori i komunës së Gjakovës, vazhdimisht është ballafaquar me fatkeqësi natyrore dhe aksidente të ndryshme, ku në masë të madhe shkaktohen dëme materiale si në pjesën urbane ashtu edhe në atë rurale.

Sa i përket strategjisë së mbrojtjes së trashëgimisë kulturore, Plani Zhvillimor Komunal parasheh:

- Hulumtimin dhe studimin shkencor të zhvillimit historik të qytetit dhe vendbanimeve rurale;
- Përcaktimin e sipërfaqeve të mbrojtura për asetet e trashëgimisë kulturore dhe kushteve të veçanta ndërtimore në hartën zonale;
- Definimi i bërthamës së vjetër të qytetit mbi bazën e hulumtimit historik dhe hartëzimit të sipërfaqeve të mbrojtura;
- Hartimi i planeve të konservimit si plane rregulluese të hollësishme sipas Ligjit për Planifikimin Hapësinor, si dhe komplementimi me metodologjitë e konservimit të integruar që promovojnë nxitjen e zhvillimit ekonomik përmes turizmit;

4.2.8.7. Vendbanimet

Ligjërisht dhe profesionalisht plani trajton të gjitha vendbanimet në komunë, duke u kushtuar rëndësi të njëjtë si zonës urbane ashtu edhe vendbanimeve rurale. Analiza morfologjike e vendbanimeve ka rezultuar që shumica janë të tipit të shpërndarë me dendësi të ulët të banimit, dhe mungesë të infrastrukturës. Mesatarisht vendbanime janë të tipit të koncentruar, kurse fatmirësisht një numër shumë i vogël i vendbanimeve janë lineare, kryesisht vendbanime të zhvilluara përreth rrugëve kryesore të komunës.

Në komunën e Gjakovës ka ndodhur një fenomen hapësinor si rrjedhojë e ndodhive politiko- sociale 30 viteve të fundit. Një zbrazje apo migrim nga fshati-në-fshat dhe nga fshati-në-qytet, si rezultat i kërkesave të shumta për banim për shkak të zbrazjeve të vendbanimeve rurale drejt zonës urbane. Andaj, shumica e dyndjeve në zonën urbane janë vendosur në pjesët periferike të qytetit, duke krijuar zhvillime sub- urbane të paplanifikuara me morfologji dhe strukturë urbane jo konsistente si dhe në mungesën konsekuente të shërbimeve dhe hapësirave të gjelbëra.

Koncepti adreson këtë çështje duke rekomanduar zhvillim kompakt dhe të balancuar, duke filluar nga zona urbane e deri tek vendbanimet në zonën rurale. Zhvillimi kompakt do të arrihet duke parandaluar zhvillimet në drejtim të tokës bujqësore në vendbanimet e shpërndara dhe lineare.

Komuna e Gjakovës me një popullsi kryesisht më rritje, planifikon ngritjen e cilësisë së jetesës duke planifikuar për një zhvillim të balancuar mes vendbanimeve, më saktësisht një shpërndarje të ekuilibruar të shërbimeve publike dhe funksioneve tjera sociale.

Sa i përket planifikimit për një zhvillim të ekuilibruar, koncepti planifikon për një lidhje më të mirë mes zonës urbane me vendbanimet rurale malore dhe përmirësim të qasjes nga vendbanimet sub- urbane në zonë urbane. Sigurimi i hapësirave të reja në fshatra (veçanërisht të fshatrave në rritje) bazuar në principet e menaxhimit të qëndrueshëm është pjesë e konceptit zhvillimor. Gjithashtu, duke përdorur veprime strategjike të zhvillimit të turizmit, koncepti tenton të kundërshtojë zhvillimin në vendbanimet malore si dhe të ulë dyndjen e tyre në zonën urbane.

Intensitet më i madh i zhvillimit ka ndodhur në vendbanimet e rrafshit si inercion i zhvillimit bujqësor si dhe tentimit për migrim në qytet. Vendbanimet si Rogovë dhe Novosellë kanë dukuri të zhvillimeve të pakontrolluara dhe të shpërndara në dëm të tokës bujqësore dhe tokave tjera natyrore. Fshatrat malore kanë kryesisht trende negative të zhvillimit apo disa nga to janë edhe të braktisura fare, arsyet janë mungesa e ofertës ekonomike e punësimit, qasja në transport si dhe në shërbime publike.

Koncepti i zhvillimit hapësinor vetëmbështet konceptin e shpërndarjes hapësinore të funksioneve të vendbanimeve, nëpërmjet strukturimit të vendbanimeve në nivele të ndryshme hierarkike. Varësisht nga niveli i tyre hierarkik, vendet qendrore bartin lloje të ndryshme të ofrimit të shërbimeve publike si dhe sociale. Klasifikimi hierarkik bëhet për arritje të funksioneve publike të baraspeshuara dhe për rritje të cilësisë së jetesës. Çdo vendbanim do të zhvillohet bazuar në potencialet për zhvillim dhe shërbimet bazë të cilat duhet t'i ofrojë.

Komuna e Gjakovës ka zhvillim të koncentruar në shumicën e vendbanimeve, sidomos në qytet. Mirëpo, mungesa e kontrollit të zhvillimit, sidomos në zonat përreth qytetit dhe në disa zona rurale, ka ndikuar që të ketë zhvillim të shpërqendruar. Në këtë kontekst rritja e popullsisë dhe investimet publike për të ofruar shërbime bazë në funksion të këtij zhvillimi janë elemente shumë me rëndësi. Të gjitha vendbanimet/ fshatrat tjera do të ofrojnë vetëm hapësirë për banim me intensitet të ulët, bujqësi dhe shërbime bazike tregtare të nevojshme.

Qendër e rendit të lartë- Qyteti i Gjakovës është qendra komunale e cila bartë të gjithë barrën e zhvillimit të komunës me funksionet e saja përcjellëse. Qyteti do të jetë qendër ekonomike, turistike, kulturore, edukative dhe shëndetësore dhe shërben tërë komunën dhe rajonin. Fitimi dhe humbja e hapësirës duhet të balancohet në zhvillimin hapësinor të

komunës. Prandaj krijohen qendrat e rendit të mesëm të cilat veprojnë si gjeneratorë shtytës për zonat rurale, të cilat ofrojnë edhe autonomi dhe kushte të krahueshme jetese dhe pune.

Qendra historike e Gjakovës, me një strukturë unike morfologjike, në gjendje të mire fizike, është e integruar mire në strukturën e përgjithshme të qytetit. Koncepti përcakton zhvillimet përreth qendrës historike, të të njëjtës natyrë hapësinore, në mënyrë që të ruhet vazhdimësia historike zhvillimore.

Zona urbane si qendër komunale e përcaktuar në konceptin e zhvillimit hapësinor planifikohet të ofrojë këto funksione:

- Qendër administrative duke ofruar shërbime administrative për rajonin, qytetin, qendrat e rendit të mesëm dhe gjithë fshatrat në territor të komunës së Gjakovës;
- Shfrytëzime industriale dhe komerciale që kënaqin “kërkesat periodike” duhet të koncentrohen në qytetin e Gjakovës;
- Të siguroj infrastrukturë para universitare, trajnime profesionale dhe tërë-jetësore për meshkuj dhe femra;
- Të siguroj infrastrukturë për shërbimet më të larta publike dhe sociale në komunë;
- Planifikohet zgjerimi urban i blloqeve banimore dhe intensifikimi i densitetit banimor në qytet;
- Mbushja dhe zgjerimi urban i qytetit do të bëhet sipas kufirit urban të paracaktuar;
- Përmirësimi i infrastrukturës teknike në një nivel më të lartë;
- Përmirësimi i transportit publik drejt qyteteve tjera dhe drejt qendrave të rendit të mesëm.

Qendrat e rendit të mesëm do të ofrojnë shërbime bazë për vendbanimet përreth duke mundësuar mbulim të përgjithshëm të komunës dhe rrjedhimisht të ofrojnë zhvillim të balancuar. Të gjitha vendbanimet tjera do të ofrojnë vetëm hapësirë për banim dhe bujqësi me intensitet të ulët.

Vendbanimet si Damjan, Rogovë, Doblibarë, Cërmjan, Novosellë, Skivjan, Korenicë dhe Ponoshec si planifikohen si qendrat e rendit të mesëm. Zgjedhja e fshatrave që të veprojnë si të tilla është bazuar në strukturën, funksionin, densitetin dhe morfologjinë urbane ekzistuese të vendbanimeve dhe në parakushtet për zhvillim të mundshëm në të ardhmen. Indikatorët për përzgjedhjen e qendrave të rendit të mesëm janë popullata, numri i shtëpive, infrastruktura e mirë shoqërore dhe teknike si dhe potencial për zhvillim tregtar e bujqësor. Qendrat e rendit të mesëm janë të pajisura me shkolla kryesore, qendra të mjekësisë familjare, kanë qasje të mirë rrugore dhe të cilat tanimë janë qendra ekonomike ose kanë një numër më të lartë të biznese ekzistuese. Një tjetër aspekt i rëndësishëm për përzgjedhjen e qendrave të rendit të mesëm, bazuar në parimin e balancimit hapësinor (gjithëpërfshirës në hapësirë dhe ofrim të shërbimeve tërësore publike në distancë të arsyeshme), është vendndodhja e tyre në territorin e komunës së Gjakovës.

Funksionet e qendrave të rendit të mesëm:

- Të ofrojnë infrastrukturë të institucioneve të arsimit para-universitar (shkolla të mesme të ulëta dhe të mesme të larta);
- Të ofrojnë infrastrukturë shëndetësore të nivelit dytësor- qendra të mjekësisë familjare, duke siguruar shërbime bazike mjekësore dhe disa specialistë;
- Dyqanet ofrojnë të mira të nevojshme (gjëra ushqimore, pastrami, etj.) të cilat kënaqin “kërkesat ditore”;
- Ndërmarrjet vendosen në zonat e reja komerciale dhe industriale në qendrat e rendit të mesëm;
- Planifikim për zgjerim të balancuar me intensitet të ulët e të mesëm, posaçërisht për shfrytëzime të banimit;
- Përmirësimi i infrastrukturës teknike, publike dhe sociale dhe qasjes në shërbime publike;
- Lidhje të mira me rrjetin e rrugëve kryesore;
- Sigurim të transport publik urbano- rural drejt qytetit.

Qendrat e rendit të ulët paraqesin nivelin më të ulët brenda hapësirës lokale të gravitimit. Ato përfshijnë plotësimin e nevojave bazike ditore të popullatës dhe ofrojnë infrastrukture minimale. Të gjitha vendbanimet tjera do të ofrojnë vetëm hapësirë për banim dhe bujqësi me intensitet të ulët.

Zgjedhja e këtyre vendbanimeve bazohet në funksionin, densitetin dhe morfologjinë urbane ekzistuese të vendbanimeve dhe në parakushtet për zhvillim të mundshëm në të ardhmen. Indikatorët për përzgjedhjen e qendrave të rendit të mesëm qendrave janë popullata, numri i shtëpive, infrastruktura publike, sociale dhe teknike si dhe potenciali për zhvillim tregtar e bujqësor. Tjetër aspekt i rëndësishëm për përzgjedhjen e qendrave të rendit të ulët, bazuar në parimin e balancimit hapësinor (gjithëpërfshirës në hapësirë dhe ofrim të shërbimeve tërësore publike në distancë të arsyeshme), është vendndodhja e tyre në territorin e komunës së Gjakovës.

Funksionet e qendrave të rendit të ulët:

- Të ofrojnë infrastrukturë të institucioneve të arsimit para-universitar (shkolla fillore dhe te mesme të ulëta)
- Të ofrojnë infrastrukturë shëndetësore të nivelit parësor- (pункte të mjekësisë familjare)
- Dyqanet ofrojnë të mira të nevojshme (gjëra ushqimore, pastrimi, etj.) të cilat kënaqin “kërkesat ditore”;
- Planifikim për zgjerim të balancuar me intensitet të ulët, posaçërisht për shfrytëzime të banimit ;
- Përmirësimi i infrastrukturës teknike, publike dhe sociale dhe qasjes në shërbime publike;
- Lidhje të mira me rrjetin e rrugëve kryesore;
- Sigurim të transport publik urbane- rural drejt qytetit.

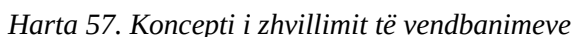
Qendrat bazikt/ Venbanimet tjera plotësojnë nevojat bazike ditore të populates dhe ofrojnë infrastrukture minimale. Duke ofruar kushte të mira të jetesës, të furnizuara nga qendrat e rendit të lartë dhe të mesëm.

Fshatrat do të zhvillohen në një mënyrë origjinale, të ruajnë karakterin e tyre tradicional gjersa të adaptohen me nevojat e jetës së sotme. Funksionet e fshatrave:

- Të ofrojnë infrastrukturë të institucioneve të arsimit para-universitar (shkolla fillore);
- Të ofrojnë shërbime themelore mjekësore (ambulanca të mjekësisë familjare) duke siguruar shërbime bazike mjekësore në fshat ose në fshatrat e afërt;
- Promovim dhe mbështetje të zhvillimit me intensitet të ulët ekonomik, kryesisht zhvillim bujqësor;
- Përmirësim të infrastrukturës teknike dhe qasjes në shërbime publike, zbatim me prioritet të mesëm;
- Planifikim për zgjerim të kontrolluar me intensitet të ulët, posaçërisht për shfrytëzime të banimit.

Disa fshatra në Gjakovë karakterizohen me një numër të vogël të banorëve dhe një numër të vogël të shtëpive me tendencë të zvogëlimit dhe numër të vogël të nxënësve dhe bizneseve të vogla. Komuna duhet të garantojë kushte të mira të jetesës për banorët e fshatrave të largëta duke ofruar shërbime publike sa më larg që është e mundur në vetë fshatrat ose, nëse është e nevojshme, duke aranzhuar transport të sigurt deri te infrastruktura e shërbimeve publike në fshatrat tjera.

Promovim dhe mbështetje të zhvillimit me intensitet të ulët ekonomik, kryesisht zhvillim bujqësor dhe i turizmit rekreativ është po ashtu pjesë e konceptit për zhvillim të këtyre fshatrave.

Koncepti i zhvillimit të zonës urbane bazohet në konceptin zhvillimor hapësinor për tërë komunën, në vlerësimin e gjendjes së qytetit dhe në trendin e zhvillimit të sipërfaqeve përreth zonës urbane/ qytetit.

Analizat hapësinore rezultojnë se qyteti i Gjakovës (pa zhvillimet periferike të viteve të fundit) paraqet një zonë kompakte urbane. Qyteti i Gjakovës do të jetë qendra zhvillimore e komunës së Gjakovës, andaj koncepti parashikon hapësirë zhvillimore të mjaftueshme për akomodim të rritjes së popullsisë, si nga dyndjet, po ashtu edhe nga rritja natyrale e popullsisë. Zhvillimi në qendër do të bazohet në dy shtresa: 1) arritje të zhvillimit kompakt, duke adoptuar elementin hapësinor si mbushje urbane, dhe 2) integrim i zhvillimeve ekzistuese periferike në aspekt të planifikimit të vazhdimësisë zhvillimore dhe shpërndarjes së shërbimeve publike dhe sociale.

Qyteti i Gjakovës ka një morfologji të shtrirjes kryesisht të banimit me një njësi në raport me banimin me shumë njësi. Trend i rritjes së zhvillimit të banimit me shumë njësi, është në rritje në vitet e fundit, por jo mjaftueshëm, për një zonë urbane kompakte dhe me zhvillim të qëndrueshëm. Andaj, koncepti i zonës urbane, duke shfrytëzuar elementet hapësinore si mbushje urbane dhe kompaktësim, planifikon për intensifikim të zonës qendrore, duke zhvilluar funksione me intensitet të lartë, pastaj duke shtrirë intensitetin e lartë dhe përgjatë hapësirave për zhvillim komercial kryesorë. Gjegjësisht, intensifikimi i zhvillimeve përgjatë hapësirave për zhvillim komercial ekzistues si Nënë Tereza, dhe lumi Krena dhe përgjatë hapësirave për zhvillim komercial të rinj zhvillimor si rruga Tirana. Të gjithë këto zhvillime do të kenë karakter të shfrytëzimit të përzier. Në disa raste, kompaktësimi arrihet duke planifikuar për intensitet të mesëm zhvillimor, në pjesët jo shumë qendrore të qytetit.

Modeli i zhvillimit hapësinor funksional- policentrit promovohet nëpërmjet planifikimit të shtrirjes së shpërndarë të funksioneve ndër lagjet urbane, gjegjësisht shpërndarje e balancuar e shërbimeve publike dhe sociale me qëllim të shërbimeve eficiente dhe efikase për të gjithë qytetarët. Balancimi i funksioneve publike dhe sociale në pjesët sub-urbane është i rëndësishëm për të krijuar një rrjet efektiv të ofrimit të shërbimeve publike në qytet. Komponenti më kritik i zhvillimit funksional policentrit është kompletimi dhe fuqizimi i përmbajtjeve në nivelin e lagjeve urbane (veçanërisht atyre sub-urbane), si hapësirat publike dhe sociale, për të shëndërruar zonën urbane në qendër të kulturës, artit dhe argëtimit, dhe për të vendosë standardet më të larta të zhvillimit urban në komunën e Gjakovës.

Koncepti zhvillimor urban promovon integrimin e sistemeve rrugore dhe transportuese me të gjitha shërbimet urbane dhe rregullimin hapësinor dhe funksional. Kjo mundëson lidhjen efikase të zonës urbane me korridoret e infrastrukturës së transportit.

Zona urbane qendrore e qytetit ofron mundësi për rrizhvim dhe intensifikimin, andaj zona qendrore propozohet të jetë sipërfaqja kryesore hapësinore me një strukturë zhvillimore koncentrike, gjegjësisht plotësim dhe dendësim sipas normave ligjore. Modeli kompakt e parasheh qendrën si hapësirë me shfrytëzim të përzier me intensitet shumë të lartë, me infrastrukturë rrugore të rregulluar dhe infrastrukturë publike dhe sociale cilësore dhe adekuate. Për ti ofruar të gjitha pjesët e qytetit me shërbime dhe infrastrukturë shoqërore, dhe për ta liruar presionin zhvillimor në qendër të qytetit, sipërfaqet përreth kanë funksione plotësuese qendrore, kur promovohen shfrytëzime të banimit me intensitet të lartë.

4.2.8.9. Zona rurale

Ekzistojnë dy objektiva kryesore për zhvillimin rural të komunës. Nga një anë natyra e cenueshme dhe e vetme duhet të ruhet për gjeneratat e ardhshme. Në anën tjetër të ekzistoj një fshat vital i jetesës për ekonominë lokale të Gjakovës. Për ti ndeshur këtë dy objektiva, zona rurale e komunës është e ndarë në dy zona; zona malore dhe zona e rrafshët.

Zona malore kryesisht e përfshin malin e pyllëzuar dhe majat e bjeshkës në komunë. Zona malore është shpallur zonë me prioritet për mbrojtjen e natyrës, ripyllëzimin dhe rekreacion.

Pjesët tjera të komunës, kryesisht luginat dhe fushat e vogla janë shpallur si zona fushore me tokë bujqësore. Qëllimi është mbrojtja e sektorit të rëndësishëm të bujqësisë dhe përforcimin e zhvillimit ekonomik të fshatrave, por gjithashtu edhe mirëmbajtja e peizazhit kulturor në rrafshina, dhe lirimi i zonës malore nga shtypja e zhvillimit.

Zona e rrafshët është shpallur si zonë me prioritet për zhvillim ekonomik dhe bujqësorë. Qendrat dytësore e furnizojnë zonën e rrafshinës me shërbime publike dhe private siç janë edukimi, qendrat shëndetësore dhe shitjet me pakicë. Industria, tregtia dhe aktivitetet tjera tregtare jashtë qytetit të Gjakovës duhet të përqendrohen në qendrat dytësore.

Toka ndërmjet fshatrave do të shfrytëzohet kryesisht për bujqësi. Si prioritet, janë paraparë bujqësia nga toka e lëruar, dhe rritja e kafshëve shtëpiake, por gjithashtu edhe mënyra tjera të bujqësisë të cilat ndihmojnë në ruajtjen e peizazhit kulturor në luginë, p.sh. toka e kullotave dhe pemëtaria. Shfrytëzime tjera të tokës parashihen vetëm në raste të veçanta.

Tabela 244. Zonat kadastrale, 2030

Zona Kadastrale	Banorë	Hektar	Banorë/Hektar	Sipërfaqe e rezervuar për zgjerim (ha)	Dendësia banimore
Gjakovë	51799	2874	18,02	0	Dendësitë i lartë
Gjakovë jashtë qytet				627,03	Dendësitë i lartë
Zid sadik age				13,08	Dendësitë i ulët
Damjan	6714	2089	3,21	0,48	Dendësitë i mesëm
Rogovë I	4733	1539	3,08	0	Dendësitë i ulët
Rogovë II				0	Dendësitë i lartë
Brekoc	4638	538	8,62	79,53	Dendësitë i mesëm
Skivjan	2492	934	2,67	0	Dendësitë i mesëm
Gërçinë	1549	2043	0,76	0	Dendësitë i ulët
Bec	1305	1535	0,85	0	Dendësitë i mesëm
Kralan	1077	1493	0,72	0	Dendësitë i ulët
Osek hilë	1542	286	5,39	0	Dendësitë i mesëm
Cermjan	1520	1961	0,78	0	Dendësitë i mesëm

Plani Zhvillimor Komunal Gjakovë 2022-2030

Batushë	699	943	0,74	24,62	Dendësitet i lartë
Doblibare	835	894	0,93	0	Dendësitet i mesëm
Lipovec	884	788	1,12	0	Dendësitet i ulët
Hereç	254	521	0,49	0	Dendësitet i ulët
Qerim	1136	730	1,56	19,02	Dendësitet i mesëm
Dujakë	1088	588	1,85	0	Dendësitet i mesëm
Novosellë e Epërme	513	308	1,67	0,13	Dendësitet i mesëm
Nivokaz	559	287	1,95	27,4	Dendësitet i mesëm
Marmull	419	820	0,51	0	Dendësitet i ulët
Molliq	490	843	0,58	15,7	Dendësitet i ulët
Babaj bokës	1156	2194	0,53	46,79	Dendësitet i ulët
Ponoshec	479	1029	0,47	13,87	Dendësitet i ulët
Brovinë	494	2032	0,24	27,28	Dendësitet i ulët
Jahoc	4763	1067	4,46	0	Dendësitet i mesëm
Devë	450	1757	0,26	17,59	Dendësitet i ulët
Novosellë e Poshtme	377	359	1,05	0	Dendësitet i mesëm
Shishman i bokës	437	1272	0,34	30,39	Dendësitet i ulët
Smolicë	633	956	0,66	21,73	Dendësitet i mesëm
Korenicë	247	504	0,49	40,72	Dendësitet i ulët
Vogovë	498	355	1,40	45,1	Dendësitet i ulët
Firzë	494	873	0,57	72,34	Dendësitet i mesëm
Jabllanicë	963	733	1,31	0	Dendësitet i ulët
Smaç	410	479	0,86	0	Dendësitet i ulët
Bishtazhin	271	314	0,86	0	Dendësitet i mesëm
Ujz	122	790	0,15	0	Dendësitet i ulët
Zhabel	923	1298	0,71	0	Dendësitet i mesëm
Raqë	407	260	1,57	0	Dendësitet i ulët
Trakaniq	321	343	0,94	0,03	Dendësitet i lartë
Moglicë	251	386	0,65	24,35	Dendësitet i mesëm
Gërgoc	228	960	0,24	0	Dendësitet i mesëm
Janosh	357	259	1,38	0	Dendësitet i mesëm
Berdosanë	0	1029	0,00	0,03	Dendësitet i ulët
Popovc	353	802	0,44	8,42	Dendësitet i ulët
Zhdrellë	318	339	0,94	0	Dendësitet i lartë
Vraniq	228	489	0,47	0	Dendësitet i mesëm
Osek pashë	168	137	1,23	35,79	Dendësitet i lartë
Palabardhë	149	232	0,64	0	Dendësitet i lartë
Pjetërshan	929	1676	0,55	0	Dendësitet i ulët
Kodra hutit	11	1108	0,01	46	Dendësitet i mesëm
Rracaj	486	636	0,76	25,41	Dendësitet i mesëm
Kushavec	93	529	0,18	0	Dendësitet i lartë
Stubëll	132	240	0,55	5,13	Dendësitet i ulët
Meçe	95	325	0,29	0	Dendësitet i mesëm
Sheremet	886	1050	0,84	32,4	Dendësitet i mesëm
Dobrixhë	424	425	1,00	0	Dendësitet i mesëm
Berjah	103	188	0,55	10,21	Dendësitet i ulët
Kodralli becit	331	610	0,54	0	Dendësitet i ulët
Guskë	50	218	0,23	14,47	Dendësitet i lartë
Zhub	0	776	0,00	15,4	Dendësitet i ulët
Orize	419	298	1,41	60,85	Dendësitet i ulët
Goden	0	1066	0,00	2,18	Dendësitet i ulët
Zylfaj	0	1163	0,00	2,82	Dendësitet i mesëm
Rakoc	0	580	0,00	0	Dendësitet i ulët
Çerret	0	1176	0,00	0	Dendësitet i ulët
Koshare	0	2457	0,00	0,77	Dendësitet i lartë
Radoniq	0	1171	0,00	0	Dendësitet i ulët

4.2.8.10. Vendbanimet joformale dhe ndërtimet pa leje

Janë shqyrtuar dhe vlerësuar gjendja ekzistuese, shtrirja hapësinore, karakteristikat, numri i banorëve, gjendja ekonomike, sociale dhe mjedisore e vendbanimeve joformale të identifikuar.

Koncepti ka trajtuar mundësitë e trajtimit të vendbanimeve joformale të identifikuar brenda territorit të Komunës së Gjakovës, ndërsa dimensionin e infrastrukturës do trajtohet më gjerësisht me HZK, dhe dimensionin e pronësisë duhet të trajtohet nga një Ekip i komunës, i cili duhet themelohet nga kuvendi i Komunës, me propozim të kryetarit, dhe do koordinoj të gjitha aktivitetet në mes banorëve të VJF-së, pronarit të tokës dhe ekipës punuese, bazuar në ligjet në fuqi deri në trajtimin përfundimtar dhe njohjen e pronësisë për banorët e VJF-së.

Ndërtimet pa Leje

Gjithashtu, janë identifikuar dhe vlerësuar të gjitha ndërtimet pa leje dhe është trajtuar raporti në mes sipërfaqeve të ndërtuara dhe të pa ndërtuara në kuadër të vendbanimeve. Me hyrjen në fuqi të Ligjit dhe udhëzimeve administrative për Trajtim të Ndërtimeve pa Leje, Komuna do të veprojë konform kësaj baze ligjore drejt legalizimit të ndërtimeve pa leje.

4.2.8.11. Banimi

Duke e kuptuar rëndësinë e banimit, kësaj fushe i është kushtuar një rëndësi e veçantë brenda PZHK-së dhe konceptit kryesor, si dhe është shqyrtuar dhe vlerësuar gjendja ekzistuese e banimit dhe modeleve të banimit në komunë dhe nevojat në të ardhmen.

PZHK duhet të plotësojë të gjitha nevojat për banim, andaj numri i njësive të banimit të nevojshme për të ardhmen është planifikuar sipas rritjes së parashikuar demografike, strukturës së popullsisë por dhe kërkesave të tregut. Gjithashtu, pas analizës së kushteve të banimit, përfshirë rekomandimet për zhvillimin e banimit planifikohet përmirësimi i kushteve të banimit duke ofruar qasje në infrastrukturë adekuate, hapësira adekuate si dhe standard dhe efikasitet energjetike.

Pas një analizë të ndërtesave të banim mund të konstatohet se ka pas një trend më të lartë të ndërtimit të ndërtesave për banim viteve të fundit i cili planifikohet të vazhdojë edhe për sa kohë do ketë kërkesa dhe çmime mesatare të ndërtesave për banim. Duke marrë parasysh rritjen natyrore të popullsisë, ndryshimin e strukturës familjare si dhe kërkesat e tregut, zona urbane do të vazhdojë të jetë në presion për njësi të reja banimi, në tipologji banim me shumë njësi, sidomos në pjesën qendrore të qytetit, andaj edhe ky koncept promovon dendësim dhe plotësim, me theks të veçantë banim me shumë njësi.

Sa i përket tipologjisë së banimit, në zonën urbane koncepti promovon banim me intensitet të lartë/ me shumë njësi, në pjesët qendrore të qytetit dhe banim me intensitet të ulët/ shtëpi me një njësi në pjesët përreth pjesës qendrore të qytetit. Po ashtu, edhe në zonat rurale promovohet banim me intensitet të ulët/ shtëpi me një njësi.

Cilësia e jetës në komunë gjithashtu ndikohet edhe nga vlerat rekreative të trashëgimisë së tij natyrore. Zhvillimin e objekteve dhe pajisjeve për një infrastrukturë adekuate sociale dhe teknike, e cila i merr parasysh nevojat e banorëve. Ngritjen e kushteve për banim të shëndetshëm dhe atraktiv në zonat urbane dhe zonat rurale. Promovohet ndërtim i objekteve sipas standardeve në hapësirat jo të ndërtuara dhe masat mbrojtëse për reduktimin e pasojave nga tërmetet, vërshimet, erozionet etj. dhe vënia në zbatim e rregullave të ndërtimit për banim në dobi të rritjes së dendësisë për sipërfaqe në zonat e banimit.

Çdo ndërtim i ri do të respektojë masat për Efikasitet të Energjisë sipas rregullores për kërkesat minimale të performancës energjetike të ndërtesave (MMPH Nr. 04/18). Për më shumë, inkurajohet adaptimi i teknologjive të tjera të mençura/smart në banesa, për të ulur koston e shpenzimeve dhe ndotjen e ambientit.

Teknologjia smart mund të përdoret qysh prej fazave të ndërtimit, për uljen e koston e ndërtimit dhe rritjen e kualitetit dhe përmirësimin e cilësisë së jetës së banorëve. Kjo mund të lidhet me tipologjitë e ndërtimit të një banese, nga ato të parafabrikuara, por edhe me llojet e materialeve të përdorura gjatë ndërtimit, për të parandaluar shpenzimet e energjisë gjatë banimit dhe për të kaluar në shpenzime efikasitet të energjisë. Ndërtesat e mençura gjithashtu përdorin energji të ripërtrishme, si panelet diellore dhe ruajtjen e energjisë termike për të ulur përdorimin e energjisë neto.

Për më shumë, promovohet përdorimi i sensorëve në ndërtesa për monitorim të cilësisë së ajrit, temperaturave, lagështisë, e kushteve të tjera që ndikojnë direkt në cilësinë e jetës. Kjo teknologji rritë sigurinë e jetesës, mundëson lajmërimin për prishje të pajisjeve apo nevojë për mirëmbajtje duke bërë optimizimin e shpenzimeve. Njëkohësisht, ndërtesat e mençura përpiqen të krijojnë një klimë optimale të brendshme për banorët e tyre dhe të optimizojnë përdorimin e aseteve dhe energjisë. Ndërtesat përdorin të dhëna nga sistemet e menaxhimit të objektit, parashikimet e motit dhe sensorët që matin zënie dhe cilësinë e ajrit në ndërtesë.

Të dhënat e sistemeve smart mund të përdoren në planifikimet e ardhshme duke mundësuar që komuna të përmirësojë kualitetin e banimit, dhe në të njëjtën kohë të akomodojë kërkesat për njësi të reja të banimit.

4.2.8.12. Banimi social/i përballueshëm

Edhe pse shumë bazike dhe e qartë si parim, zgjidhja e vetme për mungesë të banimit është banimi I përballueshëm. Mirëpo, përpilimi i politikave të mirëfillta për banim e sidomos atij me çmim të përballueshëm dhe banimit për familje me asistencë sociale është një nga problemet kryesore të planifikimit në Kosovë, po edhe më gjerë.

Komuna duket të ofroj banim për të gjitha kategoritë. Në fushën e mirëqenies sociale, veçmas në zgjidhjen e çështjes së banimit për rastet sociale, është planifikuar sigurimi i hapësirës së nevojshme dhe ndërtimi i objekteve për strehim të këtyre familjeve, apo integrimin e tyre si pjesë përbërëse e banimit në përgjithësi.

Komuna e Gjakovës planifikon të arrij të ndihmoj rastet me nevoja sociale përmes dy objektet ekzistuese në kompleksin Tirana për 48 Familje. Po ashtu, planifikon ndërtimin e dy objekteve të reja në lagjen “Tirana” për 60 njësi banimin dhe ndërtimin e dy objekteve në lagjen “Ali Ibra”, me 28 njësi banesore, me të cilat do të arrij t’a zbut numrin e madh të familjeve të pa strehë.

Përveç kategorisë së banimit social, Komuna e Gjakovës fokusohet edhe në ofrimin e zgjidhjes së banimit të përballueshëm në kategoritë tjera në nevojë. Komuna në skemat të banimit të përballueshëm përfshinë :

- Familjet që nuk kanë banesë apo shtëpi në pronësi individuale;
- Të moshuarit;
- Të rinjtë/çiftet e reja;
- Të punësuarit nga buxheti shtetëror;
- Personat me aftësi të kufizuara.

Për këto kategori, Komuna planifikon të zhvilloj programe për sigurimin e kushteve të volitshme për jetesë. Për saktësimin e skemave dhe planifikimet konkrete, ky koncept do të adaptoj dhe inkuadroj në vete projektet dhe zgjidhjet që dalin nga Planet 3 vjeçare të banimit nga Komuna.

Programet që mund të planifikohen të ndërmerren për banim social me Planit Tre-vjeçar të banimit:

Ndërtimi i njësive të reja banesore të cilat do të jepen me qira joprofitabile

Ndërtesa të banimit kolektiv që ndërtohen në pronësi të komunës dhe me PPP, një pjesë e të cilave jepen me kontrate qiraje - qira joprofitabile për kategori të ndryshme.

Adaptimi i objekteve ekzistuese për banim

Objektet e dala jashtë funksionit si rezultat i mbylljes së ndonjë veprimtarie të cilat mund të adaptohen në funksion të banimit për programet e veçanta të banimit, të cilat janë në pronësi komunale apo pronësi shoqërore tjetër që mund të transferohet.

Banesat me Bonus Banimit

Banese ekzistuese, në pronësi të komunës, të cilat do të klasifikohen nga autoritetet kompetente si banesa për programe të veçanta të banimit që mund të jepen me kontratë qiraje - qira të tregut më të ulët për familjet që përfitojnë bonus banimi (Objektet kolektive private).

Sigurimi i banimit me kushte të volitshme për financim

Ndërtimi i objekteve në pronësi komunale apo private me bashkëfinancim, ku autoritetet komunale mund të marrin pjesë me hartimin e dokumenteve planore dhe pajisjen e lokacionit me infrastrukturë dhe menaxhimin, apo forma tjera lehtësuese duke

krijuar partneritet me subjektet private apo donatorët, kjo vjen ne shprehje edhe në rastet e shpronësimit, legalizimit, dhe vendbanimeve joformale, dhe ndarja e banesave (sipërfaqes së ndërtimit) bëhet në raport me vlerën financiare të pjesëmarrjes.

Menaxhimi administrimi dhe realizimi i projekteve për përmirësimin e kualitetit të banimit

Realizimi i projekteve për përmirësimin e kushteve të banimit në objektet ekzistuese të banimit kolektiv dhe individual në bashkëpunim me pronaret sipas bazës ligjore - bashkëfinancim, përmes sektorit të banimit apo subjekt i kontraktuar i licencuar për këtë veprimtari.

4.2.8.13. Zhvillimi i shfrytëzimit të tokës

Duke e kuptuar rëndësinë e madhe të Shfrytëzimit të tokës, kësaj fushe i është kushtuar një rëndësi e veçantë brenda PZHK-së dhe konceptit kryesor ku është shqyrtuar dhe vlerësuar gjendja ekzistuese e shfrytëzimit të tokës si dhe modelet e shfrytëzimit të tokës brenda territorit të komunës dhe gjithashtu janë vlerësuar projeksionet për shfrytëzimin e tokës në PZHK-të e mëparshme dhe deri në çfarë mase këto projeksionet janë realizuar.

Sa i përket shfrytëzimit të tokës, me 50.46% e kësaj sipërfaqeje është tokë pyjore dhe 39.92% e këtyre sipërfaqeve shfrytëzohen si tokë bujqësore.

Harta e shfrytëzimit të tokës përcakton llojin e shfrytëzimit të tokës bazuar në vizion, qëllime dhe objektiva.

Shfrytëzimi i planifikuar i tokës në mënyrë direkte rrjedhë nga skenari i përzgjedhur për zhvillim të komunës.

Sa i përket shfrytëzimit të tokës propozohet një shfrytëzim racional i tokës me qëllim që të ofroj një organizim të qëndrueshëm të vendbanimeve dhe përmirësimin e kushteve të jetesës në pjesët rurale dhe urbane.

Parimi i përgjithshëm përveç rrejtës hierarkik të vendbanimeve gjithashtu merret me menaxhimin e shfrytëzimit të tokës duke u kujdesur për faktorët e mjedisit.

Mbrojtja e mjedisit në nivele të caktuara që kanë të bëjnë me pasuritë natyrore siguron zhvillim të vazhdueshëm dhe efikas të territorit të komunës.

Në shfrytëzimin e tokës përveç projekteve të komunës planifikohet edhe sigurimi i sipërfaqeve për projekteve të nivelit nacional dhe atyre rajonal të cilat kanë impakt direkt në territorin dhe zhvillimin e komunës.

Zona urbane është zonë e cila në mënyrë të vazhdueshme është në presion të zhvillimit dhe si e tillë do të akomodojë zhvillim kompakt dhe të balancuar të shfrytëzimit të tokës. Kjo do të arrihet nëpërmes zonave për ri-zhvillim, plotësim dhe dendësim.

Parimisht, zona urbane do të përmbajë të gjitha shfrytëzimet e tokës të nevojshme për të udhëheqë zhvillimin bazuar në vizionin e planit.

Bazuar në gjendjen aktuale të zonës urbane, vërejmë që ka një dendësi të konsiderueshme të kësaj zone, ku në konceptin zhvillimor tek shfrytëzimi i tokës planifikojmë zgjerimin e zonës urbane në pjesën lindore të qytetit, ku parashihet zhvillimi i banimit të mesëm me shfrytëzimet përcjellëse në kuadër të këtyre zonave.

Zona rurale do të trajtohet me kujdes të veçantë ngaqë zhvillimet e tokave bujqësore janë të shtrira në zonën rurale, do të përcaktohen kufijtë ndërtimorë sipas dendësisë së popullsisë së planifikuar për tetë vitet e ardhshme, në mënyrë që të ruajmë tokën bujqësore dhe të kemi një zhvillim më kompakt në këto zona.

Në vendbanimet të cilët janë të shtrira në formë lineare, përgjatë rrugore dhe vendbanimet e shpërndara do të tentohet përcaktimi i kufijve ndërtimorë dhe menaxhim strikt i ndërtimit aktual në atë mënyrë që këto vendbanime të kenë një zhvillim në formë kompakte dhe pamundësi zgjerimi, në këto vendbanime bëjnë pjesë vendbanimet si; Dermjan, Kushavec, Pjetershan, Moglicë, Brekoc, Guskë,

Në zonën rurale do ti jepet prioritet zhvillimeve bujqësore, ku në komunën e Gjakovës kemi disa fshatra që kanë kapacitete të mira agrare si dhe turistike, fshatra këto me kapacitete për zhvillim të agroturizmit dhe turizmit malor.

Prodhim parësor/Zona bujqësore: është zonë e cila do të zhvillohet vetëm për bujqësi dhe infrastrukturë përcjellëse në dobi të zhvillimit të bujqësisë dhe të zhvillimit ekonomik në përgjithësi, pra në kuadër të zhvillimit të konceptit për toka bujqësore mendohet të shfrytëzohen tokat ekzistuese bujqësore si dhe të bëhet ri funksionalizimi i tokave djerrina të cilat janë të pashfrytëzuara aktualisht për bujqësi.

Tek shfrytëzimi i tokës për toka bujqësore bëjnë pjesë edhe tokat të cilat do të shfrytëzohen për kulllosa ku në kuadër të skenarit zhvillimor të komunës së Gjakovës propozohet që në këto sipërfaqe të zhvillohen edhe ndërtimi i fermave për blegtori të cilat kanë ndërlidhje direkte me shfrytëzimin e këtyre kulllosave.

Banim / Banim i përhershëm: këto sipërfaqe janë të planifikuara për banim, gjithmonë duke u bazuar në projeksionet dhe nevojat të cilat dalin nga analiza e gjendjes ekzistuese në harmoni edhe me numrin e banorëve.

Gjatë përcaktimit të sipërfaqeve për zgjerim në aspektin hapësinor, rol të veçantë ka luajtur edhe pozicioni gjeografik hapësinor i vendbanimeve dhe shtrirja aktuale e tyre në hapësirë.

Duke pasur për bazë gjendjen ekzistuese edhe nevojat për planifikime të reja në fushën e banimit janë përcaktuar kufijtë ndërtimor duke tentuar që sa më shumë të krijojmë vendbanime kompakte dhe të densifikuara.

Densifikimi i vendbanimeve ka sjellë vendbanime kompakte ku në shumicën e rasteve me densifikim të zonave të zbrazura në mes ndërtesave ekzistuese kemi arritur të mbulojmë edhe nevojën për zgjerime të reja, duke eliminuar zgjerimet në toka bujqësore.

Shfrytëzim tjetër/Hapësirë në të cilën të gjitha shfrytëzimet janë të lejuara: në këto sipërfaqe janë përcaktuar sipërfaqet për zona me shfrytëzim të përzier.

Përcaktimi i kufijve ndërtimorë është bërë mbi nevojat dhe projeksionet që dalin nga analiza e gjendjes ekzistuese, gjithmonë duke pasur parasysh edhe shtrirjen hapësinore të këtyre zonave në realitet si zona mikse.

Zhvillimi i këtyre zonave është planifikuar më shumë si integrim i gjendjes ekzistuese të cilat janë të planifikuara edhe me plane paraprake.

Në këto zona përveç banimit lejohen edhe shfrytëzime të tjera komerciale të cilat janë në harmoni me zonat e banimit.

Prodhim Parësor / Pylltari / Pylltari e bazuar në rotacion të mesëm apo të gjatë: në këto zona është tentuar që përmes kufijve ndërtimor të ruhet në maksimum zona pyjore, përveç kësaj në koncept të zhvillimit hapësinorë janë planifikuar edhe zona të reja për ripyllëzim duke përmirësuar gjendjen e pyjeve nga dëmtimet që kanë pësuar periudhat e fundit.

Këto zona janë të shprehura thuajse në gjitha territorin e komunës së Gjakovës, zona këto të cilat bëjnë pjesë edhe në zona rekreative turistike, zona të mbrojtura dhe zona me potencial të madhe për zhvillim të turizmit malor dhe agroturizmit.

Prodhim Tretësor/Shërbim tregtar: Sipërfaqet për shërbime tregtare janë të paraqitura si zona komerciale, përcaktimi i këtyre zonave është i bazuar në nevojat të cilat dalin nga analiza e gjendjes ekzistuese, gjithashtu edhe planifikimet e komunës për zhvillim të këtyre zonave.

Te këto zona janë përfshirë në përgjithësi edhe zonat të cilat vetëm se janë të zhvilluara si zona komerciale, mirëpo kemi edhe zona të reja të planifikuara me këto shfrytëzime.

Prodhim dytësor/ industri e prodhimeve të lehta: Këto zona janë të planifikuara si zona industriale, ku në kuadër të këtyre sipërfaqeve përfshihen zona industriale ekzistuese e të cilat janë të planifikuara edhe me dokumente paraprake të planifikimit hapësinor, mirëpo vlen të theksohet zona ekonimike Amerikane si zonë me një rëndësi të veçantë.

Në vitin 2018 në Komunën e Gjakovës është themeluar Parku Industrial në Gjakovë, “Zona Ekonomike Amerikane”. Qeveria e Kosovës ka miratuar kërkesën dhe ka ndarë buxhet për ndërtimin e infrastrukturës, ndërsa prona është komunale me sipërfaqe 487 ha, e shtrirë në magjistralen Gjakovë – Prishtinë.

Në kuadër të zonës urbane shtrihen dy zona shfrytëzim të tokës- industri, njëra në pjesën jugore dhe tjetra në pjesë veriore të komunës. Këto zona sigurojnë hapësirë për të gjitha llojet e veprimtarive prodhuese, përpunuese dhe komerciale, kryesisht ato lloje që nuk janë të lejuara në zonat e tjera.

Përderisa gjatë tetë viteve të ardhme, të gjitha zhvillimet hapësinore synohet të administrohen përmes kushteve zhvillimore të përcaktuara përmes Hartës Zonale të Komunës, Komuna ka përcaktuar disa sipërfaqe të cilat kërkojnë trajtim dhe regjim të posaçëm zhvillimor.

Duke marrë parasysh rëndësinë dhe potencialet zhvillimore të këtyre sipërfaqeve, nevojitet studim dhe hulumtim i veçantë i këtyre zonave për të siguruar një zhvillim të qëndrueshëm për to përmes Planeve Rregulluese të Hollësishme.

Për disa nga këto zona nevojitet të bëhet edhe plani i ri-parcelimit, të cilat nuk mund të zbatohen përmes Hartës Zonale të Komunës por vetëm përmes Planeve Rregulluese të Hollësishme.

Për këtë arsye Komuna, ka planifikuar hartimin e Planeve Rregulluese të Hollësishme për zonat vijuese:

- Plani Rregullës i Hollësishëm Parku Memorial Çabrat;
- Plani Rregullues i Hollësishëm i Rehabilitimit të Lumit Erenik;
- Plani Rregullues i Hollësishëm i Rehabilitimit të Lumit Trakaniq;
- Plani Rregullues i Hollësishëm i Zonës së Bregut të Lumit Drini i Bardhë;
- Plani Rregullues i Hollësishëm i Zonës Ekonomike Amerikane; dhe
- Plani Rregullues i Hollësishëm i Zonës Rekreative Turistike –Maja e Kurorës;
- Plani Rregullues i hollësishëm Zona Komeriale Jugore;
- Plani Rregullues i hollësishëm Zona Komeriale lindore;
- Plani Rregullues i hollësishëm Qendra sekondare Skivjan;
- Plani Rregullues i hollësishëm Qendra sekondare Cërmjan.

5. PRIORITETET E ZHVILLIMIT STRATEGJIK DHE PLANI I VEPRIMIT

Kjo pjesë e dokumentit paraqet një rëndësi të madhe, pasi që në këtë pjesë kemi analizuar dhe identifikuar nevojat bazuar në vlerësimin të gjendjes, dhe hartuar zgjidhje në formën e Prioriteteve Zhvillimore Strategjike në përputhje me Vizionin, Qëllimet dhe Objektivat.

Për dallim nga Vizioni, Qëllimet dhe Objektivat, të cilat mund të jenë afatgjata deri në 30 vitet e ardhme, Prioritete strategjike dhe Plani i Veprimit përcaktojnë çështjet kyçe të cilat janë përzgjedhur për të u trajtuar gjatë 8 viteve të ardhme.

Nëpërmjet zbatimit të Prioriteteve Strategjike, synojmë që të përmirësojmë jetën e banorëve të Komunës së Gjakovës dhe të përmbushim pritjet e tyre për zhvillim të qëndrueshëm të shërbimeve të cilat na janë deleguar, si pushtetit lokal, nga të gjitha fushat tona të kompetencave duke filluar nga: zhvillimin lokal ekonomik, planifikimin urban dhe rural, shfrytëzimin e tokës dhe zhvillimin, zbatimin e rregulloreve të ndërtimit dhe standardeve për kontrollimin e ndërtimit, mbrojtjen e mjedisit lokal, ofrimin dhe mirëmbajtjen e shërbimeve publike dhe shërbimeve komunale, përfshirë furnizimin me ujë, kanalizimin dhe drenazhin, trajtimin e ujërave të zeza, menaxhimin e mbeturinave, rrugëve lokale, transportit lokal dhe skemave të nxehtësie lokale, përgjigje ndaj rasteve emergjente lokale, ofrimin e arsimit publik parashkollor, fillor dhe të mesëm, duke përfshirë regjistrimin dhe licencimin e institucioneve edukative, punësimin, pagesën e rrogave dhe trajnimin e instruktorëve dhe administratorëve të arsimit, promovimin dhe mbrojtjen e të drejtave të njeriut, ofrimin e përkujdesit publik primar shëndetësor, ofrimin e shërbimeve familjare dhe shërbimeve të tjera të mirëqenies sociale, siç është përkujdesi për të cënueshmit, strehimin familjar, përkujdesin fëmijor, përkujdesin për të moshuarit, duke përfshirë regjistrimin dhe licencimin e këtyre qendrave përkujdesëse, punësimin, pagesën e rrogave dhe trajnimin e profesionistëve të mirëqenies sociale, banimin publik, shëndetësinë publike, licencimin e shërbimeve publike dhe objekteve, duke përfshirë ato që kanë të bëjnë me argëtimin, aktivitete kulturore dhe të lira, ushqimin, strehimin, tregjet, shitësit në rrugë, transportimin lokal publik dhe taksitë, emërimin e rrugëve, rrugicave dhe vendeve të tjera publike, ofrimin dhe mirëmbajtjen e parqeve dhe hapësirës publike, turizmit; si dhe, aktivitetet kulturore dhe të lira.

Zbatimi i projekteve të përzgjedhura në Prioritet Strategjike është përshkruar në hollësi në Planin e Veprimit, të cilat jo vetëm që shërbejnë të udhëzojnë drejtoritë sektoriale duke përcaktuar masave të nevojshme për të arritur Vizionin,

Qëllimet dhe Objektivat e tyre, por po ashtu edhe për të monitoruar performancën e tyre. Për më tepër, kapitujt dhe shtojca vijues përshkruajnë në hollësi si të do të përdoren treguesit për të monitoruar zbatimin, matjen e suksesit dhe efektivitetin të këtyre Prioriteteve Strategjike të përcaktuar në këtë dokument.

5.1. PRIORITETET E ZHVILLIMIT STRATEGJIK

Ekipi Punues në bashkëpunim me drejtoritë sektoriale dhe komunitetin ka identifikuar Prioritetet Strategjike vijuese për secilën fushë, të cilat konsiderohen reale dhe të zbatueshme dhe të matshme:

Prioritetet strategjike sipas fushave

Zhvillimi Ekonomik

PS1: Fuqizimi i agro-industris në komunën e Gjakovës;

PS2: Zhvillimi i zonës ekonomike Amerikane;

PS3: Zhvillimi i qëndrueshëm i turizmit;

Infrastruktura teknike

PS1: Furnizimi i vazhdueshme dhe shërbime efikase me ujë për të gjithë qytetarëve;

PS2: Përfundimi i impiantit për trajtimin e ujërave të zeza dhe ndërtimi i kolektorëve kryesor;

PS3: Përmirësimi dhe zgjerimi i rrjetit të ujitjes për toka bujqësore;

PS4: Zgjerimi i shërbimeve me energji të ngrohjes dhe përmirësimi i infrastrukturës fizike të rrjetit ekzistues;

PS5: Avancimi dhe modernizimi i rrjetit të telekomunikimit;

PS6: Menaxhimi dhe riciklimi i mbeturinave;

Infrastruktura e transportit dhe transporti

PS1: Zhvillimi dhe përmirësimi i infrastrukturës rrugore dhe trafikut urban;

PS2: Zhvillimi i një sistemi të mobilitetit të mençur (Smart mobility);

Infrastruktura publike dhe sociale

PS1: Mbulueshmëria e të gjitha lagjeve urbane me institucione të arsimit parashkollor;

PS2: Mbulueshmëria e të gjitha vendbanimeve me mbi 1,000 banorë me institucione të arsimit fillor dhe të mesëm të ultë;

PS3: Përmirësimi i infrastrukturës shëndetësore për të gjitha institucionet e kujdesit parësor shëndetësor.

PS4: Krijimi i hapësirave të gjelbra dhe rekreative në funksion të të gjitha vendbanimeve dhe krijimi i qasjes në to;

PS5: Krijimi i hapësirave për zhvillim e aktiviteteve kulturore;

PS6: Ngritja e cilësisë së HHP-ve ekzistuese dhe krijimi i HHP-ve të reja;

PS7: Ofrimi eficient të shërbimeve komunale;

PS8: Sigurimi i sipërfaqeve të mjaftueshme për varreza në të gjitha vendbanimet;

Mjedisi dhe sipërfaqet me rrezikshmëri

PS1: Menaxhimi i integruar i sistemit të mbeturinave;

PS2: Përmirësim i cilësisë së ajrit;

PS3: Mbrojtja, shfrytëzimi i qëndrueshëm dhe parandalimi i ndotjes së resurseve ujore;

PS4: Parandalimi i ndotjes së tokës;

PS5: Parandalimi i rreziqeve, fatkeqësive natyrore dhe fatkeqësive tjera;

Asetet e trashëgimisë natyrore, kulturore dhe turistike

PS1: Përcaktimi i kufijve të perimetrit, zonës mbrojtëse dhe sipërfaqes së mbrojtur për asetet e trashëgimisë kulturore në bashkëpunim me institucionet kompetente;

PS2: Promovimi i trashëgimisë kulturore si dhe aftësimi, ngritja e vetëdijes në mbrojtjen e trashëgimisë kulturore në funksion të zhvillimit të turizmit;

PS3: Përcaktimi e kufijve të zonave dhe masave mbrojtëse për asetet e trashëgimisë natyrore;

Vendbanimet dhe zona urbane

PS1: Fuqizimi i qendrës urbane- qytetit në aspekt zhvillimor dhe të investimeve kapitale;

PS2: Zhvillimi i qëndrueshëm dhe i baraspeshuar i vendbanimeve rurale;

Vendbanimet joformale

PS1: Trajtimi i vendbanimit jo formale;

PS2: Formalizim i joformales përmes integritit urban, social dhe ekonomik, të Vendbanimeve Joformale;

PS3: Parandalimi i shfrytëzimit të zonave të gjelbërimit, për banim;

PS4: Krijimi i kushteve të kënaqshme për jetesë, për të gjithë banorët e Vendbanimit Joformal;

PS5: Riparimi i shtëpive në VBJ, atyre që nuk i plotësojnë normat minimale të banimit;

PS6: Integrimi i komunitetit në VBJ, respektivisht krijimi i këshilleve joformale në kuadër të VBJ-ve.

Banimi

PS1: Rritja e fondit banesor dhe dendësifikimi i zonës urbane për plotësimin e nevojave të të gjithë banorëve;

PS2: Sigurimi i infrastrukturës përcjellëse për të plotësuar nevojat e banimit dhe rritur kualitetin e jetesës në komunë;

PS3: Sigurimi i banimit të përbalueshëm dhe atij për kategoritë me nevoja të veçanta;

Shfrytëzimi i tokës

PS1: Respektimi i kufijve të sipërfaqeve sipas shfrytëzimit të planifikuar të Tokës;

PS2: Zhvillim i kontrolluar përmes përcaktimit të kushteve zhvillimore për shfrytëzimet e Tokës;

Plani i veprimit në vijim paraqet projektet dhe zhvillimet konkrete të identifikuar në një proces gjithëpërfshirës kryesisht nga institucionet relevante. Të gjitha këto janë në funksion të realizimit të deklaratës së vizionit të komunës, qëllimeve dhe objektivave dhe prioriteteve strategjike.

Duke marr parasysh se Projekt PZHK për nga karakteri është strategjik, gjitha projektet dhe veprimet e nevojshme të cilat shkojnë në funksion të realizimit të qëllimeve të dokumentit dhe agjendave ndërkombëtare dhe potencialisht mund të zhvillohen në të ardhmen duhet të konsiderohen si veprime në funksion të realizimit të këtyre qëllimeve dhe objektivave. Prandaj, përveç projekteve të vendosura në këtë PV, ky Plan Zhvillimor Komunal parasheh mundësinë e inkuadrimin të të gjitha projekteve të nivelit nacional apo komunal si rezultat i studimeve analizave apo ndryshimeve ligjore, të cilët janë në funksion të arritjes së:

- Qëllimeve dhe Objektivave Strategjike komunale,
- Konventave dhe Agjendave Ndërkombëtare,
- Mitigimit të ndryshimeve klimatike,
- Zhvillimit Ekonomik Komunal, Rajonal apo edhe Shtetëror,
- Dhe çdo projekt tjetër me ndikimi pozitiv me përmasa publike.

Gjithashtu të gjitha projektet për nevojat e Forcës së Sigurisë së Kosovës të cilat rrjedhin si nevojë për funksionalizimin e zonave ushtarake të planifikuara pavarësisht përfshirjes së këtyre projekteve në këtë plan duhet të jepet mundësia e realizimit dhe integritit të këtyre projekteve në Projekt PZHK.

5.2. PLANI I VEPRIMIT

x – ulët; O – shkurtër;
 xx – mesëm; OO – mesëm;
 xxx – lartë; OOO – gjatë;

5.2.1. Zhvillimi Ekonomik

5.2.1.1. Projektet strategjike për rritjen e aftësisë konkurruese në sektorin agro-ushqimor dhe arritja e standardëve të BE-së deri ne vitin 2030

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Investimi ne rritjen e ekspertizës (know-how) dhe hulumtimeve (studimi i tregut dhe destinimit/përshtatshmërisë te tokës bujqësore) për rritjen e rendimentit ne kultivim për fermerë deri ne vitin 2022	xxx	O	I vogël	DBPZHR	€ 5,000.00	DBPZHR
2	Nxitja e prodhimit organik (dhënia e tokës ne shfrytëzim për kultivim organik, subvencionim)	xx	OO	N/A	DBPZHR	N/A	DBPZHR
3	Krijimi i klimës së përshtatshme për ndërmarrjet bujqësore	xxx	OOO	N/A	DBPZHR, MBPZHR	N/A	DBPZHR
4	Përkrahje e bizneseve në teknologji të avancuar në të mirën e rritjes së standardëve	xxx	OOO	I mesëm	DBPZHR	€ 300,000.00	DBPZHR

5.2.1.2. Projektet strategjike për nxitjen e konkurrueshmërisë dhe qëndrueshmërisë të zingjirit agro-ushqimor

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Rritja e sipërfaqeve të kultivuara me prodhime bujqësore dhe përmirësimi i cilësisë së produkteve bujqësore	xxx	O	I mesëm	DBPZHR, MBPZHR	€ 100,000.00	DBPZHR, MBPZHR
2	Rritja e sipërfaqeve të mbuluara me serra	xx	OOO	I madh	DBPZHR, MBPZHR	€ 350,000.00	DBPZHR, MBPZHR
3	Rritja e fondit blegtoral për prodhim të mishit dhe qumështit	xx	OOO	I mesë	DBPZHR, MBPZHR	€ 120,000.00	DBPZHR, MBPZHR

5.2.1.3. Projektet strategjike për investime në infrastrukturën publike në të mirën e zhvillimit të zonave rurale, në aspektin ekonomik dhe social

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Hapja e akseve të rrugëve lokale dhe rrugëve bujqësore	xx	O	I mesëm	DBPZHR	€ 200,000.00	DBPZHR
2	Rritja e sipërfaqeve të ujitura bujqësore, Ndërtimi i kanaleve të ujitjes në zonat rurale	xxx	OOO	I madh	DBPZHR	€ 800,000.00	DBPZHR
3	Ndërtimi i Pendave të ujitjes në zonat rurale	xxx	OOO	I mesëm	DBPZHR	€ 150,000.00	DBPZHR
4	Ndërtimi i Pendës në lumin Drini	xxx	O	I ultë	DZHE	€ 20,000.00	DZHE

5.2.1.4. Projektet strategjike për diversifikimin e fermave dhe zhvillimi i bizneseve bujqësore si dhe hapja e vendeve të reja të punës në zonat rurale

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim

			zbatimit				
1	Mbështetja e fermerëve te vegjël dhe të rijnë	xxx	O	I vogël	DBPZHR, MBPZHR	€ 50,000.00	DBPZHR, MBPZHR
2	Mbështetja e fermerëve tradicional (bujtina, bimë mjekësorë, prodhime tradicional blegtoral)	xxx	OOO	I vogël	DBPZHR, MBPZHR	€ 50,000.00	DBPZHR, MBPZHR
3	Përkrahje e bletareve me impute për rritje të kapaciteteve të fondit bletar	xxx	OO	I vogël	DBPZHR, MBPZHR	€ 30,000.00	DBPZHR, MBPZHR
4	Hartimi i planit mbi potencialet e sektorit të bletarisë	xxx	O	I vogël	DBPZHR	€ 10,000.00	DBPZHR
5	Zhvillimi i agro-turizmit në Çabrat-Gjakovë	xxx	OOO	I vogël	DZHE	€ 100,000.00	DZHE

5.2.1.5. Projektet strategjike për zhvillimin e qëndrueshëm të sektorit të shpeztaris

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Përkrahje e fermerëve në zhvillimin e sektorit të shpendarisë	xx	OOO	N/A	DBPZHR, MBPZHR	N/A	DBPZHR, MBPZHR

5.2.1.1. Projektet strategjike për konsolidim të tokës bujqësore

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Vlerësimi, përcaktimi dhe realizimi i hapësirave konsoliduese të tokave bujqësore	xx	OOO	N/A	DBPZHR, MBPZHR	N/A	DBPZHR, MBPZHR

5.2.1.2. Projektet strategjike për ngritja e kapaciteteve prodhuese dhe përpunuese të metaleve dhe drurit, deri në vitin 2025

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati	Implikimi	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse

			kohor i zbatimit	financiar			për zbatim
1	Krijimi i qendrës artizanale në Gjakovë	xxx	O	I mesëm	DZHE	€ 250,000.00	DZHE
2	Promovimi i exportit për ndërmarrjet prodhuese/përpunuese	xx	OOO	I vogël	DZHE	€ 10,000.00 vit	DZHE

5.2.1.3. Projektet strategjike për Nxitja e NVM të fushës TI shërbimeve deri në vitin 2024

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Mbështetja e bizneseve përmes subvencioneve komunale	xxx	OOO	I mesëm	DZHE	€ 90,000.00 vit	DZHE
2	Iniciativa për rritjen dhe fuqizimin e Fondit komunal për përkrahjen e NVM përmes donatorëve të tjerë	xxx	OOO	I vogël	DZHE	€ 10,000.00 vit	DZHE
3	Promovimi dhe rritja e bashkëpunimit ndërkufitar në fushën e biznesit	xxx	OO	I vogël	DZHE	€ 18,000.00 vit	DZHE
4	Organizimi i takimeve, panairove të bizneseve komunale dhe i atyre ndërkufitare	xxx	OO	I vogël	DZHE	€ 16,000.00 vit	DZHE

5.2.1.4. Projektet strategjike për zhvillim dhe funksionimi i zonave ekonomike, industriale dhe komerciale, deri në vitin 2026

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Ndërtimi i zonës ekonomike Amerikane	xxx	OOO	I madh	DZHE	€ 4,000,000.00	DZHE

5.2.1.5. Projektet strategjike për themelimin e parkut industrial (si zonë e lirë - varësisht nga specifikat e sektorit ekonomik), deri në vitin 2025

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Zhvillimi dhe funksionalizimi i Gjakovës si Zonë e lirë ekonomike	xxx	OOO	I madh	DZHE	€ 600,000.00	DZHE

5.2.1.6. Projektet strategjike për zhvillimin e zonës turistike “ Maja Kurores”, “Shpella e Qirave dhe Kusarit”, deri në vitin 2027

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Krijimi i infrastrukturës për fshatin turistik në “Majën e Kurores”	xxx	OOO	I madh	DZHE	€ 1,000,000.00	DZHE
2	Projekti: “Zona Turistike Malore – Koshare”	xxx	OO	I mesën	DZHE	€ 150,000.00	DZHE
3	Ndërtimi i rrugëve, shënjestimi dhe ndriçimi i Shpellës së Qirave në Gërçinë	xxx	OO	I vogël	DZHE	€ 40,000.00	DZHE
4	Ndërtimi i rrugëve, shënjestimi dhe ndriçimi i Shpellës së Kusarit	xxx	O	I vogël	DZHE	€ 20,000.00	DZHE

5.2.1.7. Projektet strategjike për zhvillimin e turizmit rekreativ, deri 2025

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Muzeu i Natyrës në Shkugëz	xxx	O	I mesën	DZHE, Qeveria	€ 105,000.00	DZHE
2	Ndriçimi i shtigjeve për ecje në Shkugëz	xxx	O	I vogël	DZHE	€ 25,000.00	DZHE

Plani Zhvillimor Komunal Gjakovë 2022-2030

3	Ndërtimi i shtegu për ecje dhe ndriçimi të Ura e Fshajtë dhe Kanioni Drinit të Bardhë	xxx	O	I vogël	DZHE	€ 20,000.00	DZHE
4	Ndërtimi i shtegut për ecje dhe çiklizem Berkoc - Devë	xxx	O	I vogël	DZHE	€ 100,000.00	DZHE
5	Shtegu i bukurive natyrore (Shkugez, Vaska e Currilave, Shpella e Kusarit	xxx	O	I vogël	DZHE	€ 70,000.00	DZHE
6	Ndërtimi i shtegut për ecje dhe çiklizem Çabrat-Jahoc	xxx	O	I vogël	DZHE	€ 60,000.00	DZHE
7	Krijimi i brendit të produkteve të zonës “Malësia e Gjakovës	xx	OOO	I mesëm	DZHE	€ 160,000.00	DZHE
8	Krijimi i strategjise për zhvillimin e zonës turistike për zonën Gjakovë – Has -Tropojë	xx	OOO	I vogël	DZHE	€ 75,000.00	DZHE
9	Zhvillimi i bashkëpunimit ndërkufitar me Shqipërinë dhe Malin e Zi për zhvillimin e turizmit malor	xx	OOO	I mesëm	DZHE	€ 200,000.00	DZHE
10	Zhvillimi i shtigjeve të reja për ecje dhe çiklizëm	xxx	OO	I mesëm	DZHE	€ 350,000.00	DZHE
11	Zhvillimi i sporteve me karakter aventuristik dhe zhvillimi i turizmit malor	xxx	OOO	I madh	DZHE	€ 500,000.00	DZHE
12	Kampingu te Drini i Bardhe	xxx	O	I vogël	DZHE	€ 20,000.00	DZHE
13	Ndërtimi i pendes te Ura e Fshejtë	xxx	OO	I mesëm	DZHE	€ 100,000.00	DZHE

5.2.2. Infrastruktura teknike

5.2.2.1. Projektet strategjike për furnizimin e vazhdueshëm me ujë duke aplikuar standarde për cilësi dhe siguri të ujit, në vazhdimësi deri 2030

Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim

			zbatimit				
1	Instalimi i rrjetit të ri në linjën Lipovec-Gerçinë L=1800	xxx	O	I mesëm	KRUGJ/DSHP	€ 280,000.00	KRUGJ
2	Ekzekutimi i klorinatorëve automatik nëpër Fshatra që furnizohen me ujë nga burimet e veta	xx	O	I vogël	KRUGJ	€ 15,000.00	KRUGJ
3	Renovimi i objektit të pompave të Zhdrellës dhe furnizimi me pompa dhe pajisje përcjellëse	xxx	O	I mesëm	KRUGJ	€ 230,000.00	KRUGJ

5.2.2.2. Projektet strategjike për zvogëlimin dhe monitorimin e humbjeve të ujit të pijshëm në 36% deri në vitin 2030

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Furnizim me ujëmatëse të mençur për KRU Gjakova	x	OOO	I madh	Qeveria/KRUGJ	€ 3,700,000.00	KRUGJ
2	Ndërrimi i gypave të Azbest Çimentos në qytetin e Gjakovës	xxx	OOO	I madh	Qeveria/Donator	€ 5,572,734.10	KRUGJ
3	Punët në ndërrimin e gypave – Zonat rurale Gjakovë (Rrjeta e vjetër nga Azbest Çimentos)	xxx	OO	I madh	Qeveria/Donator	€ 2,000,000.00	KRUGJ
4	Ekzekutimi i gypit të ri nga fshati Lug Bunar deri në fshatin Osek Hilë	xx	OO	I mesëm	DSHP	€ 200,000.00	KRUGJ
5	Ndërrimi i gypit AC në linjën Ujz -Rugovë L=2800m	xxx	OO	I mesëm	KRUGJ/DSHP	€ 450,000.00	KRUGJ

5.2.2.3. Projektet strategjike për ofrimin e shërbimeve me ujë në shkallën 100% deri vitin 2022

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim

Plani Zhvillimor Komunal Gjakovë 2022-2030

1	Ekzekutimi i Rregullimit të kanalit derivues (Kanjoni) në fund të kanalit të mbyllur	xx	OOO	I mesëm	KRUGJ/Donator	€ 207,000.00	KRUGJ
2	Ekzekutimi i kanalit të kapërderdhjes së ujit te Liqeni i Radoniqit (në digë)	x	OOO	I vogël	KRUGJ	€ 32,115.00	KRUGJ
3	Ndërrimi i gypit shtytës ne Damjan	xxx	O	I mesëm	KRUGJ/DSHP	€ 127,000.00	KRUGJ
4	Ndërrimi i gypit shtytës në drejtim të Stacioni pompave “Dol” – REZ. “Lipoveci” V=200m³ dhe gypi furnizues Stacioni pompave “Dol”.	xx	O	I mesëm	KRUGJ/DSHP	€ 143,625.00	KRUGJ
5	Finalizimi i punimeve në rrjetin sekondar të ujësjellësit në zonën e Dushkajës (ujëmatëse dhe puseta)	xx	O	I mesëm	KRUGJ	€ 150,000.00	KRUGJ
6	Finalizimi i punimeve në rrjetin sekondar të ujësjellësit në zonën e Rekes se Mirë (ujëmatëse dhe puseta)	xxx	O	I mesëm	KRUGJ	€ 110,000.00	KRUGJ
7	Ndërrimi i gypave të Azbestit nga fshati Zhdrellë deri në fshatin Doblibare	x	OOO	I madh	KRUGJ	€ 870,000.00	KRUGJ
8	Rehabilitimi i rrjetit të ujësjellësit në pjesë të ndryshme të zonës së shërbimit	x	OOO	I mesëm	KRUGJ	€ 250,000.00	KRUGJ
9	Zgjerimi i zonës së shërbimit të KRU Gjakova	xxx	OO	I madh	Qeveria/Donator	€ 3,000,000.00	KRUGJ

5.2.2.4. Projektet strategjike për parandalimin e ndotjes së ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore nga ujërat e zeza deri në vitin 2030

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Ndërtimi i impiantit për trajtimin e ujërave te zeza (ITUN) për qytetin e Gjakovës	xxx	OOO	I madh	KfW/Qeveria/DSHP	€ 7.270 000.00	KfW/Qeveria/DSHP
2	Ndërrimi i dy kolektorëve kryesor në qytetin e	xxx	OOO	I madh	KfW/Seco/Qeveria/DSHP	€ 5,545,933.26	KfW/Seco/Qeveria/DSHP

Plani Zhvillimor Komunal Gjakovë 2022-2030

	Gjakovës						
3	Kolektori i ujërave të ndotura ne Lumin Krena nga ø 600 mm deri në ø 300mm me gjatësi L= 8,960m	xxx	OOO	I madh	KfW/Seco/Qeveria/KGJ	€ 1,670,000.00	KfW/Seco/Qeveria/DSHP
4	Kolektori i ujërave të ndotura ne Lumin Trakaniq nga ø 600 mm deri në ø 300mm me gjatësi L= 9,480m	xxx	OOO	I madh	KfË/Seco/Qeveria/KGJ	€ 1,240,000.00	KRUGJ
5	Ndërtimi i impianteve të vegjël për trajtimin e ujërave të zeza në zona rurale	xxx	OOO	N/A	DSHP/Donator	N/A	DSHP/Donator
6	Ndërtimi i kolektorëve në zona rurale	xxx	OOO	I madh	Donator	€ 3,000,000.00	Donator
7	Funksionalizimi i impianteve në Skivjan dhe Marmull dhe kyçja e fshatrave përreth	xxx	OO	N/A	DSHP/Donator	N/A	DSHP/Donator

5.2.2.5. Projektet strategjike për përmirësimin e vazhdueshëm të infrastrukturës ekzistuese të kanalizimit deri 2030

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Rehabilitimi i rrjetit të kanalizimit faza V dhe VI	xx	OO	I madh	KfW/Seco/Qeveria/DSHP	€ 4,916,666.00	KRUGJ
2	Kyçja e shkollës së Skivjanit në rrjet të kanalizimit	xxx	O	I vogël	DSHP	€ 7,000.00	DSHP

5.2.2.6. Projektet strategjike për mbulueshmërin me rrjet të kanalizimit deri në 90% të vendbanimeve deri në vitin 2035

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Zgjerimi i rrjetës së kanalizimit në zonën e shërbimit	xxx	OOO	I madh	Qeveria/DSHP	€ 900,000.00	KRUGJ

5.2.2.7. Projektet strategjike për zgjerimin dhe ri-vitalizimin e rrjetit të kanalizimit atmosferik dhe ndarja nga ujërat fekale

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Sanimi i ujërave të zeza dhe atmosferike	xxx	OOO	I madh	DSHP	€ 800,000.00	DSHP
2	Kanali kryesorë ujërave të zeza dhe atmosferik	xxx	OOO	I madh	DSHP	€ 800,000.00	DSHP

5.2.2.8. Projektet strategjike për rehabilitimin e rrjetit ekzistues të ujitjes dhe pajisjeve përcjellëse deri 2022

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Funksionalizimi i rrjetit ekzistues të ujitjes dhe zëvendësimi i pajisjeve përcjellëse	xxx	OOO	I madh	WB, Qeveria	€ 2,200.000.00	WB, KRUD

5.2.2.9. Projektet strategjike për zgjerimin e rrjetit të ujitjes së tokave bujqësore për 4800 ha deri 2025

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Ndërtimi i kanaleve të reja të ujitjes së bashku me infrastrukturën përcjellëse	xxx	OOO	I madh	WB, Qeveria	€ 3,500.000.00	WB, KRUD
2	Ndërtimi i ujëmbledhësit në Morinë	xxx	OOO	I madh	Qeveria, KK	N/A	Qeveria, Komuna

5.2.2.10. Projektet strategjike për sigurimin dhe furnizimin me energji të pandërprerë për të gjitha kategoritë e konsumatorëve dhe sigurimin e cilësisë në furnizimin me energji elektrike, deri 2030

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim

			zbatimit				
1	Ndërrimi i rrjetit ekzistues nga 10 kV në 20 kV	xxx	OO	I madh	KEDS, DSHP	€ 9,500.00 km	KEDS, DSHP
2	Kalimi gradual nga rrjeti ajror në atë në nëntokësor	xxx	OOO	I madh	KEDS, DSHP	€ 600,000.00	KEDS, DSHP
3	Zëvendësim i transformatorit 20 MVA në NS 110/10kV Gjakova 1 me një 40 MVA, TR2 110/35/10 (20) kV ne Gjakova 1 (Me kërkesë dhe ne koordinim me KEDS)	xxx	OO	I vogël	KEDS, DSHP	€ 55,000.00	KEDS, DSHP
4	Vendosja e trafos T2 me fuqi 8 MVA ne NS Gjakova III	xxx	OOO	I madh	KEDS, DSHP	€120,000.00	KEDS, DSHP
5	Renovimi i NS Gjakova II	xxx	OO	I madh	KEDS, DSHP	€ 450,000.00	KEDS, DSHP
6	Zgjerimi i linjes se ndriqimit publik	xxx	O	I mesëm	DSHP	€ 1,000.000.00	DSHP
7	Vendosja e trafostacionit në Devë për nevojat e FSK	xxx	O	I mesëm	KEDS	€ 100,000.00	KEDS

5.2.2.11. Projektet strategjike për prodhim të energjisë së ripërtrishme elektrike dhe mbrojtje të mjedisit deri ne vitin 2030

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
2	Plan fizibiliteti për zona të energjis së erës në Babaj Bokës, Qafë Morinë dhe Jabllanicë	xx	OOO	I vogël	Investitor Privat	€ 10,000.00	Komuna/ Investitor Privat

5.2.2.12. Projektet strategjike për shfrytëzimin maksimal të kapaciteteve ekzistuese të sistemit të ngrohjes qendrore që mbulon mbi 40% të qytetit me energjisë termike, me impiante me lëndë djegëse biomasës, 2021

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim

Plani Zhvillimor Komunal Gjakovë 2022-2030

1	Përfundimi dhe funksionalizimit të objektit të ngrohjes së re	xxx	OO	I madh	SECO/ NQ	€ 5,800.000.00	SECO/ NQ
2	Rehabilitimi i rrjetit ekzistues dhe infrastrukturës përcjellëse	xxx	OO	I madh	SECO/ NQ	€ 2,158,000.00	SECO/NQ
3	Digjitalizimi i rrjetit të energjisë së ngrohjes në SW GIS	xx	O	I vogël	NQ	€ 5,000.00	NQ
4	Rikthimi i konsumatorëve pasiv në konsumator aktivë, 2022	xxx	OOO	I vogël	NQ	€ 10,000.00	NQ
5	Instalimi i sistemit SCADA në nënstacionet termike në objektet Publike	xxx	OOO	I madh	NQ	N/A	NQ
6	Vendosja e matësve të energjisë termike në objekte	xxx	OOO	I vogël	NQ	€ 100,000.00	NQ
7	Instalimi i sistemit të gazsjellësit të bazuar në studim fizibiliteti	xxx	OOO	N/A	NQ	N/A	

5.2.2.13. Projektet strategjike për zgjerimin e rrjetit ekzistues të ngrohjes me qëllim të ofrimit të shërbimeve me gjithëpërfshirës deri 2030

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Ndërtimi i rrjetit të ri të ngrohjes sipas standardeve të avancuara	xxx	OOO	I madh	NQ/Donator	€ 3,000,000.00	NQ/Donator
2	Ndërtimi i nënstacioneve të reja për furnizim me energji të ngrohjes	xxx	OOO	N/A	NQ/Donator	N/A	NQ/Donator

5.2.2.14. Projektet strategjike për prodhimin e energjisë ripërtrishme (solare) për shfrytëzim të energjisë për ngrohje 2030

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim

			zbatimit				
1	Ndërtimi i impiantit për prodhim të energjisë duke u bazuar në studime të fizibilitetit	xxx	OO	N/A	NQ/Investitor privat	N/A	NQ/Investitor privat
2	Shtrirja e rrjetit të ngrohjes nga impianti deri tek nënstacionet e objekteve në lagjet	xxx	OOO	N/A	NQ/Donator	N/A	NQ/Donator
3	Kyçja e konsumatorëve të ri në rrjet të ngrohjes	xxx	OOO	N/A	NQ/Donator	N/A	NQ/Donator

5.2.2.15. Projektet strategjike për zhvillimin dhe avancimin e metodologjive moderne të nevojshme për infrastrukturë të telekomunikimit, në vazhdimësi 2030

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Shtrirja e infrastrukturës nëntokësore me kapacitet 4x φ50 nga Qyteti i Gjakovës deri ne Piken Kufitare Qafë Morinë	xxx	OO	I mesëm	Komuna, MZHE, Komp. Publike	€ 340,000.00	Komuna
2	Shtrirja e infrastrukturës nëntokësore me kapacitet 4x φ50 nga Qyteti i Gjakovës deri ne Piken Kufitare Qafë Prush	xxx	OOO	I mesëm	Komuna, MZHE, Komp. Publike	€ 208,000.00	Komuna
3	Shtrirja e infrastrukturës nëntokësore me kapacitet 4x φ50 nga Qyteti i Gjakovës ne Fshatin Jabllanicë të Dushkajës	xx	OOO	I mesëm	Komuna, MZHE, Komp. Publike	€ 390,000.00	Komuna
4	Shtrirja e infrastrukturës nëntokësore me kapacitet 4x φ50 nga Fshati Bec-Janosh-Novosellë e poshtme -Skiçjan	xxx	OO	I mesëm	Komuna, MZHE, Komp. Publike	€ 138,000.00	Komuna
5	Shtrirja e infrastrukturës nëntokësore me kapacitet 4x φ50 nga Qyteti i Gjakovës ne Rugove te Hasit	xx	OO	I mesëm	Komuna, MZHE, Komp. Publike	€ 208,000.00	Komuna

5.2.2.16. Projektet strategjike për dizajnimin dhe centralizimin e infrastrukturës së telekomunikimit sipas praktikave efikase 2030

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Zhvendosja e kablllove të telekomunikimit në sistem të rrjetit nëntokësorë	xxx	OO	I madh	Komuna, MZHE, Komp. Publike	€ 500,000.00	Komuna

5.2.2.17. Projektet strategjike për ofrimin e shërbimeve efikase dhe qëndrueshme për të gjithë qytetarët në përmbushjen e kapaciteteve, deri 2030

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Zgjerimi me rrjet kabllorë optik	xxx	OO	I madh	Komuna, MZHE, Komp. Publike	€ 500,000.00	Komuna
2	Vendosja e antenave mobile për mbulueshmeri në zona rurale	xx	OOO	I mesëm	Komuna, MZHE, Komp. Publike	€ 100,000.00	Komuna

5.2.2.18. Projektet strategjike për zgjerimin e aktiviteteve për rritjen e mbulueshmeris në grumbullimin e mbeturinave në ter territorin komunal 2024

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Zgjerimi i shërbimit 100 % të gjitha amvisërive dhe bizneseve	xxx	OO	N/A	Komuna, Çabрати	N/A	Komuna, Çabрати
2	Senzibilisimi dhe vetëdijesimi i popullatës	xxx	OOO	I vogël	Komuna, Çabрати	€ 10,000.00	Komuna, Çabрати

5.2.2.19. Projektet strategjike për aplikimin e teknologjive të reja në menaxhimin dhe grumbullimin e mbeturinave 2024

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati	Implikimi	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse

			kohor i zbatimit	financiar			për zbatim
1	Vendosja e aplikacioneve me senzore për grumbullim	xx	OOO	I vogël	Komuna, Çabrat	€ 50,000.00	Komuna, Çabrat

5.2.2.20. Projektet strategjike për avancimin e procesit të riciklimit të mbeturinave (impianit i riciklimit)

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Ndërtimi i impianit për riciklim të mbeturinave	xx	OOO	I mesëm	Komuna, Çabrat	€ 250,000.00	Komuna, Çabrat
2	Fuqizimi me përmbajtje të stacionit ekzistues transfer	xxx	OO	I mesëm	Komuna, Çabrat	€ 100,000.00	Komuna, Çabrat

5.2.2.21. Projektet strategjike për trajtimin e mbeturinave inerte/shtazore dhe atyre inteligjente sipas standardeve efikase të trajtimit

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Caktimi i lokacionit dhe ndërtimi i infrastrukturës përcjellëse për deponi inerte dhe shtazore	xx	OO	N/A	Komuna, Çabrat	N/A	Komuna, Çabrat
2	Nxiti e projekteve të projekteve për trajtimin e mbeturinave shtazore, dhe mbeturinave tjera të rrezikshme në bashkëpunim me nivelin qendror	xx	O	N/A	Komuna, Çabrat	N/A	Komuna, Çabrat

5.2.3. Infrastruktura e transportit dhe transporti

5.2.3.1. Projektet strategjike për devijimi i trafikut tranzit nga pjesa qendrore e qytetit përmes rrugëve unazore

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Ndërtimi i rrugës qarkore në pjesën lindore të qytetit - Rruga nacionale N-9.1 lidhet me rrugën rajonale R-107 në drejtim të Prizrenit	xxx	OOO	I madh	Qeveria, DSHP	€ 5,478,583.00	Qeveria, DSHP
2	Ndërtimi i rrugës tranzitore (rrugën X) në pjesën veriore të qytetit – Rruga nacionale N-9.1 lidhet me rrugën R-107 drejtim Pejës	xx	OOO	I madh	Qeveria, DSHP	€ 6,000,000.00	Qeveria, DSHP
3	Ndërtimi i rrugës qarkore në pjesën veriore të qytetit - Rruga nacionale N-9.1 lidhet me rrugën rajonale R-107 në drejtim të Pejës	xxx	OOO	I madh	Qeveria, DSHP	€ 1,000,000.00	Qeveria, DSHP
4	Ndërtimi i rrugës qarkore në pjesën perëndimore të qytetit – Rruga rajonale R-107 lidhet me rrugën nacionale N-9.1 në drejtim të Shqipërisë	xx	OOO	I madh	Qeveria, DSHP	€ 3,000,000.00	Qeveria, DSHP
5	Ndërtimi i rrugës qarkore në pjesën jugore të qytetit “Bujar Roka”	xxx	OOO	I madh	Qeveria, DSHP	€ 4,300,000.00	Qeveria, DSHP

5.2.3.2. Projektet strategjike për përmirësimin e kapacitetit dhe nivelit të shërbimit për rrugët ekzistuese deri në vitin 2023

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Zgjerimi i rrugës Dollc - Gjakovë	xxx	OO	I madh	Qeveria	€ 28,575,568.00	Qeveria, DSHP
2	Zgjerimi i rrugës në drejtim të Prizrenit	xxx	OO	I madh	Qeveria	€ 2,300,000.00	Qeveria, DSHP

Plani Zhvillimor Komunal Gjakovë 2022-2030

3	Zgjerimi i rrugës në drejtim të Pejës	xxx	OO	I madh	Qeveria, DSHP	€ 3,300,000.00	Qeveria, DSHP
4	Asfaltimi i rrugës Dol-Kusar-Goden	xxx	O	I madh	Qeveria	€ 1,249,806.00	Qeveria, DSHP
5	Ndërtimi i rrugës Dol-Lipovec	xxx	O	I mesëm	Qeveria	€ 300,000.00	Qeveria, DSHP
6	Rehabilitimi i rrugës Muharrem Domi	xxx	O	I mesëm	Qeveria, DSHP	€ 68,975.00	Qeveria, DSHP
7	Rruga në fshatin Ramoc	xxx	OO	I mesëm	DSHP	€ 170,000.00	DSHP
8	Ndërtimi - asfaltimi i rr. Goden - Zylfaj - Prush	xx	OO	I mesëm	DSHP	€ 250,000.00	DSHP
9	Ndërtimi - Asfaltimi i rrugës Kodra e Sukës - Fshati Cërmjan	xx	OOO	I mesëm	DSHP	€ 170,000.00	DSHP
10	Ndërtimi - asfaltimi i rrugëve Gergoc - Kralan	xx	OOO	I mesëm	DSHP	€ 170,000.00	DSHP
11	Ndërtimi - asfaltimi i rrugës në Smaqë	xx	OOO	I mesëm	DSHP	€ 160,000.00	DSHP
12	Ndërtimi-Sanimi i rrugëve dhe trotuareve me kabëza	xxx	OOO	I madh	DSHP	€ 700,000.00	DSHP
13	Ndërtimi - Asfaltimi i rrugëve në Bishtazhin	xx	OOO	I mesëm	DSHP	€ 150,000.00	DSHP
14	Ndërtimi - Asfaltimi i rrugës në fsh. Zhdrell, Bec lagja Tafaj, Turkaj	xxx	O	I mesëm	DSHP	€ 100,000.00	DSHP
15	Ndërtimi -Asfaltimi i rrugëve në Demjan lagjia e Shehut	xxx	O	I mesëm	DSHP	€ 100,000.00	DSHP
16	Ndërtimi - Sanimi i rrugëve dhe trotuareve me kubëza	xxx	O	I madh	DSHP	€ 400,000.00	DSHP
17	Ndërtimi i Urës së Rogovës	xxx	OO	I madh	DSHP	€ 700,000.00	DSHP
18	Zgjerimi i rrugës Devë-Guskë-Brekoc-Gjakovë për nevojat ushtarake dhe rregullimi i urave	xxx	OO	I madh	Qeveria, DSHP	€ 1,000,000.00	Qeveria, DSHP

5.2.3.3. Projektet strategjike për lidhja e Gjakovës me rrjetin hekurudhor të Kosovës dhe në zgjerimin për portet shqiptare

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Kyçja në rrjetin hekurudhor të Kosovës përmes ndërtimit të linjës së re nga Gjakova në Ratkoc	xxx	OOO	N/A	Qeveria	N/A	Qeveria
2	Shtrirja e linjës hekurudhore dhe lidhja me aeroportin e Gjakovës	xxx	OOO	N/A	Qeveria	N/A	Qeveria
3	Studimi i fizibilitetit i linjës hekurudhore, segmenti Gjakovë – kufiri me Shqipërinë dhe lidhja me hekurudhën ekzistuese	xxx	OOO	N/A	Qeveria, Donacione, Komuna	€ 200,000.00	Qeveria
4	Ndërtimi i stacionit multimodal – Ndërtimi i stacionit hekurudhor në afërsi të stacionit të autobusëve	xxx	OOO	N/A	Qeveria, Donacione, Komuna	N/A	Qeveria

5.2.3.4. Projektet strategjike për fuqizimin e rrjetit të ri të transportit publik komunal dhe urban

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Funksionalizimi i linjave ekzistuese dhe shtimi i linjave të reja për mbulueshmërinë e gjithë territorit të komunës me transport publik	xxx	OO	I mesëm	DSHP, Donator	€ 300,000.00	DSHP, Donator
2	Përmirësimi i mbulueshmërisë së transportit publik-shtimi i linjave të reja urbane	xx	OOO	N/A	DSHP	N/A	DSHP
3	Shtimi i vendndaljeve të reja dhe përmirësimi i vendndaljeve të autobusëve ekzistuese në përputhje me normat teknike	xxx	OOO	I mesëm	DSHP	€ 100,000.00	DSHP

4	Renovimi dhe rikonstruimi i objektit të N.P.L. "Stacioni i Autobusëve "SH.A. Gjakovë	xxx	OOO	I madh	DSHP, Donator	€ 700,000.00	DSHP, Donator

5.2.3.5. Projektet strategjike për zhvillimin e rrjetit për këmbësorë dhe çiklistë deri në vitin 2030

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Ndërtimi i shtigjeve të reja, përmirësimi i atyre ekzistuese dhe ndërlidhja funksionale e shtigjeve për këmbësorë çiklistë	xx	OOO	I madh	DSHP	€ 200,000.00	DSHP
2	Krijimi i një skeme për përdorim të përbashkët të biçikletave "bike share" dhe vendparkimet e çiklistëve	xxx	OOO	I madh	DSHP	€ 50,000.00	DSHP
3	Sanimi i trotuareve në Komunën e Gjakovës	xxx	OOO	I madh	DSHP	€ 300,000.00	DSHP
4	Ndërtimi i trotuarit për nxënës dhe këmbësor të shkolla Ali Hasi në Cermjan	xx	OOO	I vogël	DSHP	€ 30,000.00	DSHP

5.2.3.6. Projektet strategjike për zhvillimin e politikës për parkim në Gjakovë në mbështetje të transportit të qëndrueshëm

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Përcaktimi i zonave të parkimit	xxx	OO	N/A	DSHP	N/A	DSHP
2	Ndërtimi i Parkingjeve në Qytet	xx	OOO	I mesëm	DSHP	€ 170,000.00	DSHP
3	Ndërtimi i Parkingjeve dhe stacioneve të autobusëve	xxx	OOO	I mesëm	DSHP	€ 270,000.00	DSHP

4.3.6.1. Projektet strategjike për përmirësimin dhe zhvillimin e një sistemi të mobilitetit të mençur (Smart mobility);

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Smart City – Kamerate publike dhe shtyllat multifunkionale dhe pajisje tjera	xxx	OO	I mesëm	DSHP	€ 370,000.00	DSHP

5.2.4. Infrastruktura publike dhe Sociale

5.2.4.1. Projektet strategjike për përmirësimin dhe kompletimin i infrastrukturës së kujdesit parësor Shëndetësor

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Funksionalizimi i QKMF së re në Gjakovë	xxx	O	I madh	DSHMS	€ 50.000.00	DSHMS
2	Riparimi dhe mirëmbajtja e objekteve shëndetësore dhe QPS	xx	OO	I mesëm	DSHMS	€ 190.000.00	DSHMS

5.2.4.2. Projektet strategjike për krijimin e institucioneve parashkollore në lagje urbane me rreze të mbulueshmërisë 500m në zonë urbane dhe 900 zona rurale

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Ndërtimi i institucioneve parashkollore në zonë urbane, Blloku i Ri, Dardani, Qendër të Qytetit, Rezinë dhe rindërtimi institucionit parashkollore të Kosovatransi për të zgjeruar kapacitetet aktuale	xxx	OOO	I madh	DKA	€ 400,000.00	DKA
2	Ndërtimi i institucioneve parashkollore në zonë rurale, në fshatrat Novosellë, Skivjan, Demjan 1,	xxx	OOO	I madh	DKA	€ 201,869.88	DKA

Rogovë, Bishtazhin – (Objekti i paraleles së ndarë të gjimnazit të adaptohet në institucion parashkollor), Cërmjan – (Objekti i paraleles së ndarë të gjimnazit të adaptohet në institucion parashkollor), Qerimi Jugor, Ponoshec, Brekoc dhe Moglicë						

5.2.4.3. Projektet strategjike për krijimin e institucioneve të Arsimit Themelor-Bazik në lagje urbane me rreze të mbulueshmërisë 600m dhe 1,900m në zonë rurale

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Ndërtimi i ShFMU Rezinë, Qabrat – (Shfrytëzimi i objektit të fakultetit) dhe ndërtimi i aneksit të ShFMU në Dardani	xxx	OOO	I mesëm	Qeveria, DKA	€ 410,000.00	DKA
2	Ndërtimi i ShFMU në Ponoshec	xxx	OO	I madh	Qeveria, DKA	€ 1,000,50.00	Qeveria, DKA
3	Ndërtimi i ShFMU në Damjan	xxx	O	I mesëm	Qeveria, DKA	€ 434,451.00	Qeveria, DKA
4	Ndërtimi i aneksit Shqiponjë dhe Kralan	xxx	O	I mesëm	Qeveria, DKA	€ 434,451.00	Qeveria, DKA

5.2.4.4. Projektet strategjike për krijimin e institucioneve të Arsimit të Mesëm të Lartë me rreze të mbulueshmërisë 1,500m në lagje urbane dhe 4,700m në zonë rurale

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Ndërtimi i institucionit të Arsimit të Mesëm të Lartë në lagjen urbane Dardani	xxx	OOO	I madh	Qeveria, DKA	€ 550,000.00	Qeveria, DKA

5.2.4.5. Projektet strategjike për kompletimin e të gjitha institucioneve të arsimit parauniversitar me hapësira rekreative

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Ndërtimi i Sallave të Edukatës fizike për SHME – Kadri Kusari në Gjakovë dhe për SHFMU “Haxhi Hoti” në Rogovë, Cërmjan , Ponoshec, Skivjan dhe Demjan	xxx	OOO	I madh	DKA	€ 700,000.00	DKA
2	Ndërtimi i terreneve sportive në shkolla	xxx	OO	I mesëm	DKA	€ 150,000.00	DKA

5.2.4.6. Projektet strategjike për Ngritja e efikasitetit të shërbimeve administrative për 25%

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Ndërtimi i ndërtesës së re të Komunës	xxx	O	I madh	Komuna	€ 2,694,457.46	Komuna
2	Ndërtimi i Zyrave të Gjendjes Civile në Demjan	xxx	OO	I vogël	DAP	€ 100,000.00	DAP
3	Ndërtimi i zyrës së punësimit	xx	OO	I mesëm	Qeveria, DAP	€ 162,515.00	Qeveria, DAP
4	E-Kioska – Shërbimet Digjitale të Komunës	xxx	O	I vogël	DAP	€ 50,000.00	DAP

5.2.4.7. Projektet strategjike për ngritjen e ofrimit të shërbimeve sociale për 50%

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Ndërtimi i shtëpisë së re të pleqve për qëndrim	xxx	OO	I mesëm	DSHMS	€ 120.000.00	DSHMS

	të përhershëm						
2	Ndërtimi i qendrës rekreative të pleqve për qëndrim ditor	xxx	O	I vogël	DSHMS	€ 200.000.00	DSHMS
3	Ndërtimi i objektit për banim social	xxx	O	I mesëm	DSHMS	€ 350.000.00	DSHMS
4	Adaptimi i AMF “Emin Duraku” ne qendër për te verbër dhe shurdhmemec	xxx	OO	I vogël	DSHMS	€ 30.000.00	DSHMS

5.2.4.8. Projektet strategjike për ngritjen e aktiviteteve kulturore për 25%

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Ndërtimi i Qendrës së Kulturës në Rogovë të Hasit	xxx	OO	I madh	Qeveria/DKRS	€ 617,626.00	Qeveria/DKRS
2	Ndërtimi i Komplekseve Memorial, “Shtabi dhe Varrezat e Dëshmorëve të i UÇK-se” Shqiponjë, Përfundimi i Kompleksit Memorialë “27 Prilli” Meje dhe Memorialit në Nivokaz, Varrezat e dëshmoreve Çabrat	xxx	O	I vogël	DKRS	€ 50,000.00	DKRS
3	Ndërtimi i Muzeut të Artit Bashkëkohor	xxx	O	I vogël	DKRS	€ 50,000.00	DKRS
4	Adaptimi i Objektit të Katastrit në Muze historik dhe Artit Bashkëkohor	xxx	O	I vogël	DKRS	€ 50,000.00	DKRS
5	Adaptimi i QKMF ekzistuese në Qendër Rinore	xxx	O	I vogël	DKRS	€ 20,000.00	DKRS
6	Revitalizimi i Eshtnoves Çabrat	xxx	O	I vogël	DKRS	€ 50,000.00	DKRS
7	Renovimi i Muzeut Etnografik	xx	OO	I vogël	Qeveria/DKRS	€ 100,000.00	Qeveria/DKRS

8	Renovimi i Muzeut Historik	xxx	OO	I vogël	DKRS	€ 40,000.00	DKRS
9	Renovimi i Pallatit të kulturës Asim Vokshi	xxx	OO	I mesëm	DKRS	€ 300,000.00	DKRS
10	Renovimi i bibliotekës Ibrahim Rugova	xxx	O	I vogël	DKRS	€ 30,000.00	DKRS
11	Rivitalizimi i qendrës rinore	xx	OO	I vogël	DKRS	€ 30,000.00	DKRS

5.2.4.9. Projektet strategjike për krijimin e fushave sportive dhe rekreative në lagje urbane me rreze të mbulueshmërisë 800m në zonë urbane dhe zonën rurale

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Renovimi i stadiumit të qytetit	xxx	OO	I madh	MKRS/DKRS	€ 1,115,767.00	MKRS/DKRS
2	Renovimi i sallës sportive	xxx	O	I madh	Qeveria/DKRS	€ 200.000.00	DKRS
3	Ndërtimi fushave sportive në zonën urbane	xxx	O	I vogël	DKRS	€ 50.000.00	DKRS
4	Ndërtimi fushave sportive në zonën rurale në Brekoc dhe kompleksi i tenisit në Shkugëz	xx	OOO	I mesëm	Qeveria/DKRS	€ 462,828.00	Qeveria/DKRS
5	Ndërtimi i dy fushave te voley-beach në qytet ne afërsi të konvikteve	xxx	O	I vogël	DKRS	€ 45,000.00	DKRS
6	Ndërtimi i fushës streetball dhe kënd të lodrave në Brekoc	xxx	O	I vogël	DKRS	€ 28,000.00	DKRS
7	Ndërtimi i këndit të lodrave rruga e Çabratit	xxx	O	I vogël	DKRS	€ 11,000.00	DKRS
8	Rregullimi i Lumit Krena faza 2	xxx	OO	I madh	DSHP	€ 700.000.00	DSHP
9	Ndërtimi i shtratit të lumit “Llukac”	xxx	OO	I madh	DSHP	€ 450.000.00	DSHP

10	Qendra rekreative-rinore fshatin Pjetërshan	xx	O	I mesëm	Qeveria, DSHP	€ 135,987.00	DSHP
11	Ndërtimi i shtigjeve të atletikës Jahoc	xx	OO	I mesëm	DSHP, DKRS	€ 500,000.00	DSHP, DKRS
15	Ndërtimi i stadiumit të tenisit	xxx	OO	I mesëm	DSHP, DKRS	€ 200,000.00	DSHP, DKRS
16	Sanimi dhe ndërtimi i parqeve	xxx	OO	I madh	DSHP	€ 600,000.00	DSHP

5.2.4.10. Projektet strategjike për rritjen e sipërfaqeve të varrezave publik për 40%

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Shtimi i hapësirës për varreza publike në komunën e Gjakovës, Jahoc, Brekoc	xxx	O	N/A	DSHP	N/A	DSHP

5.2.5. Mjedisi dhi sipërfaqet me rrezikshmëri

5.2.5.1. Projektet strategjike për menaxhim të integruar të sistemit të mbeturinave

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Shndërrimi i stacionit transferues të mbeturinave në qendër të ndarjes së mbeturinave me qëllim profiti përmes investimeve kapitale – private	xx	OO	I vogël	DUMM	€ 30.000.00	DUMM
2	Zgjerim i sistemit për ndarje në burim dhe riciklim	x	O	I mesëm	DUMM	€ 200,000.00	IHMK,DUMM
3	Ndërtimi i stacionit transfer në Rogovë	x	O	I mesëm	DUMM/DSHP	€ 200,000.00	DUMM/DSHP

5.2.5.2. Projektet strategjike për përmirësim e cilësisë së ajrit

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Vendosja e pajisjeve për monitorimin e cilësisë së ajrit	x	O	I mesëm	DUMM	€ 40,000.00	DMM, IHMK

5.2.5.3. Projektet strategjike për trajtimin e qenve endacak

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Ndërtimi i një qendre për trajtim të qenve endacak	xx	O	I mesëm	DUMM	€ 80,000.00	DUMM
2	Krijimi i një plani komunal për menaxhimin e qenve endacak	xxx	OOO	I vogël	DUMM	€ 50.000.00	DUMM, MINISTRIA DONATORËT

5.2.5.4. Projektet strategjike për parandalimin e ndotjes së ajrit

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Planifikimi i barrierave të gjelbërta me drunjtë me kapacitete mjedisore përgjatë perimetrit të rrugëve kryesore dhe rrugët që e Lidh me Prizrenin dhe Pejën	xxx	O	I vogël	DUMM	€ 20,000.00	DUMM
2	Largimi i deponive të mbeturinave	xxx	OOO	I vogël	DUMM	€ 20,000.00	DUMM

	Kimike dhe rivitalizimi i këtyre zonave						
3	Rritja e fondit të gjelbër për koke banori duke rritur sipërfaqet e gjelbëruara në zonën urbane	xxx	OO	I vogël	DUMM	€ 45,000.00	DUMM

5.2.5.5. Projektet strategjike për mbrojtjen dhe shfrytëzimin e qëndrueshëm e resurseve ujore

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Ndarja e rrjetit të kanalizimit të ujërave të zeza dhe atmosferike në vendbanime me interes	xxx	O	I mesëm	DUMM	€ 120,000.00	DUMM
2	Ndërtimi i impiantit për trajtimin e ujërave industriale në zonën ekonomike	xxx	OOO	I mesëm	DUMM	€ 100,000.00	DUMM

5.2.5.6. Projektet strategjike për mbrojtjen parandalimin e ndotjes së tokës

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Eliminimi i deponive ilegale	xxx	O	I vogël	DUMM	€ 45,000.00	DUMM
2	Parandalimi i gjërryerjeve të dheut përmes masave biologjike dhe gjeoteknike	xxx	OOO	N/A	DUMM	N/A	DUMM

5.2.5.7. Projektet strategjike për përcaktimin dhe monitorimin e zonave të zhurmës në zonat e banimit dhe zonat rekreative turistike

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim

1	Vendosja e matësve të zhurmës	xxx	O	I vogël	DUMM	€ 15,000.00	DUMM

5.2.5.8. Projektet strategjike për mbrojtjen e biodiversitetit dhe llojeve organike me rendësi

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Pyllëzimet në vende të zhveshura dhe degraduara	xxx	O	I vogël	DUMM	€ 35,000.00	DUMM
2	Popullimi i rrjedhave ujëmbledhëse me peshq	xx	O	I vogël	DUMM	€ 22,000.00	KOMUNA/Donatoret
3	Studimi i fizibilitetit të bimëve mjekësore dhe aromatike (BMA)	xx	O	I vogël	DUMM	€ 20,000.00	KOMUNA/OJQ
4	Pilot projekte të eko-turizmit	xxx	O	I vogël	DUMM	€ 35,000.00	DUMM/Donatoret

5.2.5.9. Projektet strategjike për parandalimin e rreziqeve dhe fatkeqësive natyrore dhe fatkeqësive tjera

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Ndërtimi i Hidrantëve të ujit për nevoja të zjarrfikësve në zonën e Koshares, Dushkajës, Hasit dhe Qerretit	xx	O	I mesëm	DUMM	€ 100,000.00	DUMM
2	Zgjerimi i Rrugëve malore në Zonat ku janë te afektuar nga zjarret Koshare, Dushkajë, Qerret, Has dhe në Qytet	xxx	O	I mesëm	DUMM	€ 100,000.00	DUMM
3	Hartimi i miko-zonimit sizmik për zonën urbane	x	O	I mesëm	DUMM	€ 30,000.00	DUMM
4	Prodhim i hartës së rrezikut nga vërshimet,	xx	O	I Mesëm	DUMM	55.000	DUMM.QEVERIA

	hartës antierozive,						
4	Rregullimi i bankinave dhe kasketave dhe Pastrimi shtretërve ne lumenjtë si Drini Bardh, Erenik Trakaniq për mbrojtjeje nga erozioni dhe vërshimet	xxx	O	I lartë	DUMM	€ 200,000.00	DUMM, QEVERIA, DONATORËT

5.2.6. Trashëgimia natyrore dhe kulturore

5.2.6.1. Projektet strategjike për përcaktimin e kufijve të perimetrit dhe zonës mbrojtëse për asetet e trashëgimisë natyrore nga MMPHI në bashkëpunim me Komunën deri në vitin 2022

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Përcaktimi i sipërfaqeve të mbrojtura për asetet e trashëgimisë natyrore të shpallura nën mbrojtje nga MMPHI	xxx	OO	N/A	MMPHI/DUMM	N/A	MMPHI/DUMM
2	Përcaktimi i planit 10-vjeçar të investimeve në bashkëpunim me MMPHI asetet e trashëgimisë	x	OOO	N/A	MMPHI/DUMM	N/A	DUMM
3	Përcaktimi i zonave për zhvillimin e turizmit malor dhe ekspeditat shkencore	xx	O	N/A	DUMM	N/A	DUMM

5.2.6.2. Projektet strategjike për ruajtjen, rigjenerimin/konservimin aktiv dhe restaurimi i aseteve/hapësirave të trashëgimisë kulturore dhe natyrore.

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Hartimi i Strategjisë, Politikës dhe Programit të Integruar për konservim/rigjenerimin e aseteve dhe sipërfaqeve të trashëgimisë kulturore dhe	xxx	OO	N/A	MKRS/DKRS	N/A	MKRS/DKRS

	natyrore, në funksion zhvillimi të qëndrueshëm shoqëror, ekonomik, kulturor, mjedisor, të punësimit dhe turizmit						
2	Hartimi i Master Planit të ruajtjes dhe rigjenerimit/konservimit të aseteve të trashëgimisë kulturore dhe natyrore të Komunës Gjakovë, duke përfshirë përcaktimin e statusit të mbrojtjes dhe kontratat e sipërfaqes së mbrojtur të tyre, si dhe vendosja e tyre në Planin Hapësinor dhe Hartën Zonale të Kosovës dhe të Komunës, me attribute, kriteret dhe kushtet e mbrojtjes dhe të zhvillimit	xxx	ooo	N/A	MKRS/DKRS	N/A	MKRS/DKRS
3	Hartimi i Studimit dhe Planit të Rigjenerimit/Konservimit dhe Zhvillimit të Qendrës së Vjetër të Gjakovës (Plan Hapësinor i Veçanta/ Studimi dhe Plani i Konservimit dhe Zhvillimit) dhe kompletimi i planeve të hollësishme për rregulim, restaurim dhe ndërtim	xxx	ooo	N/A	DKRS/QRTK	N/A	DKRS/QRTK
4	Identifikimi, dokumentimi, vlerësimi dhe plani për ndërmarrjen e masave emergjente të shpëtimit të aseteve të trashëgimisë kulturore dhe natyrore në rrezik/të dëmtuar (përfshirë monumentet e dëmtuar gjatë luftës së fundit nga forcat serbe)	xxx	ooo	N/A	DKRS/QRTK	N/A	DKRS/QRTK
5	Studimi dhe Master Plani i Konservimit (zhvillimit dhe Adaptimit) të hapësirave të trashëgimisë kulturore dhe natyrore si qendra rekreative dhe turizmi	xxx	oo	N/A	DKRS/QRTK	N/A	DKRS/QRTK

6	Hartimi i Listës Prioritare dhe Vlerësimi Teknik për rehabilitimin e aseteve të trashëgimisë kulturore dhe natyrore	xxx	O	N/A	DKRS/QRTK	N/A	DKRS/QRTK

5.2.6.3. Projektet strategjike për sistemimin, dokumentimin, informimit, promovimi dhe ngritja e vetëdijes për ruajtjen e trashëgimisë kulturore drejt zhvillimit të turizmit

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Krijimi i inventarit/dokumentimit të aseteve të trashëgimisë kulturore të Komunës së Gjakovës, në ndërlidhje me Inventarin apo DB të MKRS, përfshirë planet e demarkacionit të perimetrit dhe zonave të mbrojtjes rreth tyre, si dhe përcaktimi i sipërfaqeve të mbrojtura me kriteret dhe kushtet e mbrojtjes, të përdorimit dhe zhvillimit	xxx	O	N/A	MKRS/DKRS	N/A	MKRS/Komuna
2	Vendosja e lokacioneve të aseteve të trashëgimisë kulturore në planet kadastrale, Planin Hapësinor dhe Hartë Zonale të Kosovës dhe të Komunës, me qëllim definimi të sipërfaqeve të mbrojtura të trashëgimisë kulturore dhe përcaktimit të kushteve për përdorim dhe zhvillimin e tyre, si dhe për klasifikim të zonave të veçanta	xxx	O	N/A	MKRS/MMPHI	N/A	MKRS/MMPHI
3	Identifikimi dhe dokumentimi i trashëgimisë arkitekturore të shek XX/ ndërtesat publike/ dhe peizazhet kulturore për mbrojtje dhe	xx	OO	N/A	MKRS/DKRS	N/A	DKRS/QRTK

	konservim/rigjenerim						
4	Organizimi i kampanjave sistematike për vetëdijesimin publik rreth rolit, rëndësisë së ruajtjes dhe zhvillimit të aseteve të trashëgimisë kulturore.	x	OOO	N/A	DKRS/QRTK	N/A	DKRS/QRTK
5	Identifikimi dhe dokumentimi i trashëgimisë kulturore jomateriale/shpirtërore	x	OOO	N/A	DKRS/QRTK	N/A	DKRS/QRTK
6	Identifikimi dhe dokumentimi i trashëgimisë kulturore të luajtshme e ndërlidhur me territorin e Komunës së Gjakovës	xx	O	N/A	DKRS/QRTK	N/A	DKRS/QRTK
7	Rehabilitimi i Muzeve të Komunës së Gjakovës	xxx	O	N/A	DKRS/QRTK	N/A	DKRS/QRTK

5.2.6.4. Projektet strategjike për menaxhimin mirëmbajtjen dhe investimet për rigjenerimin/ konservim dhe restaurim të asete të trashëgimisë kulturore dhe natyrore

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Krijimi i Këshillit të Komunës për rigjenerimin e aseteve dhe sipërfaqeve të trashëgimisë kulturore, natyrore, rekreacion dhe turizëm	xx	OO	N/A	DKRS/QRTK	N/A	DKRS/QRTK
2	Themelimi dhe funksionalizimi i Zyrës së Komunës/Ndërmarrje Publike për rigjenerim, menaxhimin dhe mirëmbajtjen e aseteve dhe sipërfaqeve të trashëgimisë kulturore dhe natyrore, me destinacion zhvillimi ekonomik, rekreacion dhe turizëm	xx	OO	N/A	DKRS/QRTK	N/A	DKRS/QRTK

3	Krijimi i politikave dhe programeve të përbashkët të konservimit dhe zhvillimit të aseteve të trashëgimisë kulturore dhe natyrore, me ministritë dhe institucionet përgjegjëse për trashëgim kulturore dhe natyrore, planifikim hapësinor, të turizmit dhe të zhvillimit ekonomik e shoqëror si dhe me institucione të specializuara ndërkombëtare për konservim/rigjenerim të trashëgimisë kulturore dhe natyrore.	xxx	O	N/A	DRKS/QRTK/MKRS	N/A	MKRS/DKRS
4	Trajnimi sistematik i personelit	x	OOO	N/A	DKRS/QRTK	N/A	DKRS/QRTK
5	Krijimi politikave të finacimit/investimeve për konservim/rigjenerimin e trashëgimisë kulturore dhe natyrore përmes partneritetit publiko privat, lehtësirave fiskale, granteve dhe donacioneve vendore e ndërkombëtare.	xx	OO	N/A	DRKS/QRTK/MKRS	N/A	DKRS/QRTK
6	Krijimi i infrastrukturës përmes investimeve publike në sipërfaqet e mbrojtur të trashëgimisë kulturore dhe natyrore.	xxx	OOO	N/A	DKRS/QRTK	N/A	DKRS/QRTK
7	Investime në Çarshi të Madhe	xxx	O	I vogël	MKRS	€ 95,000.00	MKRS
8	Restaurimi Shtëpia e tradicionale Ryshyt Këpuska	xxx	OO	I vogël	MKRS	€ 60,000.00	MKRS
9	Rivitalizimi i Sylejman Vokshit	xxx	OO	I vogël	MKRS	€ 75,000.00	MKRS
10	Rivitalizimi i shtëpisë Nimon Ferizit	xxx	O	I vogël	MKRS	€ 45,000.00	MKRS

5.2.7. Shfrytëzimi i tokës

5.2.7.1. Projektet strategjike për zhvillimin e planifikuar të shfrytëzimit të tokës deri në vitin 2030

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Plani Rregullës i hollësishëm peisazh i mbrojtur ÇABRATI	xxx	OO	I vogël	DUMM	€ 40,000.00	DUMM
2	Plani Rregullues i Hollësishëm i Rehabilitimit të lumit Erenik	xx	OOO	I vogël	DUMM	€ 40,000.00	DUMM
3	Plani rregullues i Hollësishëm i rehabilitimit të lumit Trakaniq	xxx	OO	I vogël	DUMM	€ 25,000.00	DUMM
4	Plani rregullues i hollësishëm i - Zonës së Breg Lumit Drini i Bardhë	xx	OOO	I vogël	DUMM	€ 40,000.00	DUMM
5	Plani rregullues i hollësishëm i Zonës Ekonomike Amerikane	x	OO	I vogël	DUMM	€ 40,000.00	DUMM
6	Plani rregullues i hollësishëm i Zonës Rekreative Turistike –Maja e Kurorës	xx	OO	I vogël	DUMM	€ 40,000.00	DUMM
7	Ndërtimi i kampusit të universitetit të Gjakovës	xxx	OOO	I madh	Qeveria, Komuna	€ 2,977,132.00	Qeveria, Komuna
8	Respektimi i kufijve të sipërfaqeve sipas shfrytëzimit të planifikuar të Tokës.	xxx	OOO	N/A	DUMM/INSPEKSIONI	N/A	DUMM/INSPEKSIONI
10	Shpronësim i tokave	xxx	OOO	I madh	DGJKP	€ 3,500,000.00	DGJKP
11	Rilevimi i lagjes Jahoc, Senjak 1 dhe Orize 2	xxx	OOO	I madh	DGJKP	€ 120,000.00	DGJKP
12	Propozimi i zonave kadastrale për Rindërtimin e Informacioneve Kadastrale	xx	OOO	N/A	DGJKP	N/A	DGJKP

Plani Zhvillimor Komunal Gjakovë 2022-2030

13	Plani Rregullues i hollësishëm Zona Komeriale Jugore	xxx	O	I vogël	DUMM	€ 80,000.00	DUMM/PPP
14	Plani Rregullues i hollësishëm Zona Komeriale lindore	xxx	O	I vogël	DUMM	€ 35,000.00	DUMM/PPP
15	Plani Rregullues i hollësishëm Qendra sekondare Skivjan	xxx	OO	I vogël	DUMM	€ 35,000.00	DUMM
16	Plani Rregullues i hollësishëm Qendra sekondare Cërmjan	xxx	OO	I vogël	DUMM	€ 35,000.00	DUMM

